



ทศวรรษ สถาปน์



สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ



พระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน

เนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ปีพุทธศักราช ๒๕๖๓



งานราชการนั้น ต้องอาศัยความรู้ ๓ ส่วนในการปฏิบัติ คือความรู้ในหลักวิชาที่ถูกต้อง แม่นยำ ลึกซึ้ง กว้างขวาง ความรู้ในการปฏิบัติบริหารงานตามภาระหน้าที่ และความรู้จิตวิญญ์นัย ที่ถูกต้องด้วยเหตุผล หลักวิชา และหลักธรรม. ข้าราชการ ทุกคนจึงต้องสร้างสมอบรมความรู้ทั้งสามส่วนนี้ ให้สมบูรณ์พร้อม อย่าให้บกพร่องในส่วนใดเป็นอันขาด จะได้สามารถปฏิบัติงาน ให้บรรลุผลเป็นประโยชน์ที่แท้ทั้งแก่ประเทศชาติและประชาชน.

พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

วันที่ ๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๓

พระมหากษัตริย์คุณ เทิดไถ้เหนือเกล้าฯ ชาวสุภาพชน



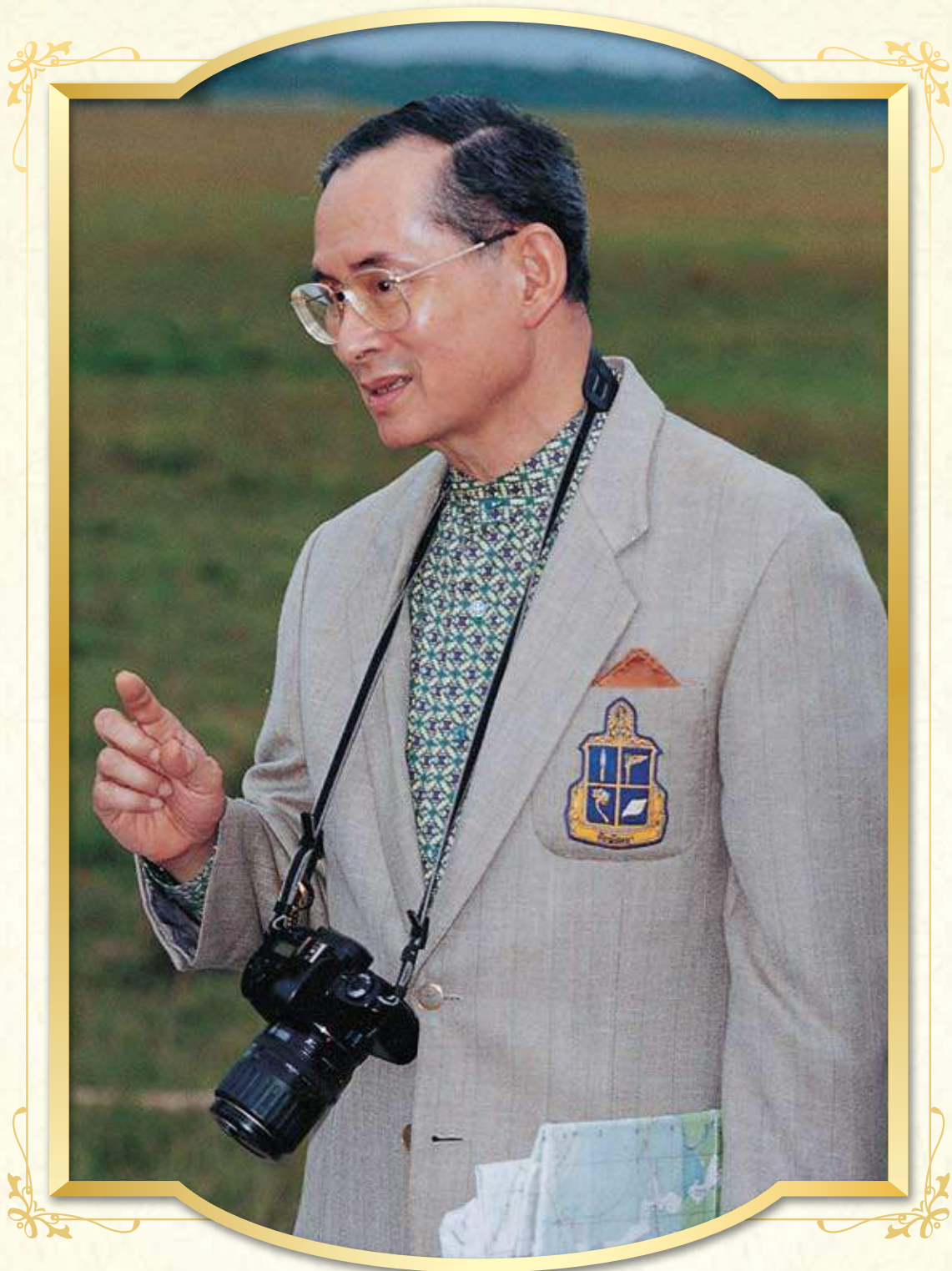
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ถือกำเนิดขึ้นในรัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์นักพัฒนา ผู้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้แก่พสกนิกร และทรงนำความสุขอย่างยั่งยืนสู่ชาวไทย และชาวโลก โดยได้พระราชทาน “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานถึง ๔๗ ปีแล้ว โดยมีสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเคียงคู่อย่างมุ่งมั่น ซึ่งในปี ๒๕๕๓ ได้พระราชทานแนวพระราชดำริเรื่อง “ธนาคารสมอง” เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกษียณอายุแล้ว ซึ่งมีความรู้ ความสามารถมาอาสาช่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่เมื่อครั้งยังทรงพระเยาว์ได้ตามเสด็จไปทรงเยี่ยมราษฎรในทุกรัฐบาลของประเทศไทย ทอดพระเนตรชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรและเข้าพระราชหฤทัยในความเดือดร้อนทุกข์ยากของราษฎร โดยเฉพาะในท้องถิ่นทุรกันดาร เมื่อครั้งทรงดำรงพระราชอิสริยยศเป็น **สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร** ทรงพระราชดำริริเริ่ม “โครงการทุนการศึกษาพระราชทานสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร” ขึ้นในปี ๒๕๕๒ ซึ่งดำเนินการต่อเนื่องถึงปัจจุบัน และเมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๑๐ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ ทรงดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรและสมเด็จพระบรมราชชนนี พระองค์ทรงมีพระปฐมบรมราชโองการ ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ความว่า “เราจะสืบสาน รักษา และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป”

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสนพระราชหฤทัยงานด้านการพัฒนาเป็นอย่างมาก ได้เสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์มาเยือน สศช. ถึง ๓ ครั้ง เพื่อทรงรับฟังการบรรยายสรุปเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งเสด็จฯ เยี่ยมชมการพัฒนาตามโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่ง สศช. เป็นฝ่ายเลขานุการ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จเป็นองค์ประธานการประชุมสัมมนาของ สศช. พระราชทานสัมภาษณ์แก่สำนักงานฯ ตลอดจนเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษหลาย

ตลอด ๗ ทศวรรษที่ สศช. ได้ปฏิบัติภารกิจวางแผนพัฒนาประเทศภายใต้ร่มพระบารมีของทุกพระองค์ สศช. ได้มีโอกาสรับใช้เบื้องพระยุคลบาท และได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ในพระราชกรณียกิจที่ขอให้อบรมเชิญมากล่าวในที่นี้ ด้วยสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณอย่างหาที่สุติมิได้ของทุกพระองค์ ที่ทรงเสียดสีเพื่อพสกนิกรชาวไทย บำเพ็ญพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเสมอมา สำนักงานฯ ขอเทิดไถ้เหนือเกล้าฯ ชาวสุภาพชนตลอดไป





พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
พระราชทาน “ปริญญาดอกเตอร์ชฎากิตติมศักดิ์”



พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานพระราชดำรัสชี้แนะ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดกว่า ๔๐ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นจากวิกฤตและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

สศช. ในฐานะหน่วยงานหลักในการวางแผนของประเทศ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่าง ๆ มาร่วมกลั่นกรองพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสรุปออกมาเป็นนิยาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และนำความกราบบังคมทูลฯ ขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย ซึ่งพระองค์ทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทานและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรม

ราชานุญาตให้ สศช. นำไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนทั่วไป ซึ่ง สศช. ได้อัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการวางแผนพัฒนาประเทศ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) จนถึงแผนฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)* ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ สศช. ได้ริเริ่มสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อปี ๒๕๔๖ โดยจัดกิจกรรมและจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และขยายผลการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปยังภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และประชาชนอย่างต่อเนื่อง และกว้างขวาง จนในปัจจุบันคนไทยจำนวนมากได้ตระหนักในคุณค่าและน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบแนวคิดหรือส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ช่วยให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และพึ่งตนเองได้อย่างเข้มแข็ง อันเป็นการเสริมสร้างพลังให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาอย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

* พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๒๘ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามประกาศ พระราชโองการ เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ ที่ใช้อยู่ในวันก่อนที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ ถือว่าเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ และยังคงใช้ได้ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕



ไม่เพียงเฉพาะคนไทยเท่านั้น นานาประเทศทั่วโลกต่างซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ และยกย่องสรรเสริญพระเกียรติคุณ โดยองค์การสหประชาชาติได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเหรียญ **“Lifetime Achievement Award on Human Development”** ซึ่งเป็นรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์แด่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และต่อมาสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNDP) ได้จัดทำรายงานการพัฒนาคอนของประเทศไทยปี ๒๕๕๐ เรื่อง **“เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน”** เผยแพร่ไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อเทิดพระเกียรติพระองค์ เนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัยทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๐ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก ได้กล่าวสดุดีถวายราชสักการะแสดงความอาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมกับสมาชิกยูเนสโก เนื่องในการประชุมวันสันติภาพโลกนานาชาติ ๒๐๑๗ จัดโดยองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ที่สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดพิมพ์เอกสารต่าง ๆ จำนวนกว่า ๓๐ เล่ม เพื่อเผยแพร่สร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งขับเคลื่อนและถอดบทเรียนการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง





สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
พระราชทานพระราชดำริ “ธนาคารสโมสร”



สืบเนื่องจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานในที่ประชุม มหาสมาคม ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๓ เนื่องในมหามงคลสมัย เฉลิมพระชนมพรรษา มีประเด็นรับสั่งเกี่ยวกับเรื่อง “ธนาคารสมอง” โดยการให้ผู้เกษียณอายุที่ได้สั่งสมความรู้ และความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มาเป็นเวลายาวนาน ได้สร้างประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมต่อไป

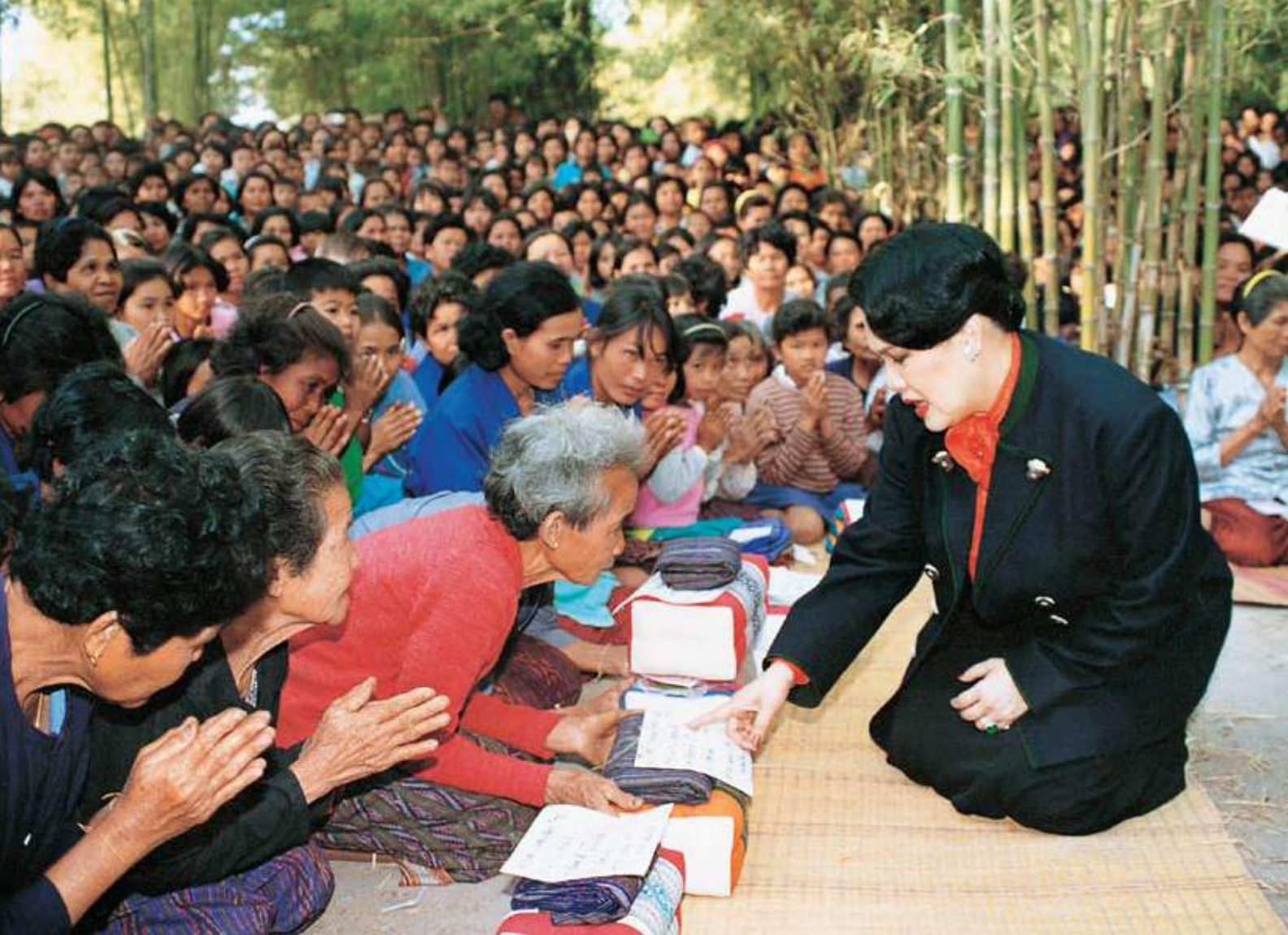
ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ มอบหมายให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นหน่วยทะเบียนกลางธนาคารสมอง ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิที่เรียกว่า “วุฒิสาธนาคารสมอง” จำแนกเป็นสาขาตามความเหมาะสม ขับเคลื่อนและประสานเชื่อมโยงกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้ วุฒิสาฯ ได้ทำงานพัฒนาประเทศตามพระราชประสงค์

“ธนาคารสมอง” จึงเป็นศูนย์รวมผู้ทรงคุณวุฒิ ในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่เกษียณอายุแล้ว ทั้งจากภาครัฐ

ภาคเอกชน และผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่มีสุขภาพดี มีความพร้อม และสมัครใจที่จะนำปัญญา ความรู้ และ ประสบการณ์มาช่วยพัฒนาประเทศโดยไม่หวังผลตอบแทน มุ่งถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ทำงานทั้งในลักษณะปัจเจก และรวมกลุ่ม ที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน องค์กร หรือชุมชนต่าง ๆ และริเริ่มกิจกรรมที่สนใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

ปัจจุบัน มีวุฒิสาฯ ทั่วประเทศ จำนวน ๕,๓๒๙ คน (ข้อมูล ณ กันยายน ๒๕๖๓) แบ่งตามความเชี่ยวชาญ ๒๑ ด้าน โดย สศช. ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลเว็บเพจ “วุฒิสาธนาคารสมอง” ขึ้นอย่างเป็นระบบ สามารถเรียกใช้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ สศช. www.nesdc.go.th เพื่อสืบค้นหาผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ได้ตรงตาม ความต้องการ

การดำเนินงานที่ผ่านมาของวุฒิสาฯ มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการ เป็นภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ ร่วมกับมูลนิธิพัฒนาไท



และ สศช. รวมถึงการนำความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ มาช่วยงานในระดับพื้นที่ ทั้งในรูปแบบของการเป็นที่ปรึกษา วิทยากรให้ความรู้ จัดการสาธิต ฝึกอบรม ติดตามดูงาน ตลอดจนเป็นผู้ดำเนินการประสานเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย ทุกภาคส่วน และหนุนเสริมการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กร กลุ่มต่าง ๆ เพื่อ ยังประโยชน์การพัฒนาพื้นที่ตรงตามความต้องการของชุมชน และบริบทของแต่ละภูมิสังคม

ด้วยการอุทิศแรงกายแรงใจและพลังที่เข้มแข็ง ของวุฒิสภาฯ ตลอดระยะเวลา ๒๐ ปีที่ผ่านมา มีโครงการ ที่เกิดจากการขับเคลื่อนและประสานงานของวุฒิสภา ธารณาการสมองมากกว่า ๑๙,๐๐๐ โครงการ ครอบคลุม ทั้งการส่งเสริมอาชีพ รายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิต การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การสาธารณสุขและสังคมสงเคราะห์ การอนุรักษ์และฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนา เพื่อความมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ ทั้งสิ้น

จึงนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง ทรงมีพระวิสัยทัศน์อันกว้างไกล ทรงเปิดโอกาส ให้ผู้เกษียณอายุที่ยังมีความรู้ความสามารถ และมีจิตอาสา มาร่วมเป็นพลังของแผ่นดิน เพื่อพัฒนาประเทศชาติและ สร้างความอยู่ดีมีสุขให้แก่ประชาชน ซึ่งตลอดระยะเวลา ที่ผ่านมา “วุฒิสภาธารณาการสมอง” ได้พิสูจน์ให้เห็นที่ ประจักษ์แล้วว่า พระราชดำรัสในครั้งนั้น มีคุณูปการ ต่อประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณ อย่างหาที่สุดมิได้



พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทาน “โครงการทุนการศึกษาพระราชทาน
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามกุฎราชกุมาร”
สร้างอนาคตแก่เด็กและเยาวชนไทย



พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งทรงดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ไปในท้องถิ่นทุรกันดารในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทรงพบเห็นเยาวชน ที่เรียนดี ประพฤติดี แต่มีฐานะยากจน ขาดโอกาสทางการศึกษาเป็นจำนวนมาก

ด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในการมุ่งสร้างความรู้ สร้างโอกาสแก่เยาวชนไทย จึงได้มีพระราชดำริให้ดำเนิน “โครงการทุนการศึกษาพระราชทาน สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร” ขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๒ เพื่อพัฒนา ความรู้ความสามารถและศักยภาพแก่เยาวชนไทย โดยทรงนำพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์และเงินบริจาคโดยเสด็จพระราชกุศล มาพระราชทานเป็นทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่มีฐานะยากจน และมีชีวิตความเป็นอยู่ยากลำบาก แต่มีความประพฤติดี มีคุณธรรม ขยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการศึกษา ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาต่อเนื่องในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีตามความสามารถของแต่ละคน

ในปีต่อมาได้มีพระราชดำริให้จัดตั้ง “มูลนิธิทุนการศึกษาพระราชทาน สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (ม.ท.ศ.)” ขึ้นเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ และทรงให้นำโครงการทุนการศึกษาพระราชทานฯ มาอยู่ภายใต้มูลนิธิฯ เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนเหล่านั้นได้พัฒนาตนเอง ทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ ให้พึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง และเป็นกำลังสำคัญของชาติที่จะกลับไปสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน และสังคมต่อไป

การดำเนินงานโครงการทุนการศึกษาพระราชทานฯ มีคณะกรรมการมูลนิธิฯ กำกับดูแลอำนวยการระดับนโยบาย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นองค์ประธานกรรมการด้วยพระองค์เอง และมีคณะกรรมการขับเคลื่อนงาน ม.ท.ศ. และการติดตามประเมินผลฯ ช่วยขับเคลื่อนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกลไกคณะกรรมการ ระดับจังหวัดจากทุกจังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน เพื่อร่วมดำเนินกระบวนการคัดเลือกผู้มีความเหมาะสม



จากทุกจังหวัดเข้าเฝ้าฯ รับทุนพระราชทาน พร้อมทั้งร่วมกันติดตามดูแลอย่างเป็นระบบ โดยมีสภาพัฒน์เป็นหน่วยงานหลัก ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ร่วมสนับสนุนดำเนินโครงการฯ ด้านต่าง ๆ รวมทั้ง พัฒนาศักยภาพและเครือข่ายนักเรียนทุนฯ โดยได้รับการสนับสนุนความร่วมมือจากมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนี้ พระองค์ได้พระราชทานหลักการให้กระจายทุนครบในทุกจังหวัด และดำเนินการแสวงหา คัดเลือก คัดสรร และกลั่นกรอง จนได้ผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ารับพระราชทานทุน โดยการดำเนินโครงการทุนการศึกษาพระราชทาน ม.ท.ศ. ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒-๒๕๕๙ ได้จัดสรรทุนพระราชทานให้กับผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ซึ่งผ่านกระบวนการคัดเลือก คัดสรร จากระดับจังหวัด มีการตรวจสอบข้อมูลเชิงประจักษ์ และสอบทานจากส่วนกลาง จนสามารถกลั่นกรองได้นักเรียนทุนฯ รุ่นที่ ๑ ถึง รุ่นที่ ๘ ไปแล้วรวม ๑,๒๒๘ ราย และต่อมาในปี ๒๕๖๐ ได้มีการปรับปรุงหลักการแนวคิดแนวทางหลักเกณฑ์ การดำเนินงานโครงการทุนฯ ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลยิ่งขึ้นตามพระบรมราโชบาย ยึด ๓ หลักเกณฑ์สำคัญ ได้แก่ เกณฑ์เรียนดี เกณฑ์ความประพฤติดี และเกณฑ์ความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาและพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งปรับเปลี่ยน ให้มีการคัดกรองขั้นสุดท้าย และกำหนดให้มีการทำสัญญารับทุนและชดใช้ทุน นอกจากนี้ ได้ปรับให้เชื่อมโยงกับโครงการ กองทุนการศึกษา โดยเพิ่มกลุ่มเป้าหมายนักเรียนจากโครงการกองทุนการศึกษา ให้เข้ามาสู่การเป็นนักเรียนทุน ม.ท.ศ. โดยเริ่มใช้ในการคัดเลือกนักเรียนทุนฯ ม.ท.ศ. รุ่นที่ ๙ เป็นต้นมา

นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๖๓ มีเยาวชนได้รับทุนการศึกษาพระราชทานแล้ว รวม ๑๒ รุ่น จำนวน ๑,๙๓๕ ราย จากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ รวมเงินทุนพระราชทานไปแล้วจำนวน ๕๓๔ ล้านบาท ซึ่งขณะนี้นักเรียนทุนรุ่นที่ ๑ ถึงรุ่นที่ ๕ ได้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ถึงปีการศึกษา ๒๕๖๒ แล้ว ๕๔๖ ราย และส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๕ ประกอบอาชีพแล้ว ทั้งในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งประกอบอาชีพส่วนตัว โดยผู้ที่ทำงานแล้วร้อยละ ๖๘ คืนถิ่นกลับไปทำงาน ในภูมิภาคที่รับทุน และบางส่วนมีโอกาสดูแลครอบครัวในระดับปริญญาโทถึงปริญญาเอก

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นต่อเยาวชนไทยที่เรียนดี ประพฤติดี มีทัศนคติที่ถูกต้องดีงาม ได้มีโอกาส ที่จะศึกษาหาความรู้และพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และนำความรู้มาใช้ประกอบอาชีพ กลับไปทำงานในท้องถิ่นของตน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ส่วนรวม และประเทศชาติต่อไป



พระมหากรุณาธิคุณของ
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ต่อสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเทิดไถ่เหนือเกล้าฯ คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หรือสภาพัฒน์ หลายยุคหลายสมัย ที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินเป็นส่วนพระองค์มาทรงเยือน สศช. ถึง ๓ ครั้ง และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ปฏิบัติพระราชกรณียกิจตามที่ สศช. ขอพระราชทาน ดังนี้



เสด็จฯ สภาพัฒนาฯ ครั้งแรก



สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย
 นิสิตปริญญาเอก สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มายัง สศช. เมื่อวันจันทร์ที่ ๖ กันยายน
 ๒๕๒๕ เพื่อทรงรับฟังการบรรยายสรุปเรื่อง “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕” โดยมี นายประกอบ
 จัวงพานิช รองเลขาธิการ สศช. ในขณะนั้น ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ สศช. ถวายการต้อนรับ



เสด็จฯ ทอดพระเนตรการดำเนินงาน โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก



สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงนำคณาจารย์และนักเรียน โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ชั้นปีที่ ๕ ซึ่งมีจำนวนประมาณ ๓๐๐ คน ทดสอบศึกษาโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณ ชายฝั่งทะเลตะวันออก ณ จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๓๓ โดยมี **ดร.พิสิฏฐ ภัคเกษม** เลขาธิการ สศช. ในขณะนั้น นำทีมรับเสด็จ



เสด็จฯ สภาพัฒนา ครั้งที่ ๒ ทรงรับฟังการบรรยายสรุปแผนฯ ๘



สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์มายัง สศช. เมื่อวันพุธที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๙ เพื่อทรงรับฟังการบรรยายสรุปเรื่อง “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘” (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) โดยมี ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการ สศช. ในขณะนั้น ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ สศช. พร้อมใจเฝ้ารับเสด็จอย่างพร้อมเพรียงกัน



เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานการสัมมนาเฉลิมพระเกียรติ



สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จเป็นประธานเปิดการสัมมนา เรื่อง “สร้างเด็กไทยให้เต็มศักยภาพ ด้วยอาหารและโภชนาการ” ซึ่งเป็นการสัมมนา เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ โดย สศช. ขณะนั้นมีนายจักรมณท์ ผาสุกวนิช เป็นเลขาธิการฯ วุฒิสภาสภานาการสมอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๙-๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ



เสด็จฯ สภาพัฒนา ครั้งที่ ๓ ทรงรับฟังการบรรยายสรุปแผนฯ ๑๑

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาทรงรับฟังการบรรยายสรุปแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) และทอดพระเนตรพิพิธภัณฑ์สุริยานุวัตรเพื่อการพัฒนาประเทศ ณ สศช. เมื่อวันพุธที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๕ โดยมี ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ เลขาธิการ สศช. ในขณะนั้น พร้อมคณะผู้บริหาร อดีตผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ สศช. เฝ้ารับเสด็จอย่างพร้อมเพรียงกัน







เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานการประชุมประจำปี ๒๕๕๕ ของ สศช.



สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นประธาน และมีพระราชดำรัสเปิดการประชุมประจำปี ๒๕๕๕ ของ สศช. เรื่อง “อนาคตประเทศไทยบนเส้นทางสีเขียว” พร้อมทรงรับฟังการอภิปราย และทอดพระเนตรนิทรรศการ ณ ห้องแกรนด์ไดมอนด์บอลรูม ศูนย์การประชุมอิมแพ็คฟอรั่ม เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๕



พระราชทานสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการทรงงานพัฒนาประเทศของ พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร



สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชวโรกาสให้ **ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล** เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ในฐานะประธานที่ปรึกษาคณะทำงานจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติ “พระมหากษัตริย์นักพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา” นำคณะผู้บริหาร สศช. และทีมงานจัดทำหนังสือเข้าเฝ้าฯ เพื่อขอพระราชทานสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการทรงงานและแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และประสบการณ์ที่โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๔ ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา



เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน ไปทรงเยี่ยมพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยมีนายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ในฐานะประธานคณะกรรมการประสานงานร่วมระหว่างไทย-เมียนมา เพื่อการพัฒนา เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายและพื้นที่โครงการที่เกี่ยวข้อง JCC ฝ่ายไทย พร้อมด้วย ดร.ปรเมธี วิมลศิริ เลขาธิการ สศช. ร่วมรับเสด็จฯ และถวายรายงาน ณ พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๘



สภานายกรัฐมนตรี

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ครบรอบ ๓๗๐ ปี วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓



สาร

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี
เนื่องในโอกาสการจัดพิมพ์หนังสือ “๗ ทศวรรษ สถาปนา”
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
พุทธศักราช ๒๕๖๓

ตลอดระยะเวลา ๗ ทศวรรษที่ผ่านมา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งในด้านการวางแผนพัฒนา และการให้คำปรึกษาแนะนำแก่รัฐบาลในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำและการบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นอกจากนี้ยังได้ปฏิบัติภารกิจพิเศษตามที่รัฐบาลมอบหมาย อาทิ การร่วมบริหารสถานการณ์และการดูแลผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของการแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม ชาติได้ใช้ความรู้ทางวิชาการช่วยแก้ไขปัญหการพัฒนาประเทศ และวางแผนเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลง ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผมขอชื่นชมผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทุกคน ที่มุ่งมั่น ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็ง เพื่อนำประเทศและสังคมไทยสู่ความสมดุล มั่นคง ทำให้พี่น้องประชาชนไทยมีความสุขอย่างยั่งยืนตลอดมา

เนื่องโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี แห่งการสถาปนาสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม ชาติ ผมขอส่งความระลึกถึงและความปรารถนาดีมายังผู้บริหาร ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกคน พร้อมทั้ง ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากล อีกทั้งเดชะพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ได้โปรดดลบันดาลประทานพรให้ทุกท่าน ประสบแต่ความสุข ความเจริญ และสัมฤทธิ์ผลในสิ่งที่พึงปรารถนาโดยทั่วกัน เพื่อร่วมกันเป็นกำลังสำคัญ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้ก้าวหน้าอย่างมั่นคงสืบไป

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

นายกรัฐมนตรี



สาร

ประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

ศาสตราจารย์ ดร.สนธิ์ อักษรแก้ว

ประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เนื่องในโอกาสคล้ายวันสถาปนาสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ครบรอบ ๗๐ ปี ในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ผมขอแสดงความยินดี และขอส่งความปรารถนาดีมายังข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทุกท่าน

“สภาพัฒน์” เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้า โดยได้พิจารณากำหนดแนวนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในหลาย ๆ เรื่อง รวมถึงกลั่นกรองแผนงาน/โครงการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในสาขาต่าง ๆ ตลอดจนการพิจารณากรอบและงบลงทุนของรัฐวิสาหกิจ และการกำหนดนโยบายระดับชาติให้ทันต่อสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ในการปฏิบัติภารกิจดังกล่าว คณะกรรมการบริหารและประชาคมสภาพัฒน์ได้น้อมนำแนวพระราชดำริและหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ความว่า **“เราจะสืบสาน รักษา และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป”** มาเป็นแนวทางสำคัญในการปฏิบัติภารกิจ รวมทั้งจัดทำความเห็นเพื่อนำเสนอประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีในการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ อย่างรอบคอบ มีเหตุผล บนพื้นฐานความรู้คู่คุณธรรม เพื่อมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชนเสมอมา

ในวาระอันเป็นมงคลครบรอบ ๗๐ ปีของสภาพัฒน์ ผมขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก โปรดคุ้มครอง ปกป้องรักษา และดลบันดาลให้ประชาคมสภาพัฒน์ทุกท่านมีแต่ความสุข ความเจริญ ทั้งในหน้าที่การงานและส่วนตัว ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง เพื่อจะได้ปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของสภาพัฒน์และประเทศชาติสืบไป

(นายสนธิ์ อักษรแก้ว)

ประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ



สาร

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กศพร ศิริสัมพันธ์
เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
(พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๓)

ตลอด ๗๐ ปี “สภาพัฒน์” ได้มุ่งมั่นทุ่มเททำงานเพื่อพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงเวลา ๒-๓ ปีที่ผ่านมา สภาพัฒน์ได้รับมอบหมายภารกิจสำคัญยิ่ง คือเป็นฝ่ายเลขานุการในการขับเคลื่อนการดำเนินงานยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นภารกิจสำคัญและท้าทายอย่างยิ่ง

สภาพัฒน์จึงได้ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและกฎหมายหลัก เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจที่เพิ่มขึ้น โดยราชกิจจานุเบกษาได้ประกาศใช้ “พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑” เปลี่ยนชื่อหน่วยงานเป็น “สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” รวมทั้งได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำและติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติใหม่ เพื่อให้สอดคล้องและบูรณาการกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการพัฒนาประเทศในระดับต่าง ๆ

นอกจากนี้ ขณะที่ทั่วโลกและประเทศไทยประสบวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ที่สร้างผลกระทบอย่างมากทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม สภาพัฒน์ได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่สำคัญในการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ โดยเฉพาะในส่วนแผนงานฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมภายใต้กรอบวงเงิน ๔๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งประชาคมสภาพัฒน์ได้ทุ่มเทสรรพกำลังดำเนินการอย่างสุดความสามารถ

ในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี ของสภาพัฒน์ ผมขอกราบขอบพระคุณท่านประธานและกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการโดยตำแหน่ง ตลอดจนคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติภารกิจจนสามารถนำพาสภาพัฒน์ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมมาจนถึงวันนี้ และขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวง โปรดคุ้มครองทุกท่านให้มีสุขภาพที่แข็งแรงเป็นพลังขับเคลื่อนประเทศสู่การพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตลอดไป

(นายทศพร ศิริสัมพันธ์)

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สาร

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นายอนุชา พิชยนันท์
เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
(พ.ศ. ๒๕๖๓-ปัจจุบัน)



๗๐ ปีที่ผ่านมา สภาพัฒน์เป็นองค์กรสำคัญทำหน้าที่วางแผนและวางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รวมถึงแก้ไขปัญหาและวิกฤติต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งเมื่อปี ๒๔๙๓ จนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันประเทศกำลังประสบปัญหาที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง นั่นคือ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ที่ส่งผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นวงกว้างไปทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยของเราด้วย ผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้สภาพัฒน์ต้องมีการกิจกรรมเร่งด่วนในการเสนอมาตรการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ ตลอดจนภารกิจต่อเนื่องไปในอนาคต เช่น การบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนการปฏิรูปประเทศ ขณะที่สภาพัฒน์อยู่ระหว่างเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นต้น

จากสถานการณ์และภารกิจดังกล่าว ทำให้เราต้องปรับการทำงานในอนาคตให้มีความยืดหยุ่นและคล่องตัว เพื่อให้พร้อมต่อการวิเคราะห์สถานการณ์ที่มีความหลากหลายและซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นบนพื้นฐานของหลักวิชาการ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการทำงานเป็นทีม และบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ และเป็นทีมที่พร้อมเรียนรู้ร่วมกันอยู่ตลอดเวลา รวมถึงรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

ในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี ผมขอขอบพระคุณท่านประธานและกรรมการ สศช. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ได้ร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังและเป็นแบบอย่างในการทำงานของข้าราชการสภาพัฒน์ที่ยึดมั่นในหลักวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม และยึดประโยชน์ส่วนรวมตลอดมา และขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวง โปรดดลบันดาลให้ทุกท่านประสบแต่ความสุขทั้งกายใจ ร่วมกันก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

(นายอนุชา พิชยนันท์)

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ



นายสนิท อักษรแก้ว
ประธาน



คุณหญิงเกษมา วรรณ ณ อยุธยา
กรรมการ



นายคณิต แสงสุพรรณ
กรรมการ



นายณัฐพร จาตุศรีพิทักษ์
กรรมการ



นายวิศักดิ์ กอนันตกุล
กรรมการ



นายเทวินทร์ วงศ์วานิช
กรรมการ



นายนิพนธ์ ไชยธีรภักดิ์
กรรมการ



นายรัชตะ รัชตะนาวิน
กรรมการ



นายวรากรณ์ สามโกเศศ
กรรมการ



นายศักรินทร์ ภูมิรัตน
กรรมการ



นางสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์
กรรมการ



นายเอ็นนู ชื่อสุวรรณ
กรรมการ



นายกฤษฎา จินะวิจารณ์
ปลัดกระทรวงการคลัง
กรรมการ



คณะผู้บริหารสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ



นายอนุชา พิษยนันท์
เลขาธิการฯ



นายวิชัยยุทธ บุณชิต
รองเลขาธิการฯ



นายวิโรจน์ นรากรณ์
รองเลขาธิการฯ



นายเอนก มีมงคล
รองเลขาธิการฯ



น.ส.จิณangkอร์ โธณนันต์
รองเลขาธิการฯ



นางริตา พิษยนน
รองเลขาธิการฯ



นายวันฉัตร สุวรรณกิตติ
รองเลขาธิการฯ



น.ส.วรวรรณ พลิกามิน
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน



นางนภัษล ทองสมจิตร
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน



นายสุริยนต์ รัญกิจจากิจ
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน



น.ส.นุชรี วงษ์สันต์
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน



น.ส.กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน



นางสาวณีย์ แสงสุพรรณ
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน



น.ส.สุนทราลักษณ์ เพ็ชรกุล
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน



นายโสภณ แท่งเพชร
ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ
รักษาการในตำแหน่งที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

ผู้อำนวยการกอง/สำนัก สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ



นายมนตรี ด้มานพ
ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



นายอภิเษย์ ธรรมเสริมสุข
ผู้อำนวยการกองบัญชีประชาชาติ



น.ส.มนต์กิพย์ สัมพันธ์วงศ์
ผู้อำนวยการกองพัฒนาข้อมูล
และตัวชี้วัดสังคม



นายสุรพล ศรีเอื้อง
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์
และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค



นายสุรรัฐ เนียมกลาง
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์
การพัฒนาระบบโลจิสติกส์



นายเต็มกรพิทย์ เตละกุล
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์
การพัฒนาพื้นที่



นางวันิต นาคสุวรรณ
ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมภาคใต้



น.ส.กานดา บุเฑาะ
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม



น.ส.ศศิธร พลัดทะนุ
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์
และประสานการพัฒนา
ขีดความสามารถในการแข่งขัน



นายวิษณุพิพล ติวตะนสกุล
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์
การพัฒนาความเสมอภาค
และความเท่าเทียมทางสังคม



น.ส.ปิยะนิษฐ์ อินพรัตน์วิบูล
ผู้อำนวยการกองขับเคลื่อน
และประเมินผลการพัฒนา



นายอาจินต์ จัตรแก้ว
ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ



น.ส.วรรณภา คล้ายสวน
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์การพัฒนา
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม



นางภาวิณา อัศวมณีกุล
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์
การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน



นายพิตรพิบูล ศรีประเสริฐภาพ
ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
รักษาราชการแทนผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยี
สารสนเทศและการสื่อสาร



น.ส.เบนกา ชลธิ์กรณย์
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์
การพัฒนาเมือง



นายธัชไถ กิตติพงศ์ไพบูลย์
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์
และประสานความร่วมมือ
ระหว่างประเทศ



นางพรเพ็ญ อรุวงศ์
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์
และประสานการพัฒนาภาค



น.ส.รัชณี ไช้ลิ้ม
ผู้อำนวยการ
กองงบประมาณรัฐวิสาหกิจ



น.ส.สรยา ยักย่อง
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
รักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์ชาติ
และการปฏิรูปประเทศ

หมายเหตุ : ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคกลาง ยังไม่มีการแต่งตั้ง



๗

ทศวรรษ
สถาปน์

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คำนำ

ตลอดระยะเวลา “๗ ทศวรรษ” นับจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หรือ “สภาพัฒน์” ได้สถาปนาขึ้น เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๓ จวบจนปัจจุบัน นับเป็นระยะเวลาอันยาวนานที่สำนักงานฯ แห่งนี้ ได้มีโอกาสดำเนินงานเพื่อสร้างประโยชน์สุขแก่ประเทศชาติและประชาชนชาวไทย ในฐานะหน่วยงานวางแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รวมทั้งผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามแผน ตลอดจนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาด้านอื่น ๆ ตามนโยบายของรัฐบาล และติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศ

ในทศวรรษที่ ๗ นี้ สำนักงานฯ ได้รับความไว้วางใจจากรัฐบาลให้ทำหน้าที่สำคัญเพิ่มเติม คือการจัดทำและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งวิเคราะห์ถ้อยแถลงแผนการพัฒนาประเทศในระดับต่าง ๆ และการใช้จ่ายเงินกู้ โดยเฉพาะในส่วนแผนงานฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม อันสืบเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ที่สร้างผลกระทบอย่างมากทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของไทยและทั่วโลก

นอกจากนี้ ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ คือการปรับโครงสร้างหน่วยงาน สศช. ให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ที่เพิ่มมากขึ้น โดยได้ประกาศใช้ “พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑” มีผลบังคับใช้วันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๑ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนชื่อสำนักงาน จากเดิม “สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” เป็น “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” รวมทั้งปรับปรุงแบบการบริหารจาก “คณะกรรมการ” เป็น “สภา”

ในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปีแห่งการสถาปนา สศช. ในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ สำนักงานฯ ได้จัดทำหนังสือ “๗ ทศวรรษ สภาพัฒน์” ขึ้น เพื่อถ่ายทอดและบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และผลการดำเนินงานในช่วง ๗๐ ปีที่ผ่านมา รวมทั้งค้นหาแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป

ในส่วนแรกของหนังสือ “๗ ทศวรรษ สภาพัฒน์” ได้อัญเชิญพระราชกรณียกิจของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเหนือเกล้าฯ ชาวสภาพัฒน์ มาสู่การเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สำหรับสาระภายในเล่มแบ่งเป็น ๕ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ : รำลึกถึงปูชนียบุคคล ผู้มีคุณูปการต่อประเทศชาติและ สศช. อย่างอเนกอนันต์ ได้แก่ พระยาสุริยานุวัตร จอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ม.ล.เดช สนิทวงศ์ ท่านสุนทร หงส์ลดารมภ์ ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต และ อาจารย์เฒะลิต บัณฑิตมรัชฎ์

ส่วนที่ ๒ : ๗ ทศวรรษ สภาพัฒน์ ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมวางอนาคตไทย ถ่ายทอดความเป็นมาของสภาพัฒน์ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งขึ้น เพื่อช่วยฟื้นฟูประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนเป็น “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” (สศช.) ในปัจจุบัน

ส่วนที่ ๓ : ๗ ทศวรรษแห่งการพัฒนาประเทศ นำเสนอวิวัฒนาการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยกล่าวถึงสถานการณ์ของประเทศ และบทบาทของ สศช. ในการแก้ไขปัญหาของประเทศในช่วงเวลาต่าง ๆ แบ่งออกเป็น ๗ ทศวรรษ ดังนี้

ทศวรรษที่ ๑	ยุคข้าวยากหมากแพง และกำเนิดสภาพัฒน์ (พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๕๐๒)
ทศวรรษที่ ๒	ยุคทองของนักวางแผน จัดทำแผนพัฒนาฉบับแรก (พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๑๒)
ทศวรรษที่ ๓	ยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศเริ่มเปลี่ยน (พ.ศ. ๒๕๑๓-๒๕๒๒)
ทศวรรษที่ ๔	ยุคโชติช่วงชัชวาล ยุคทองของสภาพัฒน์ (พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๓๒)
ทศวรรษที่ ๕	ยุคจากฟองสบู่สู่การฟื้นตัว ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา (พ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๔๒)
ทศวรรษที่ ๖	ยุคหัวเลี้ยวหัวต่อ ภัยเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำทางการพัฒนา (พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๕๒)
ทศวรรษที่ ๗	ยุคน้อมนำ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นเข็มทิศการพัฒนาต่อเนื่อง (พ.ศ. ๒๕๕๓-ปัจจุบัน)

ส่วนที่ ๔ : เพลียหลังแลหน้า นำเสนอเรื่องราวในอดีตที่สำคัญ และทิศทางการดำเนินงานของ สศช. ในอนาคต จากห้วงคำนึงและข้อเสนอแนะของประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ส่วนที่ ๕ : ปกิมกะเกี่ยวกับ สศช. นำเสนอรายงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และรายงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ชุดแรกถึงชุดปัจจุบัน รายงานผู้บริหาร สศช. ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งถึงปัจจุบัน รวมถึงเกร็ดที่น่าสนใจเกี่ยวกับ สศช. และประมวลภาพกิจกรรมสำคัญของ สศช.

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับต่าง ๆ ในการปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของ สศช. ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อสำนักงานถึง ๔ ครั้ง ได้แก่ สำนักงานสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยชื่อตำแหน่งของประธานและเลขาธิการฯ จะเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับชื่อสำนักงาน ดังนั้น ชื่อสำนักงานและชื่อตำแหน่งที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้จะใช้ตามชื่อในแต่ละยุคสมัย

สำนักงานฯ ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และอดีตผู้บริหารของ สศช. ทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่า ให้ทีมงานจัดทำหนังสือ “๗ ทศวรรษ สภาพัฒน์” เข้าพบและเรียนสัมภาษณ์ รวมถึงกราบขอบพระคุณท่านเลขาธิการฯ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำโครงสร้างหนังสือ และผู้บริหาร สศช. ทุกสายงานที่กำลังขับเคลื่อนการเขียนบทความในยุคต่าง ๆ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาให้ท่านผู้อ่านได้เรียนรู้ รวมถึงได้รับทราบเบื้องหลังแนวคิดการพัฒนาประเทศ จากบุคคลสำคัญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศไทยที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สารบัญ

พระบรมราชโองการ

พระมหากษัตริย์คุณ เกิดไว้เหนือเกล้าฯ ชาวสภาพัฒนา

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทาน “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”	๒
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระราชทานพระราชดำริ “ธนาคารสมอง”	๕
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทาน “โครงการทุนการศึกษาพระราชทาน สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร” สร้างอนาคตแก่เด็กและเยาวชนไทย	๘
พระมหากษัตริย์คุณของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ต่อสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	๑๑

สายนายกรัฐมนตรี

สารประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สารเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คณะผู้บริหารสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คำนำ

ส่วนที่ ๑ : รำลึกถึงปูชนียบุคคล

พระยาสุริยานุวัตร นักเศรษฐศาสตร์ไทยคนแรก ผู้เขียน “ทรัพย์ศาสตร์” ตำราเศรษฐศาสตร์เล่มแรกของไทย	๔๐
จอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้ก่อตั้ง “สภามั่น”	๔๔
จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้ริเริ่มการวางแผนพัฒนาประเทศ	๔๗
ม.ล.เดช สนิทวงศ์ ประธานกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติคนแรก ผู้ร่วมบุกเบิกและจัดทำแผนฯ ๑	๕๐
สุนทร หงส์ลดารมภ์ เลขาธิการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติคนแรก ผู้นำการสร้างระบบบัญชีรายได้ประชาชาติ	๕๔
ศ.ดร.ลีปพนธ์ เกตุทัต ประธานกรรมการ สศช. ๒ สมัย ผู้ริเริ่มการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๕๘
โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ ผู้วางรากฐานระบบการพัฒนาชนบทยากจน	๖๓

ส่วนที่ ๒ : ๗ ทศวรรษสภาพัฒน์ ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมวางอนาคตไทย

๗๐

ส่วนที่ ๓ : ๗ ทศวรรษแห่งการพัฒนาประเทศ

ทศวรรษที่ ๑	ยุคข้าวยากหามากแพง และกำเนิดสภาพัฒน์ (พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๕๐๒)	๙๐
ทศวรรษที่ ๒	ยุคทองของนักวางแผน จัดทำแผนพัฒนาฉบับแรก (พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๑๒)	๑๐๒
ทศวรรษที่ ๓	ยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศเริ่มเปลี่ยน (พ.ศ. ๒๕๑๓-๒๕๒๒)	๑๑๗
ทศวรรษที่ ๔	ยุคโชติช่วงชัชวาล ยุคทองของสภาพัฒน์ (พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๓๒)	๑๒๙
ทศวรรษที่ ๕	ยุคจากฟองสบู่สู่การฟื้นตัว ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (พ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๔๒)	๑๔๒
ทศวรรษที่ ๖	ยุคหัวเลี้ยวหัวต่อ วิกฤติ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำทางการพัฒนา (พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๕๒)	๑๕๓
ทศวรรษที่ ๗	ยุคน้อมนำ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นเข็มทิศการพัฒนาต่อเนื่อง (พ.ศ. ๒๕๕๓-ปัจจุบัน)	๑๖๖

ส่วนที่ ๔ : เหลียวหลังแลหน้า

อดีตประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- ดร.ทอง พิทยะ : การพัฒนาประเทศ ต้องเน้นการทำงานเชิงกลยุทธ์ ๑๘๖
- ดร.พนัส สิมะเสถียร : ผู้ยึดความเป็นอิสระทางวิชาการ ๑๙๔
- พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา : ผู้ผลักดันการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการเพิ่มผลผลิตของประเทศ ๒๐๒
- ดร.อำพน กิตติอำพน : ผู้นำการจัดทำแผนฯ ๑๐ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ๒๑๐
- ศ.ดร.สนธิ อักษรแก้ว : ผู้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒๑๙

อดีตเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อดีตและเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- **ดร.เสนาะ อุนากุล** : ผู้นำการจัดทำแผนฯ ๕ และ ๖ สู่ยุคทองของสภาพัฒน์ ๒๒๖
- **ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล** : ผู้นำการจัดทำแผนฯ ๘ จุดประกายความคิด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ๒๔๖
- **วิรัตน์ วัฒนศิริธรรม** : ปรับแผนฯ ๘ สู่วิกฤตเศรษฐกิจ พัฒนารฐานข้อมูล บัญชีประชาชาติ ๒๕๔
- **ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์** : นักคิดและแกนนำร่วมจัดทำแผน ๒๖๓
- **สรเสรีญ วงษ์ชะอุ่ม** : ผู้พลิกวิกฤตเป็นโอกาส น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่แผนฯ ๙ ๒๖๓
- **จักรมณท์ ผาสุกวนิช** : ผู้วางรากฐานการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย และริเริ่มจัดทำรายงานภาวะสังคมรายไตรมาส ๒๗๘
- **อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ** : ผู้นำการจัดทำแผนฯ ๑๑ และวางทิศทางแผนฯ ๑๒ ๒๘๘
- **ดร.ปรเมธี ศิริวิมล** : ผู้นำการจัดทำแผนฯ ๑๒ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศ ๓๐๓
- **ศ.(พิเศษ) ดร.ทศพร ศิริสัมพันธ์** : ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและวางแนวทางแผนฯ ๑๓ ๓๑๓
- **ดนุชา พิชยนันท์** : ผู้นำสร้างทีม “สภาพัฒน์” ฝ่าฟันวิกฤต พร้อมจัดทำแผนฯ ๑๓ ๓๒๐

ส่วนที่ ๕ : ปกตินะเกี่ยวกับ สศช.

- **รายนามคณะกรรมการสภาพัฒน์ ชุดแรก-ชุดปัจจุบัน** ๓๒๘
- **รายนามผู้บริหารสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่เริ่มสถาปนาจนถึงปัจจุบัน** ๓๔๒
- **เกร็ดสภาพัฒน์** ๓๔๕
- **ภาพแห่งความทรงจำ** ๓๕๓
- **บรรณานุกรม** ๓๖๖
- **รายนามคณะที่ปรึกษาและคณะทำงานจัดทำหนังสือ** ๓๖๙



รำลึกถึงปูชนียบุคคล

ในโอกาสครบรอบ ๗ ทศวรรษ แห่งการสถาปนาของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สำนักงานฯ ขอน้อมรำลึกถึงปูชนียบุคคลผู้สร้างคุณูปการอย่างอเนกอนันต์ต่อประเทศชาติและ สศช. โดยมีส่วนสำคัญในการจารึกประวัติศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง สศช. จวบจนปัจจุบัน

สำนักงานฯ ขอจารึกคุณงามความดีของปูชนียบุคคลทั้ง ๗ ท่าน ได้แก่ พระยาสุรียานุวัตร จอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ม.ล.เดช สนิทวงศ์ ท่านสุนทร หงส์ลดารมภ์ ศ.ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต และอาจารย์โมสิต ปิ่นเปี่ยมรัษฎ์ ไว้ ณ ที่นี้ เพื่อเชิดชูเกียรติคุณให้อนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ ร่วมสืบสานเจตนารมณ์ ตลอดจนรำลึกถึงคุณงามความดีของท่านตลอดไป



พระยาสุริยานุวัตร

นักเศรษฐศาสตร์ไทยคนแรก

ผู้เขียน “กรัณย์ศาสตร์” ตำราเศรษฐศาสตร์เล่มแรกของไทย

มหาอำมาตย์เอก พระยาสุริยานุวัตร เป็นปูชนียบุคคลผู้มีคุณูปการต่อประเทศไทยอย่างยิ่ง เป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าในหลายด้าน เนื่องจากเป็นผู้มีความคิดก้าวหน้า และความคิดของท่านมีความทันสมัยเสมอ ซึ่งไม่ว่าท่านจะดำรงตำแหน่งใด ทั้งการเป็นอัครราชทูต เสนาบดีกระทรวง องคมนตรี และรัฐมนตรี ท่านได้ทำหน้าที่อย่างดีเลิศ อีกทั้งนโยบายที่เสนอเมื่อครั้งเป็นเสนาบดีหรือในงานเขียน ก็เพื่อประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ

เป็นเรื่องน่าอัศจรรย์ใจและเป็นเกียรติอย่างสูง ที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้มีโอกาสตั้งที่ทำการถาวร ณ บ้านของท่าน

ชีวิตและผลงานสำคัญของพระยาสุริยานุวัตร

“พระยาสุริยานุวัตร” มีนามเดิมว่า **เกิด บุนนาค** เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๔๐๕ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นบุตรพระยามนตรีสุริยวงศ์ (ชุ่ม บุนนาค) สมุหกลาโหมฝ่ายเหนือกับหม่อมศิลา

พระยาสุริยานุวัตรรับราชการครั้งแรกเมื่อปี ๒๔๑๙ ในตำแหน่งมหาดเล็กพิเศษในกรมมหาดเล็ก มีความเจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ จนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น “**พระยาสุริยานุวัตร**” เมื่อปี ๒๔๓๙ ท่านมีผลงานมากมายที่สำคัญ อาทิ

เมื่อปี ๒๔๓๐ ระหว่างรับราชการในตำแหน่งผู้ช่วยทูตประจำราชสำนักเซนต์เจมส์ ประเทศอังกฤษ ได้เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “**ขนบธรรมเนียมราชการต่างประเทศ**” ซึ่งถือเป็นตำราการปฏิบัติระหว่างประเทศเรื่องการทูตภาษาไทยเล่มแรก



ปี ๒๔๓๙ ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นอัครราชทูตประจำประเทศฝรั่งเศส อิตาลี สเปน และรัสเซีย รวม ๔ ประเทศ นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า



เจ้าอยู่หัว ทรงมอบให้เป็นผู้ดูแลการศึกษาของพระราชโอรสที่ทรงศึกษาในยุโรป ซึ่งระหว่างนั้นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (รัชกาลที่ ๖) ทรงพระประชวรเสด็จอีกเสบต้องถวายการผ่าตัด ท่านเห็นว่าหากรอรับพระบรมราชานุญาตจะไม่ทันการณ์ จึงอนุญาตให้แพทย์ถวายการผ่าตัด โดยขอถวายศีรชะเป็นราชพลี และปรากฏว่าพระราชโอรสทรงปลอดภัย

ในปี ๒๔๔๔ ขณะดำรงตำแหน่งเป็นอัครราชทูต พระยาสุริยานุวัตรได้ทำไค้ดโทรเลขเพื่อใช้ในการทูตของไทยขึ้นเป็นครั้งแรก ชื่อ “**สุริยาไค้ด**” และ “**สยามมาคู้โต**” อย่างละเล่มโดยใช้ในราชการมาตั้งแต่ปี ๒๔๔๗ และใช้ต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน

ปี ๒๔๔๕ ท่านได้เสนอให้ตั้งธนาคารแห่งชาติ ออกทุนให้ชาวนากู้โดยเก็บดอกเบี้ยแต่พอควร ต่อมาเมื่อท่านได้ยกร่างโครงการจัดตั้งธนาคารแห่งชาติทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และในที่สุดได้มีการจัดตั้งธนาคารแห่งชาติขึ้นในปี ๒๔๘๕

งานสำคัญยิ่งของพระยาสุรียานุวัตรคือ เป็นผู้มีบทบาทในการเจรจาเพื่อทำอนุสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ฉบับวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๖ ได้สำเร็จ โดยระบุให้ฝรั่งเศสถอนทหารออกจากจันทบุรี

พระยาสุรียานุวัตรกลับประเทศไทยเมื่อปี ๒๔๔๘ และได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นเสนาบดีกระทรวงโยธาธิการทำหน้าที่กำกับดูแลการพัฒนาประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการโยธา การรถไฟ และการไปรษณีย์โทรเลข ทั้งที่ดำรงตำแหน่งไม่ถึง ๑ ปีเต็ม ท่านได้ปรับปรุงและสร้างผลงานไว้มากมาย เช่น สร้างทางรถไฟ ปรับปรุงการบริการไปรษณีย์โทรเลข เปิดสำนักงานไปรษณีย์ตามสถานีรถไฟ รวมทั้งเป็นผู้หนึ่งในกลุ่มเสนาบดีที่ริเริ่มสร้างพระบรมรูปทรงม้า รัชกาลที่ ๕

ต่อมาปี ๒๔๔๙ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาสุรียานุวัตรย้ายไปเป็นเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ซึ่งไม่เคยมีสามัญชนคนใดเคยได้รับพระมหากรุณาเช่นนั้นมาก่อน เนื่องจากเป็นกระทรวงสำคัญที่เปรียบเสมือนหัวใจของแผ่นดิน ระหว่างดำรงตำแหน่งได้สร้างผลงานที่สำคัญหลายเรื่อง เช่น การปฏิรูปการจัดเก็บภาษีอากรโดยโอนกิจการฝิ่นมาเป็นของรัฐบาล ช่วยขจัดการรั่วไหล ทำให้รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้น และเปลี่ยน “ระบบมาตราเงิน” เป็น “ระบบมาตราทองคำ” ตลอดจนคิดทำสแตงค์ขึ้นใช้แทนอัฐ และเป็นสามัญชนคนแรกที่ได้ลงนามในธนบัตร

“ทรัพย์สินศาสตร์”* ตำราเศรษฐศาสตร์เล่มแรกของไทย

ในการปฏิรูปการจัดเก็บภาษีอากร ทำให้เจ้าภาษีนายอากรไม่พอใจ เพื่อยุติปัญหา พระยาสุรียานุวัตรจึงได้กราบบังคมทูลลาหยุดพักราชการเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๐ และลาออกจากราชการในที่สุด หลังจากนั้นได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเขียนหนังสือ “ทรัพย์สินศาสตร์” ขึ้น ๓ เล่ม

“ทรัพย์สินศาสตร์” นับเป็นมรดกล้ำค่าของชาวไทย และได้รับการยกย่องว่าเป็นตำราเศรษฐศาสตร์เล่มแรกของไทย ที่เสนอแนวความคิดแบบก้าวหน้าเกี่ยวกับลัทธิทางเศรษฐศาสตร์ สะท้อนภาพโครงสร้างและปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมสมัยก่อน พร้อมเสนอแนวคิดและแนวทางปฏิรูประบบเศรษฐกิจที่ก้าวหน้า จนแทบไม่มีใครในยุคนั้นตามทัน

เมื่อมีการพิมพ์ “ทรัพย์สินศาสตร์” เล่ม ๑-๒ เผยแพร่ครั้งแรกในปี ๒๔๕๔ ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรง จนทางราชการ



ขอร้องไม่ให้เผยแพร่ ราว ๒๐ ปีต่อมา ศาสตราจารย์ ดร.ทองเปลว ชลภูมิ ได้นำ “ทรัพย์สินศาสตร์” เล่ม ๑ มาพิมพ์ใหม่ โดยเปลี่ยนชื่อเป็น “เศรษฐวิทยาขั้นต้น” โดยคงเนื้อหาไว้อย่างเดิม ต่อมาในปี ๒๔๗๗ ทรัพย์สินศาสตร์ เล่ม ๓ จึงได้รับการตีพิมพ์ โดยใช้ชื่อว่า “เศรษฐกิจ-การเมือง” หรือ “เศรษฐวิทยา เล่ม ๓”

แม้ว่าแนวคิดในหนังสือทรัพย์สินศาสตร์จะมีมานานถึง ๑๐๙ ปีแล้ว แต่นับว่ามีความก้าวหน้าและมองการณ์ไกลเป็นอย่างยิ่ง เพราะแนวคิดหลาย ๆ อย่างได้นำมาปฏิบัติในระยะต่อมา เช่น โครงการธนาคารชาติ การให้การสงเคราะห์คนยากจนพร้อมยกระดับความเป็นอยู่ การกระจายการผลิตทางการเกษตร การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อยกระดับการทำมาหากินของราษฎรและการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาในระดับประถมโดยรัฐให้การสนับสนุน เป็นต้น จนเป็นหนังสือ ๑ ใน ๑๐๐ เล่ม ที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) แนะนำว่าคนไทยควรหามาอ่าน

* ในการจัดพิมพ์ครั้งแรกใช้ว่า “ทรัพย์สินศาสตร์” เป็นการสะกดตามอักขรวิธีในสมัยนั้น



นอกจากนี้ได้พระราชทานที่ดินประมาณ ๗ ไร่ครึ่ง ให้ปลูกสร้างบ้าน และสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระราชทานทรัพย์เพื่อปลูกบ้านขึ้นในราวปี ๒๔๔๘ และก่อนที่พระยาสุริยานุวัตรจะถึงแก่อนิจกรรมได้สั่งไว้ว่า หากลูกหลานไม่สามารถดูแลบ้านหลังนี้ไว้ได้ ให้คืนแก่หลวงพระบางเป็นของได้รับพระราชทานมา

เป็นองคมนตรี และรัฐมนตรีที่ปรึกษาอาวุโสของรัฐบาล

ในปี ๒๔๖๙ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ท่านเป็นองคมนตรี และเมื่อพระยาพหลพลพยุหเสนาขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ในปี ๒๔๗๖ พระยาสุริยานุวัตรได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ทำหน้าที่ที่ปรึกษาอาวุโสของรัฐบาล จนถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคเส้นโลหิตในสมองตีบเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๔๗๙ สิริอายุ ๗๔ ปี

ติกสุริยานุวัตรจุดเชื่อมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย

ผลจากการปฏิบัติราชการด้วยความเพียร ซื่อสัตย์ สุจริต และสร้างคุณประโยชน์มากมายให้กับประเทศชาติมาโดยตลอดเป็นที่พอพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอย่างยิ่ง ถึงกับพระราชทาน “หีบทอง” แก่พระยาสุริยานุวัตร โดยมีพระราชหัตถเลขาความตอนหนึ่งว่า “...เจ้าได้แสดงให้เห็นเป็นที่มั่นใจว่าเจ้าเป็นเพื่อนทุกข์เพื่อนยากคนหนึ่ง ซึ่งได้ความร้อใจมาด้วยกันนานแล้ว...”

ต่อมาในปี ๒๔๙๓ เมื่อมีการก่อตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ นายสุนทร หงส์ลดารมภ์ เลขาธิการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติท่านแรก ได้ตัดสินใจซื้อบ้านหลังนี้มาเป็นที่ทำการของ สศช. จวบจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นความบังเอิญอย่างน่าอัศจรรย์เกี่ยวกับความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งของบ้านสุริยานุวัตรกับภารกิจของ สศช. เพราะในอดีตเป็นบ้านพักของพระยาสุริยานุวัตร ผู้มีบทบาทในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ท่านยังเป็นนักเศรษฐศาสตร์คนแรกของไทย และได้เขียนตำราเศรษฐศาสตร์ขึ้นที่บ้านหลังนี้

บ้านหลังนี้ได้รับการบูรณะซ่อมแซมใหญ่ครั้งแรกในสมัย ดร.ฟิลิฏฐ ภัคเกษม เป็นเลขาธิการฯ และตั้งชื่อว่า “ติกสุริยานุวัตร” ต่อมาสมัย ดร.อำพน กิตติอำพน เป็นเลขาธิการฯ ได้บูรณะและจัดทำเป็น “พิพิธภัณฑ์สุริยานุวัตรเพื่อการพัฒนาประเทศ” เพื่อเป็นแหล่งบอกเล่าประวัติศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย และประกาศเกียรติคุณของพระยาสุริยานุวัตร ผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของการพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้าน

อาจกล่าวได้ว่า “ติกสุริยานุวัตร” ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของประเทศไทยที่เกิดขึ้นในช่วง ๑๑๕ ปีที่ผ่านมา นับแต่ได้ก่อสร้างขึ้นมา ที่สำคัญคือเป็นที่ทำงานของผู้ทำหน้าที่ให้ความเห็น เสนอนโยบายทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศมาตั้งแต่ต้น ต่อเนื่องมาถึง สศช. ติกนี้จึงเป็นอนุสรณ์รำลึกถึงเกียรติประวัติและคุณความดีของมหาอำมาตย์เอก พระยาสุริยานุวัตรตลอดไป





จอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้ก่อตั้ง “สภาพัฒน์”

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีระหว่างปี ๒๔๘๑-๒๔๘๗ และ ๒๔๙๑-๒๕๐๐ รวมระยะเวลา ๑๔ ปี ๑๑ เดือน นับเป็นผู้นำรัฐบาลที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลอย่างยิ่ง ท่านเป็นผู้ก่อตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ท่านมุ่งมั่นพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ ให้เจริญรุ่งเรืองทัดเทียมกับอารยประเทศ ตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งได้สร้างคุณูปการแก่ประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง



ตั้ง “สภาพัฒนา” พัฒนาเศรษฐกิจชาติ

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสงคราม เกิดความเสียหายเป็นอันมาก อีกทั้งยังเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจขึ้นหลายประการ รัฐบาลของจอมพล แปลก พิบูลสงคราม ได้พยายามที่จะทำให้เศรษฐกิจของชาติฟื้นฟูขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงได้ออกพระราชบัญญัติสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๙๓ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๓ ซึ่งถือเป็นวันสถาปนาของ “สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ” โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

“สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ” ปฏิบัติหน้าที่สำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ประการแรก ให้ความเห็นและคำแนะนำแก่รัฐบาลเพื่อประโยชน์แห่งความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจ ประการที่สอง ชี้แจงให้รัฐบาล

ทราบถึงวิธีการอันเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้พัฒนาส่งเสริม และทำความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของชาติ ทั้งนี้โดยอาศัยความรู้ ความชำนาญทางเทคนิค ผลแห่งการศึกษาหรือสำรวจ และสถิติต่าง ๆ ตลอดจนผลจากการปฏิบัติที่ผ่านมา **ประการที่สาม** รวบรวมสถิติพยากรณ์ทั่วราชอาณาจักร และจัดตั้งคณะกรรมการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ เพื่อทำหน้าที่ประสานงานด้านความรู้ช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการจากสหรัฐอเมริกา ให้กับกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ตามสนธิสัญญาความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างประเทศไทยและสหรัฐฯ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มุ่งมั่นพัฒนาฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยได้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจชาตินิยมอย่างเข้มข้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของระบบเศรษฐกิจและสังคมไทย โดยเฉพาะการขยายตัวของธุรกิจส่งออก ธุรกิจการธนาคาร และการประสานผลประโยชน์ระหว่างนักการเมืองและนักธุรกิจ ท่านมีนโยบายในการสร้างชาติ ซึ่งมีแนวโน้มเป็นลัทธิชาตินิยม เช่น ออกกฎหมายคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ สงวนอาชีพบางอย่างไว้เฉพาะคนไทย และปลูกฝังให้ประชาชนนิยมใช้สินค้าไทย ด้วยคำขวัญที่ว่า “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ”

จุดเริ่มต้นระบบทุนนิยมแห่งชาติ

จอมพล ป. เรังสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความทันสมัยตามแบบตะวันตกมาเป็นแนวทางในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศภายหลังจากสงคราม รวมทั้งในช่วงนั้นเงินคงคลังของประเทศร่อยหรอลงไปมาก รัฐบาลในยุคนั้นจึงมุ่งเน้นนโยบายเรื่องการส่งออกเป็นหลักเพื่อดึงดูดเงินตราต่างประเทศเข้ามาพัฒนาประเทศให้มากที่สุด โดยเฉพาะสินค้าประเภท ข้าว ยางพารา และดีบุก ซึ่งทำให้เกิด



เป็นยุคเฟื่องฟูของธุรกิจไทยเพื่อการส่งออก เป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากปี ๒๔๗๖ มีบริษัทส่งออกเพียง ๙๙ บริษัท แต่พอถึงปี ๒๔๙๓ ได้เพิ่มขึ้นถึง ๑๕๔ บริษัท โดยบรรดานายทุนพาณิชย์ส่วนหนึ่งนั้น เดิมเคยเป็นพ่อค้าคนกลางที่ได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นพ่อค้าส่งออกกันมากขึ้น

นอกจากธุรกิจการส่งออกของไทยจะเติบโตอย่างก้าวกระโดดในช่วงดังกล่าวแล้วยังมีธุรกิจการธนาคารซึ่งเป็นธุรกิจสำคัญที่สนับสนุนการประกอบกิจการการส่งออกที่เฟื่องฟูไม่ด้อยไปกว่ากันเลย โดยในยุคนี้นับเป็นช่วงการจัดตั้งธนาคารไทยขึ้นหลายแห่งแทนกิจการชาวตะวันตกที่ได้ถอนตัวไป ไม่ว่าจะเป็นการถือกำเนิดของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ธนาคารกรุงเทพ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. ๒๔๙๘) และธนาคารกสิกรไทย (พ.ศ. ๒๔๙๘)

พัฒนาสังคมไทยให้ก้าวทันอารยประเทศ

จอมพล ป. เป็นเจ้าของนโยบาย “เชื่อผู้นำชาติพ้นภัย” ท่านเห็นว่าเมื่อมีชาติไทยแล้วก็จำเป็นต้องมีอาหารประจำชาติคือ “ผัดไทย” ทั้งนี้ ได้พยายามสนับสนุนให้คนไทยทำอาชีพค้าขาย โดยได้รณรงค์ให้คนไทยรับประทานก๋วยเตี๋ยวเพื่อให้เงิน



หมุนเวียนอยู่ภายในประเทศ ก๋วยเตี๋ยวจึงได้กลายเป็นวัฒนธรรมการกินของไทยอย่างเต็มภาคภูมิตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

รัฐบาลจอมพล ป. ได้เปลี่ยนแปลงประเพณีและวัฒนธรรมบางอย่าง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และให้เกิดความทันสมัย เช่น ประกาศให้ข้าราชการเลิกนุ่งผ้าม่วง เลิกสวมเสื้อราชปะแตน และให้นุ่งกางเกงขายาวแทน ให้ผู้หญิงเลิกนุ่งโจงกระเบน เปลี่ยนมานุ่งผ้าถุงแทน ให้สวมหมวก สวมรองเท้า โดยมีคำขวัญในสมัยนั้นว่า “มาลानาไทยสู่มหาอำนาจ” มีการยกเลิกบรรดาศักดิ์และยศข้าราชการพลเรือน โดยให้ใช้เพียงชื่อ สกุล เหมือนคนทั่วไป วางระเบียบการใช้คำแทนชื่อเป็นมาตรฐาน เช่น ฉันทาน เรา และในการตั้งชื่อหญิงหรือชายต้องบ่งบอกเพศอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ ท่านยังได้เปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย” เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๒ และเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่จากวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๘๓ เป็นวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๔ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากล ให้ข้าราชการกล่าวคำว่า “สวัสดี” ในโอกาสแรกที่พบกัน ให้มีการเคารพธงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมีในโรงมหรสพ ให้ประพันธ์เนื้อร้องเพลงชาติไทยที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้ประกาศให้มีวันแม่แห่งชาติและวันครู โดยท่านได้ตั้งสภาวัฒนธรรมแห่งชาติขึ้นเมื่อปี ๒๔๘๕ เพื่อจัดระเบียบการดำเนินชีวิตของคนไทยให้เป็นแบบอารยประเทศ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม นับเป็นผู้นำในการบุกเบิกการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมประเทศ และตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ท่านได้สร้างคุณูปการแก่ประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง





จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้ริเริ่มการวางแผนพัฒนาประเทศ

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นอกจากจะได้ชื่อว่าเป็นนักปกครองที่ดีขนาดแล้ว ยังเป็นผู้วางรากฐานการพัฒนาประเทศไทยใหม่ โดยเป็นผู้สนับสนุนให้มีการวางแผนพัฒนาประเทศขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย รวมทั้งปฏิรูปสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ อันเป็นที่มาของชื่อที่นิยมเรียกขานกันว่า “สภากาแฟ” หรือ “สภากาแฟ” มาจนถึงปัจจุบัน



จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คนที่ ๑๑ ระหว่างปี ๒๕๐๒-๒๕๐๖ ท่านบริหารราชการแผ่นดินด้วยวิธีการอันเฉียบขาด ฉับไว ได้สร้างผลงานทั้งทางด้านการปรับปรุงการบริหารและการพัฒนาประเทศไว้มากมาย และที่สำคัญที่สุดคือการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

การพัฒนาเศรษฐกิจคือหัวใจของการพัฒนาประเทศ

จอมพล สฤษดิ์ ได้ให้ความสำคัญกับการเร่งรัดพัฒนาประเทศอย่างจริงจังเป็นอันดับแรก ดังที่ได้กล่าวไว้ว่า

“...ในบรรดาจุดประสงค์และโครงการทั้งหลายของงานปฏิบัติที่ได้เริ่มทำมาตั้งแต่วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ เรื่องพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นจุดประสงค์และโครงการอันยิ่งใหญ่ที่สุด การปฏิบัติที่ดี การมีรัฐธรรมนูญปกครองราชอาณาจักร และการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งกำลังทำกันอยู่ในเวลานี้ก็ดี มีความมุ่งหมายเดียวคือ เพื่อขจัดสิ่งกีดขวางแก่การพัฒนาเศรษฐกิจและบากบั่นทำงานนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปให้จงได้ การปฏิบัติครั้งนี้จะได้ผลสำเร็จหรือล้มเหลวก็อยู่ที่เรื่องพัฒนาเศรษฐกิจนี้เอง ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหัวใจของงานปฏิบัติทั้งหมด...”

การที่จอมพล สฤษดิ์ กล่าวเช่นนี้
คงเนื่องมาจากในขณะนั้นประเทศไทยมีมาตรฐาน
การครองชีพต่ำ ประชาชนมีรายได้น้อย
ไร้การศึกษา การคมนาคมขนส่งไม่สะดวก
และมีอุปสรรคนานาประการที่ขัดขวางการพัฒนา
ประเทศ เช่น ขาดเงินทุน ขาดผู้เชี่ยวชาญ
ด้านวิชาการ จอมพล สฤษดิ์ จึงได้จัดตั้ง
หน่วยงานหลายแห่งทำหน้าที่พัฒนาประเทศ
ด้านต่าง ๆ รวมทั้งได้ประกาศใช้ **พระราชบัญญัติ
สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒**
ขึ้น โดยต่อมาได้มีการแก้ไขอีก ๒ ครั้ง
ในปี ๒๕๐๓ และ ๒๕๐๙

พระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวระบุให้
สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติมีองค์ประกอบ
๓ ส่วน ได้แก่ สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ
มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน คณะกรรมการ
บริหารสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ
มีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธาน และสำนักงาน
สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ มีเลขาธิการ
สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นหัวหน้า
สำนักงานฯ ขึ้นตรงกับสำนักนายกรัฐมนตรี
มีหน้าที่วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ
การพิจารณาโครงการที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ
และสังคมของหน่วยงานราชการ รวมทั้ง
พิจารณางบลงทุนของรัฐบาลท้องถิ่น และเรื่องอื่น ๆ
ที่คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้พิจารณา

เนื่องจากรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า สศช.
เป็นหน่วยงานที่สำคัญ จึงได้อนุมัติงบประมาณ
ก่อสร้างอาคารสำนักงานเพิ่มเติมขึ้นรอบ ๆ
ตึกสุริยานุวัตร ในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคาร
สำนักงาน ณ วันจันทร์ที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๐๔
จอมพล สฤษดิ์ ได้กล่าวตอนหนึ่งว่า

**“...สำนักงานสภาพพัฒนาการ
เศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นส่วนราชการที่ยิ่งใหญ่
ทั้งในคุณภาพและปริมาณงานมีความ
กว้างใหญ่ไพศาล สมกับที่งานพัฒนาการ
เศรษฐกิจเป็นหัวใจของงานปฎิวัติ ซึ่งรัฐบาล
ได้ถือว่างานชิ้นนี้เป็นงานสำคัญที่สุด...**



ในการประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารนี้ ข้าพเจ้า
ตั้งจิตอธิษฐานอาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยโปรดคลบบันดาล
ให้การสร้างอาคารสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ให้อาคารที่จะสร้างขึ้นใหม่นี้
ได้เป็นที่สร้างความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ขอให้
ศิลาฤกษ์ที่ข้าพเจ้าวางเป็นรากฐานของอาคารนี้ จงเป็นนิมิตรหมาย
แห่งรากฐานมั่นคงของข้าพเจ้าลงไว้ในที่เดียวกัน เพราะว่าชีวิตจิตใจ
ของข้าพเจ้าทั้งหมดอยู่ที่การพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ”

พู่พลัดต้นการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑

เพราะปรารถนาจะให้เมืองไทยเจริญทัดเทียมอารยประเทศ
ประชาชนมีความสุข มีรายได้เพียงพอกับการยังชีพ ตามคำขวัญ
ที่ว่า “น้ำไหล-ไฟสว่าง-ทางดี-มีงานทำ” จอมพล สฤษดิ์ จึงเป็น
ผู้มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้ สศช. จัดทำแผนพัฒนาการ
เศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรกขึ้น โดยสนับสนุนให้นักวิชาการเข้ามา
มีบทบาทในการจัดทำแผนอย่างเต็มที่ ซึ่งในการจัดเตรียมทำแผนฯ ๑
ได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศโดยเฉพาะธนาคารโลกได้มาช่วย
ศึกษา ค้นคว้าในช่วงก่อนจัดทำแผน จนสามารถประกาศใช้แผนพัฒนาฯ
ฉบับที่ ๑ เป็นกรอบการพัฒนาประเทศในช่วงปี ๒๕๐๔-๒๕๐๙ ได้ในที่สุด
โดยแผนฯ ๑ เน้นการส่งออกและการสร้างสาธารณูปโภคที่เป็น
พื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิต เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน ให้กระจาย
ไปทั่วทั้งในเมืองและชนบทเป็นสำคัญ ซึ่งผลจากการพัฒนาตามแผนฯ ๑
ช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวเกินเป้าหมายและแผนฯ ๑
ได้กลายเป็นแม่แบบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบัน



ม.ล.เดช สนิทวงศ์

ประธานกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติคนแรก
ผู้ร่วมบุกเบิกและจัดทำแผนฯ ๑

หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ เป็นผู้วางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และกิจการสหกรณ์ของไทย ท่านได้ทุ่มเทงานด้านนโยบายและการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาโดยตลอด ได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจให้เป็นประธานกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติท่านแรก ซึ่งได้สร้างความก้าวหน้าให้แก่สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นอย่างมาก



รองอำมาตย์เอก **ม.ล.เดช สนิทวงศ์** หรือ หลวงเดชสหกรณ์ (๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๑-๘ กันยายน ๒๕๑๘) สำเร็จการศึกษาปริญญาเอกสาขาเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยกรุงเบิร์น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ม.ล.เดช สนิทวงศ์ กับประวัติศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจไทย

ม.ล.เดช สนิทวงศ์ ได้เข้าร่วมเป็นกรรมการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ตั้งแต่แรกเริ่มเมื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๔๙๓ โดยท่านดำรงตำแหน่งกรรมการตลอดมาจนถึงชุดที่ ๕ ซึ่งเป็นชุดสุดท้าย ก่อนมีการแก้ไขพระราชบัญญัติสภาเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ และได้รับแต่งตั้งเป็น **ประธานกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ** เป็นคนแรก นับตั้งแต่วันจัดตั้งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๐๒ เป็นต้นมา และดำรงตำแหน่งนี้ตลอดมาจนถึงวันที่ได้รับอนุมัติให้ลาออกเนื่องจากชราภาพ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๑๕ จึงนับได้ว่าท่านเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับงานวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมาตั้งแต่ต้น และมีบทบาทสำคัญยิ่งในการริเริ่มจัดทำแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรกของประเทศไทย

การจัดทำผังเศรษฐกิจของประเทศ

ระหว่างที่ดำรงตำแหน่งกรรมการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ในปี ๒๔๙๖ ท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธานคณะกรรมการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ (ก.ศ.ว.) จึงได้ปรึกษารื้อกับนายสุนทร หงส์ลดารมภ์ เลขาธิการสภาเศรษฐกิจฯ ในยุคนั้น และลงความเห็นว่ามีคามจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรวบรวมผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการให้เข้ามาช่วยกันกลั่นกรองพิจารณาโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลที่จะขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและวิชาการเตรียมไว้ให้พร้อมและทันสมัยอยู่เสมอ

จากความเห็นดังกล่าว เลขาธิการสภาเศรษฐกิจฯ จึงเสนอให้นายกรัฐมนตรีจัดตั้ง “คณะกรรมการดำเนินการทำผังเศรษฐกิจของประเทศ” โดยมี



จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน และ ม.ล.เดช สนิทวงศ์ เป็นรองประธาน โดย ม.ล.เดช ได้จัดทำบันทึกขึ้นฉบับหนึ่งชื่อว่า “การทำผังเศรษฐกิจ” เสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการทำผังเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้พิจารณายึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานของคณะกรรมการต่อไป

ในบันทึกนี้กล่าวถึงการจัดลำดับความสำคัญของงานและการทำแผนแม่บท แล้วสรุปด้วยข้อเสนอให้พิจารณาว่า การทำผังเศรษฐกิจของประเทศไทยควรจะเริ่มอย่างไร และด้วยวิธีใด

การสำรวจเศรษฐกิจของประเทศไทยร่วมกับธนาคารโลก

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ม.ล.เดช ในฐานะรองประธานกรรมการดำเนินการทำผังเศรษฐกิจของประเทศพิจารณาเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสำรวจเศรษฐกิจเพื่อให้ทราบสถานการณ์เศรษฐกิจและทรัพยากรของประเทศในขณะนั้น และมีความเห็นว่าการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป การอาศัยเงินจากงบประมาณแผ่นดินอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ เพราะรายได้ของรัฐมีจำกัด จำเป็นต้องอาศัยเงินกู้จากภายนอกมาช่วยด้วย ซึ่งในขณะนั้น





แหล่งเงินทุนที่สำคัญคือ ธนาคารระหว่างประเทศ เพื่อการบูรณะและพัฒนาการ หรือที่เรียกกันติดปากว่า ธนาคารโลก จึงเสนอให้ขอความร่วมมือจากธนาคารโลกจัดส่งคณะผู้เชี่ยวชาญเข้ามาสำรวจเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งในที่สุดธนาคารโลกตกลงให้ความร่วมมือส่งผู้เชี่ยวชาญเดินทางเข้ามาสำรวจเศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อปี ๒๕๐๐

การสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลกนั้นจำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจากกระทรวง ทบวง กรม ในการให้ข้อมูลและตอบคำถามแก่คณะผู้สำรวจเศรษฐกิจ คณะรัฐมนตรีจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้น ๒ คณะ คือ คณะกรรมการร่วมมือกับคณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก (ก.ส.ธ.) มีหน้าที่ดูแลประสานงาน และให้ความร่วมมือกับคณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก โดยมี ม.ล.เดช เป็นประธานกรรมการ และคณะกรรมการบริหาร ก.ส.ธ. มีหน้าที่บริหารราชการแทนคณะกรรมการใหญ่ มี ม.ล.เดช เป็นประธานกรรมการบริหาร

โครงการพัฒนาการของรัฐบาลสำหรับประเทศไทย

คณะกรรมการบริหาร ก.ส.ธ. ได้ปฏิบัติงานร่วมกับคณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลกอย่างใกล้ชิด เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๐๐ จนถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๐๑ และทำรายงานการสำรวจชื่อ “A Public Development Program for Thailand” หรือ “โครงการพัฒนาการของรัฐบาลสำหรับประเทศไทย” ซึ่งรายงานนี้ได้มีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยนับตั้งแต่นั้นมา

คุณูปการของ ม.ล.เดช สนิทวงศ์

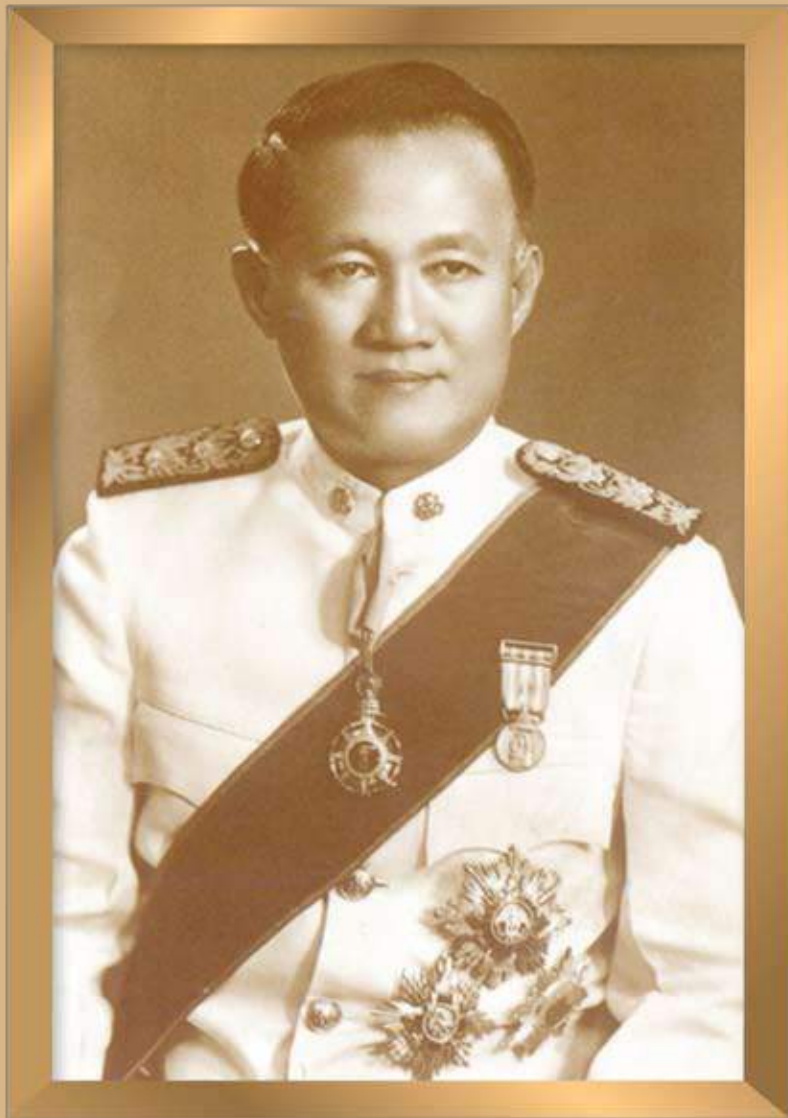
ม.ล.เดช สนิทวงศ์ ได้บำเพ็ญประโยชน์ให้แก่งานด้านนโยบายและการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สร้างสรรค์ความก้าวหน้าให้แก่สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาของชาติบ้านเมืองอย่างกว้างขวาง ท่านได้เพียรสร้างรากฐานการดำเนินงานของ สศช. จนมีความมั่นคง เป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ตลอดจนสถาบันการเงินระหว่างประเทศ

ท่านยังเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ จนเป็นผลสำเร็จ โดยท่านเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการรวบรวมโครงการและนโยบายต่าง ๆ ในการทำแผน รวบรวมเจ้าหน้าที่ หัวหน้าสาขาต่าง ๆ ในส่วนวางแผนร่วมเดินทางไปสำรวจภาวะเศรษฐกิจในต่างจังหวัดอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย

ท่านเป็นผู้ที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับกิจการสหกรณ์เป็นพิเศษ ได้วางรากฐานและความเป็นปึกแผ่นแก่กิจการสหกรณ์ของประเทศ จนได้รับแต่งตั้งเป็น **ผู้จัดการธนาคารเพื่อการสหกรณ์** นอกจากนี้ท่านยังปฏิบัติภารกิจสำคัญ อาทิ **ผู้อำนวยการองค์การข้าวผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรธิการ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงเศรษฐกิจ** โดยได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น **องคมนตรี** เมื่อ ๒๔ เมษายน ๒๕๔๖ และเป็น **ประธานองคมนตรี** เมื่อ ๒๔ มีนาคม ๒๕๑๘ ท่านดำรงตำแหน่งนี้จนถึงแก่อสัญกรรมเมื่อ ๘ กันยายน ๒๕๑๘ สิริรวมอายุ ๗๗ ปี ๖ เดือน

จึงนับได้ว่า ม.ล.เดช สนิทวงศ์ ได้บำเพ็ญคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติบ้านเมืองเป็นอย่างยิ่ง เป็นที่ปรากฏเด่นชัดว่า ท่านมีประวัติทั้งส่วนตัวและทางราชการขาวสะอาดเป็นที่นับถือทั่วไปทั้งในวงราชการและประชาชนทั่วประเทศ เพราะประพฤติปฏิบัติด้วยหลักวิชาที่เฉียบแหลม เคร่งครัด และด้วยคุณธรรมอันดีงามเป็นแบบอย่างของบุคคลที่มุ่งกระทำความดีตลอดชีวิต





สุนทร หงส์ลดารมภ์

เลขาธิการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติคนแรก
ผู้นำการสร้างระบบบัญชีรายได้ประชาชาติ

ท่านสุนทร หงส์ลดารมภ์ เลขาธิการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติคนแรก เป็นผู้ที่วางมาตรฐานการปฏิบัติงานของสภาพัฒนา ที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และการพิทักษ์หลักวิชาการเป็นสำคัญ ซึ่งประชาคมสภากพัฒนาที่ยึดถือ เป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งยังเป็นผู้ดำเนินการสร้างระบบบัญชีรายได้ประชาชาติขึ้นสำเร็จเป็นครั้งแรกของประเทศไทย

ท่านเป็นผู้มีความสามารถและประสบการณ์หลากหลายด้าน จึงได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญมากมาย ทั้งทางราชการ การเมือง องค์กรระหว่างประเทศ และทางการทูต ซึ่งขณะดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าว ท่านได้ฝากผลงานให้เป็นที่ยอมรับก่อนุชนรุ่นหลังไว้ศึกษาและทำตามแบบอย่างมากมาย



เลขาธิการฯ คนแรกของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ผู้สืบทอดที่ทำการถาวรของ สศช.

ท่านสุนทร หงส์ลดารมภ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๔๕๕ เริ่มเข้ารับราชการครั้งแรกเป็นอาจารย์สอนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นอาจารย์พิเศษตามโรงเรียนต่าง ๆ ต่อมาย้ายไปเป็นหัวหน้าแผนกวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศ กรมโฆษณาการ (กรมประชาสัมพันธ์ในปัจจุบัน) และต่อมาเป็นผู้ช่วยเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เมื่อได้มีการจัดตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้นในปี ๒๔๙๓ เพื่อให้ความเห็นในทางเศรษฐกิจแก่รัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้แต่งตั้งท่านสุนทร หงส์ลดารมภ์ เป็นเลขาธิการคนแรกของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ในปี ๒๔๙๓ ด้วยวัยเพียง ๓๘ ปี และภายหลังจากนั้นยังได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๒ สมัย ระหว่างวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๒๑-๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓ และเป็นประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๒ สมัย ระหว่างวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๒๓-๔ มิถุนายน ๒๕๓๑

เนื่องจากสภาเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่ดั่งขึ้นใหม่ จึงยังไม่มีสถานที่ทำงานถาวร ทำให้มีการย้ายสถานที่ตั้งหลายครั้ง นับตั้งแต่ที่โรงแรมรัตนโกสินทร์ ท่าช้างวังหน้า สีแยกคอกวัว และท้ายที่สุดอยู่ที่สะพานขาว ซึ่งเป็นที่ตั้งสำนักงานฯ ในปัจจุบัน โดยท่านสุนทรให้เหตุผลในการเลือกเพราะอยู่ใกล้ทำเนียบรัฐบาล และเห็นว่างานของสภาเศรษฐกิจฯ จะต้องทำงานใกล้ชิดกับรัฐบาล จึงขอซื้อบ้านของพระยาสุรียานุวัตรมาเป็นที่ทำทำการถาวรของสภาพัฒน

ด้วยความสามารถอันหลากหลาย กับตำแหน่งสำคัญอื่น ๆ

ด้วยความสามารถและเป็นผู้พัฒนาที่มีภาวะผู้นำสูง ท่านจึงได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งราชการสำคัญ ๆ อีกมากมาย โดยในทางการทูตท่านได้ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสหพันธรัฐมาเลเซีย (มาเลเซีย ในปัจจุบัน) สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา รวมถึงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ รองนายกรัฐมนตรี เลขาธิการซีโต้ (Southeast Asia Treaty Organization : SEATO) และอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น

ผลงานสำคัญ

ขณะดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ท่านได้เป็นผู้นำในการสร้างระบบบัญชีรายได้ประชาชาติขึ้นสำเร็จเป็นครั้งแรก และได้ใช้เป็นพื้นฐาน

ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ในเวลาต่อมา นับว่าท่านเป็นผู้บุกเบิกงานนโยบายและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ ตามลำดับ ได้สร้างผลงานที่สำคัญ ๆ กล่าวคือ ระยะนั้นเงินคงคลังเป็นศูนย์ จึงต้องสะสมเงินคงคลังด้วยวิธีขึ้นภาษีศุลกากรประมาณ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ในสินค้าทุกประเภท โดยออกเป็นพระราชกำหนด และเมื่อประกาศใช้ส่งผลให้ได้รายได้จากภาษีเสริมเป็นจำนวนหลายร้อยล้านบาทในระยะเวลาไม่นาน

ท่านยังได้เสนอให้แก้กฎหมายภาษีการค้า โดยเปลี่ยนวิธีการให้เก็บต้นทางหรือปลายทาง คือเก็บเมื่อนำเข้าหรือเก็บเมื่อเวลามีการจำหน่าย ซึ่งเป็นวิธีเก็บภาษีที่ง่าย สะดวก และมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลปรากฏว่าจนถึงปัจจุบัน กรมสรรพากรได้เงินจากภาษีการค้ามากที่สุด และท่านยังมีส่วนผลักดันให้ตั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งสามารถนำเงินของรัฐบาลและจากต่างประเทศมาให้ชาวไร่ชาวนาได้กู้ไปเพื่อการลงทุน พร้อมทั้งฟื้นฟูและค้าธนาคารกรุงไทยไม่ให้ล้ม ต่อมาท่านได้แก้ไขปัญหาโควตาข้าวโดยจัดสรรใหม่ให้เกิดความยุติธรรม





ในสมัย พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี ท่านสุนทรได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรองนายกรัฐมนตรี ท่านได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับสภาพัฒน์ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยเฉพาะเรื่องที่สภาพัฒน์เสนอไปยังคณะรัฐมนตรีพิจารณา เช่น เรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจหรือโครงการเศรษฐกิจ ซึ่งท่านสนับสนุนทุกเรื่อง และท่านได้เชิญประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรรมการฯ รวมทั้งเลขาธิการฯ บางท่าน เข้าร่วมเป็นกรรมการ ในคณะรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ และคณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจด้วย ตลอดจนได้เจรจาราคาก๊าซธรรมชาติกับยูโนแคล จนทำให้ประเทศไทยได้เป็น Industrial Horizon

ต่อมา ขณะดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำประเทศสหรัฐอเมริกา ท่านมีความภาคภูมิใจมากที่มีส่วนเจรจาจนกระทั่งได้โควตาน้ำตาลและผ้าส่งไปขายสหรัฐอเมริกา ซึ่งยังประโยชน์แก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก

จากประสบการณ์ของท่านทั้งด้านข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง บริษัทต่าง ๆ จึงเชิญท่านเป็นที่ปรึกษามากมาย แต่ท่านรับทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการเพียง ๒ บริษัทเท่านั้น คือ บริษัทอุตสาหกรรมปิโตรเคมีคัลไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารนครธน จำกัด (มหาชน)

แบบอย่างที่ชาวสภาพัฒน์ยึดถือปฏิบัติ

ท่านสุนทร เป็นผู้ที่มีความโดดเด่นเรื่องความซื่อสัตย์ โปร่งใส ในหน้าที่การงาน ท่านเป็นผู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่อ่อนอาวุโสกว่า เสนอความคิดเห็น และยอมรับหากความคิดเห็นนั้นมีเหตุผล จึงเป็นแรงจูงใจให้คนรุ่นหลังมีความมั่นใจที่จะพัฒนาความคิดต่อไปอีก รวมทั้งท่านได้วางรากฐานแนวคิดและหลักการปฏิบัติหลายประการ ที่ชาวสภาพัฒน์รุ่นหลังนำมาศึกษาและเป็นแบบอย่างการทำงาน จนถึงปัจจุบัน โดยท่านได้กล่าวถึงบทบาทของสภาพัฒน์ไว้ในหนังสือ “๕ ทศวรรษ สภาพัฒน์” ว่า

“สภาพัฒน์ในอนาคตควรมีบทบาทอย่างน้อยที่สุดก็ทำแผนเศรษฐกิจให้รัดกุม ถูกต้องดีที่สุด เพื่อจะได้เป็นหลักปฏิบัติของกรมกองต่าง ๆ ความสำคัญอยู่ตรงที่ว่า ถ้าเราทำแผนให้รัดกุมและถูกต้องจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด”





ศาสตราจารย์ ดร.สีปพนธ์ เกตุกัต

ประธานกรรมการ สศช. ๒ สมัย

ผู้ริเริ่มการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ศาสตราจารย์ ดร.สีปพนธ์ เกตุกัต ได้ทำงานใกล้ชิดกับ สศช. เป็นเวลายาวนานกว่า ๒๐ ปี ในตำแหน่งกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหลายชุด และประธานกรรมการฯ ๒ สมัยติดต่อกัน ในช่วงปี ๒๕๓๖-๒๕๔๔ ท่านเป็นผู้นำในการกลั่นกรองพระราชดำรัสมาเป็นนิยาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่าย และเป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการธนาคารสมองให้กับ สศช. จวบจนวาระสุดท้ายของท่าน



ผู้นำการอัญเชิญพระราชดำรัส...สู่การประมวลเป็น “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต เป็นปูชนียบุคคลผู้สร้างคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติอย่างอเนกอนันต์ ท่านได้ให้ความสำคัญและสนใจเป็นพิเศษในการจัดทำแผนพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นงานหลักของ สศช. โดยเฉพาะการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ และฉบับที่ ๙ ท่านได้เข้าร่วมกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนทั่วประเทศด้วยตนเอง ในหลายโอกาสและหลายจังหวัด ทำให้ผู้ที่มีส่วนร่วมและเจ้าหน้าที่สภาพัฒน์มีกำลังใจในการทำงานเป็นอย่างมาก

ที่สำคัญ ในการจัดทำแผนฯ ๙ ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการริเริ่มกระบวนการอัญเชิญกระแสพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่เกี่ยวกับ “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ โดยเชิญชวนผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่าง ๆ มาร่วมกันประมวล ถิ่นกรอง และเรียบเรียงเป็นนิยามความหมาย “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”



จากนั้นได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย ซึ่งทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทาน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของสำนักงานฯ และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ จากนั้น สศช. ได้อัญเชิญมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนฯ ๙ ต่อเนื่องมาจนถึงแผนฯ ๑๒ ในปัจจุบัน

งานสำคัญของคณะกรรมาการ สศช.

คณะกรรมการมีวาระประชุมอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อพิจารณาแผนงานและโครงการต่าง ๆ งานสำคัญหลายด้านที่ผ่านการพิจารณาของ สศช. ในสมัยที่ท่านเป็นประธาน อาทิ การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ แนวทางการปฏิรูปกฎหมายของประเทศไทย แผนปรับปรุงประสิทธิภาพ

การทำข้อมูลเพื่อการวางแผนและเตือนภัยทางเศรษฐกิจและสังคม ร่างกรอบวิสัยทัศน์และทิศทางแผนฯ ๙ แผนยุทธศาสตร์การเพิ่มผลผลิตของประเทศ การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน : เมืองน่าอยู่ การดำเนินการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่างแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงแผนฯ ๙ และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

นอกจากนี้ ท่านยังริเริ่มให้ สศช. จัดทำวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทยในระยะยาวถึง พ.ศ. ๒๕๖๐ และเป็นประธานการจัดทำประชาพิจารณ์โรงไฟฟ้าบ้านหินกรูด อ.บ่อนอก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งขณะนั้นมีการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่อย่างมาก แต่ท่านได้ใช้ความกล้าหาญนำคณะลงไปทำประชาพิจารณ์ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๒ ครั้ง

“งานธนาคารสมอง” สนองพระราชดำริ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ภายหลังจากหมดวาระการเป็นประธานกรรมการสภาพัฒน์ เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔ เป็นช่วงจังหวะที่ สศช. ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีให้ดูแลงานธนาคารสมองพอดี ด้วยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของท่าน สศช. จึงขอให้ท่านเป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการธนาคารสมองท่านแรกทันที



ท่านได้ทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่ให้กับงาน “ธนาคารสมอง” เพื่อสนองพระราชดำริ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการนำ ผู้เกษียณอายุที่มีความรู้ความสามารถสูง พร้อมที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม มารวมพลัง ทำประโยชน์ในการพัฒนาประเทศในด้าน ต่าง ๆ โดยบทบาทของวุฒิสภาจะทำงาน ในลักษณะเป็น “คลังปัญญาของประเทศ” ที่พร้อมจะเข้ามาร่วมพัฒนาสังคมและประเทศ โดยการสร้างเครือข่ายทำงานร่วมกันแล้วค่อย ๆ ถอนตัวออกมา

ท่านได้ให้คำแนะนำและเข้ามาดูแล ธนาคารสมองอย่างใกล้ชิด รวมทั้งท่านยัง อุทิศตนสมัครเป็นวุฒิสภาของธนาคารสมอง และได้นำทีมวุฒิสภาไปให้ความช่วยเหลือ แก่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ หลายแห่ง อาทิ โครงการความร่วมมือด้านสาธารณสุข กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ซึ่งเป็นความร่วมมือเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อชายแดนไทย-ลาว การพัฒนาโรงพยาบาล และความร่วมมือด้านอาหารและยา โครงการติดตามประเมินผลการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเกษตรป่าไม้ ควั่นตัน จังหวัดบักซาง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ซึ่งเป็น โครงการภายใต้ความช่วยเหลือระหว่างไทย-เวียดนาม เกี่ยวกับการฟื้นฟูป่า โดยใช้ต้นแบบจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ห้วยฮ่องไคร้ โครงการฟื้นฟูและพัฒนาคน ชุมชน และวิถีชุมชน ผู้ประสบหัตถภัยคลื่นยักษ์สึนามิ โครงการคืนความหลากหลาย ทางชีวภาพแก่หุบเขาภูเวียง จังหวัดขอนแก่น และเป็นที่ปรึกษา กลั่นกรองข้อมูลธุรกิจและความรู้ด้านการบริหารจัดการ ร่วมกับ สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การบริหารงานธนาคารสมองมีความคล่องตัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากท่านได้วางระบบให้ดำเนินงานภายใต้มูลนิธิพัฒนาไท ของสภาพัฒนา โดยท่านได้กล่าวไว้ในหนังสือ “๗๒ พรรษา มหาราชินี ธนาคารสมองร่วมพัฒนาประเทศ” ว่า **“ที่ต้องเชื่อมโยงกับสภาพัฒนา ก็เพราะสภาพัฒนาเป็นแหล่งข้อมูลที่กว้างขวางครอบคลุมที่สุดในประเทศไทย รวมทั้งมีคณะผู้บริหารและคณะเจ้าหน้าที่ที่มีความเข้มแข็ง และมองภาพกว้าง ในเรื่องการพัฒนาในแง่มุมต่าง ๆ ของประเทศ”**



ให้แก่พวกเราชาว สศช. ที่ได้เรียนรู้จากท่านในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะหลักการทำงานจากบทสัมภาษณ์ของท่านในอินไซด์สภาพัฒน์ ในโอกาสครบวาระการดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ ท่านได้ฝากถึงชาว สศช.ว่า

“...ผมคิดว่าที่สำคัญที่สุดอยากให้ทำงานด้วยใจรัก ทำงานด้วยสมอง ทำด้วยมือ ขยัน หมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ทำงานอย่างมีจุดยืน แล้วก็เรียนรู้ให้รู้วิธีเรียนรู้ ให้เรียนรู้การทำงาน การพักผ่อนหย่อนใจ ให้สมดุลกัน ดูแลครอบครัวด้วย...”

นอกจากนี้ ท่านยังกล่าวว่าสิ่งสำคัญที่ทำให้งานวุฒิสภาประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ก็เพราะพระบารมีของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

“พระองค์ทรงคิดเรื่องนี้มานานแล้ว และพระองค์ท่านได้มีพระราชดำรัสมา ถ้าไม่ด้วยพระบารมีของพระองค์ท่าน คงทำงานไม่ได้เท่านี้ และคงไม่มีผู้มาสมัครเป็นวุฒิสามากขนาดนี้ ด้วยพระบารมีของพระองค์ท่านที่แผ่ไพศาลไปทั่วแผ่นดินไทย จึงได้ก่อเกิดธนาคารสมอบขึ้นมา”

เสาหลักของสภาพัฒน์

ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต ถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคมะเร็งกระดูกเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๙ ท่านเป็นผู้ที่มีคุณธรรมควรค่าแก่การเคารพนับถือเป็นอย่างสูง เป็นผู้มีบุคลิกและมีเมตตาธรรมสูงมาก รวมทั้งได้ประกอบคุณงามความดีให้แก่ชาติบ้านเมืองเป็นอันมาก ท่านเปรียบเสมือนเสาหลัก

นอกจากนี้ ท่านได้กล่าวถึงบทบาทของสภาพัฒน์ไว้ในหนังสือ “๕ ทศวรรษ สภาพัฒน์” ว่า “...การจัดองค์กรสภาพัฒน์ จะต้อง มีหน่วยข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ที่ทันกาล มีหน่วยวิชาการ มีหน่วยทำงานเชิงวิเคราะห์เป็น “เลื้อยป็นไว” จัดวางเครือข่ายกับนักวิชาการ หน่วยงานวิชาการ เพื่อใช้ความรู้จากการวิเคราะห์วิจัยมาวางแผน และนำแผนสู่การปฏิบัติ...”





โบลิต บันเปียมรัษฎ์ ผู้วางรากฐานระบบการพัฒนาชนบทยากจน

อาจารย์โบลิต บันเปียมรัษฎ์ อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นผู้มีคุณูปการต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก เป็นนักวิชาการและนักบริหารที่มีความสามารถสูง จึงมีผลงานที่ดีเยี่ยมในทุกตำแหน่งและทุกหน่วยงานที่เขาไปดูแล ท่านมีเจตนาแรงกล้าในการบุกเบิกการพัฒนาชนบท โดยงานที่สำคัญและประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดียิ่งคือการจัดทำ “แผนพัฒนาชนบทยากจน”

ด้วยความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ กอปรกับเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีจริยธรรมสูง ทำให้ท่านได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญหลายตำแหน่ง อาทิ รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่ท่านยังคงทำงานร่วมกับ สสช. อย่างใกล้ชิดในตำแหน่งกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต่อเนื่องกัน ๔ สมัย โดยภารกิจสำคัญที่ท่านได้ร่วมขับเคลื่อนงานกับสภาพัฒน์ จวบจนวาระสุดท้ายคือ การเป็นประธานอนุกรรมการขับเคลื่อนนโยบายและแผนประชากร



ผู้บุกเบิกการจัดทำ “แผนพัฒนาชนบทยากจน” จุดเริ่มการแก้ปัญหาความยากจนอย่างเป็นระบบ

ท่านไฉลิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ หรือที่ส่วนใหญ่เรียกว่า “อาจารย์ไฉลิต” เกิดเมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๔๘๖ เริ่มเข้ารับราชการในตำแหน่งเศรษฐกร กองวางแผนส่วนรวม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ หลังสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแมริแลนด์ สหรัฐอเมริกา ในปี ๒๕๐๘ ท่านมีส่วนสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่การประเมินผลแผนฯ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙) แผนฯ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔) และแผนฯ ๓ (พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๙) ซึ่งทำให้ท่านได้เห็นปัญหาของประเทศไทยในทุกแง่มุม

ในระหว่างปี ๒๕๑๕-๒๕๑๗ อาจารย์ไฉลิต ได้ทำงานเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่ธนาคารโลก ซึ่งในขณะนั้นธนาคารโลกมีบทบาทสูงในการพัฒนาประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนา โดยการช่วยจัดทำโครงการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ และให้เงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำมาก โดยมีระยะเวลาผ่อนที่ยาวนาน ซึ่งอาจารย์ไฉลิตได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดูแลประเทศบังกลาเทศ

ด้วยสภาพความยากจนของบังกลาเทศในระดับรุนแรง ได้สร้างความสะเทือนใจแก่ท่านอย่างมาก ทำให้ท่านหวนคิดถึงชนบทไทยและคิดว่าน่าจะกลับมาช่วยพัฒนาชนบทไทยดีกว่า นับเป็นจุดสำคัญที่ทำให้ท่านปักธงการทำงานในชีวิตอย่างชัดเจน ในการที่จะทุ่มเทแก้ไขปัญหาความยากจน ช่วยพัฒนาผู้ด้อยโอกาสในสังคมให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่ ดร.เสนาะ อนุากุล ได้เข้ารับตำแหน่งเลขาธิการ สศช. อีกครั้ง จึงได้ขอให้ท่านกลับมาทำงานที่ประเทศไทย โดยได้รับมอบหมายให้เป็นผู้กำกับกรอบและทิศทางการวางแผนฯ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔) โดยได้ปรับรูปแบบการทำแผน จากแผนจัดสรรทรัพยากรให้กับโครงการสำคัญมาเป็นแผนที่ชี้ให้เห็นปัญหาสำคัญของประเทศและเสนอแนวทางแก้ไข นับเป็นการวางแผนครั้งแรกที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ประสบการณ์จากการทำงานที่ธนาคารโลก ได้มีส่วนเสริมสร้างความสามารถของอาจารย์ไฉลิตให้เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ

การกลับมาทำงานที่ สศช. ครั้งนี้ อาจารย์ไฉลิต มีเจตนาแรงกล้าที่จะทำเรื่องการพัฒนาชนบทอย่างจริงจัง ท่านจึงขอรับตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการกองศึกษาภาวะเศรษฐกิจ โดยมีแนวทางการทำงานคือการศึกษาเพื่อหาสาเหตุของปัญหาในพื้นที่จริงด้วยตนเอง



ประชากรทั้งประเทศ ล่าสุดจากการวัดของหลาย ๆ สถาบันในปี ๒๕๖๒ พบว่าเหลือประชากรที่ยากจนเพียงร้อยละ ๖.๒๔ เท่านั้น

สู่การพัฒนาประเทศในตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีหลายกระทรวง

อาจารย์โฆสิต ได้รับเชิญให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญหลายตำแหน่ง โดยท่านก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามลำดับ เป็นครั้งแรกในสมัยนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ท่านเน้นการดูแลเกษตรกรรายย่อยให้มีประสิทธิภาพการผลิตและรายได้ที่เพิ่มขึ้น อาทิ การจัดตั้งตลาดกลางยางพาราขึ้นทั่วประเทศ เพื่อช่วยให้การซื้อขายยางพารามีความเป็นธรรม

และปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของกรมต่าง ๆ ในกระทรวงเกษตรฯ ผลงานของท่านได้รับการยกย่องและสืบเนื่องเป็นนโยบายของกระทรวงในยุคต่อมา

ผลจากการเดินทางไปศึกษาหาข้อเท็จจริงในพื้นที่ชนบทยากจนเป็นแรงบันดาลใจเพื่อแสวงหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาคความยากจนของชนบทไทย และได้มีการระดม นักคิด นักปฏิบัติ และผู้นำความคิดในชุมชน มาร่วมกันทำงาน จนสามารถถักทอออกมาเป็น “แผนพัฒนาชนบทยากจน” ซึ่งเป็นหนึ่งในสองกลยุทธ์หลักของการพัฒนาประเทศในแผนฯ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) ควบคู่กับแผนพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก และยังทำต่อเนื่องมาถึงแผนฯ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔)

ในระหว่างการศึกษาในพื้นที่ ท่านได้นำตัวอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จมาเผยแพร่อย่างต่อเนื่องในวารสารของ สศช. ซึ่งได้รับความสนใจเป็นอันมาก ช่วยให้แผนได้รับการสนับสนุนอย่างยิ่ง

จากวันที่ประเทศไทยลงมือแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างจริงจัง ตัวเลขของธนาคารโลกระบุว่าประเทศไทยมีประชากรที่ยากจนถึงร้อยละ ๖๐ ของ





หลังจากนั้นท่านได้รับเชิญเป็น **รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม** ในสมัยนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี ท่านได้ริเริ่มโครงการทดลองสนับสนุนอุตสาหกรรมต่างจังหวัดขึ้น และปรับบทบาทของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมใหม่ ให้มีระบบสนับสนุนอุตสาหกรรมในแต่ละจังหวัดอย่างต่อเนื่อง ภายใต้เครื่องมือคือ “แผน” ให้มีการสนับสนุนอุตสาหกรรมในแต่ละจังหวัดเป็นแผนล่วงหน้าในแต่ละปี เพื่อส่วนกลางจะได้เตรียมงบประมาณ เตรียมคนไว้ล่วงหน้า และบรรจุไว้ใน “**แผนพัฒนาอุตสาหกรรมจังหวัดประจำปี**” ซึ่งได้บรรจุแนวทางนี้ไว้ในแผนฯ ๗

หลังจากนั้นท่านได้เข้ารับตำแหน่ง **รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง** ในช่วงสั้น ๆ ในรัฐบาลของพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

จนกระทั่งพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเฉพาะกาล ได้ขอให้อาจารย์โฆสิต มาช่วยงานในตำแหน่ง **รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม** ท่านได้ดูแลเศรษฐกิจฐานรากโดยตรง โดยมีนโยบาย “**เน้นกระบวนการเรียนรู้**” ซึ่งตรงกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ “**เน้นการมีส่วนร่วม**” ให้เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันภายในชุมชนระหว่างชุมชนกับวิทยาการต่าง ๆ และระหว่างชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับผู้ว่าราชการจังหวัด โดยมอบหมายให้ทุกจังหวัดจัดทำ “**ยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข**” ของจังหวัด ตลอดจนได้ผลักดันพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) อันมีส่วนสร้างความมั่นคงและความชัดเจนในทิศทางการทำงานด้านนโยบายการเงินการธนาคารของ ธปท. เป็นอย่างมาก

ส่วนงานในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ท่านได้ผลักดันนโยบาย Eco Car พัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมสาขา งานที่ท่านได้ริเริ่มและให้ความสำคัญมากอีกงานคือ การจัดทำแผนแม่บทการเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพของภาคอุตสาหกรรม แผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา และแผนแม่บทการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น

ในช่วงปี ๒๕๓๗ ท่านได้รับตำแหน่งกรรมการบริหารธนาคารกรุงเทพ และในปี ๒๕๔๒ จนถึงอนิจกรรมดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารธนาคารกรุงเทพ ท่านก็ยังมุ่งมั่นช่วยเหลือเกษตรกรในบทบาทของภาคเอกชนอย่างต่อเนื่องมาตลอด จนอาจกล่าวได้ว่าการช่วยเหลือคนยากจนอยู่ในจิตวิญญาณของท่านเสมอ





งานสำคัญของคณะกรรมการ สศช.

แม้ท่านอาจารย์ไผ่สิต จะก้าวสู่การทำงานด้านการเมืองและภาคเอกชน แต่ท่านยังคงทำงานร่วมกับสภาพัฒน์อย่างใกล้ชิดในตำแหน่งกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๔ สมัย (พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๕๖) ซึ่งงานสำคัญหลายด้านที่ผ่านการพิจารณาของ สศช. ในสมัยที่ท่านเป็นกรรมการ อาทิ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ การจัดทำยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาคาใจความยากจน การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดทำตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้สูงอายุอย่างบูรณาการ ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมและชุมชนยั่งยืนของไทย การวิเคราะห์และรายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี ๒๕๕๓ และโครงการศึกษาแนวทางการจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ของสินค้าเกษตร เป็นต้น



“แผนพัฒนาประชากร” งานสุดท้ายขับเคลื่อนร่วมกับสภาพัฒน์

ภารกิจสำคัญที่อาจารย์ไผ่สิต ได้ใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญร่วมขับเคลื่อนงานกับ สศช. จบจนวาระสุดท้ายของท่านคือ การเป็นประธานอนุกรรมการขับเคลื่อนนโยบายและแผนประชากร ด้วยท่านเล็งเห็นว่าโครงสร้างประชากรของไทยที่เปลี่ยนไปจากอดีตที่ผ่านมาอย่างมาก โดยปัจจุบันประชากรเด็กและวัยทำงานเริ่มมีจำนวนน้อยลง ในอนาคตกลุ่มคนทำงานจะเหลือเพียง ๑ ใน ๔ ของจำนวนประชากร และคนส่วนใหญ่จะมีอายุเกิน ๖๕ ปี ทำให้คนวัยทำงานต้องมีภาระเลี้ยงดูวัยสูงอายุ ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ จึงมีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต โครงสร้างการผลิตจะเปลี่ยนแปลงไป





ดังนั้น เพื่อให้สามารถปรับตัวรองรับโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าว การจัดเตรียมนโยบายและแผนประชากร จึงเป็นเรื่องสำคัญเพื่อตอบโจทย์ในการแก้ไข ปัญหาให้ตรงจุด รองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้น รวมถึงหาทางดูแลพัฒนาคุณภาพประชากร ตั้งแต่วัยรุ่นเพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศ ท่านจึงเป็นผู้อยู่เบื้องหลังแนวคิด การพัฒนาที่มองไปข้างหน้าเพื่อวางอนาคต ของประเทศไทยอย่างแท้จริง

อัจฉริยะบุคคลที่ควรยกย่อง

อาจารย์ไผ่สิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ ถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคมะเร็ง เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๙ ท่านเป็นตัวอย่างของข้าราชการ ที่ดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นนักอุดมการณ์ ที่มีธงในการทำงานที่ชัดเจน มุ่งทำงานเพื่อส่วนรวมและผู้ด้อยโอกาส ในสังคม โดยมีบทบาทสนับสนุนภาคการเกษตรและผู้ประกอบการ เอสเอ็มอี ซึ่งเป็นฐานรากสำคัญของระบบเศรษฐกิจไทย และเป็น นักปฏิบัติที่มีความชัดเจนในการวางกลยุทธ์และวิธีการทำงาน ไม่ว่าท่านจะอยู่ในตำแหน่งใด ท่านยืนหยัดต่อสู้ในหลักการที่ต้อง ตลอดชีวิต

ท่านได้กล่าวถึงบทบาทของสภาพัฒน์ในอนาคต จากบทสัมภาษณ์ ในหนังสือ “๖ ทศวรรษ สภาพัฒน์” ว่า

“...สภาพัฒน์ต้องปรับปรุงบทบาทให้สอดคล้องและเหมาะสมกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายในฐานะเป็น Technocrat ของระบบราชการ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่น่าจะรักษาไว้... Technocrat คือ ผู้ใช้ความรู้ ความสามารถ ความซื่อสัตย์ เพื่อพัฒนาให้บ้านเมือง ดีขึ้น...”



ส่วน



๗ ทศวรรษสภาพัฒน์ ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมวางอนาคตไทย

ส่วนนี้เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นมาของสภาพัฒน์ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง “สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ” ขึ้น เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๓ เพื่อช่วยฟื้นฟูประเทศภายหลัง สงครามโลกครั้งที่ ๒ จากนั้นได้มีวิวัฒนาการจนมาเป็น “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ” (สศช.) ในปัจจุบัน ภายใต้พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อให้องค์กรมีความทันสมัย และพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ



๗ ทศวรรษสภาพัฒน์

ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมวางอนาคตไทย

ความเป็นมา

วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เป็นวันครบรอบ ๗๐ ปีของการสถาปนาสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “สภาพัฒน์” หรือ “สภาพัฒนาฯ” ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อวันพุธที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๓ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สภาพัฒน์มีการปรับเปลี่ยนบทบาทและหน้าที่หลายประการ เพื่อให้มีขอบเขตความรับผิดชอบที่กว้างขวางสมบูรณ์มากขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังจะเห็นได้ว่าการประกาศพระราชบัญญัติเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสำนักงานฯ เป็นจำนวนถึง ๖ ฉบับ

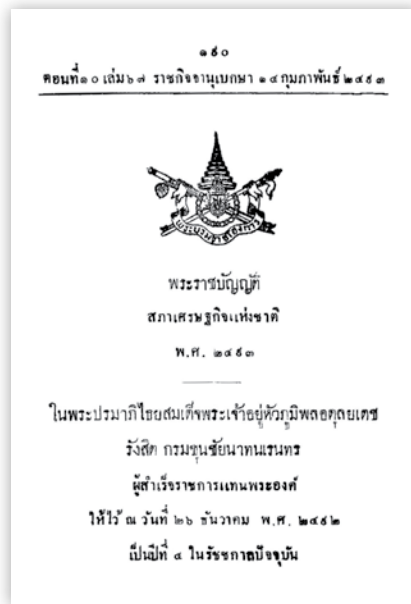
ในวาระที่สภาพัฒน์ครบรอบ ๗๐ ปีแห่งการสถาปนา “๗ ทศวรรษ สภาพัฒน์” ขอเปิดบันทึกประวัติศาสตร์การพัฒนาประเทศ ถ่ายทอดเรื่องราววิวัฒนาการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสภาพัฒน์ได้มีส่วนสำคัญในการวางแผนพัฒนาประเทศ รวมทั้งริเริ่มและผลักดันแผนงาน โครงการ นโยบาย และมาตรการต่าง ๆ สู่การปฏิบัติ เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลในการแก้ไข ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละช่วงสถานการณ์ขณะนั้น ตามลำดับเหตุการณ์ ความเป็นมาและบทบาทของสภาพัฒน์ ตั้งแต่ยุคแรกจนถึงปัจจุบันไว้ ดังนี้

ต้นกำเนิดสภาพัฒน์

ภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสงคราม ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองเป็นอย่างมาก อีกทั้งเกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจหลายประการ รัฐบาลในยุคนั้นซึ่งมี **จอมพล ป. พิบูลสงคราม** เป็นนายกรัฐมนตรี ได้พยายามที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจของชาติ โดยเร็วที่สุด ความพยายามประการหนึ่งคือ **การจัดตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ** ขึ้น โดยประกาศพระราชบัญญัติ **สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๙๓** ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๓ (ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ ๑๐ เล่มที่ ๖๗ วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๓)

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้สภาเศรษฐกิจแห่งชาติมีนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการ ส่วนคณะกรรมการนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีจำนวน ๒๐ คน โดยมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้สภาเศรษฐกิจฯ ทำหน้าที่ ๓ ประการคือ

- ให้ความเห็นและคำแนะนำแก่รัฐบาลเพื่อประโยชน์แห่งความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจของชาติ
- ชี้แจงให้รัฐบาลทราบถึงวิธีการอันเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ผดุงส่งเสริมและทำความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของชาติ ทั้งนี้โดยอาศัยความรู้ ความชำนาญทางเทคนิค ผลแห่งการค้นคว้าหรือสำรวจ



และสถิติต่าง ๆ ตลอดจนผลแห่งการปฏิบัติอันได้ทำมาแล้ว

- ทำหน้าที่รวบรวมการสถิติพยากรณ์ทั่วราชอาณาจักรไทย

พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวแบ่งงานของสภาเศรษฐกิจฯ ออกเป็น ๕ สาขา ได้แก่ สาขาเศรษฐกิจ การเกษตร เศรษฐกิจการค้า เศรษฐกิจ การพาณิชย์ เศรษฐกิจการอุตสาหกรรม และเศรษฐกิจการคมนาคม ซึ่งในแต่ละสาขามีประธานและกรรมการที่สภาเศรษฐกิจฯ แต่งตั้งขึ้นมาเป็นผู้ดำเนินงาน โดยในทางปฏิบัติ สภาเศรษฐกิจฯ มีหน้าที่แต่งตั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่เกี่ยวข้องเป็นประธานสาขา ส่วนในตำแหน่งกรรมการให้เป็นหน้าที่ของประธานแต่ละสาขาเสนอรายชื่อให้สภาฯ เป็นผู้พิจารณาแต่งตั้ง

นอกจากนี้ สภาเศรษฐกิจฯ อาจตั้งอนุกรรมการ ประกอบด้วยกรรมการไม่น้อยกว่า ๓ คน เพื่อพิจารณาปัญหาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาฯ แล้วทำรายงานเสนอสภาฯ

สำนักงานสภาเศรษฐกิจฯ กลไกการทำงานเพื่อพัฒนาประเทศ

การทำงานของกรรมการสภาเศรษฐกิจฯ และกรรมการในสาขาต่าง ๆ จำเป็นต้องมีคณะเจ้าหน้าที่คอยให้การสนับสนุนการปฏิบัติงาน ดังนั้น สำนักงานสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ จึงได้รับการจัดตั้งขึ้นพร้อมกับสภาเศรษฐกิจฯ เพื่อทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการและปฏิบัติงานธุรการต่าง ๆ ของสภาเศรษฐกิจฯ โดยสำนักงานสภาเศรษฐกิจแห่งชาติมีฐานะเทียบเท่ากับกรม ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ มีเลขาธิการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงาน

การวางผังเศรษฐกิจ จุดเริ่มต้นประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ

ต่อมาในปี ๒๔๙๔ รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ (ก.ศ.ว.) เพื่อทำหน้าที่ประสานงานเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการจากสหรัฐอเมริกาให้กับกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ตามสนธิสัญญาความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา โดยรัฐบาลได้มอบหมายให้เลขาธิการสภาเศรษฐกิจฯ ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการของ ก.ศ.ว. อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย ซึ่งเท่ากับว่าสำนักงานสภาเศรษฐกิจฯ ทำหน้าที่เป็นองค์กรประสานงานให้กับสภาเศรษฐกิจฯ



ประกอบกับขณะนั้นมีประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศ เริ่มจะให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาเช่นเดียวกับ สหรัฐอเมริกา จึงควรจะมีการพิจารณากลับกรองโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลที่จะขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศทั้งทางด้าน เศรษฐกิจและวิชาการ เพื่อเตรียมไว้ให้พร้อมและทันสมัย อยู่เสมอ

จากความเห็นดังกล่าว เลขาธิการสภาเศรษฐกิจฯ จึงเสนอให้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จากกระทรวง ทบวง กรม เท่าที่จำเป็น ซึ่งคณะรัฐมนตรี

นอกจากงานทางด้านเศรษฐกิจและ การประสานงานเกี่ยวกับความช่วยเหลือจาก สหรัฐอเมริกาแล้ว สำนักงานสภาเศรษฐกิจฯ ยังได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดูแลสำนักงาน สถิติกลาง ซึ่งดำเนินงานตามพระราชบัญญัติ สถิติ พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้แก่ การจัดทำสำมะโน ประชากร และการสำรวจต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูล ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศด้วย

ในการประสานงานเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกานั้น ปรากฏว่ามีปัญหาสำคัญอยู่ประการหนึ่งคือ จะต้องจัดทำ รายงานวิเคราะห์ผลได้ผลเสียทางเศรษฐกิจ โดยละเอียดถี่ถ้วน แล้วจัดทำเป็นโครงการ เสนอขอรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีหน่วยงานใดทำหน้าที่ ดังกล่าว ในส่วนของ ก.ศ.ว. นั้น ทำหน้าที่ เป็นเพียงหน่วยประสานงานไม่มีนักวิชาการ และในส่วนของสำนักงานสภาเศรษฐกิจฯ ก็ยัง ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้ทรงคุณวุฒิที่จะสามารถ ดำเนินการในเรื่องนี้ได้

ม.ล.เดช สนิทวงศ์ ในฐานะประธาน ก.ศ.ว. ได้หารือกับนายสุนทร หงส์ลดารมภ์ เลขาธิการสภาเศรษฐกิจฯ ในขณะนั้น ได้ลง ความเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง หาทางรวบรวมผู้ทรงคุณวุฒิในทางวิชาการ ให้เข้ามาช่วยกันพิจารณากลับกรองโครงการ ต่าง ๆ เนื่องจากสนธิสัญญาความตกลงดังกล่าว เป็นการให้ความช่วยเหลือในระยะยาว

ได้พิจารณาแล้วมีมติให้แต่งตั้ง “คณะกรรมการดำเนินการทำผัง เศรษฐกิจของประเทศ” โดยมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ม.ล.เดช สนิทวงศ์ เป็นรองประธาน และมีผู้ทรงคุณวุฒิ จากกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และจากส่วนราชการ อื่น ๆ เข้าร่วมเป็นกรรมการ เจ้าหน้าที่จากธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการและเลขานุการ และมอบหมายให้เจ้าหน้าที่แผนกผังเศรษฐกิจ กองการเศรษฐกิจ สำนักงานสภาเศรษฐกิจฯ ปฏิบัติงานด้านธุรการ

ในขณะนั้นคำว่า “ผังเศรษฐกิจ” หรือ “การวางแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” ที่เรียกอยู่ในปัจจุบัน เป็นคำใหม่ และยังไม่แพร่หลายในประเทศไทย แม้ในหมู่นักวิชาการก็มีเพียง บางท่านที่เข้าใจ ม.ล.เดชฯ รองประธานกรรมการดำเนินการทำผัง เศรษฐกิจของประเทศ จึงได้จัดทำบันทึกเรื่อง “การทำผังเศรษฐกิจ” เสนอต่อคณะกรรมการฯ เพื่อให้พิจารณายึดถือเป็นแนวทาง ในการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ ต่อไป โดยในบันทึกได้กล่าวถึง การจัดลำดับความสำคัญของงาน การทำแผนแม่บท แล้วสรุปด้วย ข้อเสนอให้พิจารณาว่า การทำผังเศรษฐกิจของประเทศไทยควร จะเริ่มอย่างไร และด้วยวิธีใด

ขั้นตอนการกำพังเศรษฐกิจ

คณะกรรมการดำเนินการทำผังเศรษฐกิจฯ เริ่มดำเนินงาน ทันทีในปี ๒๔๙๖ โดยกำหนดแนวทางดำเนินงาน ๒ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนแรก คณะกรรมการฯ ร่วมกับกระทรวงการคลังพิจารณากลับกรองงบลงทุนทั้งหมดของรัฐบาล เพื่อให้คณะกรรมการฯ ได้เห็นภาพและเข้าใจข้อเท็จจริงของงบลงทุนเหล่านั้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ การพิจารณางบลงทุนทั้งหมดนับเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาขอรับความช่วยเหลือของ ก.ศ.ว. อีกด้วย เมื่อคณะกรรมการได้ดำเนินการ ขั้นนี้ไปได้ระยะเวลานานจึงสนใจการลงทุนของรัฐบาลเป็นอย่างดีแล้ว จึงดำเนินงานในขั้นตอนที่สอง คือ การทำผังเศรษฐกิจของประเทศ

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณางบประมาณของรัฐบาลตามขั้นตอนแรกเป็นระยะเวลาติดต่อกันถึง ๔ ปี (พ.ศ. ๒๔๙๖-๒๔๙๙) จนเจ้าหน้าที่เกิดความชำนาญในการพิจารณา และได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงบประมาณของรัฐบาลเป็นอย่างดี แต่จำเป็นต้องหยุดลงเนื่องจากผู้ที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้ ต้องไปร่วมสำรวจเศรษฐกิจของประเทศไทยกับธนาคารโลก เพื่อใช้ในการทำผังเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการดำเนินงานในขั้นตอนที่สองที่กำหนดไว้

อย่างไรก็ตาม ผลพวงที่สำคัญประการหนึ่งในการพิจารณากลับกรองงบประมาณของรัฐบาล คือ **การสร้างคน สร้างนักวิชาการจำนวนมาก** ที่เข้ามาร่วมในกระบวนการนี้ ให้มีประสบการณ์และเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ ช่วยให้บุคคลเหล่านี้หลายท่านมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่องานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะต่อ ๆ มา

การสำรวจเศรษฐกิจของประเทศครั้งแรก

ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ประเทศไทยยังไม่เคยมีการสำรวจทรัพยากรในประเทศเพื่อให้ทราบฐานะที่แท้จริงทางเศรษฐกิจของประเทศ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี จึงได้ส่งเรื่องนี้ให้สภาเศรษฐกิจฯ พิจารณาร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการวางแผนเศรษฐกิจของประเทศ ปรากฏว่าทั้งสองฝ่ายต่างเห็นชอบที่จะ**ให้มีการสำรวจเศรษฐกิจของประเทศ** เพราะจะเป็นผลดีต่อการดำเนินงานของประเทศในระยะต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนเศรษฐกิจของชาติ

นอกจากนี้ ยังมีความเห็นเพิ่มเติมว่าการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป การอาศัยเงินจากงบประมาณแผ่นดินอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ

เพราะรายได้ของรัฐบาลมีจำกัด จำเป็นต้องอาศัยเงินกู้จากภายนอกมาช่วยด้วย ซึ่งในขณะนั้นแหล่งเงินกู้ที่สำคัญคือ ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและวิวัฒนาการ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า **“ธนาคารโลก”** ซึ่งการขอกู้เงินจากธนาคารโลกนี้จะต้องมีการพิจารณาโครงการที่ขอกู้เงินแต่ละโครงการก่อน รวมทั้งสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศผู้ขอกู้ด้วย

ดังนั้น เมื่อประเทศไทยมีความจำเป็นจะต้องขอกู้เงินจากธนาคารโลกเพื่อนำมาพัฒนาเศรษฐกิจ ก็ควรขอความร่วมมือจากธนาคารโลกให้ส่งคณะผู้เชี่ยวชาญเข้ามาสำรวจเศรษฐกิจของประเทศไทยด้วย อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งรัฐบาลได้พิจารณาเห็นชอบ และมีมติให้ขอความช่วยเหลือจากธนาคารโลกจัดส่งคณะผู้เชี่ยวชาญมาสำรวจเศรษฐกิจในประเทศไทย และทำรายงานเสนอรัฐบาลต่อไป โดยมอบให้กระทรวงการคลังและสำนักงานสภาเศรษฐกิจฯ ติดต่อกับธนาคารโลก ซึ่งธนาคารโลกได้ส่งคณะเดินทางเข้ามาสำรวจเศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อปี ๒๕๐๐

จากนั้นจะต้องหาแนวทางที่ไทยจะร่วมมือกับธนาคารโลก เนื่องจากการสำรวจนั้นต้องได้รับความร่วมมือจากกระทรวง ทบวง กรมอย่างใกล้ชิด ในการให้ข้อมูลและตอบคำถามแก่คณะผู้สำรวจเศรษฐกิจ และต้องอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปหาข้อเท็จจริงตามจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งต้องทำอย่างรีบด่วน เนื่องจากธนาคารโลก

มีระยะเวลาในการทำงานเพียง ๑ ปี คณะรัฐมนตรีจึงแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อให้ร่วมมือกับคณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก ๒ คณะ คือ **คณะกรรมการร่วมมือกับคณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก** ใช้ชื่อย่อว่า ก.ส.ธ. มีหน้าที่ดูแลประสานงานและให้ความร่วมมือกับคณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก และ**คณะกรรมการบริหาร ก.ส.ธ.** มีหน้าที่บริหารราชการแทนคณะกรรมการใหญ่





ธนาคารโลกได้จัดส่งคณะผู้เชี่ยวชาญ นำโดย **Professor Paul T. Ellsworth** จากมหาวิทยาลัย Wisconsin ร่วมกับ คณะกรรมการของไทยดังกล่าว ประกอบด้วย **ม.ล.เดช สนิทวงศ์** ประธานกรรมการร่วมมือ กับคณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก **ดร.ปวย อึ้งภากรณ์** และ **นายฉลอง ปิงตระกูล** เลขาธิการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ร่วมกันสำรวจเศรษฐกิจของประเทศเป็นระยะเวลา ๑ ปีเต็ม ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๐๐ ถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๐๑ และได้จัดทำ รายงานชื่อ “A Public Development Program for Thailand” โดยต่อมาได้แปลเป็นภาษาไทยชื่อว่า “**โครงการพัฒนาการของรัฐบาลสำหรับประเทศไทย**” ซึ่งรายงานนี้ ได้มีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย นับตั้งแต่นั้นมา

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการสำรวจ

ความสำเร็จในการสำรวจเศรษฐกิจ ในครั้งนั้น เป็นที่ยอมรับว่าเกิดขึ้นเนื่องจาก **วิธีการทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายไทยและ คณะสำรวจของธนาคารโลกที่มีประสิทธิภาพ** ซึ่งนับเป็นแนวทางการทำงานที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ในปัจจุบัน โดยเมื่อมีปัญหาใดเกิดขึ้น ในระหว่างการดำเนินการสำรวจ คณะสำรวจก็นำปัญหาเหล่านั้นเข้าร่วมปรึกษาหารือ

ในที่ประชุมกับคณะกรรมการบริหาร ก.ส.ธ. สัปดาห์ละครั้ง ซึ่งการที่ คณะกรรมการ ก.ส.ธ. จะตอบคำถามและสามารถแนะนำแก่ คณะสำรวจฯ ได้เป็นอย่างดีนั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยก็ต้องทำการบ้าน กันอย่างหนัก ขณะที่ประธานฝ่ายไทย คือ **ม.ล.เดชฯ** และหัวหน้า คณะสำรวจฯ คือ **Professor Paul T. Ellsworth** ได้เข้าร่วมประชุมด้วย ทุกครั้ง*

นอกจากนี้ ฝ่ายไทยยังได้กำหนดวิธีการทำงานว่า คณะกรรมการบริหาร ก.ส.ธ. ต้องจัดประชุมเพื่อพิจารณาตอบคำถามของคณะสำรวจ เศรษฐกิจที่สำคัญและเป็นคำถามที่ต้องตอบเป็นส่วนรวม แล้วเสนอ ประธานกรรมการบริหาร เพื่อส่งให้คณะสำรวจเศรษฐกิจ แต่ถ้า เป็นคำถามที่เป็นเฉพาะเรื่องของกระทรวงใด ๆ และเรื่องนั้น ๆ มีความสำคัญมาก ก็ให้ประธานกรรมการบริหาร ก.ส.ธ. หรือกรรมการ และเลขาธิการ หรือคณะกรรมการคนใดคนหนึ่งออกไปพบเจ้าหน้าที่ ชื่นผู้ใหญ่ของกระทรวงนั้น ๆ เพื่อสอบถามข้อเท็จจริง แล้วจัดทำ คำตอบร่วมกันเพื่อส่งให้คณะสำรวจเศรษฐกิจต่อไป

ธนาคาร โลกชื่นชมการทำงานของ “สภาเศรษฐกิจฯ”

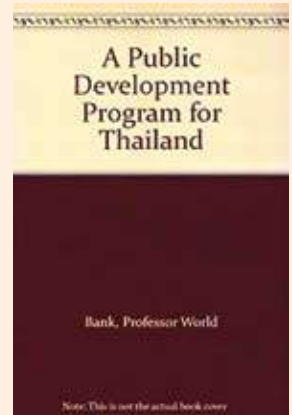
จากวิธีการทำงานที่รัดกุมและ คำนึงถึงผลงานของฝ่ายไทยดังกล่าว แล้วนั้น ทำให้เกิดผลดีตามมาหลายประการ โดยเฉพาะเกิด**ภาพลักษณ์อันดีงาม ต่อประเทศไทย** ดังจะเห็นได้จากคำนำ ในรายงานของคณะสำรวจที่มีชื่อว่า “A Public Development Program for Thailand” กล่าวในตอนหนึ่งว่า

“...คณะสำรวจเศรษฐกิจ

ยังได้รับประโยชน์จากเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยซึ่งมีความรู้อย่างกว้างขวาง



เกี่ยวกับภาวะการณ์และสภาพเศรษฐกิจ ของประเทศ อันที่จริงคำแนะนำ ตลอดจนผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ฝ่ายไทยนี้ทำให้คณะสำรวจเศรษฐกิจ สามารถวิเคราะห์ปัญหาการพัฒนา เศรษฐกิจ และจัดทำข้อเสนอแนะขึ้นได้ สำเร็จ...”



* หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ กับงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พิมพ์ที่ บริษัท บพิธ จำกัด กรุงเทพฯ ๒๕๑๘



นอกจากนี้ นับว่าการสำรวจเศรษฐกิจดังกล่าวเป็นการฝึกฝนข้าราชการผู้ทรงคุณวุฒิของไทยให้มีความรู้ความชำนาญในการวางแผนเศรษฐกิจ โดยเฉพาะ “คนสภาพัฒน์” อาทิ ม.ล.เดช สนิทวงศ์ นายฉลอง ปิงตระกูล และนายบุญมา วงศ์สวรรค์ ที่ได้เข้ามาช่วยคณะกรรมการบริหาร ก.ส.ธ. ในด้านวิชาการเป็นประจำ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติในระยะเริ่มแรกเป็นอย่างมาก

ธนาคารโลกให้ตั้งสถาบัน การวางแผนเศรษฐกิจ

นอกจากรายงานฉบับดังกล่าว คณะผู้สำรวจยังได้มีบันทึกข้อเสนอให้จัดตั้งสถาบันการวางแผนเศรษฐกิจสำหรับประเทศไทยต่อรัฐบาลด้วย ข้อความตอนหนึ่งในบันทึกฉบับดังกล่าวระบุว่า

“... ทรัพยากรที่นำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจมีอยู่อย่างจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ ฉะนั้นจึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นจากการแข่งขันในระหว่างกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่จะดึงเอาทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ตน ซึ่งต่างก็ถือว่าโครงการแต่ละโครงการของตนมีความสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ทั้งนี้ นอกจากว่าโครงการต่าง ๆ ที่แก่งแย่งกันเรียกร้องเอาเงินทุนไปดำเนินการดังกล่าวนั้น

จะได้ถูกประเมินคุณค่าและความสำคัญของโครงการว่ามีมากหรือน้อย โดยให้เมืองครุกระสานงานแห่งหนึ่งเป็นผู้กำหนดและแบ่งทรัพยากรแก่โครงการที่ได้รับเลือกให้ดำเนินการ ก็จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในการใช้คน ทุน และทรัพยากรอื่น ๆ น้อยกว่าที่ควรจะเป็น...

....ในปัจจุบันการพิจารณาโครงการของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เพื่อจะเรียกร้องเอาเงินลงทุนสำหรับการพิจารณาเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นก็ตอนตระเตรียมงบประมาณ

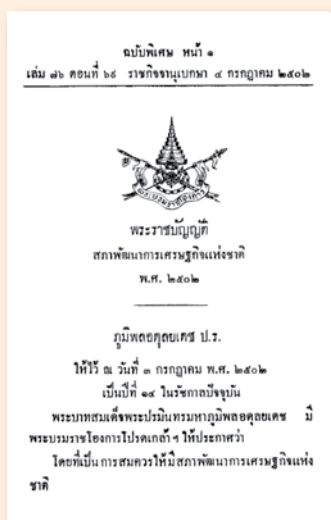
ประจำปี ด้วยเหตุผลที่ว่า ค่าใช้จ่ายประจำจะได้ถูกพิจารณาพร้อมกันไปในเวลาเดียวกัน โดยวิธีนี้ทำให้การพิจารณาไม่สามารถแบ่งแยกให้เห็นได้เด่นชัดถึงความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น การบำบัดความจำเป็นก็หาได้ถูกชี้ขาดด้วยวิธีการหาความสำคัญของแต่ละโครงการตามวิธีประเมินค่าที่ถูกต้อง แต่อาศัยแรงผลักดันผลประโยชน์ทางการเมืองเป็นสำคัญ ทางแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวนี้ก็คือ การตั้งศูนย์กลางการวางแผนเศรษฐกิจขึ้น...”

พ.ร.บ. ฉบับที่ ๒ ก่อตั้งหน่วยงานวางแผนชาติ

ในข้อเสนอดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับองค์กรถาวรสำหรับการวางแผนเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อดูแลเรื่องโครงการรายจ่ายเพื่อการพัฒนา เนื่องจากความผันแปรของเหตุการณ์ต่าง ๆ อาจทำให้ข้อสมมติฐานของโครงการไม่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมทั้งการจัดลำดับความสำคัญของโครงการอาจจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมด้วย กล่าวคือ

“...ความผันแปรของเหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการตรวจตราแก้ไขโครงการพัฒนาที่เสนอมาอยู่เสมอดังนั้นเพื่อให้เป็นที่แน่ใจว่า การตรวจตราแก้ไขนี้จะดำเนินไปได้ผล จึงจำเป็นที่จะต้องมีการประจำสำหรับวางแผนส่วนกลางขึ้น...”

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลภายใต้การนำของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาประเทศและเห็นสมควรจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่วางแผนพัฒนาประเทศ





จึงอาจกล่าวได้ว่า จอมพล สฤษดิ์ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการวางรากฐานการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และมีความมุ่งมั่นอย่างจริงจังที่จะฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ จนทำให้ประเทศไทยสามารถดำเนินการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่องมาได้จนถึงปัจจุบัน

การแบ่งส่วนราชการในสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

อย่างถาวรขึ้น จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๐๒ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๙๓ และจัดตั้ง “สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ” มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และพิจารณาข้อเสนอของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งทำหน้าที่หลักในการศึกษา ติดตาม วิเคราะห์ วิจัย สถานะเศรษฐกิจ และประการสำคัญคือการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งนับเป็นการขยายบทบาทการทำงานของสภาพัฒน์ให้มีความลึกและครอบคลุมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ จอมพล สฤษดิ์ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ จึงได้รวบรวมคนเก่ง ๆ อาทิ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ม.ล.เดช สนิทวงศ์ และนายบุญชนะ อัตถากร ซึ่งถือว่าเป็นนักวิชาการชั้นนำในยุคนั้น มาร่วมความคิดเห็นในการวางแผนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และโดยการสนับสนุนของท่าน “สภาพัฒน์” จึงเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทอย่างชัดเจนในการวางแผนพัฒนาประเทศตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

จากพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติดังกล่าว ได้มีการแบ่งส่วนราชการใหม่ ซึ่งแตกต่างไปจากสมัยที่เป็นสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยแบ่งเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ส่วนรายได้ประชาชาติ และสำนักงานสถิติกลาง และจัดตั้งกองพิเศษอีก ๑ กอง คือ กองการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ (ก.ศ.ว.) ต่อมาในปี ๒๕๐๕ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติได้ปรับปรุงส่วนราชการภายในใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยมีส่วนราชการซึ่งประกอบด้วยส่วนวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ส่วนรายได้ประชาชาติ สำนักงานสถิติกลาง และส่วนการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ

ต่อมา ในปี ๒๕๐๖ รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม โดยจัดตั้งกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติขึ้น และโดยพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นผลให้ส่วนการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ (ก.ศ.ว.) แยกตัวออกไปเป็นกรมเรียกว่า “กรมวิเทศสหการ” ขึ้นกับกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ และสำนักงาน



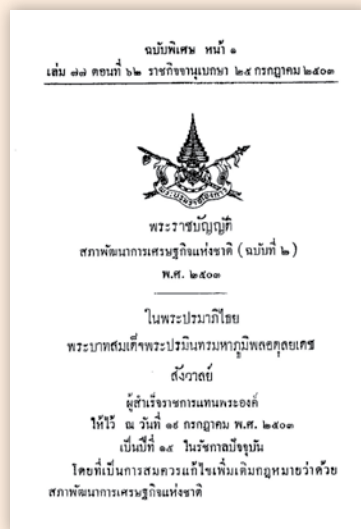
สถิติกลางแยกตัวออกไปเป็น “สำนักงานสถิติแห่งชาติ” มีฐานะเป็นกรมขึ้นกับสำนักนายกรัฐมนตรี

ดังนั้นในปี ๒๕๐๖ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติจึงได้แบ่งส่วนราชการใหม่อีกครั้งหนึ่ง ประกอบด้วยส่วนราชการ ๒ ส่วนคือ ส่วนวางแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และส่วนรายได้ประชาชาติ

พ.ร.บ. สภาพัฒนาฯ ฉบับที่ ๓ และฉบับที่ ๔ การปรับบทบาทหน้าที่

ต่อมาได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓^๒ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๐๓ และพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๔^๓ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔^๓ เพื่อปรับปรุงบทบาทหน้าที่และองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ส่วนคือ

ส่วนแรก สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รองนายกรัฐมนตรีเป็นรองประธาน และกรรมการอื่นที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง มีเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและพิจารณาข้อเสนอต่างๆ ที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการบริหารเสนอและเสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีในกิจการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่นายกรัฐมนตรีขอให้พิจารณา



ส่วนที่สอง คณะกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ประกอบด้วย ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ อธิบดีกรมวิเทศสหการ และเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นกรรมการบริหารโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน ๑๑ คน คณะกรรมการบริหารจะเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธาน มีอำนาจหน้าที่ตามที่สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติมอบหมาย และกำกับการปฏิบัติงานของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

ส่วนที่สาม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ มีฐานะเป็นกรมสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการบริหารสภาฯ มีหน้าที่สำคัญ อาทิ การวิเคราะห์และศึกษาภาวะเศรษฐกิจ การพิจารณาแผนการและโครงการพัฒนาเศรษฐกิจของกระทรวง ทบวง กรม และรัฐวิสาหกิจ พร้อมทั้งประสานแผนการและโครงการเหล่านั้นเพื่อวางแผนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับงบประมาณแผ่นดินในเรื่องที่เกี่ยวกับรายจ่ายประจำปีของกระทรวง ทบวง กรม และรัฐวิสาหกิจ

^๒ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือเพื่อกำหนดหน้าที่ของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องแก้ไขพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๗๗ ตอนที่ ๖๒ ฉบับพิเศษ หน้า ๖ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๐๓

^๓ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๘๓ ตอนที่ ๑๓ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔

ขั้นตอนการจัดทำแผนฯ ในระยะแรก

นอกเหนือจากการพิจารณาโครงการที่เกี่ยวข้องเศรษฐกิจและสังคมของกระทรวง ทบวง กรม รวมทั้งบลงทุนของรัฐวิสาหกิจ ในระหว่างปี และเรื่องอื่น ๆ ที่คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้พิจารณาแล้ว ในปี ๒๕๐๒ ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นของการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรก สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติมีปัญหาเรื่องการดำเนินงานจัดทำแผนฯ หลายประการ ดังนี้

ประการแรก ขณะนั้นยังมีเจ้าหน้าที่ทางวิชาการจำนวนน้อย **ประการที่สอง** คือ คณะรัฐมนตรีและกระทรวง ทบวง กรม ได้ส่งเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจทั่ว ๆ ไป มาให้สำนักงานสภาพัฒนาฯ เป็นจำนวนมาก และ**ประการที่สาม**ซึ่งสำคัญที่สุด คือ สำนักงานสภาพัฒนาฯ และผู้ดำเนินงานตามแผนพัฒนาฯ คือ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการจัดทำแผนฯ มาก่อน จึงทำให้คณะกรรมการบริหารสภาพัฒนต้องใช้เวลาอย่างมากในการพิจารณาจัดทำแผนฯ และในที่สุดคณะกรรมการบริหารฯ ได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานไว้ ๒ ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่หนึ่ง กำหนดจุดหมายและนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาฯ เป็นผู้ศึกษาและเสนอให้คณะกรรมการบริหารฯ พิจารณาเสนอต่อสภาพัฒนาฯ และคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้เป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

ขั้นตอนที่สอง กำหนดโครงการที่กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ จะดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดหมายและนโยบายตามขั้นที่หนึ่ง โดยกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เป็นผู้จัดทำเสนอให้สำนักงานสภาพัฒนาฯ พิจารณารวบรวมเสนอคณะกรรมการบริหารฯ เช่นเดียวกับขั้นตอนที่หนึ่ง โดยสำนักงานสภาพัฒนาฯ เป็นผู้กำหนดแบบฟอร์มและให้คำชี้แจง

ก่อนดำเนินงานในขั้นตอนที่สองนี้ ประธานกรรมการบริหารฯ พร้อมด้วยเลขาธิการสภาพัฒนาฯ และเจ้าหน้าที่สำนักงานฯ จะร่วมหารือกับรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี และเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นรายกระทรวง เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาฯ และเมื่อกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ได้จัดทำโครงการพัฒนาฯ ในหน้าที่ของตนเสนอให้สำนักงานสภาพัฒนาฯ พิจารณาแล้ว ต่อจากนั้น สำนักงานฯ จะพิจารณาโครงการต่าง ๆ ของกระทรวงแต่ละกระทรวง แล้วกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาฯ ด้านต่าง ๆ เสนอให้คณะกรรมการบริหารฯ พิจารณา เพื่อนำไปกำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ

แผนฯ ๑... ประสบผลสำเร็จเกินคาด

เมื่อสำนักงานสภาพัฒนาฯ ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้นำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารฯ พิจารณาเสนอต่อสภาพัฒนาฯ และคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๓ แผนฉบับแรกนี้ใช้เป็นแนวทางพัฒนาประเทศช่วงระยะเวลา ๖ ปี แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ ระยะแรกใช้ในปีงบประมาณ ๒๕๐๔-๒๕๐๖ และระยะที่สองปีงบประมาณ ๒๕๐๗-๒๕๐๙

แม้ว่าเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสภาพัฒนาฯ และหน่วยงานปฏิบัติต่าง ๆ ยังไม่คุ้นเคยกับการใช้แผนเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนานักก็ตาม แต่ปรากฏว่าการดำเนินงานในระยะแรกของแผนฯ ๑ ประสบผลสำเร็จอย่างสูง จากเอกสารรายงานความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๖ สรุปผลของการพัฒนาไว้ว่า





“...ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะ ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นไปได้อย่างดีตรงเป้าหมาย และในบางกรณีก็เกินกว่าเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลใหญ่สองประการ คือ **ประการแรก** รัฐบาลได้ดำเนินงานพัฒนาประเทศโดยมีแผนและโครงการที่แน่นอนเป็นหลัก และ**ประการที่สอง** กิจการอันเป็นส่วนเอกชนได้เจริญก้าวหน้าขึ้นมาก โดยเฉพาะในด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม...”

จากจุดเริ่มต้นในการจัดทำแผนฯ ๑ สถาปน์ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาฉบับต่อ ๆ มา ซึ่งมีวิวัฒนาการในการจัดทำแผนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา

สถาปน์กับการปรับปรุงระเบียบบริหารราชการของประเทศ

ต่อมาในปี ๒๕๑๕ หลังจากประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่การบริหารประเทศโดยมีคณะปฏิวัติเป็นผู้รับผิดชอบเป็นระยะเวลาหนึ่ง คณะปฏิวัติซึ่งมี จอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นหัวหน้าได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖

ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๑๕ ว่า ปรารถนาที่จะปรับปรุงระเบียบบริหารราชการของประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และได้มีคำสั่งยกเลิกพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการของสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๐๖ และบัญญัติส่วนราชการของสำนักนายกรัฐมนตรีขึ้นใหม่ ให้สำนักงานสภาพัฒนาการเป็นส่วนราชการหนึ่งในที่อยู่ในประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ ต่อมาคณะปฏิวัติได้ออกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๗ ให้โอนอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติและ

อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามการปรับปรุงกระทรวงทบวง กรม ของคณะปฏิวัติ ที่ต้องการให้มีระบบการดำเนินงานที่รัดกุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกันก็ได้รวมการพัฒนาสังคมเข้ามาในงานของสำนักงานฯ เพื่อเน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาด้านนี้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานวางแผน มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ สำนักงานสภาพัฒนาฯ ได้ตระหนักและเพิ่มการพัฒนาสังคมเข้ามาในแผน รวมถึงเพิ่มคำว่า “สังคม” ในชื่อของแผน ตั้งแต่แผนพัฒนา ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔) แล้ว

ทั้งนี้งานหลักของสำนักงานฯ ยังคงเป็นการจัดทำแผนพัฒนา การวิเคราะห์โครงการพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันสำนักงานฯ ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาฯ เสร็จสิ้นไปแล้วจำนวน ๑๒ แผน และอยู่ระหว่างเตรียมการจัดทำแผนฯ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)





พ.ร.บ. ฉบับที่ ๕ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ต่อมา ในปี ๒๕๒๑ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของสภาพัฒน์ จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๑^๔ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๒๑ โดยเปลี่ยนชื่อสำนักงานเป็น “สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๗ ดังกล่าวข้างต้น โดยใช้ชื่อย่อว่า “สศช.”

จากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ได้กำหนดให้มืองค์ประกอบหรือกลไกในการดำเนินงาน ๒ ระดับ คือ ระดับที่เป็น

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยให้กลไกทั้ง ๒ ส่วน ทำงานเชื่อมโยงประสานกัน เพื่อผลักดันให้งานกำหนดกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒ กลไกเชื่อมโยงประสานการทำงาน

กลไกส่วนแรก คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีองค์ประกอบตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติดังกล่าว จำนวน ๑๕ ท่าน ประกอบด้วยประธานกรรมการ ๑ ท่าน กรรมการอื่นที่มีความรู้ความสามารถหรือมีประสบการณ์ในทางเศรษฐกิจและสังคมจำนวนไม่เกิน ๙ ท่าน ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี หากครบวาระอาจได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้ และกรรมการโดยตำแหน่ง ๕ ท่าน ได้แก่ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ

^๔ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๙๕ ตอนที่ ๘๙ วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๒๑

ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และเลขาธิการ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ โดยสรุปคือ เสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมต่อคณะรัฐมนตรี พิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติกับข้อเสนออื่น ๆ ของ สศช. แล้วทำ ความเห็นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เสนอความเห็น ต่อนายกรัฐมนตรีในกิจการเกี่ยวกับการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมที่นายกรัฐมนตรีขอให้ พิจารณา และจัดให้มีการประสานงานระหว่าง สศช. กับส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านการจัดทำแผนงานและโครงการ พัฒนาและการปฏิบัติงานตามแผนฯ

กลไกส่วนที่สอง สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีบทบาทหน้าที่ตามมาตรา ๑๒ ถึงมาตรา ๑๖ ในพระราชบัญญัติ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๑ สรุปได้ ๕ ประการ ซึ่งล้วนเป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ วงจรการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติทั้งสิ้น ดังนี้

- **การสำรวจ ศึกษา และวิเคราะห์** เป็นภารกิจเบื้องต้นก่อนการจัดทำแผนฯ แต่ละฉบับจำเป็นต้องดำเนินงานสำรวจและ ศึกษาภาวะเศรษฐกิจ และข้อเท็จจริงในแง่มุม ต่าง ๆ อย่างรอบคอบ เพื่อรวบรวมข้อมูล ในการจัดทำเครื่องชี้วัดภาวะเศรษฐกิจและ สังคม ตลอดจนระดับการพัฒนาประเทศ ในลักษณะรายงานสถานการณ์เศรษฐกิจและ บัญชีประชาชาติ ซึ่งได้จัดทำอย่างต่อเนื่อง ทุกปี เพื่อเสนอแนะนโยบายและมาตรการ ทางเศรษฐกิจและการพัฒนาให้แก่คณะรัฐมนตรี และเผยแพร่การพัฒนาแก่หน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนผู้สนใจทั่วไป

- **การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** เป็นงานหลักที่สำคัญที่สุด โดยในทางปฏิบัติแล้ว ในแต่ละขั้นตอน ของการจัดทำแผนตั้งแต่เริ่มต้นเตรียมการ จนกระทั่งสำเร็จออกมา เป็นแผนพัฒนาฯ นั้น สศช. มิได้ดำเนินการแต่เพียงลำพัง แต่จะร่วม ปรัชญาหารือกับกระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงาน เอกชนต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด และตั้งแต่แผนฯ ๘ เป็นต้นมา สศช. ได้ปรับ กระบวนการจัดทำแผนฯ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนจากทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ ให้เป็นแผนที่จัดทำ **“โดยประชาชน ของประชาชน และเพื่อประชาชน”**

- **พิจารณาโครงการให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผนฯ** การพิจารณารายละเอียดโครงการที่หน่วยงานอื่นจัดส่งมา กรณี โครงการที่ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสม สศช. จะนำเสนอ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณา ก่อน เสนอคณะรัฐมนตรี หากกรณีที่ปรากฏชัดว่าเป็นโครงการที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่คุ้มกับค่าลงทุน หรือบางครั้งข้อมูลไม่เพียงพอ สศช. อาจขอให้ เจ้าของโครงการถอนโครงการหรือรับไปปรับปรุง ก่อนนำมาพิจารณา ตามกระบวนการต่อไป

- **การติดตามและประเมินผล** เป็นขั้นตอนที่สำคัญและจำเป็น อย่างยิ่ง เพื่อทราบผลการพัฒนา สามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขกลยุทธ์ แผนงาน วิธีการดำเนินงานให้ทันสถานการณ์และความจำเป็น ในระหว่างการทำงานตามแผน รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง และวางแผนพัฒนาฯ ในระยะต่อไป

- **หน้าที่เฉพาะกิจ** ตามที่ได้รับมอบหมายหรือสั่งการจาก คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีโดยตรง เช่น งานสำคัญเร่งด่วนเกี่ยวกับ ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และงานคณะกรรมการร่วม ภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ เป็นต้น



เพื่อบทบาทการพัฒนา ตามรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๖๐

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการ เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว รวมทั้งบัญญัติให้การปฏิรูปประเทศเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ



ทั้งนี้ ได้มีการตราพระราชบัญญัติ ๒ ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ ขึ้น ซึ่งระบุให้มีการเพิ่มเติมบทบาทภารกิจของ สศช. อีกหลายด้าน โดยที่สำคัญและมีผลกระทบต่อความจำเป็นในการปรับโครงสร้างและบทบาทของ สศช. อย่างมาก คือ การให้ สศช. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และเป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ให้ประธาน

กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขาธิการ สศช. ต้องทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

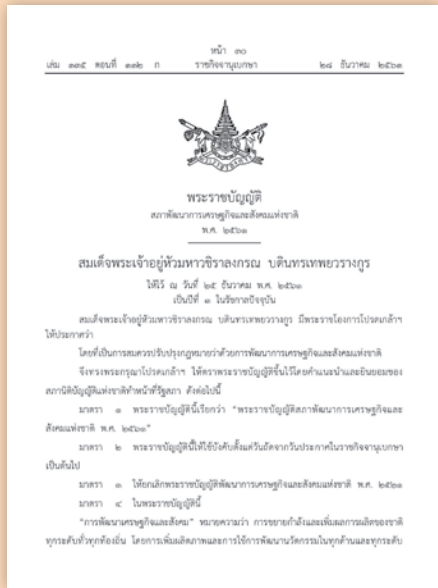
โดย พ.ร.บ.แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศฯ ได้กำหนดให้เลขาธิการ สศช. แต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านได้ตามความเหมาะสม และให้เลขาธิการทำหน้าที่เป็นเลขานุการในการประชุมร่วมกันของประธานกรรมการปฏิรูปทุกคณะ ตลอดจนกำหนดให้ สศช. ทำหน้าที่จัดทำรายงานการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล

พ.ร.บ. ฉบับที่ ๖ สู่การเป็นองค์กรภาครัฐสมัยใหม่ ในปัจจุบัน

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ได้เสนอแผนการปฏิรูปประเทศ โดยให้มีการปรับโครงสร้างหน่วยงานด้านการวางแผนพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และให้ สศช. ในฐานะหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็น ๑ ใน ๔ หน่วยงานนำร่องในการพัฒนาเป็น “กระทรวง/กรมพันธุ์ใหม่ (High Performance)” อีกด้วย

ด้วยภารกิจต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ สศช. มีความจำเป็นต้องปรับบทบาท อำนาจหน้าที่ รวมทั้งโครงสร้างองค์กรครั้งใหญ่ เพื่อให้มีศักยภาพในการชี้ทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว ระยะปานกลาง และระยะสั้นได้อย่างชัดเจน มีความสอดคล้องและบูรณาการกันในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับยุทธศาสตร์ชาติ ระดับแผนพัฒนาเฉพาะด้าน ระดับการพัฒนาในพื้นที่ เมือง และภาค อีกทั้งต้องทำหน้าที่ประสานการขับเคลื่อนการพัฒนากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาอื่น ๆ ในประเทศที่เข้มข้นมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการติดตามและประเมินผล การพัฒนาประเทศในระดับยุทธศาสตร์ ระดับนโยบาย ระดับโครงการขนาดใหญ่เพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาอย่างแท้จริง จึงได้ยกเลิกพระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๑ และประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๑ โดยประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๑๑๒ ก วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๑



โดยได้เปลี่ยนชื่อหน่วยงานจาก “สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” เป็น “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” แต่ยังคงใช้ชื่อย่อ “สศช.” และให้อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไปเป็นของ “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” ทั้งนี้ ยังคงมีกลไกการทำงาน ๒ ส่วน คือ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้เปลี่ยนรูปแบบการบริหาร จาก “คณะกรรมการ” เป็น “สภา” โดย “สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” มีองค์ประกอบจำนวนมากขึ้นคือ ประกอบด้วย ประธานสภาหนึ่งคน และกรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน ๑๕ คน ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญตามที่ คณะรัฐมนตรีเสนอ และมีกรรมการสภาโดยตำแหน่ง ๘ ท่าน ได้แก่ ปลัดกระทรวงการคลัง เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และให้เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการสภา และเลขานุการ

สภาอาจมีมติให้เชิญปลัดกระทรวงหรือหัวหน้าส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับเรื่องที่พิจารณา หรือผู้ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญมาเข้าร่วมประชุมเป็นครั้งคราวในฐานะกรรมการสภา โดยให้ผู้ที่ได้รับเชิญมาในฐานะเป็นกรรมการสภาสำหรับการประชุมครั้งที่ได้รับเชิญนั้น

สภามีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งของประเทศและของโลก





- จัดทำร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- เสนอแนะ ให้คำปรึกษา และให้ความเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนาฯ รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่ส่งผลต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต่อนายกรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี

- เสนอแนะ ให้คำปรึกษา และให้ความเห็นเกี่ยวกับแผนงานและโครงการพัฒนา เพื่อเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

- พิจารณาข้อเสนอของงบประมาณประจำปีของรัฐวิสาหกิจซึ่งมีใช้บริษัทมหาชนจำกัด โดยมีขั้นตอนและหลักเกณฑ์ตามประกาศที่สภากำหนด และนำเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ

- แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่สภามอบหมาย

- เชิญบุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย ความเห็น หรือคำแนะนำได้เมื่อเห็นสมควร

- ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสภา หรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

ประธานสภาและกรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี โดยผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

ทั้งนี้ สภาสามารถแต่งตั้งคณะกรรมการ ได้แก่ **คณะกรรมการพิเศษเฉพาะเรื่อง** เพื่อสนับสนุนงานของสภาในการพิจารณาประเด็นการพัฒนาที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน **คณะกรรมการประสานการดำเนินงานด้านยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศ** เพื่อทำหน้าที่วิเคราะห์ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของ สสช. **คณะกรรมการยกร่างแผนพัฒนาฯ ในแต่ละด้าน** เพื่อทำหน้าที่ยกร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้านต่าง ๆ และเสนอสภาพิจารณา

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของสภา โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และติดตามภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลก รวมทั้งปัญหาและโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม และคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งในบริบทประเทศและโลก เพื่อจัดทำข้อเสนอในเชิงนโยบายและมาตรการพัฒนาประเทศ

- ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและประชาชนในการจัดทำร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

- จัดทำฐานข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม บัญชีประชาชาติของประเทศตามระบบสากล เพื่อประกอบการจัดทำนโยบายการพัฒนาประเทศ

- จัดทำกรอบการลงทุนประจำปี และข้อเสนอของงบประมาณประจำปีของรัฐวิสาหกิจซึ่งมีใช้บริษัทมหาชนจำกัด

- พิจารณาแผนงานและโครงการพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรม และของรัฐวิสาหกิจที่มีมูลค่าตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด รวมทั้งวางแผนส่วนรวมให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ

- สนับสนุนและประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคีที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผน แผนงาน และโครงการพัฒนา และการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานตามแผน

- ติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ นโยบาย แผน แผนงาน และโครงการพัฒนาที่มีผลกระทบในวงกว้างต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเร่งรัด ปรับปรุง หรือ เลิกล้มโครงการพัฒนาใดเมื่อเห็นสมควร

- ปฏิบัติการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่น หรือตามที่ คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือสภามอบหมาย รวมทั้งออกระเบียบในส่วนที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น

จากการปรับบทบาทและโครงสร้างองค์กรตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ สศช. ได้ปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ สศช. เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ตาม พ.ร.บ. ใหม่ โดยมีเลขาธิการสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นผู้บริหารสูงสุด และผู้บริหารระดับรองลงมา ได้แก่ รองเลขาธิการฯ ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน และผู้อำนวยการกอง มีการแบ่งส่วนราชการตามภารกิจรวม ๑๖ กอง ๕ สำนัก ๑ ศูนย์

เพิ่มกลไกเสริมศักยภาพทางวิชาการ

นอกจากการปรับบทบาทและโครงสร้างองค์กร สศช. ครั้งใหญ่ เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจ สศช. ที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวข้างต้น สศช.ยังได้ปรับระบบการบริหารองค์กร ระบบบริหารบุคลากร และระบบการทำงานให้สอดคล้องกัน เพื่อให้เป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพทางวิชาการที่เข้มแข็ง เป็นคลังสมองของประเทศ (Policy Think Tank) สามารถให้คำปรึกษาแนะนำแก่รัฐบาลเกี่ยวกับทิศทางและนโยบายการพัฒนาประเทศ สศช. จึงจำเป็นต้องมีกลไกในการวิเคราะห์วิจัยทิศทางการพัฒนาในระยะยาว ซึ่งต้องมีข้อมูลเชิงลึก มีเครื่องมือการวิเคราะห์



วิจัยสมัยใหม่ มีบุคลากรที่มีมุมมองกว้างไกล ทันสมัย และเป็นมืออาชีพ และจะต้องมีความยืดหยุ่นในการทำงานที่ไม่ติดยึดกับระบบราชการ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างคล่องตัว

สศช. จึงได้เสนอคณะรัฐมนตรีให้จัดตั้ง “สถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา” (Institute of Public Policy and Development) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑ โดยให้เป็นสถาบันภายใต้มูลนิธิพระยาสุริยานุวัตร เพื่อสนับสนุนบทบาทการทำงานในอนาคตของ สศช. ดังกล่าวข้างต้น

วิสัยทัศน์ ค่านิยม และพันธกิจ ของ สศช.

การปฏิบัติภารกิจตามบทบาทใหม่ของ สศช. ยังคงยึดมั่นในวิสัยทัศน์ คือ “เป็นหน่วยงานหลักในการวางแผน และจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ สู่ความสมดุลและยั่งยืน ที่ยึดประโยชน์ส่วนรวม ทนต่อการเปลี่ยนแปลง และมีประสิทธิภาพสูง” และมีค่านิยมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนานในการปฏิบัติภารกิจ คือ “มุ่งมั่น ท่วมเท พัฒนาประเทศ เพื่อประโยชน์สุขแก่สังคม ด้วยคุณธรรมตามหลักวิชาการอย่างมืออาชีพ” ภายใต้วัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะและสังคม มีระบบธรรมาภิบาล และบุคลากรของสำนักงานฯ เป็นทรัพยากรอันมีค่าที่สุดขององค์กร ที่ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สศช. ได้กำหนดพันธกิจหลักที่สำคัญ ๓ ประการ ดังนี้

พันธกิจที่ ๑ หน่วยงานยุทธศาสตร์ (Strategic Unit)
จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับชาติ และการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ที่มีคุณภาพและรวดเร็ว รวมทั้งให้คำปรึกษาแก่รัฐบาล ประสานการแปลงนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนติดตามประเมินผลนโยบายของรัฐบาลและประเด็นการพัฒนาสำคัญของประเทศ

พันธกิจที่ ๒ หน่วยงานข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมเชิงลึก (Intelligence Unit) โดยเป็นหน่วยงานวิเคราะห์ข้อมูลและเฝ้าระวังภัยเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาล (Warning Center) ที่ถูกต้องแม่นยำและเชื่อถือได้ ตลอดจนเป็นหน่วยเจาะข้อมูลเชิงลึกต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย เพื่อใช้ในการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์บริหารเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

พันธกิจที่ ๓ หน่วยงานความรู้สมัยใหม่ (Knowledge Organization) ที่แสวงหาและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ สำหรับการพัฒนาประเทศ ซึ่งเฝ้าพร้อมด้วยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลายเป็นสหวิทยาการเพื่อใช้ในการวางแผนและยุทธศาสตร์ การวิเคราะห์เชิงลึก และการประสานงานเพื่อผลักดันขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

หน่วยงานที่เริ่มต้นในสภาพต้น

หน่วยงานภายใต้ความดูแลของ สศช. ซึ่งเพิ่มขึ้นตามภารกิจที่ขยายแขนงออกไปเป็นงานด้านต่าง ๆ ตามสถานการณ์ขณะนั้น ได้แยกตัวออกไปเพื่อปฏิบัติการในหน้านั้น ๆ ให้ลึกและครอบคลุมยิ่งขึ้น มี ๓ หน่วยงาน ได้แก่



๑. สำนักงานสถิติแห่งชาติ หรือเดิมคือสำนักงานสถิติกลาง ได้แยกส่วนราชการออกจาก สศช. เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๐๖ และยกฐานะเป็นกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี **มีนายบัณฑิต กันตะบุตร** เป็นเลขาธิการฯ คนแรก โดยก่อนหน้านี้นี้สำนักงานสภาพเศรษฐกิจแห่งชาติได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดูแลสำนักงานสถิติกลาง เพื่อบริหารกิจการสถิติของรัฐ ส่งเสริมและประสานงานสถิติจัดทำสำมะโนประชากร และสำรวจต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศ

๒. สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ หรือกรมวิเทศสหการ ในปี ๒๔๙๔ รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ (ก.ศ.ว.) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ประสานงานที่เกี่ยวกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการจากสหรัฐอเมริกาให้กับกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ โดยให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ต่อมาในวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๐๖ ได้แยกออกไปเป็นกรมวิเทศสหการ สังกัดกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ โดยมี **นายบุญชนะ อัตถากร** เป็นอธิบดีคนแรก และปัจจุบันคือสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ สังกัดกระทรวงการต่างประเทศ

๓. สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) เมื่อปี ๒๕๒๔ รัฐบาลได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษฯ นี้ สังกัดอยู่ในกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ สศช. เพื่อทำหน้าที่พิจารณาอนุมัติงบประมาณ ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงประเมินผลโครงการเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายในการสนองพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต่อมาเมื่อปี ๒๕๓๕ ได้แยกออกไปตั้งเป็นสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมี **ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล** เป็นเลขาธิการฯ คนแรก

หน่วยงานที่ สศช. มีส่วนในการร่วมก่อตั้ง

นอกจากนี้ สศช. ยังได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการก่อตั้งหน่วยงานสำคัญ ๆ ที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ ได้แก่

๑. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ก่อนปี ๒๕๑๘ สภาพแวดล้อมของประเทศไทยเสื่อมโทรมมาก รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งมีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่

ของ สศช. ร่วมร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว อาทิ **ดร.พร้อม พานิชภักดิ์** นายเกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา นายมนูญ มุกประดิษฐ์ และได้จัดตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้น มีสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ เพื่อดูแลรักษาและกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม โดยมี **ดร.พร้อม พานิชภักดิ์** เป็นเลขาธิการฯ คนแรก

ต่อมาได้มีการปรับปรุงกฎหมายสิ่งแวดล้อมใหม่ ตราเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อขยายขอบเขตงานด้านสิ่งแวดล้อมให้กว้างขวางขึ้น มีผลให้เกิดหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมขึ้น ๓ หน่วยงาน คือ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) และกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สส.) และปัจจุบันสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้โอนไปเป็นสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๔๕

๒. สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช.) ในช่วงที่ **ดร.เสนาะ อุนากุล** เป็นเลขาธิการ สศช. ได้เสนอรัฐบาลให้ปรับโครงสร้างกิจการน้ำมันและพลังงานให้มีการแข่งขันและลดการผูกขาด ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ และได้จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) เมื่อปี ๒๕๒๙ มี **ดร.เสนาะ อุนากุล** เป็นเลขานุการ โดยมี **ดร.พิสิฐ ภัคเกษม** รองเลขาธิการฯ และ **ดร.ปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์** ร่วมเป็นผู้ช่วย และมีสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ เป็นหน่วยงาน

ระดับกอง สังกัดสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นสำนักเลขานุการ

ต่อมารัฐบาลสมัยนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ออกพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ โอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีและของ สศช. ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมี **ดร.ปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์** เป็นเลขาธิการฯ คนแรก

๓. สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดตั้งขึ้น

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช ๒๕๔๐ หมวด ๕ ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๘๙ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ



และสังคม ให้ความเห็นเกี่ยวกับแผนพัฒนาฯ และแผนอื่น ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติก่อนจะพิจารณาประกาศใช้ ซึ่งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าว เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความยุติธรรมและโปร่งใสเป็นสำคัญ

สภาที่ปรึกษาฯ เริ่มก่อตั้งขึ้นโดยใช้บุคลากรของ สศช. ในการบริหารจัดการจนเป็นองค์กรที่สมบูรณ์ โดยมีนายสรเสรีวงศ์ชะอุม เลขาธิการ สศช. ในขณะนั้น เป็นเลขาธิการสภาที่ปรึกษาฯ คนแรก และเมื่อแยกตัวออกไปตั้งเป็นสำนักงาน เมื่อปี ๒๕๔๓ นางสาวพรรณราย ชันธกิจ รองเลขาธิการ สศช. ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาฯ ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภาที่ปรึกษาฯ ในลำดับต่อมา

ต่อมาราชกิจจานุเบกษาได้เผยแพร่คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๑/๒๕๕๙ เรื่องการยกเลิกกฎหมายว่าด้วยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยสภาพพัฒนาการเมือง และกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๓๕๙ ง วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙)



มูลนิธิจัดตั้งโดย สศช.

๑. มูลนิธิพระยาสุรียานุวัตร ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๓๕ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการศึกษาวิจัยประเด็นนโยบายสาธารณะในการพัฒนาประเทศ สร้างองค์ความรู้และเครือข่ายความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และผลงานทางวิชาเศรษฐศาสตร์ของพระยาสุรียานุวัตร เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน โดยสำนักงานของมูลนิธิฯ ตั้งอยู่ที่ สศช.

๒. มูลนิธิพัฒนาไท ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๐ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมการวางแผนพัฒนาคนและสังคมในลักษณะที่เป็นองค์รวมแบบบูรณาการ รวมทั้งสนับสนุนการแปลงแผนสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำหน้าที่ศึกษาวิจัย วางแผนและสนับสนุนการพัฒนาคน ชุมชน และสังคมในลักษณะองค์รวมแบบบูรณาการ สนับสนุนส่งเสริมการวางแผนทุกสาขา การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ การกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น การติดตามประเมินผล และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในทุกระดับ โดยสำนักงานของมูลนิธิฯ ตั้งอยู่ที่ สศช.

๓. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๒

มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการศึกษาวิจัย การสร้างองค์ความรู้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับต่างประเทศและภายในประเทศ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อการขับเคลื่อนและประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในทุกกระดับ เป็นศูนย์กลางให้การสนับสนุนหรือรับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์หรือร่วมมือกับองค์การการกุศลอื่น ๆ ไม่ดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการเมือง โดยสำนักงานของมูลนิธิฯ ตั้งอยู่ที่ สศช.

การให้บริการแก่สังคม

นอกจากการดำเนินงานทางด้านวิชาการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทยแล้ว สศช. ยังให้ความสำคัญในการให้บริการแก่สาธารณชน อาทิ

- **พิพิธภัณฑ์สุรียานุวัตรเพื่อการพัฒนาประเทศ** แสดงชีวประวัติและผลงานของพระยาสุรียานุวัตร นักเศรษฐศาสตร์ท่านแรกของไทย และวิวัฒนาการของการจัดทำแผนพัฒนาฯ โดยเปิดให้ชมฟรีทุกวัน ในเวลาราชการ

- **ห้องสมุดสุรียานุวัตร e-Library** ให้บริการหนังสือเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ข้อมูลออนไลน์ จากเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ต หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) และบริการสารสนเทศอื่น ๆ ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยประชาชนทั่วไปสามารถสมัครเป็นสมาชิกเพื่อใช้บริการได้

- **ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร** ให้บริการข้อมูลข่าวสารของ สศช. แก่ประชาชนตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยจัดส่วนให้บริการภายในห้องสมุดสุรียานุวัตร และหน่วยงานของ สศช. ทั้ง ๔ ภาค



๗ ทศวรรษแห่งการพัฒนาประเทศ

นำเสนอวิวัฒนาการของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งเป็น ๗ ทศวรรษ ซึ่งในแต่ละทศวรรษจะฉายภาพสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในขณะนั้น และบทบาทของสภาพัฒนาในการเสนอแนะนโยบายหรือมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงการผลักดันแผนงานและโครงการต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนผลการดำเนินงานสำคัญที่มีส่วนนำพาประเทศไทยสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ทศวรรษที่



ยุคข้าวยากมากแะพอ และ

กำเนิดสภาพพัฒนา

(พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๕๐๓)



ทศวรรษแรก เฝ้าปัญหา “ข้าวยากมากแะพอ” และ “เงินเฟ้อ”

โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยก่อนสงครามโลก ครั้งที่ ๒ เป็นการผลิตเพื่อการส่งออก โดยสินค้าส่งออกที่สำคัญได้แก่ ข้าว ยางพารา ดีบุก และไม้สัก และรัฐมีนโยบายการเงินและการคลังในการมุ่งรักษาเสถียรภาพของเงินบาท ด้วยการพยายามสะสมทุนสำรองเงินตราไว้ให้มากที่สุด และใช้จ่ายเงินบริหารประเทศไม่เกินจำนวนเงินที่ทำได้ในแต่ละปี



เมื่อภาวะสงครามโลกครั้งที่ ๒ เกิดขึ้นในยุโรปตั้งแต่ปี ๒๔๘๒ ตลาดการค้าระหว่างประเทศของไทยเหลือเพียงญี่ปุ่นและดินแดนที่ญี่ปุ่นยึดครองเท่านั้น รัฐบาลต้องใช้จ่ายเงินในการป้องกันประเทศมากขึ้น ทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย งบประมาณของประเทศขาดดุล ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะพยายามแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แต่ไม่สามารถแก้ไขอย่างได้ผล ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้กลับยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น ส่งผลให้สถานการณ์ของประเทศไทยในช่วงนั้นต้องเผชิญกับภาวะขาดแคลนสินค้าอย่างหนัก อีกทั้งมีราคาแพงมากจนเรียกได้ว่าเป็นยุค “ข้าวยากหมากแพง” เนื่องจากมีพ่อค้าคนกลางเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และมีการกักตุนสินค้าเพื่อเก็งกำไร ประกอบกับการใช้จ่ายของทหารญี่ปุ่นและการค้าของญี่ปุ่นในไทยเพิ่มขึ้นจนไม่สัมพันธ์กับปริมาณสินค้าที่มีไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงเป็นเหตุให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ กล่าวคือ ระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปเพิ่มสูงขึ้น เช่น ราคาน้ำตาลทรายขาวในปี ๒๔๘๘ สูงกว่าปี ๒๔๘๐-๒๔๘๓ ถึง ๓๙ เท่า เหล็กกล้าราคาสูงขึ้น ๖๙ เท่า เสื้อผ้าฝ้ายราคาสูงขึ้น ๔๓ เท่า* ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ทำให้คนไทยในยุคนั้นรู้จักคำว่า “เงินเฟ้อ”

เร่งฟื้นฟู งบประมาณเศรษฐกิจชาตินิยม

สภาพปัญหาเงินเฟ้อและข้าวยากหมากแพงเช่นนี้ ได้นำไปสู่ปัญหานานัปการตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาโจรผู้ร้ายชุกชุม การคอร์รัปชัน ที่สำคัญรายได้ของแผ่นดินเริ่มลดน้อยลงตามลำดับ ถึงแม้จะมีรัฐบาลพลเรือนหลายชุด ก้าวขึ้นมาบริหารประเทศในช่วงนั้นก็ตาม แต่ไม่อาจแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่รุมเร้าให้คลายลงได้ ดังนั้น เมื่อรัฐบาลพลเรือนขาดประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาปากท้องของประชาชน ไม่สามารถจัดการกับปัญหาความขัดแย้งกันในชาติ ประกอบกับมีการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ และระบบพรรคการเมืองไม่เข้มแข็งพอ จึงเป็นจุดอ่อนให้มีการก่อการรัฐประหาร และนับจากนั้น คณะทหารได้กลายเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย และได้สร้างระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่า “ทุนนิยมโดยรัฐ” ขึ้น

เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม เข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศ และได้ก้าวขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง โดยปกครองประเทศระหว่างปี ๒๔๙๑-๒๕๐๐ ได้มีการชูนโยบายเศรษฐกิจชาตินิยมอย่างชัดเจน เพื่อเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทยภายหลังจากได้รับความเสียหายเป็นอย่างมากเมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ รวมทั้งได้จัดตั้งรัฐวิสาหกิจเป็นจำนวนมากตามนโยบายเศรษฐกิจชาตินิยม ทำให้กลุ่มข้าราชการผู้มีอำนาจทางการเมืองเข้าแสวงหาผลประโยชน์จากรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้กลุ่มข้าราชการเหล่านี้ยังเข้าร่วมดำเนินธุรกิจกับนายทุนชาวจีน ทำให้เกิดระบบนายทุนข้าราชการในโครงสร้างเศรษฐกิจของไทย

ระบบ ๒ ขั้วอำนาจสู่การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลก

ผลกระทบจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ทำให้ระบบทุนนิยมโลกเปลี่ยนแปลงไป ประเทศทุนนิยมในยุโรป ไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ ฝรั่งเศส หรือเยอรมนี ได้สูญเสียฐานะผู้นำทางเศรษฐกิจและการเมืองให้กับสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับผลจากสงครามครั้งนี้ น้อยที่สุด แต่ระหว่างที่สหรัฐฯ เริ่มต้นที่จะเพิ่มพลังการผลิตและอุตสาหกรรมของตนโดยปราศจากคู่แข่งในโลกทุนนิยม กลับปรากฏว่าสหรัฐฯ ต้องพบกับอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาฐานะในโลกทุนนิยมที่สำคัญคือ “ระบบสังคมนิยม” ซึ่งได้ก่อตัวเป็นระบบสังคมนิยมโลกขึ้นมาจากสหภาพโซเวียตเพียงประเทศเดียวมาเป็นระบบโลก

* รวิพรรณ สาสีผล, ประวัติของเศรษฐกิจไทย ตั้งแต่ ๒๔๗๕ (กรุงเทพฯ : สำนักวิชาเศรษฐกิจและนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) ธันวาคม ๒๕๕๕, หน้า ๔๗

ที่สามารถแข่งขันกับระบบทุนนิยมโลกได้ ทั้งทางการเมือง การทหาร และการต่างประเทศ

ลักษณะพิเศษของระบบทุนนิยมโลก ภายหลังสงครามครั้งนี้จึงเป็นไปในลักษณะที่ว่า แดนที่สหรัฐอเมริกาจะพัฒนาตัวเองเป็นผู้มีฐานะนำในระบบของตนแต่เพียงอย่างเดียว สหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องพิทักษ์รักษาระบบทุนนิยมให้รอดอยู่ต่อไปด้วยวิธีการต่าง ๆ หลายประการ เช่น ให้ความช่วยเหลือประเทศทุนนิยมอื่น ๆ ทั้งที่แพ้และชนะสงคราม คือ ญี่ปุ่น เยอรมนี อิตาลี อังกฤษ ฝรั่งเศส ฟ้นฟูระบบเศรษฐกิจของตน

นอกจากนี้ยังต้องให้ความช่วยเหลือประเทศอาณานิคมเดิม ซึ่งได้สถาปนาตัวเองเป็นประเทศเกิดใหม่ ด้วยการช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ นับเป็นวิธีที่พิทักษ์รักษาระบบทุนนิยมให้อยู่รอดต่อไป สหรัฐอเมริกายังได้สร้างกลไกแห่งการพัฒนาาระบบเศรษฐกิจโลก โดยผ่านองค์กรภายใต้การควบคุมของตน ไม่ว่าจะเป็นกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) หรือธนาคารโลก (IBRD) โดยองค์กรเหล่านี้เป็นแหล่งเงินทุนกระตุ้นให้เกิดการค้าและการลงทุนโดยเสรีเกิดขึ้น

สำหรับ “ธนาคารโลก” (World Bank หรือ International Bank for Reconstruction and Development) นั้นเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการให้กู้แก่โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสาธารณสุขภาคแก่ประเทศสมาชิกทำการฟื้นฟูประเทศหลังสงคราม โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้อุปถัมภ์และให้กู้ที่ใหญ่ที่สุด ประเทศไทยได้เป็นสมาชิกของธนาคารโลกและเป็นประเทศแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ได้รับเงินกู้จากธนาคารโลก ในปี ๒๔๙๓ และในปี ๒๔๙๗ ธนาคารโลก

ยังเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคในรูปของคณะที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจ

วิธีการที่จะฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจโลกภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกา นอกจากการให้เงินให้เปล่าแบบ Marshall Plan หรือแผนงานฟื้นฟูยุโรป ซึ่งเป็นการทุ่มเงินเพื่อให้เกิดการค้าและการลงทุนโดยเสรี วิธีอีกประการหนึ่งคือ การเสนอแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจให้ประเทศต่าง ๆ มีนโยบายเศรษฐกิจแบบเปิดที่เปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของการช่วยในการวางแผนเศรษฐกิจ

จุดเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจและสังคมไทย

สำหรับกรณีของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น เป็นกรณีพิเศษ สหรัฐอเมริกามองเห็นว่าลัทธิคอมมิวนิสต์มีการเจริญเติบโตในเอเชีย และในคาบสมุทรอินโดจีนเองมีแนวโน้มที่คอมมิวนิสต์จะยึดครอง สหรัฐอเมริกาจึงได้ส่งคณะทูตพิเศษเข้ามาและทำสัญญากับไทย รัฐบาลใหม่ภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ตอบสนองนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์และการพัฒนาเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา โดยทำความตกลงร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา สำหรับสัญญาที่ทำกับสหรัฐอเมริกามีฉบับต่าง ๆ ได้แก่

- | | |
|-----------------|--|
| ๑ กรกฎาคม ๒๔๙๓ | สัญญาตกลงทางการศึกษาและวัฒนธรรม |
| ๑๙ กันยายน ๒๔๙๓ | สัญญาว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเทคนิคระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา |
| ๑๗ ตุลาคม ๒๔๙๓ | สัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหารระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา |

ในข้อเสนอของรัฐบาลอเมริกันนั้น นอกเหนือจากความร่วมมือที่จะต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์แล้ว ยังต้องการให้ไทยมีนโยบายเศรษฐกิจแบบเปิด โดยให้เอกชนเป็นผู้ลงทุนมากขึ้น ตามแนวทางของสหรัฐอเมริกาที่การลงทุนเป็นหน้าที่ของเอกชน รัฐบาลมีหน้าที่ควบคุมกฎเกณฑ์และส่งเสริมเอกชนในการลงทุน ด้วยการลงนามในข้อตกลงว่าด้วยการให้หลักประกันการลงทุนของคนอเมริกันเมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๔๙๗ และเพื่อตอบสนองต่อข้อตกลงดังกล่าว รัฐบาลไทยได้ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๔๙๗ เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ถือว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกของไทยที่แสดงเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการลงทุนของเอกชนและการลงทุนจากต่างประเทศ



ผลกระทบจากการแบ่งโลกออกเป็น ๒ ขั้ว ทำให้ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากประเทศมหาอำนาจโลกเสรี ดังจะเห็นได้จากนโยบายของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ว่า

“รัฐบาลนี้จะส่งเสริมไมตรีอันมั่นคงให้กับนานาประชาคม และปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ เชิดชูอุดมคติแห่งสหประชาชาติ และยึดมั่นในฝ่ายประชาธิปไตย ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ผู้รุกราน เพื่อความยุติธรรม สันติสุข”

รวมถึงได้มีการห้ามไม่ให้ชาวจีนที่อยู่ในประเทศไทยเดินทางหรือติดต่อกับญาติพี่น้องในประเทศจีน ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ของชาวจีนในแผ่นดินไทยต่อแผ่นดินแม่สิ้นสุดลง แต่ในขณะเดียวกัน ส่งผลให้ชาวจีนที่อยู่ในแผ่นดินไทยหันมาสร้างความสัมพันธ์กับชาวไทย จนกลายเป็นความผสมกลมกลืนในสังคมแทน

เมื่อนำแนวความคิดการพัฒนาที่มุ่งเน้นการส่งออกดังกล่าว มาผนวกกับนโยบายเศรษฐกิจชาตินิยม รวมทั้งการได้รับโอกาสจากการที่กิจการของชาวตะวันตกในไทยได้ปิดตัวลงในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ด้วยแล้ว ยิ่งสนับสนุนให้การขยายตัวของบริษัทส่งออก

ของไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้ว่าในปี ๒๔๗๖ มีบริษัทส่งออกเพียง ๙๙ บริษัท พอถึงปี ๒๔๙๓ ได้เพิ่มขึ้นถึง ๑๕๔ บริษัท โดยบรรดานายทุนพาณิชยส่วนหนึ่งนั้น เดิมเคยเป็นพ่อค้าคนกลางที่ได้ผันตัวเองมาเป็นพ่อค้าส่งออกกันมากขึ้น

จึงเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ธุรกิจของไทยที่เฟื่องฟูในยุคนั้นเป็นธุรกิจการส่งออก โดยมีข้าวเป็นสินค้าส่งออกหลักของประเทศ และยังมีธุรกิจหนึ่งซึ่งเฟื่องฟูไม่ด้อยไปกว่ากัน คือ ธุรกิจธนาคาร โดยในช่วงที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม บริหารประเทศนั้น มีการจัดตั้งธนาคารไทยขึ้นหลายแห่งแทนกิจการที่ชาวตะวันตกได้ถอนตัวไป ไม่ว่าจะเป็นการถือกำเนิดของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ธนาคารกรุงเทพ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. ๒๔๙๘) และธนาคารกสิกรไทย (พ.ศ. ๒๔๙๘)^๒

การประสานผลประโยชน์และความยากจน ปัญหายังคงอยู่

จากผลกระทบของสงครามเย็นที่ทำให้รัฐบาลห้ามไม่ให้ชาวจีนที่อยู่ในแผ่นดินไทยเดินทาง หรือติดต่อกับญาติพี่น้องที่อยู่ในแผ่นดินจีน จนส่งผลให้เกิดความผสมกลมกลืน ระหว่างชาวจีนและชาวไทยดังกล่าว ยังเป็นแรงผลักดันสำคัญยิ่งเมื่อผนวกเข้ากับความเข้มงวดในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจชาตินิยมของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่มุ่งกีดกันชาวจีน เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวไทยสามารถก่อร่างสร้างตัวขึ้นมาแทนที่ชาวจีน เพราะเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้มีการประสานผลประโยชน์ระหว่างนักการเมืองและนักธุรกิจนั่นเอง

การดำเนินการดังกล่าวนี้ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการทำธุรกิจการค้าของชาวจีนเป็นอย่างมากโดยในช่วงเวลานั้น มีบุคคลสำคัญในรัฐบาลหลายคนได้เข้าไปเป็นหุ้นส่วนในบริษัทธุรกิจการค้าและการธนาคารจำนวนมาก และถือได้ว่าเป็นช่วงที่ทรัพยากรทางการเมืองประเภทอำนาจทางเศรษฐกิจเริ่มมีบทบาทและอิทธิพลอย่างแท้จริงต่อวิถีทางการเมืองของไทย

^๒ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ, เศรษฐศาสตร์กับประวัติศาสตร์ไทย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์) หน้า ๒๒๐-๒๒๑



ตั้ง “สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ” ช่วยขจัดปัญหา

จากความพยายามของรัฐบาลที่ต้องการฟื้นฟูประเทศ ภายหลังสงครามมหาเอเชียบูรพาและสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดลง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยยังไม่ได้เริ่มทำผังเศรษฐกิจอย่างจริงจัง และแม้ว่าความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจจะเป็นไปโดยไม่ราบรื่นเท่าใดนัก แต่เมื่อพิจารณาถึงพัฒนาการในทางเศรษฐกิจปรากฏว่า ผลผลิตทั้งหมดของชาติระหว่างปี ๒๔๙๓-๒๕๐๓ ได้เพิ่มขึ้นปีละประมาณร้อยละ ๔^๓ ดังเห็นได้จากรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ดำเนินการตามนโยบายเศรษฐกิจชาตินิยมอย่างเข้มงวด เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ รวมทั้งจัดตั้งหน่วยงานของรัฐขึ้นมาอีกหน่วยงานหนึ่ง เพื่อรองรับงานด้านการบริหารการเศรษฐกิจของประเทศ เรียกว่า “สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ” โดยการประกาศพระราชบัญญัติสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๙๓ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๓

“สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ” จึงเป็นจุดกำเนิดของ “สภาพัฒน์” ในปัจจุบัน โดยในยุคนั้นมีหน้าที่เสนอความเห็นและคำแนะนำ ตลอดจนข้อชี้แจงแก่รัฐบาลในเรื่องเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศ และปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้รัฐบาลสามารถตัดสินใจและบริหารการเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างถูกต้องตามข้อเท็จจริงมากขึ้น

หากพิจารณาถึงความตั้งใจจริงของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชาตินั้น สามารถสะท้อนความคิดได้จากบันทึกของเลขาธิการฯ คนแรกของสภาพัฒน์สุนทร หงส์ลดารมภ์ ดังความตอนหนึ่งว่า

“...ข้าพเจ้าปฏิบัติราชการอยู่ที่สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๔-๒๔๙๙ และจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในฐานะประธานกรรมการได้นั่งเป็นประธานที่ประชุมแทบทุกครั้ง เพราะท่านตระหนักดีถึงปัญหาเศรษฐกิจของชาติมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด และสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ นอกจากจะให้ความคิดเห็นในเรื่องสำคัญด้านเศรษฐกิจแก่คณะรัฐมนตรีแล้ว ยังมีอำนาจหน้าที่อย่างอื่นที่สำคัญอีก ๒-๓ ประการ กล่าวคือ รวบรวมสถิติของชาติ และให้ความร่วมมือกับต่างประเทศในโครงการช่วยเหลือต่าง ๆ โดยเฉพาะจากประเทศสหรัฐอเมริกา และงานสองด้านนี้มีความสำคัญและปริมาณมากขึ้น โดยรวดเร็ว จนกระทั่งต่อมาได้ขยายและแยกเป็นสำนักงานสถิติแห่งชาติและกรมวิเทศสหการ...”^๔

นอกจากนี้ การที่รัฐบาลเปลี่ยนแปลงนโยบายทางเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นการผ่อนคลายปัญหาเศรษฐกิจได้ส่วนหนึ่ง ในขณะที่ปัญหาโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ คือการผลิตทางด้านการเกษตรอยู่ในสภาพที่ล้าหลัง นโยบายเศรษฐกิจชาตินิยมทำให้การขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมและด้านการค้าเป็นไปอย่างเชื่องช้า ในขณะที่ข้าราชการผู้มีอำนาจทางการเมืองและพวกพ้องต่างมุ่งแสวงผลประโยชน์จากรัฐวิสาหกิจและธุรกิจที่ดำเนินกิจการร่วมกับชาวจีน ทำให้นายทุนข้าราชการและนายทุนชาวจีนเป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงก่อให้เกิดปัญหาการกระจายรายได้ของประชากรเป็นปัญหาเศรษฐกิจอีกประการหนึ่ง รวมทั้งยังมีปัญหาเศรษฐกิจของประเทศที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ อันได้แก่ ปัญหาความยากจนของเกษตรกร ความล้าหลังในการผลิตด้านอุตสาหกรรม การกระจายรายได้ของประชากร การเสียเปรียบดุลการค้า งบประมาณของประเทศขาดดุล ฯลฯ ซึ่งยังคงเป็นปัญหาของประเทศในปัจจุบัน

^๓ บุญชนะ อัดถาวร, พัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศ พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๕๐๓, สำนักงานสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔, หน้า ๒

^๔ “จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในสายตาของข้าพเจ้า”, จอมพล ป.พิบูลสงคราม ครบรอบศตวรรษ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๐, มูลนิธิจอมพล ป.พิบูลสงคราม และท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม, หน้า ๒๒๕

ทั้งนี้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้จัดตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ในปี ๒๕๑๓ และเชิญท่านสุนทร หงส์ลดารมภ์ เป็นเลขาธิการฯ คนแรก



สำหรับบทบาทของ “สภาพัฒน์” ในการเสนอความเห็นต่อรัฐบาลนั้น เลขาธิการฯ ท่านที่สอง **ฉลอง ปิงตระกูล** เคยเล่าว่า

“...ในสมัยนั้น สถานการณ์ทางเศรษฐกิจไม่ยุ่งยากซับซ้อนเหมือนสมัยนี้ การดำเนินการทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ จึงเป็นเรื่องเฉพาะหน้า ว่ากันเป็นเรื่อง ๆ เป็นปี ๆ ไป ไม่มีการวางแผนระยะยาวหรือเป็นระบบเท่าไรนัก ปัญหาการทำงานจึงมีไม่มาก จะมีบ้างก็เป็นเรื่องความเห็นขัดแย้งกับรัฐบาลในเรื่องการจัดการทางเศรษฐกิจ ส่วนเรื่องโครงการพัฒนายังไม่มี ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลเป็นผู้ดูแลบ้านเมือง ก็ไม่ยอมให้ประชาชนเดือดร้อน เมื่อมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น รัฐบาลก็พยายามยืดหลักการนี้ เช่น ราคาสินค้าแพง รัฐบาลก็อยากให้ราคาถูกลงมา โดยวิธีการที่รัฐบาลเห็นว่าควรทำแต่ทางสภาพัฒน์ก็เสนอว่า ควรใช้วิธีให้กลไกทางตลาดเข้าไปจัดการ ซึ่งรัฐบาลก็เข้าใจ แต่ไม่ยอมทำ อาจเป็นเพราะไม่ทันใจรัฐบาลก็ได้... อย่างไรก็ตามในเรื่องส่วนรวมแล้วรัฐบาลก็เห็นด้วยกับข้อเสนอของสภาพัฒน์เป็นส่วนใหญ่...”^๕

กล่าวโดยสรุปได้ว่ารูปแบบการทำงานของ “สภาพัฒน์” ในการเสนอความคิดเห็นต่อรัฐบาลในยุคแรกที่ประเทศยังไม่มีแผนพัฒนาระดับชาติคือหากรัฐบาลมีปัญหาทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม รัฐบาลจะส่งเรื่องนั้น ๆ มาให้สภาพัฒน์เป็นผู้พิจารณาก่อน โดยบทบาทของคณะกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ทำหน้าที่คล้ายกับสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปัจจุบัน

ประสานองค์กรต่างชาติ พันฟูเศรษฐกิจ

ส่วนบทบาทของ “สภาพัฒน์” ต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจไทยที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่ง คือการทำหน้าที่เป็นองค์กรประสานงานระหว่างไทยกับต่างชาติ เพราะภายหลังจากที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้สิ้นสุดลง ประเทศมหาอำนาจโลกเสรีได้แผ่ขยายอำนาจเข้าสู่ประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนทำให้ประเทศไทยมีอาจปฏิเสธความช่วยเหลือจากต่างชาติได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีบทบาทโดดเด่นมากในประชาคมโลก ได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการใกล้เคียงกับอังกฤษ เพื่อไม่ให้ไทยเป็นประเทศที่แพ้สงคราม และการให้เงินกู้ยืมแก่ไทย ในการนำมาฟื้นฟูประเทศ ซึ่งทำให้ไทยและสหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากขึ้น และปรับเปลี่ยนจากความสัมพันธ์ฉันมิตรประเทศธรรมดา (ordinary friendship) เป็นการมีความสัมพันธ์พิเศษ (special relationship) ระหว่างกัน เนื่องจากสหรัฐฯ ก้าวขึ้นเป็นประเทศมหาอำนาจที่สำคัญภายหลังสงคราม

สาเหตุสำคัญที่ทำให้สหรัฐฯ กำหนดนโยบายทางการทูตและเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เปิดกว้างมากขึ้น เช่น การขยายตัวทางเศรษฐกิจภายในสหรัฐฯ ทำให้เกิดความต้องการวัตถุดิบเพื่อรองรับการขยายตัวดังกล่าว ตลอดจนกระแสการผลักดันอุดมการณ์เสรีนิยมประชาธิปไตยของสหรัฐฯ ให้กับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ประกอบกับการที่ประเทศมหาอำนาจเดิม อาทิ สหราชอาณาจักรและฝรั่งเศส เริ่มลดบทบาทในภูมิภาคลง

อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศที่เป็นผลให้ความสัมพันธ์ภายหลังสงครามโลกระหว่างสหรัฐฯ กับสหภาพโซเวียตเสื่อมทรามลง การรุกคืบหน้าของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ทำให้สหรัฐฯ ซึ่งมีแนวทางการดำเนินนโยบายต่อต้านและปิดล้อม

^๕ “อดีตเลขาธิการฯ พุดถึงสภาพัฒน์” : วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕, หน้า ๕๒.

การแพร่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเข้ามามีบทบาทโดยตรงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเริ่มจากการศึกษาประเมินความต้องการความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาความมั่นคง การทหาร และการป้องกันประเทศของประเทศในภูมิภาครวมทั้งประเทศไทยด้วย

ภายหลังจากสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือแก่ไทยแล้ว ยังปรากฏว่ามีอีกหลายประเทศเข้ามาให้ความช่วยเหลือแก่ไทยเช่นกัน ซึ่งความช่วยเหลือจากต่างประเทศนี้ เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยไม่น้อย โดยในระหว่างปี ๒๔๙๓-๒๕๐๓ ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศในด้านวิชาการและการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๒๒๔ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเงินกู้จากต่างประเทศจำนวน ๑๘๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐ รวมทั้งมีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการต่าง ๆ เป็นจำนวน ๑,๐๑๒ คน และนักศึกษาไทยได้รับทุนไปศึกษาและทำงานในต่างประเทศ ๓,๔๔๙ คน ภายใต้อาณัติความช่วยเหลือจากแผนการโคลัมโบ องค์การบริหารวิเทศกิจ องค์การสหประชาชาติ และอื่น ๆ^๖

การทำงานร่วมกับต่างชาติ

“สภาพัฒน์” ได้มีบทบาทสำคัญในคณะกรรมการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ (ก.ศ.ว.) ที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๔๙๔ โดยเลขาธิการฯ คนแรกของสภาพัฒน์ **สุนทร หงส์ลดารมภ์** เป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการดังกล่าว ใน

การทำหน้าที่เป็นองค์กรประสานงานกับต่างชาติ เกี่ยวกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการจากสหรัฐอเมริกา ให้กับกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ตามสนธิสัญญาความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา

จุดอ่อนของไทยและของสภาพัฒน์

ในการทำงานร่วมกับต่างชาติในสมัยนั้นคือ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการวิเคราะห์โครงการ เพราะเมื่อสหรัฐอเมริกาได้ยื่นเงื่อนไขในการขอรับความช่วยเหลือไว้ว่า ไทยจะต้องมีการวิเคราะห์ผลได้ผลเสียทางเศรษฐกิจโดยละเอียดถี่ถ้วน และจัดทำเป็นโครงการขึ้นมาเสียก่อน สหรัฐอเมริกาจึงจะให้ความช่วยเหลือแก่ไทย

ในขณะนั้นบ้านเมืองของไทยยังไม่มีหน่วยงานใดที่เป็นแหล่งกลางซึ่งทำหน้าที่พิจารณาในเรื่องนี้ แม้ว่าจะมี ก.ศ.ว. อยู่แล้วก็ตาม แต่เป็นเพียงหน่วยประสานและยังขาดแคลนเจ้าหน้าที่ทางวิชาการอีกด้วย ในขณะที่สภาพัฒน์เองเพิ่งตั้งขึ้นใหม่ และยังขาดแคลนเจ้าหน้าที่ทางวิชาการด้วยเช่นกัน

ในเรื่องนี้ อุดิตรองเลขาธิการฯ **บุญชนะ อัตถากร** เคยชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนและได้สะท้อนความเห็นไว้ว่า “ปัญหาเรื่องการสร้างโครงการ (projects) เป็นปัญหาใหญ่ที่สุดปัญหาหนึ่งซึ่งประเทศไทยต้องเผชิญอยู่ในสมัยนั้น”^๗

ในขณะเดียวกัน **หลักเกณฑ์และระบบที่ใช้ในการพิจารณาโครงการสมัยนั้น** ยังไม่เข้ารูปเข้ารอยโดยสมบูรณ์ โครงการแต่ละโครงการไม่ได้รับการจัดให้มีส่วนสัมพันธ์สอดคล้องต่อกัน โครงการที่สำคัญ ๆ บางโครงการซึ่งจำเป็นต้องดำเนินงานติดต่อกันเป็นระยะเวลานานปีต้องประสบอุปสรรคเนื่องจากไม่มีแผนงานระยะยาวที่แน่นอน การจัดสรรงบประมาณก็จัดสรรเป็นปี ๆ ไป จึงก่อให้เกิดความไม่แน่นอนในการปฏิบัติงาน และถึงแม้ว่ารัฐบาลจะได้จัดสรรเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นทุกปี แต่ผลที่ได้รับนับว่ายังไม่เต็มที่เท่าที่ควร

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ และ ก.ศ.ว. นับว่ามีส่วนช่วยกิจการด้านพัฒนาการเศรษฐกิจ



^๖ บุญชนะ อัตถากร, เรื่องเดิม, หน้า ๒๖-๒๗.

^๗ บุญชนะ อัตถากร, เรื่องเดิม, หน้า ๓๐.

ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณา
กลั่นกรองเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงิน
งบประมาณของรัฐบาลไทย ตลอดจนการจ่าย
จากเงินช่วยเหลือและเงินกู้จากต่างประเทศ
โดยโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับการพิจารณาจัดสรร
เงินงบประมาณนั้นได้รับการวิเคราะห์ผลได้
ผลเสียทางเศรษฐกิจโดยละเอียดถี่ถ้วน
ได้ผลดีกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต ที่สำคัญ
เจ้าหน้าที่ของไทยได้มีโอกาสฝึกฝนในด้าน
วิเคราะห์โครงการทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น

พนักพลีร่วมกันแก้ปัญหา

เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นเช่นนี้ ทำให้
ม.ล.เดช สนิทวงศ์ ประธาน ก.ศ.ว. ได้พิจารณา
เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องหาทางรวบรวม
ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการให้มาร่วมกัน
กลั่นกรองพิจารณาโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาล
โดย **ม.ล.เดช สนิทวงศ์** ปรีกษารื้อร่วมกับ
เลขาธิการฯ สุนทร หงส์ลัดดารมภ์ และได้
ลงความเห็นตรงกันว่า จะต้องมีการดำเนินการ
ในเรื่องนี้ต่อไป

จากนั้น สภาฯ ได้เสนอเรื่องดังกล่าว
ถึงนายกรัฐมนตรี จอมพล ป. พิบูลสงคราม
โดยเสนอความเห็น ว่า ควรมีการจัดเป็นรูป
คณะกรรมการที่ประกอบด้วยบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ
จากกระทรวง ทบวง กรม ตามที่จำเป็น ซึ่ง
นายกรัฐมนตรีได้นำเสนอเรื่องดังกล่าวให้แก่
คณะรัฐมนตรีพิจารณา และได้มีมติเห็นชอบ
จนกระทั่งมีการจัดตั้ง “**คณะกรรมการดำเนินการ
ทำผังเศรษฐกิจของประเทศ**” ในเวลาต่อมา

สำหรับคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นนี้
ประกอบด้วย จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายก
รัฐมนตรี เป็นประธาน และ **ม.ล.เดช สนิทวงศ์**
เป็นรองประธานกรรมการ และมีผู้ทรงคุณวุฒิ
จากกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย
และจากส่วนราชการอื่น เข้าร่วมเป็นกรรมการ
โดยมีเจ้าหน้าที่ธนาคารแห่งประเทศไทย

เป็นกรรมการและเลขานุการ ส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรการ
ให้กับคณะกรรมการนั้น ได้ใช้เจ้าหน้าที่แผนกผังเศรษฐกิจ กองการ
เศรษฐกิจฯ ของสำนักงานสภาเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการ

ผังเศรษฐกิจจุดเริ่มต้นของแผนพัฒนาฯ

คำว่า “**ผังเศรษฐกิจ**” ในยุคนั้นนั้น เป็นคำใหม่ที่น่าสนใจ
เพื่อการทำงานด้านการวางแผนเศรษฐกิจของประเทศ จึงเป็นคำที่
ยังไม่มีใครใช้กันแพร่หลาย ความหมายยังไม่แจ่มชัด แม้แต่ในหมู่
นักวิชาการเอง มีเพียงบางท่านเท่านั้นที่เข้าใจและซาบซึ้งในความหมาย
คำนี้ ขณะที่ประชาชนโดยทั่วไปยังไม่เข้าใจความหมาย ซึ่งคำว่า
“**ผังเศรษฐกิจ**” นี้ ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของ “**การวางแผนพัฒนา
เศรษฐกิจแห่งชาติ**”

แม้ว่าแนวความคิดเกี่ยวกับผังเศรษฐกิจจะยังไม่เป็นที่แพร่หลาย
ก็ตาม แต่คณะกรรมการดำเนินการวางแผนเศรษฐกิจได้เริ่มดำเนินงาน
ในทันทีในปี ๒๔๙๖ โดยใช้แนวทางในการดำเนินการตามที่ **ม.ล.เดช
สนิทวงศ์** ผู้ซึ่งได้รับหน้าที่เป็นรองประธานคณะกรรมการชุดดังกล่าว
ได้จัดทำเป็นบันทึกขึ้นมาฉบับหนึ่ง ซึ่งมีชื่อว่า “**การทำผังเศรษฐกิจ**”
เพื่อให้คณะกรรมการดังกล่าวพิจารณายึดถือเป็นแนวทางในการ
ดำเนินการ โดยลักษณะทั่วไปของการทำผังเศรษฐกิจนั้น เป็นการจั
ลำดับความสำคัญของงาน และการทำแผนแม่บท

สำหรับการดำเนินการจัดทำผังเศรษฐกิจนั้น ได้จัดแบ่งไว้
เป็น ๒ ขั้นคือ ในขั้นแรก คณะกรรมการชุดนี้จะร่วมกับกระทรวง
การคลังพิจารณากลั่นกรองงบลงทุนของรัฐบาลก่อน เพื่อให้
คณะกรรมการได้รับรู้ถึงงบลงทุนของรัฐบาลทั้งหมดและเข้าใจ
ข้อเท็จจริงของงบลงทุนเหล่านั้นโดยชัดแจ้ง ซึ่งการพิจารณางบลงทุนนี้
จะเป็นประโยชน์ในการขอความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและ
ทางวิชาการจากต่างประเทศตามความต้องการของ ก.ศ.ว.
เมื่อคณะกรรมการได้ดำเนินงานในขั้นแรกจนเข้าใจถึงการลงทุน
ของรัฐบาลเป็นอย่างดีแล้ว จึงดำเนินการขั้นต่อไปคือ การวางแผน
เศรษฐกิจของประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในบันทึกฉบับดังกล่าวมิได้ระบุรายละเอียดว่า
ในการวางแผนเศรษฐกิจของประเทศจะอย่างไรและโดยวิธีใด
จึงจะได้ผลสมบูรณ์ที่สุด เพราะประเทศไทยไม่เคยมีประสบการณ์
ในการทำผังเศรษฐกิจมาก่อน ดังนั้น จึงต้องใช้เวลาในการศึกษาต่อไป
อีกระยะเวลาหนึ่ง

ส่วนการพิจารณางบลงทุนของรัฐบาลตามขั้นแรกนั้น นับว่า
มีความยากลำบากมากทีเดียว เพราะการที่ได้จัดทำแบบฟอร์มขึ้นมา

แล้วให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ รวมทั้ง รัฐวิสาหกิจรอกข้อความและตัวเลขในการ เสนอของบลงทุนนั้น ม.ล.เดช จะต้องไปพบกับ ปลัดกระทรวงต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่ออธิบาย ความมุ่งหมายของแบบฟอร์มนั้น และยังจัดส่ง เจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ไปอธิบาย แก่เจ้าหน้าที่ที่ทำงานประมาณของกระทรวง ทบวง กรมนั้นอีกครั้ง ซึ่งเป็นผลทำให้ การพิจารณาบลงทุนของรัฐบาลดำเนินการ ไปด้วยดีนับตั้งแต่แรกเริ่มเมื่อปี ๒๔๙๖ เป็นต้นมา จวบจนปี ๒๔๙๙ รวมเป็นระยะเวลา ในการดำเนินงานอยู่ ๔ ปี

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หน้าที่ของ คณะกรรมการดำเนินการด้านเศรษฐกิจคือ พิจารณาคำขอของงบประมาณวิสามัญบลงทุนของ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ แล้วจัดส่งให้ กระทรวงการคลังเพื่อพิจารณาเป็นงบลงทุน ของรัฐบาลในปีงบประมาณนั้นๆ และพร้อมกันนั้น ก็นำเสนอสภาเศรษฐกิจแห่งชาติเพื่อพิจารณา ให้ความเห็นชอบอีกชั้นหนึ่งด้วย

ขอความช่วยเหลือจากธนาคารโลก

ความร่วมมือร่วมใจจากหลายฝ่าย ในการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงความช่วยเหลือ ฟื้นฟูเศรษฐกิจจากต่างประเทศ ส่งผลให้ไทย สามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าไปได้ในระดับหนึ่ง และต่อมาปรากฏว่าได้มีนายทหารเรือ นอกราชการของสหรัฐอเมริกาคนหนึ่งเข้ายื่น ข้อเสนอต่อรัฐบาลไทยขอทำการสำรวจ เศรษฐกิจและทรัพยากรของแผ่นดินไทย โดยนายทหารเรือผู้นั้นได้ให้เหตุผลว่า ในระหว่างการเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ จวบจนสงครามสิ้นสุดลงนั้น ประเทศไทย



ได้ใช้ทรัพยากรสิ้นเปลืองไป เป็นจำนวนมาก ประกอบกับ ในระยะนั้นเรื่องประชากรกำลัง จะเป็นปัญหาขึ้นจึงเสนอว่า จะใช้เวลาทำการสำรวจ ๕ ปี มีค่าใช้จ่ายประมาณปีละ ๒๐ ล้านบาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ถึง ๑๐๐ ล้านบาท และเมื่อการ สำรวจสิ้นสุดลงแล้วประเทศไทย จะได้ประโยชน์จากการสำรวจ

ครั้งนี้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยเป็นอย่างมาก^๘

เมื่อรัฐบาลนำเรื่องนี้มาให้สภาพัฒน์พิจารณา คณะกรรมการฯ ยุคนั้นได้เห็นชอบถึงความจำเป็นในการสำรวจเศรษฐกิจเพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์เศรษฐกิจและทรัพยากรที่มีอยู่ เพราะเห็นว่าจะเป็นผลดีต่อการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ในระยะต่อไป เพียงแต่สภาพัฒน์ โดย ม.ล.เดช สนิทวงศ์ ได้ให้ความเห็นว่า ควรมีการเปลี่ยนผู้ทำการสำรวจมาให้ธนาคารโลก ดำเนินการแทน เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ในระยะต่อไปนั้น ลำพังเพียงเงินจากงบประมาณแผ่นดินอย่างเดียว คงใช้ไม่เพียงพอ เพราะรายได้ของรัฐบาลมีจำกัด จำเป็นต้องอาศัย แหล่งเงินกู้จากต่างประเทศเข้ามาช่วยด้วย ดังนั้น เมื่อการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศไทยส่วนหนึ่งจะต้องอาศัยแหล่งเงินกู้จาก ธนาคารโลกแล้ว ก็ควรขอความร่วมมือจากธนาคารโลกให้จัดส่ง คณะผู้เชี่ยวชาญเข้ามาสำรวจเศรษฐกิจของประเทศไทยเสียทีเดียว ซึ่งค่าใช้จ่ายในการนี้คงไม่ถึง ๑๐๐ ล้านบาท อย่างที่มีผู้เสนอไว้ ต่อรัฐบาล

การสำรวจเศรษฐกิจครั้งแรก

ในที่สุดคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ ให้ขอความช่วยเหลือจากธนาคารโลกจัดส่งคณะผู้เชี่ยวชาญ มาสำรวจเศรษฐกิจของประเทศไทยและทำรายงานเสนอรัฐบาล ต่อไป^๙ จากมติดังกล่าวทำให้กระทรวงการคลังและสภาพัฒน์ ได้ร่วมกันดำเนินการขอความช่วยเหลือจากธนาคารโลก จนกระทั่ง

^๘ “การจัดทำผังเศรษฐกิจและการสำรวจเศรษฐกิจของประเทศไทย ร่วมกับธนาคารโลก”, อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพหม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๑๘. หน้า ๓๐-๓๑.

^๙ “คำแถลงของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ”, โครงการพัฒนาการของรัฐสำหรับประเทศไทย, หน้า ก.

ธนาคารโลกได้ตกลงส่งคณะสำรวจเศรษฐกิจเดินทางเข้ามาสำรวจเศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อปี ๒๕๐๐

สำหรับบุคคลสำคัญผู้ซึ่งมีคุณูปการต่อแผ่นดินไทยที่อยู่เบื้องหลังการชักนำให้ธนาคารโลกตัดสินใจส่งคณะผู้เชี่ยวชาญมาช่วยสำรวจแผ่นดินไทยร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยคือ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ โดยท่านเป็นหนึ่งในกรรมการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ชุดที่ ๓ (อยู่ในตำแหน่งนี้ระหว่างวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๔๙๕-๑ เมษายน ๒๔๙๙) ที่คนสภาพพัฒนายุคนั้นมีโอกาสร่วมงานด้วย

นอกจากนั้น ดร.ป๋วย ยังเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการวางรากฐานการพัฒนาประเทศชาติในฐานะที่เป็นหนึ่งในคณะที่ปรึกษาฝ่ายไทย ทำให้การจัดทำรายงานการสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลกที่ใช้ชื่อว่า “A Public Development Program for Thailand” นั้น มีเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านสาธารณสุข การศึกษา และสังคม ตามที่ ดร.ป๋วย ได้เสนอไป ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้ยังได้นำมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรก ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๓ อีกด้วย

กลไกการทำงานร่วมกับธนาคารโลก

เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยสามารถร่วมมือกับธนาคารโลกในการสำรวจเศรษฐกิจไปได้ด้วยดี คณะรัฐมนตรีจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา ๒ ชุด ตามมติเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ คือ “คณะกรรมการร่วมมือกับคณะสำรวจของธนาคารโลก” ซึ่งใช้ชื่อย่อว่า ก.ส.ธ. เพื่อทำหน้าที่ดูแลประสานงานและให้ความร่วมมือกับคณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก โดยมี



ม.ล.เดช สนิทวงศ์ เป็นประธานกรรมการ และมีเจ้าหน้าที่ของสภาพัฒน์เข้าร่วมเป็นกรรมการด้วยถึง ๒ คน คือ เลขาธิการฯ สุนทร หงส์ลดาธรมภ์ และรองเลขาธิการฯ ฉลอง ปิงตระกูล และยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการชุดเล็กขึ้นมาอีกโดยใช้ชื่อว่า “คณะกรรมการบริหาร ก.ส.ธ.”

เพื่อทำหน้าที่บริหารราชการแทนคณะกรรมการชุดใหญ่ โดยยังคงมีม.ล.เดช เป็นประธานกรรมการบริหาร ส่วนกรรมการมีเจ้าหน้าที่ของสภาพัฒน์เพียงคนเดียว คือ รองเลขาธิการฯ ฉลอง

การสำรวจเศรษฐกิจและทรัพยากรของแผ่นดินไทยจึงได้เริ่มขึ้นในเดือนกรกฎาคม ปี ๒๕๐๐ และสิ้นสุดลงในเดือนมิถุนายน ปี ๒๕๐๑ ซึ่งความสำเร็จจากการสำรวจครั้งนี้ กล่าวได้ว่าเกิดขึ้นจากความร่วมมือกันเป็นอย่างดีระหว่างคณะสำรวจฯ และคณะกรรมการบริหาร ก.ส.ธ.

กลยุทธ์ความสำเร็จในการทำงาน

ในหนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ม.ล.เดช สนิทวงศ์ ได้กล่าวถึงวิธีการทำงานไว้ว่า หากมีปัญหาใดเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการสำรวจ คณะสำรวจฯ จะนำปัญหานั้นเข้าร่วมปรึกษาหารือในที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร ก.ส.ธ. สัปดาห์ละครั้ง ซึ่งการที่คณะกรรมการบริหาร ก.ส.ธ. จะตอบคำถามและสามารถแนะนำแก่คณะสำรวจฯ ได้เป็นอย่างดีนั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยต้องทำการบ้านกันอย่างหนักทีเดียว ขณะที่ประธานฝ่ายไทย คือ ม.ล.เดช และหัวหน้าคณะสำรวจเศรษฐกิจ คือ ศาสตราจารย์ปอล ที เอส วีรก็ได้เข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่ผู้บริหารระดับสูงมีให้กับการทำงานร่วมกับธนาคารโลกในครั้งนี้

นอกจากนั้น ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ม.ล.เดช สนิทวงศ์ ยังได้กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยไว้ว่า ในการประสานงานกับส่วนราชการไทย ถ้าเป็นคำถามของคณะสำรวจเศรษฐกิจที่สำคัญ และเป็นคำถามที่ต้องตอบเป็นส่วนรวมแก่คณะสำรวจเศรษฐกิจ คณะกรรมการบริหาร ก.ส.ธ. ก็จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการ ก.ส.ธ. ขึ้น เพื่อพิจารณาที่จะตอบคำถามนั้น ๆ เมื่อคณะกรรมการ ก.ส.ธ. พิจารณาแล้ว

กรรมการและเลขานุการ ก.ส.ธ. ก็เรียบเรียงคำตอบเสนอประธานกรรมการบริหาร เพื่อส่งให้คณะทำงานสำรวจเศรษฐกิจต่อไป

แต่ถ้าเป็นคำถามของคณะสำรวจเศรษฐกิจเป็นเฉพาะเรื่องของกระทรวงใด ๆ และเรื่องนั้น ๆ มีความสำคัญค่อนข้างมาก ได้จัดทำคำตอบส่งให้คณะกรรมการบริหาร ก.ส.ธ. ซึ่งประธานกรรมการบริหาร ก.ส.ธ. หรือกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการบริหาร ก.ส.ธ. คนใดคนหนึ่งจะออกไปพบเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของกระทรวงนั้น ๆ เพื่อสอบถามข้อเท็จจริง แล้วจัดทำคำตอบร่วมกันเพื่อส่งให้คณะสำรวจเศรษฐกิจต่อไป ส่วนคำถามทั่ว ๆ ไป และคำถามธรรมดา ๆ จะทำหนังสือส่งแต่ละกระทรวงตามการปฏิบัติภารกิจปกติ

“สภาพัฒน์” หน่วยงานวางแผนของชาติ

ผลที่เกิดขึ้นจากรายงานของธนาคารโลก ซึ่งมีความหมายต่อสภาพัฒน์มากที่สุดก็คือ เป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการจัดตั้ง “หน่วยงานวางแผนพัฒนาการเศรษฐกิจระดับชาติ” ขึ้นมาเป็นการถาวร เพราะเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้คนสภาพัฒน์ได้ทำงานด้านการวางแผนของชาติ ซึ่งเป็นบทบาทอันสำคัญยิ่งของสภาพัฒน์ในการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน

จากข้อเท็จจริงในการสำรวจฯ ครั้งนี้ ทำให้ธนาคารโลกจัดทำข้อเสนอเป็นบันทึกถึงรัฐบาลความว่า ต้องการให้มีการจัดตั้งสถาบันการวางแผนเศรษฐกิจสำหรับประเทศไทย โดยกล่าวถึงความจำเป็นในการที่ประเทศไทยจะต้องเพิ่มพูนการพัฒนาเศรษฐกิจให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากพลเมืองของไทยได้เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ จึงต้องยกมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้นตามไปด้วย ขณะที่ทรัพยากรที่จะนำมาใช้

ประโยชน์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจมีอยู่อย่างจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ จึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะทำให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเศรษฐกิจมีการแก่งแย่งชิงเอาทรัพยากรไปใช้เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานตน เพราะต่างถือว่าโครงการของตนมีความสำคัญที่จะต้องดำเนินการ

แต่งตั้งเลขาธิการสภาพัฒน์

แม้ว่าในช่วงขณะนั้นได้มีการจัดสรรงบประมาณประจำปี โดยการพิจารณาโครงการของแต่ละกระทรวง ทบวง กรมที่เสนอมาร่วม ๆ กับการพิจารณาค่าใช้จ่ายประจำปีก็ตาม แต่คณะสำรวจฯ กลับเห็นว่าเป็นวิธีการพิจารณาที่ไม่สามารถแบ่งแยกให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ที่สำคัญไปกว่านั้น การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนองตอบต่อความจำเป็นจะอาศัยแรงผลักดันผลประโยชน์ทางการเมืองมากกว่าที่จะพิจารณาชี้ขาดจากวิธีการหาความสำคัญของแต่ละโครงการตามวิธีการประเมินค่าที่ถูกต้อง

จากข้อเท็จจริงที่คณะสำรวจฯ ได้รายงานถึงสภาพปัญหาทางด้านการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการบริหารประเทศเช่นนั้น สามารถสะท้อนภาพได้จากบันทึกของเลขาธิการฯ สุนทร หงส์ลดารมภ์ เมื่อครั้งที่ท่านจะเข้ารับตำแหน่งเลขาธิการฯ คนแรกของสภาพัฒน์ ดังความตอนหนึ่งว่า

“...วันหนึ่งในปี ๒๔๙๔ (ถ้าข้าพเจ้าจำไม่ผิด) ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เชิญให้ข้าพเจ้าไปพบท่านสองต่อสอง ณ ทำเนียบรัฐบาล... ท่านได้เอ่ยขึ้นว่าที่เชิญให้ข้าพเจ้าพบนั้น เพราะมีเรื่องที่จะขอปรึกษาเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงเรียนท่านว่า ข้าพเจ้ายินดีและเต็มใจที่จะปฏิบัติและดำเนินการตามที่ท่านเห็นสมควรอยู่เสมอ หลังจากนั้นท่านได้กล่าวว่า ท่านประสงค์จะหาหัวหน้าหน่วยราชการสองแห่ง กล่าวคือ อธิบดีกรมโฆษณาการ (ปัจจุบันคือกรมประชาสัมพันธ์) ซึ่งข้าพเจ้าเคยรับราชการอยู่ก่อนจะโอนมาประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และเลขาธิการฯ สภาพัฒน์แห่งชาติ...

ข้าพเจ้าตกใจมากเพราะไม่เคยคิดว่าท่านจะให้ข้าพเจ้าพิจารณาตัดสินใจในเรื่องสำคัญเช่นนั้น ข้าพเจ้าเองเรียนท่านโดยไม่ต้องทิ้งระยะเวลาให้ล่าช้า เพราะข้าพเจ้าทราบดีว่าตำแหน่งอธิบดีกรมโฆษณาการนั้น มีการเมืองพัวพันอยู่ค่อนข้างมาก และล่อแหลมต่อความผันผวนในทางการเมืองพอสมควร ตำแหน่งเลขาธิการฯ สภาพัฒน์แห่งชาตินั้นหนักไปในทางวิชาการมากกว่า ข้าพเจ้า



จึงเรียนท่านในโอกาสนั้นเองว่า ถ้าจะกรุณาให้ข้าพเจ้าเลือก ข้าพเจ้าก็ขอเลือกตำแหน่งเลขาธิการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ...”^{๑๐}

เร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ

ขณะที่รัฐบาลชุด จอมพล ป. พิบูลสงคราม กำลังบริหารประเทศอยู่นั้น จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการปฏิวัติเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๐๑ และได้ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ ๑๑ โดยผู้นำการยึดครองอำนาจนี้ได้ให้เหตุผลถึงความจำเป็นในการปฏิวัติว่า จะต้องเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นลำดับหนึ่ง ดังเห็นจากคำกล่าวในตอนหนึ่งของคำปราศรัยของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี เนื่องในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๐๔ ว่า

“...ในบรรดาจุดประสงค์และโครงการทั้งหลายของงานปฏิวัติที่ได้เริ่มทำมาตั้งแต่วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ เรื่องพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดประสงค์และโครงการอันยิ่งใหญ่ที่สุด การปฏิวัติที่ดี การมีรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรและการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ซึ่งกำลังทำกันอยู่ในเวลานี้ก็มีความมุ่งหมายเดียวคือ เพื่อขจัดสิ่งกีดขวางแก่การพัฒนาเศรษฐกิจ

และบางบ้านทำงานนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปให้จงได้ การปฏิวัติครั้งนี้จะได้ผลสำเร็จหรือล้มเหลว ก็อยู่ที่เรื่องพัฒนาเศรษฐกิจนี้เอง ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหัวใจของงานปฏิวัติทั้งหมด...”

จัดตั้งสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

จากเหตุที่ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยกขึ้นมาอ้างในการทำการปฏิวัตินี้เอง เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้รัฐบาลตัดสินใจจัดตั้ง “สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ” ขึ้นมา โดยตราเป็น พ.ร.บ. สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๐๒ โดย “สภาพัฒนา” ได้ขึ้นตรงกับสำนักนายกรัฐมนตรี และได้ยกเลิก พ.ร.บ. สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๓

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า นี่คือนิยามเริ่มต้นของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่สำคัญในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งนับว่าเป็นไปตามข้อเสนอของธนาคารโลกที่เคยเสนอให้รัฐบาลจัดตั้ง “หน่วยงานวางแผนพัฒนาการเศรษฐกิจระดับชาติ” ขึ้นมาเป็นทางการ

ทศวรรษแรก “สภาพัฒนา” จากก้าวแรกสู่ก้าวต่อไปในการวางแผนพัฒนาประเทศ

ในช่วงทศวรรษแรกของ “สภาพัฒนา” นี้ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานด้านการวางแผนเป็นครั้งแรกของประเทศไทย ท่ามกลางสถานการณ์ที่ท้าทายเป็นอย่างยิ่งกับการบริหารประเทศ โดยเฉพาะในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งต้องเผชิญหน้ากับปัญหาอุปสรรคที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นในแผ่นดินไทยมาก่อน จึงจำเป็นต้องเริ่มต้นวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำโครงการและการวิเคราะห์โครงการ และการวางผังเศรษฐกิจซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม จากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษแรกของ “สภาพัฒนา” นั้น ได้สร้างโอกาสให้ “คนสภาพัฒนา” มีการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้น จนส่งผลต่อพัฒนาการในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ในระยะต่อมา

^{๑๐} จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในสายตาของข้าพเจ้า, หน้า ๒๒๔.

ทั้งนี้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้จัดตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ในปี ๒๕๔๓ และเชิญท่านสุนทร หงส์ลดารมภ์ เป็นเลขาธิการฯ คนแรก

ทศวรรษที่

๒

ยุคทองของนักวางแผน จัดทำแผนพัฒนาฉบับแรก (พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๑๒)



หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ โลกได้เข้าสู่ความขัดแย้งรอบใหม่ ซึ่งเป็นการต่อสู้เชิงอุดมการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่าง ๒ ขั้ว ฝ่ายหนึ่งนำโดยสหรัฐอเมริกา อีกฝ่ายหนึ่งนำโดยสหภาพโซเวียต หรือที่เรียกว่าสงครามเย็น (พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๓๔) ส่งผลให้องค์กรระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ตลอดจนสหรัฐอเมริกา เข้ามามีบทบาทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น ผ่านการให้ความช่วยเหลือทั้งด้านการทหารและด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายปิดล้อม (Containment Policy) ของสหรัฐอเมริกา ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสกัดกั้นการเผยแพร่อิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์

โดยหนึ่งในความตกลงที่ช่วยให้ประเทศไทยได้รับการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและด้านวิชาการอย่าง กว้างขวาง คือความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ ร่วมกันระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาล แห่งสหรัฐอเมริกา (Economic and Technical Cooperation Agreement Between the Government of Thailand and the Government of the United States of America) ซึ่งทั้ง ๒ ประเทศลงนามร่วมกัน ในปี ๒๔๙๓ ซึ่งในปีเดียวกันนี้มีการจัดตั้ง “สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ” เพื่อทำหน้าที่วิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจและ เป็นที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล ต่อมาในปี ๒๔๙๔ ได้ตั้ง “คณะกรรมการ ร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ กับต่างประเทศ” (ก.ศ.ว.) ทำหน้าที่ ประสานโครงการขอรับความช่วยเหลือ ทางเศรษฐกิจและวิชาการจาก ต่างประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา

ที่มาของแผนพัฒนาประเทศ

ในปี ๒๕๐๒ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้หยิบยกข้อเสนอของ ธนาคารโลกที่ให้รัฐบาลไทยจัดตั้ง หน่วยงานวางแผนเศรษฐกิจขึ้น เป็นการถาวรตามรายงาน A Public Development Program of Thailand ดังที่กล่าวถึงในบทก่อนหน้านี้ มาดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ผลักดันให้ สภาพัฒนาเข้ามามีบทบาทหลักในการ วางแผนของประเทศอย่างจริงจัง โดย เริ่มจากการมอบให้จัดทำแผนพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อใช้กำกับการบริหารนโยบายเศรษฐกิจ ของประเทศ รวมถึงจัดตั้งกลไกต่าง ๆ



ขึ้นมาดูแล และให้คำปรึกษาด้านการ พัฒนาประเทศแก่รัฐบาล เนื่องจากการ ดำเนินงานวางแผนเศรษฐกิจของ ประเทศไทยในอดีตยังไม่กว้างขวาง ชัดเจนเท่าใดนัก

ด้วยเหตุนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับแรกจึงเกิดขึ้นในปี ๒๕๐๔ โดย จอมพล สฤษดิ์ ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสนับสนุน ให้นักวิชาการเข้ามามีบทบาทในการ จัดทำอย่างเต็มกำลัง ดังจะเห็นได้จาก คำปรารภของจอมพล สฤษดิ์ ที่ปรากฏ ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๖) สรุปความว่า

“ในการปฏิวัติครั้งนี้ได้ยึดมั่น ในหลัก ๒ ประการเกี่ยวกับปัญหา

เศรษฐกิจ คือ งานพัฒนาเศรษฐกิจกับ การศึกษา โดยงานพัฒนาการเศรษฐกิจ ซึ่งแต่ก่อนมาเพียงแต่คิดแก้ปัญหา ปัจจุบันเท่านั้น จะต้องเพิ่มการวางแผน การสำหรับอนาคตในระยะเวลาที่ กำหนดด้วยโดยวิธีการใหม่อีกอย่างหนึ่ง ในระบอบปฎิวัตินี้ คือให้เกียรติ แก่ทางวิชาการ ยึดหลักวิชาการ จึงได้ ระดมนักวิชาการทั้งหลายเข้ามาช่วยกัน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติและ สภาการศึกษาจึงเป็นสภาใหญ่ และยังมี สภาวิจัยซึ่งเป็นสภาสูงสุดทางวิชาการ ช่วยอยู่เบื้องหลัง ช่วยกันพัฒนา เศรษฐกิจของชาติ โดยถ้าประชาชน ได้ทราบแผนและโครงการที่ทำขึ้น และให้ความร่วมมือก็จะสำเร็จลุล่วง อย่างราบรื่น”

กล่าวกันว่าผู้ที่อยู่เบื้องหลัง แนวคิดให้ความสำคัญกับการระดม สมอมนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในแขนง ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศ ของจอมพล สฤษดิ์ นั้น คือ ๒ นักวิชาการชั้นนำ แห่งยุค อย่าง ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และ นายบุญชนะ อัตถากร จึงอาจกล่าวได้ว่า จอมพล สฤษดิ์ เป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ และเปิดใจกว้างแก่นักวิชาการ จึงทำให้ ประเทศไทยมีรากฐานการวางแผน พัฒนาเศรษฐกิจที่สามารถดำเนินการ อย่างต่อเนื่องมาได้ถึงปัจจุบัน

ปรับโครงสร้างสภาพัฒนบริหารกิจ วางแผน

สภาพัฒนในฐานะหน่วยงานที่เป็นกำลังหลักในการวางแผน ได้วางโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย กลไกระดับสูงสุด คือ “**สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ**” ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีกรรมการสภาฯ ประกอบด้วย รัฐมนตรี และผู้ทรงคุณวุฒิ รวม ๔๕ คน ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับนโยบายที่สำคัญ และมี “**คณะกรรมการบริหาร**” ที่มีผู้ทรงคุณวุฒิที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ ส่วนคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากภาครัฐและเอกชน ทำหน้าที่กำกับดูแลการทำงานของ “**สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ**” ซึ่งเป็นกลไกระดับปฏิบัติ โดยสภาพัฒนในยุคนั้นมีหน่วยงานหลักประกอบด้วย (๑) ส่วนวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ (๒) ส่วนรายได้ประชาชาติ (๓) กองการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ หรือ ก.ศ.ว. (ต่อมาในปี ๒๕๐๖ ได้แยกตัวออกไปเป็นกรมวิเทศสหการสังกัดกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ หรือ สพร. สังกัดกระทรวงการต่างประเทศ) และ (๔) สำนักงานสถิติกลาง (มีคณะกรรมการสถิติแยกดูแลเป็นการเฉพาะ ต่อมาในปี ๒๕๐๖ แยกออกไปเป็นสำนักงานสถิติแห่งชาติ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี)



สำหรับผู้บริหารยุคแรก ประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ คือจอมพล **สฤษดิ์ ธนะรัชต์** นายกรัฐมนตรี ขณะที่ประธานกรรมการบริหาร คือ **ม.ล.เดช สนิทวงศ์** และมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน เช่น **ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์** **นายโอสภ โกศิน** **นายเรณู สุวรรณสิทธิ์** เป็นต้น โดยกรรมการบริหารจะประชุมทุกวันจันทร์ หากมีความจำเป็นก็จะประชุมสัปดาห์ละ ๒-๓ ครั้ง ส่วนสภาพัฒนในขณะนั้น เลขาธิการฯ คือ **นายฉลอง ปิงตระกูล** มีทีมงานที่ประกอบด้วยคนรุ่นใหม่ไฟแรงส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ โดยในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนานั้น ได้รับคำปรึกษาอย่างใกล้ชิดจากทีมที่ปรึกษาของธนาคารโลก ที่มี **ดร.จอห์น ลอฟตัส** เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ

แผนพัฒนาฯ ฉบับแรก มุ่งสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรกของประเทศไทย มีพระบรมราชโองการประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๓ มีระยะเวลา ๖ ปี แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะแรก พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๖ และระยะที่สอง พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๐๙

ในช่วงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรก ประเทศไทยยังคงถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศยากจน มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำเพียง ๒,๑๕๐ บาทต่อคน ยังขาดแคลนบริการขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นการชลประทาน ประปา ไฟฟ้า คมนาคม กิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ในภาคการเกษตรเป็นหลัก ดังนั้น การวางแผนพัฒนาจึงยังไม่ได้มองภาพของประเทศในระยะยาวอย่างชัดเจน แต่จะเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการลงทุนสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจจำนวนมาก ได้แก่ สร้างทางหลวง พัฒนาเส้นทางรถไฟ ทำเรือ ปรับปรุงการประปา สร้างเขื่อนเพื่อการชลประทาน และสร้างโรงไฟฟ้าเพื่อสนับสนุนให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชน และเพิ่มผลผลิตสาขาเกษตรและอุตสาหกรรม



ดังจะเห็นได้จากที่**นายบุญชนะ อัตถากร** สมัยดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการ สศช. กล่าวไว้ในบทความเรื่องพัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ความตอนหนึ่งว่า

“...ในเบื้องต้น รัฐบาลได้เตรียมการที่จะพัฒนาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Basic Facilities) ให้มั่นคงเสียก่อน กล่าวคือ รัฐบาลมุ่งที่จะพัฒนาการขนส่ง การคมนาคม โครงการสาธารณูปโภค เช่น การไฟฟ้า การชลประทาน การประปา และสาธารณูปโภคอื่น ๆ รวมตลอดถึงจัดระบบการศึกษาและสาธารณสุขให้เป็นหลักก่อน ต่อจากนั้นจะพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม...”^๑

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการกิจหลักของสภาพัฒน์ในช่วงจัดทำแผนฯ ฉบับแรก คือการวางกรอบการสร้างโครงการที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยใช้งบประมาณแผ่นดินและความช่วยเหลือจากต่างประเทศเป็นแหล่งสนับสนุนด้านเงินทุน ทั้งนี้โครงการดังกล่าวจะต้องมีเหตุผลที่หนักแน่นทั้งในด้านเศรษฐกิจและวิศวกรรม จึงจะเป็นเครื่องสนับสนุนให้สามารถกู้หรือได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศได้โดยสะดวก

การสร้างโครงการจึงเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดปัญหาหนึ่งที่ประเทศไทยเผชิญในขณะนั้น หน้าที่สำคัญของรัฐบาลจึงต้องเร่งหาคนและเครื่องมือมาไว้สร้างโครงการดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาดังกล่าว รัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการลงทุนของเอกชนในด้านอุตสาหกรรมสินค้าสำเร็จรูป และส่งเสริมการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยกระจายไปตามภูมิภาค เช่น การจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น

สาระสำคัญของแผนฯ ๑ ระยะแรก

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ ระยะแรก (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๖) ในภาพรวมเป็นการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจโดยภาครัฐบาล ถึงแม้เป้าหมายที่กำหนดไว้จะได้ประมาณผลที่จะเกิดในภาคเอกชนไว้ด้วยก็ตาม โดยใน ๓ ปีแรก เป็นการประมาณทั้งวงเงินรายรับและรายจ่ายตามแผนฯ แต่สำหรับ ๓ ปีหลัง ถือเป็นการประมาณในขั้นต้น ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขใหม่ ในช่วงปี ๒๕๐๕ เนื่องจากเทคนิคการวางแผนที่นำมาใช้ในขณะนั้น มีปัญหาว่าข้อมูลด้านสถิติไม่อาจประมาณการเหตุการณ์ในระยะยาวเกินกว่า ๓ ปีได้

สำหรับการดำเนินโครงการในระยะ ๓ ปีแรกของแผนฯ ๑ ส่วนใหญ่เป็นโครงการพัฒนาเศรษฐกิจที่หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินงานอยู่แล้ว เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้มีข้อมูลพื้นฐานอยู่แต่เดิม เช่น ใช้เงินกู้จากต่างประเทศ เป็นต้น หรือเพราะกิจการเหล่านี้มีสถานที่อุปกรณ์ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่แล้ว บางกรณีเพียงปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานก็อาจเกิดผลดี ประกอบกับในปีแรก ๆ มีงบประมาณจำกัด จึงไม่อาจริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานตามแผนฯ ฉบับนี้ สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีการสำรวจและติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับแผนฯ ให้เหมาะสม

วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สำคัญของแผนฯ ๑ ระยะแรก^๒ ให้ความสำคัญกับการยกระดับรายได้ประชาชนจากอัตราร้อยละ ๔ เป็นร้อยละ ๕ ต่อปี เมื่อคิดเทียบกับจำนวนประชากรที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๒ ต่อปีแล้ว รายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยต่อหัวควรจะเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๓ ต่อปี ในด้านการรักษาระดับการสะสมทุนให้อยู่ในอัตราเฉลี่ยที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๕ ของรายได้ประชาชาติ

และเพื่อจะปฏิบัติงานให้ได้ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ แผนฯ ฉบับแรกจึงได้กำหนดนโยบายและแนวทางในการดำเนินงาน ตลอดจน

^๑ บุญชนะ อัตถากร, พัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๕๐๓, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔, หน้า ๒๘.

^๒ หนังสือ ๕ ทศวรรษ สภาพัฒน์, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๓.



โครงการพัฒนาเศรษฐกิจ
สาขาต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่
เน้นหนักไปที่การพัฒนา
โครงสร้างพื้นฐาน
ทางเศรษฐกิจที่สำคัญ
ของประเทศ เช่น

การชลประทาน การพลังงาน ถนน รถไฟ
และโทรคมนาคม เป็นต้น โดยมุ่งเพิ่มการผลิต
พลังงานไฟฟ้าจาก ๑๓๘,๐๐๐ กิโลวัตต์
ในปี ๒๕๐๓ ให้ถึง ๓๗๐,๐๐๐ กิโลวัตต์
ในปี ๒๕๐๖ และในระหว่างปี ๒๕๐๔-๒๕๐๖
จะก่อสร้างทางหลวงใหม่เป็นระยะทาง ๑,๐๐๐
กิโลเมตร และปรับปรุงถนนที่มีอยู่ให้เข้าสู่
มาตรฐานเป็นระยะทาง ๑,๐๐๐ กิโลเมตร

ขณะเดียวกัน ได้เน้นการเพิ่มมูลค่า
ผลผลิตทางการเกษตรร้อยละ ๓ ต่อปี พร้อมทั้ง
กำหนดเป้าหมายการผลิตพืชสำคัญ คือ ข้าว ยาง
ข้าวโพด ไม้สัก มันสำปะหลัง ครั่ง และปศุสัตว์
สำหรับการเพิ่มมูลค่าของผลิตผลทางอุตสาหกรรม
และเหมืองแร่ มีเป้าหมายเพิ่มจากร้อยละ ๑๐
ของรายได้ประชาชาติในปี ๒๕๐๔ ให้เป็น
ร้อยละ ๑๒ ของรายได้ประชาชาติในปี ๒๕๐๖
และกำหนดเป้าหมายที่จะเพิ่มมูลค่าผลผลิต
ซีเมนต์ ผ้า น้ำตาล กระดาษ กระสอบป่าน บุหรี่
ดีบุก ถ่านลิกไนต์ และยิปซัมด้วย

๓ ปีแรกบรรลุเป้า แต่มีปัญหาให้ต้องแก้

ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะเวลา ๓ ปีแรก
ของแผนฯ ๑ ถือว่าบรรลุเป้าหมาย โดยสามารถทำให้รายได้
ประชาชาติเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๕ ต่อปี ผลผลิต
ในสาขาเกษตรและอุตสาหกรรมเป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้
ยกเว้นการผลิตไม้สักและถ่านลิกไนต์ที่ต่ำกว่าที่คาดการณ์
ในส่วนโครงการที่จัดทำ สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนด
ยกเว้นโครงการทางหลวง ด้านการส่งออกสินค้าที่สำคัญ เช่น ข้าว
ดีบุก และปอ เฉลี่ยแล้วสูงกว่าปีก่อนที่จะมีการจัดทำแผน
(พ.ศ. ๒๕๐๓) โดยจากเอกสารรายงานความก้าวหน้า
ทางเศรษฐกิจตามแผนฯ ๑ ได้สรุปถึงปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้
การพัฒนาได้ผลดีว่า

“...ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะ
๓ ปีแรกของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นไปได้ดีด้วยดี
ตรงเป้าหมาย และในบางกรณีก็เกินกว่าเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจาก
เหตุผลใหญ่สองประการ คือ **ประการแรก**รัฐบาลได้ดำเนินงานพัฒนา
ประเทศโดยมีแผนและโครงการที่แน่นอนเป็นหลัก และ**ประการที่สอง**
กิจการอันเป็นส่วนเอกชนได้เจริญก้าวหน้าขึ้นมาก โดยเฉพาะในด้านธุรกิจ
และอุตสาหกรรม...”

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานก็มีปัญหาหลายประการ เช่น
ในช่วงนั้น สภาพพัฒนามีนักวิชาการจำนวนน้อย ขณะที่คณะรัฐมนตรี
และหน่วยงานต่าง ๆ มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจก็จะส่งให้สภาพัฒน์
พิจารณาเพื่อเสนอความเห็นเป็นจำนวนมาก คณะกรรมการบริหาร
สภาพัฒน์ต้องใช้เวลาพิจารณาค่อนข้างนาน ในที่สุดจึงแก้ไขปัญหา
ด้วยการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานและชี้แจงให้หน่วยงานต่าง ๆ
เข้าใจร่วมกัน ว่าในการจัดทำแผน มี ๒ ขั้นตอน ได้แก่ (๑) การกำหนด
เป้าหมายและนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ และ (๒) การรวบรวม
โครงการพัฒนาต่าง ๆ พร้อมกับระบุงบประมาณไว้คร่าว ๆ ซึ่งสำหรับ
ขั้นตอนนี้ ประธานกรรมการบริหารสภาพัฒน์ในขณะนั้น คือ ม.ล.เดช
สนิทวงศ์ และเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ตลอดจน
เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ออกไปพบปลัดกระทรวง อธิบดี และเจ้าหน้าที่
ชั้นผู้ใหญ่ของทุกกระทรวง เพื่อทำความเข้าใจหลักการจัดทำแผนพัฒนา
ให้ตรงกัน

นอกจากนี้ ยังมีปัญหาในระหว่างการวางแผนและการปฏิบัติ
ตามแผน คือ การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานระดับ
นโยบาย คือ สภาพัฒน์ สำนักงานงบประมาณ กระทรวงการคลัง กรมวิเทศ

สหการของกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ และหน่วยงานวางแผนของกระทรวงต่าง ๆ โดยจะเป็นปัญหาเรื่องการวางแผน การใช้งบประมาณแผ่นดิน และความช่วยเหลือเงินกู้จากต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งปัญหาความซ้ำซ้อนของโครงการพัฒนาจากหน่วยงานระดับปฏิบัติของกระทรวงต่าง ๆ

แผนฯ ๑ ระยะสอง พัฒนาเศรษฐกิจ ควบคู่รักษาเสถียรภาพ

ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนฯ ๑ ถือเป็นการวางแผนขั้นต้น โครงการและวงเงินงบประมาณรายจ่ายต่าง ๆ จึงไม่ได้จัดทำละเอียดมากนัก เนื่องจากเวลาสำหรับช่วงเตรียมการมีจำกัด และขาดแคลนสถิติข้อมูลค่อนข้างมาก ต่อมาเมื่อเข้าสู่ระยะที่สองใน ๓ ปีหลัง สถาปน์ได้พัฒนาปรับปรุงวิธีการวางแผนและประมาณการ โดยร่วมมือกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จัดหาและปรับปรุงข้อมูลสถิติต่าง ๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับการวางแผนเป็นการช่วยให้การพิจารณาโครงการ วงเงิน และนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจมีความละเอียดยิ่งขึ้น ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้ อาทิ จากเดิมที่แผนฯ ๑ ระยะแรก ได้รวบรวมโครงการ วงเงิน รายได้ และรายจ่ายเฉพาะของรัฐบาลเท่านั้น เมื่อถึงระยะที่สอง มีการเปลี่ยนแปลงโดยรวบรวมรายได้ รายจ่าย งบประมาณของรัฐบาลวิสาหกิจ และการปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกันเข้าเป็นงบประมาณของรัฐอย่างเต็มรูปแบบ

แผนฯ ๑ ระยะที่สอง ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยต้องพิจารณาภาวะการเงิน การคลัง ในระยะของแผนพัฒนาฯ อย่างละเอียดถี่ถ้วน กล่าวได้ว่า แม้จะมีการเร่งรัดในการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐ แต่จะไม่ก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อซึ่งเป็นปัญหากับการพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งมีการจัดทำการคาดคะเนฐานการค้าและการเงิน

กับต่างประเทศเข้าไว้ในเป้าหมายส่วนรวมของแผนฯ ด้วย เพื่อมิให้ขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ

สำหรับสาระสำคัญของแผนฯ ๑ ระยะที่สอง ที่ได้รับการปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นมีหลายประการ ได้แก่

➢ กำหนดเป้าหมายและนโยบายสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดย สศช. เริ่มประมาณการแนวโน้มของโครงสร้างเศรษฐกิจระยะยาว ๑๕-๒๐ ปี เพื่อประกอบการจัดทำแผน และเพื่อแสดงให้เห็นโดยสังเขปว่าการปฏิบัติตามแผนฯ จะเป็นคุณประโยชน์ต่ออนาคตอย่างไร ทั้งนี้ได้เพิ่มเติมสาระและปรับปรุงแนวทางการทำงานดังนี้

- การให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน และการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเอกชน ซึ่ง สศช. ได้จัดตั้งหน่วยงานวางแผนและศึกษาเรื่องกำลังคนขึ้น โดยความช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญจากสหประชาชาติ และสหรัฐอเมริกา สำหรับการวางแผนด้านเอกชนนั้น มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี ๒๕๐๗ ให้ สศช. ดำเนินการวางแผนด้านเอกชน โดยตั้งเป็นคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการบริหารของ สศช. ประกอบด้วยส่วนราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นแรก ให้คณะอนุกรรมการการศึกษาและรวบรวมข้อเท็จจริงต่าง ๆ ใน ๓ สาขาก่อน ได้แก่ สาขาโรงงานอุตสาหกรรม การค้า และบริการ โดยจุดมุ่งหมายอยู่ที่การใช้แผนพัฒนาฯ เป็นแนวทางให้ภาคเอกชนเข้าใจนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ได้ดีขึ้น และเป็นแนวทางให้ภาคเอกชนหาช่องทางลงทุนและปรับปรุงธุรกิจอุตสาหกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับแผนฯ

- การปรับปรุงแนวทางการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาการประสานงานในการจัดทำแผนฯ โดย สศช. ได้ตั้งคณะทำงานประสานงานกับหน่วยงานราชการด้านต่าง ๆ เช่น คณะทำงานพิจารณาโครงการพัฒนาการศึกษา คณะทำงานของคณะกรรมการพิจารณาโครงการถนนและระบบระบายน้ำสำหรับพระนครและธนบุรี และคณะทำงานประสานงานการเงินการคลัง เป็นต้น

➢ เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านคมนาคมขนส่ง ที่มีการจัดสรรงบประมาณและความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้เพิ่มกว่าเท่าตัว ผ่านโครงการสำคัญในช่วง ๓ ปีหลัง ได้แก่ โครงการชลประทาน ๒ โครงการใหญ่ คือ โครงการแม่กลอง และโครงการแม่น้ำน่าน โครงการพลังงานไฟฟ้าจากโครงการยันฮี และโครงการไฟฟ้าลิกไนต์ที่กระบี่ โดยทิศทางหลักของการพัฒนาประกอบด้วย



• การยกระดับการพัฒนาให้มี

อัตราการขยายตัวจากร้อยละ ๕ ต่อปี ในระยะแรก (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๖) เป็นร้อยละ ๖ ต่อปี ในระยะที่สอง (พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๐๙) โดยภาครัฐ จะยังคงสนับสนุนการก่อสร้าง ปรับปรุงขยาย พื้นฐานของเศรษฐกิจ เพื่อให้เอกชนปรับปรุง กิจกรรมของตนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการจัดสรรงบประมาณในช่วงปี ๒๕๐๗-๒๕๐๙ เป็นรายจ่ายเพื่อการพัฒนาคมนาคมและขนส่ง เพิ่มขึ้นจากแผนฯ ๑ ในระยะแรกกว่าเท่าตัว จาก ๓,๒๐๐ ล้านบาท เป็น ๗,๐๐๐ ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๕ จากวงเงินงบประมาณ ทั้งหมด ในขณะที่การศึกษาได้รับจัดสรร ร้อยละ ๙.๒ และการสาธารณสุขได้ร้อยละ ๕ สำหรับโครงการสำคัญในสาขาคมนาคมและขนส่งที่ขยายออกไปมาก คือ โครงการบูรณะ และก่อสร้างทางหลวงแผ่นดิน

• **การปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคงขึ้น** โดยการเพิ่มผลผลิตในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งทำให้สัดส่วน การผลิตของประเทศเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น คือ มีสัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมและเหมืองแร่ในปี ๒๕๐๔ ร้อยละ ๑๙ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๐ เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ๑ ระยะแรก และตั้งเป้าไว้ว่า จะเพิ่มเป็นร้อยละ ๒๑ ในปีสุดท้ายของแผนฯ ๑ ระยะที่สอง

• **การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ** โดย สศช.ได้จัดตั้งคณะทำงานร่วมกับกระทรวงการคลัง สำนักงบประมาณ และธนาคารแห่งประเทศไทย ในการพิจารณา ปัญหาด้านการเงิน การคลัง การลงทุน ดุลการค้า และดุลการชำระเงิน

กำเนิดกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติและแผนพัฒนาภาค

การพัฒนาประเทศในช่วงแผนฯ ๑ ให้ความสำคัญกับการพัฒนา พื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญ โดยเน้นหนักในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพ และปริมาณการผลิตพืชผลเกษตรกรรม การปรับปรุงการขนส่ง และการสื่อสารให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น การส่งเสริมการขยายตัวของ อุตสาหกรรม กิจกรรมด้านพลังงานและสาธารณูปโภคอื่น ๆ ส่งผลให้ การขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศ โดยสรุป ดังนี้

➢ **การตั้งกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ** ในปี ๒๕๐๖ เพื่อสนับสนุนการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยรวบรวม หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาที่สำคัญ เข้าไว้ด้วยกัน เช่น กรมทางหลวง กรมชลประทาน การพลังงานแห่งชาติ กรมทรัพยากรธรณี กรมวิเทศสหการ เป็นต้น

➢ **การจัดทำแผนพัฒนาภาค** ในสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจในต่างจังหวัดด้วย จึงได้ริเริ่มจัดทำแผนพัฒนาภาคขึ้นเป็นครั้งแรกภายใต้การดำเนินงาน ของ สศช. และจอมพล สฤษดิ์ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนา





ภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นในเดือนมกราคม ๒๕๐๔ โดยรับเป็นประธานคณะกรรมการชุดนี้เอง ทั้งนี้ มีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการที่จอมพล สฤษดิ์ เป็นคนจังหวัดขอนแก่น มองเห็นสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและความเป็นอยู่ที่ล้าหลังและยากจนในระดับพื้นที่มาโดยตลอด จึงมีแนวคิดให้จัดทำแผนพัฒนาภาคขึ้น และให้คณะกรรมการชุดนี้ ทำหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะ ๕ ปี ระหว่างปี ๒๕๐๕-๒๕๐๙

ต่อมาได้จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาภาคอื่น ๆ ตามมา คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก โดยมีรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นประธาน ตามลำดับ

แผนพัฒนาภาคที่จัดทำขึ้นในระยะแรก จึงมีลักษณะคล้ายแผนระดับชาติ ที่ย่อส่วนลงในระดับพื้นที่ โดยเน้นนโยบายและโครงการพัฒนารายสาขา กลยุทธ์ที่ดำเนินการให้ความสำคัญกับการลงทุนขั้นพื้นฐาน ขณะที่ปัญหาอุปสรรคที่พบส่วนใหญ่ คือ การขาดข้อมูลสถิติในระดับพื้นที่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขาดแคลนบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการวางแผน รวมทั้งขาดความเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาระดับชาติกับแผนพัฒนาระดับภาคทั้งด้านนโยบายและแนวทางการพัฒนายังไม่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม ได้มีการพัฒนาปรับปรุงและผลักดันอย่างจริงจังเมื่อเข้าสู่แผนฯ ๒

➢ **การปรับปรุงคณะกรรมการพิจารณาการก่อหนี้ต่างประเทศ** ซึ่งเป็นคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการบริหารสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ที่มี ม.ล.เดช สนิทวงศ์ เป็นประธานทำหน้าที่ดูแลปริมาณและเงื่อนไขการชำระหนี้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่กระทบกับเสถียรภาพการเงินการคลัง รวมถึงติดตามความเคลื่อนไหวของเงินกู้ต่างประเทศของภาคเอกชน เพื่อดูแลผลกระทบการชำระหนี้ของรัฐและเอกชนที่มีต่อดุลการชำระเงินของประเทศ

สิ้นสุดแผนฯ ๑ เศรษฐกิจไทยเติบโตดีเกินคาด

ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงแผนฯ ๑ เจริญเติบโตอย่างมาก เห็นได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นจาก ๕๙,๘๗๖ ล้านบาท ในปี ๒๕๐๔ เป็น ๙๒,๒๓๐ ล้านบาท ในปี ๒๕๐๙ หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๗.๒ ต่อปี รายได้ของประชากรต่อคนเพิ่มขึ้นจาก ๒,๑๓๔ บาท ในปี ๒๕๐๔ เป็น ๒,๙๒๕ บาท ในปี ๒๕๐๙ ดังนั้นในแง่เศรษฐกิจส่วนรวม นับว่าได้ผลเกินเป้าหมาย

ด้านโครงการพัฒนาเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานที่รัฐได้ลงทุนก่อสร้าง อาทิ โครงการชลประทาน โครงการพัฒนาทางหลวงแผ่นดิน โครงการพัฒนาชุมชนและสาธารณสุขปึกคัก ต่างมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกสนับสนุน ตลอดจนเร่งรัดการผลิตของภาคเอกชนให้มีอัตราการขยายตัวเร็วขึ้นกว่าเดิม ดังจะเห็นได้จากผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ

➢ **ผลผลิตด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และอื่น ๆ ขยายตัวอย่างรวดเร็ว** ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะสมดุล มีการกระจายการผลิตในสาขาเศรษฐกิจต่าง ๆ มากขึ้น

➢ **การค้าระหว่างประเทศ มูลค่าการส่งออกและนำเข้าขยายตัวอย่างรวดเร็ว** ถึงแม้ยังมีการขาดดุลการค้าตลอดระยะของแผนฯ ๑ แต่ปรากฏว่ามีรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศด้านอื่น ๆ เช่น เงินทุนสุทธิจากต่างประเทศเกินดุล มีผลให้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศมีปริมาณสูงขึ้นเป็นประมาณ ๘๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐ (๑๖,๖๔๐ ล้านบาท) เมื่อสิ้นปี ๒๕๐๙ และค่าเงินบาทมีเสถียรภาพเป็นที่เชื่อถือทั่วไป

➢ **การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลในการรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงทางการคลังและการเงินของประเทศ** เป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจส่วนใหญ่ประสบผลสำเร็จด้วยดี



สศช. ปรับองค์กร ยกกระดับคุณภาพ การวางแผน

แม้ว่าผลการพัฒนาจากแผนฯ ๑ จะออกมาค่อนข้างดี แต่ยังคงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการกลไก และบุคลากรของ สศช. ให้มีความสามารถยิ่งขึ้น เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ๑ จึงมีการปรับปรุงองค์กรครั้งใหญ่ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับภารกิจและเพื่อให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยปรับปรุงองค์กรระดับปฏิบัติของสำนักงาน

➢ งบประมาณดำเนินงาน รัฐบาล และรัฐวิสาหกิจได้จ่ายเงินลงทุนในโครงการต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น ๒๘,๑๘๐ ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นเงินกู้ต่างประเทศ ๔,๘๔๐ ล้านบาท ได้รับเงินช่วยเหลือลงทุนทางวิชาการ ๒,๔๐๐ ล้านบาท คิดเป็นแหล่งเงินจากต่างประเทศประมาณร้อยละ ๒๖.๘ ของเงินลงทุนทั้งหมด

โดยสรุป ความสำเร็จจากการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามแผนฯ ๑ ที่ทำให้อัตราการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๐ ในปีสุดท้ายของแผนฯ ถือเป็นการขยายตัวอย่างรวดเร็วมาก เหตุผลสำคัญเนื่องจากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้ภาคเอกชนและต่างประเทศลงทุนในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น มีการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจดำเนินการกิจการไม่แข่งกับเอกชน การเร่งรัดโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทำให้การบริการพื้นฐานมีความสะดวกยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน รัฐบาลได้ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากร ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถนำมาลงทุนในกิจการต่าง ๆ ได้มากขึ้น มีการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศเพิ่มขึ้น ประกอบกับสงครามเวียดนามมีส่วนสนับสนุนให้เกิดอุปสงค์ในสินค้าต่าง ๆ จากประเทศไทยมากขึ้นและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาที่หลังไหลเข้าสู่ประเทศไทย เพื่อปิดล้อมลัทธิคอมมิวนิสต์ ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงอย่างไม่เคยมีมาก่อน

สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ มีการจัดตั้งกองที่รับผิดชอบงานตามสาขาเศรษฐกิจโดยเฉพาะขึ้น ประกอบด้วย กองวางแผนเศรษฐกิจส่วนรวม ดูแลงานวางแผนส่วนรวม งานวางแผนเอกชน งานวางแผนการเงิน การคลัง และเทคนิควางแผน กองวางแผนกำลังคน ดูแลงานวิจัยงานประเมินผล และวางแผนกำลังคน กองประเมินผลการพัฒนา ดูแลงานประเมินผลส่วนรวมและโครงการ กองโครงการเศรษฐกิจ ดูแลงานสาขาเกษตรและสหกรณ์ อุตสาหกรรม คมนาคมขนส่ง และพลังงาน กองโครงการสังคม ดูแลงานสาธารณูปการ งานพัฒนาสังคม การศึกษา สาธารณสุข กองโครงการรัฐวิสาหกิจ ดูแลงานวิเคราะห์งบลงทุนและวิเคราะห์โครงการรัฐวิสาหกิจ กองศึกษาภาวะเศรษฐกิจ ดูแลงานวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจ งานวิจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม งานห้องสมุด กองบัญชีประชาชาติ ดูแลงานรายได้ประชาชาติ ผลิตภัณฑ์ประชาชาติ งานรายจ่ายเพื่อบริโภค สะสมทุน งานสถิติ และประมวลบัญชีประชาชาติ

นอกจากนี้ ตลอดระยะเวลาในช่วงการดำเนินงานตามแผนฯ ๑ สศช. มีการพัฒนาองค์กรและบุคลากรเพื่อยกระดับคุณภาพของการวางแผนตลอดมา เพื่อให้สามารถดำเนินการกิจได้อย่างต่อเนื่องในแผนฯ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔) โดย ดร.เสนาะ อุณากร อธิบดีเลขาธิการ สศช. ได้กล่าวไว้ว่า

“...ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย มิได้อยู่ที่การขาดกำลังเงินที่อาจนำมาใช้จ่ายในการพัฒนาประเทศ หากแต่อยู่ที่ปัญหาการขาดกำลังคนชั้นผู้บริหารงาน ตลอดจนผู้ชำนาญและนักวิชาการที่สามารถจัดทำโครงการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอันดับสูงเป็นจำนวนเพียงพอ ตลอดจนสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามเป้าหมาย...”^๓

^๓ เสนาะ อุณากร, นโยบายการเงินการคลังและการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โรงพิมพ์รามินทร์ กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๕๑๔, หน้า ๑๘๔.

แผนฯ ๒ กระบวนการพัฒนาสู่ชนบท

จาก “แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑” แผนฯ ๒ ได้ปรับเปลี่ยนชื่อตามภารกิจสำคัญที่เพิ่มขึ้น เป็น “แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒” โดย สศช. ใช้ประสบการณ์และบทเรียนจากการทำแผนฯ ๑ มาประกอบ ซึ่งอดีตเลขาธิการ สศช. **ดร.เสนาะ อุนากุล** ได้กล่าวในหนังสือเรื่องนโยบายการเงิน การคลังและการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ความตอนหนึ่งว่า

“...ตลอดระยะเวลาที่ได้จัดทำแผนฯ มา ได้ใช้เทคนิคการวางแผนเพื่อจะปรับปรุงแผน ให้ดีขึ้นเป็นลำดับ เช่น ในแผนฯ ๒ ซึ่งต่อจากแผนฯ ๑ ก็ได้จัดทำให้เข้ารูปเข้าร่ามากขึ้น โดยในแผนฯ ๒ ได้เริ่มงานด้านความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและเอกชน มีการจัดตั้ง คณะอนุกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเอกชน จนกระทั่งเป็นพื้นฐานของ กรอ. ในปัจจุบัน นอกจากนี้ งานด้านการดูแลผลการก่อหนี้กับต่างประเทศ ซึ่งริเริ่มในสมัย ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และ ม.ล.เดช สนิทวงศ์ ก็ได้ดำเนินการต่อ เพื่อจะปรับปรุงระบบการดูแลการก่อหนี้กับต่างประเทศไม่ให้เกินขอบเขต ซึ่งเข้าใจว่าเป็นการปูพื้นฐานอีกทางหนึ่ง ที่ช่วยให้การบริหาร เรื่องนโยบายการก่อหนี้ของประเทศอยู่ในกรอบที่ช่วยบรรเทาภาระหนี้ในขณะนี้ของเรา เพราะฉะนั้นในแผนฯ ๒ จึงเน้นในหลายเรื่อง โดยเฉพาะเน้นในเรื่องการวางระบบเงินกู้ ต่างประเทศ เรื่องนโยบายการเงินการคลัง เรื่องพัฒนาทางด้านเอกชน โดยขยายกรอบ การพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ทั้งระบบมากขึ้น...”

การพัฒนาภายใต้แผนฯ ๒ ที่นอกจาก ยังคงให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจต่อเนื่องจากแผนฯ ๑ แล้ว ยังได้ขยายขอบเขตของแผนฯ ได้เพิ่มเติม การเน้นความสำคัญของการพัฒนาสังคมและ

พัฒนาคน เพื่อให้ระบบสังคมเจริญก้าวหน้า ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนการศึกษาให้สอดคล้อง กับความต้องการด้านกำลังคน ให้ครอบคลุม การพัฒนาประเทศโดยสมบูรณ์ โดยได้รวม การพัฒนาด้านรัฐวิสาหกิจและองค์การบริหาร ส่วนท้องถิ่นเข้าไว้ด้วย รวมทั้งให้ความสำคัญ กับการกระจายการพัฒนาให้เกิดผลทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตทุรกันดารและ ห่างไกลความเจริญ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ ของประชาชนในชนบท ซึ่งได้รับการจัดสรร งบประมาณเพื่อลงทุนในส่วนภูมิภาคถึง ร้อยละ ๗๕-๘๐ ของงบประมาณทั้งหมด รวมทั้ง มีโครงการพิเศษ เช่น โครงการพัฒนาภาค โครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท และโครงการ ช่วยเหลือชาวนา เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป นอกจากแผนฯ ๒ จะเน้นการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้สมบูรณ์มากขึ้นแล้ว ยังให้ความสำคัญ กับการพัฒนาสังคมและคำนึงถึงการกระจายผลการพัฒนาไปยังพื้นที่ ภูมิภาคและชนบทเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ สาระสำคัญของแผนฯ ๒ สรุปได้ว่า

➢ เป้าหมายสำคัญที่กำหนดไว้ในแผนฯ ๒^๔ ได้แก่ อัตรา การเจริญเติบโตของประเทศจะอยู่ที่ร้อยละ ๘.๕ ต่อปี การขยายตัว ภาคเกษตรอยู่ในอัตราร้อยละ ๔.๓ และถ้าประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๓.๓ ต่อปี มูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติเฉลี่ยต่อหัวจะเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๕ ต่อปี หรือรายได้ต่อหัวหรือต่อบุคคลในปี ๒๕๑๔ จะเป็นเงิน ประมาณ ๓,๙๐๐ บาท การลงทุนจะเพิ่มขึ้นประมาณ ๒ เท่าตัว จากการลงทุนตามแผนฯ ๑ โดยกำหนดค่าใช้จ่ายสำหรับการพัฒนา ของรัฐไว้ทั้งสิ้น ๕๗,๕๒๐ ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนเพื่อสร้าง รากฐานทางเศรษฐกิจ เช่น การชลประทาน การพลังงาน และการคมนาคม ขนส่ง เป็นต้น และให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นกรณีพิเศษ

➢ วิธีการวางแผนฯ ๒ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาในส่วนรวม และพัฒนาตามสาขา กล่าวคือ ในส่วนการพัฒนาส่วนรวม มีการพิจารณา ขนาดของแผนพัฒนาหรือการลงทุน และแหล่งที่มาของทุน โดยใช้ การพิจารณาปริมาณของทุนเพื่อการพัฒนาที่คาดว่าจะได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนความสามารถของรัฐบาล



^๔ หนังสือ ๕ ทศวรรษ สภาพัฒนา, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๓.



ในการสรรหาโครงการพัฒนาที่เหมาะสม ซึ่งในขณะนั้นมีปัญหาอันเนื่องมาจากการขาดแคลนผู้บริหารงานที่มีความชำนาญ จึงทำให้การลงทุนจริงมักทำได้น้อยกว่าปริมาณเงินทุนที่หาได้ และอาจใช้ทรัพยากรได้ไม่เต็มที่ สอดคล้องกับที่อดีตเลขาธิการ สศช. นายเกษมสมบัติศิริ เคยกล่าวถึงการวางแผนในช่วงแผนฯ ฉบับที่ ๑-๒ ไว้ว่า

“...ตอนที่ทำแผนฯ ๑-๒ ข้อมูลอะไรก็ยังไม่ มี เทคนิคก็ไม่มี เราใช้วิธีรวมโครงการเข้าด้วยกัน เรียกว่าเป็น Allocative Plan...”^๔

➢ การพยากรณ์ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในการกำหนดเป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในแผนฯ ๒ เป็นผลของการพยากรณ์ปริมาณผลิตผลในสาขาเศรษฐกิจต่าง ๆ ทั้งการเกษตร อุตสาหกรรมการก่อสร้าง การค้าและบริการ โดยคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และอาศัยความเห็นจากภาคเอกชน โดยมี สศช. เป็นผู้ปรับตัวเลขในราคาคงที่ของปี ๒๕๐๘ และนำไปสู่งานที่สำคัญคือการวิเคราะห์คุณภาพของโครงสร้างระบบเศรษฐกิจตามที่ได้พยากรณ์ไว้ ซึ่งมีข้อสังเกตขณะนั้นว่า ควรมีการปรับปรุงวิพยากรณ์ผลิตผลในสาขา

เศรษฐกิจต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้นเพื่อใช้ในการวางแผนประจำปี และในระยะยาวเพื่อใช้ในการวางแผนห้าปี และในการพยากรณ์ ควรขอความร่วมมือจากภาคเอกชนในด้านต่าง ๆ ให้มากที่สุด รวมถึงควรศึกษาวิธีการทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนให้มากยิ่งขึ้น^๖

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วงแผนฯ ๒

การพัฒนาประเทศในแผนฯ ๒ ส่วนใหญ่เป็นไปตามทิศทางที่กำหนดทั้งในด้านการวางโครงสร้างพื้นฐานการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม แต่จะเห็นได้ว่าการเติบโตที่เกิดขึ้นเป็นผลจากปัจจัยภายนอกจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความช่วยเหลือและค่าใช้จ่ายของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ซึ่งเฉลี่ยประมาณปีละ ๔,๕๕๐ ล้านบาท รวมทั้งผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าว ปอ ข้าวโพด มีราคาส่งออกในตลาดโลกดี จึงอาจกล่าวได้ว่า ภาวะเศรษฐกิจในช่วงปี ๒๕๑๐-๒๕๑๔ เป็นช่วงที่ต้องอาศัยการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก รวมทั้งเป็นยุคทองของการเกษตรอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม มีประเด็นการพัฒนาสำคัญในช่วงแผนฯ ๒ ดังนี้

➢ เงินกู้และความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เป็นเครื่องมือสำคัญในการลงทุนเพื่อเพิ่มโอกาสการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในขณะนั้น นอกเหนือจากการใช้งบประมาณของรัฐ โดยในช่วงแผนฯ ๒ ไทยได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งเงินทุนต่างประเทศเป็นเงิน ๔,๓๕๗ ล้านบาท ประเทศที่เข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้คือ สหรัฐอเมริกา โดยให้เงินช่วยเหลือคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ ๗๐ รองลงมาคือสหประชาชาติ และกลุ่มแผนโคลัมโบ ทั้งนี้ แหล่งเงินทุนต่างประเทศของไทยในช่วงแผนฯ ๒ ได้กระจายออกไปมากขึ้นจากแหล่งสำคัญที่มีอยู่เดิม คือ ธนาคารโลก โดยแหล่งอื่นที่เข้ามาเพิ่ม ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และธนาคารพัฒนาเอเชีย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ธนาคารโลกยังคงเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญร้อยละ ๖๕-๗๐ ในช่วงต้นแผนฯ ๒ และลดความสำคัญลงเหลือประมาณร้อยละ ๔๐ ในช่วงปลายแผนฯ ๒

ความช่วยเหลือจากต่างประเทศในช่วงนี้เน้นการสนับสนุน

ด้านการศึกษาเป็นอันดับแรก

เนื่องจากไทยยังมีปัญหาเรื่องความทั่วถึงทางการศึกษาอยู่มาก โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา รองลงมาคือการพัฒนาเมืองและท้องถิ่น และการพัฒนาเกษตรและ



^๔ วารสารเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ ๑ ปีที่ ๒๒ ประจำเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๘.

^๖ เสนาะ อุณากรู, นโยบายการเงินการคลังและการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โรงพิมพ์รามินทร์ กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๕๑๔, หน้า ๒๓๖-๒๓๘.

สหกรณ์ โดยรัฐบาลได้ใช้จ่ายเงินกู้ไปในการพัฒนาโครงการด้านชลประทาน การพลังงาน การคมนาคม และการศึกษา วงเงินกว่า ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท อย่างไรก็ตาม รัฐบาลมีการเบิกจ่ายเงินกู้จริงในช่วงดังกล่าวเพียงประมาณร้อยละ ๕๑.๕ ของเป้าหมาย หรือประมาณ ๕,๕๐๐ ล้านบาท ซึ่งถูกใช้ในโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ เช่น โครงการชลประทานขนาดใหญ่ การสร้างเขื่อน เพื่อติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้า การปรับปรุงโทรศัพท์ในพระนคร-ธนบุรี

➢ **การขาดดุลการชำระเงินเป็นครั้งแรก** ในปี ๒๕๑๒ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยไม่ดีนัก สินค้าเกษตรหลักของไทย เช่น ข้าว ต้องเผชิญกับการแข่งขันจากต่างประเทศอย่างหนัก ในขณะที่ข้าวที่ผลิตได้ส่วนใหญ่เป็นข้าวคุณภาพต่ำ อันเนื่องมาจากภาวะฝนแล้ง เป็นผลให้ในปีนั้นไทยขาดดุลการค้าถึง ๑๒,๐๓๐ ล้านบาท และทำให้ดุลการชำระเงินขาดดุลประมาณ ๗๕๐ ล้านบาทด้วย ถือเป็นการขาดดุลครั้งแรกในรอบ ๑๐ ปี นับตั้งแต่ปี ๒๕๐๓ จึงกล่าวได้ว่า **ปี ๒๕๑๒ เป็นปีแรกตั้งแต่มีการใช้แผนพัฒนาฯ ที่ประเทศไทยมีการขาดดุลชำระเงิน**

➢ **การจัดทำแผนประจำปี** จากการที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ รวมทั้งมีมติให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติปรับปรุงแผนฯ เป็นประจำทุกปี ตามที่จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ กล่าวในคำนำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๒ ความตอนหนึ่งว่า

“...ในปัจจุบันประเทศชาติของเราต้องประสบวิกฤตการณ์ในด้านการเมืองระหว่างประเทศอยู่หลายประการ ซึ่งสถานการณ์อาจจะรุนแรงขึ้นเป็นลำดับก็ได้ การพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องดำเนินการโดยคำนึงถึงความมั่นคง

ของประเทศเป็นสำคัญ ในกรณีที่มีความจำเป็นก็จะต้องมีการปรับปรุงแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ขณะนั้น ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงได้มีคำสั่งให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง คอยตรวจสอบสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจเป็นประจำเพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุงแผนพัฒนาให้ทันแก่กาลสมัยตลอดระยะเวลาของแผนพัฒนา...”^๗

เนื่องจากแผนฯ ๒ ยังคงมีลักษณะขึ้นนำโครงการ จึงเห็นตรงกันว่าในการกำหนดเป้าหมายนโยบาย วงเงินและโครงการ จะทำได้ใกล้เคียงที่สุดเฉพาะในปีแรกของแผนฯ เท่านั้น ดังนั้น ในปีต่อไปจึงควรปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาฯ ประจำปี จะช่วยให้มีการปรับปรุงเป้าหมายและโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ การวางนโยบายการเงินการคลัง และการวางแผนเศรษฐกิจเป็นไปได้อย่างดีขึ้น

➢ **การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาเร่งด่วนแก่คณะรัฐมนตรี** การจัดเตรียมแผนฯ ๒ ฉบับปรับปรุงประจำปี ๒๕๑๒ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงมีความจำเป็นในการพิจารณาการริเริ่มและเปลี่ยนแปลงมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่ง สศช. ได้จัดเตรียมข้อเสนอแนวทางให้การแก้ไขปัญหาคriticalเร่งด่วนในคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติในการเร่งรัดปฏิบัติ โดยข้อเสนอแนวทางแก้ไขสำคัญที่รัฐบาลอนุมัติให้ดำเนินการ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับโครงการที่ให้ผลโดยตรงแก่ประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกร โดยร่วมกับสำนักงานงบประมาณและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณา

ในด้านกำลังข้าราชการเพื่อแก้ไขการขาดแคลน ได้มอบ สศช. ร่วมกับกระทรวงการคลังสำนักงาน ก.พ. สำนักงานประมาณ พิจารณาเสนอมาตรการแก้ไข และในด้านการรักษาอัตราเพิ่มของประชากรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ได้มอบหมายให้ สศช. รวบรวมผลการสัมมนาและวิจัยเสนอต่อคณะรัฐมนตรี



^๗ คำนำของ “พจนฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๔), หน้า ๒.

พลจากแผนฯ ๒ เปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไทย : เกษตรลด อุตสาหกรรมโต

เมื่อเปรียบเทียบการพัฒนาประเทศในช่วงปี ๒๕๑๐-๒๕๑๔ กับในช่วงแผนฯ ๑ (พ.ศ.๒๕๐๔-๒๕๐๙) พบว่าอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี ๒๕๑๐-๒๕๑๑ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศลดลงถึงร้อยละ ๗ จากในปี ๒๕๐๙ สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยทางเศรษฐกิจในต่างประเทศ ซึ่งเคยเป็นปัจจัยสนับสนุนเศรษฐกิจไทยกลับไม่เอื้ออำนวยดังเช่นในอดีต ได้แก่

ประการแรก โครงสร้างความต้องการของตลาดโลกสำหรับสินค้าหลายประเภทได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ราคาสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวและยางพารา ลดลงมาก ทำให้เกษตรกรไทยมีรายได้ต่ำไปด้วย

ประการที่สอง รายจ่ายทางทหารของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยลดลง ประมาณปีละกว่า ๑,๐๐๐ ล้านบาท ทำให้เศรษฐกิจไทยในช่วงนั้นไม่เฟื่องฟูเช่นในแผนฯ ๑ ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรม การก่อสร้างและการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ

ประการที่สาม การลงทุนจากต่างประเทศซึ่งเคยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วก่อนหน้านี้ กลับลดลงมากในระยะนี้

ภาคเกษตรมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยมาก จากการที่ราคาสินค้าส่งออกสำคัญ คือ ข้าวและยางพาราตกต่ำในช่วงแผนฯ ๒ ทำให้การเติบโตของเศรษฐกิจไทยไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ ๘.๕ ต่อปีได้ โดยเหลือเพียงร้อยละ ๗.๕ ต่อปี อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจไทยจากการพึ่งพาภาคเกษตรเป็นหลักไปสู่อุตสาหกรรมมากขึ้น มีความชัดเจนมากขึ้นในช่วงแผนฯ ๒ เช่นกัน โดยสัดส่วนของภาคการเกษตรในมูลค่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ ได้ลดลงจากประมาณร้อยละ ๓๔.๕ ในปี ๒๕๐๙ เหลือเพียงร้อยละ ๒๙.๕ ในปี ๒๕๑๔ จึงนับว่าในช่วงนี้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนขึ้น เนื่องจากภาคอุตสาหกรรมขยายตัวถึงร้อยละ ๑๑.๕ ขณะที่ภาคเกษตรขยายตัวเพียงร้อยละ ๔.๒

เริ่มปรากฏความไม่สมดุลในการพัฒนา

ในแผนฯ ๒ เริ่มเห็นความไม่สมดุลระหว่างภูมิภาคและสาขาการผลิต รวมทั้งยังมีปัญหาในด้านงบประมาณ และความไม่พร้อมของบุคลากรที่สำคัญ คือ

➢ ในปี ๒๕๑๑ ซึ่งเป็นปีที่ ๒ ของการดำเนินงานตามแผนฯ ๒ และเป็นปีแรกที่มีการจัดทำแผนประจำปี ซึ่งมีการประมาณค่าใช้จ่ายในการลงทุนของรัฐไว้ ๑๓,๘๐๖ ล้านบาท ปรากฏว่ามีการใช้จ่ายเงิน

ตามงบประมาณเศรษฐกิจและสังคมจำนวนต่ำกว่าที่ประมาณไว้ในแผนฯ ๓๓๕ ล้านบาท โดยจ่ายเพียง ๑๓,๔๗๑ ล้านบาท เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงการในงบประมาณการคมนาคมขนส่ง สาธารณูปการ และการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นปัญหาการขาดความพร้อมในด้านบุคลากรในการกำหนดโครงการและดำเนินโครงการของหน่วยงานปฏิบัติในช่วงนั้น

➢ แม้ว่าอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจจะลดลงจากช่วงแผนฯ ๑ แต่ก็ยังคงอยู่ในระดับสูง คือ ร้อยละ ๗.๕ ต่อปีโดยเฉลี่ย ขณะที่รายได้ของประชาชน เกิดความแตกต่างหรือช่องว่างของรายได้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนระหว่างกลุ่มประชากรในเมืองและในชนบท โดยจำนวนครัวเรือนยากจนในเขตชนบทที่มีรายได้เป็นตัวเงินต่ำกว่า ๑,๐๐๐ บาทต่อปี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๓ ในปี ๒๕๐๔ เป็นร้อยละ ๔๕ ในปี ๒๕๑๒ ขณะที่ครัวเรือนยากจนในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือลดลงจากร้อยละ ๑๙ เหลือร้อยละ ๑๐ ในช่วงเวลาเดียวกัน

ความแตกต่างของรายได้ เนื่องจากแนวทางการพัฒนาในช่วงแผนฯ ๑ และ ๒ นั้น เน้นการบูรณะและเสริมสร้างโครงการขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ แนวทางการพัฒนาดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การเพิ่มการผลิตของประเทศจะต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้ ความเชื่อนี้แม้จะเป็นสิ่งที่ถูกต้องในด้านการเพิ่มผลผลิต แต่ปรากฏว่าผู้ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการของรัฐกลับเป็นประชาชนเพียงบางส่วน



➢ **นักวางแผนเริ่มคำนึงถึงความจำเป็นในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจกันมากขึ้น** เนื่องจากระบบเศรษฐกิจของไทยมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน เช่น การสั่งซื้อสินค้าต่างประเทศ เข้ามามากกว่าการส่งออก การพัฒนาเป็นไป ในด้านการก่อสร้างและการบริการมาก ในขณะที่ การผลิตด้านการเกษตรไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร จึงนำไปสู่ปัญหาอัตราการพัฒนา ลดลงในช่วงแผนฯ ๒ ซึ่งสาเหตุหลักมาจาก **ผลผลิตการเกษตรมีปัญหา ตลาดต่างประเทศ และภาวะฝนแล้ง** แม้จะมีการสร้างเขื่อน เพื่อกักเก็บน้ำขึ้นมามากหลายเขื่อน และควรจะ มีพื้นที่ได้ผลประโยชน์จากชลประทานกว่า ๒๒ ล้านไร่ แต่ปรากฏว่าการนำน้ำเข้าสู่พื้นที่ ไร่นาของเกษตรกรยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ส่วนในด้านการส่งเสริมการเกษตรในขณะนั้น เพิ่งมีการตั้งกรมส่งเสริมการเกษตรขึ้นมา จึงยัง ขาดบุคลากรในการพัฒนาการเกษตรอีกมาก

ปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งปรับปรุงนโยบาย ในช่วงแผนฯ ๒ จึงเป็นเรื่องการเกษตร ซึ่งงบประมาณในการพัฒนาการเกษตรในขณะนั้น ส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างเขื่อน ชลประทาน ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการค้นคว้าทดลองในด้านกสิกรรม และดำเนินการ ในลักษณะเป็นโครงการเล็ก ๆ กว่า ๒๐๐ โครงการ ซึ่งมีการดำเนินงานซ้ำซ้อนกัน สศช. จึงตั้ง คณะทำงานเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร โดยสมบูรณ์ขึ้น เพื่อใช้เป็นหลักในการจัดทำ แผนฯ ๒

➢ **การวางแผนด้านการศึกษาและ ประชากร** แนวโน้มในขณะนั้นแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาด้านการศึกษายังไม่สามารถตอบสนอง ต่อความต้องการของกำลังคนในการพัฒนา เศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาชนบท และการพัฒนาการเกษตร ซึ่งเป็นเป้าหมาย สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ



โดยการศึกษาส่วนใหญ่จะเน้นสนองความต้องการของคนในเมืองหลวง มากกว่า จึงเป็นสาเหตุหนึ่งของการเคลื่อนย้ายของประชากรจากชนบท สู่เมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพฯ ประเด็นการพัฒนาดังกล่าว จึงเป็น เรื่องสำคัญที่มีการปรับปรุงในแผนประจำปีในช่วงแผนฯ ๒

โดยสรุป แผนฯ ๒ มีผลสำเร็จที่ค่อนข้างชัดเจน คือมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ ๗.๕ แม้จะต่ำกว่าในแผนฯ ๑ ที่มีอัตราเจริญเติบโตถึงร้อยละ ๑๐ แต่ผลการพัฒนาเริ่มชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยในขณะนั้นจำเป็นต้องมีการปรับตัว เนื่องจากมีปัจจัย ภายนอกที่สำคัญเข้ามากระทบ อันเกิดจากการพึ่งพิงการส่งออกของไทย ความเหลื่อมล้ำระหว่างประชาชนในภาคต่าง ๆ ในด้านรายได้ และการเติบโตที่รวดเร็วของอุตสาหกรรม ทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจของไทย เริ่มเปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรเป็นหลักไปสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น นอกจากนั้น ข้อจำกัดของงบประมาณและกำลังคน เป็นปัญหาสำคัญ อีกประการหนึ่งที่ปรากฏชัดในแผนฯ ๒ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป

ขาดดุลการชำระเงินครั้งแรก

อย่างไรก็ตาม ในปีงบประมาณ ๒๕๑๑^๔ ซึ่งเป็นปีที่สองของ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๒ และเป็นปีแรกที่มีการทำแผนประจำปีขึ้น ซึ่งมีการประมาณค่าใช้จ่ายในการลงทุนของรัฐไว้ ๑๓,๘๐๖ ล้านบาท ปรากฏว่า มีการใช้เงินตามงบประมาณเศรษฐกิจและสังคมจำนวนต่ำกว่าที่ ประมาณไว้ในแผน โดยจ่ายเพียง ๑๓,๔๗๑ ล้านบาท ต่ำกว่าที่ประมาณไว้ ๓๓๕ ล้านบาท อันมีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงโครงการในงบพัฒนา

^๔ สรุปรจากแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ ฉบับปรับปรุงปี ๒๕๑๑



การคมนาคมขนส่ง สาธารณูปการและการศึกษา แสดงให้เห็นปัญหาการขาดความพร้อมในด้านบุคลากรในการกำหนดโครงการและดำเนินโครงการของหน่วยงานปฏิบัติในช่วงนั้น

ในการจัดเตรียมแผนพัฒนาฯ ฉบับปรับปรุงประจำปี ๒๕๑๒ มีวัตถุประสงค์สำคัญที่สุดคือ การจัดเตรียมโครงการของรัฐบาลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ ซึ่ง สศช. ได้พยายามดำเนินการจัดวางแผนและโครงการของรัฐให้เป็นประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจของไทยในขณะนั้นมากที่สุด แต่เนื่องจากในช่วงปี ๒๕๑๑ และ ๒๕๑๒ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด จึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาการริเริ่มและเปลี่ยนแปลงมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยข้อเสนอแนวทางแก้ไขสำคัญที่รัฐบาลอนุมัติให้ดำเนินการได้แก่ การให้ความสำคัญกับโครงการที่ให้ผลโดยตรงแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร โดยคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้ สศช. สำนักงบประมาณ และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณา ในด้านกำลังข้าราชการมอบหมายให้ สศช. ร่วมกับกระทรวงการคลัง สำนักงาน ก.พ. และสำนักงบประมาณ ร่วมกันพิจารณาเสนอมาตรการแก้ไขการขาดแคลนกำลังข้าราชการ

ส่วนในด้านการรักษาอัตราเพิ่มของประชากรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มอบหมายให้ สศช. รวบรวมผลการพัฒนาและการวิจัยเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

อย่างไรก็ตาม ผลการพัฒนาในปี ๒๕๑๒ สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยยังไม่ดีขึ้น โดยเฉพาะสินค้าเกษตรหลักของไทย เช่น ข้าว ต้องเผชิญกับการแข่งขันจากต่างประเทศ ในขณะที่ข้าวที่ผลิตได้ส่วนใหญ่เป็นข้าวคุณภาพต่ำ เนื่องจากภาวะฝนแล้ง เป็นผลให้ในปีนั้นไทยขาดดุลการค้าถึง ๑๒,๐๒๐ ล้านบาท และมีผลทำให้ดุลการชำระเงินขาดดุลประมาณ ๗๕๐ ล้านบาทด้วย นับเป็นการขาดดุลครั้งแรกในรอบ ๑๐ ปี คือ ช่วงปี ๒๕๐๓-๒๕๑๒ และเป็นปีแรกนับตั้งแต่การใช้แผนพัฒนาฯ ที่ประเทศไทยมีการขาดดุลชำระเงิน

ความเห็นต่อการวางแผนและการปรับปรุงวิธีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ^๔

การทำงานด้านการวางแผนของ สศช. ในช่วงต้นนี้ แม้ว่าจะเป็นที่ยอมรับของรัฐบาลและหลายฝ่าย รวมทั้งการจัดทำแผนฯ ฉบับที่ ๑ และ ๒ จะเป็นไปอย่างเรียบร้อย และมีผลการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง แต่เนื่องจากในขณะนั้น การจัดทำแผนพัฒนาของประเทศไทยยังเป็นของใหม่ มักได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอในทำนองที่ว่า แผนพัฒนาของประเทศไทยจัดทำขึ้นเป็นแต่เพียงการประมาณการในด้านเป้าหมายต่าง ๆ และเป็นการรวบรวมโครงการต่าง ๆ ที่กระทรวงทบวง กรม ได้จัดทำขึ้นไว้แล้วเท่านั้น ยังไม่เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจอย่างแท้จริง โดยแผนที่แท้จริงควรมีการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน และกำหนดนโยบายและโครงการที่ได้ผลในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สำหรับในเรื่องดังกล่าว สศช. ในขณะนั้นได้พยายามดำเนินการปรับปรุง โดยได้ตระหนักถึงปัญหา อุปสรรคในการวางแผนในช่วงเวลาดังกล่าว ว่า นอกจากการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องเป็นไปตามหลักวิชาการแล้ว ยังต้องสามารถให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย ความสำเร็จของแผนจึงขึ้นกับความเข้าใจและการประสานงานที่ถูกต้อง ตลอดจนการเอาใจใส่และการตัดสินใจที่แน่นอนของผู้กำหนดนโยบาย แต่ในช่วงต้นของการวางแผน ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นยังมีความขัดแย้งในหลายประการ ซึ่ง สศช. พยายามปรับปรุงข้อบกพร่องทั้งในด้านส่วนรวม (Macro) และด้านโครงการ (Project) ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

^๔ สรุปรจาก เสนาะ อุณากร “นโยบายการเงิน การคลัง และการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย” โรงพิมพ์รามินทร์, ๒๕๑๔ หน้า ๒๕๓ - ๒๕๔

ทศวรรษที่

๓

ยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศเริ่มเปลี่ยน

(พ.ศ. ๒๕๑๓-๒๕๓๓)



ช่วงทศวรรษที่ ๓ ของการพัฒนาประเทศเป็นช่วงหลังของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ จนถึงช่วงต้นของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ ในช่วงเวลาดังกล่าว ประเทศไทยได้เผชิญสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจากทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศที่สำคัญหลายด้าน ทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ทั้งทดแทนการนำเข้าและมุ่งเน้นเพื่อการส่งออกมากขึ้น จึงมีความเชื่อมโยงและพึ่งพาเศรษฐกิจระหว่างประเทศสูงขึ้น และค่าเงินบาทของไทย ถูกกำหนดให้อยู่กับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ



ขณะเดียวกันต้องเผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจตกต่ำ อันเนื่องมาจากสถานการณ์ความผันผวนของเศรษฐกิจการเงินโลกและวิกฤตการณ์น้ำมันโลกที่ปรับราคาเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังเผชิญกับเหตุการณ์ปฏิวัติทางการเมือง ๒ ครั้งที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางการเมืองของประเทศ จากระบบที่ใช้อำนาจรวบยอดเบ็ดเสร็จมาเป็นระบบที่มีเสรีภาพและเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ซึ่งเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองดังกล่าวได้ส่งผลให้การเมืองขาดเสถียรภาพ

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาประเทศให้มีการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านการค้าและการลงทุนมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการผลิตเพื่อการส่งออกและการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศเป็นต้นมา การเพิ่มบทบาทของพ่อค้าและผู้ประกอบการรายเล็ก รายย่อยมากขึ้น และการกระจายโอกาสในการลงทุนส่งผลให้ภาคธุรกิจมีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมากขึ้น รวมทั้งการสะสมทุนของกลุ่มทุนจากการขยายการลงทุนและกิจการต่าง ๆ ทำให้กลุ่มทุนเติบโตและแข็งแกร่งขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาพรวม แต่ก็นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้มีความเหลื่อมล้ำมากขึ้น แม้จะให้ความสำคัญกับการให้บริการด้านสังคมโดยเฉพาะด้านสาธารณสุข การศึกษา สาธารณูปโภค การคมนาคมขนส่ง และการสื่อสารมากขึ้น แต่การกระจายรายได้และโอกาสของบริการทางสังคมยังมีความเหลื่อมล้ำ

สถานการณ์ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔) ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายโครงสร้างพื้นฐานสู่ภูมิภาคและการพัฒนากำลังคน โดยดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาฯ ฉบับแรก แต่มีการวางแผนรายสาขาในลักษณะที่เป็นเชิงระบบ มีความชัดเจนและมีประเด็นการพัฒนาที่หลากหลายครอบคลุมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แนวทางการพัฒนายังคงให้ความสำคัญกับการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมต่อเนื่อง โดยเน้นการกระจายการพัฒนาออกไปให้ถึงประชาชนในท้องถิ่นทุกภาค เร่งรัดการพัฒนาเขตชนบทและเขตทุรกันดารห่างไกลเป็นพิเศษ เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในภูมิภาคให้ดีขึ้น ซึ่งการจัดสรรงบประมาณสำหรับการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในส่วนภูมิภาคคิดเป็นประมาณร้อยละ ๗๕-๘๐ ของงบพัฒนาทั้งหมด เช่นการพัฒนากระบวนทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงชนบท ระบบชลประทาน เชื้อเพลิงงานน้ำเพื่อผลิตไฟฟ้า สาธารณสุข รวมทั้งได้กำหนดนโยบายส่งเสริมและปรับปรุงประสิทธิภาพรัฐวิสาหกิจ โดยเฉพาะประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เพื่อให้สามารถรองรับความต้องการของประชาชนและอุตสาหกรรมได้มากขึ้น

นอกจากนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๒ ได้เพิ่มสาระสำคัญของการพัฒนาทางสังคมควบคู่ไปกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการวางแผนพัฒนากำลังคน โดยเฉพาะการวางแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำ ดังนั้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๒ จึงเปลี่ยนชื่อจากแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็น “แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”

ในระยะต้นของแผนฯ ๒ เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของไทยได้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะการพึ่งพิงการส่งออกในภาคเกษตรและการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทยเป็นอย่างมาก โดยราคาส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศ เช่น ข้าว ปอ ข้าวโพด ในช่วงเวลาดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้น จนเรียกได้ว่าเป็นยุคทองของการเกษตรและนโยบายการพัฒนาที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เอกชนมีบทบาทร่วมในการพัฒนาประเทศ และการให้สิทธิ



ประโยชน์เพื่อส่งเสริมการลงทุนในกิจการผลิตอุตสาหกรรม รวมทั้งรายจ่ายของประเทศสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นมาก ในระยะนี้ด้วย อันเป็นผลพวงจากการเข้ามาตั้งฐานทัพของทหารสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามเวียดนาม

นอกจากนี้ ในช่วงแผนฯ ๒ รัฐบาลได้ขยายแหล่งเงินกู้จากต่างประเทศเพิ่มขึ้นจากแผนฯ ฉบับแรก ซึ่งมีธนาคารโลกและธนาคารพัฒนาเอเชียเป็นแหล่งเงินกู้ที่สำคัญของประเทศไทย โดยเพิ่มแหล่งเงินกู้อื่น อาทิ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เยอรมนี ออสเตรเลีย เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและคมนาคม ระบบพลังงาน ขนส่ง โทรคมนาคม การเกษตร และสหกรณ์ และการศึกษา รวมทั้งพัฒนาเมืองและท้องถิ่น คิดเป็นเงินกู้รวมวงเงินกว่า ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท อย่างไรก็ตาม มีการเบิกจ่ายเงินกู้ดังกล่าวเพียง ๕,๕๐๐ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๕ ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายมาก ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากความไม่พร้อมของบุคลากร ความล่าช้าในการจัดเตรียมโครงการ และการก่อสร้างโครงการขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ได้สิ้นสุดลงในช่วงของแผนฯ ๒

ในช่วงปลายของแผนฯ ๒ ระบบเศรษฐกิจขยายตัวช้าลงจนถึงขั้นที่รายจ่ายของประเทศเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่รายได้ที่เข้ามาในประเทศลดลงเป็นครั้งแรก หลังจากที่ได้ขยายตัวเป็นเวลาติดต่อกันมากกว่า ๑๐ ปี สาเหตุสำคัญเนื่องจาก (๑) ความต้องการของตลาดโลกสำหรับสินค้าหลายประเภทลดลง ส่งผลให้ราคาสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย โดยเฉพาะข้าว และยางพาลาลดลงมาก จึงทำให้เกษตรกรไทยมีรายได้ลดลง (๒) รายจ่ายทางการทหารของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยลดลงประมาณปีละกว่า ๑,๐๐๐ ล้านบาท จึงทำให้เศรษฐกิจไทยในช่วงนั้นไม่เพียงพอเช่นในช่วงแผนฯ ๑ และส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรม การก่อสร้าง และการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน (๓) การลงทุนจากต่างประเทศ

ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะก่อนหน้านี้อีกกลับลดลงมาก และ (๔) รายจ่ายในด้านความมั่นคงของประเทศและการพัฒนาเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เศรษฐกิจไทยไม่สามารถขยายตัวได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ ๘.๕ ต่อปี โดยขยายตัวได้เพียงร้อยละ ๗.๘ ต่อปี

นอกจากนี้ ในช่วงแผนฯ ๒ เริ่มเห็นความไม่สมดุลระหว่างภูมิภาค และระหว่างสาขาการผลิต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาประเทศในช่วงของแผนฯ ๒ ยังไม่สามารถกระจายการพัฒนาได้อย่างทั่วถึง และครอบคลุม ดังนี้

- ความแตกต่างหรือช่องว่างของรายได้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในกลุ่มประชากรในเมืองและชนบท การพัฒนาที่ผ่านมาเน้นการบูรณะและเสริมสร้างโครงการขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มการผลิตของประเทศ แต่ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการของรัฐดังกล่าวเป็นประชาชนเพียงบางส่วนเท่านั้น ส่งผลให้ช่องว่างของรายได้ในกลุ่มประชากรระหว่างภาคเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๑๓ ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้ต่อหัวเฉลี่ยประมาณ ๑,๗๕๐ บาท ขณะที่ประชาชนในภาคกลางมีรายได้ต่อหัวเฉลี่ย ๖,๕๑๕ บาท นอกจากนี้ จำนวนครัวเรือนยากจนในเขตชนบทที่มีรายได้เป็นตัวเงินต่ำกว่า ๑,๐๐๐ บาทต่อปี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๓ ในปี ๒๕๐๔ เป็นร้อยละ ๔๕ ในปี ๒๕๑๒ ในขณะที่ครัวเรือนยากจนในภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือลดลงจากร้อยละ ๑๙ เหลือร้อยละ ๑๐ ในช่วงเวลาเดียวกัน

- การพัฒนามุ่งไปในด้านการก่อสร้างและการบริการ ขณะที่การผลิตด้านการเกษตรขาดการพิจารณาให้มีความก้าวหน้า งบประมาณในการพัฒนาการเกษตรส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างเขื่อนชลประทาน ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการค้นคว้าทดลองในด้านกลไกกรรม และดำเนินการในลักษณะเป็นโครงการเล็ก ๆ ซึ่งมีการดำเนินงานซ้ำซ้อนกัน รวมทั้งผลผลิตการเกษตรมีปัญหาตลาดต่างประเทศและภาวะฝนแล้ง

- การพัฒนาการศึกษายังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของกำลังคนในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยการศึกษาส่วนใหญ่เน้นหนักไปในการสนองความต้องการของคนในเมืองหลวง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งของการเคลื่อนย้ายของประชากรจากชนบทสู่เมือง โดยเฉพาะกรุงเทพฯ ขณะที่การพัฒนาชนบทและการพัฒนาการเกษตรเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ



ทั้งนี้ การส่งเสริมให้ภาคเอกชน มีบทบาทร่วมในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของแผนพัฒนาฯ ในช่วงเวลานั้น ได้เน้นความสำคัญของเอกชนในการพัฒนา อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และบริการด้านต่าง ๆ เพื่อทดแทนการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ และแก้ปัญหาการค้าสินค้าส่งออก ซึ่งส่งผลให้ ภาคอุตสาหกรรมขยายตัวถึงร้อยละ ๑๐.๙ ขณะที่ภาคเกษตรขยายตัวเพียงร้อยละ ๔.๓ ทำให้สัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมในมูลค่า ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๐.๒ ในปี ๒๕๐๙ เป็นร้อยละ ๑๖.๙ ในปี ๒๕๑๔ ขณะที่สัดส่วนของภาคเกษตรลดลงจากร้อยละ ๓๑.๖ ในปี ๒๕๐๙ เหลือร้อยละ ๒๙.๕ ในปี ๒๕๑๔ จึงนับว่าโครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทยได้เปลี่ยนจากการพึ่งพาภาคเกษตร ไปสู่การพึ่งพาภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก อย่างชัดเจนมากขึ้น



สถานการณ์ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๓

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง โครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทยซึ่งขาดความสมดุลในช่วงแผนฯ ๒ ดังนั้น ในช่วงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๙) จึงเพิ่มมาตรการในการกระจายรายได้และให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคมมากยิ่งขึ้นควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และได้เปลี่ยนชื่อสำนักงานจาก “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ

แห่งชาติ” เป็น “สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”

การพัฒนามีจุดเน้นด้านสาธารณสุขในการจัดทำแผนประชากร ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดอัตราการเพิ่มประชากรจากจากร้อยละ ๓.๒ เป็นร้อยละ ๒.๕ ในปี ๒๕๑๙ โดยรณรงค์ให้ความรู้และให้บริการวางแผนครอบครัวโดยเฉพาะกลุ่มประชาชนที่มีฐานะยากจนโดยมีมาตรการจูงใจด้านต่าง ๆ เพื่อลดจำนวนบุตรในครอบครัว เพื่อลดภาระทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในระยะยาว นอกจากนี้ รัฐบาลได้จัดสรรทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตโดยเริ่มมีการวางแผนพัฒนาส่วนภูมิภาค จัดทำโครงการสำหรับภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งได้ขยายขอบเขตการพัฒนาไปยังภาคอื่น ๆ ในระยะต่อมา

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๓ ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์น้ำมันโลกครั้งแรก เกิดขึ้นในปี ๒๕๑๖ ซึ่งเป็นช่วงแรกของแผนฯ ๓ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากสงครามระหว่างกลุ่มประเทศอาหรับกับอิสราเอล



โดยกลุ่มประเทศอาหรับซึ่งเป็นสมาชิกองค์การกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน (OPEC) ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดปริมาณการผลิตและราคาจำหน่ายน้ำมันโลกได้ใช้น้ำมันเป็นเครื่องมือในการต่อรองทางการเมืองกับอิสราเอล ด้วยการลดปริมาณการผลิตและเพิ่มราคาน้ำมันดิบ ทำให้ราคาน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้นถึง ๔ เท่า จาก ๓ ดอลลาร์สหรัฐต่อบาเรล เป็น ๑๑.๖๕ ดอลลาร์สหรัฐต่อบาเรล ในระยะเวลาเพียงครึ่งปี จนทำให้เกิดภาวะการขาดแคลนน้ำมันอย่างรุนแรงและเงินเฟ้อสูงทั่วโลก

นอกจากนี้ เนื่องจากระบบเศรษฐกิจของไทยในช่วงแผนฯ ๓ ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างไปในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากขึ้น และค่าเงินบาทของไทยถูกกำหนดให้อยู่กับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้น สถานการณ์ความผันผวนของเศรษฐกิจการเงินโลกจึงกลายเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจไทยตกต่ำ โดยในปี ๒๕๑๕ ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐลดต่ำลงผนวกกับการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าประเภทอาหารและวัตถุดิบที่สำคัญในตลาดโลก ประกอบกับวิกฤตการณ์น้ำมันดังที่กล่าวมาส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ การลงทุนชะลอตัว และเศรษฐกิจชะงักงัน โดยในปี ๒๕๒๓ อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๙.๗ ซึ่งส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพของประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและยากจน และปัญหาการว่างงานที่รุนแรงขึ้นโดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมและบริการ

จากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำที่เกิดขึ้น รัฐบาลได้บรรเทาและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยออกมาตรการที่สำคัญ อาทิ การผ่อนคลायภาษีและปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าและเพิ่มขีดความสามารถการส่งออก การควบคุมราคาสินค้าที่จำเป็น การรักษาเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ และการกำหนดนโยบายการเงินการคลังเพื่อส่งเสริมการลงทุนที่เน้นการส่งผลทางเศรษฐกิจโดยตรงต่อผู้มีรายได้น้อย รวมทั้งการประกาศลดค่าเงินบาท ๒ ครั้ง โดยลดลงร้อยละ ๙.๘๙ ในปี ๒๕๑๕ และลดลงร้อยละ ๑๐ ในปี ๒๕๑๖ นอกจากนี้ มีการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยขึ้นในปี ๒๕๑๗ เพื่อเป็นแหล่งทุนในการนำมาใช้ลงทุนพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม แม้รัฐบาลได้ออกมาตรการเพื่อบรรเทาปัญหาเศรษฐกิจในขณะนั้น แต่ภาวะเศรษฐกิจชะงักงันที่เกิดขึ้นทั่วโลกส่งผลกระทบค่อนข้างรุนแรงส่งผลให้การขยายตัวของผลผลิตประชาชาติและรายได้ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนฯ ๓ โดยผลผลิตประชาชาติมีการขยายตัวร้อยละ ๖.๒ ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ร้อยละ ๗.๐ และรายได้ต่อบุคคลขยายตัวร้อยละ ๓.๓ ต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ร้อยละ ๔.๕

ในช่วงแผนฯ ๓ นอกจากประเทศไทยประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจชะงักงันแล้วยังต้องเผชิญกับเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ **การปฏิวัติ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖** ซึ่งการปฏิวัติเกิดขึ้นจากการรวมตัวของพลังมวลชนเพื่อต่อต้านอำนาจรัฐบาลทหารที่บริหารประเทศแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดมายาวนานเกือบ ๑๕ ปี และหลังจากนั้น ๓ ปี ก็เกิดการปฏิวัติ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ อันเป็นเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองครั้งที่ ๒ ของประเทศ ซึ่งในช่วงเวลานั้นประเทศไทยได้เผชิญภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนได้รับ

ผลกระทบจากราคาข้าวที่สูงขึ้น ประกอบกับประชาชนส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ ซึ่งแผ่ขยายจากจีนลงมายังประเทศแถบอินโดจีน จนทำให้เกิดการแบ่งแยกประชาชนออกเป็น ๒ กลุ่ม จากความคิดทางการเมืองที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มมวลชนฝั่งซ้ายจัด และฝั่งขวาจัด ซึ่งการเคลื่อนไหวของกลุ่มมวลชนทั้งสองนำไปสู่การปะทะอย่างรุนแรง และเกิดปฏิวัติขึ้นในที่สุด

นอกจากนี้ในช่วงปี ๒๕๑๘-๒๕๑๙ มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ถึง ๓ ครั้ง ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของไทยได้รับผลกระทบค่อนข้างรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ทั้งอัตราเงินเฟ้อ ฐานะทางการเงินของประเทศ และการขาดดุลการค้า รวมทั้งยังกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศขึ้นรุนแรง

เหตุการณ์ปฏิวัติทางการเมืองทั้ง ๒ ครั้ง และการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้งจนขาดเสถียรภาพทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายพัฒนาประเทศ เนื่องจากต้องปรับเปลี่ยนเป้าหมายของแผนให้เป็นไปตามนโยบายของแต่ละรัฐบาลที่เปลี่ยนไป ทำให้ยากต่อการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผนฯ ๓ และส่งผลให้ในระยะแรกของแผนฯ ๔ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งฟื้นฟูและเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจของประเทศที่ซบเซาในระยะที่ผ่านมา ให้สามารถขยายกำลังการผลิตและการลงทุนอย่างมั่นคง เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาในระยะต่อไป





สถานการณ์ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ ๕

ในช่วง ๒ ปีแรกของแผนพัฒนาฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔) รัฐบาลมีนโยบายเร่งฟื้นฟูและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเน้นการลงทุนและโครงการพัฒนาในพื้นที่ที่มีความเจริญแล้วเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๒๓.๙ ต่อปี ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวและเติบโตอย่างรวดเร็วในทุกด้าน และมีการกระจายการผลิตครอบคลุมทั้งในสาขาเกษตร การบริการ พาณิชยกรรม และการพัฒนาฐานอุตสาหกรรมที่มีความทันสมัย อย่างไรก็ตาม ผลจากการพัฒนาดังกล่าวทำให้เศรษฐกิจมีการเติบโตแบบกระจุกตัวเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ และพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความแออัดและปัญหาทางสังคมในเขตเมือง ทั้งความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม ค่านิยม อาชญากรรม และยาเสพติดที่มีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างภาคต่าง ๆ และปัญหาความยากจนในเขตล้าหลัง รวมทั้งยังก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากรธรรมชาติ

นอกจากนี้ ในช่วงของแผนฯ ๕ ระบบเศรษฐกิจของประเทศเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงภาวะทางเศรษฐกิจของโลกมากขึ้น โดยในขณะนั้นไทยมีการค้าขายกับ

ต่างประเทศ และโครงสร้างการผลิตของประเทศยังต้องพึ่งพิงการนำเข้าจากต่างประเทศจำนวนมาก ทั้งน้ำมัน เชื้อเพลิง วัตถุดิบ เครื่องจักรและสินค้าทุนหลายประเภท ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะภาวะเงินเฟ้อ วิกฤตการณ์การเงินโลก และการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันจากวิกฤตการณ์น้ำมันโลก ครั้งที่ ๒ ในปี ๒๕๒๓ ซึ่งมีสาเหตุมาจากสงครามระหว่างอิรักกับอิหร่าน จึงก่อให้เกิดภาวะขาดแคลนน้ำมันที่รุนแรงกว่าครั้งก่อน ส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจทั่วโลก และประเทศไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ดังกล่าว

ด้วยเช่นกัน เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่เปลี่ยนแปลงเป็นเศรษฐกิจที่พึ่งพาอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากแนวทางการพัฒนาตั้งแต่แผนฯ ๒ ที่ทำให้น้ำมันกลายเป็นวัตถุดิบสำคัญทั้งในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการดำรงชีวิตของประชาชน ในขณะที่ประเทศไทยไม่มีแหล่งน้ำมันที่อุดมสมบูรณ์ จึงจำเป็นต้องนำเข้าจากต่างประเทศเป็นหลัก

ดังนั้น เมื่อเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันจึงทำให้ราคาขายปลีกน้ำมันปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตและการขนส่ง ทำให้ราคาสินค้าและบริการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น กระทั่งต่อค่าครองชีพของประชาชนเป็นอย่างมาก จึงส่งผลให้ไทยขาดดุลการค้ากับต่างประเทศเพิ่มขึ้นจากประมาณ ๑๓,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี หรือร้อยละ ๕.๑ ของผลผลิตรวมของประเทศในช่วงของแผนฯ ๓ เป็น ๔๕,๓๐๐ ล้านบาทต่อปี หรือร้อยละ ๗.๖ ของผลผลิตรวมของประเทศในช่วงของแผนฯ ๔ นอกจากนี้ แม้ว่าการดำเนินการตามนโยบายลดอัตราเพิ่มประชากรในช่วงของแผนฯ ๓ ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี แต่การเพิ่มประชากรในอัตราสูงในช่วงเวลาก่อนหน้านี้ ทำให้กำลังแรงงานเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๒.๖ ต่อปี ซึ่งเมื่อผนวกกับปัญหาเศรษฐกิจชะงักงันและการลงทุนชบเซาในระยะของแผนฯ ๔ ส่งผลให้เกิดการว่างงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

แม้ว่าระบบเศรษฐกิจของไทยในช่วงของแผนฯ ๕ ได้รับผลกระทบค่อนข้างมากจากการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน และวิกฤตการณ์การเงินโลก ภาครัฐได้มีการวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อเร่งรัดการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเพิ่มโครงการลงทุนจากทั้งรัฐบาลและเอกชน ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัวเป็นอย่งดี และมีการกระจายการผลิตครอบคลุมในทุกด้าน

บทบาทของ สศช. ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ และแก้ไขปัญหาของประเทศ

ในช่วงทศวรรษที่ ๓ ซึ่งเป็นยุคประชาธิปไตยแบ่งบาน สศช. ได้มีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาฯ และแก้ไขปัญหาของประเทศในช่วงเวลาต่าง ๆ โดยตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ คณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้ สศช. จัดทำแผนประจำปีที่มีความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในภาพรวมและรายสาขา โดยมีการพิจารณาศักยภาพของรัฐบาลในการจัดหาโครงการพัฒนาและขนาดของการลงทุนที่เหมาะสม รวมทั้งการจัดหาแหล่งทุนจากทั้งในและนอกประเทศเพื่อวิเคราะห์ดุลยภาพ และปรับปรุงประเด็นการพัฒนาในช่วงของแผนฯ ๒ ให้สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันท่วงที

การพัฒนาภายใต้แผนฯ ๒ ยังคงให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อเนื่องจากแผนฯ ๑ โดยได้ขยายขอบเขตของแผนฯ ให้มีการพัฒนาด้านรัฐวิสาหกิจและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และได้เน้นความสำคัญของการพัฒนาสังคม เพื่อให้ระบบสังคมเจริญก้าวหน้าควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการด้านกำลังคน ให้ความสำคัญกับการกระจายการพัฒนาในเขตทุรกันดารและห่างไกลความเจริญ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่

ของประชาชนในชนบท และเน้นความสำคัญของเอกชน โดยได้จัดสรรงบประมาณถึงร้อยละ ๗๕-๘๐ ของงบประมาณทั้งหมด ลงทุนในส่วนภูมิภาค รวมทั้งยังมีโครงการพิเศษ เช่น โครงการพัฒนาภาค โครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท และโครงการช่วยเหลือชาวนา เป็นต้น

นอกจากนี้ การวางแผนฯ ๒ ได้เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในภาพรวมและพัฒนาตามสาขา โดยมีการพิจารณาขนาดของแผนพัฒนาหรือบริการการลงทุนและแหล่งที่มาของทุน ซึ่งใช้การพิจารณาปริมาณของทุนเพื่อการพัฒนาที่คาดว่าจะได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกประเทศ และความสามารถของรัฐบาลในการสรรหาโครงการพัฒนาที่เหมาะสม ซึ่งในขณะนั้นมีปัญหาอันเนื่องมาจากการขาดแคลนผู้บริหารงานที่มีความชำนาญ จึงทำให้การลงทุนจริงมักทำได้น้อยกว่าปริมาณเงินทุนที่หาได้และอาจใช้ทรัพยากรได้ไม่เต็มที่ โดยมีเป้าหมายสำคัญที่ได้กำหนดไว้ในแผนฯ ๒ ได้แก่ เศรษฐกิจของประเทศจะขยายตัวในอัตราร้อยละ ๘.๕ ต่อปี (ช่วงแผนฯ ๑ เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๗.๒) ภาคเกษตรขยายตัวในอัตราร้อยละ ๔.๓ และถ้าประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๓.๓ ต่อปี มูลค่ามวลรวมของผลิตภัณฑ์ในประเทศเฉลี่ยต่อหัวจะเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี หรือรายได้ต่อหัวในปี ๒๕๑๔ เท่ากับ ๓,๙๐๐ บาท การลงทุนจะเพิ่มขึ้นประมาณ ๒ เท่าตัว จากการลงทุนตามแผนฯ ๑ โดยกำหนดค่าใช้จ่ายสำหรับการพัฒนาของรัฐไว้ทั้งสิ้น ๕๗,๕๐๐ ล้านบาท ส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนเพื่อสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจ เช่น การชลประทาน การพลังงาน และการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น คิดเป็นประมาณร้อยละ ๖๐

สำหรับในช่วงแผนฯ ๓ ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการพัฒนาสังคมขึ้นมาคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยนอกจากปรับปรุงวิธีการวางแผนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้ว ยังได้ขยายขอบเขตของแผนให้ครอบคลุมไปถึงประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดแนวทางพัฒนาส่วนรวมก่อนแล้วจึงวางแผนพัฒนาโครงการและมาตรการแต่ละสาขาให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนา

ส่วนรวม ขยายการวางแผนในส่วนเอกชน โดยสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างใกล้ชิด และประสานโครงการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและสังคมให้สนับสนุนซึ่งกัน และกัน เช่น โครงการเร่งรัดการเพิ่มผลผลิต การเกษตรให้สัมพันธ์กับโครงการพัฒนาระบบ สังคมชนบท และโครงการพัฒนาอุตสาหกรรม ให้สัมพันธ์กับโครงการขยายย่านชุมชน เป็นต้น รวมทั้งกำหนดนโยบายหลักด้านสังคม คือ มีการวางนโยบายด้านการวางแผนครอบครัว และการมีงานทำขึ้นเป็นครั้งแรก เน้นการลด อัตราการเพิ่มประชากรให้เหลือร้อยละ ๒.๕ ในปี ๒๕๑๙ และการสร้างโอกาสและขีด ความสามารถของประชาชนให้ได้รับประโยชน์ จากบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม มากขึ้น

ในช่วงแผนฯ ๓ ระบบเศรษฐกิจ ของประเทศได้เปลี่ยนโครงสร้างไปในลักษณะ ที่เชื่อมโยงและพึ่งพาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ มากขึ้น โดยสัดส่วนของมูลค่าสินค้าส่งออก และสินค้านำเข้าเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๔ ของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศในปี ๒๕๑๔ เป็นประมาณร้อยละ ๔๘ ในตอนสิ้นแผนฯ ๓ ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจไทยมีความสัมพันธ์ และมีการเปลี่ยนแปลงตามภาวะเศรษฐกิจ ของโลกมากขึ้น ขณะเดียวกันประเทศไทยต้อง

เผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจตกต่ำอันเนื่องจากราคาน้ำมันเพิ่มขึ้น และปัญหาการเมืองที่มาถึงจุดแตกหักจากระบบที่ใช้อำนาจรวบยอด เบ็ดเสร็จ มาเป็นระบบที่มีเสรีภาพและเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น แต่การเมืองยังไม่มีเสถียรภาพ

ดังนั้น การพัฒนาในช่วงแผนฯ ๓ ได้เปลี่ยนจากการมุ่งขยายตัว ทางด้านเศรษฐกิจมาเป็นการแก้ปัญหาเรื่องค่าครองชีพ โดยในช่วง ปี ๒๕๑๖-๒๕๑๗ ประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะเงินเฟ้อซึ่งมีอัตราสูง ถึงร้อยละ ๑๕.๔-๒๔.๔ ตามลำดับ และปัญหาสินค้าขาดตลาด รวมทั้ง การลงทุนชบเซาเนื่องจากมีการชะงักงันของโครงการที่ได้รับการส่งเสริม การลงทุนทั้งในสาขาอุตสาหกรรมสิ่งทอ การโรงแรม และการจ้างงาน ในเขตเมืองลดต่ำลง ส่งผลให้การพัฒนาประเทศจึงมุ่งแก้ปัญหา ด้านเศรษฐกิจเฉพาะหน้าที่รุนแรงและเป็นอุปสรรคสำคัญในการผลักดัน แผนสู่การปฏิบัติ

สำหรับในด้านการเกษตร เนื่องจากในช่วงแผนฯ ๑-๒ มีการ สร้างเขื่อนเพื่อกักเก็บน้ำหลายเขื่อน ดังนั้น ในแผนฯ ๓ แนวทาง การพัฒนาด้านชลประทานได้ลดความสำคัญของการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ และหันมาให้ความสำคัญกับการปรับปรุงและขยายระบบส่งน้ำให้กับ ประชาชนในแต่ละพื้นที่มากยิ่งขึ้น โดยได้มีการจัดรูปที่ดินเพื่อปรับ ระดับพื้นที่เพาะปลูกให้สามารถรับน้ำได้อย่างทั่วถึง และการลงทุน ในด้านการส่งน้ำชลประทานผ่านระบบคั่นนาคูน้ำ เพื่อให้การจัดสรรน้ำ ให้เกษตรกรได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น ซึ่งคาดว่าจะมีพื้นที่ได้ผลประโยชน์ จากชลประทานกว่า ๒๒ ล้านไร่ แต่ปรากฏว่าการนำน้ำเข้าสู่พื้นที่ไร่นา ของเกษตรกรยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย โดยในปลายปี ๒๕๑๘ ความคืบหน้าของการจัดรูปที่ดินสามารถครอบคลุมพื้นที่ได้เพียง ๕๓๐,๐๐๐ ไร่ หรือประมาณร้อยละ ๐.๓ ของพื้นที่ชลประทานทั้งหมด และประมาณร้อยละ ๙๙ ของพื้นที่จัดรูปที่ดินอยู่ในบริเวณภาคกลาง

การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ในประเทศ ในช่วงแผนฯ ๓ เป็นมูลเหตุและพลังผลักดันให้รัฐบาล ต้องวางแผนพัฒนาประเทศ เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมให้มากขึ้น โดยยึดความมั่นคงปลอดภัยของชาติเป็นพื้นฐานหลักเบื้องต้นของ การพัฒนา ดังนั้น การจัดทำแผนฯ ๔ จึงได้กำหนดให้มีลักษณะ เป็นแผนแม่บทที่วางกรอบนโยบายทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยในการจัดเตรียมแผนฯ ๔ ได้ประมวลข้อเท็จจริง ตลอดจนข้อเสนอแนะ จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทั้งราชการและเอกชนเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ได้นำเฉพาะข้อสรุปของประเด็นปัญหาและแนวทาง การพัฒนาหลัก ๆ ไว้ในแผนฯ ๔ โดยรายละเอียดได้นำไปจัดทำเป็น แนวทางการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของแผนและโครงการเฉพาะด้าน เพื่อให้มีการดำเนินงานต่อเนื่อง และสามารถปรับปรุงแผนและโครงการ





เฉพาะสาขา เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาประเทศได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

รัฐบาลได้ยึดแผนฯ ๔ เป็นบรรทัดฐานในการจัดทำงบประมาณประจำปี ตลอดระยะเวลา ๕ ปี ของแผนพัฒนาฯ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐบาลนำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้ ในแผนฯ ๔ มีโครงการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณเป็นพิเศษ ได้แก่ โครงการปฏิรูปที่ดิน การเพิ่มผลผลิตและประสิทธิภาพการผลิตแก่เกษตรกร การพัฒนาการศึกษา การกระจายบริการขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจสู่ชนบท การกระจายบริการทางสังคมให้ไปถึงประชาชนในท้องถิ่นห่างไกล การเพิ่มบริการที่มีลักษณะสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง การเพิ่มเงินอุดหนุนให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดและท้องถิ่นให้มีอิสระในการริเริ่มแผนงานและโครงการของท้องถิ่น ตามนโยบายการกระจายอำนาจการปกครอง การเร่งรัดโครงการสนับสนุนการบูรณะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้และสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม เป็นต้น

ผลการพัฒนาที่สำคัญในช่วงปี ๒๕๑๓-๒๕๒๒

การพัฒนาประเทศในช่วงทศวรรษที่ ๓ เศรษฐกิจได้เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในเกือบทุกด้าน โดยมีการกระจายการผลิตไปอย่างกว้างขวางทั้งในสาขาการเกษตร การบริการและพาณิชยกรรม และการพัฒนาขยายฐานอุตสาหกรรมที่ทันสมัยในบริเวณกรุงเทพฯ โดยรัฐบาลได้ลงทุนขยายบริการขั้นพื้นฐานเพื่อสนองความต้องการของระบบเศรษฐกิจพร้อมกันหลายด้าน โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง เพื่อเป็นบริการสนับสนุนระบบการผลิตและการตลาดให้เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน และเป็นเครื่องมือกระจายความเจริญและผลการพัฒนาไปสู่ส่วนภูมิภาคและชนบทให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

๑. ด้านเศรษฐกิจในภาพรวม เศรษฐกิจขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ ๗.๒ ต่อปี ในช่วงแผนฯ ๒ ร้อยละ ๖.๖ ต่อปี ในช่วงแผนฯ ๓ และร้อยละ ๗.๑ ต่อปี ในช่วงแผนฯ ๔ ซึ่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็วมีส่วนทำให้บทบาทของสถาบันการเงินทั้งธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์มีความสำคัญต่อการลงทุนในธุรกิจด้านต่าง ๆ อย่างเด่นชัดมากขึ้น โดยเมื่อสิ้นปี ๒๕๒๓ ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์มีสินทรัพย์การเงินรวมทั้งสิ้น ๓๖๕,๑๖๑ ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๕๔ ของผลผลิตรวมของชาติ นอกจากนี้ ในช่วงแผนฯ ๓ และแผนฯ ๔ มีรายได้ต่อหัวเฉลี่ยประมาณ ๘,๐๐๐ และ ๑๖,๐๐๐ บาทต่อปี ตามลำดับ

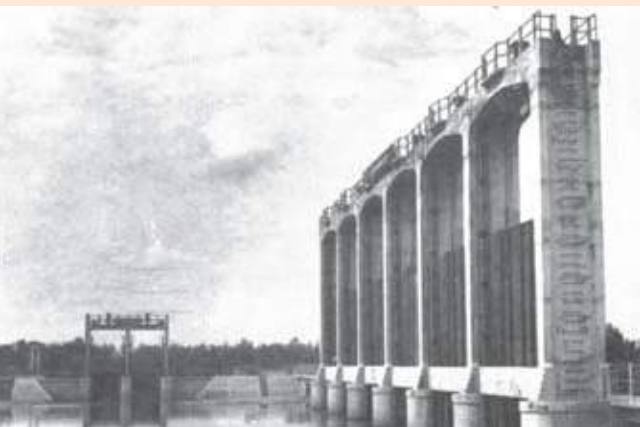
๒. ด้านเศรษฐกิจสาขาหลัก มีดังนี้

(๑) ด้านอุตสาหกรรม ในช่วงแผนฯ ๓ ผลผลิตด้านอุตสาหกรรมมีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ ๘.๖ สูงกว่าเป้าหมายที่วางไว้เล็กน้อย แต่เป็นอัตราการขยายตัวที่ต่ำ เมื่อเทียบกับอัตราการขยายตัวร้อยละ ๑๑.๔ ต่อปี ในช่วงแผนฯ ๒ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจโลกตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีการเพิ่มขึ้นของการลงทุนด้านอุตสาหกรรมในอัตราที่สูง โดยมีอุตสาหกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้น อาทิ อุตสาหกรรมไฟฟ้า เสื้อผ้าสำเร็จรูป ชิ้นส่วนรถยนต์และจักรยานยนต์ ซึ่งแสดงว่าภาคอุตสาหกรรมได้พัฒนาและ



มีบทบาทเพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจส่วนรวม มากยิ่งขึ้น โดยผลผลิตด้านอุตสาหกรรมมีสัดส่วน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๓.๑ ของผลผลิตรวม ของประเทศในปี ๒๕๐๓ เป็นร้อยละ ๒๑.๑ ในปี ๒๕๒๔

(๒) ด้านเกษตร ผลผลิตด้านการเกษตรได้ขยายตัวในอัตราที่สูง โดยเฉลี่ยสามารถขยายผลผลิตเพิ่มขึ้นได้ในอัตราถึงร้อยละ ๕ ต่อปี เมื่อเทียบกับอัตราการขยายตัวด้านการเกษตรของโลกที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๒.๕-๒.๘ ต่อปีเท่านั้น ทำให้ไทยเป็นประเทศเดียวในเอเชียที่มีผลิตผลทางการเกษตรและอาหารเหลือส่งออกสุทธิติดต่อกันมาเกือบ ๒๐ ปี ซึ่งมีส่วนเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเงินให้ประเทศในระยะที่ผ่านมา รวมทั้งยังได้มีการริเริ่มมาตรการ “เงินผัน” ในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในปี ๒๕๑๘ โดยให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อเพื่อการเกษตรผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเป็นวิธีการกระจายเงินสู่ชนบทของหลายรัฐบาลในสมัยต่อมา และได้มีความก้าวหน้าในการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพและให้ผลผลิตสูง โดยเฉพาะพืชที่มีโครงการเร่งรัดการเพิ่มผลผลิตเป็นพิเศษ อาทิ ข้าว ข้าวโพด ถั่วเหลือง พร้อมกับการเร่งรัดการจำหน่ายจ่ายแจกให้ถึงมือเกษตรกรอย่างกว้างขวางมากขึ้น ตลอดจนมีโครงการระบบการสูบน้ำเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร ทั้งเครื่องสูบน้ำที่ใช้น้ำมันและพลังงานไฟฟ้า



(๓) ด้านการท่องเที่ยว ในช่วงแผนฯ ๓ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาไทยเพิ่มสูงขึ้นในอัตราร้อยละ ๑๗ ต่อปี แต่ต่ำกว่าอัตรานอศรร้อยละ ๒๒ ต่อปี ในช่วงแผนฯ ๒ เนื่องจากผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกและความไม่สงบภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม ในช่วงแผนฯ ๓ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาไทยสูงเป็นอันดับ ๓ ของประเทศในภูมิภาค นอกจากนี้ ในช่วงแผนฯ ๔ การขยายตัวของการท่องเที่ยวอยู่ในอัตราที่สูงกว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจส่วนรวม จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศมีจำนวนสูงถึง ๑.๘๕ ล้านคนในปี ๒๕๒๓ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๑๓ ซึ่งมีเพียง ๖๒๘,๖๗๐ คน และมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศประมาณ ๑๗,๘๐๐ ล้านบาท ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายเฉลี่ย ๑๑,๗๐๐ ล้านบาทที่กำหนดไว้ในช่วงแผนฯ ๔ ทั้งนี้ ลักษณะการเติบโตของการท่องเที่ยวได้กระจายไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในส่วนภูมิภาคมากขึ้น และภาครัฐยังได้ส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวด้วย

๓. ด้านการค้าระหว่างประเทศ ในช่วงแผนฯ ๔ การค้าต่างประเทศมีบทบาทต่อเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้น โดยมูลค่าของการค้าต่างประเทศทั้งด้านการนำเข้าและส่งออกรวมกันมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ ๔๖ ของผลผลิตรวมของประเทศ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๘ ในช่วงแผนฯ ๓ ขณะเดียวกันอัตราการขยายตัวของสินค้าส่งออกและนำเข้าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๒๒ และ ๒๖ ต่อปี สูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ร้อยละ ๑๔ และ ๑๑.๕ ต่อปี อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยขาดดุลการค้าอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงปี ๒๕๑๓-๒๕๒๓ เฉลี่ยร้อยละ ๑๗.๑ ต่อปี เนื่องจากจำเป็นต้องนำเข้าสินค้าประเภทเครื่องมือเครื่องจักรและวัตถุดิบต่าง ๆ สำหรับอุตสาหกรรมมากขึ้น และผลจากภาวะราคาสินค้าส่งออกโดยเฉพาะราคาสินค้าเกษตรมีราคาผันผวน

๔. ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ จากการเร่งพัฒนาโครงข่ายระบบถนนให้เชื่อมโยงครอบคลุมทั่วประเทศ ทำให้ในช่วงปี ๒๕๒๒-๒๕๒๓ ประเทศไทยมีทางหลวงและถนนรวมทุกประเภทยาวถึง ๑๐๔,๐๐๐ กิโลเมตร เทียบกับปี ๒๕๐๔ ซึ่งมีเพียง ๘,๕๐๐ กิโลเมตร โดยเป็นทางหลวงแผ่นดิน ๑๔,๐๐๐ กิโลเมตร ทางหลวงจังหวัด ๓๐,๐๐๐ กิโลเมตร และทางหลวงท้องถิ่นและทางหลวงชนบท ๖๐,๐๐๐ กิโลเมตร และยังได้เริ่มก่อสร้างทางด่วนขั้นที่ ๑ ในเขตกรุงเทพฯ ในปี ๒๕๒๒ อย่างไรก็ตาม การเร่งพัฒนาโครงข่ายระบบถนนได้ทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างโครงสร้างระบบการขนส่ง ซึ่งเน้นการขนส่งทางถนนมากเกินไป จนละเลยการขนส่งรูปแบบอื่น ๆ นอกจากโครงการขนส่งแล้ว ได้มีการพัฒนาระบบไฟฟ้าและการสื่อสาร โดยในปี ๒๕๒๓ หมู่บ้านในชนบทมีไฟฟ้าใช้เพิ่มขึ้นเป็น ๑๘,๕๑๑ หมู่บ้าน หรือร้อยละ ๓๖



ของหมู่บ้านทั้งหมด ตลอดจนมีการพัฒนาระบบการสื่อสารขั้นพื้นฐานในระดับที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งไปรษณีย์โทรเลข

๕. ด้านสังคม มีดังนี้

(๑) ด้านการศึกษา ได้รับความสำคัญและการจัดสรรเงินลงทุนในด้านการศึกษาในแต่ละแผนอย่างมาก ซึ่งส่งผลให้พัฒนาการศึกษาได้ขยายตัวในด้านปริมาณอย่างรวดเร็ว โดยสามารถขยายบริการการศึกษาทุกระดับได้มากขึ้น โดยในปี ๒๕๒๒ มีประชากรที่อยู่ในโรงเรียนประมาณ ๙.๓ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๒ ของประชากรในวัยเรียนทั้งสิ้น (อายุ ๗-๑๔ ปี) เมื่อเทียบกับร้อยละ ๔๐.๗ ในปี ๒๕๑๓ และในช่วงแผนฯ ๓ และแผนฯ ๔ การพัฒนาด้านอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาได้เพิ่มจำนวนสถานศึกษาอย่างรวดเร็ว และได้ขยายไปสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น

(๒) ด้านการสาธารณสุข การพัฒนาสาธารณสุขประสบผลสำเร็จในการทำให้โรคติดต่ออันตรายบางโรค อาทิ อหิวาตกโรค ไข้ทรพิษ เกิดขึ้นน้อยลงจนไม่เป็นปัญหา

สาธารณสุขอีกต่อไป และโรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กมีอัตราการป่วยและตายลดลง นอกจากนี้ ได้มีการริเริ่มวางแผนประชากรในแผนฯ ๓ ช่วยให้สามารถลดอัตราการเพิ่มของประชากรจากร้อยละ ๓.๒ เหลือร้อยละ ๒.๕ รวมทั้งอัตราการตายโดยส่วนรวมด้วยโรคต่าง ๆ ของประชาชนมีแนวโน้มลดลงโดยในปี ๒๕๒๐ มีอัตราการตายเหลือเพียง ๕.๔ ต่อประชากรพันคน เมื่อเทียบกับปี ๒๕๑๐ ซึ่งมีอัตราการตายสูงถึง ๑๐.๑ ต่อประชากรพันคน นอกจากนี้ ประชากรไทยยังมีสุขภาพและอายุยืนยาวดีพอสมควร โดยในช่วงทศวรรษที่ ๓ อายุขัยเฉลี่ยของประชากรเพศชายเพิ่มขึ้นจาก ๕๕.๒ ปี เป็น ๕๗.๖ ปี ส่วนเพศหญิงเพิ่มขึ้นจาก ๖๑.๘ ปี เป็น ๖๓.๘ ปี ตลอดจนมีการผลักดันให้มีการบรรจุแผนงานอาหารและโภชนาการในแผนพัฒนาฯ แต่ผลการดำเนินงานยังไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

๖. ด้านสิ่งแวดล้อม ได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจหลักของประเทศ โดยเฉพาะทรัพยากรที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ และแร่ ซึ่งได้ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างมากในช่วงแผนฯ ๒-๔ โดยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘ และจัดตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้น เพื่อดูแลรักษาและกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ ซึ่งทำให้แนวนโยบายการบริหารทรัพยากรทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น



๗. ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มีการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาประเทศในวงจำกัดและยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ อาทิ ในสาขาอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีที่นำเข้าและมักไม่ใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากเป็นความลับของเจ้าของเทคโนโลยี รวมทั้งเทคโนโลยีที่ใช้ส่วนใหญ่นำเข้าจากต่างประเทศ โดยไม่มีการกลั่นกรองให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทย เนื่องจากพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศยังไม่เข้มแข็ง และขาดทิศทางการดำเนินงานที่เหมาะสม กำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีจำนวนจำกัด และคุณภาพไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติงานด้านนี้เท่าที่ควร

นอกจากนี้ ในสาขาเกษตร ประชาชนในชนบทยังไม่สามารถรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการขาดความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การกระจายและเผยแพร่เทคโนโลยีสู่ชนบทมีขีดจำกัด และเทคโนโลยีที่ใช้ไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น รวมทั้งประชาชนในชนบทส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างยากจน ทำให้ไม่สามารถรับและนำเทคโนโลยีไปใช้ได้เท่าที่ควร ส่วนในภาคอุตสาหกรรมและภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ ผู้ประกอบการยังไม่ตระหนักถึงการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเท่าที่ควร เนื่องจากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าซึ่งได้รับความคุ้มครองค่อนข้างสูง

๘. ด้านการบริหารจัดการ มีดังนี้

(๑) ด้านการบริหารงานพัฒนาของรัฐ แผนพัฒนาฯ ที่ได้ประกาศใช้ไปแล้วถึง ๔ แผน ตั้งแต่ปี ๒๕๐๔ เป็นแผนหลักที่รัฐบาลนำมาใช้เป็นกรอบในการบริหารเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศได้อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ในช่วงแผนฯ ๒ เศรษฐกิจไทยขยายตัวในอัตราที่สูงเมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ในช่วงแผนฯ ๓ และ ๔ เนื่องจากเกิดภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ และความผันผวนภายในประเทศหลายด้าน การบริหารงานเศรษฐกิจของรัฐจึงมุ่งเน้นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่าง ๆ โดยมิได้มีการวางรากฐานการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นการแก้ปัญหาในระยะยาวให้แก่ประเทศเท่าที่ควร โดยเฉพาะมิได้มีการปฏิรูประบบบริหารงานพัฒนาของรัฐทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์

(๒) ด้านการระดมความร่วมมือจากภาคเอกชน

ความพยายามในการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในรูปแบบสถาบันธุรกิจเข้าร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้เริ่มในแผนฯ ๓ โดยเฉพาะในการพัฒนาสถาบันการเงิน การพัฒนาสาขาอุตสาหกรรม และการพัฒนาธุรกิจการเกษตร โดยมีการก่อตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยขึ้นในปี ๒๕๑๘ เพื่อระดมเงินทุนมาใช้สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ ซึ่งมีภาคเอกชนเป็นผู้บริหารและภาครัฐเป็นผู้ดูแลกำกับให้เป็นไปตามกฎหมาย รวมทั้งทางราชการยังยอมรับบทบาทภาคเอกชนในกลไกบริหารราชการเพิ่มขึ้น โดยในพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเศรษฐกิจที่สำคัญได้กำหนดองค์ประกอบผู้แทนภาคเอกชนในกฎหมาย ตลอดจนคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นตามกฎหมายหรือที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งได้เพิ่มผู้แทนสถาบันธุรกิจเอกชนมากขึ้น อาทิ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน คณะกรรมการพัฒนาการส่งออก

นอกจากนี้ ในช่วงแผนฯ ๔ บทบาทของสถาบันภาคเอกชนได้ขยายตัวมากขึ้น โดยเฉพาะการร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในหมู่ประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งได้ช่วยกระตุ้นให้การพัฒนาสถาบันภาคเอกชนรุดหน้าไปอย่างมาก

แม้ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วงทศวรรษที่ ๓ จะส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น แต่ประเทศไทยยังคงประสบกับประเด็นท้าทายด้านการพัฒนา โดยเฉพาะการให้บริการทั้งด้านสาธารณสุข สาธารณูปโภค การศึกษา คมนาคมขนส่งและการสื่อสาร และการกระจายรายได้ให้ทั่วถึง จึงได้มีการนำไปกำหนดเป็นเป้าหมายและยุทธศาสตร์ของการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับต่อมา



ยุคโชติช่วงชัชวาล

ยุคทองของสภาพัฒน์

(พ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๓๖)



ปฐมบทแห่งความโชติช่วงชัชวาล

ในช่วงเวลาที่เศรษฐกิจทั่วโลกได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์น้ำมัน (Oil Crisis) ซึ่งเกิดขึ้น ๒ ครั้ง ในปี ๒๕๑๖ และปี ๒๕๒๒ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน เนื่องจากประเทศไทยนำเข้าน้ำมันและพึ่งพาน้ำมันเป็นเชื้อเพลิงสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่เน้นผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อส่งออก เมื่อกลุ่มประเทศโอเปก (Organization of the Petroleum Exporting Countries: OPEC) รวมถึงประเทศผู้ผลิตน้ำมันที่สำคัญอย่างอิหร่านและซีเรีย ได้ประกาศงดการส่งออกน้ำมันให้กับสหรัฐอเมริกาโดยเด็ดขาด (Oil Embargo) ตลอดจนการลดกำลังการผลิตลง และประกาศขึ้นราคาน้ำมัน ส่งผลให้ราคาน้ำมันในตลาดโลกพุ่งสูงขึ้นถึงสี่เท่าตัว นำมาซึ่งภาวะเงินเฟ้อทั่วโลก ราคาน้ำมันที่พุ่งสูงขึ้นนี้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยในภาพรวม “ติดหล่ม” ในระหว่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔) โดยนับตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ เป็นต้นมา ราคาน้ำมันที่พุ่งสูงขึ้นและขาดแคลน ประกอบกับเกษตรกรประสบปัญหาการขาดทุนจากการเกษตรตกต่ำ เกิดภาวะเงินเฟ้อในประเทศอยู่ในเกณฑ์สูงติดต่อกัน ๓ ปี ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงินและการคลัง ตลอดจนขาดดุลการค้า ดุลการชำระเงิน และดุลงบประมาณ

ในช่วงเวลาดังกล่าวการเมืองไทยเผชิญกับภาวะขาดผู้นำที่จะสามารถรับมือกับสถานการณ์การเมือง ภัยคอมมิวนิสต์ทั้งภายในและในประเทศเพื่อนบ้าน ความมั่นคง และการพัฒนาประชาธิปไตย สภาวการณ์เหล่านี้ส่งผลให้ในเวลาต่อมา พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๒๓ ภายหลังจากการประกาศลาออกของ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ โดยพลเอกเปรม มีแนวนโยบายในการแก้ไขสถานการณ์และปัญหาเศรษฐกิจที่ไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์น้ำมัน เพื่อจะทำให้ประเทศไทยสามารถพึ่งพาตนเองทางพลังงานได้ในระยะยาว และเกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่าง ๆ อันจะนำพาประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและการกินดีอยู่ดีของประชาชน โดยประเทศไทยจำเป็นต้องหันกลับมาทบทวนถึงความมั่นคงทางพลังงานใหม่ และเริ่มให้ความสนใจกับพลังงานทางเลือกมากขึ้น เพื่อทดแทนการนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศ

โดยในปี ๒๕๒๔ เป็นปีแห่งการเริ่มต้นของประเทศไทยในการผลิตและซื้อขายก๊าซธรรมชาติครั้งแรกจากแหล่งเอราวัณในอ่าวไทย ซึ่งในพิธีเปิดวาล์วส่งก๊าซธรรมชาติ ณ สถานีส่งก๊าซชายฝั่ง จ.ระยอง เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๒๔ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานในพิธีได้กล่าวไว้ว่า “นับจากนี้ไปประเทศไทย



จะพัฒนาก้าวหน้าและโชติช่วงชัชวาล” ซึ่งนัยยะของการอุปมาอุปไมยนี้หมายถึงเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศไทยจากนี้ไปจะเจริญรุ่งเรือง โชติช่วงดุจดั่งเพลิงปลายท่อเผือก๊าซธรรมชาติที่ลุกโชน อันเป็นที่มาและจุดเริ่มต้นของยุคโชติช่วงชัชวาล ซึ่งก๊าซธรรมชาติที่ค้นพบภายในประเทศถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีแบบครบวงจรและการผลิตกระแสไฟฟ้า ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่เสริมสร้างเสถียรภาพทางพลังงาน อีกทั้งเป็นส่วนส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมของภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ ให้เติบโตขึ้น ทำให้เกิดการสร้างงานและการสร้างเมืองอุตสาหกรรมใหม่ในภาคตะวันออก และเป็นประตูเศรษฐกิจการลงทุนในพื้นที่ใหม่ของประเทศ ดังนั้น จึงถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาประวัติศาสตร์ที่พลิกโฉมหน้าประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ ในด้านการวางรากฐานความมั่นคงทางพลังงานและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

สภาพพัฒนกับการวางแผนสู่ความโชติช่วงชัชวาล

บทบาทของ สศช. ในการวางแผนพัฒนาประเทศไทยสู่ความโชติช่วงชัชวาล คือ การสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาประเทศจากแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔) ที่มีความพยายามปฏิรูปประเทศในหลายด้าน เพื่อวางรากฐานและปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้สามารถเอื้อต่อการขยายกำลังผลิตและบริการมากขึ้น ซึ่งเริ่มปรากฏผลชัดเจนมากยิ่งขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) ที่อยู่บนจุดประสงค์หลักเดียวกัน คือ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศสู่ยุคอุตสาหกรรมอย่างเป็นระบบโดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ ถูกออกแบบมาให้เป็นทั้งแผนรับและแผนรุก

สำหรับการเป็น “แผนรับ” คือ การวางแผน เพื่อแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของประเทศที่ประเทศ ประสบอยู่ ณ ขณะนั้น โดยเฉพาะปัญหา ขาดดุลงบประมาณ การขาดดุลบัญชีเดินสะพัด และภาระหนี้ต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น อาทิ แผนฟื้นฟูฐานะเศรษฐกิจและการเงินของ ประเทศ แผนแก้ปัญหาความยากจนและ ชนบทล้าหลัง ส่วนการวาง “แผนเชิงรุก” นั้น เพื่อช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่าง รวดเร็วจากการเพิ่มการเติบโตของเศรษฐกิจ (economic growth) การสร้างงาน (employment) การวางรากฐานการพัฒนา อุตสาหกรรมอย่างสมบูรณ์แบบ (industrialization) และเน้นการรับและการเรียนรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ (technology transfer) เพื่อขับเคลื่อนประเทศไปข้างหน้า โดยมีแนวคิด และลักษณะของแผนที่เน้นการขยายตัว ทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ

นอกจากนี้ แผนฯ ๕ เริ่มปรับเปลี่ยน วิธีการวางแผนจากรายโครงการมาเป็น การจัดทำแผนงาน (Programming) ให้สอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก รวมทั้ง สร้างความสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคม แม้ว่าการวางแผนยังเป็นไปในลักษณะ การบริหารนโยบายจากบนลงล่าง (Top Down) เป็นหลัก แต่เริ่มมีการกระจายการวางแผนลงสู่ ระดับภูมิภาค เพื่อวางรากฐานการพัฒนาที่มั่นคง ให้กับประเทศ โดยจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่เฉพาะ และการพัฒนาเมือง ซึ่งเป็นการปรับแนวนโยบาย



การพัฒนาประเทศ “แนวใหม่” ที่ยึดพื้นที่ เป็นหลักในการวางแผน กำหนดแผนงาน และโครงการให้มีผลทางปฏิบัติทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เช่น พื้นที่เป้าหมายเพื่อพัฒนา ชนบท พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก พื้นที่เมืองหลัก เป็นต้น เน้นการปฏิรูประบบ บริหารงานพัฒนาของรัฐ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยจัดตั้งกลไก การบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการ เพื่อให้มีระบบการตัดสินใจ สั่งการ การติดตาม ประเมินผล และให้ความสำคัญกับบทบาทและการระดมความร่วมมือ จากภาคเอกชน เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากขึ้น



การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ห่วงใจ แห่งการยกระดับประเทศไทยสู่ความโศกซ์ช่วงชั่วเวลา

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ ได้กำหนดให้พื้นที่ ๓ จังหวัดชายฝั่งทะเล ภาคตะวันออกของประเทศไทย (ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา) เป็น “ศูนย์กลางความเจริญและแหล่งอุตสาหกรรมหลักของประเทศ” เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคอย่างเป็นระบบ และปรับโครงสร้าง การผลิตด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมของประเทศ เพื่อให้ประเทศไทย ก้าวเข้าสู่ “ประเทศอุตสาหกรรมใหม่” หรือ กลุ่ม NICs (Newly Industrialized Country) โดย สศช. มีบทบาททั้งในคณะกรรมการ ระดับนโยบายและระดับการดำเนินการ ผ่านกลไกคณะกรรมการพัฒนา พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (กพอ.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รัฐมนตรีและหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการ และ ดร.เสนาะ อุนากุล เลขาธิการ สศช. เป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่กำกับดูแล กำหนดนโยบาย พิจารณานุมัติแผนงาน/โครงการ พร้อมทั้งจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล ตะวันออก (สพอ.) มี ดร.สาวิตต์ โพธิวิหค เป็นผู้อำนวยการ เป็นทีมงาน พิเศษที่ระดมนักวิชาการทั้งจาก สศช. หน่วยงานต่าง ๆ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในการขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อทำหน้าที่วิเคราะห์และเสนอแนะนโยบาย จัดทำแผน และแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนติดตามประเมินผล การพัฒนา

สพอ. ได้จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program: ESB) หรือที่เรียกว่า “อีสเทิร์นซีบอร์ด” ขึ้น และประสานกับหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ทั้งการพัฒนาท่าเรือน้ำลึก นิคมอุตสาหกรรม โครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนอื่น ๆ เช่น ถนน รถไฟ อ่างเก็บน้ำและท่อส่งน้ำ ระบบโทรคมนาคม เป็นต้น รวมทั้งการจัดทำผังเมืองรวม โดยการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ นำไปสู่การเริ่มต้นก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบังขั้นที่ ๑ ในเดือนธันวาคม ๒๕๓๐ เป็นการก่อสร้างท่าเรือขนาดใหญ่ เพื่อรองรับเรือและสินค้าที่เพิ่มมากขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ และบรรเทาความแออัดที่เกิดขึ้นกับท่าเรือกรุงเทพ โดยท่าเรือแหลมฉบังขั้นที่ ๑ แล้วเสร็จและเปิดดำเนินการท่าเทียบเรือท่าแรก คือท่า B1 เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๓๔

นอกจากนี้โครงสร้างพื้นฐานหลักที่สำคัญ อาทิ นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และท่าเรือมาบตาพุด ก็เริ่มต้นการพัฒนาในทศวรรษนี้ เพื่อให้พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมแห่งใหม่ของประเทศที่สามารถแข่งขันได้ สนับสนุนการกระจายความเจริญออกจากกรุงเทพมหานคร สร้างงานให้แก่ประชาชน และสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทย



“ยุคทองของสภาพัฒน” สานต่อความขัดแย้งช่วงชิงเวลา และการเป็นสื่อตัวที่ ๕ แห่งเอเชีย

เมื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศภายใต้แผนฯ ๕ เริ่มปรากฏผลเป็นที่ประจักษ์ แนวทางการพัฒนาจึงถูกส่งต่อไปสู่ **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔)** ที่ครอบคลุมทั้งมิติทางเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการกำหนดแผนงาน ๑๐ แผน และหันมาให้ความสำคัญกับการวางแผนจากระดับล่างขึ้นมาข้างบน (Bottom-up) มากขึ้น มีการปรับปรุงการบริหารและบทบาทของรัฐบาลในการบริหารประเทศ กำหนดแนวทางการพัฒนาที่สร้างการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการรักษาเสถียรภาพของการเงินการคลัง โดยเน้นการระดมเงินออมในประเทศ ตลอดจนการใช้จ่ายภาครัฐอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ พัฒนาสาธารณูปโภคจากแผนฯ ๕ ที่เน้นเพียงการเข้าถึงประปาและไฟฟ้าอย่างทั่วถึงของประชาชน สู่การวางแผนที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพเป็นสำคัญ ซึ่งคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคส่งเสริมความพร้อมของพื้นที่และมีผลต่อการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้ตัดสินใจเลือกลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น

นอกจากนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๖ ยังมุ่งเน้นการพัฒนาฝีมือแรงงานและคุณภาพชีวิต การเพิ่มบทบาทองค์กรประชาชนในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการเริ่มแผนหลักการ **พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** อันนำไปสู่การจัดตั้งสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) หรือ NSTDA เพื่อพัฒนาขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศให้มีความทันสมัยมากขึ้น ถือเป็นสิ่งจำเป็นในการยกระดับขีดความสามารถของประเทศ ตลอดจนการจัดทำ **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ** เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตและการตลาดของประเทศให้กระจายตัวมากขึ้น เน้นการนำบริการพื้นฐานที่มีอยู่แล้วมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ซึ่งใน

การดำเนินการต่าง ๆ ภายใต้แผนฯ ๖ ที่ได้กำหนดแผนงานนั้น ทำให้หน่วยปฏิบัติสามารถจัดทำแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับแผนงานได้ทันที ซึ่งเป็นจุดเด่นในการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาฯ ในยุคโชติช่วงชัชวาล

ในช่วงแผนฯ ๕ และแผนฯ ๖ นอกจากสศช. จะมีบทบาทในการวางแผนพัฒนาประเทศแล้ว ยังเป็นกำลังหลักในการผลักดันนโยบายเศรษฐกิจและขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ จากสังคมกึ่งเกษตรมาเป็นสังคมเกษตรอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยดำเนินการผ่านกลไก

คณะกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ที่ประกอบด้วยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ทำหน้าที่ตัดสินใจและสั่งการเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เช่น คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ (รศก.) ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการนโยบายกลางรับผิดชอบด้านนโยบายการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกลไกในการบริหารนโยบายพลังงานให้มีเอกภาพและเกิดความคล่องตัวมากขึ้น คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) เป็นกลไกที่สร้างขึ้นเพื่อให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการพัฒนาประเทศ เป็นต้น

ภารกิจเหล่านี้ทำให้บทบาทของ สศช. โดดเด่นมากในช่วงเวลาดังกล่าว จนอาจกล่าวขานได้ว่าเป็น “ยุคทองของสภาพัฒน์” ก็ว่าได้ เมื่อประกอบกับนโยบายรัฐบาลในสมัยของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่ได้กำหนดให้มีความสอดคล้องกับแผนฯ ๖ ที่เน้นการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ โดยรัฐบาลพลเอกชาติชายได้ดำเนินนโยบายสำคัญต่อประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศในคาบสมุทรอินโดจีน เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อจากรัฐบาลของพลเอกเปรม ด้วยแนวคิด “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ส่งผลให้ไทยมีตลาดสินค้าใหม่เพิ่มขึ้น ประกอบกับภายหลังผลของการเจรจาข้อตกลงพลาซ่าแอคคอร์ด (Plaza Accord)* ยังผลทางอ้อมต่อการส่งออกของไทยให้สูงขึ้น ทำให้เกิดการไหลเข้าของทุนต่างชาติในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เกิดการย้ายฐานการผลิตของประเทศต่างๆ เข้ามายังประเทศไทย โดยเฉพาะจากญี่ปุ่น



นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญภายใต้แผนฯ ๖ โดยรัฐให้เอกชนร่วมลงทุน อาทิ โครงการโทรศัพท์พื้นฐาน ๓ ล้านเลขหมาย โครงการรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพฯ โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ และโครงการทางด่วนยกระดับ การสานต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากแผนฯ ๕ สืบต่อมาถึงแผนฯ ๖ ทำให้เศรษฐกิจไทยเติบโตขึ้น และพลิกฟื้นจากภาวะที่ย่ำแย่สู่การขยายตัวของผลผลิตมวลรวมของประเทศสูงขึ้นกว่าร้อยละ ๑๓.๒ ในปี ๒๕๓๑ และส่งผลต่อเนื่องให้มีอัตราการเติบโตสูงที่สุดในโลกถึงร้อยละ ๑๑.๖-๑๓.๓ ในช่วงปี ๒๕๓๑-๒๕๓๓ จนมีการคาดการณ์ว่าไทยจะได้เป็น ‘เสือตัวที่ ๕ ของเอเชีย’ ต่อจากเกาหลีใต้ ฮองกง สิงคโปร์ และไต้หวัน

การพลิกฟื้นของเศรษฐกิจประเทศไทย

จากสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจที่ประเทศต้องเผชิญในช่วงเวลาของการเริ่มต้นทศวรรษ จนนำไปสู่การวางแผนพัฒนาประเทศ เพื่อลดผลกระทบจากปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยมุ่งเน้นรักษาวินัยทางการเงินและการคลังอย่างเข้มงวดและเคร่งครัด รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ตลอดจนความโชคดีที่ประเทศไทยค้นพบก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทยทำให้สามารถบรรเทาปัญหาราคาน้ำมันที่สูงขึ้นมากในขณะนั้นได้ ส่งผลให้ในช่วงครึ่งหลังของทศวรรษ ประมาณ

* ข้อตกลงพลาซ่าแอคคอร์ด (Plaza Accord) คือ การปฏิญญาระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและผู้ว่าการธนาคารกลางของ ๕ ประเทศ คือ อเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมันตะวันตก และ ญี่ปุ่น ที่มีเนื้อหาสาระ คือ ความต้องการในการลดค่าเงินดอลลาร์

ปี ๒๕๒๘-๒๕๓๒ และคาบเกี่ยวไปถึงปี ๒๕๓๓ “เศรษฐกิจของประเทศกลับมาสู่จุดของการพลิกฟื้นเติบโต” ได้อีกครั้งหนึ่ง โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้นจาก ๖๖๒ พันล้านบาทในปี ๒๕๒๓ เป็น ๑,๐๕๖ พันล้านบาท ในปี ๒๕๒๘ และเพิ่มเป็น ๒,๑๘๔ พันล้านบาท ในปี ๒๕๓๓

หรือถ้าดูต่อจำนวนประชากรจะมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยเพิ่มขึ้นจาก ๑๔,๑๘๐ บาท เป็น ๒๐,๔๘๓ บาท และ ๓๙,๑๐๔ บาท ในปี ๒๕๒๘ และปี ๒๕๓๓ ตามลำดับ โดยมีอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นจากเฉลี่ยร้อยละ ๕.๖๕ ในช่วงปี ๒๕๒๓-๒๕๒๘ ซึ่งเป็นช่วงต้นทศวรรษ เป็นเฉลี่ยร้อยละ ๙.๘๙ ในช่วงปี ๒๕๒๘-๒๕๓๓ และจากภาวะเศรษฐกิจที่เติบโตส่งผลให้เกิดการจ้างงานตามมา โดยในช่วงปี ๒๕๒๘-๒๕๓๓ มีการจ้างงานเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลทางสถิติที่มีการจ้างงานในปี ๒๕๓๓ สูงถึง ๓๐.๘๔ ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๒๓ ที่มีการจ้างงานอยู่ที่ประมาณ ๒๒.๕๒ ล้านคน หรือมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นเกือบ ๖ ล้านคนต่อปี

ตารางที่ ๑ ข้อมูลทางเศรษฐกิจที่สำคัญในช่วงปี ๒๕๒๓-๒๕๓๓

รายการ	๒๕๒๓	๒๕๒๘	๒๕๓๓
จำนวนประชากร (ล้านคน)	๔๖.๗๒	๕๑.๕๘	๕๕.๘๔
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (พันล้านบาท)	๖๖๒	๑,๐๕๖	๒,๑๘๔
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อประชากร (บาท)	๑๔,๑๘๐	๒๐,๔๘๓	๓๙,๑๐๔
อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ร้อยละ)	(๒๕๒๓-๒๕๒๘) ๕.๖๕%		(๒๕๒๘-๒๕๓๓) ๙.๘๙%
อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อประชากร (ร้อยละ)	(๒๕๒๓-๒๕๒๘) ๓.๖๕%		(๒๕๒๘-๒๕๓๓) ๘.๒๐%
กำลังแรงงาน (ล้านคน)	๒๒.๗๓	๒๖.๘๕	๓๑.๕๕
การจ้างงาน (ล้านคน)	๒๒.๕๒	๒๕.๘๕	๓๐.๘๔

ที่มา : รายได้ประชาชาติของประเทศไทย
รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ของธนาคารแห่งประเทศไทย

การปรับเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจจากเกษตรกรรมสู่อุตสาหกรรมและบริการ

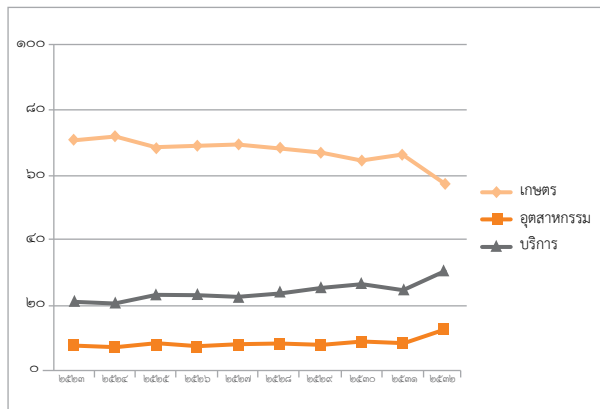
นอกจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่เริ่มกลับมาเติบโตได้อีกครั้งแล้ว สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดในช่วงยุคนี้คือ โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ก่อนหน้านี้พึ่งพาภาคเกษตรเป็นหลักไปสู่ “การปรับโครงสร้างประเทศจากเกษตรกรรมเป็นประเทศที่ยังคงใช้ศักยภาพด้านการเกษตร แต่มุ่งเน้นภาคอุตสาหกรรมและบริการเพิ่มขึ้น” ซึ่งหากย้อนไปดูโครงสร้างระบบเศรษฐกิจในช่วงปี ๒๕๒๓-๒๕๓๒ จะเห็นว่าในระบบเศรษฐกิจไทยมีอัตราการเติบโตของภาคเกษตรลดลง โดยลดลง

โครงสร้างและการขยายตัวของเศรษฐกิจประเทศไทย ช่วงปี ๒๕๒๓-๒๕๓๒

ภาคเศรษฐกิจ	อัตราการขยายตัว		สัดส่วนโครงสร้างต่อ GDP	
	๒๕๒๓-๒๕๒๘	๒๕๒๘-๒๕๓๒	๒๕๒๓	๒๕๓๒
เกษตร	๔.๙	๔.๑	๒๐.๖	๑๖.๐
อุตสาหกรรม	๔.๖	๑๓.๗	๒๘.๘	๓๑.๔
บริการ	๖.๕	๙.๙	๕๐.๕	๕๒.๓

ที่มา : ข้อมูลจาก สศช.

การจ้างงานตามภาคเศรษฐกิจ ช่วงปี ๒๕๒๓ - ๒๕๓๒



ที่มา : รายงานสำรวจกำลังแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากช่วงต้นทศวรรษประมาณปี ๒๕๒๓-๒๕๒๘ ที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๔.๙ ลดลงเป็นเติบโตเฉลี่ยร้อยละ ๔.๑ ในช่วงปี ๒๕๒๘-๒๕๓๒ ในขณะที่ในช่วงปี ๒๕๒๘-๒๕๓๒ มีอัตราการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมและบริการเพิ่มขึ้น โดยภาคอุตสาหกรรมมีการเติบโตเพิ่มขึ้นสูงถึงเฉลี่ยร้อยละ ๑๓.๗ และภาคบริการเติบโตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๙.๙ เพิ่มขึ้นจากช่วงปี ๒๕๒๓-๒๕๒๘ ที่ภาคอุตสาหกรรมมีการเติบโตเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ ๔.๖ และภาคบริการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ ๖.๕

จะเห็นได้ว่าสัดส่วนภาคอุตสาหกรรมมีการเติบโตอย่างรวดเร็วมาก และจากอัตราการเติบโตดังกล่าว ทำให้โครงสร้างระบบเศรษฐกิจในปี ๒๕๓๒ เปลี่ยนไปจากปี ๒๕๒๓ ที่มีสัดส่วนภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่ร้อยละ ๒๘.๘ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓๑.๔ ภาคบริการจากร้อยละ ๕๐.๕ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๕๒.๖ แต่ภาคเกษตรลดลง โดยลดลงจากร้อยละ ๒๐.๖ เป็นร้อยละ ๑๖.๐

โครงสร้างระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลกระทบต่อเนื่องทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ ซึ่งสะท้อนจากสัดส่วนการจ้างงานในภาคเกษตรกรรมที่แม้ว่ายังคงมีสัดส่วนที่สูงแต่เริ่มลดลง โดยลดลงจากร้อยละ ๗๐.๘

ในปี ๒๕๒๓ เป็นร้อยละ ๕๗.๑ ในปี ๒๕๓๒ ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการมีสัดส่วนการจ้างงานเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นจากในปี ๒๕๒๓ ที่มีสัดส่วนการจ้างงานอยู่ที่ร้อยละ ๘.๑ และร้อยละ ๒๑.๑ ตามลำดับ เป็นในปี ๒๕๓๒ มีสัดส่วนการจ้างงานอยู่ที่ร้อยละ ๑๒.๕ และร้อยละ ๓๐.๔ ตามลำดับ

นอกจากนั้น จากการเติบโตอย่างรวดเร็วของภาคอุตสาหกรรมซึ่งหลัก ๆ เป็นผลมาจากนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก สภาพการเมืองในขณะนั้นที่ค่อนข้างมั่นคง และเศรษฐกิจที่เริ่มกลับมาดี ส่งผลให้มีนักลงทุนจากต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยมีมูลค่าการลงทุน

รวมสุทธิจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น ในช่วงปี ๒๕๒๕-๒๕๒๙ มีมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณปีละ ๔,๙๐๐-๙,๕๐๐ ล้านบาท หรือเฉลี่ยประมาณปีละ ๘,๑๐๐ ล้านบาท เพิ่มเป็นประมาณ ๑๗,๕๐๐ ล้านบาท ในปี ๒๕๓๐ และ ๓๘,๘๒๐ ล้านบาท ในปี ๒๕๓๑ ทั้งนี้ มูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศ ประกอบไปด้วย ๒ ส่วน ได้แก่ การลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศ และการลงทุนซื้อหุ้นสุทธิจากต่างประเทศ ซึ่งในช่วงปี ๒๕๒๕-๒๕๒๙ มีสัดส่วนมูลค่าการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศต่อมูลค่าการลงทุนซื้อหุ้นสุทธิจากต่างประเทศประมาณร้อยละ ๘๒ : ๑๘ แต่ในช่วงปี ๒๕๓๐-๒๕๓๑ มีการลงทุนซื้อหุ้นสุทธิจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นในอัตราที่ค่อนข้างสูง ทำให้สัดส่วนมูลค่าการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศต่อมูลค่าการลงทุนซื้อหุ้นสุทธิจากต่างประเทศเปลี่ยนเป็นร้อยละ ๕๗ : ๔๓

การพัฒนาอุตสาหกรรมและการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ทำให้เกิดการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม โรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากส่วนใหญ่



กระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยจากข้อมูลของกระทรวงอุตสาหกรรมเมื่อปี ๒๕๓๒ พบว่ามีโรงงานทั่วประเทศจำนวน ๔๙,๖๒๑ โรง เป็นโรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลจำนวน ๒๙,๙๔๘ โรง หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๐.๓๕ ของจำนวนโรงงานทั้งหมด ที่เหลือจำนวน ๑๙,๖๗๓ โรง หรือร้อยละ ๓๙.๖๕ ตั้งอยู่นอกเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

จากอันสงค์ของภาวะเศรษฐกิจที่ดี มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ประชาชนมีกำลังซื้อหรือกำลังในการจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น เห็นได้จากรายจ่ายเพื่อการบริโภคของประชาชนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจากข้อมูลที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้คำนวณไว้ในขณะนั้นว่า มีอัตราการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายเพื่อการบริโภคของประชาชนเพิ่มขึ้นจากที่มีอัตราการรายจ่ายเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๖.๙ ในช่วงปี ๒๕๒๕-๒๕๒๙ เป็นร้อยละ ๑๐.๗ ในปี ๒๕๓๐ และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นร้อยละ ๑๓.๙ ในปี ๒๕๓๑ นอกจากรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคประชาชนแล้ว ในส่วนของภาคเอกชนมีอัตราการลงทุนเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน โดยมีอัตราการลงทุนของเอกชนเพิ่มขึ้นจากเฉลี่ยร้อยละ ๔.๖ ในช่วงปี ๒๕๒๕-๒๕๒๙ เพิ่มเป็นร้อยละ ๕๒.๘ และร้อยละ ๓๒.๓ ในปี ๒๕๓๐ และปี ๒๕๓๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒ การลงทุนสุทธิจากต่างประเทศ และอัตราการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายภาคประชาชนและเอกชน

รายการ	๒๕๒๕-๒๕๒๙	๒๕๓๐	๒๕๓๑
การลงทุนรวมสุทธิจากต่างประเทศ (ล้านบาท)	๘,๑๒๗	๑๗,๕๗๓	๓๘,๘๒๐
- การลงทุนโดยตรงสุทธิ	๖,๖๗๙	๔,๗๑๑	๒๗,๖๒๙
- การลงทุนซื้อหุ้นสุทธิ	๑,๔๔๘	๑๒,๘๖๒	๑๑,๑๙๑
อัตราการเติบโตของรายจ่ายการบริโภคของประชาชน (ร้อยละ)	๖.๘๗	๑๐.๖๙	๑๓.๘๖
อัตราการเติบโตของการลงทุนของภาคเอกชน (ร้อยละ)	๔.๖๑	๕๒.๘๐	๓๒.๒๘

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การค้าขายกับต่างประเทศ

ในช่วงต้นทศวรรษประเทศไทยยังมีการค้าขายกับต่างประเทศไม่มากนัก แต่จากนโยบายเปลี่ยนสนาเป็นสนาการค้า ทำให้ประเทศไทยเปิดประตูค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น ส่งผลให้มีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น โดยเพิ่มจากในช่วงปี ๒๕๒๓-๒๕๒๗ ที่มีมูลค่าการค้าขายรวมอยู่ที่ประมาณ ๑.๗๒๖ ล้านล้านบาท หรือเฉลี่ยประมาณปีละ ๓๔๕,๑๒๔ ล้านบาท เป็นในช่วงปี ๒๕๒๘-๒๕๓๒ มูลค่าการค้าขายรวมอยู่ที่ประมาณ ๓.๔๓๐ ล้านล้านบาท หรือมีมูลค่าการค้าเฉลี่ยประมาณ ๖๘๖,๑๐๕ ล้านบาทต่อปี เพิ่มขึ้นเกือบประมาณ ๒ เท่า แยกเป็นมูลค่าด้านการส่งออกเพิ่มขึ้นจากเฉลี่ยประมาณ ๑๕๑,๑๐๐ ล้านบาทต่อปี ในช่วงปี ๒๕๒๓-๒๕๒๗ เป็นเฉลี่ยประมาณ

๓๒๗,๒๘๐ ล้านบาทต่อปี ในช่วงปี ๒๕๒๘-๒๕๓๒ ทั้งนี้เฉพาะการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมมีสัดส่วนการส่งออกลดลง ในปี ๒๕๓๒ มีสัดส่วนอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๒๘.๔ ของมูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมด ลดลงจากปี ๒๕๒๓ ที่มีสัดส่วนที่ประมาณร้อยละ ๕๐.๓ ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด

สำหรับสินค้าประเภทอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่หลังปี ๒๕๒๙ เป็นต้นมา จนในปีท้ายทศวรรษคือ ในปี ๒๕๓๒ มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ ๖๔.๕ ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด จากปี ๒๕๒๓ ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๓๐.๔ ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดเท่านั้น โดยสินค้าอุตสาหกรรมมีการขยายตัวของการส่งออกเพิ่มขึ้นเกือบทุกรายการ และในจำนวนนี้สินค้าที่มีการขยายตัวของการส่งออกสูงเป็นสินค้าประเภทเครื่องยนต์และอุปกรณ์การขนส่ง โดยเฉพาะรถยนต์นั่งและสเตชันเวกอน สินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน อาทิ เครื่องทำน้ำร้อนและเครื่องใช้อื่น ๆ ที่ให้ความร้อนด้วยไฟฟ้า และส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องเล่นแผ่นเสียงและวิดีโอ

ขณะที่การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน โดยเพิ่มจากในช่วงปี ๒๕๖๓-๒๕๖๗ ที่มีมูลค่าการนำเข้าเฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ประมาณ ๑๙๔,๐๒๔ ล้านบาท เป็นนำเข้าเฉลี่ยต่อปีที่ ๓๕๘,๘๒๕ ล้านบาท ในช่วงปี ๒๕๖๘-๒๕๗๒ โดยสินค้าที่มีอัตราการนำเข้าขยายตัวเพิ่มขึ้นสูงมากส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง เครื่องจักรทั้งที่ใช้ไฟฟ้าและไม่ใช้ไฟฟ้า เพื่อนำมาใช้ในการเกษตรและอุตสาหกรรม

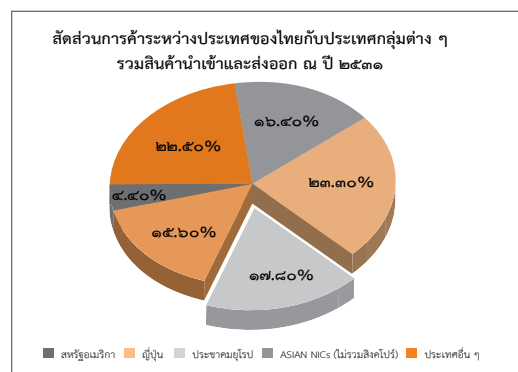
จากข้อมูลการส่งออกและนำเข้าสินค้าจะเห็นว่า ในช่วงต้นทศวรรษ (ปี ๒๕๖๓-๒๕๖๙) ประเทศไทยขาดดุลการค้าลดลง เนื่องจากการขยายตัวของส่งออกที่มากกว่านำเข้า โดยในช่วงปี ๒๕๖๓-๒๕๖๗ ประเทศไทยขาดดุลการค้าประมาณ ๔๒,๙๒๓ ล้านบาทต่อปี ต่อมาในปี ๒๕๖๘ ขาดดุลการค้าลดลงเป็น ๓๕,๓๐๘ ล้านบาท และสามารถเกินดุลการค้าได้ในปี ๒๕๖๙ ที่ประมาณ ๗,๘๙๐ ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ในช่วงท้ายทศวรรษประเทศไทยเริ่มกลับมาขาดดุลการค้ามากขึ้น โดยขาดดุลเพิ่มเป็น ๔๘,๐๕๑ ล้านบาท ในปี ๒๕๗๑ และ ๗๑,๙๖๐ ล้านบาท ปี ๒๕๗๒

ตารางที่ ๓ มูลค่าการค้าระหว่างประเทศ

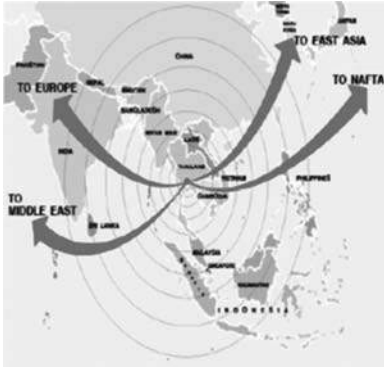
รายการ	๒๕๖๓-๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	๒๕๗๑	๒๕๗๒
มูลค่าการค้าระหว่างประเทศ (ล้านบาท)	๓๔๕,๑๒๔	๔๒๐,๙๘๐	๔๕๕,๙๙๐	๖๐๗,๔๖๔	๘๕๒,๒๗๓	๑,๐๙๔,๘๒๐
- ส่งออกสินค้า (ล้านบาท)	๑๕๑,๑๐๐	๑๙๒,๘๓๖	๒๓๑,๔๔๐	๒๙๘,๕๘๔	๔๐๒,๑๑๑	๕๑๑,๔๓๐
อัตราขยายตัว (%)	๗.๖๒	๑๑.๗๔	๒๐.๐๒	๒๙.๐๑	๓๔.๖๗	๒๗.๑๙
- นำเข้าสินค้า (ล้านบาท)	๑๙๔,๐๒๔	๒๒๘,๑๔๔	๒๒๓,๕๕๐	๓๐๘,๘๘๐	๔๕๐,๑๖๒	๕๘๓,๓๙๐
อัตราขยายตัว (%)	๖.๖๘	๔.๙๐	-๒.๐๑	๓๘.๑๗	๔๕.๗๔	๒๙.๖๐
ดุลการค้า (เกินดุล/-ขาดดุล) (ล้านบาท)	- ๔๒,๙๒๓	- ๓๕,๓๐๘	๗,๘๙๐	- ๑๐,๒๙๖	- ๔๘,๐๕๑	- ๗๑,๙๖๐

หมายเหตุ : เป็นมูลค่าตามนิยามการชำระเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่มา : สศช. ประมวลจากข้อมูลเครื่องชี้วัดเศรษฐกิจ ธนาคารแห่งประเทศไทย



ทั้งนี้ ณ ปี ๒๕๖๑ ประเทศไทยมีการค้าระหว่างประเทศกับประเทศ/กลุ่มประเทศที่สำคัญ ได้แก่ (๑) ประเทศญี่ปุ่น มีสัดส่วนการค้าในภาพรวมกับประเทศไทยที่ประมาณร้อยละ ๒๓.๓ โดยมีสัดส่วนที่ประเทศไทยส่งออกประมาณร้อยละ ๑๖.๐ แต่มีการนำเข้าสูงถึงร้อยละ ๒๙.๐ (๒) ประชาคมยุโรป มีสัดส่วนการค้าที่ประมาณร้อยละ ๑๗.๘ มีสัดส่วนที่ประเทศไทยส่งออกที่ร้อยละ ๒๐.๘ และนำเข้าอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๑๕.๕ (๓) ประเทศสหรัฐอเมริกา มีสัดส่วนการค้าร้อยละ ๑๖.๔ โดยประเทศไทยมีการส่งออกร้อยละ ๒๐.๐ และนำเข้าที่ประมาณร้อยละ ๑๓.๖ (๔) กลุ่ม Asian NICs มีสัดส่วนการค้าประมาณร้อยละ ๑๕.๖ ประเทศไทยส่งออกที่ประมาณร้อยละ ๑๕.๕ ขณะที่มีการนำเข้าร้อยละ ๑๕.๖ และ (๕) กลุ่ม Asian ที่ไม่รวมสิงคโปร์ มีสัดส่วนการค้าที่ประมาณร้อยละ ๙.๔ ประเทศไทยส่งออกร้อยละ ๙.๐ โดยมีสัดส่วนการนำเข้าร้อยละ ๙.๗ ซึ่งจากภาพรวมการค้าระหว่างประเทศในปี ๒๕๖๑ ที่ประเทศไทยเริ่มกลับมาขาดดุลการค้ามากขึ้นนั้น จะเห็นว่าประเทศไทยขาดดุลการค้ากับประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด โดยขาดดุลที่ประมาณร้อยละ ๗๗.๑ รองลงมาคือกลุ่ม Asian NICs ขาดดุลที่ประมาณร้อยละ ๑๕.๙ ทั้งนี้ ประเทศไทยมีการค้าเกินดุลอยู่เพียง ๒ ประเทศ/กลุ่มเท่านั้น ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา เกินดุลประมาณร้อยละ ๑๐.๓ และกลุ่มประชาคมยุโรป เกินดุลประมาณร้อยละ ๔.๑



“การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก” ฐานการผลิตอุตสาหกรรมและการเปิดประตูใหม่ของประเทศ

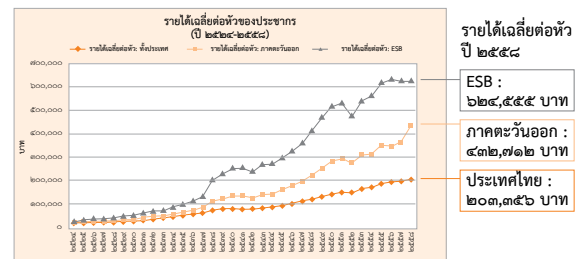
โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก หรือ Eastern Seaboard Development Program (ESB) เป็นแนวคิดของ สศช. ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ (๒๕๒๕-๒๕๒๙) ในสมัยรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ โดยแนวคิดนี้ เกิดจากภาวะเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจระหว่างประเทศตกต่ำ ประเทศขาดดุล การชำระเงิน ต้องหาทางในการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศให้มากขึ้น แต่ด้วย โครงสร้างพื้นฐานที่จะใช้รองรับการค้าขายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะท่าเรือนำเข้า

และส่งออกสินค้าเพื่อการพาณิชย์ คือ ท่าเรือกรุงเทพที่คลองเตยเริ่มมีข้อจำกัดในช่วงปลายทศวรรษ

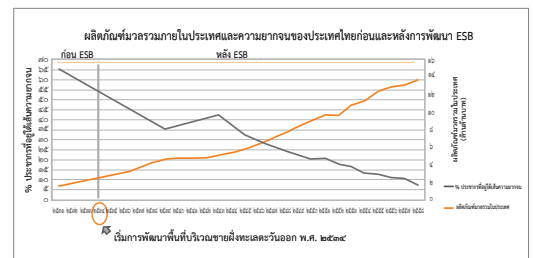
ด้วยศักยภาพท่าเรือคลองเตยที่เป็นท่าเรือแม่น้ำ รองรับเรือที่กินน้ำลึกได้ไม่เกิน ๘.๕ เมตรเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถ รองรับเรือพาณิชย์ขนาดใหญ่ได้ รวมทั้งมีปัญหาการจราจรที่แออัดส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการขนส่งสินค้า ประกอบกับการ ค้นพบก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทยซึ่งเป็นโอกาสในการพัฒนาฐานเศรษฐกิจใหม่ของประเทศ ทำให้มีการวางแผนการพัฒนา พื้นที่ใหม่ขึ้นมารองรับ โดยนอกจากจะเป็นการเตรียมพื้นที่รองรับอุตสาหกรรมแล้ว ยังเป็นการเริ่มต้นของการ ดำเนินนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคหรือพื้นที่อื่นนอกเหนือจากกรุงเทพฯ และปริมณฑลซึ่งเริ่มแออัด

อย่างจริงจัง โดยพื้นที่ที่ได้รับการพิจารณาว่ามีศักยภาพคือพื้นที่บริเวณ ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยเฉพาะบริเวณแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี และบริเวณมาบตาพุด จังหวัดระยอง เพราะอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ (กรุงเทพฯ-แหลมฉบัง ๑๓๐ กม./ กรุงเทพฯ-มาบตาพุด ๑๘๐ กม.) แต่ห่างไกลจากตัวเมือง จึงเหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นพื้นที่รองรับ อุตสาหกรรม และมีพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาท่าเรือน้ำลึก เพื่อรองรับ เรือและสินค้าที่คาดว่าจะเพิ่มมากขึ้นตามการพัฒนาของภาคอุตสาหกรรม

ในการวางแผนได้กำหนดให้พื้นที่บริเวณแหลมฉบังเป็นที่ตั้ง ของท่าเรือพาณิชย์ระดับสากล รองรับอุตสาหกรรมขนาดกลางและ ขนาดย่อมที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ และเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือวิทยาศาสตร์ เครื่องจักรและอะไหล่ เป็นต้น สำหรับพื้นที่บริเวณมาบตาพุด เป็นที่ตั้ง ของท่าเรืออุตสาหกรรม รองรับอุตสาหกรรมที่ใช้ก๊าซธรรมชาติ เป็นวัตถุดิบหลัก อุตสาหกรรมหนัก อุตสาหกรรมที่ใช้เงินลงทุน และเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ปุ๋ย ซีเมนต์ภัณฑ์ น้ำมัน และพลังงาน เป็นต้น



รายได้เฉลี่ยต่อหัว ปี ๒๕๕๕
 ESB : ๒๒๔,๕๕๕ บาท
 ภาคตะวันออก : ๔๓๒,๗๑๒ บาท
 ประเทศไทย : ๒๐๓,๓๕๖ บาท



ที่มา : เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการพิจารณาพื้นที่ บริเวณชายฝั่งตะวันออก / สศช. พฤษภาคม ๒๕๖๐

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกยังไม่เห็นผล ที่เป็นรูปธรรมชัดเจนในทศวรรษนี้ แต่จะเห็นผลของการพัฒนาในทศวรรษต่อไป เพราะต้อง ใช้ระยะเวลาในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นหัวใจไม่ว่าจะเป็น การก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบังที่เริ่มในปี ๒๕๓๐ แล้วเสร็จปี ๒๕๓๔ การก่อสร้างท่าเรือ มาบตาพุดที่เริ่มปี ๒๕๓๒ แล้วเสร็จปี ๒๕๓๕ ส่วนการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ระยะที่ ๑ แล้วเสร็จปี ๒๕๓๓ และปี ๒๕๓๔ ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญส่วนใหญ่แล้วเสร็จในช่วงที่เลยจาก ระยะเวลาของทศวรรษนี้ไปแล้ว

รัฐวิสาหกิจกลไกสำคัญของการให้บริการพื้นฐานของประเทศ

การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจได้มีมานานตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพื่อใช้เป็นกลไกของรัฐในการเร่งรัดผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้าและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยการดำเนินกิจการส่วนใหญ่ของรัฐวิสาหกิจมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการพื้นฐานของประเทศ อาทิ ด้านไฟฟ้า ด้านระบบประปา ด้านโทรคมนาคม และด้านคมนาคมขนส่ง ซึ่งในแต่ละทศวรรษที่ผ่านมา รัฐวิสาหกิจได้มีการลงทุนเพื่อพัฒนาบริการพื้นฐานมาอย่างต่อเนื่อง และถึงแม้ว่าในช่วงต้นทศวรรษประเทศไทยจะประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจจนทำให้ต้องมีการชะลอการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานออกไป แต่ก็ไม่ได้เป็นผลกระทบต่อการขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน โดยในช่วงต้นทศวรรษระหว่างปี ๒๕๒๓-๒๕๒๙ ประเทศไทยมีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้บริการได้อย่างเพียงพอ และด้วยศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยทำให้การค้าและการท่องเที่ยวของไทยเติบโตเป็นอย่างมาก โดยมีการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในขณะนั้นที่สำคัญ ดังนี้

ด้านไฟฟ้า มีกำลังการผลิตติดตั้งสูงกว่าความต้องการไฟฟ้าสูงสุด (Peak Demand) โดยมีการผลิตติดตั้งเฉลี่ยประมาณปีละ ๕,๖๑๔.๙๓ เมกกะวัตต์ ขณะที่มีความต้องการใช้ไฟฟ้าสูงสุดประมาณปีละ ๓,๙๐๖.๕๖ เมกกะวัตต์



ทำให้มีกำลังการผลิตสำรองประมาณร้อยละ ๓๐.๗ ต่อปี (จากข้อมูลคณะทำงานพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้า เดือนมิถุนายน ๒๕๓๓)

ด้านน้ำประปา การให้บริการน้ำประปาในยุคนี้เป็นการให้บริการในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล (สมุทรปราการและนนทบุรี) เป็นหลัก ส่วนในพื้นที่อื่นส่วนใหญ่ยังคงใช้น้ำบาดาล หรือแหล่งน้ำจากธรรมชาติ ซึ่งในการให้บริการน้ำประปาในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลไม่มีปัญหา โดยการประปานครหลวงให้บริการประมาณปีละ ๒๐๔.๗๑ ล้านลูกบาศก์เมตร

ด้านโทรคมนาคม เริ่มมีการให้บริการโทรศัพท์ไร้สาย แต่ยังมีการใช้งานในบางกลุ่มและบางพื้นที่ โดยส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารผ่านระบบโทรศัพท์ประจำ ซึ่งสามารถรองรับความต้องการใช้งานของประชาชนได้ครอบคลุมทุกกลุ่ม อาทิ กลุ่มธุรกิจการค้า กลุ่มที่อยู่อาศัย หน่วยงานราชการ และการให้บริการโทรศัพท์สาธารณะ (หยอดเหรียญ) สำหรับการใช้งานในท้องถิ่นและทางไกล โดยมีการลงทุนเพิ่มเลขหมายโทรศัพท์อย่างต่อเนื่องทุกปี เฉลี่ยประมาณปีละ ๘๒,๖๔๓ เลขหมาย

ด้านคมนาคมขนส่ง ในช่วงปี ๒๕๒๓-๒๕๒๙ โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งทั้งทางบก น้ำ และอากาศ มีขีดความสามารถรองรับต่อความต้องการใช้บริการได้เพียงพอ โดยเฉพาะความต้องการของภาคธุรกิจในการขนส่งสินค้า เนื่องจากในช่วงดังกล่าวมีความต้องการใช้โครงสร้างพื้นฐานเพิ่มขึ้นในอัตราที่ไม่สูงมาก อาทิ **ทางบก** มีปริมาณรถบรรทุกและรถพ่วงซึ่งอาศัยการขนส่งทางถนนเป็นหลัก โดยรถบรรทุกมีปริมาณเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๙ ต่อปี และมีปริมาณรถพ่วงที่ประมาณ ๑,๓๐๐ คัน **ทางน้ำ** มีปริมาณขนส่งสินค้าเข้า-ออกหลัก ๆ ที่ท่าเรือกรุงเทพ โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณการขนส่งที่ประมาณร้อยละ ๓.๕ ต่อปี ซึ่งอยู่ในวิสัยของอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทำเรือกรุงเทพในขณะนั้นรองรับได้ และ**ทางอากาศ** เป็นการให้บริการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าทั้งขาเข้าและขาออกที่ทำอากาศยานกรุงเทพ มีขีดความสามารถ

ในการรองรับผู้โดยสารได้ถึง ๑๖ ล้านคนต่อปี และรองรับสินค้าได้ ๔๐๐,๐๐๐ ตันต่อปี ขณะที่ผู้โดยสารใช้บริการจริงเพียงประมาณ ๗.๗ ล้านคนต่อปี และมีปริมาณสินค้าเข้า-ออก ประมาณ ๑๙๖,๘๔๒ ตันต่อปี

บทสรุปและช่วงก้าวของการพัฒนา ที่ท้าทายในทศวรรษต่อไป

จากผลของการพัฒนาที่กล่าวข้างต้น จะเห็นว่าการดำเนินนโยบายการพัฒนาประเทศ ในทศวรรษนี้มุ่งเน้นใช้ยุทธศาสตร์ส่งเสริม การส่งออกและสนับสนุนการลงทุนภาค อุตสาหกรรมในการขับเคลื่อน จนส่งผลให้เกิด การเติบโตของภาคการส่งออก การขยายตัว ของการลงทุน และการขยายตัวของรายจ่าย ในการบริโภค ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เศรษฐกิจ ของประเทศเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างมาก จนกล่าวกัน ว่าเป็นยุคแห่งความโชคดีช่วงชั่ววอลของประเทศ

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาดังกล่าว ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการสร้างควมมี เสถียรภาพและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นสำคัญ ซึ่งแม้ว่าจะก่อให้เกิดผลในเชิงบวก ต่อระบบเศรษฐกิจ แต่ก็มีผลในเชิงลบที่ทำให้ เกิดช่องว่าง หรือความเสี่ยงของการพัฒนา ในระยะต่อไป โดยเป็นปัจจัยที่จะกระทบต่อ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม อาทิ

ด้านเศรษฐกิจ การเปิดกว้างในการค้าขายกับต่างประเทศ ทำให้ระบบเศรษฐกิจมีโอกาสที่จะอ่อนไหวง่ายต่อการที่จะได้รับ ผลกระทบ หากเศรษฐกิจภายนอกมีความผันผวน และการเพิ่มขึ้น ของการลงทุนจากต่างประเทศส่วนใหญ่หวังผลจากสิทธิพิเศษด้านภาษี ศุลกากรในโควตาประเทศไทย และต้นทุนการผลิตที่ต่ำจากแรงงานที่ถูก ของไทย การลงทุนจากต่างประเทศด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าวก่อให้เกิด มูลค่าเพิ่มในประเทศ (Domestic Value Added) ค่อนข้างต่ำ และ หากการเคลื่อนย้ายเงินลงทุนจากต่างประเทศเกิดการหยุดชะงักลง จะก่อให้เกิดปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจรอบใหม่ได้ นอกจากนี้ การลงทุนที่เพิ่มขึ้นทำให้ช่องว่างระหว่างการออมกับการลงทุนห่างกัน มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศ

ด้านสังคม แม้ว่าในช่วงทศวรรษนี้จะมีการดำเนินการแก้ไข ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทผ่านแผนพัฒนาชนบทยากจน แต่ผลจากการพัฒนาด้านการกระจายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ พบว่ายังคงกระจุกตัวอยู่ในเขตพื้นที่ชั้นกลาง ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ทางเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลกับพื้นที่ ในส่วนภูมิภาค ซึ่งสะท้อนจากมูลค่าผลผลิตรวมของกรุงเทพฯ และ ปริมณฑลที่มีสัดส่วนสูงกว่าภูมิภาคอื่น โดยในปี ๒๕๓๒ กรุงเทพฯ และปริมณฑลมีสัดส่วนมูลค่าผลผลิตสูงถึงร้อยละ ๔๒ ของผลผลิตรวม ของประเทศ ขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนร้อยละ ๑๒.๙ ภาคเหนือร้อยละ ๑๑.๔ และภาคใต้ร้อยละ ๙.๐ ของผลผลิตรวม ของประเทศในช่วงเวลาเดียวกัน

นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ ซึ่งจากข้อมูล การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยสำนักงานสถิติ แห่งชาติพบว่า กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้สูงหรือกลุ่มคนรวยที่สุด ๒๐ เปอร์เซนต์แรก มีสัดส่วนของรายได้ต่อรายได้ของคนทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๙.๓ ในปี ๒๕๑๘/๒๕๑๙ เป็นร้อยละ ๕๔.๙ ในปี ๒๕๓๐/๒๕๓๑ ในขณะที่กลุ่มคนยากจนที่สุดของประเทศ ๒๐ เปอร์เซนต์หลัง มีสัดส่วนรายได้ลดลงจากร้อยละ ๖.๑ เป็นร้อยละ ๔.๕ ในช่วงเวลาเดียวกัน และนอกจากเรื่องความเหลื่อมล้ำแล้วยังส่งผล ต่อการปรับตัวของสังคมไทยให้เข้ากับการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง ทางเศรษฐกิจจากเศรษฐกิจการเกษตรมาเป็นเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทมาสู่ความเป็นสังคมเมือง วิถีชีวิตและความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ก่อให้เกิดปัญหา สังคมเมือง อาทิ ปัญหายาเสพติด โดยจากสถิติพบว่าการจับกุม ผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดในช่วงทศวรรษนี้ค่อนข้างสูง โดยในปี ๒๕๓๒ มีจำนวนผู้กระทำความผิด ๖๐,๕๔๖ ราย เพิ่มขึ้นจากในปี ๒๕๒๓ ที่มีผู้กระทำความผิด ๒๑,๗๓๐ ราย หรือเพิ่มขึ้นถึง ๒.๘ เท่า



ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สืบเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่เติบโต การเพิ่มขึ้นของภาคอุตสาหกรรมและขยายตัวของประชากรในเมือง ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ของประเทศเพิ่มมากขึ้น และเป็นผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะที่ดิน แหล่งน้ำ และพื้นที่ป่า โดยในปี ๒๕๓๒ มีพื้นที่ป่าเหลือเพียงไม่ถึง ๙๐ ล้านไร่ หรือเหลือน้อยกว่าร้อยละ ๒๘ ของพื้นที่ทั้งหมด ในขณะที่ก่อนหน้านี้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่า ๑๐๙.๕ ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๔ ของพื้นที่ทั้งหมด

นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพราะการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจทำให้เกิดปัญหามลพิษตามมา โดยเฉพาะกากของเสียและขยะอันตรายที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยในช่วงปี ๒๕๒๒-๒๕๓๒ มีโรงงานที่ก่อให้เกิดของเสียจากอุตสาหกรรม อาทิ โลหะหนัก สารเคมี น้ำมัน สารละลาย ซึ่งเป็นอันตรายต่อชีวิตมนุษย์ สัตว์ และพืช ถึงจำนวน ๑๕,๑๒๖ โรง โดยมีมูลค่าเพิ่มจากอุตสาหกรรมผลิตกากสารพิษเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๙ ในปี ๒๕๒๒ เป็นร้อยละ ๕๘ ในปี ๒๕๓๒ ในขณะที่มีมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมจากอุตสาหกรรมที่ไม่ผลิตกากสารพิษลดลงจากร้อยละ ๗๑ เป็นร้อยละ ๔๒ ในช่วงเวลาเดียวกัน และนอกจากผลกระทบจากกากของเสียอันตรายแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพอากาศ โดยในปี ๒๕๓๑ มีปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ปล่อยจากภาคอุตสาหกรรมถึง ๐.๑๕ ล้านตัน หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ ๒๕ จากปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ในภาพรวมทั้งหมด โดยในจำนวนนี้เป็นการปล่อยจากภาคอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลสูงถึงร้อยละ ๕๕



ด้านความพอเพียงของบริการพื้นฐาน ในช่วงต้นทศวรรษ การให้บริการพื้นฐานของประเทศยังพอเพียง แต่ในช่วงท้ายทศวรรษ กล่าวคือตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ เป็นต้นไป เริ่มมีความต้องการบริการพื้นฐานมากยิ่งขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจ โดยมีความต้องการเกือบทุกประเภทที่สำคัญเช่น **ด้านไฟฟ้า** ซึ่งสะท้อนจากกำลังการผลิตสำรองเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยลดลงจากประมาณร้อยละ ๓๗.๐ เป็นร้อยละ ๓๑.๓ ในปี ๒๕๓๐ ร้อยละ ๒๑.๓ ในปี ๒๕๓๑ และร้อยละ ๑๔.๔ ในปีสุดท้ายของทศวรรษคือปี ๒๕๓๒

สำหรับ**ด้านคมนาคมขนส่งทั้งทางบก**ที่มีปริมาณรถบรรทุกเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ ๑๐ ต่อปี มีปริมาณรถพ่วงเพิ่มขึ้นเป็น ๕,๘๘๘ คัน ในปี ๒๕๓๒ **ทางน้ำ** มีปริมาณสินค้าผ่านท่าเรือกรุงเทพเพิ่มสูงขึ้นถึงประมาณร้อยละ ๑๐ ต่อปี และเป็นสินค้าที่บรรจุตู้คอนเทนเนอร์เพิ่มขึ้นในอัตราสูงถึงร้อยละ ๔๒.๕ ต่อปี **ทางอากาศ** ก็มีอัตราความต้องการใช้บริการเติบโตสูงขึ้นเช่นกัน โดยมีจำนวนผู้โดยสารที่มาใช้บริการที่ท่าอากาศยานดอนเมืองเพิ่มเป็นประมาณปีละ ๑๑.๕ ล้านคน ต่อปี และมีปริมาณสินค้าเข้า-ออกเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ ๓๒๘,๔๘๙ ตัน ต่อปี ซึ่งหากไม่สามารถพัฒนาบริการพื้นฐานได้ทัน จะทำให้การขาดแคลนบริการพื้นฐานจะเริ่มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งนอกจากจะกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศแล้ว ยังอาจกระทบต่อคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนด้วย

ปัจจัยดังกล่าวเป็นการส่งสัญญาณที่ทำนายต่อการพัฒนาประเทศในทศวรรษต่อไปว่าจะรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้ขยายตัวอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการรักษาสมดุลของการพัฒนาได้อย่างไร



ทศวรรษที่

๕

ยุคจากฟองสบู่สู่การฟื้นตัว

ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

(พ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๔๓)



ทศวรรษที่ ๕ ของสภาพัฒน์ถือว่าเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญอีกช่วงเวลาหนึ่งของประเทศไทย และนับเป็นช่วงสำคัญที่กระบวนการวางแผนพัฒนาประเทศมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและทิศทางการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกประเทศ โดยเฉพาะภายใต้กระแสการเริ่มเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก รวมทั้งการมุ่งพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาคเอเชียมากขึ้น เพื่อช่วยยกระดับการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ และพัฒนาสังคม คุณภาพชีวิตของประชาชนในภูมิภาคให้อยู่ดีกินดี ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยในช่วงดังกล่าวโดยเฉพาะในช่วงปี ๒๕๓๓-๒๕๓๙ ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ขยายตัวในระดับสูงประมาณร้อยละ ๘-๙ ต่อปี และโครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปสู่การพึ่งพาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของเศรษฐกิจในระดับสูงในขณะนั้นได้นำมาซึ่งประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้างทั้งทางสังคมและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังได้นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว โดยปราศจากการสร้างความเข้มแข็งของโครงสร้างภายในประเทศ รวมทั้งการขาดภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกประเทศ จึงได้นำมาสู่การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน มุ่งสร้างความเข้มแข็งภายในประเทศ และกระจายความเจริญออกสู่ภูมิภาคต่าง ๆ โดยกำหนดให้ “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา รวมทั้งการปรับบทบาทในการวางแผนพัฒนาฯ ให้โอกาสภาคีการพัฒนาต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาประเทศมากขึ้น และที่สำคัญคือการน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปณิธานนำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

กระแสโลกที่เปลี่ยนแปร : ประเทศไทยกับการเป็นศูนย์กลางการพัฒนาของภูมิภาค

ในช่วงทศวรรษที่ ๕ ของสหัสวรรษนี้เป็นช่วงของความเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์และเศรษฐกิจโลกซึ่งได้ส่งผลกระทบอย่างมาก



ต่อประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าว โดยมีเหตุการณ์ที่สำคัญ อาทิ การสิ้นสุดของสงครามเย็นภายหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ในปี ๒๕๓๔ ควบคู่ไปกับการปฏิรูปเศรษฐกิจของจีนภายใต้การนำของนายเติ้งเสี่ยวผิง ที่ทำให้ความตึงเครียดทางการเมืองระหว่างประเทศจากสถานการณ์สงครามเย็นสิ้นสุดลง ในขณะที่กระแสการเปิดเสรีทางการค้ากลายเป็นแนวนโยบายที่ได้รับการผลักดันจากองค์กรระหว่างประเทศ

การเจรจาพหุภาคีรอบอุรุกวัย (Uruguay Round) ของภาคีข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) ซึ่งดำเนินไปในช่วงปี ๒๕๒๔-๒๕๓๗ ได้กลายเป็นหมุดหมายสำคัญของการส่งเสริมการค้าเสรีในยุคโลกาภิวัตน์ ผ่านการจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization หรือ WTO) รวมทั้งการส่งเสริมการเปิดเสรีภาคบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการเงินการธนาคาร ควบคู่ไปกับการเจรจาพหุภาคีของประเทศต่าง ๆ ในการจัดตั้งเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อาทิ ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement หรือ NAFTA) ในปี ๒๕๓๗ การจัดตั้งสหภาพยุโรปและตลาดร่วมสหภาพยุโรป (European Single Market) ในปี ๒๕๓๖ ซึ่งทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจโลกในขณะนั้นมุ่งเน้นไปที่การรวมกลุ่มกันเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกก่อตั้งของกลุ่มประเทศความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชียแปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation หรือ APEC) ในปี ๒๕๓๒ อีกทั้งยังได้เป็นเจ้าภาพการประชุม APEC ครั้งที่ ๔ ในปี ๒๕๓๕ ที่กรุงเทพฯ

ทั้งนี้ การที่ประเทศเข้าร่วมในพันธะสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าร่วมเป็นภาคีของ GATTs ในปี ๒๕๒๔ ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวนโยบายเพื่อให้มีความสอดคล้องกับกฎกติการะหว่าง



ประเทศ ซึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔) ก็ได้ระบุแนวนโยบายที่จะปรับเปลี่ยนกลไกการสนับสนุนของภาครัฐของไทยให้สอดคล้องกับกติกาสากล อาทิ การเปลี่ยนการสนับสนุนทางการเงินของรัฐต่อผู้ผลิตในประเทศ ซึ่งอาจจะผิดต่อพันธกรณีที่ประเทศไทยมีต่อต่างประเทศอันอาจนำไปสู่การโต้ตอบและการกีดกันทางการค้า ดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์สิ่งทอ และผลิตภัณฑ์ท่อเหล็กของไทยในช่วงก่อนหน้านี้

นอกจากนี้ แผนฯ ๖ ยังได้วางแนวทางการปรับปรุงระบบการบริหารการผลิตและการตลาดเพื่อขยายศักยภาพการผลิตและการส่งออกของประเทศ อาทิ การให้มีการนำระบบ Letter of Credit มาใช้อย่างเต็มรูปแบบและครอบคลุมสินค้าที่กว้างขวางขึ้น การจัดทำระบบการคำนวณตารางปัจจัยที่ใช้ในการผลิต (Physical Input Coefficient) เพื่อให้การคืนภาษีแก่ผู้ส่งออกสามารถทำได้อย่างรวดเร็วและสอดคล้องกับกติกาสากล การให้มิกอนทุนประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออกเพื่อช่วยเหลือผู้ส่งออกให้ได้รับสินเชื่อมากขึ้น เป็นต้น ซึ่งแนวนโยบายเหล่านี้ได้นำไปใช้จริง และมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการส่งออกของประเทศไทยมาโดยตลอด ซึ่งรวมถึงการจัดตั้งธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (Export-Import Bank หรือ EXIM Bank)



ในปี ๒๕๓๖ ควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่าเรือน้ำลึกได้แก่ ท่าเรือแหลมฉบัง และท่าเรือมาบตาพุด ซึ่งเปิดใช้เมื่อในปี ๒๕๓๔ และ ๒๕๓๕ ตามลำดับ



ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยสามารถเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซการผลิตของเอเชียได้ในช่วงเวลาดังกล่าวคือ การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก หรือที่เรียกว่า “อีสเทิร์นซีบอร์ด” บริเวณมาบตาพุด จังหวัดระยอง และแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นสถานที่รองรับอุตสาหกรรมหนักขนาดใหญ่ โดยมีโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ รองรับอย่างสมบูรณ์ อาทิ ระบบโทรคมนาคม ไฟฟ้า ประปา โครงข่ายถนน อีกทั้งยังมีท่าเรือพาณิชย์ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศที่มีความทันสมัยระดับโลก ซึ่งการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เช่น การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรมทางหลวง กรมชลประทาน การประปาส่วนภูมิภาค และการท่าเรือแห่งประเทศไทย เพื่อให้การดำเนินการสามารถประสานสอดคล้องกันได้ สศช. จึงได้เสนอให้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (กพอ.) ขึ้น เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานแผนปฏิบัติการตลอดจนกำกับดูแลการพัฒนาให้สอดคล้องไปกับแผนพัฒนาฯ

นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์ในระดับโลกแล้ว การเปลี่ยนแปลงภายในภูมิภาคอินโดจีนก็มีความสำคัญยิ่งต่อประเทศไทย ภูมิภาคอินโดจีนที่เคยมีความขัดแย้งมาอย่างต่อเนื่องยาวนานหลายทศวรรษ ทั้งสงครามระหว่างกัมพูชาและเวียดนามที่สิ้นสุดลงในปี ๒๕๓๔ สถานการณ์ความขัดแย้งภายในประเทศกัมพูชา ความขัดแย้งในเรื่องพรมแดนระหว่างไทยและลาว จนนำไปสู่การปะทะกันที่บ้านร่มเกล้า ในปี ๒๕๓๑ รวมถึงการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่ได้รับความร่วมมือจากพรรคคอมมิวนิสต์ลาว เมื่อสถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้สงบลง รัฐบาลไทยจึงมองเห็นโอกาสของการ “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ซึ่งกลายเป็นนโยบายเศรษฐกิจที่สำคัญในช่วงที่ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๓๔) ที่ส่งเสริมให้มีความร่วมมือกันทางด้านการค้าและการลงทุนภายในภูมิภาคอินโดจีน

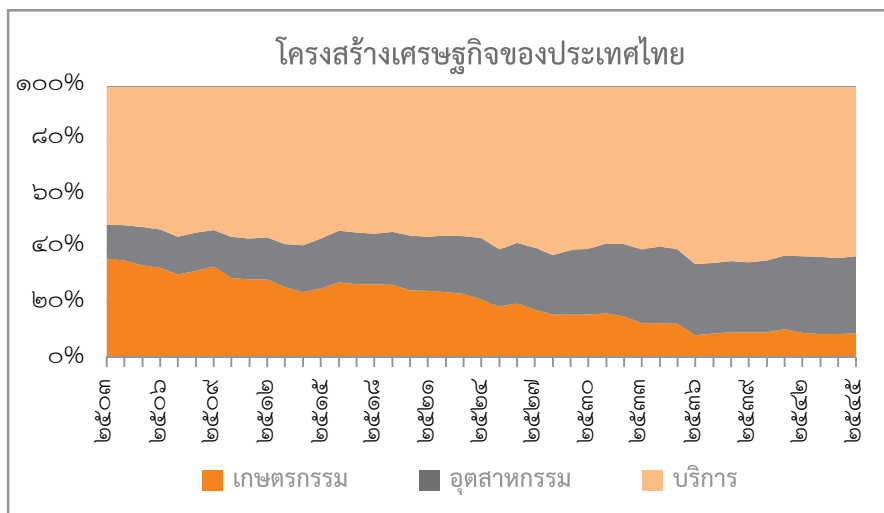
โดยประเด็นดังกล่าวได้บรรจุอยู่และขับเคลื่อนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙) ที่มีนโยบายในการเปิดสัมพันธทางการค้าและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในภูมิภาคอินโดจีนรวมถึงพม่า โดยมุ่งหวังให้ประเทศไทยเป็นหน้าด่านทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านในการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก อีกทั้งการพัฒนาสาธารณูปโภคบริเวณเมืองชายแดน มีโครงการที่สำคัญคือสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ ๑ ซึ่งเปิดใช้เมื่อปี ๒๕๓๗ โดยได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินจากรัฐบาลออสเตรเลียในการก่อสร้าง

สภาพพัฒนากับยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงคุณภาพ

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔) ประเทศไทยได้ก้าวขึ้นมา มีบทบาทสำคัญในห่วงโซ่การผลิตของเอเชีย (Asian Supply Chain) พร้อมไปกับการก้าวขึ้นมาเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาค การพัฒนาเศรษฐกิจในแผนฯ ๖ ได้มีการตั้ง

เป้าหมายอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไว้ที่เฉลี่ยร้อยละ ๕ ต่อปี และเป้าหมายการขยายตัวของการลงทุนไว้ที่เฉลี่ยร้อยละ ๘.๑ ต่อปี ทั้งนี้ ในช่วง ๒ ปีแรกของแผนฯ ๖ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยสูงถึงเฉลี่ยร้อยละ ๙.๗ ต่อปี สูงกว่าเป้าหมายที่วางไว้ในช่วงการจัดทำแผนมาก โดยมีแรงขับเคลื่อนสำคัญจากภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ อันเป็นผลมาจากการส่งออก การลงทุนภาคเอกชน และการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับสูงก็นำมาซึ่งประเด็นความท้าทายที่สำคัญที่เรียกว่า “ความไม่สมดุลในการพัฒนา” หรือ Unbalanced growth มากขึ้น อาทิ ช่องว่างการออมและการลงทุนที่สูงขึ้น ปัญหาบริการพื้นฐานไม่เพียงพอ การขาดแคลนกำลังแรงงานในบางประเภทงาน การลงทุนที่ไม่กระจายตัว และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เมื่อพิจารณาเชิงโครงสร้างพบว่าเศรษฐกิจไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากตลอดช่วงแผนฯ ๔-๖ (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๓๔) จากเดิมที่ภาคเกษตรกรรมเคยเป็นภาคส่วนหลักของการผลิตและการส่งออกค่อย ๆ ลดบทบาทลง โดยมีภาคอุตสาหกรรมขึ้นมาทดแทน สินค้าส่งออกหลักของไทยเปลี่ยนจากสินค้าเกษตรกรรมเป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตและส่งออกภายใต้สินค้าที่เป็นแบรนด์ของต่างชาติ โดยเฉพาะญี่ปุ่นและไต้หวัน เช่นเดียวกับการจ้างงาน กำลังแรงงานที่เคยอยู่ในภาคเกษตรกรรมได้ย้ายเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการที่ให้ค่าตอบแทนที่ดีกว่า



การพัฒนาประเทศในช่วงดังกล่าวส่งผลให้กรุงเทพฯ มีลักษณะเป็นเมืองโตเดี่ยว ประชากรเริ่มมีการอพยพจากชนบทเข้าสู่เมือง กรุงเทพฯ กลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจสำคัญของประเทศและภูมิภาค มีประชากรเกินกว่า ๕ ล้านคน หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งประเทศ ขณะที่มูลค่าของผลผลิตรวมของกรุงเทพฯ มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ ๔๒ ของผลผลิตรวมทั้งประเทศในปี ๒๕๓๒ ในทางกลับกันภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้กลับมีสัดส่วนผลผลิตเพียงร้อยละ ๑๒.๙ และร้อยละ ๙.๐ ตามลำดับ

นอกจากนี้ การขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สูงมากดังกล่าวได้ทำให้ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำยิ่งปรากฏชัดมากขึ้น สะท้อนจากระดับรายได้ระหว่างกลุ่มครัวเรือนต่าง ๆ เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๓๐/๒๕๓๑ กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๒๐ มีรายได้รวมคิดเป็นร้อยละ ๕๔.๙ ของรายได้ของประชากรทั้งประเทศ ขณะที่ประชากรกลุ่มที่ยากจนที่สุดร้อยละ ๒๐ มีสัดส่วนของรายได้เพียงร้อยละ ๔.๕ ของรายได้ของประชากรทั้งประเทศ

นอกจากนี้ ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคมจากการเจริญเติบโตของกรุงเทพฯ และการขยายตัวของสังคมเมือง เนื่องจากคนชนบทหลั่งไหลเข้าเมืองเพื่อหางานทำมากขึ้น ส่งผลให้มีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นควบคู่กันมา อาทิ ปัญหาการแออัดของประชากร การเกิดขึ้นของสลัม ปัญหาการจราจรชนสง และความไม่เพียงพอของบริการพื้นฐานสาธารณะ นอกจากนี้การที่ประเทศพัฒนาโดยใช้อุตสาหกรรมเป็นตัวนำยังนำมาซึ่งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เริ่มส่งผลกระทบมากขึ้น พื้นที่ป่าไม้ทั้งประเทศที่เคยมีอยู่ราวร้อยละ ๓๕ ในช่วงแผนฯ ๔ ลดลงเหลือเพียงร้อยละ ๒๖ ในช่วงแผนฯ ๖

แม้ว่าในช่วงของแผนฯ ๖ เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงถึงเฉลี่ยร้อยละ ๑๐.๕ ต่อปี สูงกว่าเป้าหมายกว่าหนึ่งเท่าตัว และเป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงสุดเป็นประวัติการณ์ แต่จะเห็นได้ว่าการพัฒนาในช่วงดังกล่าวเป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุล เศรษฐกิจไทยที่ขยายตัวสูงก็เป็น



การเติบโตแบบเปราะบาง เป็นภาวะฟองสบู่ที่ถูกอัดฉีดด้วยเงินกู้จากต่างประเทศ จากปัญหาดังกล่าวทำให้ในช่วงปลายปี ๒๕๓๑ สศช. จึงได้ปรับปรุงแผนฯ ๖ สำหรับในช่วง ๓ ปีที่เหลือ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ๒ ประการคือ รักษาอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไว้ในระดับสูง โดยที่ระบบเศรษฐกิจยังคงมีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่อง และมุ่งให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจได้กระจายออกไปอย่างต่อเนื่องยิ่งขึ้น ตามภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศ

การปรับปรุงแผนฯ ๖ เป็นการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนา “จากปริมาณสู่คุณภาพ” เนื่องจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจในช่วงแผนฯ ๕ ต่อเนื่องมายัง ๒ ปีแรกของแผนฯ ๖ ได้นำมาซึ่งปัญหาและความเสี่ยงหลายประการ ปัญหาช่องว่างการออมและการลงทุนเป็นหนึ่งในปัญหาเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจที่มีความสำคัญ การขยายตัวของการลงทุนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนด้านอุตสาหกรรมที่สูงในช่วงก่อนหน้านี้ ในขณะที่ระดับการออมภายในประเทศยังอยู่ในระดับต่ำ กอปรกับอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศที่สูงกว่าต่างประเทศ ทำให้ภาคเอกชนหันไปพึ่งพิงแหล่งเงินกู้จากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินกู้ระยะสั้น ส่งผลให้ภาระหนี้ต่างประเทศของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนส่งผลกระทบต่อฐานะการเงินของประเทศโดยรวม โดยในปี ๒๕๓๑ แม้ว่าเศรษฐกิจไทยจะขยายตัวสูงสุดเป็นประวัติการณ์ที่ร้อยละ ๑๓.๓ แต่ช่องว่างการออมและการลงทุนของไทยก็เพิ่มขึ้นสูงเป็นร้อยละ ๓.๘ ของ GDP เช่นเดียวกับการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดที่ร้อยละ ๒.๖ ของ GDP ซึ่งสะท้อนความเปราะบางของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพิงเงินทุนจากต่างประเทศ

การปรับปรุงแผนฯ ๖ จึงมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศสามารถขยายตัวในอัตราสูงอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และได้กำหนดเป้าหมายที่จะลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดลงให้เหลือร้อยละ ๐.๙ ของ GDP โดยมีแนวทางสำคัญคือการเร่งระดมเงินออมภายในประเทศ ทั้งการส่งเสริมการออมในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างนายจ้างและลูกจ้างในการออมผ่านกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและในระดับองค์กร การให้ธนาคารพาณิชย์สามารถเปิดสาขาได้สะดวกยิ่งขึ้น การเพิ่มบทบาทในการระดมเงินออมของธนาคารออมสิน การส่งเสริมการระดมเงินทุนผ่านตลาดทุนและกองทุนรวม โดยในภาพรวม แผนฯ ๖ และการปรับปรุงแผนได้ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างทางการเงินให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและการระดมเงินออม

ต่อมา ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙) ยังคงให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องในการมุ่งให้เกิดความสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาทั้งทางด้านคุณภาพ



และความเป็นธรรมในสังคม โดยหันมาเน้นการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบทมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน ก็หันมาเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิต และการรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยแนวความคิดในการพัฒนาประเทศในช่วงแผนฯ ๗ ซึ่งเป็นช่วงที่อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง ประกอบกับโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก รวมทั้งการมุ่งที่จะเป็น “เศรษฐกิจด้านหน้าในภูมิภาค” จึงมีแนวทางพัฒนาที่จะร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาค เพื่อช่วยยกระดับการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ พัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในภูมิภาคให้อยู่ดีกินดีขึ้น โดยการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญ ๆ อาทิ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ๖ ประเทศ หรือ “หกเหลี่ยมเศรษฐกิจ” (Greater Mekong Sub-region Economic Cooperation: GMS) ในปี ๒๕๓๕ ความร่วมมือย่อยภายใต้หกเหลี่ยมเศรษฐกิจ หรือ “เศรษฐกิจ ๕ เชียง” และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-

มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle: IMT-GT) ในปี ๒๕๓๖ ในขณะเดียวกัน ยังได้ริเริ่มแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ เพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและระบบขนส่งเชื่อมพื้นที่ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยกับฝั่งทะเลมหาสมุทรอินเดีย ให้มีลักษณะเป็น “สะพานเศรษฐกิจ” ในปี ๒๕๓๘

นอกจากนี้ในการจัดทำแผนฯ ๗ ยังมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญประการหนึ่งคือ การเพิ่มการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดทำแผน โดยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนฯ ขึ้นทั้งสิ้น ๑๓ คณะ โดยมีตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคราชการ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงภาคการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้าง “ภาคีการพัฒนา” โดยเป้าหมายการพัฒนาของแผนฯ ๗ ยังคงมุ่งเน้นการสร้างสมดุลการพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืนภายใต้วัตถุประสงค์หลัก ๓ ประการ ได้แก่ (๑) การรักษาการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ (๒) การกระจายรายได้และกระจายการพัฒนาสู่ภูมิภาคและชนบท และ (๓) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ



เศรษฐกิจยุคพองสบู่ ไร้ภูมิคุ้มกัน

ในช่วงทศวรรษที่ ๕ ของสภาพัฒน์ ประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายหลายอย่างที่เน้นการดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศ และมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ขณะที่พื้นฐานเศรษฐกิจภายในประเทศยังคงอ่อนแอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี ๒๕๓๓ เมื่อประเทศไทยได้รับพันธะข้อที่ ๘ ของข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (Articles of Agreement of the International Monetary Fund) โดยยกเลิกการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมการค้า ต่อมาก็ได้มีการเปิดเสรีกับธุรกรรมในบัญชีเงินทุนในปี ๒๕๓๔ และ



ในปี ๒๕๓๖ รัฐบาลก็ได้สนับสนุนให้ภาคเอกชน เปิดกิจการวิเทศธุรกิจ (Bangkok International Banking Facilities หรือ BIBF) เพื่อพัฒนา ประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการเงิน ระหว่างประเทศ รวมถึงในปี ๒๕๓๘ ยังได้ อนุญาตให้กิจการวิเทศธุรกิจ (Investment Banking) สามารถเปิดสาขาในต่างจังหวัด ได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังได้มีการลดภาษีเงินได้ นิติบุคคล การยกเว้นภาษีธุรกิจและภาษีดอกเบี้ย ให้กับกิจการวิเทศธุรกิจอีกด้วย

การเปิดเสรีภาคการเงินส่งผลให้ เงินลงทุนจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทย มากยิ่งขึ้น แต่เงินลงทุนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็น การลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment) ที่นำไปสู่การยกระดับผลิตภาพการผลิตของ ประเทศหรือลงทุนในกิจการตามปกติ หากแต่ เป็นการกู้เงินมาเพื่อการเก็งกำไรระยะสั้น โดย อาศัยส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยที่ประเทศไทย ยังมีระดับสูงกว่าต่างประเทศ การกู้เงินต่างชาติ มาเก็งกำไรดังกล่าวทำให้ราคาสินทรัพย์ในประเทศ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งตลาดหลักทรัพย์และ อสังหาริมทรัพย์ โดยการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ ไทยเริ่มได้รับความนิยมมากขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๒๘ ซึ่งในระยะแรกเป็นการลงทุนของนักลงทุน ต่างชาติโดยเฉพาะชาวญี่ปุ่นที่มาลงทุนในรีสอร์ท ที่พักและสนามกอล์ฟในต่างจังหวัด ต่อมา เมื่อเศรษฐกิจไทยเจริญเติบโตในอัตราที่สูง

ส่งผลให้นักลงทุนชาวไทยเริ่มหันมาลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งในระยะแรกยังมีราคาถูก โดยเฉพาะที่ดินในต่างจังหวัด เมื่อการเก็งกำไร ในอสังหาริมทรัพย์มีมากขึ้น ราคาของอสังหาริมทรัพย์จึงเพิ่มขึ้น อย่างรวดเร็ว จึงเป็นแรงกระตุ้นให้นักลงทุนจำนวนหนึ่งหันไปกู้เงิน จากต่างประเทศที่มีอัตราดอกเบี้ยถูกกว่าในประเทศ โดยนักลงทุน ก็สามารถกู้เงินผ่านวิเทศธุรกิจที่ได้รับสนับสนุนในช่วงเวลาดังกล่าว

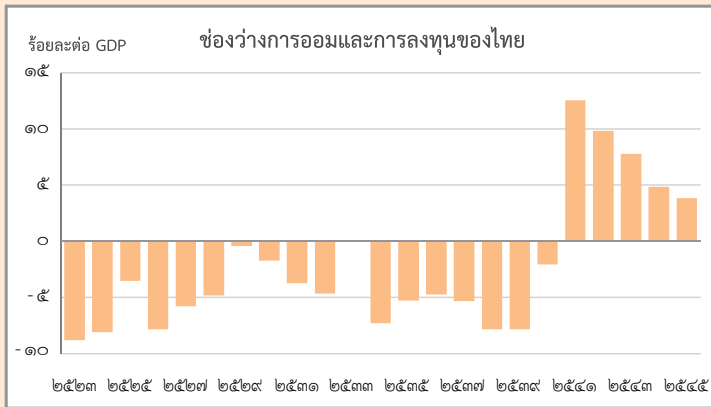
นอกจากนี้ อีกปัจจัยที่ทำให้นักลงทุนหันไปกู้เงินจากต่างประเทศ คือการที่ประเทศไทยใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (Fixed Exchange Rate) ทำให้นักลงทุนไม่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน ด้วยเหตุนี้ เงินลงทุนจากต่างประเทศประเภทอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เงินลงทุน โดยตรง (Non-FDI) ในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๗.๑ ของ GDP ในปี ๒๕๓๔ เป็นร้อยละ ๑๒.๖ ของ GDP ในปี ๒๕๓๘ ในขณะที่เงินลงทุนโดยตรงในช่วงเวลาเดียวกัน ลดลงจากร้อยละ ๑.๙ ของ GDP เป็นร้อยละ ๑.๒ ของ GDP ในภาพรวม ส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๘.๐ ในปี ๒๕๓๘

สิ้นสุดยุคฟองสบู่ เข้าสู่ยุควิกฤตเศรษฐกิจ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙) ได้มีการประเมิน ถึงความเสี่ยงอันเกิดจากภาวะเศรษฐกิจแบบฟองสบู่ และการพัฒนา ที่ไม่สมดุลในหลายประเด็น นอกจากนี้ แผนนโยบายตามแผนฯ ๗ ก็ได้ ให้ความสำคัญต่อประเด็นที่หลากหลายมากขึ้น อาทิ การพัฒนาทักษะ ของแรงงานให้มีความสามารถในการประกอบวิชาชีพ การพัฒนาระบบ บริการสาธารณะที่ยังขาดแคลน โดยมีแผนนโยบายให้เพิ่มบทบาทของ ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและให้บริการร่วมกับรัฐวิสาหกิจ มากขึ้น การแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม รวมถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติให้ มี ความยั่งยืนมากขึ้น และการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าแผนฯ ๗ ได้มีการคำนึงถึงมิติต่าง ๆ ของการพัฒนาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมุ่งแก้ไขปัญหาการพัฒนาที่ไม่สมดุลในช่วง ก่อนหน้า

อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจไทยในช่วงเวลาดังกล่าวยังคงขยายตัว ในเกณฑ์สูง อันเนื่องมาจากการลงทุนภาคเอกชนที่มี สัดส่วนเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ ๔๑ ของ GDP ในช่วงปี ๒๕๓๕- ๒๕๓๙ แต่แหล่งเงินทุน ของการลงทุนส่วนใหญ่ก็ยัง มาจากภายนอกประเทศ





มาตรการเพื่อส่งเสริมการออมในประเทศยังคงไม่ประสบผลสำเร็จ ช่องว่างระหว่างการลงทุนและการออมยังคงอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สัดส่วนหนี้สินต่างประเทศต่อ GDP ของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหนี้สินระยะสั้นจากต่างประเทศที่ภาคเอกชนกู้มาเพื่อการเก็งกำไรที่เพิ่มสูงถึง ๔ หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐในปี ๒๕๓๘ ซึ่งสูงกว่าระดับเงินทุนสำรองระหว่างประเทศของไทยในขณะนั้น

ในขณะเดียวกันการไหลเข้าของเงินทุนต่างประเทศผ่านทางสถาบันการเงินของไทย ก็ได้ส่งผลต่อเสถียรภาพของสถาบันการเงินด้วยเช่นกัน โดยสัดส่วนสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ต่อเงินฝากเพิ่มสูงขึ้นจากราวร้อยละ ๑.๐ ในปี ๒๕๓๓ ที่เริ่มเปิด BIBF เป็นร้อยละ ๑.๓๕ ในปี ๒๕๓๘ การปล่อยสินเชื่อในปริมาณมากจนทำให้สภาพคล่องในประเทศเพิ่มขึ้นในระดับสูงยิ่งเป็นการเร่งภาวะฟองสบู่ในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอสังหาริมทรัพย์ เช่นเดียวกับการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ที่เพิ่มสูงขึ้นราว ๒๐ เท่าในช่วงปี ๒๕๓๒ ถึง ๒๕๓๖ โดยกลุ่มหุ้นที่ขยายตัวได้แก่กลุ่มบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์

ในปี ๒๕๓๗ เมื่อภาครัฐบาลและธนาคารแห่งประเทศไทย เริ่มเข้มงวดกับการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น รวมถึงมาตรการอื่น ๆ ที่เริ่มออกมาเพื่อชะลอความร้อนแรงของเศรษฐกิจฟองสบู่ ส่งผลให้ภาคอสังหาริมทรัพย์ที่เคยเฟื่องฟูเริ่มชะลอตัว อุปทานเริ่มล้นตลาด

และขายไม่ออก โครงการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์จำนวนมากสร้างไม่เสร็จตามกำหนด ราคาอสังหาริมทรัพย์เริ่มลดลง รวมถึงราคาสินทรัพย์และดัชนีตลาดหลักทรัพย์ที่ชะลอตัวลง จนส่งผลกระทบต่อภาระหนี้สินแก่สถาบันการเงินของลูกหนี้และเสถียรภาพของสถาบันการเงิน

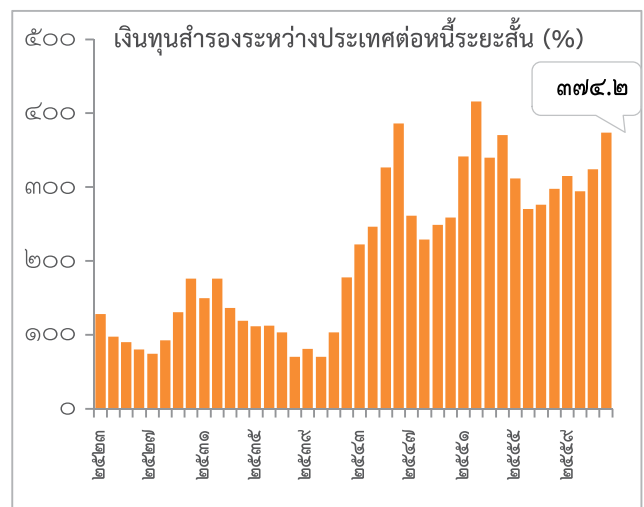
เมื่อเศรษฐกิจไทยขยายตัวอย่างรวดเร็วผ่านการลงทุนที่ไม่ก่อให้เกิดผลผลิตเพิ่มเติม เศรษฐกิจที่ขยายตัวสูงก็ไม่สามารถดูดซับปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เข้ามาใช้เพิ่มขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยแรงงานหรือปัจจัยทุน ซึ่งแม้ผลตอบแทนที่มีต่อปัจจัยการผลิตต่าง ๆ จะเพิ่มสูงขึ้น แต่เป็นการเพิ่มขึ้นด้านราคาเพียงมิติเดียว มิได้เป็นการเพิ่มอันเนื่องมาจากการประสิทธิภาพการผลิตที่ดีขึ้น สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ต้นทุนการผลิตของประเทศไทยสูงขึ้น โดยที่ประสิทธิภาพการผลิตของประเทศไม่ได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย และส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย นอกจากนี้ ความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทยซึ่งสามารถสะท้อนผ่านดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง ที่คำนวณมาจากอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทที่ปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย และอัตราเงินเฟ้อของประเทศคู่ค้าของไทย ซึ่งมีประเทศหลัก ๆ คือสหรัฐฯ และญี่ปุ่น ที่อัตราเงินเฟ้อในช่วงเวลาดังกล่าวต่ำกว่าไทยมาก ทำให้ดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริงเพิ่มขึ้นอย่างมาก แสดงถึงการลดลงของความสามารถทางการแข่งขันของไทย จนเริ่มส่งผลต่อการส่งออกของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมที่เริ่มชะลอตัวลง

ปัญหาด้านเสถียรภาพในระบบเศรษฐกิจและการชะลอตัวของภาคการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทำให้เศรษฐกิจไทยในปี ๒๕๓๙ ชะลอตัวลง



อย่างชัดเจน จนทำให้ความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจไทยลดลง เม็ดเงินลงทุนที่เคยไหลเข้าประเทศไทยเริ่มเปลี่ยนทิศทาง เงินทุนต่างประเทศเริ่มไหลออกอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่บริษัทมูดีส์ อินเวสเตอร์ เซอร์วิส (Moody's Investor Service) ประกาศลดอันดับความน่าเชื่อถือหนี้ระยะสั้นของไทยในเดือนกันยายน ๒๕๓๙ จนส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของเศรษฐกิจ และเสถียรภาพของสถาบันการเงินในประเทศ

ช่วงเวลาดังกล่าวประเทศไทยใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ โดยอ้างอิงกับตะกร้าเงินที่มีดอลลาร์สหรัฐเป็นสกุลเงินที่มีน้ำหนักมากที่สุดราวร้อยละ ๘๐-๙๐ การชะลอตัวของเศรษฐกิจ ปัญหาฟองสบู่แตกในภาคอสังหาริมทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ การไหลออกของเงินทุนต่างประเทศ รวมถึงการที่ประเทศไทยมีหนี้ต่างประเทศระยะสั้นในสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับทุนสำรองระหว่างประเทศ ได้ลดทอนความเชื่อมั่นที่มีต่อเศรษฐกิจไทยและสร้างแรงกดดันอย่างต่อเนื่องต่อค่าเงินบาท เนื่องจากนักลงทุนต่างคาดการณ์ว่าประเทศไทยจะเปลี่ยนนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนหรือทำการลดค่าเงินบาท จนทำให้เกิดการเก็งกำไรในค่าเงินบาทหลายครั้งตั้งแต่ช่วงปลายปี ๒๕๓๙ ต่อเนื่องถึงต้นปี ๒๕๔๐ ทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องเข้าแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยนหลายครั้ง จนส่งผลต่อระดับทุนสำรองระหว่างประเทศจากระดับ ๓๕,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี ๒๕๓๘ ลดลงจนเหลือเพียง ๒,๕๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐในช่วงกลางเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๐

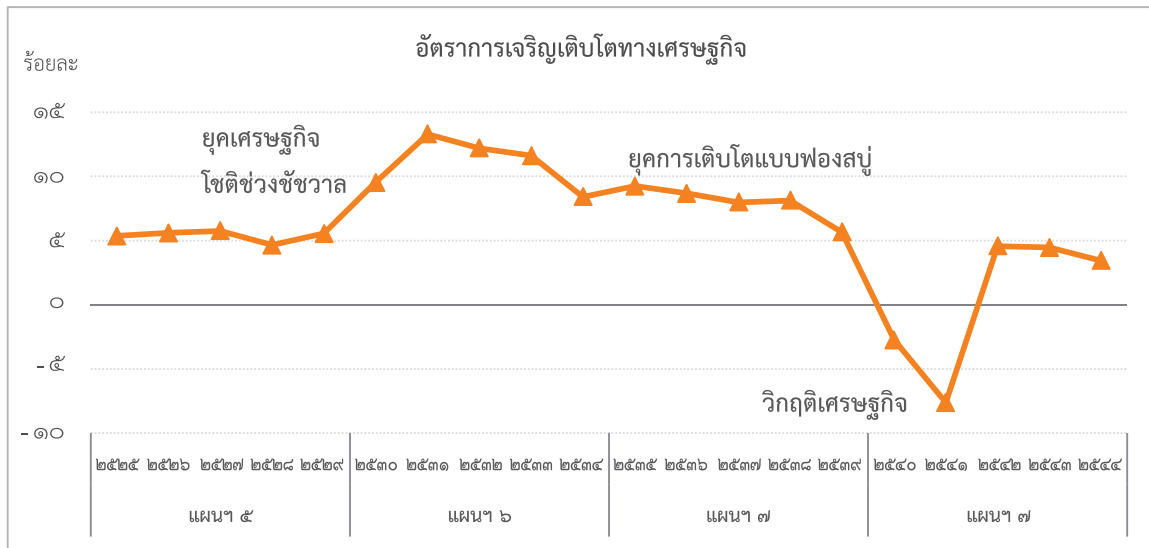


ท้ายที่สุด ในวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๐ รัฐบาลและธนาคารแห่งประเทศไทยก็ประกาศว่าจะเปลี่ยนมาใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว อันเป็นจุดเริ่มต้นของวิกฤตเศรษฐกิจครั้งสำคัญที่สุดของไทย ก่อนที่จะลุกลามไปยังประเทศอื่น ๆ อาทิ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเกาหลีใต้ จนทำให้เกิดเป็น “วิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย” หรือ “วิกฤตต้มยำกุ้ง” ค่าเงินบาทซึ่งเคยอยู่ที่ราว ๒๕ บาทต่อดอลลาร์สหรัฐก็อ่อนค่าลงไปตามจุดต่ำสุดที่ ๕๓ บาทต่อดอลลาร์สหรัฐในเดือนมกราคม ๒๕๔๑ การอ่อนค่าลงอย่างมากของอัตราแลกเปลี่ยนส่งผลโดยตรงต่อหนี้ต่างประเทศของไทยที่มีสะสมอยู่เป็นจำนวนมากหลายหมื่นล้านบาทก่อนหน้านี้ ให้เพิ่มมูลค่าขึ้นจากเดิมกว่าสองเท่า กอปรกับเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลงจากภาวะ

ฟองสบู่แตกทำให้ลูกหนี้ชาวไทยไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด จนส่งผลให้ระบบสถาบันการเงินของไทยจำนวนมากต้องปิดตัวลงกิจการต่าง ๆ ภายในประเทศไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ อัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทยติดลบเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ โดยในปี ๒๕๔๐ เศรษฐกิจไทยหดตัวร้อยละ ๒.๘ ก่อนจะลดลงต่อเนื่องที่ร้อยละ ๗.๖ ในปี ๒๕๔๑ จนทำให้ประเทศไทยต้องขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

ปรับเปลี่ยนกระบวนการกำกับเข้าสู่การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมี “คน” เป็นศูนย์กลาง

วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นครั้งนี้ ส่งผลให้กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหันกลับมาประเมินตนเอง เพื่อหายุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นฐานประเทศในช่วงก่อนหน้าประเทศไทยได้เปิดรับกระแสโลกาภิวัตน์ จนไม่ได้ประเมิน



ว่ากระแสโลกาภิวัตน์ได้สร้างทั้งโอกาสและภัยคุกคามให้กับประเทศ ซึ่งประเทศไทยสามารถสร้างโอกาสจากโลกาภิวัตน์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเคลื่อนย้ายเงินทุน การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการค้าระหว่างประเทศ แต่ประเทศไทยกลับปราศจากภูมิคุ้มกันที่จะสามารถรักษาระดับความเป็นอยู่ของประชาชนจากความผันผวนต่าง ๆ อันเนื่องมาจากโลกาภิวัตน์ นอกจากนี้ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศและความเจริญทางด้านวัตถุที่มากขึ้น ก็มิได้หมายความว่าคนไทยและสังคมไทยจะมีความสุขสมบูรณ์พร้อม มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างทั่วถึง แผนฯ ๘ จึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนในการพัฒนาประเทศ โดยมีหัวใจสำคัญอยู่ ๒ ประการ ได้แก่

ประการแรก แผนฯ ๘ ได้วางยุทธศาสตร์ให้ “คน” เป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา เนื่องจากผลการพัฒนาที่ผ่านมา



สะท้อนให้เห็นแล้วว่าเป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุล เน้นอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงเป็นสำคัญ จนมีการละเลยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของประเทศคือทรัพยากรมนุษย์ แผนฯ ๘ จึงวางเป้าหมายการพัฒนาเพื่อให้คนไทยทุกคนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองเพิ่มขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และมีส่วนร่วมอย่างเต็มภาคภูมิในกระบวนการพัฒนาประเทศ มุ่งพัฒนาศักยภาพของคน โดยตั้งเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น ๑๒ ปี จากเดิม ๖ ปี และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน และให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานทางสังคมที่เท่าเทียมกัน และมีคุณภาพ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบท เพื่อให้เศรษฐกิจไทยเจริญเติบโตอย่างสมดุลและมีเสถียรภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง รวมทั้งพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคน พื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกำหนดแนวทางการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ



โดยการจัดทำแผนงานและโครงการที่ยึดหลักการพื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วม (Area-Function-Participation: AFP)

ประการที่สอง คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ ๘ โดยเปิดโอกาสให้คนไทยทุกกลุ่มสาขาอาชีพและภูมิภาคเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นและกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ขั้นตอนของการจัดทำแผนฯ ๘ และปรับเปลี่ยนแนวคิดของกระบวนการวางแผนจากบนสู่ล่าง (Top-down approach) มาเป็นแบบล่างสู่บน (Bottom-up approach) จึงเป็นความพยายามเสริมสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมไทย ภายหลังการผ่านพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจ โดยการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคม โดย สศช. ได้จัดสัมมนาระดับอนุภูมิภาค และระดับประเทศ รวม ๙ ครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ต่อร่างแผนฯ ๘

อย่างไรก็ตาม หลังวิกฤตเศรษฐกิจประเทศไทยจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรส่วนใหญ่ไปกับการกอบกู้ความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมถึงการปฏิรูประบบเศรษฐกิจ การเมือง และกระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในช่วงของแผนฯ ๘ จึงเป็นเหมือนการปรับรากฐานให้กับประเทศ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เคยมุ่งเน้นให้ขยายตัวในเกณฑ์สูงมาสู่การเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน (Sustainable Growth) สศช. จึงได้ดำเนินการปรับแผนฯ ๘ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวทางที่สำคัญ ๔ ประการ ได้แก่ (๑) การให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายใต้ข้อจำกัดตามเงื่อนไขข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (๒) การลดผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจ้างงาน ผู้ด้อยโอกาส



ที่ได้รับผลกระทบ รวมถึงการส่งเสริมโอกาสด้านการศึกษาและสาธารณสุข (๓) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยมุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวมากขึ้น ควบคู่ไปกับการยกระดับภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม และ (๔) การเร่งรัดปฏิรูประบบบริหารจัดการ โดยเฉพาะการปฏิรูประบบราชการ การศึกษา และปฏิรูประบบสาธารณสุข อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ หัวใจที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง เมื่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) เริ่มต้นขึ้น สศช. ได้น้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งวางรากฐานการพัฒนาระบบเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงภายนอก และสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านทรัพยากรมนุษย์ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างธรรมาภิบาลในทุกระดับ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน

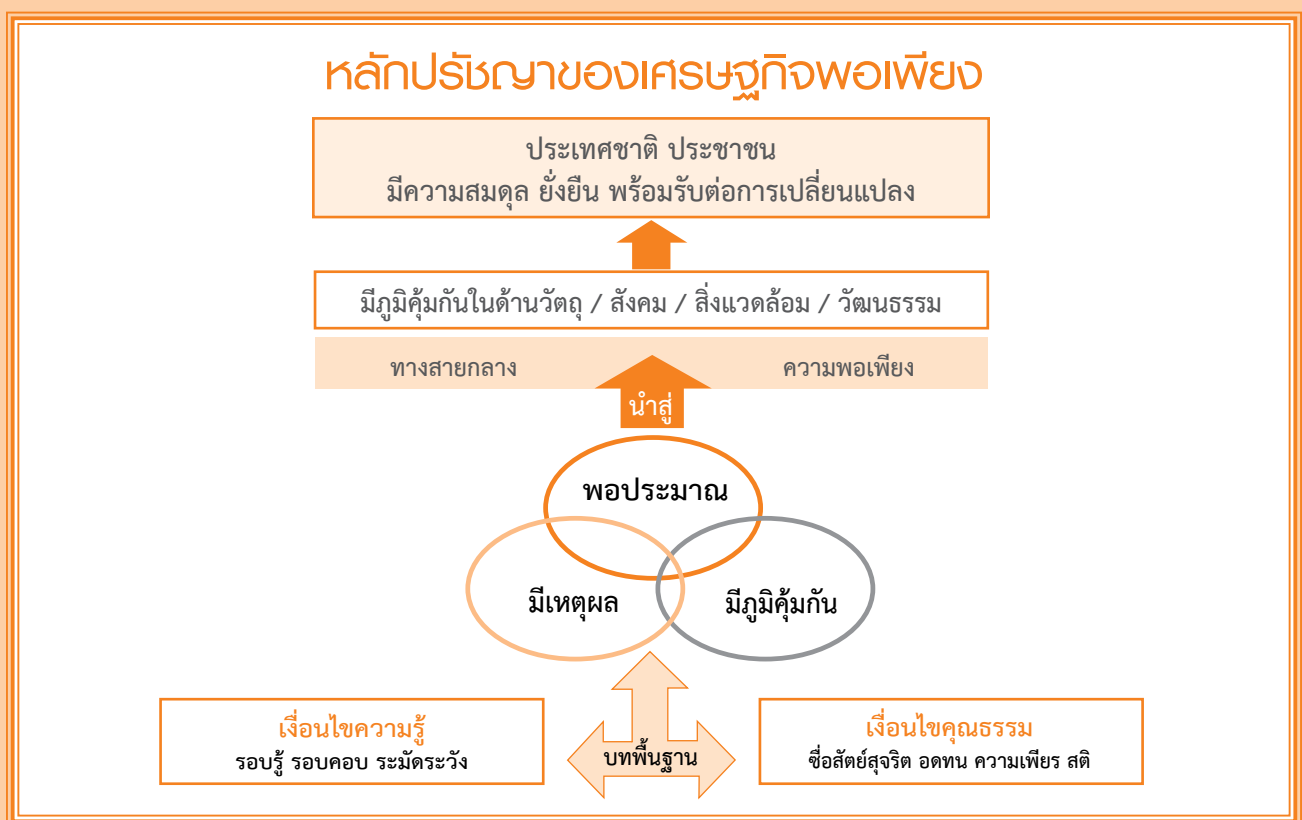


ทศวรรษที่



ยุคหัวเลี้ยวหัวต่อ อนาคต

“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำทางการพัฒนา
(พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๕๓)



แนวคิดและทิศทางการพัฒนา

ในช่วงทศวรรษที่ ๖ ระบบเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงสลับซับซ้อนและเชื่อมโยงกันมากขึ้น จากกระแสโลกาภิวัตน์ และการปรับระเบียบเศรษฐกิจใหม่ของโลกนำไปสู่การกำหนดข้อตกลง กติกาการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศใหม่ ๆ ตลอดจนมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต และค่านิยม อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน **ขณะที่สังคมภายในประเทศการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรทำให้สังคมไทย ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย** ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง การพัฒนาคุณภาพคนจึงเป็นแนวทางสำคัญ เพื่อเพิ่มศักยภาพคนให้มีความรู้ ทักษะ และความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งปูพื้นฐานให้เกิดนวัตกรรม ทางความคิดและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาประเทศได้อย่างต่อเนื่อง



การพัฒนาในช่วงนี้อยู่ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีแนวทางการพัฒนาที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งตัวคน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และน้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาใช้โดยหลังวิกฤตเศรษฐกิจมุ่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพ และมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก การวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งและยั่งยืน พัฒนาคุณภาพคน และสร้างระบบคุ้มครองทางสังคม สร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน

สถานการณ์การพัฒนาประเทศในช่วงปี ๒๕๔๓-๒๕๕๒

ต้นทศวรรษที่ ๖ ประเทศอยู่ในช่วงการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม หลังจากเผชิญกับ “วิกฤตการณ์ต้มยำกุ้ง” การพัฒนาจึงเน้นรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจลดผลกระทบต่อนคนและสังคม ตลอดจนปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและกลับสู่สมดุล ความพยายามในการแก้ไขปัญหาส่งผลให้เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว

จากการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๒.๕ ต่อปี ในช่วงปี ๒๕๔๐-๒๕๔๒ เป็นขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๓.๕ ในปี ๒๕๔๓-๒๕๔๔ และขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) ขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๕.๗ ต่อปี รวมถึงช่วยให้ในช่วงท้ายของทศวรรษ ประเทศไทยสามารถรับมือกับวิกฤตเศรษฐกิจการเงินโลกปี ๒๕๕๐-๒๕๕๒ และการเมืองภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในปี ๒๕๕๓ เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๗.๕ หลังจากชะลอตัวอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๕.๐ ในปี ๒๕๔๙ และหดตัวลงร้อยละ ๐.๗ ในปี ๒๕๕๒ (ข้อมูลหลังปรับการคำนวณเป็นปริมาณลูกโซ่ : CVM)

อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจเริ่มลดลง สัดส่วนการออมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงความไม่เพียงพอของเงินออมต่อความต้องการลงทุนในอนาคต นอกจากนี้ ประเทศไทยยังพึ่งพิงตลาดระหว่างประเทศ สัดส่วนอุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศเป็นร้อยละ ๗๔.๘ ในปี ๒๕๕๒ รวมทั้งปัญหานี้สาธารณะที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอาจเป็นตัวบั่นทอนเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในอนาคต จำเป็นต้องพัฒนาระบบภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจภายใต้เงื่อนไขบริบทโลกที่มีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของคน องค์ความรู้ เทคโนโลยี เงินทุนและบริการ

ด้านสังคม วิกฤตเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อคนและสังคม
โดยมีการว่างงานเพิ่มขึ้น ปัญหาการกระจายรายได้และความยากจนเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงผลกระทบต่อสุขภาพจิตที่มีความเครียดจากการว่างงาน และการเผชิญปัญหาค่าของชีพที่เพิ่มขึ้นของผู้มีรายได้น้อย อย่างไรก็ตาม จากการลดผลกระทบและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น สัดส่วนคนจนลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๔๒.๓ ในปี ๒๕๔๓ เป็นร้อยละ ๒๑.๙ ในปี ๒๕๔๙ และร้อยละ ๑๗.๙ ในปี ๒๕๕๒ และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างคนจนกับคนรวยมีแนวโน้มดีขึ้น โดยสัดส่วนรายได้ของกลุ่มประชากร ๑๐% ที่มีรายได้สูงสุดต่อกลุ่มประชากร ๑๐% ที่มีรายได้ต่ำสุดลดลงจาก ๒๗ เท่า ในปี ๒๕๔๓ เป็น ๒๔ เท่า ในปี ๒๕๕๒ (ข้อมูลหลังปรับการคำนวณเส้นความยากจนใหม่ ปี ๒๕๕๔) ระดับการจ้างงานอยู่ในระดับค่อนข้างเต็มที่ การพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมทำให้มีการขยายหลักประกันสุขภาพ



ถ้วนหน้าคนไทยร้อยละ ๙๖ และการขยาย ประกันสังคมในกลุ่มแรงงานครอบคลุม ในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ ๑ คนขึ้นไป ส่งผลให้แรงงานในระบบมากกว่า ๙ ล้านคน มีหลักประกันทางสังคมในปี ๒๕๕๒

ด้านการศึกษา การดำเนินนโยบาย การศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี ทำให้คนไทย ในกลุ่มอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น จากเฉลี่ย ๗.๒ ปี ในปี ๒๕๔๓ เป็น ๘.๑ ปี ในปี ๒๕๕๒ และอัตราการเข้าเรียนหนังสือ ของเด็กไทยมีแนวโน้มดีขึ้นในทุกระดับชั้น รวมทั้งมีการผลักดันให้มีระบบการบริหารจัดการ ที่ดี เพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการ การประกาศ ใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบราชการไทย ส่วนภาคเอกชนได้ มีแนวทางและมาตรการเสริมสร้างบรรษัทภิบาล ที่ดี อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาคุณภาพการศึกษา ไม่ทั่วหน้าเท่าที่ควร ประสิทธิภาพการผลิต ของแรงงานไทยยังต่ำเมื่อเทียบกับประเทศ มาเลเซีย เกาหลี สิงคโปร์ ไต้หวัน และญี่ปุ่น ขณะที่ หลักประกันทางสังคมส่วนใหญ่ยังครอบคลุม เฉพาะแรงงานในระบบเท่านั้น



ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในอดีตทรัพยากรธรรมชาติได้ถูกนำมาใช้เพื่อ ตอบสนองการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยพื้นที่ป่าถูกทำลายไป ก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง และภัยธรรมชาติที่บ่อยครั้งและรุนแรง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งลดความอุดม สมบูรณ์ลง การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมส่งผลให้ระบบนิเวศมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น โดยการ ธรรมชาติให้มีการปลูกป่าประเภทต่าง ๆ อาทิ ป่าชายเลน ป่าชุมชน ปลูกป่าสาธิต สวนป่าของภาคเอกชน และการคุ้มครองป่าอนุรักษ์ ทำให้ พื้นที่ป่าไม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๓๒.๗ ของพื้นที่ประเทศ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๓๓.๖ ของพื้นที่ประเทศ ในปี ๒๕๕๓

อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาคุณภาพดิน การรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม และการลดมลพิษ ยังมีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพิ่มขึ้น คุณภาพน้ำและอากาศต่ำกว่ามาตรฐาน แหล่งน้ำมีสภาวะเสื่อมโทรม คุณภาพแม่น้ำสายหลักลดลงอย่างต่อเนื่อง แหล่งน้ำคุณภาพเกณฑ์พอใช้ ขึ้นไปมีจำนวนลดลงเหลือร้อยละ ๖๑.๐ ในปี ๒๕๕๓ ลดจากร้อยละ ๗๔ ในปี ๒๕๔๙ นอกจากนี้ การควบคุมการใช้และการแพร่กระจาย ของสารเคมีอันตรายขาดประสิทธิภาพ การจัดการของเสียอันตราย ยังทำได้ต่ำกว่าเป้าหมาย ส่งผลต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่มีมลภาวะมากขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องเร่งฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงความสมบูรณ์ ควบคุมมลพิษและสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อดำรงชีวิตของคนไทย อย่างยั่งยืน

เหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่สำคัญ ในช่วงทศวรรษที่ ๖

ในช่วงทศวรรษนี้มีเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่สำคัญหลายประเด็น ซึ่งส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมไทยอย่างมาก ดังนี้

➢ **ราคาน้ำมันสูงสุดในรอบศตวรรษ** ในรอบปี ๒๕๕๐ ราคา น้ำมันได้พุ่งทะยานจนทำสถิติสูงสุดอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในรอบ ๑๐๐ ปี โดยราคาน้ำมันดิบทำสถิติสูงสุด ๑๐๐ ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล เช่น วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เบนซิน ๙๕ อยู่ที่ ๑๐๒.๙๒ เหรียญสหรัฐต่อบาร์เรล ดีเซลอยู่ที่ ๑๑๐.๗๙ เหรียญสหรัฐต่อบาร์เรล ส่งผลกระทบ ต่อประเทศไทยคือ ทำให้ราคาสินค้าแพงขึ้น และค่าครองชีพสูงขึ้น

➢ **วิกฤตซับไพร์มสหรัฐอเมริกาลุกลามทำให้ภาวะ**

สินเชื่อโลกตึงตัว ในปี ๒๕๕๐ สหรัฐฯ เกิดปรากฏการณ์ ฟองสบู่สินเชื่อสิ่งทอสำหรับประเภทลูกค้าด้วยคุณภาพ หรือ “ซับไพร์ม” ทำให้เศรษฐกิจสหรัฐฯ เข้าสู่ภาวะ ถดถอย สาเหตุมาจากสถาบันการเงินปล่อยกู้ สินเชื่อซับไพร์มจำนวนมาก ส่งผลกระทบ เศรษฐกิจทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย โดยเฉพาะตลาดหุ้นไทยที่เกิดแรง กดดันจากการขายหน่วยลงทุน รวมถึง หุ้นที่ถือครองของกองทุนต่างประเทศ





ในตลาดหุ้นทั่วโลก เพื่อนำเงินกลับไปชดเชยผลขาดทุนจากการดำเนินงานของกองทุนที่มีการถือครองสินเชื่อบริษัทที่มีคุณภาพ

➢ เงินบาทแข็งค่าทำลายสถิติเอเชีย

ค่าเงินบาทแข็งค่าและผันผวนเป็นประวัติการณ์ เป็นปีที่เงินบาทของไทยเทียบดอลลาร์สหรัฐแข็งค่าขึ้นอย่างต่อเนื่องมาจากการปี ๒๕๔๙ โดยเฉพาะไตรมาสที่ ๓ ของปี ๒๕๕๐ เฉลี่ยอัตราที่แข็งค่าขึ้นอยู่ที่ร้อยละ ๗-๘ เมื่อเทียบกับต้นปี และแข็งค่าร้อยละ ๑๓ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๔๙ โดยเงินบาทแข็งค่าสูงสุดในแถบเอเชีย เงินบาทที่แข็งค่าขึ้นสะท้อนถึงฐานะและปริมาณทุนสำรองระหว่างประเทศของไทยที่มีมูลค่าเงินทุนสำรองสุทธิลดลงเมื่อมีการแปลงค่าเป็นสกุลเงินบาท

➢ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

ในช่วงปลายปี ๒๕๔๙-๒๕๕๒ มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศไทยอย่างมาก การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างอำนาจองค์กรที่ใช้อำนาจและกระบวนการทางการเมืองการปกครองของประเทศที่สำคัญหลายประการ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของภาครัฐเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของอำนาจนิติบัญญัติส่งผลให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) จากหลายพรรคการเมือง ขณะเดียวกันการยุบพรรคการเมืองสามารถทำได้ง่ายขึ้น และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจการบริหารส่งผลให้ได้รับ लाभสมมาจากหลายพรรคการเมือง ทำให้ความมีเอกภาพและความเข้มแข็งน้อยลง รวมทั้งการเพิ่มบทบาทภาคประชาชนในทางการเมืองมากขึ้น อาทิ การเข้าชื่อหรือการฟ้องร้องโดยตรงและถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ หรือการให้ประชาชนจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน สามารถเข้าชื่อเสนอแก้ไขเพิ่มรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลในอนาคตได้

➢ ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ โดยมีสาเหตุของปัญหาจากเงื่อนไขภายในประเทศเป็นหลัก ได้แก่ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ช่องว่างทางเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง และความไม่เป็นธรรม รวมทั้งความขัดแย้งในด้านอิทธิพลและผลประโยชน์ในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในพื้นที่และการพัฒนาประเทศในภาพรวม

บทบาทของ สศช. ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศ

การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจหลังวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง

หลังวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้งปี ๒๕๔๐-๒๕๔๒ รัฐบาลตัดสินใจที่จะขอกู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) โดยมีเงื่อนไขจะต้องดำเนินการจัดทำงบประมาณขาดดุล สศช. มีบทบาทในการเสนอจุดยืนในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจระยะสั้น ที่ต้องดำเนินการคู่ขนานกันไป ทั้งภาคการเงิน ภาคการผลิตจริง และภาคคนและสังคม กำหนดสาระสำคัญด้านสังคมที่ควรคุ้มครองไม่ให้ได้รับผลกระทบจากการปรับลดงบประมาณ พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอโครงการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน จัดทำโครงการลงทุนเพื่อสังคมเพื่อลดผลกระทบทางด้านสังคมโดยใช้เงินกู้จากธนาคารโลก จัดทำกรอบนโยบายการปฏิรูปสังคมตามข้อตกลงเงินกู้จากธนาคารพัฒนาเอเชีย





➢ การลดผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อคนและสังคม โดยเฉพาะการว่างงานทั้งในเมืองและชนบท การพัฒนาและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทั้งการศึกษาและสาธารณสุข และการป้องกันปัญหาสังคม และการเสริมสร้างค่านิยมที่ดีงาม เป็นต้น

➢ การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ มุ่งเน้นการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว เป็นต้น

➢ การเร่งรัดปฏิรูประบบการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการปฏิรูประบบราชการ ปฏิรูประบบการศึกษาและระบบสาธารณสุขอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น เป็นต้น

การฟื้นฟูเศรษฐกิจช่วงวิกฤตเศรษฐกิจทางการเงินโลกและการเมืองภายใน

ช่วงปี ๒๕๔๙-๒๕๕๒ เศรษฐกิจของประเทศอยู่ในสภาพที่บอบช้ำจาก ๓ ปัจจัยหลัก ที่ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการลงทุน คือ (๑) ปัญหาการเมืองในประเทศที่ยังสร้างความกังวลต่อนักลงทุน รวมถึงความแตกแยกของคนในประเทศ (๒) ปัญหาเรื่องมาบตาพุดที่ส่งผลกระทบต่อภาคการลงทุน และ (๓) ปัญหาการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโดยรวม ทั้งในและต่างประเทศที่เกิดจากวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ของสหรัฐอเมริกา วิกฤตดูไบเวิลด์ ซึ่งเกิดจากโครงการดูไบเวิลด์ในประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ประสบปัญหาฟองสบู่แตก รวมทั้งปัญหาลดค่าเงินต้องจากปัญหาด้านอสังหาริมทรัพย์ในประเทศเวียดนาม สศช. มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจ ดังนี้

➢ จัดทำแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะเร่งด่วน เพื่อเร่งสร้างรายได้และลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน เช่น การรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตรที่สำคัญ โครงการเรียนฟรี ๑๕ ปี และโครงการสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น พิจารณาและเสนอแนะมาตรการและโครงการเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจในภาวะเร่งด่วนต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติ กำกับดูแล ติดตามและลดขั้นตอนปฏิบัติในการดำเนินการตามมาตรการและโครงการฟื้นฟูเศรษฐกิจในภาวะเร่งด่วนภายใต้คณะกรรมการรัฐมนตรีเศรษฐกิจเช่น แก้ไขปัญหาการค้าและการลงทุนของภาคเอกชนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เสริมสร้างสภาพคล่องและภาษี เป็นต้น ตลอดจนติดตามสถานการณ์เศรษฐกิจการเงินและการคลัง และติดตามผลกระทบจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ เช่น วิเคราะห์ผลกระทบจากการลดค่าเงินของประเทศเวียดนาม เป็นต้น

➢ ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจ อาทิ ร่วมมือกับกระทรวงแรงงานดำเนินมาตรการ ๓ ลด คือ ลดการเลิกจ้าง ลดการเคลื่อนย้ายแรงงาน และลดค่าครองชีพ

นอกจากนี้ สศช. ยังได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการรัฐมนตรีเศรษฐกิจ (รศก.) ร่วมกับเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีหน้าที่ได้แก่ (๑) กำหนดกรอบการทำงานของคณะกรรมการ รศก. โดยให้เป็นคณะกรรมการระดับนโยบายที่ทำหน้าที่กำกับการบริหารงานด้านนโยบายเศรษฐกิจและหารือประเด็นการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ (๒) รายงานข้อมูลเศรษฐกิจต่อรัฐบาลโดยตรง (๓) เสนอกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจในช่วงปี ๒๕๔๐-๒๕๔๒ ในการจัดทำมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในเดือนสิงหาคม ๒๕๔๑ ซึ่งมีผลทำให้กระทรวงการคลังประกาศใช้มาตรการภาษีตามข้อเสนอของ สศช.

เพื่อให้การดำเนินงานแก้ไขผลกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อคนและสังคมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สศช. จึงได้ดำเนินการปรับแผนฯ ๘ โดยยังคงยึดแนวคิด ทิศทาง และหลักการของแผนฯ ๘ ที่เน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และได้ปรับแนวทางการเพิ่มเติมใน ๔ เรื่อง ได้แก่

➢ การปรับแผนโดยยึดเป้าหมายและเงื่อนไขข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

และมาตรการ ๓ เพิ่ม คือ เพิ่มการจ้างงานและตำแหน่งงานว่าง เพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพ และเพิ่มฝีมือแรงงาน ร่วมมือกับกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงสาธารณสุข กำหนดแนวทาง ดำเนินงานที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ เพื่อสร้างบรรยากาศ ที่ดี การยอมรับ และการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน และภาคเอกชน อีกทั้งได้ร่างแนวทางการพัฒนาภาคการผลิตและบริการ และชุมชนยั่งยืน (Eco-town) เพื่อแก้ไขปัญหา การพัฒนาภาคการผลิตและบริการระดับพื้นฐานในระยะยาว นอกจากนี้ ยังได้ร่วมกับกรมศุลกากรทบทวนกฎหมายและ ประกาศที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ในการนำเข้า-ส่งออก และสร้างบรรยากาศการลงทุน

การจัดทำนิยาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

➢ ประมวลพระราชดำรัสเป็นนิยาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในช่วงปี ๒๕๔๒ คณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สศช. และ ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านเห็นพ้องกันว่าสมควรอย่างยิ่งที่จะ

น้อมเกล้าฯ อัญเชิญเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาท สมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน และทำแผนปฏิบัติการในทุกระดับ เพื่อนำสู่ ความรอดพ้นวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ และ การดำรงชีวิตที่ดีของคนไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

สศช. จึงได้จัดตั้งคณะทำงาน มีศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต ประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจฯ เป็นประธาน ท่านสรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม เลขาธิการ สศช. เป็นเลขานุการ และได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันวิเคราะห์ ประมวล กลั่นกรอง และร้อยเรียงพระบรมราโชวาทและ พระราชดำรัสเป็นนิยาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และนำขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทาน พระบรมราชวินิจฉัย ซึ่งพระองค์ได้ทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไข พระราชทาน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน พระบรมราชานุญาตให้ สศช. นำไปเป็นแนวทางปฏิบัติของ สำนักงานและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนทั่วไป ตามที่ขอพระมหากรุณา เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก ได้เป็นอย่างดี

ประมวลและกลั่นกรองจากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ โดยสำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่าย และประชาชนโดยทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒



➢ ริเริ่มสร้างขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจฯ ได้ตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มีรองศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นประธาน และ สศช. เป็นฝ่ายเลขานุการ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนในสังคมไทย น้อมนำหลักปรัชญาฯ ไปประยุกต์ใช้ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และระดับประเทศ

การวางแผนและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและสังคม

ในช่วงทศวรรษนี้ สศช. ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ๒ ฉบับ คือ ฉบับที่ ๙ และฉบับที่ ๑๐ รวมทั้งขับเคลื่อนแผนฯ และนโยบายรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

➢ การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

● กระบวนการวางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ได้ระดมความคิดเห็นจากประชาชนทุกกลุ่มและทั่วทุกจังหวัดและทุกภาคของประเทศ และอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทาง ในการพัฒนาและบริหารประเทศ มุ่งวางรากฐาน การพัฒนาระบบเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน และสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล และการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกระดับ โดยยังคงยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนฯ ๘

ในขั้นตอนของการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนบทบาทของ สศช. ในการทำงานให้กับรัฐบาลผ่านกลไกคณะกรรมการ ระดับชาติชุดต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้แผนพัฒนาฯ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด

พร้อมกันนี้ ได้ดำเนินการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้เป็นองค์กรอิสระ เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและเสนอแนะต่อ คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ และสังคม และให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติและแผนอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ก่อนประกาศใช้

● กระบวนการวางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ยังคงยึดหลักการมีส่วนร่วม ภายใต้การระดมพลังความคิด และการมีส่วนร่วมของประชาชนจากระดับชุมชน ๑๐๘ หมู่บ้าน ระดับภาค ๔ ภูมิภาคทั่วประเทศ ระดับผู้นำความคิด เฉพาะกลุ่ม และระดับประเทศ ซึ่งผลการระดมความคิดเห็น จากทุกขั้นตอนดังกล่าว พบว่าประเทศไทยต้องเผชิญกับ



การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยยังคงอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม ที่คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ต่อเนื่องจากแผนฯ ๘ และ ๙

แผนฯ ๑๐ ได้ให้ความสำคัญกับการสร้าง “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ซึ่งต้องมีการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ รวมทั้งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ตลอดจนมีการพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ต้องส่งเสริมระบบและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลและประชาธิปไตยในสังคมไทย

➢ การขับเคลื่อนแผนและนโยบายรัฐบาลสู่การปฏิบัติ

● การขับเคลื่อนผ่านยุทธศาสตร์เฉพาะ “วาระแห่งชาติ” ในช่วงแผนฯ ๙ ได้ผลักดันการดำเนินงานตามวาระแห่งชาติ ที่สำคัญ ๔ เรื่อง ได้แก่

- การแก้ไขปัญหาความยากจน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและประกาศให้เป็นวาระแห่งชาติ โดย สศช. ได้กำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้ (๑) การส่งเสริมนโยบายเศรษฐกิจมหภาคให้เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน (๒) การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนจน (๓) การพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมและด้อยโอกาส (๔) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ (๕) การปรับปรุงระบบบริหารภาครัฐ

- การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (กพข.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมอบหมายให้เลขาธิการ สศช. เป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่ง สศช. ในฐานะเลขานุการได้ผลักดันให้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สพข.) อยู่ภายใต้ สศช. เพื่อทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของ กพข.

- การพัฒนาทุนทางสังคม สศช. ได้ริเริ่มการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ในเรื่องทุนทางสังคมในหลายเรื่อง เริ่มตั้งแต่การศึกษาเพื่อกำหนดความหมายและองค์ประกอบของทุนทางสังคมที่ชัดเจน การพัฒนาเครื่องชี้วัดทุนทางสังคม โดยการจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดจนการระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องมีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู มีการพัฒนาต่อยอดและการเชื่อมโยงใช้ประโยชน์ในวงกว้างอย่างเร่งด่วนและจริงจัง ส่งผลให้หลายหน่วยงานเริ่มเห็นความสำคัญและเห็นประโยชน์ของทุนทางสังคม นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการผลักดันให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาทุนทางสังคม และการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับใช้เป็นแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป

- การพัฒนาที่ยั่งยืน หลังจากที่รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และเลขาธิการ สศช. เป็นกรรมการและเลขานุการ สศช. ได้วางแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย ในลักษณะที่เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นบูรณาการ ทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน สศช. ในฐานะเลขานุการได้จัดการประชุมระดมความคิดเห็นจากพหุภาคีที่เกี่ยวข้อง และได้ดำเนินการศึกษาและพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย

● การจัดทำกรอบยุทธศาสตร์และแผนแม่บท เพื่อให้การขับเคลื่อนสอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ โดยมีการดำเนินการในประเด็นสำคัญ ดังนี้

- การจัดทำกรอบและขับเคลื่อนการพัฒนาโลจิสติกส์ของประเทศ เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดย สศช. ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔ มีวิสัยทัศน์ เพื่อการพัฒนา



ระบบโลจิสติกส์ของประเทศให้ได้มาตรฐานสากล (World Class Logistics) มีเป้าหมายหลัก คือ การลดต้นทุน โลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากอุตสาหกรรมโลจิสติกส์และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๑) การปรับปรุงประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์ในภาคการผลิต (๒) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบขนส่งและโลจิสติกส์ (๓) การพัฒนาธุรกิจโลจิสติกส์ (๔) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า และ (๕) การพัฒนากำลังและกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการของประเทศ (คปส.) มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และ สศช. ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ จัดทำและบูรณาการแผนปฏิบัติการและกำกับ ดูแล และติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ รวมทั้งจัดตั้งสำนักงานประสานการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการของประเทศ (สปส.) เพื่อเป็นแกนกลางประสานระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาควิชาการ ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนระบบโลจิสติกส์ให้เกิดการบูรณาการอย่างต่อเนื่อง

- **การจัดทำกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์** เพื่อปรับเปลี่ยนการพัฒนาที่อาศัยปัจจัยทุน และแรงงานเข้มข้นไปสู่การขับเคลื่อนบนพื้นฐานนวัตกรรมและองค์ความรู้เป็นสำคัญและเป็นการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและใช้ประโยชน์วัฒนธรรมไทยด้วยการผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการขับเคลื่อนประเทศไทย สู่อุตสาหกรรมยุคใหม่ที่มุ่งการผลิตเชิงคุณภาพและสร้างสรรค์ รวมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย

- **การจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อเตรียมความพร้อมสังคมไทยสู่สังคมสูงอายุ** การดำเนินงานด้านประชากรของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาส่งผลให้โครงสร้างประชากรของประเทศเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน ข้อมูลทางประชากรสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว สศช. ตระหนักว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก จึงได้มีการศึกษาและจัดทำยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของสังคมไทยสู่สังคม

ผู้สูงอายุ โดยเสนอประเด็นการพัฒนา ๕ เรื่อง คือ (๑) การเร่งพัฒนาและเพิ่มผลิตภาพแรงงาน (๒) การสร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีความมั่นคง (๓) การพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพและเป็นธรรม (๔) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนทุกกลุ่มวัย และ (๕) การฟื้นฟูค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงาม

รวมทั้งการดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้สูงอายุที่สำคัญ เช่น การสร้างหลักประกันความมั่นคงทางรายได้ โดยส่งเสริมการมีงานทำในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ และให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาระบบสวัสดิการและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เน้นพัฒนาระบบสวัสดิการที่เชื่อมโยงทั้งระบบ รวมทั้งการบริหารจัดการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้สูงอายุอย่างบูรณาการ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและองค์ความรู้ เป็นต้น

- **การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรสู่การปฏิบัติ** โดยเน้นการใช้ประโยชน์จากจุดแข็ง และปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของทุนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ รวมทั้งคำนึงถึงบริบทของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มุ่งสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนทั้งในมิติของเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการปรับแผนการผลิตและพฤติกรรมบริโภค เพื่อลดผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการศึกษาและจัดทำยุทธศาสตร์การบริโภคที่ยั่งยืน ควบคู่ไปกับการจัดทำยุทธศาสตร์การผลิตที่ยั่งยืน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการใช้ทรัพยากรในภาคการผลิตและบริการ

นอกจากนี้ ได้ร่วมกับสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) หน่วยงานและภาคประชาชน จัดทำนโยบายเศรษฐกิจฐานชีวภาพ โดยมีเป้าหมายพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และองค์ความรู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศได้รับการคุ้มครองและมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น และชุมชนพึ่งตนเองได้จากการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพ สิทธิชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการคุ้มครอง

ทั้งนี้ ได้กำหนดกลยุทธ์หลักในการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจฐานชีวภาพ ประกอบด้วย (๑) การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพชุมชนให้เข้มแข็ง (๒) การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพขั้นต้นให้มีคุณภาพ สร้างมูลค่าเพิ่มและความหลากหลายของสินค้า และ (๓) การยกระดับการผลิตของเศรษฐกิจชีวภาพขั้นก้าวหน้า และสร้างนวัตกรรมสู่ตลาดโลก

- **จัดท่ายุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์** ที่เน้นเสริมสร้างและจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ พัฒนาเกษตรอินทรีย์ตามวิถีพื้นบ้าน สร้างศักยภาพการเกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์ และบริหารจัดการเพื่อพัฒนาเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน (เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำพูน และลำปาง) และพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อใช้พื้นที่ที่มีศักยภาพในพื้นที่เป้าหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุด และพัฒนาผลิตภัณฑ์ในพื้นที่เป้าหมายให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

- **การผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาคลัสเตอร์ของประเทศ** สศช. ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการผลักดันการพัฒนาคลัสเตอร์ของประเทศ โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยในช่วงปี ๒๕๔๗-๒๕๕๑ สศช. ได้ดำเนินงานที่สำคัญ ๆ ได้แก่ (๑) จัดทำบันทึกความร่วมมือการสร้างเครือข่ายการประสานงานและผลักดันการพัฒนาคลัสเตอร์ (MOU) กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชนรวม ๑๐ หน่วยงาน ประกอบด้วย สศช. สำนักงบประมาณ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม



แห่งประเทศไทย และสถาบันคีนันแห่งเอเชีย เพื่อร่วมมือกันผลักดันให้เกิดการพัฒนาคลัสเตอร์ในภาคการผลิตและบริการ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันอย่างเป็นรูปธรรม

(๒) ดำเนินการขับเคลื่อนเครือข่ายวิสาหกิจไทย เพื่อผลักดันให้มีการดำเนินการตามกรอบแผนงานที่ได้เสนอ กพข. ประกอบด้วยโครงการย่อย ๔ โครงการ ได้แก่ โครงการจัดทำแผนที่เครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster Mapping) เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ โครงการพัฒนาพันธมิตรวิสาหกิจ (คลัสเตอร์) ของภาคการผลิตและบริการ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันโครงการเครือข่ายวิสาหกิจสัญจร และโครงการสร้างกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ เพื่อกระตุ้นและผลักดันให้ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินงานพัฒนาคลัสเตอร์ต่อไป

- **การผลักดันยุทธศาสตร์เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ อย่างยั่งยืน** โดยให้ความสำคัญกับการสนับสนุนกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วม รวมทั้งการพึ่งพาตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูล และการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ตามศักยภาพความพร้อมอย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรม ค่านิยม และความต้องการของคนในสังคม โดยแบ่งแนวทางดำเนินการออกเป็น ๔ ด้านคือ (๑) สร้างสภาวะแวดล้อมที่ดีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต วิถีชีวิตในเมืองและชุมชน (๒) พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มีการปรับใช้ประโยชน์และต่อยอดให้เกิดเทคโนโลยีที่เหมาะสม (๓) พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของเมืองและชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ เกิดความสมดุล และมีภูมิคุ้มกัน (๔) เสริมสร้างกระบวนการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจ องค์ความรู้





และการมีส่วนร่วม โดยมีหน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย ร่วมดำเนินการโดยมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไปตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน

ทั้งนี้ ในปี ๒๕๔๖ ได้มีการจัดตั้งกลไก คณะอนุกรรมการประสานการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน : เมืองน่าอยู่ ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่พิจารณานโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทางและมาตรการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ รวมทั้งประสานสนับสนุนการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ และการติดตามประเมินผล นอกจากนั้น สสช. ได้ร่วมกับคณะอนุกรรมการประสาน การพัฒนาเมืองฯ ภายใต้การสนับสนุนของ สสส. ดำเนินการ จัดทำตัวชี้วัดเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่เพื่อใช้เป็นเกณฑ์กลาง สำหรับใช้ในการติดตามประเมินผลการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ และเป็นตัวชี้วัดที่หน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงท้องถิ่น สามารถนำไปใช้หรือปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ได้

- **การให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพและภูมิสังคม** โดยมีโครงการศึกษาวิจัยและจัดทำกรอบยุทธศาสตร์ ที่สำคัญ ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ ในบริเวณที่มีสมรรถนะสูงรอบอ่าวไทย ประกอบด้วย ภาคตะวันออกและจังหวัดนครราชสีมา ภาคตะวันตก กรุงเทพฯ และปริมณฑล และภาคใต้ รวม ๓๑ จังหวัด (๒) แผนการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน โดยร่วมกับธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) วางแผนการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน (Planning for the Sustainable Development of Southern Thailand) เพื่อใช้เป็นกรอบการพัฒนา

และกำหนดกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เหมาะสมกับพื้นที่ภาคใต้ในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้า (๓) ยุทธศาสตร์การพัฒนา จังหวัดชายแดนภาคใต้ ครอบคลุมพื้นที่ ๕ จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา เพื่อดำเนินการ แก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน และใช้เป็นกรอบพัฒนาของทุกภาคส่วน สามารถเสริมสร้างความ เป็นธรรมทางสังคมและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ได้อย่างสมดุล ประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ และสันติสุข มีการกำหนดบทบาทการพัฒนาพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ในแต่ละจังหวัด

การดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรี

➢ **การจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน**
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๗๖ ได้กำหนดให้รัฐบาลต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๗ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๕ ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน สำหรับจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน และกรอบการจัดสรร ในการจัดสรรงบประมาณตามนโยบายรัฐบาลให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดโดยคณะกรรมการชุดดังกล่าว มีรองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรี





มอบหมายเป็นประธาน และมีเลขาธิการ สศช. เป็นกรรมการ ร่วมกับหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และมีรองเลขาธิการ สศช. ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ สศช. ในฐานะฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ได้จัดทำ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน รวม ๓ ฉบับ ประกอบด้วย แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๔ (รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช) แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ (รัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์) และการแผน บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๔ (รัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) โดยยกร่างแผนการบริหารราชการ แผ่นดินเสนอคณะกรรมการจัดทำแผนการบริหารราชการ แผ่นดินทั้งในสมัยรัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี

➢ การกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๗๐

ในยุครัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี มีความเห็นต่อการจัดทำแผนพัฒนาฯ ประเทศว่าการกำหนด วิสัยทัศน์และการมองไปข้างหน้าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญ

ประการหนึ่งของการจัดทำแผนพัฒนาประเทศ ซึ่ง สศช. ได้เผยแพร่รายงาน “วิสัยทัศน์ประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๗๐” เป็นครั้งแรก สำหรับการมองทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้า โดยทิศทางการพัฒนาประเทศ ในอนาคตจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบ โครงสร้างพื้นฐาน การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างอนุภูมิภาค การเพิ่มผลผลิตการผลิตในภาคการเกษตร การเตรียม ความพร้อมประเทศไทยด้านการพัฒนาพลังงานทดแทน การบริหารจัดการน้ำโดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จาก แม่น้ำโขง ตลอดจนการจัดระบบดูแลผู้สูงอายุ

➢ การพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อลดช่องว่างการพัฒนาระหว่างประเทศไทยกับประเทศ เพื่อนบ้าน โดยดำเนินการภายใต้คณะกรรมการการพัฒนา ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การประชุมระดับ รัฐมนตรี ๖ ประเทศลุ่มแม่น้ำโขง การประชุมระดับผู้นำ กลุ่มประเทศ ACMEQS การพัฒนาเกษตรแบบมีสัญญา บริเวณชายแดนไทย-เพื่อนบ้าน และแผนงานการพัฒนา เขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย เป็นต้น

การเพิ่มบทบาทด้านวิชาการของ สศช.

ต่อสาธารณะ

นอกเหนือจากบทบาทด้านวิชาการที่เสนอต่อ คณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว สศช. ได้พัฒนางานวิชาการทั้งการจัดทำข้อมูลพัฒนาเครื่องชี้ภาวะ เศรษฐกิจและสังคม การจัดทำรายงานต่าง ๆ เผยแพร่ ต่อสาธารณะ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและ การเตือนภัยต่อหน่วยงานและประชาชนทั่วไป ได้แก่

- พัฒนาเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจและสังคมไทย อย่างต่อเนื่อง อาทิ เลขสต็อกของทุนซึ่งมีความสำคัญยิ่ง ต่อการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และเอื้อประโยชน์ต่อ วงวิชาการเศรษฐศาสตร์ทำให้สามารถคำนวณหาประสิทธิภาพ การผลิตอันเกิดจากเทคโนโลยีได้ การปรับปรุงประสิทธิภาพ การจัดทำข้อมูลและสังคมเพื่อการวางแผนและการเตือนภัย ทำให้ สศช. สามารถนำเสนอข้อมูลรายงานภาวะเศรษฐกิจ และสังคมใหม่ ๆ และปรับปรุงระบบกลไกการเผยแพร่ข้อมูล ของ สศช. โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
- ผลักดันให้มีการจัดทำกรอบแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนากลุ่มจังหวัดและจังหวัด พร้อมทั้งให้มีการประเมิน



ยุทธศาสตร์จังหวัดและผู้นำ CEO ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบต่อกรอบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา กลุ่มจังหวัดและจังหวัดของภาคเหนือตอนบน และภาคเหนือ ตอนล่าง พร้อมทั้งให้มีการนำไปปฏิบัติ

- ริเริ่ม สนับสนุนให้มีการจัดทำและวิเคราะห์ ผลผลิตจังหวัดแบบ Bottom up โดยผลักดันให้จังหวัด จัดทำผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) ของตนเอง ซึ่ง สศช. ให้การสนับสนุนทางวิชาการและติดตาม ประเมินผลการจัดทำผลิตภัณฑ์จังหวัดดังกล่าว ในช่วงปี ๒๕๔๓-๒๕๔๙ โดยมีจังหวัดที่สามารถจัดทำรายงาน เบื้องต้นจำนวน ๓๔ จังหวัด



- จัดทำรายงานการติดตามผลการพัฒนา ตามเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) โดยได้ร่วมมือกับสำนักงานโครงการพัฒนาแห่ง สหประชาชาติ (United Nation Development Program: UNDP) ซึ่งมีเป้าหมายหลัก ๘ ข้อ เป้าหมายย่อย ๑๘ ข้อ และตัวชี้วัด ๔๘ ตัว ซึ่งกำหนดเวลาบรรลุเป้าหมายในปี ๒๕๕๘ โดยประเทศไทยเป็นประเทศแรกในภูมิภาค ที่สามารถจัดทำรายงานผลการพัฒนาตาม เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ ในปี ๒๕๔๗ และยกระดับการกำหนดเป้าหมายเป็น MDG Plus (MDG + Targets) ควบคู่ไปกับการจัดทำ โครงการ MDGs ในระดับจังหวัดนาร่อง ๒ จังหวัด คือ แม่ฮ่องสอนและนครพนม



ยุคนำ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นเข็มทิศการพัฒนาต่อเนื่อง (พ.ศ. ๒๕๕๓-ปัจจุบัน)



ทศวรรษที่ ๗ เป็นยุคที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างกว้างขวาง การกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศจึงต้องมุ่งสร้างความสมดุลในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเข็มทิศในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากทศวรรษที่ ๖ เพื่อให้การพัฒนาอยู่บนพื้นฐานความพอดี เน้นการพึ่งตนเองเป็นหลัก มีการเตรียมความพร้อมทั้งคนและระบบบริหารจัดการที่ดีให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ โดยนำทุนทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่ดีงาม เพื่อให้ประเทศมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในท้ายที่สุด



บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ

๑. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

การรวมกลุ่มทางการค้าและการลงทุนในระดับทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ทั่วโลกเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง อาทิ ความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) และความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) และการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ รวมทั้งบทบาททางเศรษฐกิจของจีนและอินเดียในตลาดโลกที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้รูปแบบการค้ามีความเป็นเสรีและแข่งขันอย่างเข้มข้น นำไปสู่โอกาสทางการค้าและการตลาดที่เพิ่มมากขึ้นของประเทศไทย

ขณะเดียวกันการแข่งขันของประเทศในภูมิภาคอาเซียนและตลาดโลกจะสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านมาตรฐานสินค้าและบริการ โดยสินค้าเกษตรไทยจะแข่งขันได้มากขึ้นจากการเริ่มลดภาษีสินค้าของประเทศกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม เป็นต้น ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องปรับตัวและให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคการผลิตและบริการบนฐานความรู้ที่ใช้การวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

๒. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานแขนงใหม่ เช่น วิทยาการรับรู้ (Cognitive Science) ซึ่งเป็นการทำงานระหว่างสมองและจิตใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความคิด อารมณ์ และการกระทำ มีความสำคัญต่อการสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ที่จะส่งผลให้เกิดการพลิกโฉมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการดำรงชีวิตของมนุษย์แบบก้าวกระโดด (Disruptive Technology) ทำให้เกิดสาขาอุตสาหกรรมและบริการใหม่ ๆ ที่ผสมผสานการใช้เทคโนโลยีหลากหลาย

สาขา โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อตอบสนองความต้องการในภาคการผลิต บริการ และพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป

อุตสาหกรรมใหม่ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นใน ๕ กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม กลุ่มดิจิทัล และเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญญาประดิษฐ์ และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว และกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและบริการที่มีมูลค่าสูง ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีจะสร้างโอกาสในการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนาพลังงานและวัสดุต่าง ๆ จากพืช การทดแทนแรงงานด้วยเครื่องจักร การพัฒนาสุขภาพและศักยภาพในการทำงานของผู้สูงอายุ เป็นต้น

ขณะเดียวกันก็สร้างภัยคุกคามที่ทำให้ต้องเตรียมการป้องกัน เช่น การจารกรรมข้อมูลธุรกิจหรือข้อมูลส่วนบุคคล การลั่นไถลของวัฒนธรรมอย่างไร้พรมแดน การใช้สื่อเผยแพร่ข้อมูลเท็จ อาวุธเคมีและอาวุธชีวภาพ รวมทั้งเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือของการก่อการร้าย เป็นต้น รวมทั้งรูปแบบและกระบวนการประกอบธุรกิจบริการจะเปลี่ยนแปลง



อย่างรวดเร็วและหลากหลาย รูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการมีวัฏจักรชีวิตสั้นลง เช่น สมาร์ทโฟนที่มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปร่างอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ผลิตโทรศัพท์มือถือรูปแบบเก่าต้องออกจากตลาด กล้องดิจิทัล ลมล้างกลิ้งฟิล์ม และ PromptPay ลมล้างระบบจ่ายเงินแบบเดิม เป็นต้น

ปัจจุบันจึงเป็นยุคที่ทั่วโลกมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ด้วยวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา ที่นำมาใช้ในกระบวนการผลิ การออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการ การตลาด และการบริหารจัดการ ประเทศที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีเข้าขาดการใช้นวัตกรรมจะกลายเป็นผู้ซื้อ และมีผลิตภาพต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ รวมทั้งไม่สามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้ นอกจากนี้ การเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคมก็เป็นช่องว่างที่จะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา

สำหรับประเทศไทยแม้ว่าการพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมภายในประเทศยังคงอยู่ในลำดับต่ำ ตามการจัดลำดับของสถาบันนานาชาติ มีข้อจำกัดในการตอบโจทยการพัฒนาประเทศและมีการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ในระดับต่ำ แต่ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐบาล เอกชน และนักวิชาการ ต่างให้ความสำคัญที่จะยกระดับการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมของประเทศให้เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการพัฒนาที่สำคัญ



๓. การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัย ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์ช่วยให้คนมีอายุยืนขึ้น ประกอบกับค่านิยมและทัศนคติในเรื่องการแต่งงานและการมีบุตรที่เปลี่ยนไป ทำให้อัตราการเกิด



ของประชากรลดลง โครงสร้างประชากรจึงเข้าสู่สังคมสูงวัย ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

สำหรับประเทศไทย ในปี ๒๕๖๒ เป็นปีแรกที่จำนวนประชากรวัยเด็กเท่ากับประชากรผู้สูงอายุที่ ๑๑.๓ ล้านคน หลังจากนั้นจำนวนประชากรวัยเด็กมีแนวโน้มลดลงสวนทางกับจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่จะมีแนวโน้มสูงขึ้น สศช. ได้จัดทำรายงานประมาณการประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๘๓ โดยคาดการณ์ว่าประชากรของไทยจะเพิ่มขึ้นจาก ๖๖.๕ ล้านคน ในปี ๒๕๖๓ เป็น ๖๗.๑ ล้านคน ในปี ๒๕๗๓ หลังจากนั้นจำนวนประชากรจะเริ่มลดลงในอัตราร้อยละ -๐.๒ ต่อปี ซึ่งคาดการณ์ว่าในปี ๒๕๘๓ ประเทศไทยจะมีประชากรจำนวนประมาณ ๖๕.๔ ล้านคน

จำนวนประชากรตามโครงสร้างประชากรแบ่งเป็น ประชากรวัยเด็ก (แรกเกิด-๑๔ ปี) มีแนวโน้มลดลง โดยในปี ๒๕๖๓ มีประชากรเด็ก ๑๑.๒ ล้านคน หรือร้อยละ ๑๖.๙ ของประชากรทั้งหมด จะลดลงเป็น ๘.๔ ล้านคน หรือเหลือร้อยละ ๑๒.๘ ในปี ๒๕๘๓ ส่วนประชากรผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป) ในปี ๒๕๖๓ มีจำนวน ๑๒ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๑๘ ของจำนวนประชากรทั้งหมด จะเพิ่มเป็น ๒๐.๕ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔ ของจำนวนประชากรในปี ๒๕๘๓

ขณะที่ประชากรวัยแรงงาน (๑๕-๕๙ ปี) มีแนวโน้มลดลงจาก ๔๓.๓ ล้านคน หรือร้อยละ ๖๕ ในปี ๒๕๖๓ เป็น ๓๖.๕ ล้านคน หรือร้อยละ ๕๕.๘ ในปี ๒๕๘๓ ลดลงประมาณ ๖.๘ ล้านคน ขณะที่อัตราส่วนของวัยแรงงานต่อผู้สูงอายุก็ลดลงอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ในปี ๒๕๖๓ มีวัยแรงงาน ๓.๖ คน ต่อผู้สูงอายุ ๑ คน ลดลงเหลือวัยแรงงาน ๑.๘ คน ต่อผู้สูงอายุ ๑ คน ในปี ๒๕๘๓ ซึ่งส่งผลให้อัตราส่วนพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานเพิ่มขึ้นจาก ๒๗.๗ คนต่อวัยแรงงาน ๑๐๐ คน ในปี ๒๕๖๓ เป็น ๕๖.๒ คนต่อวัยแรงงาน ๑๐๐ คน ในปี ๒๕๘๓ หากพิจารณาโครงสร้างอายุของประชากรแต่ละภูมิภาค ในปี ๒๕๘๓ กรุงเทพฯ มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานมากที่สุด ส่วนภาคเหนือมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุมากที่สุด และภาคใต้จะมีสัดส่วนประชากรวัยเด็กสูงกว่าภาคอื่น ๆ ทั้งนี้ รัฐบาลได้กำหนดให้วาระ



ผู้สูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ โดยมีแนวทางการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการผู้สูงอายุแห่งชาติ ครอบคลุมทั้งกลุ่มก่อนวัยสูงอายุ ๒๕-๕๙ ปี และผู้สูงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป

การเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลกส่งผลต่อเศรษฐกิจทั้งการออม การลงทุน และการคลังของประเทศ และรูปแบบการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป ทำให้มีการบริโภคสินค้าและบริการด้านสุขภาพมากขึ้น ดังนั้น จึงเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทยในการพัฒนาสินค้าและนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมทั้งบริการทางการแพทย์ และการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อรองรับความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น ธุรกิจ Nursing Home ธุรกิจด้านโรงแรมและการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ การบริการด้านผู้ดูแลผู้สูงอายุ (Care Giver) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเป็นสังคมสูงวัยของโลกอาจเป็นภัยคุกคามสำคัญสำหรับประเทศไทยเช่นกัน เนื่องจากการลดลงของประชากรวัยแรงงาน จึงอาจก่อให้เกิดการแย่งชิงประชากรวัยแรงงาน โดยเฉพาะบุคลากรที่มีศักยภาพสูง ซึ่งเป็นกำลังแรงงานสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

๔. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติมีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกและอุณหภูมิน้ำทะเลที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จากผลการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทำให้สภาพอากาศร้อนและแล้งกว่าปกติ ฤดูฝนล่าช้า อัตราการระเหยของน้ำต้นทุนเพิ่มขึ้น เกิดปรากฏการณ์เอลนีโญ

ลานีญาบ่อยครั้ง ส่งผลต่อการเสียดุลของระบบนิเวศ ทำให้อัตราการสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตเพิ่มขึ้น เกิดปัญหาภัยพิบัติที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นในหลายพื้นที่ รวมทั้งประเทศไทยที่ประสบปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติต่าง ๆ อาทิ ปัญหาอุทกภัยในหลายพื้นที่จากพายุ และปัญหาภัยแล้งที่สร้างความเสียหายต่อระบบการเพาะปลูก ทำให้ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรลดลง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านอาหารและน้ำ และปัญหาความยากจน

๕. การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ

การเชื่อมโยงในภูมิภาคและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้รูปแบบและวิธีการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยอาชญากรรมข้ามชาติที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การลักลอบเข้าเมือง การใช้แรงงานเด็ก การค้าประเวณี และการฟอกเงิน ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นความเสี่ยงในการดำรงชีวิตของประชาชน รวมทั้งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มแผ่ขยายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง และทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อการถูกใช้เป็นที่พักพิงของกลุ่มก่อการร้ายข้ามชาติที่เข้ามาในรูปแบบของผู้อพยพและนักท่องเที่ยว ที่อาจใช้ประเทศไทยเป็นฐานการวางแผนก่อการร้ายในประเทศและภูมิภาค

สถานการณ์การพัฒนาประเทศ

จากผลกระทบของสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้น ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับวิกฤตต่าง ๆ อีกหลายด้าน ทั้งวิกฤตเศรษฐกิจโลก วิกฤตเศรษฐกิจภายในประเทศ วิกฤตการเมือง และวิกฤตทางสังคม ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศ ซึ่งการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาอยู่บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสิ้นเปลือง ขาดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมมีผลิตภาพการผลิตต่ำ มีความอ่อนไหวและผันผวนตามปัจจัยภายนอก การใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อการเพิ่มมูลค่ายังมีน้อย มีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างคนจนกับคนรวย ความมั่นคงภายในประเทศมีความซับซ้อน และมีปัญหาความเห็นต่างทางความคิดของคนในชาติ โดยสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ มีดังนี้

๑. ด้านเศรษฐกิจ อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในปี ๒๕๕๓ ขยายตัวร้อยละ ๗.๕ ซึ่งเป็นการปรับตัวดีขึ้นจากการหดตัวร้อยละ ๐.๗ ในปี ๒๕๕๒ ตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกที่ส่งผลให้การส่งออกสินค้าและการท่องเที่ยวปรับตัวดีขึ้น โดยภาคนอกเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ ๙๐.๒ ของ GDP ขยายตัวร้อยละ ๘.๔ เป็นผลมาจากการขยายตัวของการผลิตในสาขาที่สำคัญ คือ สาขาอุตสาหกรรม ขยายตัวร้อยละ ๑๑.๔ เทียบกับที่หดตัวร้อยละ ๓.๓ ในปี ๒๕๕๒ โดยขยายตัวเพิ่มขึ้นในเกือบทุกหมวด โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่ขยายตัวสูงตามความต้องการของตลาดโลก และความต้องการในประเทศปรับตัวดีขึ้น ประกอบกับการได้รับประโยชน์จากความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนที่เริ่มมีผลบังคับใช้ อุตสาหกรรมสำคัญที่ขยายตัวสูง เช่น คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และยานยนต์ เป็นต้น

สำหรับสาขาสำคัญอื่น ๆ ขยายตัวดังนี้ สาขาการค้า ขยายตัวร้อยละ ๙.๑ ก่อสร้างร้อยละ ๘.๕ โรงแรมและภัตตาคาร ร้อยละ ๙.๓ การขนส่ง ร้อยละ ๗.๗ และบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ ร้อยละ ๔.๔ ขณะที่ภาคเกษตรหดตัวต่อเนื่องร้อยละ ๐.๕ จากการหดตัวของหมวดพืชผลและปศุสัตว์ อย่างไรก็ตาม หมวดปศุสัตว์ การบริการทางการเกษตร และประมง ขยายตัวสูงขึ้นในปี ๒๕๕๔

เศรษฐกิจขยายตัวเพียงร้อยละ ๐.๘ ชะลอตัวลงจากปี ๒๕๕๓ เนื่องจากผลกระทบจากภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวในประเทศญี่ปุ่น เดือนมีนาคม ๒๕๕๔ มีผลต่อห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ของไทยในช่วงกลางปี และผลกระทบจากมหาอุทกภัยช่วงปลายปีที่เกิดขึ้นในเขตอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญของประเทศ โดยภาคนอกเกษตรที่มีสัดส่วนร้อยละ ๘๙.๕ ของการผลิตรวมขยายตัวเพียงร้อยละ ๐.๒



เป็นผลมาจากสาขาอุตสาหกรรมหดตัวลงร้อยละ ๔.๙ เนื่องจากมหาอุทกภัยทำให้นิคมอุตสาหกรรม ๗ แห่งต้องหยุดดำเนินการ สาขาก่อสร้างและการประปา ขณะที่ภาคบริการส่วนใหญ่ขยายตัวชะลอลง เช่น สาขาการขนส่ง และสาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ ขยายตัวร้อยละ ๑.๖ และร้อยละ ๓.๕ ตามลำดับ แต่ภาคเกษตรขยายตัวร้อยละ ๖.๓ จากที่เคยหดตัวในปี ๒๕๕๓ โดยที่พืชผลหลายชนิดผลผลิตสูงขึ้นจากปริมาณน้ำฝนที่มากขึ้น เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ปาล์มน้ำมัน และยางพารา

เศรษฐกิจไทยในปี ๒๕๕๔ ได้ฟื้นตัวกลับมาขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ ๗.๒ แต่ต้องประสบภาวะวิกฤตทางการเมืองในช่วงปี ๒๕๕๖-๒๕๕๗ เกิดการขาดเสถียรภาพทางการเมือง มีการชุมนุมใหญ่ที่ก่อให้เกิดความวุ่นวายและความไม่เชื่อมั่นทางการเมือง ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ต่อมาคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เข้ามาจัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ โดยมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เศรษฐกิจในปี ๒๕๕๗ ขยายตัวเพียงร้อยละ ๑

จากนั้นมาแม้ว่าเหตุการณ์ทางการเมืองภายในประเทศจะเริ่มเข้าสู่ภาวะปกติ แต่ภาวะเศรษฐกิจยังขยายตัวค่อนข้างต่ำ โดยปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐ ขยายตัวเพียงร้อยละ ๓.๑, ๓.๔ และ ๔ ตามลำดับ เนื่องจากเศรษฐกิจการค้าโลกอ่อนแอต่อเนื่อง สงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนทวีความรุนแรงขึ้น โดยมีสินค้าเกือบ ๖,๐๐๐ รายการที่ได้รับผลกระทบจากการตั้งกำแพงภาษีของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมากที่สุดเท่าที่เคยมีมา และทางการเงินได้ตอบโต้สหรัฐอเมริกา ด้วยการตั้งกำแพงภาษีเพิ่มเติมต่อสินค้าของสหรัฐอเมริกามูลค่ารวม ๖ หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ

สงครามการค้าดังกล่าวส่งผลกระทบต่อ การขยายตัวของเศรษฐกิจโลกในภาพรวมที่ชะลอตัวลง ประเทศที่พึ่งพาการส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาและจีนต่างได้รับผลกระทบ รวมถึงประเทศที่ไม่ได้

พึ่งพาการส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาและจีน ก็ได้รับผลกระทบทางอ้อมจากการที่เศรษฐกิจของประเทศอื่นชะลอตัวลงตามไปด้วย จากการที่ทั้งสองประเทศเป็นคู่ค้ารายใหญ่ของประเทศไทย สงครามการค้าที่ยืดเยื้อจึงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อีกทั้งยังมีผลกระทบอื่น ๆ ตามมา อาทิ การลงทุน การจ้างงาน ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน และภาคธุรกิจอื่น ๆ

ดังนั้น การที่โครงสร้างทางเศรษฐกิจไทยพึ่งพาต่างประเทศ ทำให้การเจริญเติบโตไม่ยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของไทยส่วนใหญ่ ยังคงพึ่งพาเทคโนโลยีและปัจจัยการผลิตจากต่างประเทศและการส่งออกเป็นหลัก ทำให้ได้รับผลกระทบจากภายนอกและส่งผลกระทบต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม โดยในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐ สาขาอุตสาหกรรมมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ ๑.๕, ๒.๒ และ ๓.๐ ตามลำดับ

๒. ด้านสังคม การพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลให้คนไทยมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในด้านคุณภาพยังมีปัญหา โดยยังไม่สามารถผลิตคนให้สอดคล้องตามทิศทางและความต้องการของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษามีความก้าวหน้าในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ คนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น จะเห็นได้จากจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย

ของประชากรวัยแรงงานอายุ ๑๕-๕๙ ปี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ เป็นต้นมา จาก ๘.๘ ปี ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๙.๖ ปี ในปี ๒๕๖๑ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ และผลคะแนนสอบ PISA ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าอีกหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน เนื่องจากข้อจำกัดที่สำคัญของการศึกษาไทยทั้งปัญหาเรื่องหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำ ทำให้ขาดการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและครูที่มีคุณภาพยังกระจายไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ขณะที่ในระดับอาชีวศึกษายังมีเด็กที่สนใจเรียนต่อสายอาชีพในสัดส่วนที่น้อย

นอกจากนี้ สถาบันทางสังคมมีบทบาทน้อยลงในการเป็นทุนทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษาที่บ่มเพาะเยาวชนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นภูมิคุ้มกันให้เยาวชนมีพื้นฐานจิตใจที่เข้มแข็ง มีแนวโน้มอ่อนแอลงมาก รวมทั้งสื่อมีบทบาทน้อยในการกระตุ้นสังคมในทางสร้างสรรค์ ทำให้สังคมไทยขาดพลังและขาดภูมิคุ้มกันในการพัฒนาประเทศ วัฒนธรรมและระบบคุณค่าที่ดีงามในอดีตเลือนหาย เด็กและเยาวชนไปชื่นชอบวัฒนธรรมแบบใหม่ ทำให้ระบบคุณค่าที่ดีงามเสื่อมถอย ทั้งเรื่องจิตสาธารณะ ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ

ประกอบกับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในยุคดิจิทัล ส่งผลให้ค่านิยมในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนไทยบางส่วนไม่สามารถเลือกรับปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน วัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่เป็นรากเหง้าของคนไทยถูกกลืนโดยวิถีชีวิต

แบบใหม่ มีค่านิยมยึดตนเองเป็นหลักมากกว่าการคำนึงถึงสังคมส่วนรวม รักสนุกและความสบาย เชื่อข่าวลือ ขาดความอดทน ขาดวินัย วัตถุนิยม ยอมรับคนที่ฐานะมากกว่าคนดี มีคุณธรรม นอกจากนี้ พบว่า โครงสร้างประชากรไทยเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัย ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ

สำหรับในด้านสุขภาพคนไทยมีแนวโน้มเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมากขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิต ได้แก่ โรคหัวใจ เบาหวาน หลอดเลือดสมอง ความดันโลหิตสูง และมะเร็ง สาเหตุสำคัญมาจากการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การสูบบุหรี่ บริโภคเครื่องดื่ม





๓. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ผ่านมามีประเทศไทยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อมุ่งเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้อย่างสิ้นเปลือง ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงลดลงอย่างต่อเนื่อง ขาดความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์กับการอนุรักษ์ฟื้นฟู ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล และเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้น ตามการขยายตัวเศรษฐกิจ โดยเฉพาะคุณภาพอากาศ และแหล่งน้ำในเมืองใหญ่ รวมทั้งปริมาณขยะและของเสียอันตรายที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ได้แก่ ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า ๒.๕ ไมครอน (PM 2.5) ที่เกินค่ามาตรฐานในหลายพื้นที่ การเร่งพัฒนาเศรษฐกิจที่สนองต่อสังคมจนเกินขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะสะท้อนความไม่สมดุลของมิติการพัฒนาที่จะนำไปสู่ความไม่ยั่งยืนได้ในอนาคต ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องยึดหลักความพอประมาณในการพัฒนาที่ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินขีดความสามารถในการฟื้นตัว เพื่อให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ ให้ทรัพยากรธรรมชาติคงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อเป็นฐานการดำรงชีวิต และเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

แอลกอฮอล์ การบริโภคอาหารที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ ทั้งอาหารหวาน มัน เค็ม เครื่องดื่มรสหวาน การบริโภคผักผลไม้ไม่เพียงพอ และการขาดการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ปัจจัยสภาพแวดล้อมก็เป็นสาเหตุสำคัญเช่นกัน ได้แก่ ความยากจน ที่อยู่อาศัยและสภาพการทำงานที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและมลพิษในสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งยังเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา

จากผลการพัฒนาด้านสังคมที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าคนไทยยังมีปัญหาทั้งทางด้านจิตใจ สติปัญญา และสุขภาพอนามัย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อศักยภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ภูมิคุ้มกันของคนและสังคมไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ลดน้อยลง ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของคนและสังคมให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างคุณภาพคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความอดทน มีความเพียร มีวินัย มีสติ ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท มีการพัฒนาปัญญาและความรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาสถาบันทางสังคมให้มีความเข้มแข็งและมีบทบาทในการเป็นทุนทางสังคมมากขึ้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของประเทศ



การดำเนินงานที่สำคัญของ สคช.

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและผลการพัฒนาของประเทศในด้านต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยต้องขับเคลื่อนภายใต้วิกฤตหลายด้าน จึงจำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันให้กับประเทศ เพื่อให้สามารถฝ่าวิกฤตต่าง ๆ ไปได้ ดังนั้น ในช่วงทศวรรษที่ ๗ นี้จึงเป็น

ช่วงที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจากทศวรรษที่ ๒ โดยภาคส่วนต่าง ๆ ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้และขยายผลไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างเหมาะสมมีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็จะเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพและมีเสถียรภาพ เกิดการกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ รักษาวิถีชีวิตชุมชน ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีงามไว้ ซึ่งจะนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในที่สุด

สศช. ในฐานะหน่วยงานหลักด้านการวางแผนพัฒนาประเทศได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อผลักดันการขับเคลื่อนและประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่สำคัญดังกล่าว โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

๑. การขับเคลื่อนและขยายผล การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ ๙ พระราชทานเพื่อใช้เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิฤต ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพ และยั่งยืน



ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

สศช. ได้อัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) ต่อเนื่องมาจนถึงฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) เพื่อนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และได้เสริมสร้างความเข้าใจไปยังภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เห็นคุณค่า และน้อมนำไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ที่ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนของสังคม ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ มีการกำหนดให้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงปรากฏอยู่ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ และกำหนดทิศทางให้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นนโยบายพื้นฐานทั้งด้านการบริหารราชการแผ่นดินและด้านเศรษฐกิจ และกำหนดเป็นนโยบายรัฐบาลอย่างชัดเจนในปี ๒๕๕๐ เพื่อให้องค์กรของรัฐนำไปปฏิบัติ

ในช่วงการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) สศช. มุ่งขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติให้กว้างขวางมากขึ้น ครอบคลุมทั้งมิติเชิงพื้นที่และกลุ่มภาคส่วนต่าง ๆ ขยายเครือข่าย สร้างคนและสื่อสารแบบผสมผสานสู่สาธารณชน โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ สร้างเครือข่ายขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติกับหน่วยงานองค์กร ภาควิชาต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ประชาสังคม ชุมชน จนถึงระดับครัวเรือน ผ่านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ แผนชุมชน

รวมถึงการศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนพอเพียงจากกรณีศึกษา ๔๐ หมู่บ้าน เพื่อรวบรวมฐานข้อมูลและการวิเคราะห์ผลเพื่อจัดทำคุณลักษณะชุมชนในอุดมคติของไทย ที่มีลักษณะการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ๘ ประการ ได้แก่ มีความมั่นคงทางอาหาร มีระบบการผลิตที่เหมาะสมกับภูมิสังคม มีครอบครัวที่อบอุ่นในชุมชนเข้มแข็ง



มีสภาพเศรษฐกิจสังคมที่มั่นคง มีความพร้อมของปัจจัยพื้นฐาน มีระบบกลุ่มและองค์กรสวัสดิการ มีกระบวนการเรียนรู้และภูมิปัญญา และมีการจัดสรรใช้ประโยชน์ทรัพยากรชุมชนอย่างยั่งยืนโดยได้มีการสร้างเครือข่ายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ

นอกจากนี้ สศช. ได้จัดตั้งมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (มพพ.) ขึ้น เพื่อเป็นกลไกหลักในการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ให้เป็นบรรทัดฐานที่พัฒนาไปสู่มาตรฐานการปฏิบัติของทุกระดับ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในทุกภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอกประเทศในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ติดตามความก้าวหน้าและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างชุมชน องค์กรสถาบัน ในภาคส่วนและระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ตลอดจนการเผยแพร่สู่สาธารณะ

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ประเทศต้องเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ และปัจจัยการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ทั้งด้านเทคโนโลยีและการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ความมั่นคงด้านอาหาร พลังงาน จึงเป็นความเสี่ยง

ที่ต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชนและประเทศชาติ กระบวนการจัดทำแผนฯ ๑๑ จึงได้ประเมินศักยภาพของประเทศ และสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในทุกภูมิภาค ตามหลักปฏิบัติพื้นฐานของการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยได้วิเคราะห์ทุนของประเทศใน ๖ ทุน ทั้งทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ ทุนโครงสร้างพื้นฐาน ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางการเงินของประเทศ เพื่อนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

ส่วนในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) สศช. ได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้ทุนทางสังคม การจัดการความรู้ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาในมิติต่าง ๆ และการจัดทำแผนที่การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดทำสื่อสาธารณะ รวมทั้งการขยายผลการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากหรือชุมชนเข้มแข็ง โดยการสร้างเครือข่ายนักวิชาการ พัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่กลุ่มองค์กรเครือข่าย ชุมชน และครอบครัวต้นแบบภายในตำบล และจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่กลุ่มตำบลเครือข่ายที่สนใจ

นอกจากนี้ ได้ส่งเสริมการสร้างความเข้าใจ และประเมินผลการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการถอดบทเรียนการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ขยายผลสู่การพัฒนาในระดับโลก เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การพัฒนาของประเทศอื่น ๆ ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนที่สอดคล้องกับวาระการพัฒนาระดับโลกในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

๒. การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

ที่ผ่านมานโยบายและแผนงาน/โครงการขนาดใหญ่ของประเทศมักขาดความต่อเนื่องในการพัฒนา เนื่องจากเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลก็จะมีการเปลี่ยนนโยบาย ทำให้การพัฒนาในเรื่องสำคัญที่ต้องใช้ระยะยาวในการดำเนินการไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๖๕ จึงกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ และมาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๙ กำหนดให้การปฏิรูปประเทศเพื่อวางรากฐานการพัฒนาไปสู่ประเทศที่มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุล ประชาชนในสังคมมีโอกาสทัดเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สศช. ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ จึงได้ประสานจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนการปฏิรูปประเทศ โดยสรุป ดังนี้

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐)

พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้ สศช. ทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ โดยให้ประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขาธิการ สศช. เป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ รวม ๖ คณะ ประกอบด้วย (๑) ด้านความมั่นคง (๒) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๓) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (๔) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (๕) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (๖) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาตินี้ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติทั้ง ๖ คณะดังกล่าว ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมเสนอความคิดในการกำหนดเป้าหมายและการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และความเป็นเจ้าของยุทธศาสตร์ชาติร่วมกัน และได้นำเสนอ (ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ และเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติรับทราบเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑ จากนั้นได้ทูลเกล้าฯ ทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ โดยกำหนดให้มีผลบังคับใช้ตามกฎหมายตั้งแต่วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติด้านแรกของประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐

ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อวางรากฐานการพัฒนาไปสู่ประเทศที่มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฯ



แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

หลังจากที่มีพระบรมราชโองการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติแล้ว สศช. ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีให้ทำหน้าที่เป็นแกนกลางประสานการจัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐ ที่กำหนดให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแต่ละด้าน จัดทำแผนแม่บทเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติเสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี



สำหรับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) นี้ คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบและประกาศในราชกิจจานุเบกษาและใช้บังคับแล้ว เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติมีทั้งสิ้น ๒๓ แผนแม่บทประกอบด้วย (๑) ความมั่นคง (๒) การต่างประเทศ (๓) การเกษตร (๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (๕) การท่องเที่ยว (๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อย่างเจริญ (๗) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

(๑๑) ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้ (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (๑๔) ศักยภาพการกีฬา (๑๕) พลังทางสังคม (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

แผนแม่บทเหล่านี้จะมีผลผูกพันต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีต้องสอดคล้องกับแผนแม่บท ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด-๑๙) ได้มีการจัดทำ “แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-๑๙ พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๕” ภายใต้ความปกติใหม่ หรือ New Normal และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลกอีกนานัปการ โดย สศช. ได้นำแนวคิด “ล้มแล้วลุกไว” (Resilience) มาเป็นหลักคิดในการพัฒนา อันประกอบด้วย **การพร้อมรับ** (Cope) หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการภายใต้สภาวะวิกฤติ ให้สามารถยืนหยัดและต้านทานความยากลำบาก รวมถึงฟื้นคืนกลับสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว **การปรับตัว** (Adapt) หมายถึง การปรับทิศทาง รูปแบบ และแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง พร้อมกระจายความเสี่ยงและปรับตัวอย่างเท่าทัน เพื่อแสวงหาประโยชน์จากสิ่งที่เกิดขึ้น และ **การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน** (Transform) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและปัจจัยพื้นฐานให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง เพื่อพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสสำหรับการพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนแม่บทเฉพาะกิจฯ นี้ เป็นการทบทวนและปรับเปลี่ยนแนวทาง/วิธีการ และเครื่องมือ ในการบรรลุเป้าหมายตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยการกำหนดประเด็นและแนวทางการพัฒนาที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษในช่วงระยะ ๒ ปีต่อจากนี้ และดำเนินการคู่ขนานไปกับแผนแม่บททั้ง ๒๓ ประเด็น เพื่อให้สามารถเยียวยาช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ พื้นฟูกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนนำเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาเป็น “จุดเปลี่ยน” ในการขับเคลื่อนประเทศ

ไปสู่จุดหมายใหม่ที่ดีกว่าในอนาคต โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๓ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๓

แผนการปฏิรูปประเทศ

สำหรับการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๐ แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ จำนวน ๑๑ คณะ เพื่อจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้าน ประกอบด้วย (๑) ด้านการเมือง (๒) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (๓) ด้านกฎหมาย (๔) ด้านกระบวนการยุติธรรม (๕) ด้านเศรษฐกิจ (๖) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๗) ด้านสาธารณสุข (๘) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ (๙) ด้านสังคม (๑๐) ด้านพลังงาน และ (๑๑) ด้านป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศแต่ละด้าน ได้ดำเนินการจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศด้านที่รับผิดชอบ แล้วจัดรับฟังความเห็นจากประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อนำมาประกอบการจัดทำแผนให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน และนำเสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติพิจารณาความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ จากนั้นคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๑ เห็นชอบร่างแผนการปฏิรูปประเทศ สภานิติบัญญัติแห่งชาติรับทราบแผนการปฏิรูปประเทศเมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑

นอกจากนี้ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๘ ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม กำหนดให้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับ



หน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม จึงได้มีการแก้ไขกฎหมายโดยเฉพาะ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ซึ่งร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓ ส่วนแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ที่จัดทำตามมาตรา ๒๕๘ จ. ด้านการศึกษา โดยคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษานั้น คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบในหลักการ และมีผลบังคับใช้เมื่อ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒

ภายหลังจากที่ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒ ส่งผลให้ต้องปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการปรับปรุงองค์ประกอบและแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ รวม ๑๓ ด้าน โดยมีด้านการศึกษาและด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพิ่มเติมขึ้นอีก ๒ ด้าน จาก ๑๑ ด้านดังกล่าวข้างต้น และมอบหมายคณะกรรมการปฏิรูปประเทศดำเนินการตามขั้นตอนและกรอบระยะเวลาของกฎหมาย

จากนั้นได้เสนอร่างแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ รัฐสภารับทราบวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้ สศช. ทำหน้าที่กลั่นกรองแผนต่าง ๆ ของประเทศให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนฯ ๑๒ ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี และจัดทำประเด็นการพัฒนาเร่งด่วนในช่วง ๕ ปี แรกของยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSUR) ซึ่งเป็นระบบสารสนเทศที่ใช้ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงาน

ผ่านแผนงานโครงการ หรือการดำเนินการต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

๓. การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) เพื่อแปลงยุทธศาสตร์ประเทศระยะยาวสู่การปฏิบัติในระยะเวลา ๕ ปี

การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้นำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางการพัฒนา เพื่อให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกัน และการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ มีที่ยืนและเปิดโอกาสให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ มีเสถียรภาพ มีการกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม อันเป็นการเติบโตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งชุมชน วิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี” เป็นกรอบ



ของวิสัยทัศน์ประเทศในแผนพัฒนาฯ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” รวมทั้งยึดเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน ๕ ปีแรก และเป้าหมายในระดับย่อยลงมา ควบคู่กับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

ทั้งนี้ มาตรา ๒๘ ในพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดว่า ให้ยังคงใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ต่อไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ ดังนั้น แผนฯ ๑๒ จึงมีระยะเวลารวม ๖ ปี และนับเป็นการขับเคลื่อน ๕ ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ซึ่งนับเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของการพัฒนา คือ การเป็นแผนที่ยึดโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนฯ ๑๒ กำหนดแผนงานหรือโครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง ๕ ปีแรกของการขับเคลื่อนภาพอนาคต เพื่อวางรากฐานการพัฒนาในระยะยาวสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

เป้าหมายในมิติหลัก ๆ ของแผนฯ ๑๒ ที่ยึดเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน ๕ ปีแรก ประกอบด้วย

(๑) คนไทยที่มีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง มีความเป็นไทย

(๒) การลดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความยากจน การเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง กลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๔๐ มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๑๕

(๓) ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ โครงสร้างเศรษฐกิจปรับสู่เศรษฐกิจฐานบริการและดิจิทัล มีผู้ประกอบการรุ่นใหม่ และเป็นสังคมผู้ประกอบการ มีผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่เข้มแข็งสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการ รวมทั้งมีระบบการผลิตและให้บริการจากฐานรายได้เดิมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น เศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพ และมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕ ต่อปี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเป็นประเทศที่มีรายได้สูงภายในปี ๒๕๗๙

(๔) ทนทางธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหาร พลังงาน



และน้ำ โดยเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศเพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและขนส่งไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗ ภายในปี ๒๕๖๓ เทียบกับการปล่อยในกรณีปกติมีปริมาณหรือสัดส่วนของขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกหลักสุขาภิบาลเพิ่มขึ้น และรักษาคุณภาพน้ำและคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

(๕) มีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย สังคมปลอดภัย สามัคคี สร้างภาพลักษณ์ที่ดี และเพิ่มความเชื่อมั่นของนานาชาติต่อประเทศไทย ความขัดแย้งทางอุดมการณ์และความคิดในสังคมลดลง ปัญหาอาชญากรรมลดลง ประเทศไทยมีส่วนร่วมในการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศ

(๖) มีระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระจายอำนาจและมีส่วนร่วมจากประชาชน เพิ่มการใช้ระบบดิจิทัลในการให้บริการ ปัญหาคอร์รัปชันลดลง และการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระขึ้น

เป้าหมายทั้ง ๖ กลุ่มหลักของแผนฯ ๑๒ สะท้อนถึงเป้าหมายการขับเคลื่อนการพัฒนาตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และเป้าหมายในระยะยาวภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องบรรลุภายในระยะเวลา ๒๐ ปี ซึ่งแผนฯ ๑๒ ได้กำหนด ๑๐ ยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนไปสู่

เป้าหมายดังกล่าว ประกอบด้วย (๑) การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ (๒) การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (๓) การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (๔) การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (๕) การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน (๖) การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย (๗) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ (๘) การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม (๙) การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ และ (๑๐) ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

๔. การขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ปัจจุบันทั่วโลกกำลังให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน และในปี ๒๕๕๘ สหประชาชาติได้ประกาศใช้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ทดแทนเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) ที่หมดอายุลง เพื่อใช้เป็นเครื่องกำหนดทิศทางการพัฒนาทั้งของไทยและของโลกไปจนถึง พ.ศ. ๒๕๗๓ รวมเป็นระยะเวลา ๑๕ ปี ดังนั้นประเทศไทยจึงได้พยายามส่งเสริมและเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นวิธีคิดที่จะช่วยให้ “กระบวนการ” ขับเคลื่อน SDGs เป็นไปอย่างยั่งยืน

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมี ๑๗ เป้าหมาย (Goals) ครอบคลุมประเด็นการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อขจัดความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ไม่ทำลายแหล่งทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่ง สศช. มีบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนในฐานะเป็นฝ่ายเลขานุการในคณะกรรมการเพื่อการพัฒนา



ที่ยั่งยืน (กพย.) ซึ่งตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการพัฒนาที่ยั่งยืน พ.ศ. ๒๕๕๖ กพย. มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน มีอำนาจหน้าที่ ได้แก่ (๑) กำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ให้ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและบูรณาการ และเป็นไปตามข้อตกลงหรือความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ (๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน และ (๓) กำกับ การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน ของประเทศตามระเบียบนี้ และข้อตกลงหรือความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

การดำเนินการที่ผ่านมาได้มีการแต่งตั้ง **คณะอนุกรรมการรวม ๓ คณะ** เพื่อขับเคลื่อน การดำเนินงานของ กพย. ได้แก่ คณะอนุกรรมการ ขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะอนุกรรมการส่งเสริมความเข้าใจและ ประเมินผลการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง และคณะอนุกรรมการ พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุน การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมี สศช.เป็นฝ่ายเลขานุการ คณะอนุกรรมการฯ ดังกล่าวด้วย

ผลงานที่สำคัญ ได้แก่ **การจัดลำดับ ความสำคัญเป้าประสงค์ (Target)** การพัฒนา ที่ยั่งยืน ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินการ



๓๐ ลำดับแรก เพื่อจัดทำแผนที่นำทาง (Roadmap) การขับเคลื่อน เป้าหมาย/เป้าประสงค์การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง ๑๗ เป้าหมาย ให้มีความ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกลไกสร้างความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนา ที่ยั่งยืน รวมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการพัฒนา ที่ยั่งยืน ตลอดจนจัดกลุ่มพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท ปัญหา และสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่

เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ นายกรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบ แนวทางการผลักดันการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) มาใช้กับการวางแผนพัฒนา ประเทศอย่างเป็นรูปธรรม ตามที่ สศช. นำเสนอ เพื่อให้เกิดการพัฒนา อย่างยั่งยืน โดยจะใช้ SEA เป็นเครื่องมือในการนำเสนอทางเลือก การตัดสินใจระดับนโยบาย แผน แผนงาน และโครงการขนาดใหญ่ ในเชิงสาขา (Sector Based) หรือในเชิงพื้นที่ (Area Based) โดยคำนึงถึง ความยั่งยืนที่ครอบคลุมมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่

เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๐ จึงได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ภายใต้คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) เพิ่มอีก ๑ คณะ คือ คณะอนุกรรมการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดยมี สศช. เป็นฝ่ายเลขานุการร่วมกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนและนำการประเมิน สิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์มาใช้ในการวางแผนพัฒนาประเทศ ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจดำเนินนโยบาย แผน แผนงาน และโครงการ ขนาดใหญ่มีคุณภาพ รอบคอบ โปร่งใส และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญคือ ข้อเสนอการจัดทำ SEA และแนวทางการสร้างความรู้ ความเข้าใจร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนการนำ SEA มาใช้กับการวางแผนพัฒนาประเทศ ซึ่ง กพย. ได้มีมติเห็นชอบข้อเสนอ และแนวทางดังกล่าวข้างต้นแล้ว และในปี ๒๕๖๒ สศช. ได้ดำเนินการ ขับเคลื่อนการใช้ SEA ในการวางแผนพัฒนา อาทิ การดำเนินกิจกรรม “การฝึกอบรมทางวิชาการด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์” เพื่อเผยแพร่และสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินการ SEA ในทุกขั้นตอน ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙

เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๖๒ เริ่มมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) โดยมีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ พบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น ประเทศจีน องค์การอนามัยโลก ได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่าง

ประเทศ ในวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๓ และประกาศให้เป็นโรคระบาดทั่วโลกในวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๓

การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตและการพัฒนาประเทศของไทยและประเทศต่างๆ ทำให้การท่องเที่ยวทั่วโลกและห่วงโซ่อุปทานตกเข้าสู่ภาวะชะงักงัน หลายประเทศต้องปิดพรมแดนและปิดประเทศ และเป็นสาเหตุสำคัญของภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจโลกอย่างรุนแรง ซึ่งถือเป็นหนึ่งในเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบหนักที่สุดต่อเศรษฐกิจและสังคมในศตวรรษที่ ๒๑

เร่งดำเนินมาตรการดูแลและเยียวยาผลกระทบจากโควิด-๑๙

สำหรับประเทศไทย รายได้จากการท่องเที่ยวและการส่งออกซึ่งเป็นรายได้สำคัญของประเทศหายไปอย่างฉับพลัน ส่งผลให้รัฐบาลได้เร่งรัดออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อเยียวยาและบรรเทาผลกระทบให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดย่อมภายใต้มาตรการดูแลและเยียวยาผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ต่อเศรษฐกิจไทยระยะที่ ๑ (มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๓) และระยะที่ ๒ (มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๓) ซึ่งครอบคลุมมาตรการที่สำคัญในหลายด้าน อาทิ มาตรการด้านการเงิน ทั้งการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ มาตรการด้านการคลัง ทั้งการเพิ่มวงเงินหักลดหย่อนภาษี การเลื่อนการชำระภาษี รวมทั้งมาตรการเงินโอนเพื่อชดเชยรายได้ให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบ มาตรการลดภาระค่าใช้จ่าย โดยการลดค่าไฟฟ้าและน้ำประปา และการลดอัตราเงินสมทบกองทุนประกันสังคมของผู้ประกอบการและลูกจ้าง เป็นต้น

แม้ว่ารัฐบาลจะได้ดำเนินมาตรการเพื่อช่วยเหลือและเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่เพียงพอที่จะช่วยเหลือ

และแก้ไขปัญหาได้ครอบคลุมทุกภาคส่วน จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนต้องดำเนินมาตรการระยะที่ ๓ (มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๓) โดยการออกพระราชกำหนด ๓ ฉบับ ได้แก่

๑. พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ พ.ศ. ๒๕๖๓ วงเงินไม่เกิน ๑ ล้านล้านบาท (ประกาศวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓) เพื่อให้การช่วยเหลือเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ทั้งกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ เกษตรกร และกลุ่มเปราะบาง การฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม และการยกระดับระบบสาธารณสุข เพื่อเตรียมความพร้อมให้สามารถรองรับสถานการณ์การระบาดที่ยังคงมีความไม่แน่นอนสูง

๒. พระราชกำหนดการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจ ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ วงเงินไม่เกิน ๕ แสนล้านบาท (ประกาศวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๓) เพื่อให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจ ซึ่งเป็นภาคธุรกิจที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นแหล่งจ้างงานสำคัญของระบบเศรษฐกิจ โดยการให้สินเชื่อเพิ่มเติมเพื่อเสริมสภาพคล่อง รวมถึงการชะลอการชำระหนี้

๓. พระราชกำหนดการรักษาเสถียรภาพของระบบการเงินและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๓ วงเงินไม่เกิน ๔ แสนล้านบาท (ประกาศวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๓) เพื่อรักษาเสถียรภาพและสภาพคล่องของตลาดตราสารหนี้ภาคเอกชน ซึ่งถือเป็นช่องทางระดมทุนที่สำคัญในการประกอบธุรกิจ การลงทุน และการออมของประชาชน ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความผันผวนและบรรเทาความเสียหายที่อาจจะนำไปสู่ความเสี่ยง ที่จะกระทบต่อเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจและระบบการเงินของประเทศ

เลขาธิการ สคช. เป็นประธานกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้

ตามพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ พ.ศ. ๒๕๖๓ วงเงินไม่เกิน ๑ ล้านล้านบาท มาตรา ๗ ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ โดยมีเลขาธิการ สคช. เป็นประธานกรรมการฯ รองเลขาธิการ สคช. เป็นเลขานุการ และผู้แทนสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ ผู้แทนสำนักงบประมาณ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาการกลั่นกรองและกำกับดูแลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการให้เป็นไปตามแผนงานหรือโครงการใช้จ่ายเงินกู้ตามพระราชกำหนดฯ



นอกจากนี้ พระราชกำหนดฯ ดังกล่าว ยังกำหนดให้การใช้เงินกู้สามารถนำไปใช้ใน วัตถุประสงค์ที่สำคัญภายใต้กรอบวงเงินที่กำหนดไว้ โดยให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในแต่ละ แผนงานเป็นผู้รวบรวมและจัดทำความเห็น เสนอคณะกรรมการฯ รวม ๓ แผนงาน ได้แก่ แผนงานที่ ๑ แผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์ทางการแพทย์และสาธารณสุขเพื่อแก้ไขปัญหาการระบาดของโควิด-๑๙ วงเงิน ๔๕,๐๐๐ ล้านบาท กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบ แผนงานที่ ๒ แผนงานหรือโครงการที่มี วัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชย ให้แก่ภาคประชาชน เกษตรกร และ ผู้ประกอบการ ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโควิด-๑๙ วงเงิน ๕๕๕,๐๐๐ ล้านบาท กระทรวงการคลังรับผิดชอบ และแผนงานที่ ๓ แผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟู เศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจาก การระบาดของโควิด-๑๙ วงเงินไม่เกิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท สศช. รับผิดชอบ

คณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่าย เงินกู้ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ ๔ คณะ ประกอบด้วย คณะอนุกรรมการเพื่อทำหน้าที่ พิจารณากลั่นกรองความเหมาะสมของโครงการ ภายใต้แผนงานหรือโครงการ จำนวน ๒ คณะ แบ่งเป็น (๑) ทางทางการแพทย์และสาธารณสุข (แผนงาน/โครงการกลุ่มที่ ๑) และเยียวยา และชดเชยให้กับประชาชน เกษตรกร และ ผู้ประกอบการ (แผนงาน/โครงการกลุ่มที่ ๒) และ

(๒) ฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม (แผนงาน/โครงการกลุ่มที่ ๓) ส่วนอีก ๒ คณะ ได้แก่ คณะอนุกรรมการ เพื่อทำหน้าที่ ติดตามการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการใช้จ่าย เงินกู้ตามพระราชกำหนดฯ และคณะอนุกรรมการพัฒนา ระบบสารสนเทศเพื่อรองรับการดำเนินการภายใต้พระราช กำหนดฯ

คณะกรรมการทั้ง ๔ คณะนี้ มี สศช. เป็นฝ่ายเลขานุการ รวมถึงกำหนดให้ใช้ระบบติดตาม และประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ของ สศช.

เป็นระบบฐานข้อมูลหลักให้หน่วยงานรับผิดชอบจัดส่งข้อเสนอแผนงาน/ โครงการ การจัดสรรเงินให้แก่หน่วยงานรับผิดชอบ และการติดตาม ประเมินผลการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ ตลอดจนเป็นระบบ ฐานข้อมูลที่ใช้ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ การอนุมัติและการใช้จ่ายเงินกู้ตามพระราชกำหนดฯ ในเว็บไซต์ Thaime.nesdc.go.th อีกด้วย

กรอบแนวคิดการดำเนินงานภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจ และสังคม

สศช. ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบแผนงานที่ ๓ ได้จัดทำ กรอบแนวคิดการดำเนินงานภายใต้แผนฟื้นฟูฯ เสนอคณะรัฐมนตรี อนุมัติเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓ สำหรับการพิจารณาในรอบที่ ๑ วงเงินรวม ๙๒,๔๐๐ ล้านบาท โดยจะต้องเป็นแผนงาน/โครงการ ที่ยึดการดำเนินการในระดับพื้นที่ (Area Based) เป็นหลัก มุ่งเน้น ให้เกิดการจ้างงานเพื่อสร้างรายได้และสร้างอาชีพของประชาชน ชุมชน ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ในชุมชน และผลผลิตทางการเกษตร โดยใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรม และ การยกระดับการพัฒนาในสาขาที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบ และมีศักยภาพในการพัฒนา เพื่อกระจายผลประโยชน์ไปสู่ประชาชน ในระดับฐานราก โดยมุ่งเน้นการพัฒนาภาคเกษตรสมัยใหม่ที่เชื่อมโยง ไปสู่ภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ อาทิ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมชีวภาพ และมุ่งเน้นการพัฒนาภาคท่องเที่ยวไปสู่การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่มี มูลค่าเพิ่มสูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ยังคงมีความไม่แน่นอนสูง และมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบในวงกว้าง และมีความรุนแรงยืดเยื้อมากขึ้น การพัฒนาประเทศในช่วงครึ่งหลัง ของแผนฯ ๑๒ และต่อเนื่องไปถึงแผนฯ ๑๓ จึงต้องให้ความสำคัญกับ การแก้ไขสถานการณ์วิกฤตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นลำดับแรก เพื่อฟื้นฟูความเป็นอยู่ของประชาชนที่ได้รับผลกระทบให้กลับมา

ใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติสุขมากที่สุด หลังจาก
เยียวยาบรรเทาความรุนแรงหรือหยุดยั้ง
การลุกลามของวิกฤตได้แล้ว จำเป็นต้องมีการ
ทบทวนและกำหนดตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์
ของประเทศใหม่ (Strategic Repositioning)
ตามแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่
เปลี่ยนแปลงไปและแนวโน้มชีวิตวิถีใหม่ในอนาคต

บทเรียนวิกฤตโควิด-๑๙ สู่ความ ปกติใหม่ (New Normal) และ การดำเนินชีวิตด้วยวิถีใหม่

สศช. ได้จัดทำเอกสารประกอบการ
ประชุมประจำปี ๒๕๖๓ เรื่อง “ครึ่งทางแผนฯ ๑๒
เตรียมพร้อมรับมือชีวิตวิถีใหม่” สรุปว่า
การพัฒนาประเทศในอนาคตได้ปรับเปลี่ยนไป
ตามเงื่อนไขปัจจัยแบบใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม
เป็นเงื่อนไขที่ตอกย้ำให้ทุกคนในสังคมโลก
ตระหนักถึงการสร้างสมดุล และการสร้างความ
ร่วมมือกันอย่างแท้จริง หลักการของการวางแผน
การพัฒนาประเทศในระยะหลังสถานการณ์
โควิด-๑๙ มีดังนี้

๑. สร้างสมดุลของมนุษย์และ
ธรรมชาติ สถานการณ์โรคระบาดโควิด-๑๙
กระตุ้นเตือนให้ทุกประเทศในโลก ตระหนักและ
ให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลของการพัฒนา
เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ
เพื่อความยั่งยืนในระยะยาวมากขึ้น

๒. สร้างสมดุลของปฏิสัมพันธ์
ระหว่างกันของมนุษย์ในสังคม เกิดการสร้าง
ความร่วมมือระหว่างกันตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล
สังคม ประเทศ จนถึงระดับโลกในการหยุดยั้ง
การแพร่ระบาดของเชื้อโรค

๓. สร้างการเติบโตอย่างพอเพียง
ประเทศไทยหันกลับมาใส่ใจกับการพัฒนาประเทศ
ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน โดยการ
พึ่งพาตนเองให้มากที่สุดบนหลักการของ
ความพอเพียง ความมีเหตุผล พอประมาณ
และมีภูมิคุ้มกัน

แนวทางใหม่การพัฒนาประเทศช่วงหลังของแผนฯ ๑๒ และเชื่อมสู่แผนฯ ๑๓

เอกสารประกอบการประชุมประจำปี ๒๕๖๓ ของ สศช. เสนอ
ว่าประเทศไทยจะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาในช่วงที่เหลือของ
แผนฯ ๑๒ ใหม่ เพื่อปรับจุดอ่อน ผสมกับการใช้วิกฤตให้เป็นโอกาสใน
การยกระดับความสามารถการแข่งขันของประเทศ และเสริมจุดแข็งเดิม
สร้างจุดแข็งใหม่ เพื่อเสริมพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาไปในเส้นทาง
ใหม่ ดังนี้

๑. ปรับจุดอ่อนเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส เพื่อสนับสนุน
การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้สามารถ
รองรับความปกติใหม่ ลดความเหลื่อมล้ำ และเกิดความยั่งยืน

(๑) ยกระดับคุณภาพ และขยายผลการพัฒนารัฐบาล
ดิจิทัลให้เข้าถึงง่าย รวดเร็ว และตรงต่อความต้องการของประชาชน
โดยการสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมให้เข้าสู่
ทุกพื้นที่ในประเทศ การพัฒนาระบบข้อมูลต่าง ๆ ของภาครัฐให้มีความ
ทันสมัย น่าเชื่อถือ และเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน รวมถึง
การพัฒนาระบบและสื่อออนไลน์

(๒) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจ
ภายในประเทศ เพื่อวางฐานรากที่มั่นคงและยั่งยืนของการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคม โดยเสริมหนุนภาคเกษตรให้มีความเข้มแข็ง สามารถ
ยกระดับการผลิตให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพ และมาตรฐาน รวมทั้ง
ช่วยสนับสนุนให้ประเทศไทยมีความมั่นคงทางอาหารมากขึ้น ส่งเสริม
การให้ความรู้และเสริมสร้างวินัยทางการเงินแก่ประชาชนในทุกกระดับ
และสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการเงินฐานราก ตลอดจนพัฒนา
และยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการ SME ให้เป็น Smart SME

(๓) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม เพื่อความยั่งยืน

(๔) พัฒนาคุณภาพทุนมนุษย์ให้พร้อมรับวิกฤต

๒. เสริมจุดแข็งเดิม สร้างจุดแข็งใหม่ เพื่อสร้างโอกาส
การเติบโตทางเศรษฐกิจ และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น

(๑) เสริมจุดแข็งเดิม โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็ง
ของเศรษฐกิจฐานราก ในระดับท้องถิ่นและชุมชนควบคู่ไปกับการกระจาย
ความเจริญไปสู่ภูมิภาค และสนับสนุนโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจ
พิเศษภาคตะวันออก (EEC) อย่างต่อเนื่อง เพื่อวางฐานรากสำหรับ
การพัฒนาและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม
หรือบริการใหม่ๆ

(๒) สร้างจุดแข็งใหม่ โดยการยกระดับการท่องเที่ยวที่มี
คุณภาพและปลอดภัย สนับสนุนให้เกิดการลงทุนในการวิจัยและพัฒนา



ด้านบริการ โดยเฉพาะบริการแห่งอนาคต ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการรุ่นใหม่ โดยเฉพาะวิสาหกิจเริ่มต้น (Start-Up) ที่ใช้เทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจที่มีมูลค่าเพิ่มสูง ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบ่งปันแบบที่ช่วยน้องโดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้สังคม และฟื้นฟูประเทศหลังวิกฤตโควิด-๑๙

๗ ทศวรรษแห่งความพากเพียรก้าวสู่ทศวรรษที่ ๘ ด้วยความภาคภูมิใจ

นับจากวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๙๓ ที่ “สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ” ได้รับการสถาปนาขึ้นมา เพื่อให้ความเห็นและคำแนะนำแก่รัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมี “สำนักงานสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ” เป็นหน่วยดำเนินการของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ และในปี ๒๕๐๒ รัฐบาลได้เพิ่มบทบาทสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาประเทศ และเปลี่ยนชื่อเป็น “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ” แม้ว่าจะวางแผนพัฒนาจะเป็นภารกิจใหม่ที่ไม่คุ้นเคย แต่ด้วยความร่วมแรงร่วมใจของคณะกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ช่วยให้แผนฉบับแรกเสร็จลุล่วงไปด้วยดี และใช้พัฒนาประเทศได้ประสบความสำเร็จอย่างดียิ่ง

ช่วงทศวรรษที่ ๓ ในปี ๒๕๑๕ ได้มีการปรับปรุงระเบียบบริหารราชการของประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำนักงานฯ ได้เปลี่ยนชื่ออีกครั้งหนึ่งเป็น “สำนักงานคณะกรรมการ

พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” เป็นการเน้นถึงความสำคัญของการพัฒนา “สังคม” ควบคู่กับการพัฒนา “เศรษฐกิจ” อย่างเด่นชัดยิ่งขึ้น ภายหลังจากที่ได้เพิ่มคำว่า “สังคม” ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔) แล้ว ทั้งนี้ ภารกิจหลักของสำนักงานฯ ยังคงเป็นการจัดทำแผนพัฒนาฯ และการวิเคราะห์โครงการพัฒนาต่าง ๆ

ต่อมาในช่วงของทศวรรษที่ ๗ สำนักงานฯ ได้รับมอบหมายภารกิจจากรัฐบาลเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ เปลี่ยนรูปแบบการบริหาร จาก “คณะกรรมการ” เป็น “สภา” และเปลี่ยนชื่อสำนักงานเป็น “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”

ปลายปี ๒๕๖๒ อันเป็นช่วงปลายของทศวรรษที่ ๗ ได้เกิดการระบาดของโรคอุบัติใหม่ “โควิด ๑๙” เป็นความท้าทายของมนุษยชาติที่จะต้องเอาชนะเชื้อโรคนี้ให้ได้ และต้องกลับมาคิดทบทวนถึงการพัฒนาประเทศในยุคนิวโนมัล ซึ่งหลักการสำคัญที่เป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาประเทศไทยในระยะต่อไป จะต้องน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางอย่างต่อเนื่อง โดยอยู่บนหลักการของความมีเหตุผล ความพอเพียง พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันและบนพื้นฐานในการเสริมสร้างศักยภาพและความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจพลิกผันได้ตลอดเวลา โดยสามารถปรับตัวเพื่อฟื้นคืนอย่างรวดเร็ว และตั้งหลักให้เดินต่อไปข้างหน้าอย่างมั่นคง หรือ “ล้มแล้ว ลุกไว” เพื่อให้ประเทศไทยมีความเท่าทัน สามารถประเมินบริบทแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อพร้อมรับและลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ขณะเดียวกันก็มีศักยภาพในการรับรู้โอกาสที่ผ่านเข้ามาหรือสร้างโอกาสใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์จากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

๗๐ ปี ในการทำงานพัฒนาประเทศของสภาพัฒน์ ได้ผ่านร้อนผ่านหนาว ฝ่าพายุกระหน่ำ และได้รับความสำเร็จ จนหล่อหลอมให้เป็นสภาพัฒน์ที่พร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ในวันนี้ โดยได้รับมอบหมายภารกิจเพิ่มขึ้นเป็นระยะ ๆ ต้องใช้ความรู้ทางวิชาการและความพากเพียรในการปฏิบัติการให้สัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าสภาพัฒน์จะสูงวัยไปตามโครงสร้างของประชากรไทย แต่ประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าจะเพิ่มพูนมากขึ้นตามกาลเวลาที่ผ่านเข้ามา และจะไม่หยุดนิ่งในการเสริมสร้างศักยภาพให้มีความรู้ ทักษะ และเตรียมพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อร่วมกับทุกภาคส่วนในสังคมนำพาประเทศไทยและคนไทยก้าวสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไปในทศวรรษที่ ๘ และทศวรรษต่อไปของสภาพัฒน์ด้วยความภาคภูมิใจ





ส่วน



เหลียวหลังแลหน้า

นำเสนอบทสัมภาษณ์ผู้นำของสภาพัฒน์ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและร่วมอยู่ในเหตุการณ์ ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาและในปัจจุบัน เพื่อย้อนรำลึกถึงเหตุการณ์ และเบื้องหลังการดำเนินงานพัฒนาประเทศ ตลอดจนทัศนะ มุมมอง และข้อเสนอแนะต่อกิจกรรม การพัฒนาประเทศในอนาคต เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยการสัมภาษณ์ประธานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเลขาธิการ สศช. ทั้งในอดีตและปัจจุบัน



การพัฒนาประเทศ
ต้องเน้นการทำงานเชิงกลยุทธ์
.....

ดร.กนก พิทยะ
อดีตรัฐมนตรีว่าการ สศช.

ดร.นง พิกยะ: ได้ร่วมงานกับสภาพัฒน์ในฐานะประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๘ โดยท่านเป็นผู้บุกเบิกนำแนวคิดการทำงานเชิงกลยุทธ์ และหลักวิชาการทางการบริหารมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ช่วยให้สภาพัฒน์มีแนวทางในการบริหารงาน อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และทำให้กรรมการสภาพัฒน์ภายใต้การนำของท่านได้ร่วมผลักดันแผนงาน และโครงการที่สำคัญมากมาย อาทิ นโยบายเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและแนวทางการพัฒนา



เครือข่ายวิสาหกิจของไทย แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการจัดทำมาตรฐานโรงแรมไทย เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศ

ท่านเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ได้รับการยอมรับว่าเป็นนักการเงินการธนาคาร ชั้นครู และเคยดำรงตำแหน่งที่สำคัญ อาทิ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ประธานกรรมการกำกับตลาดหลักทรัพย์ และประธานกรรมการบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ปัจจุบันท่านเป็น อาจารย์สอนที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และยังคงติดตามการทำงานของ สภาพัฒน์อย่างสม่ำเสมอ

สภาพัฒน์ หน่วยงานที่เป็นหัวใจสำคัญของงาน พัฒนาประเทศ

ในมุมมองของผม สภาพัฒน์เป็นหน่วยงานที่เป็น หัวใจสำคัญของงานพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ที่มีการตั้งสภาพัฒน์ ขึ้นมาในปี ๒๕๓๓ โดยช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศ มีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน และสภาพัฒน์มีบทบาท จัดทำผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) รวมทั้ง วางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ ผมว่าตรงนี้เป็นจุดเริ่มต้นของ การพัฒนาประเทศ เมื่อผมได้ศึกษาและมองย้อนหลังกลับไป ถ้าไม่มีสภาพัฒน์ ประเทศไทยคงจะไม่พัฒนาเหมือน ทุกวันนี้ ประกอบกับผู้นำในสมัยนั้นสามารถรวบรวม นักพัฒนาเก่ง ๆ ของประเทศเข้ามารวมกันในทุกระดับ ทั้งในกระทรวงเศรษฐกิจและบุคลากรของสภาพัฒน์เอง จึงเกิดเป็นทีมเวิร์คที่ยิ่งใหญ่มาก ที่ช่วยให้การพัฒนาประเทศ เริ่มไต่ล่นเริ่มต้นขึ้นมาได้

จุดเริ่ม... ได้เห็นบทบาทสำคัญของสภาพัฒน์

จุดที่ ๒ ที่ผมเห็นชัดเจนตลอด ๓๐ ปี คือในช่วงที่ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี สภาพัฒน์ และทีมเศรษฐกิจของรัฐบาลเป็นทีมที่ยิ่งใหญ่มาก โดยเฉพาะ

ท่าน ศ.ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต เป็นประธานกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ท่านช่วยผลักดัน ให้เกิดโครงการมาบตาพุดในยุคโชติช่วงชัชวาล เป็นจุดเริ่มต้น ที่สภาพัฒน์เข้ามามีบทบาทพร้อมกับทีมเศรษฐกิจของ นายกรัฐมนตรี และสามารถผลักดันโครงการที่สำคัญ ๆ นำพลังงานของชาติมาใช้ เพื่อสร้างความเจริญขึ้นพื้นฐาน ให้แก่ประเทศจนกระทั่งทุกวันนี้

ถ้าไม่มีท่าน ดร.เสนาะ อุณาкул เลขาธิการสภาพัฒน์ ไม่มีบุคลากรอย่างท่าน ศ.ดร.สิปปนนท์ และทีมเศรษฐกิจ ที่มีในตอนนั้น คงจะไม่เกิดการพัฒนา ขณะนั้นผมอยู่ ธนาคารทหารไทย ท่าน ศ.ดร.สิปปนนท์ ได้นัด ๖ ธนาคาร เข้าประชุมหารือเพื่อร่วมกันลงทุนในการสร้างโรงงานแยกก๊าซ เนื่องจากประเทศไทยมีก๊าซธรรมชาติแต่เราเผาทิ้งไป มหาศาล ท่านจึงมีดำริให้มีโครงการสร้างโรงงานแยกก๊าซขึ้น ซึ่งโมเดลที่ท่านวางไว้ ผมว่าเป็นหัวใจสำคัญมากที่โรงงาน แยกก๊าซเป็นตัวกลางระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อวัตถุดิบ แต่ไม่ได้ รับการยอมรับจากต่างประเทศ ไม่มีใครยอมให้เงินกู้ ท่าน ศ.ดร.สิปปนนท์ จึงขอให้ ๖ ธนาคารรวมกันให้เงินกู้จำนวน ๕,๐๐๐ ล้านบาท เพื่อสร้างโรงงานแยกก๊าซขึ้น



ตอนนั้นทั้ง ๖ ธนาคาร ยังไม่เข้าใจว่าการสร้างโรงงานแยกก๊าซมีความสำคัญแค่ไหน แต่เนื่องจากเป็นคำขอร้อง และเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ จึงพร้อมให้ความร่วมมือ การดำเนินการดังกล่าวจึงเป็นจุดเริ่มต้นของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีของประเทศไทย จากการที่ท่านเป็นวิศวกร ทำให้ท่านมั่นใจว่าสิ่งที่ทำจะช่วยให้เกิดผลประโยชน์ยาวต่อประเทศ ผมว่านี่คือความสำเร็จที่สำคัญมากในการพัฒนาประเทศขั้นที่ ๒ คือการสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมา หลังจากนั้นเราก็เริ่มเห็นบทบาทสภาพัฒน์

งานแรกกับสภาพัฒน์ ศึกษาแนวทางเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับโลก

ผมได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อปี ๒๕๔๔ ขณะนั้นหน้าที่หลักของสภาพัฒน์คือ การรวบรวมข้อมูลผลผลิตของประเทศ และคอยประเมินโครงการขนาดใหญ่ต่าง ๆ ที่จะเข้าสู่ กรม.

เพื่อขออนุมัติ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญทั้ง ๒ ด้าน แต่สิ่งที่ผมมองคือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มีมาอย่างต่อเนื่อง จะเห็นว่าพอเริ่มวางแผนไปทุก ๆ ๕ ปี แผนกลายเป็นระบบราชการ ระบบที่ทุกคนต้องทำ ซึ่งทุกคนทำแบบ “ทำ” แต่ว่าไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรให้ดีขึ้น นั่นคือสิ่งที่เกิดขึ้น

ผมจึงให้คำถามหลัก ๆ แก่สภาพัฒน์ ขณะนั้นว่า ถ้ารัฐบาลอยากจะสนับสนุนอุตสาหกรรม ๕ ประเภท เพื่อให้สามารถแข่งขันกับโลกได้ ได้มีการศึกษาเรื่องนี้ไว้หรือไม่ ซึ่งทั้งในสภาพัฒน์เองและหน่วยงานภายนอก ไม่ได้มีการศึกษาไว้ หลังจากนั้นต้องใช้เวลาเกือบ ๒ ปี กว่ารัฐบาลจะยอมให้ใช้เงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ เพื่อเชิญ ไมเคิล อี พอร์เตอร์ มาสร้างโมเดลให้ประเทศไทย ซึ่งมีสภาพัฒน์เป็นแกนหลัก และดึงสถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เข้ามาทำงานร่วมศึกษากับทีมของไมเคิล อี พอร์เตอร์ ใช้เวลา ๒ ปี กว่าโมเดลจะสำเร็จ ทำให้ได้ ๖ อุตสาหกรรม และเราสนับสนุนอุตสาหกรรมรถยนต์ก่อน

ตามด้วยอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อาหาร เกษตร อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็เริ่มได้ขึ้น

เราสามารถพัฒนา ๔ ใน ๖ อุตสาหกรรมนี้ให้เติบโตและแข่งขันได้ ถือว่ายิ่งใหญ่ เนื่องจากเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านของประเทศไทยหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ กลับเติบโตขึ้นมาใหม่ถึงร้อยละ ๕-๖ ได้อีกครั้งหนึ่ง ผมคิดว่าเป็นระดับที่ ๓ ของบทบาทสภาพัฒน์ ที่ทำสิ่งที่ไม่เคยทำ คือเริ่มนำแผนที่เคียววางแผนเป็นการดำเนินงานตามปกติ ให้ออกมาเป็นแผนที่มีกลยุทธ์ นั่นคือสิ่งสำคัญ

ตอนที่ผมอยู่สภาพัฒน์ ปัญหาแรกคือทำอย่างไรให้ธุรกิจแข่งขันกับโลกได้ อีกด้านหนึ่งคือทำอย่างไรให้คนจนมีสถานะดีขึ้น แก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างไร เราจึงวางแผน แต่แผนนั้นไม่เคยดำเนินการได้ จะสังเกตได้ว่าคนจนแอ่ง คนรวยอยู่ในระดับสูงมากขึ้น คนระดับกลางค่อย ๆ ลดอำนาจในการบริโภคเป็นต้น อะไรเกิดขึ้น เราไม่รู้จะกระตุ้นตรงไหน เราไม่รู้จะมีกลยุทธ์ที่ดีตรงไหนบ้าง

จริง ๆ แล้วสภาพพัฒนาสามารถทำได้ เพียงแต่ต้องร่วมมือกับคนอื่น คือผมมองว่า การวางแผนกลยุทธ์ที่สำเร็จได้ ไม่ใช่แค่มีแผนและมีคนรับแผนไปทำ แต่วิธีการทำให้สำเร็จนั้นจะกระตุ้นให้ คนที่รับแผนไปทำต้องแก้ไขอะไรบ้าง ถ้าเราถามว่าแผนที่ส่งไปแต่ละกระทรวง เขาควรจะแก้ไขตัวเองอย่างไรให้สามารถ ที่จะทำให้แผนนั้นเพิ่มผลผลิตของประเทศได้ กระจายรายได้ดีขึ้น แก้ไขความยากจนได้ แก้ไขความสามารถในการแข่งขันซึ่งด้อยลงได้ พอไม่มี กลยุทธ์จึงย้อนปัญหากลับมาที่แผนของสภาพัฒน์ เนื่องจาก แต่ละกระทรวงแจ้งว่ามีหน้าที่เท่านี้ มีงบประมาณจำกัด ทำให้ไม่มีการประสานงานกัน

สภาพัฒน์ต้องเปลี่ยนแผนพัฒนาเป็น แผนกลยุทธ์ด้วยการสร้างฐานข้อมูลดิจิทัล ระดับหมู่บ้าน

สำหรับการวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศ ผมมองว่าสภาพัฒน์ต้องเปลี่ยนแปลง เนื่องจากโลก เปลี่ยนไปมาก ธุรกิจในโลกเริ่มเข้าหากันโดยใช้ดิจิทัล และเทคโนโลยีทั้งหลาย ผมเคยมองว่าตอนผมเริ่มต้น กองทุนหมู่บ้าน คือวิธีการที่จะทำให้หมู่บ้านแต่ละแห่ง คำนึงถึงเศรษฐกิจของตนเอง สร้างชุมชนเศรษฐกิจให้ได้ ความฝันของผมคือ กองทุนหมู่บ้านจะเริ่มต้นโดยมีคณะกรรมการ ซึ่งมี ๑๐ กว่าคน มีทั้งนายธนาคาร ครู ผู้ใหญ่บ้าน และลูกบ้าน แล้วฟันเฟืองคือพวกเขาไม่เพียงแต่สามารถ ปลอຍเงินกู้ แค่คนละ ๒๐,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ บาท แล้วนำเงิน คืนจากผลผลิตที่มี แต่ว่าเขาสามารถที่จะรวบรวมข้อมูล ให้รู้ได้ว่าหมู่บ้านเขาเลี้ยงไก่กี่ตัว เลี้ยงหมูกี่ตัว ปลูกข้าว ได้กี่เกวียน ปลูกอะไรได้บ้าง ผลผลิตที่เขาทำคืออะไรบ้าง

ผมบอกสภาพัฒน์ว่าถ้าเราได้ข้อมูลเหล่านี้ เราสามารถจะเชื่อมโยงหมู่บ้าน ๗๐,๐๐๐-๘๐,๐๐๐ หมู่บ้าน เข้าด้วยกัน ถ้าทุกหมู่บ้านมีข้อมูลเศรษฐกิจทั้งหมด สภาพัฒน์จะมีจีดีพีของหมู่บ้าน มาถึงตำบล ถึงจังหวัด ที่แท้จริง ซึ่งปัจจุบันสามารถนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ ได้แล้ว นี่คือนี่สิ่งที่ผมคิดอยู่ตลอดว่า สภาพัฒน์มีความ สามารถที่จะสร้างระบบข้อมูลใหม่ ไม่ใช่แค่จีดีพีในปัจจุบัน



ระบบข้อมูลระดับหมู่บ้านขึ้นมาถึงระดับตำบล ระดับ จังหวัด และระดับประเทศ ผมว่ามีอะไรอีกมากมาย ที่สภาพัฒน์สามารถจะสร้างและแยกปัญหาของแต่ละ หมู่บ้านส่งข้อมูลแก่รัฐบาล สิ่งที่เราต้องการคือแต่ละหมู่บ้าน ต้องการอะไรและเขาทำอะไรอยู่

เราเคยทำ SMLs (Small Medium Large scale) ว่าแต่ละตำบลต้องการอะไร แต่พอถึงเวลาทำโครงการ/ แผนงานเพื่อของบประมาณจะเหมือนกันหมด เพราะว่า นายอำเภอเป็นคนไปช่วยคิดแทน ดังนั้นหน้าที่เราคือ รวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจแต่ละหมู่บ้านให้ได้ ว่าเขาเติบโต ขนาดไหนในแต่ละปี จะช่วยให้เราเริ่มรู้ว่ากองทุนหมู่บ้าน ที่เขาใช้ได้ผลหรือไม่ ชาวบ้านต้องการหรือไม่ ซึ่งจะทำให้ ชุมชนเศรษฐกิจกลายเป็นชุมชนที่สามารถจะพัฒนาได้ ผมกำลังพูดถึงดิจิทัลเทคโนโลยีที่เราใช้เป็นใหม่ สามารถ เชื่อมโยงแผนหมู่บ้านนี้เข้าด้วยกันได้ไหม แล้วเราแยกได้ไหม ว่าหมู่บ้านไหนต้องการอะไรที่รัฐควรจะเข้าไปช่วยเหลือ จะทำ อย่างไรให้เขามีเหลือเพื่อจะขายให้คนอื่นได้

ตอนนั้นเราจึงมีหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อจะช่วยให้ชาวบ้านสามารถแข่งขันในตลาดได้ แต่ไม่เคยประเมินผลเลย ว่าการดำเนินการได้ผลมากน้อยแค่ไหน คือเราจะมองความ สามารถในการแข่งขันในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ต้องดูว่าเขาผลิตอะไร เขาขายได้ไหม ตลาดมีไหม สิ่งเหล่านี้ คือความรู้ซึ่งสภาพัฒน์อาจจะเน้นเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ภาพรวม แต่เศรษฐกิจในภาพรวมนั้นประกอบด้วย หน่วยเศรษฐกิจย่อย ๆ ทั้งประเทศ สภาพัฒน์จึงต้องดูพื้นฐาน ของเศรษฐกิจย่อย ๆ ด้วย จึงจะเห็นภาพการพัฒนา ที่ชัดเจน

สมัยที่ทำไมเดลเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness Model) กลยุทธ์จะเน้นเฉพาะธุรกิจใหญ่ ๆ ที่ต้องการแข่งกับโลกจึงทำได้ง่ายกว่า แต่ถ้าเราเน้นกลยุทธ์สำหรับแต่ละหมู่บ้านให้เศรษฐกิจโตขึ้น ตอนนี้เราไม่มีข้อมูลอย่างเพียงพอ เราอาจจะพอมีข้อมูลคร่าว ๆ จึงไม่สามารถกำหนดเป็นกลยุทธ์ได้ เพราะไม่มีคนรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ เราเคยพยายามทำข้อมูลของแต่ละภาคขึ้นมาทำข้อมูล GDP ของจังหวัด ซึ่งช่วยให้ได้ตัวชี้วัดบางอย่าง

เมื่อไม่มีการศึกษาและประเมินผลว่าควรจะทำอย่างไรต่อ รัฐบาลจึงสุมเอา กลยุทธ์ที่ใช้จึงเป็นกลยุทธ์ที่ไม่ได้ผล เพราะขาดผลการศึกษาอย่างละเอียดจากนักวิชาการ กลยุทธ์ที่ได้ผลต้องดูตัวอย่างสมัยท่านพลเอก เปรม ทำอย่างไรให้คนในรัฐบาล และรัฐมนตรีเศรษฐกิจมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีตัวแทนจากผู้วางแผน เช่น ทีดีอาร์ไอและสภาพัฒน์มาร่วมกันกำหนดกลยุทธ์การพัฒนา จะสังเกตได้ว่าการกำหนดกลยุทธ์ที่ดีต้องได้ข้อมูลจากทีมวิชาการ จากผู้ที่ทำการศึกษาละเอียด และจากรัฐมนตรี ในที่สุดแล้วจะทราบงบประมาณการจัดลำดับความสำคัญ และผลประโยชน์ว่าควรเป็นอย่างไร

ต้องลดเกษตรกร แต่เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรด้วยเทคโนโลยี

ผมคิดว่าประเทศไทยต้องลดประชากรภาคการเกษตรลง พร้อม ๆ กับเคลื่อนย้ายประชากรภาคการเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมและบริการในเมืองใกล้ ๆ ที่เขาอยู่ โดยเราจะพัฒนาเมืองไปพร้อม ๆ กัน กลยุทธ์นี้ยิ่งใหญ่มาก แต่ถ้าไม่มีแผนและกลยุทธ์ที่ชัดเจนจะไม่สามารถลดได้ ที่ผ่านมาระบอ้อยให้กลไกทางการตลาดทำงาน แต่กลไกทางการตลาดทำไม่ได้เพราะภาคการเกษตรของไทยเมื่อพบกับภัยแล้ง รัฐบาลยังคงต้องนำเม็ดเงินไปใส่ให้ หรือราคาข้าวในตลาดโลกผันผวน รัฐบาลต้องไปค้ำประกันราคา ต้องรับจำนำข้าว พอถึงเวลาจึงไม่สามารถลดประชากรภาคการเกษตรได้ เพราะเกษตรกรทำแบบเดิม เทคโนโลยีที่ใช้ผลิตเหมือนเดิม สุดท้ายจนเหมือนเดิม

เมื่อจนเหมือนเดิมจึงเป็นคอขวดของการพัฒนาประเทศ เพราะอำนาจการบริโภคไม่ได้เกิดทั้งประเทศ จะเกิดเฉพาะในเมือง ในที่สุดพอคนจนไม่มีอำนาจในการ

บริโภค เมืองในภาคชนบทแย่งอีก SMEs ภาคชนบททั้งเราจะเห็นว่า ๑๐ กว่าปีที่ผ่านมา นี่คือปัญหาภาคชนบทที่ค่อย ๆ ดันให้ SMEs เสียหายไปด้วย และปรับตัวไม่ทันการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทั้งที่ทุกคนใช้สมาร์ทโฟนเป็น ใช้ไลน์เป็น สนุกกับสิ่งเหล่านี้ได้ แต่ไม่สามารถหาเงินจากเทคโนโลยีเหล่านี้ได้



Smart Farmer ของประเทศญี่ปุ่น คือคนหนึ่งคนใช้รถแทรกเตอร์หรือเครื่องมือทุกอย่างดูแลที่ดินได้เป็นร้อย ๆ ไร่ เพียงคนเดียว และสามารถเลี้ยงครอบครัวได้หมด เราฝันว่าจะกลายเป็นเกษตรกรแบบในฮอกไกโดอเมริกา ญี่ปุ่น ผมมองว่าเราลดประชากรในภาคเกษตรจากร้อยละ ๔๐ ให้เหลือร้อยละ ๒๐ ลดลงร้อยละ ๒ ต่อปีก็เก่งแล้ว ต้องใช้เวลา ๑๐ ปี แต่ลดลงมาครึ่งหนึ่งได้ อาจจะใช้เวลาถึง ๑๕ ปี แต่ถ้ายังไม่มีใครเริ่มทำ ไม่มีกลยุทธ์ที่จะทำ เมื่อถึงเวลาเราจะลดไม่ได้ เพราะว่าในเมืองเริ่มมีความต้องการแรงงานลดลงเรื่อย ๆ ระบบอุตสาหกรรมเริ่มใช้หุ่นยนต์ (Robot) มากขึ้น สังคมใช้เทคโนโลยีมากขึ้น แรงงานเหล่านี้ก็กลับไปอยู่ชนบท กลับไปอยู่ภาคการเกษตรไปกินอยู่กับครอบครัวโดยที่เป็นแรงงานแอบแฝง ทำให้มีแรงงานซึ่งใช้ประโยชน์ไม่ได้จำนวนมาก และแต่ละคนมีความพอเพียงเขาจึงไม่เดือดร้อน เพราะประเทศไทยไม่เหมือนประเทศอื่นซึ่งคนอดตายจากความหนาว ความแห้งแล้ง บ้านเราแล้งไม่นานฝนก็มา เราจึงไม่เดือดร้อนกับการว่างกลยุทธ์เพื่อแก้ไขความยากจนมากนัก

ทำให้พอดี ทำให้พอเพียง และช่วยคนอื่นได้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ได้พระราชทานให้แก่ประชาชนคนไทย คือ หนึ่ง การสร้างความพอเพียง สอง เหลือแล้วเข้าสู่ตลาด คำว่าพอเพียงไม่ได้พูดถึงว่าทำแค่พอเพียงแต่ทำแล้วถ้าเหลือสามารถนำมาช่วยเหลือคนอื่นได้ มีระบบตลาดที่จะช่วยขายของให้เขาได้ ให้เขามีฐานะดีขึ้นได้ เราไม่เข้าใจปรัชญานี้ดีพอ トラบใดไม่มีการประท้วงของสังคม ไม่มีคนอดอยาก ถือว่าเศรษฐกิจพอเพียงและควรจะมีใจเราก็ไม่ต้องทำอะไร

ปัญหาคือพอไม่ทำอะไรจะเกิดปัญหาเป็นคอขวด ทำให้การพัฒนาประเทศไปต่อไม่ได้ ข้างบนจะพัฒนาได้อย่างไร เมื่อตลาดข้างล่างไม่มีการบริโภค ที่ทำได้คือส่งออกต่างประเทศ เราจึงต้องส่งออกประมาณร้อยละ ๗๐ ของผลผลิตทั้งประเทศ ซึ่งถูกต้องหรือไม่ในที่สุดระยะยาวจะเป็นอย่างไร พอเศรษฐกิจโลกไม่ดี เรามีปัญหาทันที อย่างปัญหา COVID-19 เกิดขึ้น เพราะฐานล่างเพื่อการบริโภคของเราอ่อนมาก นี่คือนั่นที่เราไม่คิดจะพัฒนาฐานการบริโภคต่าง ๆ ผมมองว่าเป็นสิ่งซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังมานาน แม้ที่ผ่านมาเราสามารถลดประชากรภาคเกษตรจากร้อยละ ๖๐ ลงมาเหลือร้อยละ ๔๐ แต่ติดอยู่ตรงนี้เป็นสิบปีมาแล้ว ยังไม่มีใครเห็นความสำคัญ เราจะเป็นประเทศพัฒนาแล้วได้อย่างไร

โครงสร้างประชากรภาคเกษตรต้องไม่เกินร้อยละ ๑๐

ประเทศพัฒนาแล้วคือประเทศซึ่งภาคการเกษตรต้องไม่เกินร้อยละ ๑๐ ไม่เช่นนั้นการบริโภคจะไม่เกิด เพราะภาคการเกษตรมีลักษณะที่แปลกคือผลิตมากขึ้นราคาจะตกลง ฉะนั้นจึงไม่ใช่เรื่องการผลิตมากขึ้นแต่การผลิตให้พอเพียงตรงนั้นคือหัวใจ แล้วทำอย่างไรจะให้แรงงานการศึกษาเพิ่มผลผลิตในด้านอื่น สร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตที่เขาได้อยู่ ผมว่าสิ่งเหล่านี้มีอะไรอีกมากที่สภาพัฒน์นำไปคิดได้ ประกอบกับการรวบรวมข้อมูลขณะนี้สามารถรวบรวมได้ละเอียดมากขึ้นด้วยระบบฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ (Micro Server) ด้วยเงิน ซึ่งใช้งบประมาณของระบบไม่มาก แต่ต้องการความเชี่ยวชาญด้านไอที ความต้องการนักเศรษฐศาสตร์ซึ่งไม่ใช่ดูแลแค่ GDP ในภาพรวม แต่สามารถจะดูแล GDP ระดับหมู่บ้าน



ถ้าทำได้อาจเป็นโมเดลโดยอิงอยู่กับคณะกรรมการหมู่บ้านที่ปล่อยเงินกู้ยืม ให้รวมข้อมูลให้ ๑๒ คน ดูแลคนละ ๒๐๐-๓๐๐ คน

นี่คือความฝันของผมตั้งแต่เริ่มกองทุนหมู่บ้านว่ากองทุนหมู่บ้าน คือ หนึ่ง การสร้าง Community Banking ให้ทุกคนมีวินัยทางการเงิน จัดการดูแลเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งกู้ธนาคารไม่ได้ สอง เพิ่มผลผลิตที่สำคัญที่จะช่วยให้ผลผลิตที่ตลาดต้องการและมีราคาดีพอ การเพิ่มผลผลิตข้าวโดยการใช้ปุ๋ย ทำให้ราคาตกเราต้องแข่งขันกับเวียดนามและพม่า เราทำถูกต้องหรือไม่ นี่คือนั่นที่เราต้องคิด ผมว่าอุดมการณ์เดิม ๆ ว่าไทยต้องเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ที่สุดในโลกนั้นล้าสมัยแล้ว

สิ่งที่สภาพัฒน์ต้องทำคือ ทำอย่างไร จึงจะชี้ให้โลกและคนไทยเห็นว่า กลไกการพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศเจริญแล้ว โครงสร้างประชากรภาคเกษตรต้องเป็นอย่างไร เปรียบเทียบให้รัฐบาลเห็น แล้วเราจะไปสู่จุดนั้นใช้เวลาอีกกี่ปีเพราะอะไร โครงสร้างเศรษฐกิจควรจะเป็นอย่างไร ผลผลิตควรจะเป็นอย่างไร ปริมาณผลผลิตและคุณภาพผลผลิตควรเป็นอย่างไร ที่ผ่านมา SMEs ส่วนใหญ่ ไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาได้ เพราะอิงอยู่กับชนบทอิงกับเกษตรกร

การพัฒนาต้องใช้วิชาการเข้ามาช่วย

แม่ผมขายของในตลาดสุพรรณ ปีไหนข้าวดี ราคาดีแม่ผมขายของได้มาก ปีไหนข้าวดีแต่ราคาไม่ดีมีรายได้วันหนึ่ง ๑๐๐ บาท นี่คือความสำคัญของภาคชนบทที่มีต่อ SMEs ฟังพากันและกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นเราควรจะนั่งดูแล้วบอกว่าต้องช่วย SMEs โดยเอาเงินไปให้ ช่วยไม่ได้หรอก

เราต้องช่วยจากระดับหมู่บ้านขึ้นมา โดยเพิ่มผลผลิต และคุณภาพสินค้าที่สำคัญ ๆ ของประเทศ จึงจำเป็นจะต้อง มีนักวิชาการช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารให้สอดคล้อง กับวัตถุดิบ นี่คือการยุทธ์ทำอย่างไรให้เกิดความสำเร็จ ในแต่ละหมู่บ้านและตำบล จึงต้องการกระทรวงเศรษฐกิจ สภาพัฒน์ นักวิชาการ และคนที่อยู่ในระดับตำบลร่วมมือกัน และต้องกันงบประมาณบางส่วนเพื่อเริ่มต้นให้ ผมว่า สิ่งเหล่านี้ไม่ยาก ผมอยู่ในภาคธุรกิจมาเราเห็นธุรกิจโตได้ เพราะอะไร ล้มเหลวเพราะอะไร เพราะฉะนั้นต้องเริ่มเข้าใจ ว่ากลยุทธ์นี่คือหัวใจสำคัญ และกลยุทธ์ระดับหมู่บ้านต้อง ทำอะไรบ้าง ระดับตำบลต้องทำอะไรบ้าง

ผมเข้าใจว่าเหล่านี้อาจจะใหญ่เกินกว่าที่สภาพัฒน์ จะเข้าไปทำ แต่อย่างน้อยที่สุดให้มีนโยบายว่าควรจะมี แผนลดประชากรภาคการเกษตรใน ๔ แผนข้างหน้า แผนที่จะปรับปรุง SMEs ใน ๔ แผนข้างหน้า เราทำในเรื่อง ธุรกิจแล้ว แต่ยังไม่ได้ทำในเรื่อง SMEs กับเรื่องประชากร ภาคการเกษตร ซึ่งจะอิงกับผลผลิต อิงกับ GDP ที่ควร จะเป็น อิงกับความเจริญของชนบทถ้าเราไปปล่อยให้ชนบทไปแบบตลาดให้เกิดการแข่งขัน ซึ่งในความเป็นจริงเป็นตลาด ผูกขาด ในต่างจังหวัดผูกขาดโดยผู้มีอิทธิพลไม่กี่คน

พัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นระบบ ใช้เทคโนโลยีและสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า

ตอนนี้โลกเปลี่ยนไป การซื้อขายออนไลน์ทำให้ โลกเปลี่ยนเป็นการซื้อขายบุคคลต่อบุคคล ขณะที่ชาวบ้าน ทำแบบนั้นไม่เป็น เราคิดแต่จะกำจัดคนกลาง แต่เราใช้ เทคโนโลยีทางการผลิต การจำหน่าย และการตลาดไม่เป็น ทั้งที่เรามีสมาร์ตโฟนทั้งหมด ๑๐๐ กว่าล้านเครื่อง ต่อคนมากกว่า ๑ เครื่อง แต่ที่ใช้ประโยชน์ทำเงินไม่ได้ จึงไม่มีประสิทธิภาพ (Productivity) รวมถึงทำลาย Productivity เสียด้วยซ้ำ เพราะเราอยู่กับเกม

เรายังไม่มีวิธีการที่จะประยุกต์ใช้ระบบที่ได้ผล ในประเทศอื่น ๆ เข้ากับระบบในประเทศไทย แล้วไทย จะเติบโตอย่างไร ขณะนี้ข้อจำกัดของไทยรุนแรงมาก เป็นข้อจำกัดของ SMEs กับภาคชนบท เราจะต้องทดลอง ใช้ระบบหุ่นยนต์หรือระบบอะไรใหม่ ๆ ซึ่งหากภาค อุตสาหกรรมปรับตัวหรือทำไม่เป็นจะแพ้ประเทศอื่น ความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจใหม่คืออะไร ผมว่า



สภาพัฒน์ต้องพัฒนาโมเดลดูแลการเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขันทางธุรกิจว่าประเทศไทยจะแข่งขันกับโลก อย่างไม่ต่อไป

ภาคการเกษตรของไทยถ้าไม่มีระบบที่ดีและ ปลดปล่อยให้เป็นไปตามกลไกทางการตลาดจะพัฒนายากมาก เพราะตลาดเรามีขนาดเล็กเกินไป และถ้าไปอิงกับตลาดโลก ยิ่งลำบาก เพราะสิ่งที่เราผลิตประเทศที่มีรายได้ต่ำกว่าเรา ครึ่งหนึ่งสามารถผลิตได้ นอกจากเราสร้างผลผลิตได้ดี กว่าเขา ต้นทุนเราถูกกว่าเขาแต่ถ้าต้นทุนเราแพงกว่า เมื่อไหร่จะสู้เขาไม่ได้ ฉะนั้นถ้าเราจะผลิตเพื่อพอเพียง ก็ไม่ต้องสนใจต้นทุน เราต้นทุนและจำกัดไม่ให้สูงเกินไปได้ เราเพิ่มคุณภาพให้คนได้ ก็ไม่ต้องไปแข่งกับตลาดโลกในแง่ ของผลผลิตที่ต่างประเทศทำได้เหมือนเรา แล้วแข่ง เฉพาะสิ่งที่มีคุณภาพอย่างข้าวหอมมะลิ ซึ่งต้องเป็นผลิตผล ทางภาคการเกษตรที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มหาศาล ภาคการเกษตรของไทยมีจุดแข็งที่ทำให้เกิด ความพอเพียงของประชากรในการบริโภคสินค้าเกษตร มีความพอเพียงในการบริโภคในประเทศแล้วเหลือด้วย แต่ไม่ใช่จุดแข็งที่จะไปแข่งขันได้

อย่างประเทศญี่ปุ่นทำไมไม่จำเป็นต้องผลิต ให้ข้าวเหลือแล้วส่งออก เพราะเขารู้ว่าสู้เกาหลีใต้ไม่ได้ ฉะนั้นจึงต้องสร้างระบบเพื่อปกป้องเกษตรกรในประเทศ ด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับข้าวที่เหลือ โดยแปรรูป ออกมาเป็นขนมโมจิ ขนมน้ำตาล ที่เราไปเที่ยวญี่ปุ่นแล้ว ซื้อกลับมา ขนมญี่ปุ่นมีข้าวกับถั่วแดงกับน้ำตาลเป็น องค์ประกอบหลัก ๆ แค่นั้นเอง แต่เขาสามารถทำขนมได้ เป็น ๑,๐๐๐ ชนิด ด้วยหีบห่อ ความสวยงาม กลิ่น และรสชาติ ซึ่งเขาปรับปรุงด้วยวัตถุดิบ ๓ ชนิด ที่เขามีอยู่ แต่ประเทศไทย มีความหลากหลายกว่ามาก แต่เราสร้างมูลค่าเพิ่มไม่ได้ เราคิดแต่จะส่งออกสินค้าปฐมภูมิของเรา

สภาพัฒนควรแนะนำให้สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตเหล่านี้แทน เพราะที่ผ่านมาประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกน้ำตาลไปมาเลเซีย แต่มาเลเซียคือประเทศที่ทำซ็อกโกแลตส่งออก สินค้าที่เพิ่มมูลค่าเหล่านี้กลับไปเกิดที่ประเทศมาเลเซีย ทำไมไม่เกิดที่ประเทศไทย ทำไม SMEs ของเราไม่ทำซ็อกโกแลต เป็นเพราะเราไม่สนใจราคาน้ำตาลในประเทศ เราปล่อยให้ราคาน้ำตาลในประเทศสูงกว่าราคาน้ำตาลในโลก แม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะไม่เป็นปัญหาสำหรับผู้บริโภครายย่อย แต่สำหรับอุตสาหกรรมที่ต้องใช้น้ำตาล เมื่อต้นทุนน้ำตาลแพงกว่าที่มาเลเซีย ทั้ง ๆ ที่เป็นน้ำตาลจากเมืองไทย เราจึงไม่สามารถสร้างโรงงานซ็อกโกแลตหรือโรงงานของหวานในเมืองไทยได้

สภาพัฒนควรจัดลำดับความสำคัญของโครงการ

นอกจากนี้ สภาพัฒนมีหน้าที่คอยประเมินโครงการพัฒนาใหญ่ ๆ ว่าควรให้ผ่านหรือไม่ แล้วเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา ผมคิดว่ายังไม่เพียงพอ สภาพัฒนควรจะพิจารณาดูด้วยว่าแต่ละโครงการที่เสนอเข้ามาโครงการไหนควรจะเกิดก่อน โครงการไหนควรจะเกิดทีหลัง เนื่องจากงบประมาณที่เรามีอยู่จำกัด สภาพัฒนจึงต้องจัดลำดับความสำคัญของโครงการให้ได้ โดยต้องทำให้แผนพัฒนาฯ เป็นแผนกลยุทธ์ให้ได้ว่า โครงการของรัฐทั้งหมดควรจัดลำดับความสำคัญอย่างไร ถ้ารัฐบาลเห็นชอบเราจะเห็นได้เลยว่าโครงการที่เสนอเข้ามามีความสำคัญลำดับที่เท่าไร ในโครงการทั้งหมดที่น่าจะทำให้เกิดขึ้นในปีนี้ หรือในอีก ๕ ปีข้างหน้า และโครงการที่ควรจะทำ ทำไมจึงไม่เกิดขึ้น การบริหารจัดการลำดับความสำคัญ (Priority Management) จึงเป็นหัวใจในการทำงานโครงการ เพราะเป็นสิ่งที่ will เพิ่มผลผลิตของประเทศ

นี่คือสิ่งที่สภาพัฒนต้องไปพัฒนาอีกระดับ และถ้ามีการจัดลำดับความสำคัญของโครงการได้ชัดเจน สภาพัฒนจะมีบทบาทมากในการลดคอร์รัปชันได้ ผมคิดว่าสิ่งเหล่านี้ถ้าเราทำอย่างจริงจัง และรัฐมนตรีที่ดูแลสภาพัฒนเอาจริงด้วย สภาพัฒนจะมีบทบาทอย่างมากเหมือนยุคโชติช่วงชัชวาล หรือเหมือนกับการทำเรื่องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในขณะนี้

ความสามารถทางคอมพิวเตอร์ ดิจิทัล และเทคโนโลยีช่วยเปิดบทบาทใหม่ในโลกซึ่งช่วยประมวลผลโครงการต่าง ๆ ได้รวดเร็วขึ้น สามารถจะทำการจัดลำดับความสำคัญได้ สามารถดูต้นทุน ความคุ้มค่าได้เร็วขึ้น ทำให้เรารู้ว่าโครงการไหนควรทำ ไม่ควรทำ

สภาพัฒนต้องมีกลยุทธ์ที่ชัดเจนและเชิงภาคีวิชาการมาสนับสนุน

การที่เราจะมีกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาที่ชัดเจนสภาพัฒนจะต้องใช้ความรู้ทางวิชาการสนับสนุนให้การวิเคราะห์มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ทีดีอาร์ไอ หรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะงานวิจัยเรื่องความยากจนเราต้องนำงานวิจัยเหล่านั้นมาใช้เพื่อวางกลยุทธ์ให้ประเทศ สภาพัฒนสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาประเมินเรื่องความยากจนเพื่อหากลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาได้ไม่จำเป็นต้องทำเองทั้งหมด ขณะเดียวกันต้องมีระบบดิจิทัลเทคโนโลยีที่จะนำข้อมูลของหลาย ๆ หน่วยงานเข้ามาสู่ระบบ Big Data แล้วดึงข้อมูลออกมาวิเคราะห์เป็นกลยุทธ์ให้ได้ นี่คือการที่สภาพัฒนต้องพัฒนาขึ้นมาด้วยข้อมูลที่มีอยู่แล้ว แต่เราต้องมี AI Software และวิธีการที่จะย่อยข้อมูลทั้งหมดออกมาแปลงให้เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาให้ได้ และให้มีความต่อเนื่อง จึงจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาระยะยาว

ขณะเดียวกันสภาพัฒนต้องหาวิศวกรเข้ามาทำงานด้วย ไม่ใช่แค่ นักเศรษฐศาสตร์ ต้องมีวิศวกรการเงิน ที่ต้องคิดอย่างมีกลยุทธ์ให้เป็นระบบระดมสมอง (Brainstorming System) ซึ่งต้องมี ๔ องค์ประกอบที่จะทำให้เกิดรูปแบบหรือโมเดลที่เหมาะสมกับการพัฒนาประเทศ ผมให้ความสำคัญกับสภาพัฒนมาก เพราะว่าไม่มีองค์กรอื่นที่จะรวบรวมข้อมูลทางเศรษฐกิจ ส่วนธนาคารแห่งประเทศไทยจะดูแลเฉพาะเรื่องการเงิน กระทรวงการคลังดูแลเฉพาะนโยบายการคลัง แต่สภาพัฒนดูแลทั้งอุปสงค์และอุปทาน ดังนั้นจึงละเอียดอ่อนมาก ซึ่งขณะนี้สภาพัฒนเองมีผลงานที่ทำได้ดีระดับหนึ่งคือ มีข้อมูลแต่ละไตรมาสแต่ยังขาดกลยุทธ์ต้องการข้อมูลเชิงลึกอีกด้านหนึ่งมากกว่าที่ดำเนินการอยู่



คณะกรรมการสภาพัฒน์ต้องใช้นำการพัฒนาที่เหมาะสมแก่สภาพัฒน์

เท่าที่ผมทำงานร่วมกับสภาพัฒน์ ผมชื่นชมบุคลากรของสภาพัฒน์แต่ละท่านมีความรู้ดี แต่ยังขาดคณะกรรมการที่จะช่วยแนะนำ ผมคิดว่าทุกอนุกรรมการที่ตั้งขึ้นต้องจัดเป็นคลัสเตอร์ หรือกลุ่มการพัฒนา อย่างที่ ไมเคิล อี พอร์เตอร์ วางไว้เป็นกลุ่มบริษัท (Corporation Cluster) ทุกอนุกรรมการในสภาพัฒน์ ต้องเป็น Combination Corporation Cluster ต้องหาผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในเรื่องนั้น มาเป็นคณะอนุกรรมการ

อย่างประเทศญี่ปุ่นจะใช้ระบบคล้าย ๆ อนุกรรมการในการปฏิบัติเทคโนโลยี ประเทศญี่ปุ่นต้องการสร้างคอมพิวเตอร์แข่งกับโลก จึงตั้งกรมพัฒนาธุรกิจคอมพิวเตอร์ ตั้งอภิตีเป็นหัวหน้ากรมฯ อภิตีจึงจัดตั้งอนุกรรมการโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญจาก fujitsu นักวิชาการมหาวิทยาลัยโตเกียว และจากหลาย ๆ หน่วยงานเข้ามาร่วมกันคิดเพื่อหากลยุทธ์ในการแข่งขันกับคอมพิวเตอร์ในสหรัฐฯ ซึ่งอภิตีเขาเอาจริงมาก เขาจึงสร้างคอมพิวเตอร์เพื่อการแข่งขันได้ นี่คือนุกรรมการที่ได้ผล และอภิตีคนนี้เป็นคนที่ไปเป็นผู้ว่าของโออิตะ ที่ผมไปขอให้ท่านมาช่วยทำเรื่อง OTOP เพราะเมื่อท่านได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าฯ ท่านทำเรื่องหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ทำให้โออิตะซึ่งเป็นจังหวัดที่มี GDP อยู่อันดับท้าย ๆ ของญี่ปุ่น ขึ้นมาเป็นบริษัทชั้นนำ

ของประเทศ นี่คือนคนที่เก่ง ดังนั้นถ้าจะตั้งอนุกรรมการ ต้องดูตัวอย่างจากอนุกรรมการของญี่ปุ่นที่ต้องกล้าทำ กล้าฟัน กล้าออกกลยุทธ์ ไม่เช่นนั้นอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ และรถยนต์จะไม่เกิดในญี่ปุ่น

สภาพัฒนาต้องมีกลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อช่วยแก้ไขปัญหของประเทศ

ผมภูมิใจนะครับที่เคยได้เป็นประธานของสภาพัฒน์ ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๔ ปีที่ผมเห็นคือสภาพัฒน์มีบุคลากรที่มีความสามารถสูง สามารถปรับตัวและปรับปรุงความรู้เพื่อสนองต่อประเทศชาติได้ค่อนข้างจะดีมาก ๆ ผมอยากเห็นสภาพัฒน์มีกลยุทธ์ที่ชัดเจนของตัวเอง ที่จะช่วยแก้ไขปัญหของประเทศ ซึ่งคิดว่าทุกคนสามารถช่วยกันทำได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้ว เราสามารถที่จะเพิ่มเติมขยายความรู้โดยใช้เทคโนโลยีที่มีในปัจจุบัน คือ ดิจิทัลเทคโนโลยี มาสร้างแพลตฟอร์มขององค์ความรู้ที่เรามีให้เป็น Big Data อาจจะต้องลงทุนบ้างแต่ไม่ได้มากนัก และต้องการซอฟต์แวร์ที่เหมาะสมที่จะดูแลระบบ ผมเชื่อว่าพวกเราจะสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ เพื่อสร้างเป็นแผนพัฒนาแต่ละชุมชน แต่ละหน่วยงาน แต่ละจังหวัด แต่ละภาค และของประเทศได้ครอบคลุมทั้งระบบในที่สุด ผมขอให้กำลังใจเจ้าหน้าที่ทุกคนอย่าท้อถอย ผมเชื่อว่าสภาพัฒน์ยังคงเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศอยู่เหมือนเดิมครับ



A portrait of an elderly man with white hair and glasses, smiling. He is wearing a dark blue suit, a white shirt, and a yellow patterned tie. He is standing in a modern interior space with glass walls and a staircase in the background.

พุดใจความเป็นอิสระ
ทางวิชาการ

.....
ดร.พนัส สิมะเสถียร

อดีตประธานกรรมการ สศช.

ดร.พนัส สิมะเสถียร ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ

พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๒ สมัย ในชุดที่ ๑๐ และ ๑๑ (ปี ๒๕๔๘-๒๕๕๖) โดยก่อนหน้านี้ท่านร่วมเป็นกรรมการฯ ตั้งแต่ชุดที่ ๗ ถึง ๙ (ปี ๒๕๓๖-๒๕๔๘) รวมเวลาดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ สช. นานถึง ๒๐ ปี

ท่านเป็นบุคคลที่มีผลงานเชิงประจักษ์ ได้รับการยอมรับจาก ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ดังเห็นได้จากประสบการณ์ที่ท่านได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ อาทิ อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมสรรพากร ปลัดกระทรวงการคลัง รวมทั้งการได้รับเชิญให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในสมัยรัฐบาล นายอานันท์ ปันยารชุน และได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในช่วงปี ๒๕๔๓-๒๕๖๐



ช่วงสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ท่านได้วางแนวทางสำคัญที่เป็นหัวใจของการทำงาน คือ การเปิดกว้างทางความคิดและการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่สภาพัฒน์ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นทางวิชาการได้อย่างเต็มที่ ซึ่งช่วยให้บรรยากาศการทำงานร่วมกันเต็มไปด้วยการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้กับสังคม และการวิเคราะห์ข้อมูลของโครงการและรายละเอียดต่าง ๆ อย่างรอบด้าน จนได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไป รวมทั้งให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาคนที่เน้นให้เป็นคนเก่งและดี ควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่จะต้องสมดุลกัน

ปัจจุบันในวัย ๘๘ ปี ท่านยังคงไว้ซึ่งเจตนารมณ์ในการทำงานพัฒนาคน เพื่อเป็นกำลังสำคัญให้แก่บ้านเมือง รวมทั้งยังได้ดำรงตำแหน่งสำคัญของภาครัฐและภาคเอกชน อาทิ ประธานกรรมการ กฤษฎีกา คณะที่ ๑๒ ประธานกรรมการแนวร่วมต่อต้านคอร์รัปชันของภาคเอกชนไทย (CAC) ประธานกรรมการมูลนิธิเพื่อโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ประธานกรรมการมูลนิธิหอชมเมืองกรุงเทพมหานคร และรองประธานกรรมการบริษัท สยามพิวรรธน์ จำกัด

“เปิดกว้าง กุ่มเก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ” เอกลักษณ์ในการทำงานของชาวสภาพัฒน์

ตลอดระยะเวลาที่ผมดำรงตำแหน่งเป็นประธานกรรมการสภาพัฒน์ ผมให้เจ้าหน้าที่สภาพัฒน์มีความเป็นอิสระในการให้ความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่จะเสนอต่อคณะกรรมการฯ เพื่อให้คณะกรรมการฯ พิจารณาได้อย่างเต็มที่ คือจะไม่มีการเข้าไปชี้แนะหรือแทรกแซงเว้นแต่จะเป็นเรื่องที่มีการปรึกษาหารือ หรือได้เสนอแนะขึ้นมาแล้ว จึงจะมีข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง การทำงานระหว่างคณะกรรมการฯ

กับสภาพัฒน์ที่เป็นฝ่ายเลขานุการ จึงเต็มไปด้วยบรรยากาศความเป็นอิสระ และเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นกันอย่างเต็มที่

นอกจากนี้ ผมยังพบว่าสภาพัฒน์มีบุคลากรที่มีคุณภาพเป็นจำนวนมาก และทุ่มเทการทำงานอย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความรู้สามารถให้ข้อเสนอแนะให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ จึงช่วยให้การทำงานของสภาพัฒน์มีประสิทธิภาพสูงมากทุกเรื่อง ทั้งในด้านความรอบคอบ รวดเร็ว และทันใจ



ผมขอชื่นชมในความสามารถของข้าราชการ
สภาพัฒนา เพราะงานของคณะกรรมการฯ จะสำเร็จได้ด้วยดี
ต้องมีฝ่ายเลขานุการฯ ที่มีความรู้ความสามารถ ลำพัง
คณะกรรมการฯ คงทำอะไรไม่ได้มาก ถ้าหากไม่มีการเตรียม
ข้อมูลเพื่อให้คณะกรรมการฯ ประกอบการใช้ในการพิจารณา
และตัดสินใจ ซึ่งเจ้าหน้าที่สภาพัฒนาต่างทุ่มเททำงาน
อย่างเต็มที่ สามารถทำได้รวดเร็วทันกำหนดเวลาทุกเรื่อง

“สภาพัฒนา” พูดยุติประกายความคิด และกระจก สะท้อนความจริง

องค์ประกอบของคณะกรรมการสภาพัฒนา ผมคิดว่า
มีความเป็นกลาง เนื่องจากไม่มีฝ่ายการเมืองเข้ามาร่วม
เป็นคณะกรรมการฯ โดยเฉพาะการพัฒนาประเทศ
และการพัฒนาคน จำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก
เพราะฉะนั้นการที่มีปลัดกระทรวงการคลัง และผู้อำนวยการ
สำนักงานงบประมาณ เป็นกรรมการสภาพัฒนาอยู่ด้วย จึงเป็น
ส่วนสำคัญที่จะศึกษาความเป็นไปได้ในการนำงบประมาณ
มาใช้ในการปฏิบัติตามแผนที่เกี่ยวข้อง และทำให้เกิด
เกิดความต่อเนื่องขององค์กรที่เป็นผู้วางแผน นอกจากนี้
ผมคิดว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการสภาพัฒนาที่มี
ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาด้านต่าง ๆ
ก็มีความเหมาะสมเพราะจะมีการทำงานและการกลั่นกรอง
รายละเอียดต่าง ๆ ได้รอบคอบมากกว่า ส่วนฝ่ายการเมือง
จะเป็นผู้นำข้อเสนอแนะจากสภาพัฒนาไปพิจารณาและ
ตัดสินใจต่อไป



สำหรับองค์ประกอบในรูปแบบนี้ได้ดำเนินการ
มายาวนานและยังไม่เคยมีใครบอกว่าไม่เหมาะสม การมี
กรรมการที่มาจากภาครัฐและเอกชน ทั้งจากภาคเศรษฐกิจ
และสังคม จึงทำให้ได้ผู้แทนที่มีความรู้ และประสบการณ์
เกี่ยวกับการพัฒนาอย่างเหมาะสมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
คณะกรรมการฯ ชุดหลัง ๆ ที่เริ่มมีภาคประชาชนเข้ามา
เป็นกรรมการฯ เริ่มจากการแต่งตั้ง **ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม**
ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจ
พอเพียงปี ๒๕๕๒ เป็นกรรมการฯ ในชุดที่ ๑๑ และ
นายประยงค์ วรรณรงค์ ผู้รับรางวัลแมกไซไซ สาขาผู้นำชุมชน
ปี ๒๕๔๗ และปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาผู้นำชุมชน
ปี ๒๕๕๑ เป็นกรรมการฯ ในชุดที่ ๑๒ จึงช่วยให้การมี
กรรมการจากภาคส่วนต่าง ๆ เป็นไปอย่างครบถ้วนยิ่งขึ้น

การทำงานของสภาพัฒนาเปรียบเสมือนกระจก
สะท้อนความจริง ที่ทำหน้าที่สะท้อนแง่มุมต่าง ๆ
โดยทำหน้าที่กลั่นกรองเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อเสนอแนะ
ให้ผู้รับผิดชอบได้พิจารณา รวมทั้งต้องพิจารณาและคำนึง
อยู่เสมอว่ามีผู้นำความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาพัฒนา
ไปปฏิบัติมากน้อยเพียงใด มีความพึงพอใจในระดับใด
กล่าวคือ **ต้องพยายามจุดประกายความคิดของผู้ที่ใช้
ข้อเสนอแนะและความเห็นของสภาพัฒนาอยู่ตลอดเวลา
เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง** เพราะ
สภาพัฒนาเป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ
ในสาขาต่าง ๆ จำนวนมาก จึงทำให้เราสามารถวิเคราะห์
สถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ
ซึ่งเปรียบเสมือนสัญญาณเตือนภัยที่สามารถเตือนเหตุภัย
หรืออันตรายต่าง ๆ ได้อย่างรู้เท่าทันเหตุการณ์



“ยึดหลักวิชาการ คำนึงถึงส่วนรวม ได้รับความยอมรับ” สิ่งทีภาคภูมิใจ

ผลงานทุกชิ้นของคณะกรรมการฯ เป็นตัวอย่างของความเป็นอิสระทางวิชาการ ที่ประสบความสำเร็จและมีความน่าเชื่อถือ สังเกตได้จากผลการประชุมที่ได้มีการบันทึกไว้ ยกตัวอย่างเช่น การพิจารณาแผนการลงทุนขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เรื่อง การขอเช่ารถโดยสารประจำทางที่ใช้แก๊สธรรมชาติ (NGV) จำนวน ๔,๓๐๐ คัน เพื่อใช้แทนรถเก่าทั้งหมด คณะกรรมการฯ ได้ส่งกลับไปให้หน่วยงานพิจารณาทบทวน ๒ ถึง ๓ ครั้ง เนื่องจากคณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า หน่วยงานไม่ได้มีแผนรองรับการปรับลดพนักงานจำนวนมาก ที่รัดกุมเพียงพอ และอาจจะส่งผลกระทบต่อภารกิจของพนักงานด้วย จึงทำให้ไม่สามารถอนุมัติเรื่องนี้ให้ผ่านไปได้ รวมทั้งโครงการนี้มีความเป็นไปได้ทางการเงินน้อย จนท้ายที่สุด

หน่วยงานได้ขอถอนเรื่องและไม่ได้นำเรื่องนี้เสนอเข้ามาอีกตลอดช่วงเวลาที่ผมเป็นประธานกรรมการสภาพัฒน์

โดยภาพรวมเมื่อพิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว คณะกรรมการฯ โดยปกติจะไม่มีความเห็นแย้งจากที่หน่วยงานต่างๆ ขอความเห็นเข้ามา ส่วนใหญ่จะให้ไปปรับปรุงแผนงานโครงการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และจากประสบการณ์ที่เคยทำงานอยู่ไม่มีกรณีใดที่เจ้าของเรื่องไม่รับข้อเสนอหรือความเห็นของ

คณะกรรมการฯ เพราะบทบาทของเราเป็นบทบาทของผู้ให้ความเห็น ให้ข้อเสนอแนะ ไม่ใช่ผู้ที่ทำหน้าตัดสินใจในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น ถ้าพวกเราทำงานด้วยจิตใจเป็นกลาง ทำด้วยความซื่อสัตย์ เทียงตรง คิดถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักแล้ว เชื่อว่าไม่มีอะไรน่าหนักใจ ผลงานของสภาพัฒน์จึงเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนับเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจยิ่ง

ความเห็นของสภาพัฒน์มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของรัฐบาล

จากประสบการณ์ที่ได้ร่วมงานกับสภาพัฒน์ตลอดระยะเวลา ๒๐ ปีที่ผ่านมา ผมคิดว่า **ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสภาพัฒน์เป็นสิ่งที่**เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของรัฐบาล เพราะรัฐบาลได้นำความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาพัฒน์ไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน และการตัดสินใจของรัฐบาลเนื่องจากชุดความเห็นได้ผ่านการกลั่นกรองจากนักวิชาการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับเลขาธิการฯ ก่อนเสนอคณะกรรมการฯ ซึ่งประกอบด้วยผู้อาวุโส ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยทุกคนล้วนทำหน้าที่เป็นอย่างดี มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง ทำให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสภาพัฒน์เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของรัฐบาลอย่างมาก

การพัฒนาคน คือสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ

เมื่อย้อนไปศึกษาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรก จะเห็นได้ว่าพูดถึงเรื่องของการพัฒนาเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องการพัฒนาสังคม ต่อมาเมื่อมีการปรับปรุงแผนพัฒนาฯ ขึ้น ได้มีการเพิ่มวาระของการพัฒนาคนเข้าไปด้วย ดังที่ปรากฏในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๒ และ ฉบับที่ ๓ เป็นต้นมา

ขณะที่ผมดำรงตำแหน่งเป็นประธานกรรมการฯ ได้ให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่จะต้องมีการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน เนื่องจากว่าการพัฒนาอะไรก็ตามจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีต้องมีคนเป็นผู้ดำเนินการ คนจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้สำเร็จ ดังนั้นการพัฒนาคนจึงต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ไม่เช่นนั้นแล้วหากเศรษฐกิจดีแต่สังคมไม่เข้มแข็ง มั่นคง การพัฒนาเศรษฐกิจจะไม่ยั่งยืน และขณะนี้การพัฒนาฯ ได้ขยายไปถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วย นับว่าครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ผมจำได้ว่าท่านอดีตนายกรัฐมนตรี พลเอก สฤษดิ์ จุลานนท์ เคยไปเยี่ยมการทำงานของคณะกรรมการ สศช. ท่านได้พูดที่เล่นทีจริงว่า สภาพัฒน์ควรเปลี่ยนชื่อจากคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาเป็นคณะกรรมการพัฒนาการสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งกลายเป็นการเตือนให้เรารู้ว่า “ควรให้ความสำคัญการพัฒนาสังคมก่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ”



เพราะฉะนั้น เป้าหมายของการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จะต้องเน้นทำให้คนไทยทุกคนเป็นคนเก่งและดี ซึ่ง “เก่ง” หมายความว่ามีความรู้ความสามารถทำงานที่รับผิดชอบได้สำเร็จเป็นผลดี และ “ดี” หมายความว่ามีความรู้ จริยธรรม และมีสิ่งที่เรียกว่าเป็นคุณสมบัติของคนดี เช่น มีความโอบอเอื้ออารี รู้จักแยกแยะสิ่งผิดจากสิ่งถูก และละเว้นกระทำการที่ไม่ดีและทำแต่สิ่งที่เป็นความดี เป็นต้น ซึ่งเรื่องเหล่านี้ควรเป็นเป้าหมายสำหรับการพัฒนาคนอย่างต่อเนื่องในทุกแผนพัฒนาฯ

ขณะเดียวกัน การพัฒนาคน ถือเป็นการช่วยเหลือประชาชน เพราะการพัฒนาคนจะต้องพัฒนาให้เขาสามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองให้ได้ โดยมีความสุขตามสมควรก่อนที่จะเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากรัฐ เนื่องจากการเรียกร้องให้ภาครัฐช่วยเหลือนั้นเป็นเรื่องง่าย แต่จะเพิ่มภาระรายจ่ายภาครัฐ ซึ่งจะต้องหาเงินมาใช้จ่ายโดยการเก็บภาษีเพิ่มขึ้น หรือโดยการสร้างหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้น





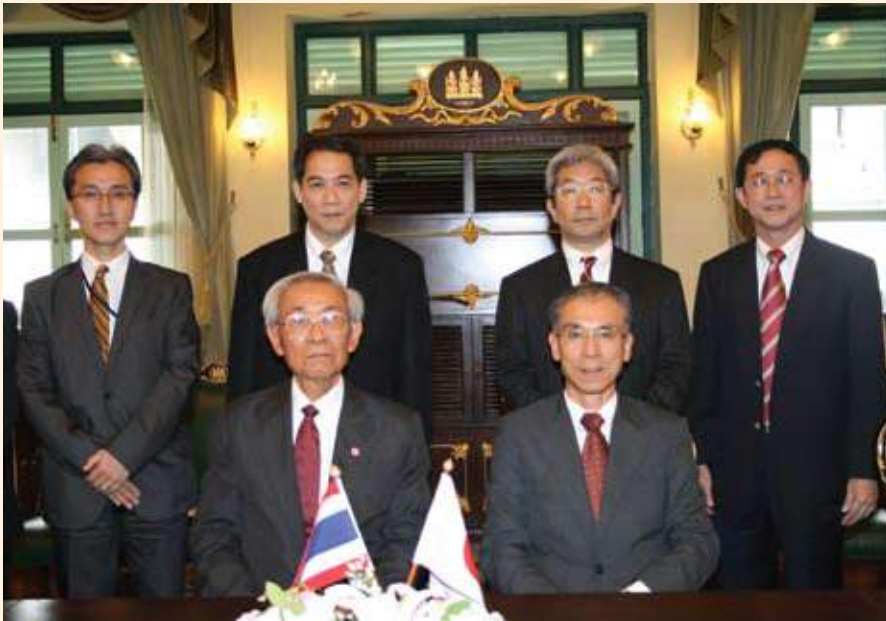
สรุปแล้ว ผมมองว่าทิศทางการพัฒนาประเทศจะต้องเป็นเรื่องของการสร้างความอยู่ดีมีสุขอย่างพอเพียง ของคนในชาติเป็นสำคัญ และเป็นสิ่งที่พึงทำหรือเป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่ต้องไปให้ถึงจุดนั้น

การวางแผนต้องมีเป้าหมายเชิงปริมาณที่วัดได้และทำได้จริง

สำหรับข้อสังเกตของผมต่อเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในอนาคต ผมคิดว่าการวางแผนควรจะต้องมีเป้าหมายเชิงปริมาณที่วัดได้ เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานอย่างมาก เพื่อให้เราสามารถประเมินได้ว่า ที่วางเป้าหมายไว้ เราได้เดินทางถึงจุดนั้นแล้วหรือยัง เหมือนกับช่วงแรกของแผนพัฒนาฯ ที่สภาพัฒน์ได้วางเป้าหมายการพัฒนาเรื่องของสังคมที่ชัดเจนและทำได้ คือการตั้งเป้าหมายในเรื่องการลดอัตราการเจริญเติบโตของประชากรให้คงเหลือร้อยละ ๒-๒.๕ ต่อปี ถ้ามีเป้าหมายในเชิงคุณภาพอย่างเดียว เช่น การกระจายรายได้ ลดความยากจน และการแก้ปัญหาหนี้สินของประชาชน จะส่งผลให้เกิดปัญหาของการทำงานที่ไม่มีตัวชี้วัดที่วัดได้และทำได้จริง



ดังนั้น การพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ควรเป็นการทำงานภายใต้ตัวชี้วัดที่ชัดเจนและทำได้จริง ซึ่งหากสภาพัฒน์ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ แล้ว ขอให้ทำตามแผนงานและพัฒนาต่อไป แต่ถ้ายังไม่มีแนวทางและเป้าหมายที่ชัดเจนขอให้เพิ่มในแผนพัฒนาฯ เช่น เราจะลดจำนวนประชาชนที่อยู่ใต้เส้นความยากจนจากจำนวนเท่าใดเป็นเท่าใดในปลายแผนพัฒนาฯ เป็นต้น



ดังนั้นผมมองว่าสภาพัฒน์ควรมีการนัดพบสื่อมวลชนอย่างไม่เป็นทางการให้มากขึ้น เพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการสานสัมพันธ์กับสื่อมวลชน

ถ้าหากสภาพัฒน์มีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิชาการที่มีอยู่ผ่านสื่อต่าง ๆ ทุกช่องทางอย่างต่อเนื่อง จะเป็นการดี เพื่อให้สาธารณชนรับทราบว่า สภาพัฒน์มีผลงานวิชาการเป็นจำนวนมาก และได้รับความไว้วางใจจากนายกรัฐมนตรี โดยสังเกตได้

“คนสภาพัฒน์” พลังสำคัญสร้างความน่าเชื่อถือ

ผลงานของสภาพัฒน์ที่ผ่านมามีมาก แต่อาจจะมีการสื่อสารและเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะไม่มากเท่าที่ควร ถ้าหากเรามีการบอกกล่าวให้กับสื่อมวลชนทราบ เพื่อที่จะช่วยกระจายข่าวให้กับทุกภาคส่วน จะช่วยให้เกิดความรู้และความเข้าใจต่อผลงานที่เราทำได้อย่างถูกต้องและกว้างขวางยิ่งขึ้น

การทำสิ่งใดก็ตาม ไม่ใช่ทำดีแล้วเรารู้อยู่คนเดียว ขณะที่คนข้างนอกไม่ทราบว่าเราทำอะไร มีผลงานอย่างไร ดังนั้น การที่สภาพัฒน์เคยจัดให้มีการนัดพบสื่อมวลชนผ่านการแถลงข่าวต่าง ๆ จะช่วยให้สามารถสื่อข้อความที่เราต้องการได้ ไม่เช่นนั้นหากพวกเขาได้รับข้อมูลที่คลาดเคลื่อนก็อาจจะเข้าใจผิดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนที่ไม่ได้ใกล้ชิดสภาพัฒน์

อย่างไรก็ตาม การที่สภาพัฒน์เผยแพร่ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ หรือสื่อออนไลน์ นับว่าเป็นการสื่อสารทางเดียว เพราะจะสร้างองค์ความรู้ได้เฉพาะคนที่เปิดเข้ามาดู แต่ถ้าเราเน้นสร้างสัมพันธ์กับสื่อมวลชน เพื่อเผยแพร่ผลงานแล้ว จะเป็นการสื่อสารสองทาง เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการสอบถามถึงผลงานเพิ่มเติมจากที่สภาพัฒน์ได้เผยแพร่ และจะทำให้เราสามารถให้ข่าวอย่างที่เราต้องการเผยแพร่ได้

จากคณะกรรมการสำคัญ ๆ ที่นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน จะต้องมียุทธศาสตร์สภาพัฒน์ เป็นกรรมการ หรือเป็นกรรมการ และเลขานุการอยู่ด้วยเสมอ และควรคำนึงอยู่เสมอว่า เมื่อผู้อำนวยการของสภาพัฒน์ได้ร่วมเป็นกรรมการแล้ว ถือว่าคนสภาพัฒน์ต้องมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในงานนั้นด้วย เพราะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สภาพัฒน์ทุกคนล้วนมีส่วนสร้างภาพลักษณ์สภาพัฒน์ให้เป็นที่น่าเชื่อถือ ข้อมูลและความเห็นของสภาพัฒน์จะได้รับการนำไปใช้ประโยชน์หรือไม่ อยู่ที่ความน่าเชื่อถือขององค์กรและบุคลากรในองค์กรนั่นเอง

๗๐ ปี สภาพัฒน์

ในโอกาสที่สภาพัฒน์มีอายุครบรอบ ๗๐ ปี ผมขอแสดงความยินดีกับท่านเลขาธิการสภาพัฒน์คนปัจจุบัน ข้าราชการ พนักงานของสภาพัฒน์ทุกคน และขอให้รักษาความดี ที่ได้ทำดีมาแล้ว ขอให้ทำดีต่อไปอย่างต่อเนื่อง จะได้เป็นกำลังสำคัญของบ้านของเมืองต่อไป รวมทั้งขอให้เราดำเนินชีวิตและทำงานตามแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ได้เคยพระราชทานไว้ในพระราชดำริสและพระบรมราโชวาทในโอกาสต่าง ๆ ได้แก่ ความพอเพียง ความมีสติ การรู้จักใช้ปัญญา และทำความดีเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์เฉพาะตน





ผู้พลัดถิ่น

การพัฒนาศักยภาพมนุษย์
และการเพิ่มผลผลิตของประเทศ
.....

พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา

อดีตประธานกรรมการ สศช.



พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา

เคยร่วมงาน

กับสภาพัฒนอย่างใกล้ชิดในฐานะภาคเอกชน และร่วมเป็นกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๖ สมัยต่อเนื่องกันตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ จนกระทั่งได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการฯ ระหว่างปี ๒๕๕๖-๒๕๖๐ นับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำงานร่วมกับสภาพัฒนยาวนานและต่อเนื่องที่สุดกว่า ๒๘ ปี

ท่านได้ร่วมผลักดันแผนงานและโครงการที่สำคัญของประเทศหลายเรื่อง อาทิ การเพิ่มผลผลิตของประเทศ การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของคนไทย การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐและเอกชน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ท่านเคยดำรงตำแหน่งที่สำคัญ อาทิ กรรมการผู้จัดการใหญ่บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) นายกสมาคมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กรรมการสมาคมมหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นายกสมาคมมหาวิทยาลัยชินวัตร กรรมการอำนวยการสถาบันปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย และที่ปรึกษาคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การเพิ่มผลผลิตของประเทศ ฯลฯ

นอกจากนี้ ท่านยังได้รับรางวัลนักทรัพยากรมนุษย์ดีเด่นประจำปี ๒๕๕๐ และการที่ท่านให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงได้บุกเบิกและก่อตั้งตรุณสิกขาลัย โรงเรียนนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนในแนว Constructionism หรือทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา ซึ่งเป็นผลงานการวิจัยของ Prof.Seymour Papert แห่ง MIT Media Lab ที่เปิดโอกาสให้เด็ก ๆ คิดใหม่ทำใหม่ได้ด้วยตัวเอง



บทบาทสภาพัฒนคือพู่ทางพัฒนา สร้างประโยชน์ให้แก่ประเทศไทยมาตลอด ๗๐ ปี

ตลอดเวลากว่า ๗๐ ปี บทบาทที่สำคัญของสภาพัฒนคือการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ทุกแผนคณะทำงานทำงานกันหนักมาก ทั้งหาข้อมูลในประเทศและต่างประเทศเพื่อมาเชื่อมโยงกัน แต่บางครั้งเป็นที่น่าเสียดายที่พอแผนจะเริ่มดำเนินการได้มีการเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ ทำให้การนำ

แผนพัฒนาฯ มาใช้ไม่เต็มที่ แผนถูกใช้ไปบางส่วนที่สำคัญ ๆ และส่วนใหญ่ที่ดำเนินการจะเป็นเรื่องของรัฐบาลที่ไปหาเสียงมา ผมเห็นเป็นแบบนี้มาตลอด ๒๐ กว่าปี นับเป็นเรื่องที่น่าเสียดาย แต่เมื่อการจัดทำแผนพัฒนาฯ เป็นหน้าที่ของเรา ก็ขอให้สภาพัฒนทำตามหน้าที่ให้ดีที่สุดและต้องทันสมัยด้วย เพราะแนวทางที่ทำมานั้นดีแล้ว และต้องพยายามผลักดันให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้มากขึ้น จึงจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศยิ่ง ๆ ขึ้นไป



เป็นกรรมการ กรอ. ก่อนเป็นกรรมการ สศช.

ผมเริ่มเข้ามาร่วมงานกับสภาพัฒน์สมัยที่ทำงานอยู่บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) และเป็นกรรมการสมาคมอุตสาหกรรมไทย ปัจจุบันคือสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ขณะนั้นมี **ดร.ถาวร พรประภา คุณเลิศ ดำริกาญจน์ พ่อเลี้ยงพงษ์สวัสดิ์ สิริโยทัย** ซึ่งเป็นพ่อค้าไม้สักรายใหญ่ในเขตภาคเหนือ ร่วมทำงานด้วยกัน ดร.ถาวร พรประภา เป็นพ่อค้าสำคัญคนหนึ่งที่มีประสบการณ์ติดต่การค้าขายและคุ้นเคยกับชาวญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก ท่านเห็นว่าหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศญี่ปุ่นเจริญรุ่งเรืองรวดเร็วมาก เพราะมีคณะกรรมการร่วมภาคเอกชนและรัฐบาลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยมีงบประมาณมาจากภาคเอกชนและรัฐบาล ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะปรึกษาหารือเรื่องพัฒนาประเทศชาติ ทำให้เศรษฐกิจของญี่ปุ่นเติบโตได้อย่างรวดเร็ว

ดร.ถาวร พรประภา จึงได้เสนอแนวคิดให้มีคณะกรรมการร่วมภาคเอกชนและรัฐบาล โดยมีผมเป็นแนวร่วมสนับสนุน เสนอขึ้นไปให้ **ดร.เสนาะ อุนากุล** เลขาธิการสภาพัฒน์ขณะนั้น ท่านพยายามหาแนวทางสร้างระบบให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะในช่วงที่บ้านเมืองคับขันทางเศรษฐกิจ โดยท่านนำเรื่องนี้ไปเสนอ **พลเอก เปรม ติณสูลานนท์** นายกรัฐมนตรี ซึ่งท่านเห็นด้วย จึงตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ หรือ กรอ. ขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่

๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๔ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และกรรมการจากภาครัฐบาลประกอบด้วยรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจและหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ส่วนกรรมการภาคเอกชนประกอบด้วยผู้แทนจากภาคเอกชน ๓ สถาบัน คือ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมธนาคารไทย ผมจึงเป็นตัวแทนสภาอุตสาหกรรมฯ เข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ท่านให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก และจากการมี **กรอ. ดังกล่าว ช่วยให้มึระบบการปรึกษาหารือระหว่างภาครัฐและเอกชน** ในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทางเศรษฐกิจ และการนำนโยบายประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งล้วนเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติทั้งสิ้น ช่วยให้การแก้ไขปัญหาและกำจัดอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชนเป็นไปอย่างรวดเร็วและตรงจุดตรงประเด็น จึงได้ประโยชน์กันทั้ง ๒ ฝ่าย (Win-Win situation) คณะกรรมการนี้จึงดำเนินการเรื่อยมา โดยมี **ดร.เสนาะ** ซึ่งเปรียบดั่งมือขวาของท่านในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ จึงทำให้สภาพัฒน์เจริญรุ่งเรืองมากในขณะนั้น

ผมจำได้ว่า การประชุมเตรียมการกลั่นกรองเรื่องนี้ จะเสนอเข้าพิจารณาใน กรอ. ช่วงแรก ๆ จัดประชุมกันตอนกลางวัน ภาคเอกชนไม่ค่อยมาร่วมประชุมเพราะต้องทำงาน ดร.เสนาะ จึงปรับเวลาประชุมเป็นหลังเลิกงาน ภาคเอกชนจึงสามารถมาร่วมประชุมได้มากขึ้น ตอนนั้น

เจ้าหน้าที่มาร่วมประชุมกันเป็นจำนวนมาก และภาคเอกชนเองได้เสียสละเวลามาประชุมเพื่อชาติ ตั้งแต่ทำงานมาผมไม่เคยขาดประชุมเลย มาร่วมทำงานตลอดตั้งแต่ยังไม่เป็นกรรมการสภาพัฒน์ จุดนี้อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ผมได้มาเป็นกรรมการสภาพัฒน์ในช่วงต่อมา

ความภูมิใจที่ร่วมงานกับสภาพัฒน์ ขับเคลื่อนให้เกิดสถาบันเพิ่มผลผลิต แห่งชาติ

เรื่องที่ภูมิใจที่ได้ร่วมงานกับสภาพัฒน์ เรื่องหนึ่งคือ การขับเคลื่อนให้เกิดสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ ตอนนั้นผมทำงานที่บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) และส่งเจ้าหน้าที่ของบริษัทปูนซิเมนต์ไทยไปติดตามเรื่องการเพิ่มผลผลิตที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก **คุณเลื้อน กฤษณกร** (อดีตผู้อำนวยการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย) กรรมการผู้จัดการ ปตท. ขณะนั้นเป็นเพื่อนกับผม ได้ส่งพนักงานติดตามไปด้วย ผมส่งเจ้าหน้าที่ไปศึกษาดูงานหลายสถาบัน เช่น IBM Westinghouse 3M ฯลฯ รวมถึงได้หารือพูดคุยถึงเรื่องการเพิ่มผลผลิต (Productivity Improvement) กับบริษัทอเมริกันอีกหลายแห่ง เมื่อกลับมาได้เริ่มดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้ที่บริษัทปูนซิเมนต์ไทยก่อนเพราะเห็นว่า Productivity Improvement เป็นเรื่องสำคัญ

คุณเลื้อน ขณะนั้นเป็นที่ปรึกษาของ **พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์** ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ในสมัยนั้น บอกกับผมว่ากำลังจะเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น และปรึกษาว่าเราควรขอความช่วยเหลือเรื่องอะไรจากประเทศญี่ปุ่นดี ผมจึงแนะนำให้ขอความรู้เรื่องการเพิ่ม



ผลผลิต เพราะประเทศญี่ปุ่นทำเรื่องการเพิ่มผลผลิต และมีชื่อเสียงระดับโลกมานานแล้ว

เมื่อคุณเลื้อน กลับมาจากประเทศญี่ปุ่นจึงได้บอกผมว่า พลตรี สนั่น จะเสนอเรื่องการเพิ่มผลผลิตในการประชุมคณะรัฐมนตรี ตอนนั้นผมเป็นกรรมการสภาพัฒน์ จึงรีบโทรศัพท์ติดต่อกับ **ดร.พิสิษฐ ภัคเกษม** เลขาธิการ สศช. ในขณะนั้น ให้เจ้าหน้าที่นำเอกสารที่ผมเขียนเสนอไว้ส่งให้ ดร.พิสิษฐ เกี่ยวกับประเทศมาเลเซีย ว่ามาเลเซียพัฒนาเศรษฐกิจตามหลังประเทศไทยมานาน แต่ตอนนี้มาเลเซียนำหน้าเราไปแล้ว ถ้าประเทศไทยไม่ผลักดันเรื่องการเพิ่มผลผลิตเป็นวาระแห่งชาติ จะแข่งขันกับประเทศอื่นไม่ทัน

คุณเลื้อน ได้เสนอให้พลตรี สนั่น เสนอเรื่องนี้ในคณะรัฐมนตรี ซึ่ง ดร.พิสิษฐ ก็ได้สนับสนุนเรื่องนี้ด้วย โดยยกประเด็นที่ผมเขียนเสนอและท่านได้นำไปอ่านให้คณะรัฐมนตรีฟัง **คณะรัฐมนตรีจึงมีมติกำหนดให้เรื่องการเพิ่มผลผลิตแห่งชาติเป็นวาระแห่งชาติในตอนนั้น และอนุมัติให้จัดตั้งสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติขึ้นในปี ๒๕๓๗** เป็นหน่วยงานอิสระสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม มีบทบาทหน้าที่ในการขึ้นและยกระดับผลิตภาพขององค์กร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เสริมสร้างการเติบโตที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืนขององค์กรและประเทศ

ต่อมาได้มีการจัดตั้งรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award: TQA) ขึ้น โดยเริ่มต้นจากการลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติกับสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เมื่อปี ๒๕๓๙ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดตั้งรางวัล

คุณภาพแห่งชาติขึ้นในประเทศไทย และด้วยตระหนักถึงความสำคัญของรางวัลนี้ สถาบันจึงได้บรรจุรางวัลคุณภาพแห่งชาติไว้ในแผนยุทธศาสตร์การเพิ่มผลผลิตของประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ด้วย โดยให้สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเผยแพร่ สนับสนุน และผลักดันให้องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในภาคการผลิตและบริการ นำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติไปพัฒนาขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการให้แข่งขันได้ในระดับโลก องค์กรที่มีวิธีปฏิบัติและผลการดำเนินการในระดับมาตรฐานโลกจะได้รับการประกาศเกียรติคุณด้วยรางวัลคุณภาพแห่งชาติ และองค์กรที่ได้รับรางวัลจะนำเสนอวิธีปฏิบัติที่นำองค์กรของตนไปสู่ความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างให้องค์กรอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกัน ซึ่งเมื่อมีการขยายการดำเนินงานไปอย่างกว้างขวางย่อมจะส่งผลต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สามารถแข่งขันในตลาดการค้าโลกได้

ต้องถือว่ารางวัลคุณภาพแห่งชาติ เป็นรางวัลระดับโลก (World Class) เพราะได้จัดทำพื้นฐานทางด้านเทคนิคและกระบวนการตัดสินรางวัลเช่นเดียวกับรางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ The Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) ซึ่งเป็นต้นแบบรางวัลคุณภาพแห่งชาติที่ประเทศต่าง ๆ หลายประเทศทั่วโลกนำไปประยุกต์ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์

นอกจากเรื่องการเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ ตอนที่ผมเป็นกรรมการสถาบัน ยังได้มีส่วนร่วมในการผลักดันหลายเรื่อง อาทิ การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของคนไทย และการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐและเอกชน และเรื่องสำคัญที่สุดนั้นคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเรื่องสำคัญที่สุดของการพัฒนา

องค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรัฐหรือเอกชนต้องขับเคลื่อนด้วยคนดีและเก่ง ผมเป็นผู้จัดการฝ่ายบุคคลของเครือซิเมนต์ไทยคนแรก ผมมีความเชื่อโดยบริสุทธิ์ใจว่าพนักงานคือสมบัติ



อันมีค่าที่สุดขององค์กร และเชื่อว่าเด็กไทยเป็นสมบัติที่มีค่าที่สุดของประเทศไทย ดังนั้นการพัฒนาเด็กไทยให้เป็นคนดีและเก่ง จะทำให้พวกเขาเหล่านั้นมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต อย่างประเทศจีนเขามีแนวความคิด “พัฒนาคนไปพัฒนาชาติ” ซึ่งเห็นได้ชัดว่าจากแนวความคิดพัฒนาคนนี้ช่วยให้ประเทศจีนเจริญรุ่งเรืองเร็วมาก ประเทศไทยจึงควรเน้นไปที่การพัฒนาคนเช่นกัน เพราะการพัฒนาทุกอย่างจะสมบูรณ์ได้โดยคนดีและเก่ง ประเทศต้องส่งเสริมให้มีคนดีและเก่งที่มีธรรมาภิบาล ถ้าประเทศไทยไม่ผลักดันให้การพัฒนาศักยภาพมนุษย์เป็นวาระแห่งชาติเราจะพัฒนาประเทศได้ไม่ดีเท่าที่ควร ผมเชื่ออย่างนั้นและทำมาโดยตลอด ไม่ว่าจะอยู่สภาพไหนหรืออยู่ที่ไหน จะผลักดันเรื่องการพัฒนาคน ผมจึงพยายามพัฒนาเด็กไทยให้สู้ได้ในโลก

ตั้งโรงเรียนดรณสิกขาลัยเป็นตัวอย่างในการจัดการศึกษาให้แก่วัยชนไทย

โรงเรียนดรณสิกขาลัย ตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาเด็กไทย โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้พัฒนาเด็กไทยให้มีความสามารถสู้ได้ในโลก ส่งเสริมเด็กให้มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ (Passion of Learning) รวมถึงพัฒนางานวิจัยได้ เด็กที่โรงเรียนดรณสิกขาลัยมีความสนใจใฝ่เรียนรู้สูงมาก พวกเขาสามารถคิดใหม่ทำใหม่ได้ ไม่ว่าเขาจะไปประกอบอาชีพอะไรในอนาคต

วิธีการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนดรณสิกขาลัย จะได้นำทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism) ของ Prof.Seymour Papert แห่ง MIT Media Lab ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ



พระพุทธศาสนา คือเรียนรู้จากการปฏิบัติ และเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาใช้ อย่างเต็มรูปแบบและยังคงทันสมัยอยู่ วิธีการเรียนของเด็ก ๆ จะเน้นการสอนหน้ากระดานดำน้อยลง (Teach Less) แต่ให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น (Learn More) เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ และสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ

จากการทำวิจัยมากกว่า ๒๐ ปี ของ Prof.Seymour Papert ได้พบว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ดี ต้องเลือกเรื่องที่เด็กชอบและสนใจมา让孩子ลงมือทำ โรงเรียนดรุลสิกขาลัย จึงเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเต็มตามศักยภาพของผู้เรียน เรียกว่า Project based Learning ทำให้นักเรียนสามารถคิดต่อเองได้ตามศักยภาพของตนเอง เพราะเด็กแต่ละคนมีศักยภาพที่ไม่เหมือนกัน โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (facilitator) ผมนำแนวคิดนี้ มาลองทำกับโรงเรียนรัฐบาลหลายแห่ง ได้ผลดี ผู้ปกครองชอบ แต่พอเปลี่ยนอาจารย์ใหญ่แนวทางการเรียนการสอนก็เปลี่ยน จึงล้มเลิกไป ผมจึงมาตั้งโรงเรียนดรุลสิกขาลัย แห่งนี้ ทำมาเกือบ ๒๐ ปีแล้ว

แนวทางการพัฒนาเด็ก โดยให้เด็กที่ชอบเรื่องเดียวกันสร้างเป็นโครงการร่วมกัน แล้วบูรณาการโดยนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ ความรู้ด้านวิชาการใช้หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ แล้วเสริมด้วยวัฒนธรรมความเป็นไทย ชื่นนำจรรยาบรรณเข้ามาบูรณาการเข้าไปโดยเด็กไม่รู้ตัว เด็กได้เรียนรู้ตั้งแต่ ม.๑ ถึง ม.๖ ตอนเช้าจะสอนวิชาโฮมรูม ให้เด็กได้ตั้งสติก่อน เมื่อสติมาปัญญาเกิด ต้องเชิญธงชาติขึ้นสู่ยอดเสา ร้องเพลงชาติ สวดมนต์ สมาทานศีล ๕ สวดแบบแปลด้วย

แล้วให้เด็กสาบานตนเองว่าวันนี้ข้าพเจ้าจะกระทำแต่ความดีเท่านั้น ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกจงดลบันดาลให้ข้าพเจ้ามีพลังกายพลังจิตเข้มแข็งที่จะทำความดีในวันนี้ด้วยเถิด ส่วนเด็กเล็กมีการเล่นิทานชาดกให้ฟังตั้งแต่เล็ก ๆ ฝึกให้เขานั่งสมาธิ สำหรับเด็กโตให้นั่งทำสมาธิในวิชาโฮมรูม ให้ตั้งสติก่อนแล้วจึงเข้าไปเรียนได้

โรงเรียนผมเป็นโรงเรียนที่แหวกแนวออกไปเป็นโรงเรียนนาร่อง นักเรียนที่เรียนจบจากโรงเรียนดรุลสิกขาลัยมีความสามารถไปเรียนต่อมหาวิทยาลัยในต่างประเทศหลายที่ อย่างอเมริกาเขาสามารถเรียนจบปริญญาโทที่ Harvard Business School เมื่ออายุ ๒๑ ปี ด้วยการคิดใหม่ทำใหม่ คิดเป็นทำเป็นได้ มีภาวะเป็นผู้นำสูง มีนักเรียนที่นี้คนหนึ่งไปเรียนอยู่คณะแพทยศาสตร์ชั้นปีที่ ๓ ที่ Fudan University เมืองเซี่ยงไฮ้ ผมได้มีโอกาสไปเยี่ยมเขา เขาพูดภาษาจีนได้ พูดเก่งมาก ๆ เมื่อเขาเรียนจบแพทย์ที่ประเทศจีนแล้วจะสามารถรักษาคนไข้ที่ประเทศจีนและประเทศอื่น ๆ ได้ด้วย เด็กนักเรียนที่โรงเรียนดรุลสิกขาลัยเรียนจบแล้วทุกคนสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยปิดในประเทศไทยได้ทั้งหมด ส่วนใหญ่จะเรียนที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล รวมทั้งเมื่อปีก่อนมีเด็กสอบเข้าคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้ด้วยตัวเองด้วย

ผมพยายามขยายผลแนวทางการเรียนการสอนไปให้หลายโรงเรียน อาทิ โรงเรียนบ้านสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนบ้านเขาแหงพัฒนาในโครงการพัฒนาโดยตุงฯ จังหวัดเชียงราย โรงเรียนบ้านสามขา จังหวัดลำปาง โรงเรียนวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี ฯลฯ อย่างโรงเรียนบ้านสามขา มีเด็กเก่งที่สามารถ Startup new business ๓ คน คนหนึ่งทำงานข่าวเป็นกระดาด ทำกล่องได้ จนสามารถผลิตส่งขายต่างประเทศได้ อีกคนหนึ่งทำเห็ดแดงที่คนจีนชอบมาก เขานำไปอบแห้งส่งไปขายประเทศจีน ราคา กิโลกรัมละหลายพันบาททำให้มีรายได้ร่ำรวย อีกคนหนึ่งมาเป็นครูที่โรงเรียนดรุลสิกขาลัยประมาณ ๘ ปี แล้วกลับไปช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชุมชนของตัวเองจนมีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศ ผมกลับไปเยี่ยมตอนนี้เรียนจบปริญญาเอกเรียบร้อยแล้ว และเข้าหุ้นกับบริษัทนำเที่ยวนักท่องเที่ยวมาป็นเขาที่บ้านสามขา แล้วนำเด็กบ้านสามขาไปเรียนภาษาอังกฤษกับชาวต่างประเทศด้วย



การน้อมนำแนวพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาเป็นนิยามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

อีกเรื่องที่ผมภูมิใจคือ การน้อมนำแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรมาเป็นนิยาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตอนนั้นอยู่ในช่วงของการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ สถาปน์มีแนวคิดที่จะนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากปัญหาความไม่สมดุลในการพัฒนา โดยเฉพาะการเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ เป็นการตอกย้ำให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาประเทศที่ผ่านมามีข้อจำกัดยังไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุลได้ จึงจำเป็นต้องหาแนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นหลักการพัฒนาประเทศที่เหมาะสม อันจะช่วยให้เราสามารถหลีกเลี่ยงวิกฤตเศรษฐกิจได้

เพื่อให้มีความชัดเจนในนิยามของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อให้การทำแผนและการดำเนินโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ มีทิศทางเดียวกัน ผม ศ.ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต เลขาธิการฯ สรรเสริฐ วงศ์ชะอุ่ม และกรรมการสภาพัฒน์บางท่าน ได้ปรึกษารื้อกันถึงแนวทางในการจัดทำนิยามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปใช้ในแผนฯ ๙ ผมเสนอต่อที่ประชุมว่า ดร.เชาวน์ ฌีลวันต์ เป็นองคมนตรีในขณะนั้นที่ได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรเป็นประจำทุกสัปดาห์ น่าจะช่วยนำความขึ้นกราบบังคมทูล

ขอพระราชทานพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้ได้ ผมจึงได้เชิญ ดร.เชาวน์ และกรรมการสภาพัฒน์บางท่าน มารับประทานอาหารกลางวันและปรึกษารื้อกัน ที่โรงแรมปาร์คนายเลิศ ซึ่งผมเป็นกรรมการอยู่ในตอนนั้น

จากนั้น ดร.เชาวน์ ได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลฯ ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต และได้กลับมาหารือกัน จนได้ข้อสรุปว่า สภาพัฒน์จะต้องไปค้นคว้าวิจัยพระราชดำรัสที่ได้เคยพระราชทานไว้ให้แก่ราษฎรเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ เพื่อนำมาถ้อยแถลงด้วยตนเอง จนได้เป็นเอกสารความยาวประมาณครึ่งหน้ากระดาษ จากนั้นคณะทำงานได้นำเอกสารฉบับนี้ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายผ่านทาง ดร.เชาวน์ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ได้ทรงแก้ไขเพิ่มเติมเอกสารดังกล่าวด้วยลายพระหัตถ์ของพระองค์เอง ส่งคืนกลับมาที่สภาพัฒน์ผ่านทาง ดร.เชาวน์ จนได้มาเป็นนิยามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งคำแปลภาษาอังกฤษว่า “Sufficiency Economy” ด้วย สภาพัฒน์จึงได้นำนิยามมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาประเทศตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ จนถึงปัจจุบัน ตัวผมเองก็ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาดังกล่าวเช่นเดียวกัน

สภาพัฒน์ต้องเป็นเพื่อนคู่คิดของรัฐบาล

สิ่งที่ผมมองเห็นตลอดการทำงานร่วมกับสภาพัฒน์ก็คือ รัฐบาลไหนที่เห็นสภาพัฒน์เป็นคู่คิด สภาพัฒน์จะมีชื่อเสียง รัฐบาลไหนไม่ใช้สภาพัฒน์เป็นคู่คิด สภาพัฒน์จะไม่ได้มีบทบาทมากนัก ผมคิดว่าแนวทางดำเนินงานของสภาพัฒน์ในอนาคตเพื่อจะให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติในระยะยาวนั้น สภาพัฒน์ต้องเป็นเพื่อนคู่คิดกับรัฐบาล ซึ่งต้องไปรวบรวมข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมตามความเป็นจริงของภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาและเสนอต่อรัฐบาล ถ้ารัฐบาลมีเวลาบริหารประเทศในระยะยาวแล้วให้สภาพัฒน์ หรือเลขาธิการสภาพัฒน์เป็นเพื่อนคู่คิด เหมือนสมัย ดร.เสนาะ อุนากุล เป็นเลขาธิการฯ กับ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี การพัฒนาประเทศจะไปได้ดี ในทางตรงกันข้ามถ้ามองว่าเลขาธิการสภาพัฒน์คือผู้รับและนำโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลไปพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขดำเนินการ แล้วนำผลมาเสนอว่าจะนำแผนเหล่านั้นมาปฏิบัติอย่างไร ถ้ารัฐบาลไม่ปฏิบัติตามก็ไม่มีประโยชน์อะไร



มีความสุขที่ได้ร่วมงานกับสภาพัฒนา เพราะได้ทำงานให้แก่ประเทศชาติ

ในการทำงานร่วมกับสภาพัฒนา ผมทุ่มเททุกอย่าง ความรู้และความคิดที่สำคัญต่าง ๆ มาจากการทำงานกับภาคเอกชน ผมติดต่อกับต่างชาติหลายประเทศทั้งอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ได้ความรู้มากเมื่อตอนร่วมงานกับสภาพัฒนา ซึ่งทำงานอย่างเข้มแข็งมาทุกสมัย ทำงานด้วยความสนิทสนมกลมเกลียวกันอย่างแน่นแฟ้นทั้งภาครัฐและเอกชน ผมจำภาพได้ว่าการประชุมสภาพัฒนา เอกชนนั่งซ้าย ภาครัฐนั่งขวา ร่วมกันหารือ ทำงานและรับลูกต่อเนื่องกันเวลาเสนอรัฐบาล ซึ่งเป็นผลดีในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ถ้าไปอ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะเห็นว่าแผนพัฒนาฯ ดีทุกยุคทุกสมัย แต่น่าเสียดายที่พอเปลี่ยนรัฐบาลบางครั้งแผนนั้นไม่ได้นำไปใช้ หรือนำไปใช้แค่บางส่วน แผนพัฒนาฯ ของสภาพัฒนาก็หายไป แต่อย่างไรก็ตาม ขอให้สภาพัฒนารักษาความตั้งใจของตนเองและใช้ความเพียรพยายามต่อไป

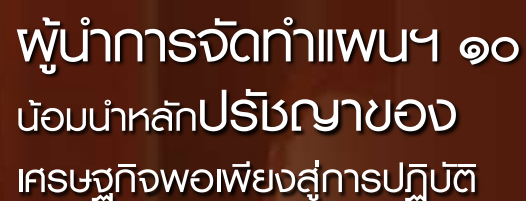
ตลอดเวลาที่ผมทำงานร่วมกับสภาพัฒนา ได้ทำงานร่วมกับข้าราชการของสภาพัฒนา ผมทำงานอย่างมีความสุข

เพราะผมได้ทำงานให้แก่ประเทศชาติ เราสามารถปรึกษาหารือกันได้ในการทำงานร่วมกัน มีอะไรก็สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เรื่องไหนที่ตีมาช่วยกันทำ เรื่องไหนที่มีปัญหาช่วยกันหาแนวทางแก้ไข แล้วส่งต่อไปให้รัฐบาลเพื่อนำไปดำเนินการแก้ไข

ผมมีความสุขมาก ที่ได้ทำงานกับข้าราชการที่ไม่มีการแก่งแย่งกัน ผมอยู่ที่นี่มีแต่ความสามัคคี ร่วมกันทำงานดิ้นรนเพียงคืน ข้าราชการผู้หญิงไปลงพื้นที่เก็บข้อมูล เสี่ยงภัยอันตรายต่าง ๆ นานาในต่างจังหวัด ทุกคนทำงานเสียสละเพื่อชาติกันจริง ๆ นอกจากนี้ คนในสภาพัฒนาประสานงานกันได้ดี เลขาธิการสภาพัฒนาเป็นคนดีและเก่งมาโดยตลอด ทำงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพเพื่อนำไปเสนอรัฐบาล

ในโอกาสวาระครบรอบ ๗๐ ปี สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผมอยากให้เลขาธิการสภาพัฒนาเป็นคู่คิดของนายกรัฐมนตรี ของรัฐบาลต่อ ๆ ไป เพื่อได้ทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้า โดยมีหลายองค์กรเป็นคู่คิดร่วมกันกับรัฐบาลไปทุกยุคทุกสมัยครับ





อดีตประธานกรรมการ สฟช.
และเลขาธิการฯ ลำดับที่ ๑๓

ดร.อำพน กิตติอำพน

องคมนตรี อดีตเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลำดับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๓) อดีตกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๐) และอดีตประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๑) เป็นผู้บริหารที่มากด้วยความรู้ ความสามารถ และเป็น “ข้าราชการมืออาชีพ” ในการปฏิบัติภารกิจเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง ท่านเป็นเลขาธิการสภาพัฒนคนแรกที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี ซึ่งนับเป็นเกียรติภูมิอย่างสูงยิ่งของตัวท่านเองและสำนักงานฯ



ตลอดระยะเวลา ๖ ปี กับ ๕ รัฐบาล ท่านอำพนยืนหยัด มุ่งมั่น และทุ่มเทปฏิบัติภารกิจและหน้าที่ในฐานะเลขาธิการสภาพัฒนฯ ปรากฏผลงานที่โดดเด่น คือการเป็นผู้นำจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ การจัดสร้างอาคารสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ๒ แห่ง ได้แก่ ภาคกลางและภาคเหนือ รวมทั้งจัดทำพิธีถือน้ำสุริยานวัตรเพื่อการพัฒนาประเทศ เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และชีวประวัติของพระยาสุริยานวัตร

จากนั้นท่านได้กลับมาเป็นกรรมการสภาพัฒนฯ และประธานกรรมการสภาพัฒนฯ โดยได้น้อมนำแนวพระราชดำริ “สืบสาน รักษา ต่อยอด สร้างสุขปวงประชา” มาเป็นแนวทางปฏิบัติภารกิจในการพิจารณา กลั่นกรองงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการจัดทำความเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรีในการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ อย่างรอบคอบ มีเหตุผล บนพื้นฐานของความรู้ คู่คุณธรรม มุ่งก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน เพื่อให้การบริหารและการพัฒนาประเทศดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

ท่านเคยดำรงตำแหน่งสำคัญในหลายหน่วยงาน อาทิ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี ประธานกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย กรรมการกฤษฎีกา สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และรองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภารกิจแรก ๆ กับบทบาทเลขาธิการสภาพัฒนฯ ในสถานการณ์ภัยพิบัติ

ผมมาจากตำแหน่งรองปลัดกระทรวงเกษตรฯ ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มาดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภาพัฒนฯ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๗ ขณะนั้นยังเรียกกันว่า “สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” หลังจากรับตำแหน่ง ผมได้พยายามศึกษาว่าเรา

ต้องทำหน้าที่อะไร โดยเหตุการณ์แรกที่ประสบนอกเหนือจากงานปกติ คือประเทศไทยประสบภัยพิบัติร้ายแรง ในเหตุการณ์สึนามิเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของเรา สิ่งแรกที่ผมคิดคือหน่วยงานอย่างสภาพัฒนฯ จะทำอะไร

วันนั้นเองผมได้พิสูจน์จิตใจของคนสภาพัฒนฯ คือเรายังไม่รู้เลยว่าเราจะลงพื้นที่เพื่อไปทำหน้าที่อะไรและ



“คน” หัวใจสำคัญของสภาพัฒน์

เมื่อรับตำแหน่งเลขาธิการสภาพัฒน์ ผมได้ไปกราบท่านอาจารย์เสนาะ อุนากุล และ อาจารย์โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ ทั้งสองท่านให้คำแนะนำว่าคนคือหัวใจสำคัญที่สุดของสภาพัฒน์ หลังจากนั้นผมจึงจัดให้มีโครงการฝึกอบรมต่าง ๆ ๓ โครงการ เพื่อให้คนสภาพัฒน์ได้รับโอกาสในการพัฒนา คือ

หนึ่ง Future Team เราจะรู้ได้อย่างไรว่าอะไรกำลังจะเปลี่ยนแปลง ก็ต้องมีคนรุ่นใหม่ให้คนรุ่นใหม่ไปนอนวัด ฟังเทศน์ฟังธรรม อยู่ในวัดป่า เพื่อเรียนรู้ชีวิตจริง

สอง ทำอย่างไรให้เขาเข้าใจการทำงานของคนในต่างประเทศ จึงทำโครงการฝึกงานที่ธนาคารโลก และธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) เต็กกลับมาที่มีความภูมิใจว่าเขาได้ทำงานร่วมกับผู้มีวิสัยทัศน์ทั้งหลาย

สาม เรามีงบประมาณของตัวเองในการส่งเจ้าหน้าที่ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และที่สำคัญที่สุด เนื่องจากผมเป็นกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) โดยตำแหน่งเขาจึงให้เป็นประธานคณะกรรมการวิสามัญเกี่ยวกับ

จะไปอยู่อย่างไร แต่นึกขึ้นได้อย่างหนึ่งว่า อย่างน้อยที่สุดความสามารถด้านภาษาของคนสภาพัฒน์น่าจะช่วยปิดเป้าความเดือดร้อนและทุกข์ภัยต่าง ๆ ได้ ผมจึงเรียกอาสาสมัคร และรู้สึกชื่นใจมากที่สุดที่มีอาสาสมัครกว่า ๒๐ คนรวมตัวพร้อมกันที่หน้าตึกสุริยานุวัตร อาสาลงพื้นที่ในวันรุ่งขึ้นเพื่อช่วยเป็นล่ามให้ผู้ประสบภัย โดยผมตามไปพร้อมกับท่านอาคม เต็มพิทยาไพสิฐ รองเลขาธิการฯ ในขณะนั้น ได้พบท่านนายกรัฐมนตรี ดร.ทักษิณ ชินวัตร ท่านถามว่า “อ้าว สภาพัฒน์มาด้วยหรือ ทำหน้าที่อะไร” ผมตอบอย่างภาคภูมิใจว่าเราคงช่วยเหลืออะไรในทางอื่นไม่ได้ แต่จะใช้ความสามารถทางภาษาในการเป็นล่ามเพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อน ผมภูมิใจมาก และซาบซึ้งในน้ำใจของคนสภาพัฒน์ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา

ส่วนงานแรกซึ่งผมไม่เคยลืม คือการประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรที่จังหวัดตราดบุรี ในวันนั้นผมไม่รู้ และไม่ได้ทันดูด้วยซ้ำว่าสภาพัฒน์เป็นผู้เสนอเรื่องการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านไอทีจำนวน ๑๗๐,๐๐๐ ล้านบาท ผมเป็นคนค้านความเห็นของสภาพัฒน์ที่ส่งเข้าไปในคณะรัฐมนตรี โดยตั้งคำถามต่อท่านนายกฯ ในขณะนั้นว่า เราลงทุนเงิน ๑๗๐,๐๐๐ ล้านบาทไปกับด้านไอที แล้วการลงทุนด้านสังคมละ ในที่สุดวาระนั้นถูกถอนออกเพื่อกลับมาทบทวนใหม่ ผมมีความภาคภูมิใจมากที่ได้เสนอความเห็นจากหัวใจของตัวเองว่า การวางโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมมีความสำคัญไม่น้อยกว่าการวางพื้นฐานด้านเศรษฐกิจหรือโครงสร้างด้านไอทีเลย





จัดทำแผนฯ ๑๐ ฉบับ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำทางสู่ความสมดุล

เมื่อแผนพัฒนาฯ ฉบับเดิมกำลังจะจบลง ผมต้องเขียนแผนฉบับใหม่ให้แล้วเสร็จในเวลาค่อนข้างจำกัด คือภายในเดือนตุลาคม ปี ๒๕๔๙ ซึ่งเท่ากับมีเวลาเกือบ ๒ ปี ในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ความคิดเห็นจากกลุ่มต่าง ๆ ในโจทย์ที่ตั้งไว้ เรื่องแรกคือแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘-๙ ที่เริ่มจากแนวความคิดหรือที่ปัจจุบันเรียกว่าแพลตฟอร์มของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงคือการนำพื้นฐานของความรู้ คุณธรรม ความอดทน พยายาม หรือความมานะเป็นหลักคิด เช่น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ เริ่มด้วยการให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เริ่มขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อถึงแผนฯ ๑๐ เราเริ่มที่ความเหลื่อมล้ำ เรามองมิติของความเหลื่อมล้ำไม่ใช่แค่เรื่องรายได้ แต่เป็นเรื่องการศึกษา การสาธารณสุข การเข้าถึงบริการภาครัฐ และสำคัญที่สุดคือกลับไปดูความสำคัญของภาคการเกษตร กลับไปดูทุนทรัพยากรของประเทศ คือทุนทรัพยากรธรรมชาติและทุนทางสังคม

การจัดทำแนวคิดแผนฯ ๑๐ ในระยะแรก ผมใช้วิธีให้นักวิชาการในสภาพัฒน์ที่มีความเชี่ยวชาญ โดยรวบรวมคนกลุ่มเล็ก ๆ มาร่วมกันทำงานทุกเสาร์-อาทิตย์ เป็นเวลาประมาณ ๒ เดือน ทำให้ได้หลักคิดแรกของแผนฯ ๑๐



การเตรียมกำลังคนภาครัฐ คิดว่าทำอย่างไรจึงจะนำเด็กที่เป็นหัวกะทิเข้ามาให้ได้ จึงสร้างโครงการเพื่อรับเด็กที่เป็นสมองชั้นนำ เรียกว่า “ทุนรัฐบาลเพื่อดึงดูดผู้มีความรู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาในประเทศ” Undergraduate Intelligence Scholarship Program หรือ UIS เด็กเหล่านี้จะได้รับทุนการศึกษาสำหรับเรียนชั้นปีสุดท้าย และเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วจะได้บรรจุเป็นข้าราชการทันที โดยไม่ต้องสอบ ผมดีใจที่สภาพัฒน์มีเด็ก UIS มากที่สุดในขณะนี้ เพราะฉะนั้นท่านต้องรักษาเขาไว้ให้ได้

ในช่วงแรกที่เข้ารับตำแหน่ง ผมได้จัดเวทีประชาคมสภาพัฒน์ ผมได้ตั้งปณิธานและประกาศว่า “ผมจะเคารพความเป็นนักวิชาการของคนสภาพัฒน์ และผมจะให้ความเคารพกับทุกคนที่เสียสละต่อส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว” และได้ฟื้นฟูวัฒนธรรมองค์กรของสภาพัฒน์ที่เดิมมีอยู่แล้วและมีคุณค่าอย่างยิ่ง ซึ่งมีอยู่ ๔ ข้อ ได้แก่ (๑) เป็นองค์กรที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ (๒) มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะและสังคม (๓) มีระบบธรรมาภิบาล และ (๔) บุคลากรของสำนักงานฯ เป็นทรัพยากรอันมีค่าที่สุดขององค์กร

นอกจากนี้ ได้ปรับโครงสร้างองค์กร โดยขอตำแหน่งในระดับ ๙ ชข. เพิ่ม ๑๖ อัตรา เพื่อเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ที่มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และสามารถลดความกดดันในการแข่งขันขึ้นมาเป็นผู้บริหาร สิ่งเหล่านี้ทำให้ผมได้กำลังจากนักวิชาการส่วนใหญ่ของสภาพัฒน์เข้ามาช่วยระดมความคิดเห็นในการทำงาน

คือ การปรับโครงสร้างด้านเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ ผมได้ทบทวนมติคณะรัฐมนตรีตั้งแต่ครั้งแรกที่เข้าร่วมประชุมคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีมติในเรื่องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการลงทุนภาครัฐชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการลงทุนทางด้านโครงสร้างทางสังคม แล้วนำมาประยุกต์กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเป็นแนวทางปฏิบัติของแผนฯ ๑๐ จากนั้นผมได้ส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อระดมความคิดเห็นของชุมชน ๑๐๘ หมู่บ้าน ได้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่อการทำแผนมาก



การจัดทำแผนฯ ๑๐ มีปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาหลายประการ จำเป็นต้องคำนึงถึงแนวนโยบายของรัฐบาลชุดใหม่ที่จะดำเนินการในอีก ๔ ปีข้างหน้า ขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งตาม พ.ร.ฎ.ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดให้สภาพัฒนาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งเปรียบเสมือนแผนปฏิบัติการของรัฐบาลระยะเวลา ๔ ปี เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาภายใน ๙๐ วัน นับตั้งแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาให้ครอบคลุมการปรับโครงสร้างการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นข้อเสนอที่สภาพัฒน์ต้องดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เพื่อเสนอแนะการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่เหมาะสมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศระยะต่อไป



หลังจากนั้น จึงเริ่มทบทวนว่าองค์ความรู้ของเรา และองค์ความรู้ของประชาชนเป็นอย่างไร เริ่มมีการระดมสมอง ดูการเปลี่ยนแปลงของโลก และในวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๔๘ ที่จังหวัดเชียงราย ผมเสนอการเปลี่ยนแปลงและแนวคิดพื้นฐานของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ โดยใช้หลักของการเคลื่อนย้ายคน ความรู้ และระบบเศรษฐกิจอย่างเสรี รวมถึงการเคลื่อนย้ายของโรคภัยที่วันนี้เรากำลังเผชิญอยู่ เริ่มทบทวนเรื่องทุนสังคม ทุนเศรษฐกิจ ทุนทางความรู้และปัญญามนุษย์ แล้ววางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

แผนฯ ๑๐ เป็นแผนเชิงยุทธศาสตร์ โดยยังคงยึดกระบวนการจัดทำแผนฯ เหมือนเช่นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ และ ๙ ซึ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม กรอบวิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ” เพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทยที่ยั่งยืน” และยังคงยึดเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนฯ โดยในเรื่อง “ความสมดุล” รวมทั้งยึดแนวนโยบายเศรษฐกิจคู่ขนาน (Dual Tracks) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้เข้มแข็งควบคู่ไปกับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ประกอบด้วย ๕ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความ



หลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และสำคัญที่สุดคือ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ และยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

เนื่องจากเวลานั้นเป็นช่วงเปลี่ยนผ่าน มีการรัฐประหารในเดือนกันยายนปี ๒๕๔๙ ท่านประธานองคมนตรีคนปัจจุบันคือ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ท่านได้รับหลักการของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ และถือว่าเป็นแผนที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนประเทศให้เกิดความสมดุล รักษาทุนทางสังคม ทุนด้านทรัพยากร ทุนความรู้ และโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ ได้สร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงต่อจากสมัยท่านเลขาฯ จักรมณฑล ผาสุภนิช โดยจัดกิจกรรมและจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และขยายผลการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปยังภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และประชาชนอย่างต่อเนื่องและกว้างขวางให้ภาคส่วนต่าง ๆ เห็นคุณค่า และน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบแนวคิดของวิถีชีวิตของคนไทยทุกคน เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและพึ่งตนเองได้

อย่างเข้มแข็ง อันเป็นการเสริมสร้างพลังให้ประเทศสามารถพัฒนาไปได้อย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เราต้องเดินตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตนเองที่ดีพอสมควรต่อการที่มีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

ทั้งนี้ เน้นว่าต้องอาศัยความรู้ รอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว



และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

การที่จะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ อันดับแรกคือ **ต้องมีความเข้าใจและเชื่อมั่นในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**ว่าเมื่อนำไปใช้แล้วจะทำให้เกิดประโยชน์และความสุข ทั้งในปัจจุบันและอนาคต จึงจะมีความมั่นใจที่จะนำไปทดลองใช้ปฏิบัติ หลังจากที่มีความเข้าใจอย่างถูกต้องแล้วต้องนำมาประยุกต์ใช้กับตนเอง ทั้งในชีวิตประจำวันและการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น

เลขาธิการฯ คนที่สองที่ดำรงตำแหน่งประธานสภาพัฒนา

ถ้าทบทวนในช่วง ๖ ปีที่ผมอยู่ในตำแหน่งเลขาธิการฯ ถือเป็นช่วงที่ลำบาก ผ่านทั้งการรัฐประหาร การยุบสภา การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล และความวุ่นวายในความขัดแย้งต่าง ๆ ครั้งหนึ่งท่านนายกฯ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เคยถามผมว่า อยากไปอยู่กระทรวงอะไร ยอมรับว่าในใจลึก ๆ ผมอยากกลับไปกระทรวงเกษตรฯ แต่วันนั้นตอบไปว่าอยากไปอยู่กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพราะผมผ่านกระทรวงเกษตรฯ มาแล้ว เดินในพื้นที่มาพอสมควร เข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วม การเข้าไปที่ชุมชน จึงคิดว่าอีกสิ่งหนึ่งในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือความรู้ ผมน่าจะลองไปทำงานที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ เพื่อดูว่า Disruption ที่เขาเรียกในปัจจุบันนั้นคืออะไร แต่แล้วในที่สุดก็ตกลงว่าจะช่วยงานท่านนายกฯ อภิสิทธิ์ที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

จนวันหนึ่งที่ ครม. ให้ความเห็นชอบให้ผมกลับมาเป็นประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือประธานกรรมการสภาพัฒน์ ซึ่งนับเป็นเลขาธิการคนที่ ๒ ที่ได้รับตำแหน่งนี้ ผมรู้สึกดีใจมากเพราะเป็นโอกาสให้ผมซึ่งเข้าใจโครงสร้างและการบริหารของสภาพัฒน์ ได้เสนอแก้ไขกฎหมายการบริหารงานสภาพัฒน์ คือพระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๑ เพื่อให้สภาพัฒน์สามารถเป็นมันสมองหรือ

Think Tank ได้อย่างแท้จริง ในเวลานั้นผมดำรงตำแหน่งประธานกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย จึงได้พาคณะกรรมการสภาพัฒน์ไปที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ขณะนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตั้งสถาบันวิจัยเศรษฐกิจปวศ อิงภากรณ์ ผมเห็นว่าสภาพัฒน์ก็น่าจะมีสถาบันวิจัยเช่นกัน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการทำงานวิจัยของเราในเวลาต่อมา

คณะกรรมการสภาพัฒน์เป็นผู้ที่ทรงคุณวุฒิที่สุด และต้องให้ความเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ดังนั้น หน้าที่ของประธานกรรมการ คือต้องไต่หรือชี้แนะมติของคณะกรรมการสภาพัฒน์ และพยายามจับประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำงาน ไม่ใช่แค่ให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ โดยในเวลานั้น สภาพัฒน์ไม่อนุมัติไปหลายโครงการ รวมทั้งยังได้เสนอการปรับปรุงโครงการต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด คำนึงค่าต่อการใช้เงินภาษีของประเทศ ซึ่ง ครม. รับเป็นมติหลายโครงการ

ถึงแม้จะได้เข้ามารับหน้าที่ประธานกรรมการในระยะสั้น แต่ก็ได้เร่งดำเนินการในหลักการที่จะทำให้สภาพัฒน์เป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระ มีความเชื่อถือจากประชาชนในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประเทศ เป็นหน่วยงานของรัฐที่สร้างองค์ความรู้บนพื้นฐานของการวิจัยและพัฒนา เป็นที่รวมของนักวิชาการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่จะร่วมกันสร้างสรรค์และขับเคลื่อนประเทศให้เจริญก้าวหน้า และเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยทั่วกัน

ภารกิจและผลงานที่ภาคภูมิใจ

เรื่องหนึ่งที่ทุกวันนี้ยังรู้สึกเสียดายที่ยังทำไม่สำเร็จ ก็หมดวาระเสียก่อนคือการสร้างข้อมูลขั้นพื้นฐาน **ในหมู่บ้าน** (Country Profile) ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญ เพราะเมื่อเรากระจายอำนาจลงไปข้างล่าง ท้องถิ่นจะได้ใช้ข้อมูลเหล่านี้เพื่อมีส่วนร่วมในการวางแผนต่าง ๆ ได้ ซึ่งดีใจว่าสภาพพัฒนายังคงพัฒนาต่อยอดให้สำเร็จต่อไป

ในส่วนตัวผมเองนั้น นับตั้งแต่วันที่เป็นเลขาธิการสภาพัฒน์ **เมื่อศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว เริ่มเข้าใจว่าสิ่งที่เป็นแก่นคือ “การปฏิบัติ”** เพราะฉะนั้นผมจึงปฏิบัติมาโดยตลอด เพราะหากผมยังเข้าใจไม่ถึง แล้วจะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปขยายผลได้อย่างไร อย่างวันนี้ ผมยังต้องแสวงหาความรู้เรื่องคุณธรรม ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เมตตา อดทน ดุจดังบทพระราชนิพนธ์เรื่อง **“พระมหาชนก”** พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ พระราชทานแล้วว่าพระมหาชนกนั้น ต้องยึดความซื่อสัตย์สุจริต ยึดองค์ความรู้ที่ต้องรับฟังคนทุกฝ่าย และไม่ย่อท้อที่จะต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของบ้านเมือง สิ่งนี้ได้นำมาซึ่งภูมิคุ้มกัน นำมาซึ่งความพอเหมาะพอควร และนำมาซึ่งความสมเหตุสมผลในแต่ละเหตุการณ์ที่จะต้องปฏิบัติ ดังนั้น นับว่าคนไทยทุกคนโชคดีที่มีพระบารมีปกเกล้าฯ อยู่ที่ว่าเราจะนำไปปฏิบัติมากน้อยแค่ไหน

ผมทั้งในฐานะเลขาธิการ สศช. กรรมการ และประธานกรรมการสภาพัฒน์ รู้สึกภาคภูมิใจกับผลงานที่ได้กำกับตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เช่น **การให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีหลายโครงการที่สะท้อนให้เห็นว่าสภาพัฒน์กล้าเสนอความเห็นที่ตรงไปตรงมาหรือท้วงติงรัฐบาล เพื่อยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก** ทั้งนี้ เพื่อให้การลงทุนของรัฐบาลมีความโปร่งใสและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

อีกเรื่องที่รู้สึกภูมิใจที่สุด คือการมีโอกาสซ่อมแซมบูรณะตึกสุริยานุวัตร และอาคารสำนักงานอื่น ๆ ซึ่งผมเป็นเพียงคนริเริ่มเท่านั้น ต้องขอบคุณท่าน**อัคร เติมพิทยาไพสิฐ ท่านปรเมธี วิมลศิริ และท่านเลขาฯ ทศพร ศิริสัมพันธ์** ที่เดินหน้าโครงการต่าง ๆ ทางกายภาพของอาคารสำนักงานจนสำเร็จ พระยาสุริยานุวัตรนั้นถือเป็นปูชนียบุคคลในการสร้างจิตวิญญาณของคนสภาพัฒน์ เมื่อเรามีความกตัญญูและมองย้อนหลังกลับไป ก็จะรู้ถึงคุณค่าของสิ่งที่ประวัติศาสตร์ได้สร้างไว้



น้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ขับเคลื่อนสภาพัฒน์ เป็นที่พึ่งของประชาชน

เราควรภูมิใจว่าพระราชบัญญัติที่ออกมาใหม่ชื่อว่า “สภาพัฒน์” ทำให้เรามีเครื่องมือซึ่งคือกรอบกฎหมาย ถ้าผู้บริหารสภาพัฒน์ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตยึดหลักของท่านพระยาสุริยานุวัตรที่ว่า **“ธรรมะคือหัวใจสำคัญ”** และยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพัฒนาคน สภาพัฒน์จะครบ ๑๐๐ ปี และเป็นสถาบันที่ประชาชนเลื่อมใสศรัทธา ให้ความเชื่อมั่นว่าเป็นหน่วยงานกลางที่น่าด้วยองค์ความรู้ มีบุคลากรที่มีความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต สามัคคี เป็นข้าราชการที่ดี ไม่เคยย่อท้อต่องานต่าง ๆ ไม่ว่าต้องลำบากเพียงใด สามารถชี้แนะแก้ไขปัญหาในยามวิกฤต รวมทั้งในการปฏิรูปประเทศ ซึ่งขณะนี้สภาพัฒน์เป็นฝ่ายเลขานุการของงานปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ส่วนเรื่องการทำแผนพัฒนาฯ นั้นผมคิดว่าอยู่ในสายเลือดของคนสภาพัฒน์อยู่แล้ว

สำหรับคนรุ่นใหม่ของสภาพัฒน์ **ขอให้ศึกษาและทำความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยึดเป็นแนวปฏิบัติ** ดังพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานว่า **“ประเทศชาติ**



มั่นคง ประชาชนมีความสุข แก้ไขในสิ่งผิด สืบสานในพระราชปณิธาน ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ท่านจะรู้เองว่าสภาพพัฒนาจะก้าวหน้า เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน เป็นที่หวังและที่พึงในการขับเคลื่อนแก้ไข ปัญหาของประเทศได้อย่างไร

องคมนตรี... รับใช้เบื้องพระยุคลบาท

ผมได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเศรษฐศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หัวใจสำคัญที่อยู่ในคำประกาศ คือการที่ผมเป็นประธาน กรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย ประธานกรรมการ สภาพัฒน์ และเลขาธิการสภาพัฒน์ ผมรู้สึกภูมิใจ

ส่วนปัจจุบันนี้ ผมมีภารกิจในการถวายงาน ติดตามเรื่องโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ติดตามโครงการพระราชดำริเรื่องระบบน้ำ และการเกษตรของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ในพื้นที่ภาคอีสาน เพื่อสนองพระบรมราโชบาย

ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะสืบสานในสิ่งที่พระราชชนกพระราชทานให้พวกเราชาวไทยตลอดการทรงงานกว่า ๗๐ ปี รักษาให้เกิดประโยชน์ ให้เป็นสิ่งที่แก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน และต้องต่อยอดสิ่งเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการศึกษา การแก้ไขปัญหาความยากจน การเกษตร ระบบทรัพยากรน้ำ งานเหล่านี้เป็นงานที่ทำร่วมกับประชาชนตลอดเวลา

จึงนับเป็นภารกิจที่ไม่มีความจบ ซึ่งต้องขอบคุณสภาพัฒน์ที่เข้ามาช่วยงานด้านสังคม โดยเฉพาะการดูแลนักเรียนในโครงการทุนการศึกษาพระราชทานฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภายใต้มูลนิธิทุนการศึกษาพระราชทานสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (ม.ท.ศ.) ซึ่งเป็นเรื่องที่ได้มีโอกาสรับใช้เบื้องพระยุคลบาทต่อเนื่องมาตลอดระยะเวลา ๑๑ ปี

นอกจากนี้ ผมชื่นใจที่สภาพัฒน์มีความสามัคคีเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน มีเจ้าหน้าที่เข้าไปทำเรื่องจิตอาสาในพื้นที่ต่าง ๆ เป็นการฝึกฝนจิตใจเสียสละเพื่อส่วนรวม สร้างความสงบสุขให้บ้านเมืองตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว





ผู้ให้ความสำคัญ
กับการพัฒนาที่ยั่งยืน

.....

ศ.ดร.สันทัก อักษรแก้ว
ประธานสภาพัฒนาฯ

ศาสตราจารย์ ดร.สันทิ อักษรแก้ว

ได้ร่วมงานพัฒนาประเทศกับสภาพัฒน์มาเป็นเวลายาวนาน ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ โดยดำรงตำแหน่งกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือที่เรียกกันว่า “บอร์ดสภาพัฒน์” ถึง ๔ ชุด กระทั่งปี ๒๕๖๑ ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก่อนที่ภายหลังจะเปลี่ยนเป็น ประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตามผลแห่งพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑

ท่านเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการศึกษา มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะการทำงานเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมมาโดยตลอด และได้ดำรงตำแหน่งสำคัญในงานด้านนี้ อาทิ ประธานสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ประธานสมาคมป่าชายเลนนานาชาติ ประธานกรรมการบริหารอุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร กรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ราชบัณฑิต สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา อีกทั้งเคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อปี ๒๕๕๗



จากแผนฯ ๑ ถึงปัจจุบัน “สภาพัฒน์” คือเสาหลักและคลังสมอง

เวลาพูดถึงสภาพัฒน์ กล่าวได้ว่าสภาพัฒน์เป็นเหมือนเสาหลัก เป็นคลังสมองของรัฐบาล เพราะไม่ทำงานด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม สภาพัฒน์เป็นหน่วยงานสำคัญที่ช่วยเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะแก่รัฐบาลมาโดยตลอด จะเห็นว่าที่ผ่านมา สภาพัฒน์ทำงานอย่างหนักด้วยความเรียบร้อยและได้ผลดี เรื่องนี้ผมไม่ใช่คนพูดนะครับ แต่หลาย ๆ ท่านที่เป็นนักวิชาการเขาให้ความเห็นและพูดกันอย่างนี้ ฉะนั้น ผมจึงคิดและเชื่อว่าการงานของสภาพัฒน์เท่าที่ผ่านมาและที่จะดำเนินการต่อไป

ในอนาคตคงจะประสบผลสำเร็จอย่างแน่นอน จากการศึกษาแผนพัฒนาฯ ตั้งแต่ฉบับที่ ๑-๒ จะเห็นว่าสภาพัฒน์จัดทำแผนขึ้นมาโดยพิจารณาจากสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ในขณะนั้น ซึ่งต้องยอมรับว่าประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างสมบูรณ์ ประชากรยังมีจำนวนไม่มาก และใช้การขับเคลื่อนแผนโดยเศรษฐกิจเป็นตัวนำ จากนั้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๓-๔ การพัฒนาเริ่มลงสู่ชนบทมากขึ้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕-๖ เป็นแผนที่เน้นถึงความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่อมาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗-๘ มีความสำคัญอย่างมาก เพราะพูดถึงการดูแลทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากในช่วงนั้นเศรษฐกิจเข้าสู่การถดถอยแล้ว จึงมองถึงการพัฒนาคน โดยการถอดบทเรียนจากกิจกรรมที่ทำมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๖ ส่วนแผนฯ ๙-๑๐ เริ่มน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำทางการพัฒนาประเทศ และสำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑-๑๒ เราพัฒนาบนฐานของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความยั่งยืนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนั้น จะเห็นว่าแผนของสภาพัฒน์มีการพัฒนาสอดคล้องตามสภาพความเป็นจริงขึ้นเป็นลำดับ



มันสมองในการแก้ไขและบรรเทาปัญหาให้รัฐบาลต่อไป

ทำงานเชิงรุก ตัดดิน สื้อสาร และทำงานใกล้ชิดทุกระดับ

ผมเข้ามาอยู่ตรงนี้ได้ทำงานในฐานะกรรมการสภาพัฒน์เป็นเวลากว่า ๑๐ ปี ได้เห็นความมุ่งมั่นทุ่มเทและผลงานของคนสภาพัฒน์ ซึ่งได้ทำดีมาโดยตลอด ประธานบอร์ดสภาพัฒน์แต่ละท่านหรือคณะกรรมการแต่ละชุดล้วนเป็นผู้ทรงความรู้ มีประสบการณ์ เข้าใจปัญหาของประเทศชาติเป็นอย่างดี เมื่อผมเข้ามา

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ เป็นแผนที่ค่อนข้างโดดเด่น เนื่องจากยังคงเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนบนฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนั้น รัฐบาลยังเห็นว่าตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ เป็นต้นไป ประเทศไทยควรจะมียุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ซึ่งประเทศไทยไม่เคยมีมาก่อน ทางสภาพัฒน์จึงทำงานหนักร่วมกับรัฐบาลและภาคส่วนต่าง ๆ ในการสร้างยุทธศาสตร์ชาติ วางเป้าหมายว่าภายใน ๒๐ ปี ประเทศไทยจะมุ่งเดินไปทิศทางไหน และเมื่อปลายปี ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา เราได้มีพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงจากคณะกรรมการเป็นในรูปสภา และการกิจเพิ่มขึ้นจากเดิมมาก เช่น ดูแลเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โครงการขนาดใหญ่ ๆ ของรัฐบาล แผนรัฐวิสาหกิจ การลงทุน การขับเคลื่อนและติดตามการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รวมถึงการติดตามงานยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิรูปประเทศ ก็เห็นใจพวกเราที่อยู่สภาพัฒน์ต้องทำงานหนักต่อไป อย่างไรก็ตาม ในเมื่อเราเป็นเสาหลักเป็นคลังสมองของรัฐบาล ก็ต้องทำให้เต็มที่ และขับเคลื่อนงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

โดยสรุปคือตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ จนถึงปัจจุบัน สภาพัฒน์ทำงานเต็มที่และมีประสิทธิภาพมาโดยตลอด แต่แน่นอน เรื่องสภาวะธรรมชาตินั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ยิ่งปัจจุบันสถานการณ์หนักขึ้น โหนดโควิด-๑๙ โหนดค่าเงินบาทแข็ง ขายสินค้าไม่ได้ นักท่องเที่ยวลดลง สภาพัฒน์ต้องติดตามการขับเคลื่อนจากความเปลี่ยนแปลงและวิกฤตเหล่านี้ให้ได้ และเป็น

เป็นประธานก็ได้ศึกษางานจากท่านประธานก่อน ๆ อย่างไรก็ตาม สภาพัฒน์จำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงทำงานเชิงรุกและใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องที่สำคัญต่อไปนี้

ประการแรก ภายในบอร์ดต้องสื่อสารกันมากขึ้น เดียวนี้เราเปิดไลน์ปรึกษากันอย่างสม่ำเสมอสำหรับแลกเปลี่ยนแนวคิดที่ต้องการผลักดัน กรรมการคนไหนมีแนวทางอย่างไรให้แลกเปลี่ยนกัน เมื่อมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันแล้วและเห็นพ้องร่วมกันแล้วจึงนำมาจัดทำแผนในการดำเนินงานต่อไป

ประการที่สอง ผมคิดว่ามีความสำคัญอย่างมากคือบอร์ดต้องทำงานใกล้ชิดกับผู้บริหารระดับสูงและระดับปฏิบัติของสภาพัฒน์ ไม่ว่าจะเป็นท่านเลขาธิการฯ ท่านรองเลขาธิการฯ หรือเจ้าหน้าที่ในภาคปฏิบัติ ผมเชื่อว่าการทำงานใกล้ชิดกันมากขึ้น จะสร้างความเข้าใจ ทำให้รู้ปัญหาของกันและกัน และแก้ไขร่วมกัน ไม่ให้ปัญหาหมักหมม จนยากต่อการแก้ไขต่อไป





ประการที่สาม ควรเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ **สภาพัฒนลงไปสัมผัสในพื้นที่** เพื่อสร้างความคิดความอ่าน เพราะคนพื้นที่จะบอกได้ว่าในพื้นที่กำลังมีปัญหาอะไร ต้องการอะไร ทำให้เราเข้าใจปัญหาและความต้องการที่แท้จริงและทำแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ ชุมชน และสังคม โดยก่อนหน้านี้ได้ไปปรึกษา **ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล** เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ว่าเราจะพบบอร์ดเจ้าหน้าที่ระดับสูง และเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติของสภาพัฒน์ ไปดูงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ โดยเลือกที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ ก่อน เช่น จังหวัดเพชรบุรี ที่โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการซึ่งหวั่นตามพระราชดำริ เพื่อจะนำแนวคิดเหล่านี้โดยเฉพาะหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในการเขียนแผน ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงและสามารถปฏิบัติได้

ประการที่สี่ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ เชิญเขามาให้คำแนะนำ วันนี้เราต้องเรียนรู้จะทำแบบเดิม ๆ ไม่ได้ เช่น ครั้งหนึ่งเรากำลังทำแผนเรื่องการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรม จึงลงพื้นที่ดูงานสถาบันวิทยสิริเมธี ของกลุ่ม ปตท. ที่จังหวัดระยอง พบว่าเขามีงานวิจัยจำนวนมาก และเห็นว่าการทำงานวิจัยแต่ละอย่างต้องมีขั้นตอน รวมถึงเห็นแนวโน้มในอนาคตว่าจะทำวิจัยเน้นเรื่องอะไร นอกจากนั้น ได้มีโอกาสลงพื้นที่โรงเรียนวิทยาศาสตร์ ดูการเรียนการสอนของเด็กนักเรียนและเยาวชน ในสมัยนี้ที่ก้าวหน้าไปมาก ซึ่งจากข้อมูลและการไปดูงาน ก็ได้สร้างความคิดให้พวกเราที่ทำงานด้านการวางนโยบายได้อย่างดีที่สุด

และประการสุดท้าย คือการทำงานร่วมกับ **สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)** เพราะเขาอยู่ในพื้นที่ เข้าใจความต้องการของประชาชน ไม่เช่นนั้นจะทำให้เขาเหล่านี้นึกว่าเราเป็นเจ้าหน้าที่ที่อยู่สภาพัฒน์ ขาดความเชื่อมโยงติดต่อกัน แต่ความเป็นจริงเราทำงานให้กับทุกคนและทำงานใกล้ชิดทุกกลุ่ม ฉะนั้น ต้องรับฟัง เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติ ไม่ว่าจะ ส.ว. หรือ ส.ส. เขาลงพื้นที่แล้วมาพูดความเป็นห่วงเป็นใยประชาชน รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ในสภา เมื่อเขามีความเป็นห่วงเป็นใยในเรื่องใด เราจะต้องขับเคลื่อนให้เห็นผลงานขึ้นมารวดเร็วด้วย

ดังนั้น ผมคิดว่าเราต้องสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายที่มีอยู่เดิม และสร้างเครือข่ายใหม่ของภาคประชาชนและสถาบันการศึกษา ผมอยู่ในวงการศึกษามานาน ทราบดีว่าสถาบันการศึกษาทุกจังหวัดได้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสอดคล้องกับงานของเรามาก ถ้ามีโอกาสเราควรไปปรึกษา สร้างความเข้าใจ จะสามารถสร้างเครือข่ายช่วยขับเคลื่อนได้ เพราะงานของสภาพัฒน์คืองานของประเทศ และจำเป็นต้องขับเคลื่อนทุกภาคส่วน

ทรัพยากรธรรมชาติคือทุนทรัพย์ของประเทศ

ถ้าพูดถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่มีประเทศไหนสมบูรณ์เท่าประเทศไทย จะเห็นได้ว่าจากทะเลซึ่งมีสัตว์น้ำที่สมบูรณ์ สู่ยอดเขาที่มีป่าทุกประเภท ถือเป็นทุนทรัพย์ของประเทศและของสังคม คนไทยโชคดีมาก และควรภาคภูมิใจ ห่วงแหน ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่าไปคุกคามทำลาย และหากใช้ประโยชน์แล้วต้องสร้างขึ้นใหม่เพื่อทดแทนด้วย ณ วันนี้ผมดีใจที่เห็นภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน ภาคประชาสังคม เด็กนักเรียนตัวเล็ก ๆ ครูบาอาจารย์ ดาราภาพยนตร์ ทหาร เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ช่วยดูแลทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน และที่สำคัญคือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมลพิษ โดยเฉพาะฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ซึ่งเราเข้าใจว่าต่อไปต้องแก้ปัญหาการเผาอย่างครบวงจร เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก และใครขอเรียนและให้นึกเสมอว่าทรัพยากรธรรมชาติที่เราใช้วันนี้ เราใช้มรดกหลานมาใช้ก่อน เพราะฉะนั้น ต้องใช้อย่างมีคุณค่าและอย่าทำลาย



การแก้ปัญหาวิธีหนึ่งที่กำลังทำอยู่ คือใช้การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ เราตั้งคำถามว่าทำไมคนต้องเผาป่า เขาต้องการอะไร ต้องไปศึกษาในเชิงลึก เมื่อวิจัยได้ข้อสรุปแล้วก็ดูว่าจะทำอย่างไรเพื่อหาอาชีพมาทดแทนให้เขาดำรงชีพอยู่ได้ เช่น ถ้าเขาอยากได้เห็ด เราต้องให้ความรู้ สร้างโรงเรือนการเลี้ยงเห็ดให้ ถ้าเขาอยากได้สมุนไพร เราทำเป็นแหล่งสมุนไพรให้ เมื่อเขาท้องอืด ในที่สุดเขาจะดูแลป่าเอง เพราะป่าไม่ได้ให้แค่เห็ดหรือสมุนไพร แต่ยังให้น้ำ ให้ความสมดุล ให้อากาศดี ที่เขาเผาเพราะมีความจำเป็น เราต้องเข้าใจพวกเขาให้ถ่องแท้ด้วย

สมมุติเราวิจัยและสร้างนวัตกรรมให้เขาเห็นว่า ชั่งข้าวโพด ใบข้าวโพด ใบอ้อย ชั่งอ้อย เมื่อทำการกลั่นออกมา มีสารอะไรบ้างที่เป็นประโยชน์ และชาวบ้านสามารถสร้างรายได้จากสิ่งที่เขาเผาเขาทิ้ง นี่คือการวิจัยและนวัตกรรมที่จะช่วยให้คนเห็นประโยชน์และจะไม่เผาป่า ผมเคยไปดูงานต่างประเทศ เขาจัดการสิ่งที่หลงเหลือจากการเกษตร นำมาถนอมเป็นการเพิ่มมูลค่า ซึ่งประเทศเขาอาจจะทำง่าย เพราะการเกษตรเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ต่างกับประเทศเรา ส่วนเรามีเศษไม้เยอะแยะนำไปกลั่นเพิ่มมูลค่าได้

แทนที่จะใช้ทรัพยากรธรรมชาติปริมาณมากก็ใช้นิดเดียว แต่มีคุณค่ามากขึ้น

ดังนั้น ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกร เช่นเดียวกับที่เราต้องเข้าใจวิถีชีวิตของเกษตรกร วิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาก็หาไม่ใช่อยู่ว่า ห้ามไม่ให้เผา แล้วจะให้เขาทำอะไร โดยเรื่องนี้สภาพัฒน์เข้าไปมีบทบาทได้แน่นอน เช่น เรื่องฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 หรือการเผาป่า ก็บรรจุอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ และอยู่ในแผนแม่บทฯ ๒๓ เรื่อง และ ๑๕ ประเด็นเร่งด่วน เราสามารถตรวจสอบหรือเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาปรึกษา รวบรวมแนวทางการแก้ปัญหาเสนอต่อรัฐบาล โดยขณะนี้อยู่ในแผนที่จะเร่งจัดทำอยู่แล้ว และทางรัฐบาลเองก็ได้ทุ่มงบประมาณวิจัยในเรื่องนี้แล้ว

แต่สำคัญที่สุด จะลงทุนอะไรก็ตาม ขึ้นอยู่กับคน เพราะคนเป็นองค์ประกอบในทุกเรื่อง จึงต้องพัฒนาค้นตั้งแต่เยาวชน โดยการสอดแทรกเรื่องสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติเข้าไปทีละนิด ผมในฐานะครูบาอาจารย์ ในเรื่องนี้รู้สึกว่าการสอนก่อนข้างน้อยคือการสอนให้เด็กหรือคนของเรารับผิดชอบต่อสังคม จะเห็นว่าแม้มีข้อห้ามว่าอย่าทิ้งขยะ แต่คนก็ทิ้งขณะที่ประเทศที่เขาสอนให้คนรับผิดชอบต่อสังคม จะทิ้งขยะไม่ได้ เพราะสังคมเขาเตือนตรึง เพราะฉะนั้น การพัฒนาค้นและเรื่องการศึกษา การให้รับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ทำงานเพื่อความสุขประชาชน

ผมได้มีโอกาสเดินทางไปศึกษาดูงานในหลายประเทศทั่วโลกเพื่อเรียนรู้หลายอย่างที่ต่างประเทศเขาทำสำเร็จ พยายามนำเรื่องเหล่านั้นมาแลกเปลี่ยนกัน ในบอร์ด ปรึกษาว่าเป็นอย่างไร เช่นเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในบางประเทศมีสถานการณ์คล้ายกับไทย คือพื้นที่ป่าไม้ลดลง คุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม เช่น ประเทศคอซอวาร์กา เคยมีป่า ๑๐ กว่าเปอร์เซ็นต์ แต่เขาแก้ไขโดยใช้เรื่องการพัฒนาป่าไม้ให้อยู่ร่วมกับชุมชนได้ ทำให้ป่าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๕๐ ส่วนประเทศไทย



ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ระบุไว้ชัดเจนว่าต้องมีพื้นที่สีเขียวหรือป่าไม่น้อยกว่า ๔๐ เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งเราผลักดันมาโดยตลอดร่วมกับหน่วยงาน ประชาคมทุกระดับที่เกี่ยวข้อง ช่วยปลูกป่าและขณะนี้สามารถทำได้เกินเป้าหมาย โดยสรุปแล้ว เรื่องสิ่งแวดล้อม จะขับเคลื่อนเร็วและประสบผลสำเร็จได้ถ้าเราช่วยกัน

ผมรู้สึกชื่นชม ไม่ว่าจะเป็นกรรมการบอร์ดท่านเลขาธิการฯ หรือท่านรองเลขาธิการฯ ทุกคนมีความตั้งใจทำงานหนัก นอกจากนั้น ผมอยากเห็นทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม เราต้องมีเครือข่ายภายใน หมายถึงเวลาทำงานอะไรก็ตาม ถ้าเป็นปัญหาของประเทศไทย คนในสภาพัฒน์ทุกคนต้องรับรู้และช่วยกัน ไม่ใช่ทำโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพราะเราทำงานของแต่ละกองแต่ละฝ่ายเชื่อมโยงกันหมด กองใดกองหนึ่งจะบอกว่าไม่เกี่ยวข้องไม่ได้ และแน่นอน เราลืมประชาชนไม่ได้ ทุกเรื่องที่ทำก็เพื่อความสุขของประชาชน จึงต้องทำงานเชิงรุก อาจจะเหนื่อยหน่อย แต่ทำแล้วได้ผลลัพธ์ที่ดีเราก็มีความสุข

เหลียวหลังมองหน้า ก่อนเดินทางสู่ออนาคต

ผมเชื่อว่าพวกเราชาวสภาพัฒน์เข้าใจดีว่างานสภาพัฒน์ไม่ใช่งานแบบวันต่อวัน แต่เป็นงานที่ต้องคิดถึง

อนาคต การเดินทางไปในอนาคตให้ดีขึ้น ต้องเหลียวหลังมองหน้า คือมองสถานการณ์ปัจจุบันว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้นเร่งด่วน และมองย้อนหลังเป็นบทเรียนว่าในอดีตเราทำอะไรที่ไม่ถูกต้องบ้าง คนสภาพัฒน์ต้องหัดไตร่ตรองและปรับใช้ให้เป็น ทั้งเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคม เราต้องหาให้พบว่าอะไรเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตและยังเป็นปัญหาในปัจจุบัน วิธีการในอดีตที่แก้ไม่ถูกทางต้องทำให้ถูกทางเสียก่อน สภาพัฒน์ต้องใช้คนเก่ง ๆ ซึ่งมีเป็นจำนวนมากที่อยู่ในคลังสมองให้มากขึ้น เพื่อวิเคราะห์อย่างใกล้ชิดว่าเหตุการณ์ในอนาคตจะเป็นอย่างไร ซึ่งใคร ๆ ก็รู้สึกเหมือนกันว่าสภาพัฒน์มีแต่คนเก่งและคนดี ตั้งใจทำงาน ผมได้ฟังประโยคนี้ตั้งแต่ยังไม่ได้เข้ามาสัมผัสสภาพัฒน์ จนเมื่อได้สัมผัสแล้วก็พบว่า เป็นความจริง ผมภูมิใจ

อีกเรื่องหนึ่งที่คิดว่าเป็นภาพลักษณ์ของสภาพัฒน์ คือสถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา เราต้องให้สถาบันฯ เข้ามาช่วย โดยเฉพาะในการวิเคราะห์เหตุการณ์ปัจจุบันและอนาคต เพื่อจะได้วางแผน ปรับปรุงเสนอแนะต่อรัฐบาลได้ทันเวลา ทุกคนที่ทำงานที่สภาพัฒน์ต้องปรับตัวอยู่เสมอ และสิ่งสำคัญที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องคือการสร้างขวัญกำลังใจ เจ้าหน้าที่ระดับล่างอย่างล้นที่จะแจ้งเจ้าหน้าที่ระดับบนว่าทำอะไรไม่ได้ หากทำอะไรไม่ได้ขอให้บอกผู้บังคับบัญชา จะได้นำไปหารือในบอร์ดเพื่อหาทางแก้ปัญหา อย่าไปกลัวและไม่ต้องเกรงใจ เพราะเราทำเพื่อสภาพัฒน์ ทำเพื่อประเทศไทยเช่นเดียวกัน สำหรับผมเองสามารถมาพบปรึกษาได้ทุกอย่างและทุกเวลา

ความประทับใจในสภาพัฒน์

สำหรับความประทับใจ ในประการแรก ถ้ามองย้อนไปในอดีต ผมประทับใจในประธานบอร์ดสภาพัฒน์และกรรมการทุกคน ต่างมีความรู้ เชี่ยวชาญ ประสบการณ์สูง และสามารถผลักดันงานของสภาพัฒน์ให้เจริญก้าวหน้าอย่างเป็นรูปธรรม ทำงานเป็นเสาหลักและคลังสมองให้รัฐบาลมาโดยตลอด ประการที่สอง รู้สึกภูมิใจที่พวกเราในสภาพัฒน์ให้เกียรติผม มีอะไรที่พวกเขาช่วยได้ก็รับมาช่วย แม้เป็นสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เป็นความประทับใจที่ค่อนข้างลึกซึ้ง เพราะผมเองไม่ชอบงานแบบที่ต้องมีนายมีบ่าว แต่ชอบความเป็นกันเอง ทำอะไรก็ทำไปด้วยกัน ประการที่สาม



ผมคิดว่ามีความสำคัญอย่างมาก คือพวกเรามีความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งเดียวกัน ทำงานแบบช่วยกันแก้ปัญหา ประการสุดท้าย ต้องพูดตรง ๆ ว่าทำงานที่นี้แล้วมีความสุข อยู่กันแบบครอบครัว ผมพูดเสมอไม่ว่าไปอยู่ที่ไหน ถ้าทำงาน แล้วไม่มีความสุข อย่าอยู่เลย ให้คนอื่นเขามาทำแทน และที่ประทับใจมาก ๆ คือมีโอกาสมาร่วมงานในสถาบัน หรือหน่วยงานที่มีความสำคัญ มีคุณค่าต่อประเทศชาติ อย่างสภาพัฒน์นี้ ทุกครั้งที่ผมไปบรรยายหรือทำงาน ต่างจังหวัด จะขอให้ทุกคนช่วยกันขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ตามภารกิจที่พวกเขาทำได้ และพูดเสมอว่าผมเป็นคนหนึ่งของสภาพัฒน์ ไม่เคยล้มสภาพัฒน์ สภาพัฒน์ติดตัวและอยู่ในใจผมเสมอ

ครบรอบ ๗๐ ปีสภาพัฒน์ ต้องขอขอบคุณอย่างสูง ต่อชาวสภาพัฒน์ทุกคนที่ทุ่มใจ เสียสละ อุทิศทั้งความรู้ ร่างกายและจิตใจในการทำงานอย่างเต็มที่ เป็นเสาหลัก เป็นคลังสมองของรัฐบาลและประเทศชาติ ตลอด ๗๐ ปี สภาพัฒน์ไม่เคยทำความเสียหายให้ประเทศชาติ มีแต่ทำความเจริญก้าวหน้า อะไรเป็นปัญหาของชาติ สภาพัฒน์ จะลงมาดูแลและแก้ไขอย่างใกล้ชิด ส่วนว่าจะประสบผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของพวกเราทุกคน ทั้งสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ



ภาคเอกชน ประชาสังคม และภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน โดยสภาพัฒน์เป็นหลักในการประสาน ดังนั้น ทุกภาคส่วน หากมีอะไรที่คิดว่าควรเสนอแนะสภาพัฒน์ในการทำงาน เพื่อประเทศชาติ ต้องขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ และขอให้เจ้าหน้าที่ ผู้บริหารระดับสูงของสภาพัฒน์ บุคลากรทุกระดับ ทุกท่าน จงมีแต่ความสุข ความสมหวัง และมาร่วมกันทำงาน เพื่อประเทศชาติ เพื่อส่วนรวม และประชาชนสืบไป สวัสดิ์และขอบพระคุณมากครับ





ผู้นำการจัดทำแผนฯ ๕ และ ๖
สู่ยุคทองของสภาพัฒน์
.....

ดร.เสนาะ อุณาภูล

เลขาธิการฯ ลำดับที่ ๕ และ ๗

ดร.เสนาะ อุนากุล ถือเป็นนักพัฒนาที่มีบทบาทอย่างสูงยิ่งในประเทศไทย ท่านเป็นเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติคนเดียวที่ดำรงตำแหน่งถึง ๒ สมัย คือ ลำดับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๑๘) และลำดับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๓๒) อีกทั้งเคยดำรงตำแหน่งอื่น ๆ ที่ล้วนมีความสำคัญ อาทิ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สมาชิกวุฒิสภา รองปลัดกระทรวงพาณิชย์ และรองนายกรัฐมนตรีในสมัยรัฐบาล **นายอานันท์ ปันยารชุน** ช่วงปี ๒๕๓๔-๒๕๓๕ โดยดูแลงานด้านเศรษฐกิจ

สภาพพัฒนาในยุคของท่านอาจารย์เสนาะได้รับการยกย่องว่าเป็น “ยุคทอง” เนื่องจากได้รับมอบหมายงานสำคัญหลายประการจากรัฐบาล และสามารถผลักดันให้เกิดผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก หรือที่คนไทยคุ้นหูในชื่อ Eastern Seaboard การพัฒนาชนบทยากจน การประสานงานภาครัฐและเอกชน การพัฒนาพลังงาน และงานสำคัญยิ่งคือ การประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินอกจากนั้น ท่านยังเป็นผู้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ และฉบับที่ ๖ ซึ่งช่วยให้ประเทศไทยผ่านพ้นวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ แก้ไขปัญหาความยากจน และวางรากฐานที่มั่นคงแก่ประเทศจวบจนปัจจุบัน

เชิญอ่านเหตุการณ์น่าสนใจในบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้



เลขาธิการสภาพัฒน์สมัยแรก

ผมได้ร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของยุคพัฒนา มีการระดมทรัพยากรในการลงทุนของประเทศมาอยู่ในแผนพัฒนาฯ ทั้งหมด เนื่องจากแผนฯ ๑ ต้องทำอย่างรวดเร็ว มีเวลา

เตรียมตัวน้อย และยังขาดประสบการณ์ในการทำแผนพัฒนาฯ ๑ จึงแบ่งออกเป็น ๒ ระยะ ระยะแรก ๒ ปี ๙ เดือน พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๖ เพราะมีการเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่จากวันที่ ๑ เมษายน มาเป็นวันที่ ๑ มกราคม งบประมาณในแผนฯ ๑ ระยะแรก ส่วนใหญ่เป็นงบชำระหนี้ของบริษัทยักษ์ใหญ่ของรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจรายใหญ่ของรัฐบาล ต่อมาผมได้รับมอบหมายให้เป็นเลขาธิการคณะจัดทำแผนฯ ๑ ระยะที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๐๙ โดยเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนา ๓ ประเภทคือ ถนน น้ำ ไฟ ในกรุงเทพฯ และเมืองหลักต่าง ๆ และได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ขึ้นในช่วงแผนฯ นี้ด้วย

พอแผนฯ ๒ ชื่อแผนได้เพิ่มคำว่า “สังคม” เป็นแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ เน้นกระจายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปทั่วประเทศ โดยเฉพาะในถิ่นทุรกันดารและห่างไกลในชนบท รวมทั้งมีโครงการพัฒนาภาคต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาชนบท เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น



ที่สภาพัฒน์รับผิดชอบอยู่ให้ดำเนินต่อไป โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ ซึ่งถาโถมเข้ามารอบด้าน อาทิ การเกิด วิกฤตการณ์น้ำมัน และภาวะเศรษฐกิจโลก ถดถอยในช่วงปี ๒๕๒๓-๒๕๒๕ ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยอย่างรุนแรง ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อและราคาสินค้า สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลง **ทางการเมือง**ทำให้การบริโภคและการลงทุนในธุรกิจอุตสาหกรรมและการบริการในประเทศซบเซา จำนวน **ประชากรในวัยทำงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว**

รวมทั้งได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพิ่มเติมจากช่วงแผนฯ ๑ และเริ่มมีความชำนาญในการทำโครงการเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องระยะยาว โดยยังคงเน้นการพัฒนา ถนน น้ำ ไฟ และมีแผนเชื่อมถนนเมืองหลักกับเมืองรองทั่วประเทศ

ส่วนแผนฯ ๓ ยังคงเพิ่มการพัฒนาสังคมโดยปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชนที่เกี่ยวข้องไปถึง การศึกษา สาธารณสุข ที่อยู่อาศัย และสวัสดิการสังคม เน้นขยายและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในส่วนภูมิภาคทุกระดับ ด้านสาธารณสุขเน้นการพัฒนาอนามัยในชนบท และมีโครงการวางแผนครอบครัว เพื่อชะลออัตราการเกิดของประชากรที่สูงมาก และลดปัญหาการว่างงานของผู้จบ การศึกษารุ่นใหม่ที่สูงมากขึ้น ส่วนทางเศรษฐกิจยังมีการขยายบริการไฟฟ้า ประปา และถนนติดต่อระหว่าง เมืองรองกับเมืองรองทั่วประเทศ จึงถือได้ว่าประเทศไทย เป็นราชอาณาจักรเดียวกันอย่างแท้จริง

พอทำแผนฯ ๓ เสร็จ ผมได้รับการทาบทามให้ไป เป็นรองปลัดกระทรวงพาณิชย์ เพื่อทำเรื่องแผนพัฒนา การส่งออกซึ่งเพิ่งบรรจุไว้ในแผนฯ ๓ ผมตัดสินใจไป เพราะคิดว่าเราได้วางแผนให้คนอื่นปฏิบัติมา ๑๐ กว่าปีแล้ว ถ้าไปอยู่ฝ่ายปฏิบัติบ้างจะได้ประสบการณ์ที่สมบูรณ์ขึ้น

ต่อมาเมื่อตำแหน่งเลขาธิการสภาพัฒน์ว่างลง ท่านอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรี ได้เลือก ให้ผมกลับมาเป็นเลขาธิการสภาพัฒน์ เพื่อผลักดันงานสำคัญ

รวดเร็ว เนื่องจากอัตราการเพิ่มของประชากรที่สูงขึ้น นับตั้งแต่เริ่มยุคพัฒนา และเมื่อเกิดปัญหาภัยแล้งทำให้ ชาวชนบทมุ่งเข้ามาหางานทำในเมืองมากขึ้น จนเกิด**ปัญหา การว่างงานในเมืองเพิ่มสูงขึ้น**

เมื่อผมได้กลับคืนสู่สภาพัฒน์ในฐานะเลขาธิการฯ สิ่งที่ผมรับผิดชอบคือการกำหนดบทบาทของสภาพัฒน์ ให้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ของประเทศที่ชะงักงัน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เสนอให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณา วางแผนและแก้ไขปัญหาระยะยาวเกี่ยวกับแรงงานทั่วไป ซึ่งต่อมาได้ยกระดับจากคณะทำงานเป็นคณะกรรมการระดับ รัฐมนตรี และเปลี่ยนชื่อเป็น **“คณะกรรมการวางแผน เตรียมการป้องกันและแก้ไขภาวะเศรษฐกิจชะงักงัน”** มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน และ เลขาธิการสภาพัฒน์เป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่ เตรียมประเด็นต่าง ๆ เสนอคณะกรรมการฯ และคณะรัฐมนตรี และเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติประการใดก็มีหน้าที่ติดตามเร่งรัด ให้มีการปฏิบัติตามนั้น

สภาพัฒน์ในฐานะเลขานุการได้เสนอให้พิจารณา แก้ปัญหาการใช้จ่ายเงินตามโครงการที่ใช้งบประมาณ แผ่นดินและเงินกู้จากต่างประเทศล่าช้าเป็นเรื่องแรก เนื่องจากราคาสินค้าและวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างเพิ่มสูงขึ้นมาก ทำให้ต้นทุนของผู้รับเหมาก่อสร้างโครงการพัฒนาต่าง ๆ สูงขึ้น ทำให้ขาดทุน และมีการหยุดงานและทิ้งงาน



เป็นจำนวนมาก จึงมีความจำเป็นต้องปรับราคาค่ารับเหมา ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และเป็นธรรมกับทั้งฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายผู้รับเหมา โดยทำงานร่วมกับคณะกรรมการพิจารณา ระบบการก่อสร้างสถานที่ราชการและถาวรวัตถุของประเทศ ซึ่งเสียเวลาในการหาสูตรที่เหมาะสม เป็นที่ยอมรับกันทุกฝ่าย และเมื่อได้สูตรที่ใช้งานได้ ช่วยให้สถานะชะงักงันจากการหยุดงานและทิ้งงานโดยเฉพาะโครงการก่อสร้างคลังสายลง

นอกจากนี้ ได้มีการเสนอมาตรการแก้ไขทั้งในด้านการใช้จ่ายของรัฐบาลเพื่อเร่งรัดให้มีการใช้จ่ายเร็วขึ้น ด้านการผ่อนผันพันธบัตรรัฐบาลเพื่อปล่อยเงินออกมาสู่ระบบ เศรษฐกิจเร็วยิ่งขึ้น ด้านการเพิ่มเงินชดเชยค่าภาษีสินค้า อุตสาหกรรมส่งออกแก่สินค้าที่มีภาระภาษีสูงขึ้นและประสบ ปัญหาการส่งออก โดยเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์สิ่งของที่ประสบ ปัญหาหนักที่สุดเป็นอันดับแรก และด้านมาตรการทางการเงิน ของธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อแก้ไขเงินฝืดหลายประการ รวมทั้งมาตรการแก้ไขปัญหาการว่างงานโดยตรงทั้งในเมือง และชนบท นับเป็นผลงานซึ่งนักวิชาการและนักวางแผน ของสภาพัฒน์มีส่วนร่วมทำงานด้วยอย่างใกล้ชิด

ช่วงนั้นเองเป็นระยะเวลาที่ต้องประเมินผลกลาง แผนฯ ๓ หรือ mid-plan review ซึ่งผลการประเมินพบว่า ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจชะงักงันในเศรษฐกิจโลก และเศรษฐกิจของไทย ทำให้ผลการดำเนินงานในช่วง ของแผนฯ ๓ ต่ำกว่าเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นการขาด เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การขยายตัวการผลิต และรายได้ต่ำ รวมทั้งเป้าหมายในการกระจายบริการเศรษฐกิจและสังคม ไปสู่ชนบท ทั้งบริการสาธารณสุขและการบริการสังคม โดยเฉพาะการกระจายบริการการศึกษาและสาธารณสุข เพื่อให้เกิดความสมดุล ยังไม่ได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนที่มีการดำเนินงานได้ใกล้เคียงกับเป้าหมายที่สุดคือ การลดอัตราเพิ่มของประชากรโดยการดำเนินงานวางแผน ครอบครัว ดังนั้น เราจึงเร่งให้มีการจัดทำแผนประจำปีงบประมาณ ๒๕๑๘ เพื่อปรับปรุงเป้าหมาย และเร่งแก้ปัญหา ให้ตรงกับผลการประเมิน



สู่ตำแหน่งผู้นำการธนาคารแห่งประเทศไทย

ต้นปี ๒๕๑๘ พรรคกิจสังคมได้ร่วมกับพรรคอื่น ๆ อีกหลายพรรคจัดตั้งรัฐบาล โดยมีนโยบายและแผนทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของตนเองที่ชัดเจน โดยเฉพาะนโยบาย “เงินผัน” ซึ่งเป็นการโอนเงินจากรัฐบาลสู่ท้องถิ่นโดยตรงโดยไม่ผ่านระบบราชการ บทบาทของสภาพัฒน์ในระยะนี้ จึงลดลงมาก ชาวสภาพัฒน์ต้องยอมรับสังขรณ์การเปลี่ยนแปลง เรียกว่า “พองหนอ ยุบหนอ” เป็นของธรรมดา ในระยะ “ยุบหนอและงานว่าง” นี้ ชาวสภาพัฒน์บางคน ได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ เพิ่มพูนความรู้แก่ตัวเองโดยการขอลาไปฝึกงานหรือศึกษาต่อ บางคนที่มีความรู้แก่กล้า ก็ขอลาไปทำงานชั่วคราวที่องค์กรระหว่างประเทศ อาทิ ธนาคารโลก และ ESCAP (Economic and Social Commission for Asia and the Pacific)

ช่วงนั้นเองผมได้รับการติดต่อจาก **ดร.อานวย วีรวรรณ** ปลัดกระทรวงการคลังว่า ท่านนายกรัฐมนตรี **ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช** และ **คุณบุญชู โรจนเสถียร** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ประสงค์ให้ผมไปรับตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยแทน **คุณ พิสุทธิ นิมนานเหมินทร์** ซึ่งเกษียณอายุราชการ ตำแหน่งนี้เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศ และเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ ประกอบกับ **ดร.ปวย อึ้งภากรณ์** ท่านอดีตรัฐมนตรีว่าการฯ ได้สร้างมาตรฐานอันดีงามไว้ ผมจึงตอบตกลง

เมื่อดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ผมได้อาศัยประสบการณ์ด้านการวางแผนจากสภาพัฒน์ลงมือดำเนินมาตรการเพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องปล่อยสินเชื่อให้ภาคเกษตรและธนาคารพาณิชย์ที่ประสงค์จะขอเปิดสาขาในเขตกรุงเทพฯ ต้องรับภาระในการเปิดสาขาในอำเภอในเขตชนบทซึ่งมีกำไรน้อยกว่าด้วย เพื่อกระจายบริการของธนาคารพาณิชย์ให้ทั่วถึง รวมทั้งแก้ไข พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้มีการกระจายหุ้นจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ไปยังผู้ถือหุ้นรายย่อย และให้ประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของธนาคาร เพื่อช่วยแก้ปัญหาการผูกขาดกิจกรรมธนาคารและความเจริญที่กระจุกตัวอยู่แต่ในกรุงเทพฯ

นอกจากนี้ ได้ประกาศยกเลิกการกำหนดค่าเสมอภาคของเงินบาทโดยเทียบกับดอลลาร์สหรัฐ และทองคำ และหันมาเทียบกับกลุ่มเงินตราจำนวนหนึ่งแทน เรียกกันทั่วไปว่า “ตะกร้า” การกำหนดวิธีเทียบค่าแบบนี้เป็นการปรับระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทยให้ยืดหยุ่นขึ้น ไม่ผูกพันอยู่กับเงินสกุลหนึ่งสกุลใดเป็นการเฉพาะดังเช่นแต่ก่อน ตลอดจนได้พัฒนาตลาดซื้อคืน (Repurchase Market) ขึ้นมาในปี ๒๕๒๒ เพื่อให้การกำหนดอัตราดอกเบี้ยในประเทศมีความยืดหยุ่น ถือเป็นก้าวแรกของการสร้างเครื่องมือในการกำหนดนโยบายการเงิน และผลักดันร่าง พ.ร.บ.การประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ผ่านออกมาได้ก่อน

ที่สถานิติบัญญัติแห่งชาติจะปิดสมัยประชุม ปรากฏว่าสามารถผลักดันกฎหมายผ่านสภาฯ และประกาศใช้เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๒๒ แต่ก็สายเกินไป เพราะเกิดวิกฤตการณ์ในธุรกิจเงินทุน และธุรกิจหลักทรัพย์อย่างรุนแรง ผมจึงขอลาออกจากตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๒๒

เลขาธิการฯ สมัยที่สอง ผู้นำการจัดทำแผนฯ ๕

ต่อมาในปี ๒๕๒๓ ระหว่างที่ผมเดินทางไปสหรัฐอเมริกา ผมได้รับโทรศัพท์จาก **ดร.อานวย วีรวรรณ** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ว่าขณะนี้สภาพัฒน์กำลังเตรียมร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) แต่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจหลายอย่าง และยังขาดผู้นำที่จะทำแผนฯ ๕ ซึ่งจะฝ่าฟันปัญหาเหล่านี้ และวางแนวทางที่จะพัฒนาอย่างมั่นคงต่อไปได้ ทั้งท่านนายกรัฐมนตรี พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ คุณบุญชู โรจนเสถียร รองนายกรัฐมนตรี และ ดร.อานวยเองมีความเห็นร่วมกันว่า ต้องขอให้ผมกลับมารับหน้าที่เลขาธิการสภาพัฒน์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งครั้งนี้ผมคิดว่าเมื่อประเทศชาติมีปัญหา และหากรัฐบาลคิดว่าผมพอจะช่วยให้บ้างก็ไม่ควรปฏิเสธ ผมจึงตอบรับไป และกลับมาเป็นเลขาธิการสภาพัฒน์ครั้งที่ ๒ ในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๓



ในระยะเริ่มต้นของแผนฯ ๕ เป็นจังหวะที่หนักหน่วงที่สุด เนื่องจากเป็นช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ ๒ ทำให้ทั่วโลกเกิดเงินเฟ้อหนัก หลังจากนั้นเศรษฐกิจตกต่ำ ประเทศไทยได้รับผลกระทบด้วย จึงทำให้ขาดเสถียรภาพทางการเงินและการคลัง รวมทั้งขาดดุลการค้า ดุลการชำระเงิน และดุลงบประมาณ ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน ถ้าแก้ไขไม่สำเร็จ ประเทศไทยอาจจะล้มละลายเหมือนประเทศอื่น ๆ และขณะนั้นประเทศไทยยังมีปัญหาซ้ำเติมจากสถานการณ์การคุกคามจากประเทศเวียดนามที่ส่งทหารบุกประเทศกัมพูชาและมาจ่ออยู่ฝั่งตรงข้ามอ่าวไทยประเทศ รวมทั้งมีที่ท่าว่าจะเข้ามาเมืองไทย ขณะนั้น “ทฤษฎีโดมิโน” เป็นเรื่องที่โด่งดังไปทั่วโลก จึงเกิดการแตกตื่นเสียชีวิตคนไทยฐานะดีและคนต่างประเทศที่อยู่ในประเทศไทย จึงอพยพออกจากไทย ทำให้เงินทุนไหลออกมาก ทุนสำรองของไทยยิ่งร่อยหรอลง

ผมต้องคิดถึงความปลอดภัยของบ้านเมืองเป็นสำคัญ ทำอย่างไรประเทศไทยจึงจะไม่ล้มละลายมองไปแล้วมีแต่ปัญหาทั้งสิ้น ขณะเดียวกัน ก็ไม่ควรครุ่นคิดแต่ปัญหาแล้วเกิดความท้อแท้หมดกำลังใจ แต่ต้องมั่นใจว่าเราจะต้องเตรียมประเทศไทยเพื่อให้กลับมาเข้มแข็งอีกให้ได้

เมื่อผมมีโอกาสเข้าพบท่านนายกรัฐมนตรี พล.อ. เปรม เอ่ยถามว่าการจัดทำแผนฯ ๕ ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องเร่งทำนั้น ผมได้มีเวลาศึกษาหรือไม่ และมีแนวคิดว่าจะทำอย่างไรบ้างหรือยัง ผมได้





เรียนท่านว่า ผมปรึกษากับเพื่อนร่วมงานที่สภาพัฒน์ ซึ่งเคยทำแผนฯ ร่วมกันมาหลายแผน สรุปได้ว่า เราอยากจะทำให้แผนฯ ๕ เป็นแผนที่พยายามกำหนดนโยบายและแนวทางที่จะแก้ปัญหาที่ผู้คนมักจะแสดงความข้องใจว่าหนึ่ง ทำไมยิ่งพัฒนามาก ยิ่งขาดดุลมาก ขาดทั้งดุลการค้า ดุลบัญชีเดินสะพัดและดุลงบประมาณ ซึ่งเป็นปัญหาที่หนักมากในช่วงนั้น สอง ทำไมยิ่งพัฒนาแต่รู้สึกเหมือนคนยิ่งจนลง ทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาความยากจนได้ และสาม ทำไมยิ่งพัฒนามากขึ้น แต่ความเจริญกลับกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ ไม่ได้กระจายไปยังต่างจังหวัด และที่สำคัญคือจะไม่ให้แผนฯ ๕ เมื่อทำเป็นแผนเสร็จแล้ว “นิ่ง” อยู่แต่ในกระดาษ แต่จะพยายามจัดระบบให้มีการแปลงไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง

คิด “แพนรับ” แก้ปัญหา... วาง “แพนรุก” เพื่ออนาคต

ด้วยเหตุนี้ ในแผนฯ ๕ จึงต้องคิดแผนทั้ง “รับ” และ “รุก” รับคือการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังชวนเซและแก้ปัญหาความยากจน ขณะเดียวกันก็จะนิ่งเฉยไม่ได้ ต้องพยายามรุกเพื่อเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส ต้องวางแผนรุกเพื่ออนาคตของประเทศด้วย จึงได้เกิดการวางแผนสำคัญ ๆ ขึ้นในแผนฯ ๕ เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่กำลังทรุดหนักของไทย ไม่ให้ประเทศต้องล้มละลายเหมือนอย่างประเทศฟิลิปปินส์

แผนแก้ปัญหาความยากจนและชนบทล้าหลัง เนื่องจากที่ผ่านมาประเทศไทยยิ่งพัฒนา ความแตกต่างของรายได้

ของประชาชนยิ่งมีมากขึ้น และกรอบการพัฒนาชนบทที่แล้มาเป็นแบบแยกส่วน จึงต้องแก้ไขปัญหานี้ด้วยการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาและวางระบบการพัฒนาชนบทแนวใหม่ ซึ่งเป็นครั้งแรกของประเทศไทยที่รัฐมุ่งไปค้นหาและคัดเลือกหมู่บ้านและตำบลที่ยากจนทั่วประเทศ แล้วดำเนินการแก้ไขปัญหามาให้ตรงจุด โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปดำเนินการพร้อม ๆ กัน และเป็นครั้งแรกที่เราเสนอความคิดนี้ในแผนพัฒนาฯ ของชาติ โดยมี ๔ กระทรวงหลัก คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นกระทรวงที่เกี่ยวข้องอย่างมากกับชีวิตของคนในพื้นที่ เข้ามาร่วมกันดำเนินโครงการต่าง ๆ พร้อมกันตามแผนอย่างสอดคล้องและประสานกันภายในพื้นที่ ต้องจัดให้มีองค์กรในหมู่บ้านที่เข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนา แม้แต่การทำบัญชีก็ยังไปสอนให้ เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความรู้และพึ่งตัวเองได้มากขึ้น

อีกทั้งเริ่มมีโครงการพัฒนาข้อมูลชนบทยากจน ซึ่งตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อประมวลข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน หรือ กชช.๒ ค ที่แสดงให้เห็นสภาพทั่วไปและปัญหาของหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ จึงเป็นการฝึกกำลังของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับแนวตั้งและแนวนอน และต่อมาภายหลังมีหน่วยงานที่เข้าร่วมเพิ่มอีกสองกระทรวงคือ กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงอุตสาหกรรม

“แผนพัฒนาชนบทยากจน” จึงได้รับการกำหนดขึ้นและประกาศใช้ในปี ๒๕๒๕ ซึ่งท่านนายกฯ เปรม ได้ให้ความสำคัญกับงานพัฒนาชนบทเป็นอย่างยิ่ง และต่อมาได้นำแผนนี้ไปสู่การปฏิบัติสืบต่อมาจนเป็นแผนชนบทก้าวหน้าและขยายผลไปสู่การดำเนินงานตามนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค

ในระหว่างการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ เราต้องเตรียมพร้อมที่จะวางรากฐานที่มั่นคงให้กับประเทศไทยด้วย โดยดำเนินการในเชิงรุกด้วยแผนพัฒนาพื้นที่เฉพาะและการพัฒนาเมือง เพื่อช่วยกระจายความเจริญจากกรุงเทพฯ ไปสู่ต่างจังหวัด เริ่มที่จุดศูนย์กลางของแต่ละภาค โดยเริ่มที่จังหวัดเชียงใหม่ สงขลา ขอนแก่น และนครราชสีมา เพื่อทำให้ชุมชนเหล่านั้นเติบโตแข็งแรงขึ้น ประชาชนในพื้นที่จะได้ไม่หลังไหลเข้ามาในกรุงเทพฯ



นอกจากนี้ในแผนฯ ๕ ยังมีแผนสำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลจริงจัง คือการระดมความร่วมมือจากภาคเอกชน เพื่อสร้างโอกาสการพัฒนาและบรรยากาศของความร่วมมือร่วมใจระหว่างภาครัฐและเอกชน และลบภาพความสัมพันธ์ที่ไม่สู้ดีนักของทั้งสองฝ่าย โดยเปลี่ยนแนวคิดที่ว่ารัฐบาลจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเน้นแต่การควบคุมมาเป็นผู้สนับสนุนการพัฒนา โดยมีภาคเอกชนเป็นตัวนำการพัฒนา และรัฐคอยเสริมสร้างภาคเอกชนให้มีความแข็งแกร่งยิ่งขึ้น

“ลดค่าเงินบาท” สู่ “๒๔ มาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจ”

ในแผนฯ ๕ มี “แผนรุก” อยู่หลายแผนงานที่ต้องดำเนินการเพื่อให้ประเทศชาติเดินไปข้างหน้า แต่เมื่อถึงเวลาจริง สถานการณ์และสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่ประดังเข้ามาทำให้ต้องมุ่งแต่ตั้งรับ โดยเฉพาะปัญหาหลักทางเศรษฐกิจ เป็นช่วงที่กำลังต่อสู้เพื่อไม่ให้ประเทศไทยล้มละลาย จึงต้องใช้วิธีรัดเข็มขัดตัดงบประมาณ จำกัดสินเชื่อทำทุกวิถีทางจนถึงดาบสุดท้ายคือกระทรวงการคลังประกาศลดค่าเงินบาทหลายครั้ง ครั้งสุดท้ายในปี ๒๕๒๗

ซึ่งช่วงนั้นคนไทยต้องทนทุกข์อย่างมากกับการลดค่าเงินบาท แต่นั่นเป็นสิ่งที่ทำให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการล้มละลาย

หลังการประกาศลดค่าเงินบาทไปได้ระยะหนึ่ง เศรษฐกิจกลับทรุดลงไปอีก การดำเนินการตามมาตรการ และนโยบายต่าง ๆ ในขณะนั้นยังไม่เพียงพอต่อการเยียวยาเสถียรภาพและฐานะทางการเงินของประเทศได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการขาดดุลการค้า ดุลบัญชีเดินสะพัด การขาดดุลงบประมาณและการลดลงของเงินออมในประเทศ รัฐบาลจึงประกาศ

ให้ดำเนินมาตรการอีก ๓ เรื่อง ซึ่งท่านนายกรัฐมนตรี พล.อ. เปรม ได้ให้คำขวัญในการกล่าวสุนทรพจน์เนื่องในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ปี ๒๕๒๘ ว่า “มุ่งประหยัด เร่งรัดนิยมไทย ร่วมใจส่งออก” โดยสภาพพัฒนาจะต้องเร่งร่างเป็นหลักการและมาตรการให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน ซึ่งต่อมาเรียกมาตรการนี้ว่า “๒๔ มาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจ” โดยมีแผนงานขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างละเอียดและชัดเจน ในทั้ง ๓ แนวทางด้าน การประหยัด การใช้สินค้าไทย และการส่งเสริมการส่งออก รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการลงทุนของภาคเอกชน





กำเนิดอีสทิร์นซีบอร์ด ยุกระดับ “ร้านเช่าในตรอก” สู่ “ห้างบนถนนใหญ่”

หลังปี ๒๕๒๘ สถานการณ์เศรษฐกิจเริ่มคลี่คลาย เนื่องจากระบบการเงินระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลง ด้วยข้อตกลงที่รู้จักกันในชื่อ “พลาซ่าแอกคอร์ด” (Plaza Accord) ซึ่งมีการตกลงให้ปลดแอกเรื่องอัตราแลกเปลี่ยน ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น มีผลทำให้เงินเหรียญสหรัฐ ลดค่าอย่างรวดเร็ว

ขณะนั้นประเทศญี่ปุ่นซึ่งแต่เดิมพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออกเป็นอย่างมาก โดยอาศัยนโยบายรักษาค่าเงินเยน ให้ถูกไว้ ถูกบังคับให้ต้องเพิ่มค่าเงินเยน ญี่ปุ่นจึงมีความจำเป็นต้องย้ายแหล่งผลิตอุตสาหกรรม โดยหาที่ตั้งฐานการผลิตใหม่ ในต่างประเทศ ซึ่งพอดีกับที่ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ซึ่งมีทั้งท่าเรือน้ำลึก และนิคมอุตสาหกรรม เหมาะจะเป็นที่รองรับอุตสาหกรรมที่จะย้ายออกจากประเทศญี่ปุ่นพอดี

ผมจึงไปญี่ปุ่นเพื่อโฆษณาสาระสำคัญของแผนฯ ๕ หลายครั้ง ครั้งสุดท้ายได้ไปชี้แจงว่าเหตุใดญี่ปุ่นจึงควร

เลือกประเทศไทยมากกว่าประเทศอื่นในอาเซียน ซึ่งได้รับการตอบรับจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในญี่ปุ่นดีมาก ผมชื่นใจที่ได้มีโอกาสทำงานให้ประเทศชาติ และเพื่อให้งานสัมพันธกัน สถาปนได้เชิญให้สำนักวางแผนของญี่ปุ่นส่งเจ้าหน้าที่ ๒ นายเข้ามา “ฝึกงาน” ที่สถาปน โดยมีเจตนาให้เห็นว่าฝ่ายไทยจริงจังกับการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะกับแผนพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของเราเพียงใด จนทำให้เจ้าหน้าที่ที่มาฝึกงานได้รายงานไปทางรัฐบาลญี่ปุ่น ว่าเขาแปลกใจมากที่เห็นข้าราชการไทยทุ่มเททำงานกันทั้งกลางวันกลางคืน หรือแม้แต่วันสุดสัปดาห์ “เสมือนหนึ่งประเทศไทยอยู่ในสภาวะสงคราม”

ต่อมาญี่ปุ่นเริ่มส่งผู้ใหญ่อันดับอธิบดีมาดู เมื่อเขาเริ่มมั่นใจจึงส่งคนเข้ามาเจรจาเป็นเชิงว่า เขาได้ดูประเทศไทยแล้วเชื่อว่าจะมีการพัฒนาจริง และในที่สุดรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น (MITI) ก็มาด้วยตัวเอง จึงเป็นจุดที่ญี่ปุ่นประกาศอย่างเป็นทางการว่าจะส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับญี่ปุ่นให้มีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

แผนที่สำคัญที่สุด และช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศกลับฟื้นขึ้นมา และมีชื่อเสียงไปถึงต่างแดน คือ “แผนพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก” หรือ Eastern Seaboard (ESB) ซึ่งเป็นแผนที่จำเป็นต้องเร่งทำในขณะนั้น โดยผมเปรียบประเทศไทยเป็นเหมือนร้านชาที่อยู่ในตรอกแคบ ๆ ขณะนั้น



เรามีเพียงท่าเรือคลองเตยซึ่งเป็นท่าเรือขนาดเล็ก เรือที่เข้าแม่น้ำเจ้าพระยาได้มีระวางแค่นิ่งหมื่นตันเศษ บางครั้งน้ำขึ้นไม่สามารถผ่านสันดอนเข้ามาได้ต้องจอดรอที่ปากอ่าวมากขึ้นทุกที นอกจากนั้นการที่มีท่าเรือคลองเตยแห่งเดียวทำให้การจราจรในกรุงเทพฯ ติดขัด ผมจึงหาหนทางและสถานที่ที่จะต้องออกสู่ทะเล และสร้างท่าเรือน้ำลึกเพื่อยกฐานะเศรษฐกิจของไทยจากร้านชาที่อยู่ในตรอกมาเป็นห้างที่อยู่บนถนนใหญ่

เราต้องเปิดประเทศของเราโดยการสร้างท่าเรือน้ำลึก ๒ แห่งคือ “แหลมฉบัง” เพื่ออุตสาหกรรมทั่วไปและอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และที่ “มาบตาพุด” เพื่อเป็นท่าเรือสินค้าประเภทอุตสาหกรรมหนัก โดยเฉพาะปิโตรเคมีคัล เนื่องจากขณะนั้นประเทศไทยเพิ่งพบก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย ซึ่งท่านนายกฯ เปรม ให้คำขวัญว่า “โชติช่วงชัชวาล” เมื่อเราต่อท่อนำก๊าซขึ้นมา ต้องเอาไปแยกเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ โดยมีสารเคมีที่สามารถแยกออกไปเป็นพื้นฐานของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีได้ และส่วนที่เหลือใช้เป็นเชื้อเพลิงผลิตกระแสไฟฟ้า

ช่วงนั้นเราต้องยอมเหนื่อยยาก โดยพยายามเร่งแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ขณะเดียวกันก็ต้องเริ่มงานสำหรับอนาคตของประเทศด้วย โชคดีที่ขณะนั้นท่านนายกฯ เปรม เป็นหัวหน้ารัฐบาลที่มีความเข้มแข็ง คณะรัฐมนตรีเกรงใจ และท่านให้การสนับสนุนผมในฐานะเป็นเลขาธิการสภาพัฒน์ ซึ่งถือหลักว่าต้องทำงานทุกอย่างเพื่อส่วนรวมไม่ใช่ส่วนตัว ทำงานทุกอย่างบนโต๊ะ ไม่มีใต้โต๊ะ ซึ่งเป็นหลักใหญ่ที่เราใช้กันมาตลอดช่วง ๘ ปีของรัฐบาลเปรม

เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ๕ และต่อเนื่องแผนฯ ๖ ผลปรากฏอย่างชัดเจนว่า ประเทศไทยในขณะนั้นสามารถอยู่รอดผ่านวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจได้ มีความมั่นคงพอสมควร ทั้งด้านการเมืองและทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ได้รับการยอมรับจากประเทศต่าง ๆ เครดิตของประเทศดีขึ้น มีทุนสำรองดีขึ้น สิ่งสำคัญที่ทำให้ผลงานประสบความสำเร็จคือเกิดจากความร่วมมือกันฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรค ซึ่งเราต้องเสียสละกันมาก มีความเจ็บปวดทั่วกัน ธุรกิจจำนวนไม่น้อยต้องเลิกล้มไปโดยเฉพาะธุรกิจการนำเข้า ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องยอม โดยถือคติว่า “เสียสละส่วนน้อยเพื่อส่วนใหญ่” นอกจากนี้ ผมโชคดีมากที่ผู้ที่ร่วมทำงานด้วยมีความสามารถมาก ทำงานกันอย่างจริงจัง และให้เกียรติผู้ร่วมงานทุกคน ถือเป็นกุญแจของความสำเร็จ เพราะผมคนเดียวคงทำอะไรไม่ได้ แต่เพื่อนร่วมงานเหล่านี้ได้ช่วยให้งานสำเร็จด้วยดี

ตั้ง ๖ คณะกรรมการระดับชาติ พลิกโฉมระบบเศรษฐกิจ

เมื่อผมเข้ามารับตำแหน่งเลขาธิการสภาพัฒน์ ครั้งที่ ๒ ซึ่งนับว่าเป็น “ยุคทอง” ของสภาพัฒน์ที่ได้มีโอกาสร่วมงานกับรัฐบาล พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งเป็นรัฐบาลที่มีเสถียรภาพและต่อเนื่องยาวนานถึง ๘ ปี ช่วยให้ผมสามารถผลักดันนโยบายเศรษฐกิจสำคัญ ๆ อย่างโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกได้ และเปลี่ยนประเทศไทยจากประเทศที่มีการเกษตรดั้งเดิมเป็นหลักมาเป็นประเทศอุตสาหกรรมเต็มตัว



เป็นผู้ช่วยดูแล คณะกรรมการดังกล่าว มีดังนี้

๑. คณะกรรมการรัฐมนตรี

ฝ่ายเศรษฐกิจ (รศก.) ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการนโยบายกลางรับผิดชอบเกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายการแก้ปัญหาให้เป็นโอกาสโดยจัดทำแผนและสั่งการให้มีการปฏิบัติ ทั้งในด้านการส่งออก การท่องเที่ยว การลงทุน และนโยบายสำคัญอื่น ๆ ซึ่งไม่อยู่

ในช่วงนั้น ผมได้เสนอให้จัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ ทำหน้าที่ตัดสินใจและสั่งการให้มีการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นโฉมใหม่ของการบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจ และนับเป็นครั้งแรกที่สภาพัฒน์มีบทบาทเช่นนี้ เนื่องจากเรามีโจทย์เรื่องการแก้ปัญหาการขาดดุลต่าง ๆ จึงต้องมีการตั้งงบประมาณ เพื่อควบคุมไม่ให้มีโครงการอะไรที่นอกเหนือจากที่วางไว้ในแผนฯ อะไรควรอนุมัติและไม่ควรอนุมัติ บางโครงการจึงต้องเก็บเข้าตู่เย็นซึ่งมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงมีความกดดันสูงจากรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ถ้าเขาเห็นด้วยและสนับสนุนให้ทำเฉพาะที่ตกลงกันไว้ในแผนที่เป็นโครงการร่วมกันก็ดีไป แต่บางท่านอาจมีโครงการพิเศษที่อยากทำด้วยตัวเอง และหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากสภาพัฒน์ก็เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์กล่าวหาว่าสภาพัฒน์เป็น “มาเฟีย” ซึ่งต้องคอยชี้แจงอยู่ตลอดเวลาว่าสภาพัฒน์ไม่ใช่มาเฟีย เราเป็นเพียงผู้ช่วยประสานงานงานทุกอย่าง เป็นของแต่ละหน่วยงานในกระทรวงต่าง ๆ ที่จะมาทำงานร่วมกันเท่านั้น

องค์กรที่จัดตั้งขึ้นใหม่ประกอบด้วยคณะกรรมการระดับชาติ ๖ คณะ ออกเป็นระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรี มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานทุกคณะ และผมในฐานะเลขาธิการสภาพัฒน์เป็นกรรมการและเลขานุการทุกคณะ ยกเว้นคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ซึ่ง ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ กล่าวได้ว่าผลงานของทั้ง ๖ คณะดังกล่าวประสบความสำเร็จอย่างสูงยิ่ง เป็นเพราะแต่ละคณะมี “ขุนพล” ที่มีความสามารถสูงในแต่ละด้าน

ในขอบเขตของคณะกรรมการระดับชาติอื่นอีก ๕ คณะ โดยเฉพาะการแก้ปัญหาที่ “ยิ่งพัฒนายิ่งขาดดุล” ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังที่สุด ในขณะเดียวกันก็จัดระบบการปรับปรุงเครื่องมือสำคัญ ได้แก่ การลงทุน การส่งออก และการท่องเที่ยว ซึ่งจะนำไปสู่การขยายตัวทางเศรษฐกิจเหมือนนโยบายการรักษาเสถียรภาพเริ่มได้ผลดีแล้ว

นอกจากนั้น รศก. ยังรับพิจารณานโยบายที่ไม่อยู่ในขอบเขตการดำเนินงานของคณะกรรมการชุดอื่น ๆ โดยสภาพัฒน์ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการ มีคุณโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ และคุณสถาพร กวิตานนท์ เป็นผู้ช่วยทำหน้าที่ประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงกลั่นกรองและจัดลำดับความสำคัญ ตลอดจนเตรียมวาระเพื่อการอนุมัตินโยบาย ซึ่งนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างครบถ้วนในทุกด้าน และที่สำคัญคือทำให้สามารถสั่งการได้ทันที โดยมติที่ออกจาก รศก. ภายในกรอบนโยบายที่ ครม. ได้อนุมัติไว้แล้วให้ถือเป็นมติ ครม.

๒. คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.)

เมื่อพบว่าการพัฒนาอย่างกระจายไม่ทั่วถึง ยังคงมีความเหลื่อมล้ำระหว่างคนในเมืองกับคนในชนบทอย่างเห็นได้ชัด จึงได้นำผลการประเมินดังกล่าวจัดทำเป็น “แผนพัฒนาชนบทยากจน” บรรจุไว้ในแผนฯ ๕ เพื่อให้สามารถพัฒนาได้ต่อเนื่องอย่างน้อย ๕ ปี โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดปัญหาและความต้องการของตน จึงได้จัดระบบบริหารและการจัดทำแผนใหม่ ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางในการจัดทำแผนที่เริ่มจากระดับล่างขึ้นมา โดยท่านนายกาฯ ได้ลงนาม

ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาชนบท พ.ศ. ๒๕๒๔ เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๒๔ ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาชนบทแนวใหม่ที่เรียกกันว่า “ระบบ กชช.” มีการจัดตั้งองค์กรระดับต่าง ๆ และในระดับชาติได้แต่งตั้ง กชช. ขึ้น โดยผู้ที่มีส่วนช่วยเหลืออย่างมากในการผลักดันงานพัฒนาชนบทคือ **คุณโมลิต บันเปี่ยมรัชฎ์** ผู้ช่วยเลขานุการ กชช. และหัวหน้าคณะผู้ประสานงาน และ **คุณสมชาย กรสูวนสมบัติ** รองหัวหน้าคณะฯ



คณะกรรมการ กชช. มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีรัฐมนตรีและปลัดกระทรวงจาก ๔ กระทรวงหลักที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรรมการร่วมกับผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ อีก ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและกำกับการดำเนินงานในภาพรวม และจัดทำระบบการประสานแผนและการปฏิบัติทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ โดยจัดตั้ง “ศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ” หรือ **ศปช.** ขึ้นในสภาพัฒน์ เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเลขานุการ และศูนย์กลางประสานงานการพัฒนาชนบทให้กับทุกหน่วยงานให้ทำงานได้อย่างเป็นระบบครบวงจร



๓. คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ก่อนปี ๒๕๒๔ รัฐบาลพบว่าการดำเนินงานของรัฐบาลเพื่อสนองพระราชดำริในโครงการต่าง ๆ ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร ท่านนายกรัฐมนตรีจึงมอบหมายให้ผมจัดระบบงานขึ้น ซึ่งผมได้หารือและมอบหมายให้ **ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล** เป็นผู้พิจารณาและยกร่างระบบ ซึ่งในที่สุดได้ออก “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๒๔” ซึ่งจากระเบียบดังกล่าว ทำให้เกิดการจัดตั้งองค์กรระดับชาติที่เรียกว่า “**คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ**” หรือ กปร. ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางที่รับผิดชอบต่อการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บทบาทและหน้าที่ของ กปร. เริ่มตั้งแต่ การศึกษางาน วิเคราะห์โครงการ พิจารณา และอนุมัติงบประมาณ ประสานงานแผนต่าง ๆ กับหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ไปจนถึง การประเมินผลโครงการ ควบคุม กำกับ ดูแล ให้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสามารถดำเนินงานไปได้อย่างรวดเร็ว และเป็นไปตามเป้าหมายเพื่อสนองพระราชดำริได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่ง **ดร.สุเมธ** ได้ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ กปร. ตั้งแต่เริ่มต้น

๔. คณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (กพอ.)

การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ถือเป็นแผนรุกเพื่อสร้างฐานเศรษฐกิจและชุมชนแห่งใหม่ เพื่อแก้ปัญหา “ยิ่งพัฒนา ยิ่งกระจุกตัว” อยู่แต่ในกรุงเทพฯ นับเป็น แผนงานขนาดใหญ่และใช้เงินลงทุนจำนวนมาก มีลักษณะเป็นแผนงานแบบผสมผสาน บูรณาการระหว่างโครงการพัฒนาต่าง ๆ ภายใต้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจำนวนมาก โดยภาครัฐเป็นผู้นำการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานสำหรับอุตสาหกรรม ทั้งท่าเรือ น้ำลึก นิคมอุตสาหกรรม อ่างเก็บน้ำ และระบบส่งน้ำ ถนน รถไฟ ไฟฟ้า การสื่อสาร และโทรคมนาคม เพื่ออำนวยความสะดวกให้อุตสาหกรรมต่าง ๆ สามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และแข่งขันกับตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ภาคเอกชนเป็นผู้นำการลงทุนด้านอุตสาหกรรม เช่น เขตนิคมอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัย โรงแรม สนามกอล์ฟ เป็นต้น

นับเป็นเรื่องบังเอิญและโชคดียิ่งที่ในระหว่าง การจัดทำแผนฯ ๕ ซึ่งมีแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล ตะวันออกรวมอยู่ด้วยทางรัฐบาลญี่ปุ่นได้แต่งตั้งให้ Dr.Saburo Okita ซึ่งเคยเป็นผู้อำนวยการวางแผน “Doubling national income in Ten Years” โดยมีการสร้างท่าเรือน้ำลึก ๑๐ แห่งรอบหมู่เกาะญี่ปุ่น เป็นโครงการหลักและประสบความสำเร็จ ทำให้ญี่ปุ่น พื้นตัวอย่างรวดเร็ว หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ผมโชคดี ที่ได้พบและมีความนับถือสนิทสนมกับ Dr.Okita มาเป็น เวลานาน และก็บังเอิญที่ Dr.Okita ได้มาดำรงตำแหน่ง ประธาน Japan’s Overseas Economic Cooperation Fund (OECF) ในระหว่างการเตรียมวางแผนฯ ๕ พอได้เชิญ Dr.Okita มาเยี่ยมสถานที่ตั้งโครงการท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง และมาตาพุด ซึ่งขณะนั้นเป็นที่รกร้างมีน้ำท่วมขัง และ Dr.Okita ได้เชิญให้ผมไปเยี่ยมท่าเรือน้ำลึกในประเทศญี่ปุ่น และได้เห็น

เมื่อญี่ปุ่นถูก Plaza Accord บังคับให้ปรับค่า ของเงินเยนขึ้นไปสูงมาก ทำให้ญี่ปุ่นต้องย้ายฐานอุตสาหกรรม ออกไปตั้งในประเทศที่มีต้นทุนต่ำกว่า จึงมีการคัดเลือก



ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศในอาเซียน ในที่รัฐบาลญี่ปุ่น ได้ตัดสินใจเลือกประเทศไทยเพราะเรากำลังวางแผนพัฒนา อีสเทิร์นซีบอร์ดพอดิ และยังยินดีให้ประเทศไทยได้กู้เงิน ระยะยาวดอกเบี้ยต่ำจาก OECF ทั้ง ๆ ที่ธนาคารโลกได้ปฏิเสธ ไม่ให้ประเทศไทยกู้ เพราะฐานะเศรษฐกิจการเงินของไทยไม่ดี และไม่เชื่อว่าไทยจะสามารถทำโครงการลงทุนที่ใหญ่ ขนาดนี้ได้

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณ ชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้มีการออกกระเปียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล ตะวันออก พ.ศ. ๒๕๒๘ กำหนดให้มีคณะกรรมการ กพอ. เป็นกลไกระดับชาติทำหน้าที่กำกับดูแล กำหนด นโยบาย ตัดสินใจอนุมัติแผนงาน/โครงการ โดยผม เป็นกรรมการและเลขานุการ และได้เชิญ ดร.สาวิตต์ โพธิวิหค จากกรมชลประทานมาทำหน้าที่ เป็นผู้อำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่ง ทะเลตะวันออก (สพอ.) และถือว่า ดร.สาวิตต์ เป็นผู้ที่มี บทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการแปลงแผนสู่ภาคปฏิบัติ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

นับว่ารัฐบาลไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนา พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกอย่างสูงเกิน ความคาดหมาย ด้วยการพัฒนาเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการลงทุนต่อเนื่องมากมายจากไต้หวัน ฮองกง สิงคโปร์ ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป จนกระทั่ง การบริหารจัดการภาครัฐตามไม่ทัน เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อชุมชนรอบโครงการ โดยเฉพาะที่มาตาพุด

ซึ่งต้องถูกคำสั่งให้ยุติการดำเนินงานเป็นเวลาหลายเดือน นับเป็นค่าเสียหายจำนวนเงินหลายหมื่นล้านบาท รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการรวมตัวของบริษัทที่ดำเนินการในเขตอุตสาหกรรมมาบตาพุด ที่ต้องแก้ไขปรับปรุงเครื่องจักรกล เพื่อลดการปล่อยของเสียและสารแก๊สอันตรายให้ได้มาตรฐานไม่เป็นอันตรายและไม่รบกวนชุมชนรอบโครงการ

นอกจากนี้กลุ่มบริษัทใหญ่ ๆ คือ ปตท. ปูนซีเมนต์ไทย Dow Chemical บ้านปู และบริษัทผลิตไฟฟ้า Glow ยังได้ริเริ่มดำเนินโครงการเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) ร่วมกันมานานใหญ่ จนทำให้ชุมชนรอบโครงการยอมรับการอยู่ร่วมกันกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด นับเป็นบทเรียนราคาแพง ซึ่งไม่ควรปล่อยให้เป็นปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้นซ้ำอีก แต่ควรใช้บทเรียนราคาแพงนี้ โดยเฉพาะการใช้มาตรการ CSR ที่ถูกใจชุมชนชาวมาบตาพุดไปใช้ในที่อื่น ๆ ต่อไป

๕. คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพข.) ในแผนฯ ๕ ได้จัดทำแผนพัฒนาพลังงานด้วยและโชคดีที่ในช่วงปี ๒๕๒๓-๒๕๒๔ ซึ่งอยู่ในช่วงเตรียมจัดทำแผนฯ ๕ นั้นได้พบก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย หลังจากนั้นเกิดวิกฤตน้ำมันครั้งที่ ๒ รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้นมาดูแล โดยคณะกรรมการชุดนี้เห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดหาพลังงานทดแทนและเรื่องนี้จะจูงใจให้สำนักงานพลังงานแห่งชาติ

ในแผนฯ ๖ จึงได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการด้านพลังงานที่แตกต่างจากในช่วงก่อนหน้า โดยท่านนายภาณุเปรม ได้ลงนามในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายการบริหารพลังงานแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๒๙ จัดตั้ง กพข. ขึ้น มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีผมเป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่ง **ดร.พิสิฐ ภัคเกษม** และ **ดร.ปิยสวัสดิ์ อัมระนันท์** เป็นผู้ช่วยผมในเรื่องนี้ ต่อมา **ดร.พิสิฐ** และ **ดร.ปิยสวัสดิ์** ได้ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการสืบทอดกันไป

กพข. ได้ช่วยให้การบริหารนโยบายพลังงานมีความเป็นเอกภาพและคล่องตัวมากขึ้น และช่วยให้



ประเทศไทยสามารถกำหนดนโยบายพลังงานในเชิงรุกได้อย่างแท้จริง สามารถผลักดันนโยบายพลังงานที่สำคัญ ๆ หลายเรื่อง ซึ่งบางเรื่องเริ่มดำเนินการแล้วแต่มาสำเร็จในช่วงรัฐบาลต่อ ๆ มา อาทิ การปรับโครงสร้างราคาขายปลีกน้ำมันเพื่อให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงและขจัดความบิดเบือนการปรับปรุงหลักเกณฑ์การกำหนดราคา ณ โรงกลั่นและราคานำเข้า เพื่อให้มีน้ำมันเพียงพอตอบสนองความต้องการและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย การปรับปรุงระบบการบริบาลกองทุนน้ำมันจนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพดังที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ และการประกาศยกเลิกน้ำมันที่มีตะกั่วเป็นสารประกอบซึ่งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๖. คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) ก่อนหน้านี้ได้มีความพยายามสร้างระบบที่จะผนึกกำลังของภาครัฐและภาคเอกชนเข้าด้วยกัน เพื่อให้ขบวนการพัฒนาประเทศมีพลังที่เข้มแข็งขึ้น โดยได้เริ่มตั้งแต่แผนฯ ๒ ที่มีการตั้งคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจจากเอกชนขึ้นในสภาพพัฒนาแต่ปรากฏว่าระบบความร่วมมือที่ผมเองเป็นคนเขียนลงในแผนฯ นั้นไม่ค่อยประสบความสำเร็จ ดังนั้น ขณะที่ผมเป็นเลขาธิการสภาพัฒน์จึงพยายามคิดหาช่องทางสร้างระบบใหม่ให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนให้ได้ จึงได้เสนอตั้ง กรอ. ขึ้น ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๔ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รัฐมนตรีกระทรวงด้านเศรษฐกิจเป็นกรรมการ และกรรมการภาคเอกชนประกอบด้วยประธานสภาหอการค้าแห่ง

ประเทศไทย ประธานสภา
อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
และประธานสมาคมธนาคารไทย
โดยมีคุณสถาพร กวิตานนท์
และ คุณจักรมณท์ ผาสุกวณิช
เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

นับได้ว่า กรอ. เป็นกลไก
ในการจัดระบบบริหารเศรษฐกิจใหม่
เป็นการผินีกกำลังระหว่าง
ภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อแก้
ปัญหาเศรษฐกิจของชาติอย่าง
จริงจังเป็นครั้งแรก เพื่อสร้าง
ความเชื่อมั่นในเมืองไทย โดยมี
คำขวัญว่า “ถ้าเราไม่เชื่อมั่น

ในเมืองไทยแล้วใครจะมาเชื่อมั่นเรา” ทำให้การแก้ไขปัญหา
และขจัดอุปสรรคต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว และตรงจุด
ตรงประเด็น เป็นการสร้างขวัญกำลังใจทั้งในประเทศ
และต่างประเทศในการประกอบกิจการทางเศรษฐกิจ
ในประเทศไทย ส่งผลให้สินค้าอุตสาหกรรมมีบทบาทนำ
ในการส่งออกและก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ
ของประเทศอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงปี ๒๕๒๘-๒๕๓๘
ที่ประสบความสำเร็จเป็นหนึ่งในระดับแนวหน้าของกลุ่ม
ประเทศที่กำลังพัฒนาที่กำลังก้าวเข้าสู่ความเป็นประเทศ
อุตสาหกรรมใหม่แบบไทย ซึ่งมีการพัฒนาทั้งด้านการเกษตร
อุตสาหกรรม และบริการ ส่งผลให้มีการขยายระบบ
ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในระบบ กรอ.
ออกไปสู่ส่วนภูมิภาค และนำไปสู่การจัดตั้ง กรอ. จังหวัด



โดยเป็นการจำลองรูปแบบมาจากคณะกรรมการ กรอ.
ส่วนกลาง

แผนฯ ๕ และ ๖ ปรับโครงสร้างการพัฒนา เศรษฐกิจครั้งใหญ่ของประเทศ

เมื่อถึงแผนฯ ๖ ทุกอย่างเริ่มดีขึ้นอย่างรวดเร็ว
ดังนั้น แผนฯ ๖ จึงเป็นการดำเนินแผนงานต่อเนื่องจาก
แผนฯ ๕ ซึ่งได้วางโครงไว้ดีแล้วและเป็นช่วงเก็บเกี่ยวสิ่งที่เรา
ได้เสียสละไปในต้นแผนฯ ๕ ซึ่งเริ่มฟื้นตัวในตอนปลาย
แผนฯ ๕ เมื่อเริ่มแผนฯ ๖ อัตราการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้น
มากที่สุดเป็นประวัติการณ์ เงินที่เคยไหลออกอย่างรวดเร็ว
ก็ไหลเข้ามาอย่างรวดเร็ว และทุกอย่างที่เราสร้างไว้
ก็พร้อมดำเนินการได้ รวมถึงมาตรการส่งเสริมการลงทุน

การส่งออก และการท่องเที่ยวที่เริ่มวางไว้
ในแผนฯ ๕ ก็ออกดอกออกผลในช่วงแผนฯ ๖

ในแผนฯ ๖ นอกจากจะทำต่อเนื่อง
จากแผนฯ ๕ แล้ว ยังเน้นเรื่อง “จากปริมาณ
สู่คุณภาพ” เช่น บอกว่าต้องมีถนน ไฟฟ้า
น้ำชลประทานและน้ำประปาทั่วประเทศ
แต่คุณภาพไฟฟ้าและน้ำประปาไม่ได้มาตรฐาน
ดังนั้น จึงต้องเน้นเรื่องคุณภาพด้วย ขณะเดียวกัน
มีแผนงานหลัก ๑๐ แผนงานที่มีการดำเนินงาน
ที่เป็นระบบครบวงจร ซึ่งถือเป็นแผนงานใหม่
ที่ยังไม่เคยปรากฏในแผนฯ ฉบับที่แล้ว ๆ มา





หรือ NECTEC เป็นกรรมการ และเลขานุการ คือ แผนพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งนับได้ว่ามีแผนเทคโนโลยี เป็นครั้งแรกในแผนพัฒนา แห่งชาติ ประเทศไทยจะแข่งขัน ในเวทีโลกไม่ได้ถ้าไม่สนับสนุน เทคโนโลยี จึงเกิดมีกรรมการ ไอทีแห่งชาติ ซึ่งผมทำหน้าที่ ประธานคนแรก และในที่สุด ได้จัดตั้งสำนักงานพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แห่งชาติ (สวทช.) หรือ NSTDA ทั้งหมดก็ล้วนแล้วแต่เริ่มใน

ได้แก่ แผนพัฒนารัฐวิสาหกิจ แผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาดและการสร้างงาน และแผนปรับปรุงการบริหาร และทบทวนบทบาทของรัฐในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะ แผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาด และการสร้างงาน ถือว่าเป็น “แผนรุก” ที่จะช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศ ขยายตัวเร็วขึ้น ด้วยการมุ่งพัฒนาทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ ตลอดจนการเน้นเรื่องตลาด ทั้งในและนอกประเทศ โดยเฉพาะตลาดนอกประเทศนั้น จากการที่พืชหลักดั้งเดิม ๖ ชนิดของไทยตกต่ำมาก จึงจำเป็นต้องหาผลผลิตการเกษตรใหม่ ๆ มาทดแทน และส่งสินค้าอุตสาหกรรมออกไปขายในต่างประเทศเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ ยังเพิ่มเรื่อง **แผนพัฒนาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ซึ่งเป็นเรื่องที่ผมให้ความสำคัญมาก และภายหลังเมื่อผมได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ สมัยรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน ก็ได้ผลักดันให้มีการออก พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับแรกขึ้น ซึ่งโดย แท้จริงแล้วสภาพพัฒนาไม่ได้มุ่งทำแต่เรื่องเศรษฐกิจอย่างเดียว เพียงแต่ในช่วงนั้นเรื่องเศรษฐกิจเรื่องปากท้องเป็นสิ่งที่ต้อง เร่งแก้ไขก่อน แต่ก็ได้หันมาแก้ไขและพัฒนาทรัพยากร ธรรมชาติและเรื่องสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน

อีกแผนที่เกิดขึ้นในแผนฯ ๖ ซึ่งผมทำหน้าที่ ประธานคนแรก โดยมี **ดร.ไพรัช ธัชยพงษ์** ผู้อำนวยการ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ

แผนฯ ๖ ทั้งสิ้น

โดยสรุปแล้วถือได้ว่าแผนฯ ๕ และแผนฯ ๖ เป็นแผนที่ปรับโครงสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจครั้งใหญ่ ของประเทศ ไม่เคยมีครั้งไหนที่ใหญ่กว่าครั้งนี้ เป็นการ ปรับโครงสร้างจากประเทศเกษตรกรรมมาเป็นประเทศ ที่ยังคงอาศัยเกษตรกรรมเป็นหลัก แต่เพิ่มเรื่องอุตสาหกรรม และบริการเข้าไป เพื่อให้โครงสร้างเศรษฐกิจพัฒนาอย่างมี ความสมดุลมากขึ้น





หลุดพ้น “กับดักรายได้ปานกลาง” ด้วย “วิจัยและพัฒนา”

ทุกวันนี้เศรษฐกิจประเทศไทยกำลังตกอยู่ใน “กับดักรายได้ปานกลาง” ที่เรียกว่า “Middle Income Trap” ซึ่งหมายถึงประเทศยากจนที่ได้พัฒนาเศรษฐกิจไปสู่การเป็นประเทศที่มีฐานะปานกลางระดับสูง (Upper Middle Income Country) ประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างรากฐานทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และระบบการบริหารจัดการที่ดี ทำให้ไม่สามารถก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลางนี้ได้ ถ้าเราจะข้ามไปให้ได้ ต้องสร้างโมเดลการพัฒนาขึ้นใหม่โดยเน้นการใช้เทคโนโลยี และระบบการวิจัยและพัฒนา หรือ R&D อย่างจริงจัง ซึ่งหลายธุรกิจชั้นนำในประเทศไทยที่มีระบบการบริหารจัดการแบบก้าวหน้า และมีพื้นฐานทางเทคโนโลยี R&D จนสามารถผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงได้ สามารถ

แทรกเข้าไปแข่งขันในประเทศที่เจริญแล้ว และโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียน ถ้าเราสามารถขยายผลจากตัวอย่างที่เริ่มมีการทำในขณะนี้ ให้มีผลกว้างขวางออกไปอีก ไม่เฉพาะอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ แต่ให้รวมถึง SMEs ด้วย ประเทศไทยจึงจะสามารถก้าวข้าม “Middle Income Trap” ไปได้

นอกจากนี้ เราได้ก้าวสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผनวกกับวิวัฒนาการทางความร่วมมือในเขตเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงตอนล่าง (Lower Mekong Subregion) และการเปิดประเทศเมียนมาได้นำไปสู่การเตรียมการที่จะสร้างโครงการทางด้านคมนาคมขนส่งขึ้นมากมาย ซึ่งจะทำให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์ และกลายเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในภูมิภาคนี้ ซึ่งจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เกื้อหนุนให้ประเทศไทยก้าวข้าม “Middle Income Trap” ไปได้



บทบาทสภาพัฒน์ “ริเริ่ม” ควบคู่ “ตอบสนอง”

ที่ผ่านมาสภาพัฒน์จะมีบทบาทหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับรัฐบาลว่าให้ความสำคัญกับแผนฯ อย่างไร ขณะนี้รัฐบาลชุดปัจจุบันโดยการนำของนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้ความไว้วางใจและมอบหมายงานสำคัญ ๆ หลายอย่างให้สภาพัฒน์ จึงขอชมเชย **คุณอาคม เติมพิทยาไพสิฐ** อดีตเลขาธิการสภาพัฒน์ ที่มีโอกาสได้ร่วมงานกับรัฐบาลในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และพยายามทำหน้าที่ได้ดีทีเดียว เป็นคนที่มีอัธยาศัยดี มีความรู้และความสามารถ ทำให้สามารถผลักดันงานต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ได้ แต่ไม่ค่อยมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบเท่าที่ควร ผลงานของคุณอาคมในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมเป็นเวลาติดต่อกันถึง ๔ ปี นั้นมีอยู่มากมายที่ผมเห็นว่าเป็นผลงานที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในช่วงกว่า ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา คือการปรับโครงสร้างของระบบการขนส่งทางรางทั่วประเทศทั้งในเมืองและระหว่างเมือง ซึ่งมีทั้งรถไฟรางคู่และรถไฟความเร็วสูง จะช่วยให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางระบบโลจิสติกส์ของอาเซียนและภูมิภาคแม่น้ำโขงตอนใต้

ต่อเนื่องมาถึง **ดร.ปรเมธี วิมลศิริ** เป็นเลขาธิการสภาพัฒน์ ซึ่งนับเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถเช่นกัน จึงเป็นโอกาสที่สภาพัฒน์ได้ทำอะไรมากขึ้น โดยรัฐบาลได้มอบหมายให้ดูแลภารกิจที่เป็นหัวใจสำคัญของรัฐบาล คือเป็นฝ่ายเลขานุการในการจัดทำและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งเป็นงานใหม่ที่ ดร.ปรเมธีได้วางรากฐานและแนวทางการทำงานไว้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ได้เริ่มปรับปรุงพระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๑ เพื่อรองรับภารกิจใหม่ ตลอดจนการปรับโครงสร้างสภาพัฒน์

สำหรับ **ดร.ทศพร ศิริสัมพันธ์** นั้น นับเป็นคนดี มีฝีมืออีกท่านหนึ่ง ที่เข้ามาช่วยปรับปรุงงานของสภาพัฒน์ให้เป็นระบบที่ดีขึ้น ที่สำคัญมากคือ ได้รับความไว้วางใจจากรัฐบาลให้เป็นผู้วางแผนและกลั่นกรองโครงการจัดสรรเงินจำนวน ๔๐๐,๐๐๐ ล้านบาท เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมหลังวิกฤตโควิด-๑๙ สภาพัฒน์ต้องทำงานนี้ให้สำเร็จลุล่วง โดยไม่มีข้อครหา และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างแท้จริง ทั้งการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและ



มีหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงอย่างน้อย
ในระยะแรก ยกฐานะของฐานรากของประเทศ เพื่อลด
ความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ

โดยอีกด้านหนึ่ง เราต้องส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ
ของสภาพัฒน์ให้มีความรู้ความสามารถและทันสมัยขึ้น
และ**ควรเสาะหาคนดีและคนทำงานเก่งเข้าร่วมงาน**
ขับเคลื่อนพัฒนาประเทศ สำหรับคนในที่ดีอยู่แล้ว สภาพัฒน์
ต้องรักษาไว้ให้ได้

ส่วนสถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา
ที่ตั้งขึ้น ไม่จำเป็นต้องทำงานเองทุกเรื่อง ควรร่วมมือกับ
สถาบันที่มีอยู่แล้วเป็นหลัก โดยการ**สร้างเครือข่ายกับ**
สถาบันภายนอก เช่น สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์
ธนาคารแห่งประเทศไทย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา
ประเทศไทย หรือ ทีดีอาร์ไอ หากเราสามารถทำให้เขายินดี
มาร่วมงานกับเราได้ โดยสภาพัฒน์เป็นฝ่ายควบคุมคุณภาพ
และสนับสนุนทางการเงินเท่าที่จำเป็น ผมเชื่อว่าจะช่วย
ให้การทำงานระดับชาติไม่ซ้ำซ้อน ได้ผลงานที่ดีและเป็น
ประโยชน์กับประเทศชาติมากกว่า

นอกจากนี้ ข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว และชัดเจน
เป็นปัจจัยสำคัญในการวางแผนพัฒนาประเทศ ระบบข้อมูล
จึงมีความสำคัญมาก สภาพัฒน์ต้องเป็นศูนย์ข้อมูลด้าน
การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญที่สุดของประเทศ
โดยบางส่วนเราทำเอง และบางส่วนเราต้องเชื่อมโยงกับ
หน่วยงานอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่ยุคที่ใช้ Big Data Analytics
เป็นเครื่องมือที่จะทำให้เราทราบสถานการณ์เศรษฐกิจ
ความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้าง
ทางเศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ

สำหรับเรื่องการปฏิรูประบบข้อมูลข่าวสารของ
ประเทศที่เราคอยกันมานานมานั้น เป็นที่น่ายินดี ที่ในที่สุด
ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการบริหารงานและ
การบริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ.๒๕๖๒ แล้ว
และได้มีการปรับปรุงสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล
ในสำนักนายกรัฐมนตรีให้พร้อมที่จะทำหน้าที่ Digital-
Government ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การปฏิรูป
ระบบบริหารราชการแผ่นดินครั้งใหญ่ และจะมีผลในการเร่ง
ให้มีการพัฒนาระบบดิจิทัลในภาคธุรกิจและภาคประชาชน

ได้อย่างรวดเร็ว (Digital Transformation) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) และการฟื้นฟูภายหลังสถานการณ์เป็นอย่างมาก สภาพัฒน์จึงควรสนับสนุนโครงการของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ให้เป็นโครงการที่มีความสำคัญอย่างสูง

สุดท้าย สภาพัฒน์ต้องปรับตัว ให้มีความสำคัญกับการหาความรับผิดชอบที่ชัดเจน ลดภาระงานที่ไม่ควรทำ โดยเสนอให้รัฐบาลตัดสินใจว่างานใดที่ควรลด

ฝากผลงานไว้ให้คนรุ่นหลัง

ผลสำเร็จของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกขาดความต่อเนื่อง และขาดการยกระดับการพัฒนาไปจนถึง ๒๐ ปี ในระหว่างนั้นนับว่าประเทศไทยได้กินแต่บุญเก่า อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศจึงลดลงเป็นลำดับ

การริเริ่มโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) อาจมองได้ว่าเป็นการต่อเนื่องจาก ESB โดยเฉพาะการพัฒนาสนามบินและเมืองการบินเป็น Smart City ที่อยู่ตะเภาและการขยายพื้นที่โครงการออกไปรวมจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นต้น

นอกจากนั้น EEC ยังให้ความสำคัญต่อการพัฒนา 12 S-Curve Industries ซึ่งถ้าทำสำเร็จก็จะผลักดันให้ไทยเป็นประเทศ ๔.๐ และสามารถหลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลางไปได้

ในการบริหารจัดการ EEC ได้มีศิษย์เก่าสภาพัฒน์เป็นกำลังหลัก กล่าวคือ **ดร.คณิต แสงสุพรรณ** เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ที่ได้รับทุนรัตนโกสินทร์ไทย-แคนาดา (Canadian-Thailand Rattanakosin Scholarship) ไปศึกษาต่อต่างประเทศ

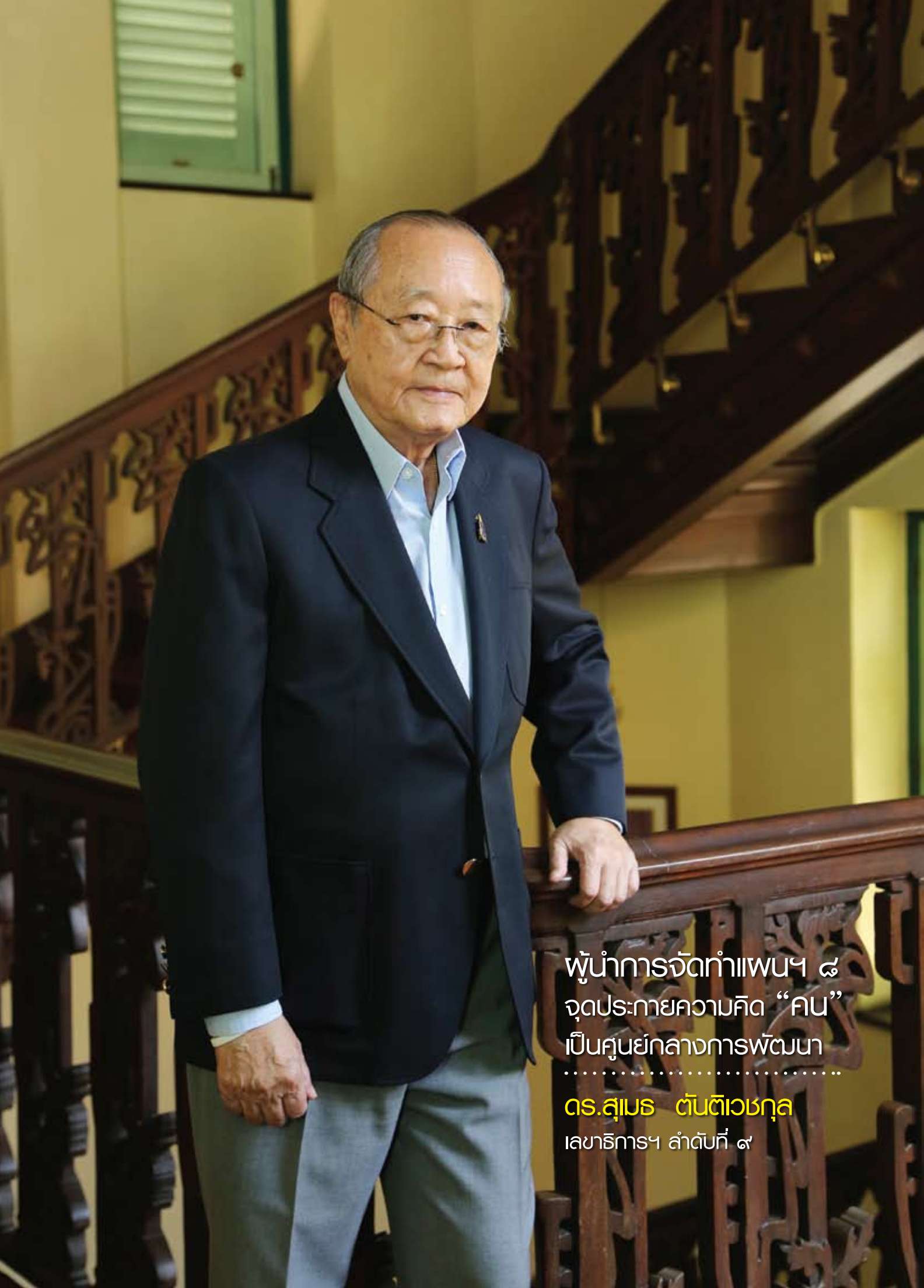


รุ่นแรก ๆ และทำงานอยู่ที่สภาพัฒน์ถึงสิบกว่าปี ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองวางแผนส่วนรวม ก่อนที่จะย้ายไปรับตำแหน่งที่ปรึกษาเศรษฐกิจของ Asian Development Bank Institute (ADBI) ที่กรุงโตเกียว

ส่วน**คุณพจน์ อรรถโรจน์ภิญโญ** รองเลขาธิการสายงานนโยบายและแผน ของ EEC ก็เป็นอดีตรองเลขาธิการสภาพัฒน์ที่รับผิดชอบงาน ESB มาก่อน

นอกจากนี้ยังมีอดีตข้าราชการสภาพัฒน์อีกหลายคนทำงานอยู่ใน EEC จึงถือได้ว่าเป็นการฝากผลงานให้คนสภาพัฒน์รุ่นหลังได้สานต่ออย่างแท้จริง





ผู้นำการจัดทำแผนฯ ๘
จุดประกายความคิด “คน”
เป็นศูนย์กลางการพัฒนา
.....

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

เลขาธิการฯ ลำดับที่ ๙

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลำดับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๓๙) ท่านเติบโตมาจากกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ โดยรับผิดชอบในการวางแผนการจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจในภาวะไม่ปกติ ทั้งจากสงครามและสาธารณภัย รวมทั้งแก้ไขปัญหาในพื้นที่ก่อการร้าย และต่อมาในปี ๒๕๒๔ ได้ทำงานด้านการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ จนเมื่อปี ๒๕๓๕ หน่วยงานนี้ได้แยกออกไปตั้งเป็น “สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” หรือสำนักงาน กปร. ท่านได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นเลขาธิการ กปร. คนแรก



ในยามที่สภาพแวดล้อมต้องการผู้นำมาจัดทำแผนฯ ๘ ท่านได้กลับมาเป็นผู้จุดประกายความคิดให้ “คน” เป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาประเทศ โดยเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการที่มีความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม



การกลับมาเป็นผู้นำในการจัดทำแผนฯ ๘

ในปี ๒๕๓๗ รัฐบาลมีเจตจำนงให้ผมย้ายกลับมาสภาพัฒน์ แต่ผมได้ปฏิเสธไปหลายครั้งหลายครา สุดท้ายได้ตกลงรับคำเพราะว่าทั้งรัฐบาลและผู้ใหญ่ของสภาพัฒน์ได้ทาบถามมา โดยเฉพาะคนที่ทำให้ผมตัดสินใจรับตำแหน่งคือ ดร.เสนาะ อุนากุล ท่านบอกว่า “เมธจะทำให้สถานะของสภาพัฒน์ยั่งยืนต่อไปได้” ผมเคารพการตัดสินใจของท่านมากจึงได้กลับมารับตำแหน่ง

หลังจากกลับมารับตำแหน่งเพียงไม่นานเป็นเวลาที่ต้องเตรียมจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับถัดไป ถึงแม้ว่าผมจะไม่ได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโดยตรง แต่พอจะรู้ว่าขั้นตอนเป็นอย่างไร เริ่มต้นจากการประเมินผลก่อน ผมจึงได้จัดทีมงานประเมินผลย้อนหลัง โดยในช่วงปี ๒๕๓๗ นั้นเป็นครึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ จึงต้องประเมินผลครึ่งแผนเสียก่อน ซึ่งมักจะเริ่มตั้งแต่ช่วงกลางแผนเพื่อขับเคลื่อนนำไปสู่การจัดทำแผนฉบับถัดไป คือฉบับที่ ๘

สถานการณ์ของประเทศในยุคก่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘

สถานการณ์ของประเทศขณะนั้นดี อัตราการเจริญเติบโตสูงจนไม่น่าเชื่อ อยู่ที่ราว ๆ ร้อยละ ๑๐-๑๑ ขณะนั้นจำได้ว่าเป็นยุคของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่เรามักได้ยินสโลแกน “No Problem” และ “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ช่วงนั้นในแง่เศรษฐกิจไม่มีใครห่วงกังวลและคงหลงระเริงกับความเติบโตของตัวเลขทางเศรษฐกิจ แต่ผลสุดท้ายสถานการณ์ขณะนั้นกล่าวโดยสรุปได้ ๓ คำคือ “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” สรุปแบบชาวบ้านคือ “ได้ ๑ เสีย ๒” คือเศรษฐกิจดีแต่ว่าสังคมเสื่อมโทรมลงมาก โดยเฉพาะเราเสียสิ่งแวดล้อม



ไปเกือบหมด จนทุกวันนี้มีปัญหา PM 2.5 เป็นต้น ซึ่งความจริงได้เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ขณะนั้นแล้ว เพราะเรามุ่งพัฒนาด้านอุตสาหกรรมอย่างมาก

การที่เราไปตั้งเป้าหมายอยากเป็น NICs และต่อมาอยากเป็นเสือตัวที่ ๕ เราปรับกระบวนการทั้งประเทศไปในเรื่องอุตสาหกรรม โดยการปรับตัวเข้าไปเดินบนเส้นทางอุตสาหกรรมนั้น เราต้องฟังทุกสิ่งทุกอย่างจากภายนอกหรือต่างประเทศ ต้องฟังเงินกู้ ต้องซื้อเทคโนโลยีต่าง ๆ และต้องอาศัยคน มีชาวต่างชาติเข้ามามากเพราะต้องมาบริหารงานของเขา เราได้เอาสมบัติเก่าเราไปลงทุนด้วยคือ “แผ่นดิน” และ “ดิน น้ำ ลม ไฟ” หรือทรัพยากรธรรมชาติระบบแรงงานบางส่วน ช่วงนั้นมีโฆษณาชักชวนต่างชาติมาลงทุนด้วยแรงงานราคาถูก เรามุ่งเน้นขายในจุดนั้นแล้วอุตสาหกรรมที่เราผลิตมานั้นใหญ่กว่าตลาดเราจะรับได้ จึงต้องฟังพาการส่งออกตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา สรุปได้ว่าเราฟังประเทศอื่นหมดทุกอย่าง ไม่มีอะไรสร้างมาให้ฟังตนเองได้เลย



ผมเคยเป็นผู้อำนวยการศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (ศปช.) ซึ่งทำงานอยู่ในพื้นที่ จึงทำให้รู้ว่าสังคมของเราเป็นสังคมเกษตร และเริ่มถวายงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง รวมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์อย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี ๒๕๒๔ ในฐานะกรรมการ

และเลขาธิการ คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) โดยขณะนั้นผมยังทำงานที่ สศช. ในการถวายงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ พระองค์ทรงเน้นเรื่อง “ดิน น้ำ ลม ไฟ” ความสำคัญของการเกษตร คือเป็นต้นตอของอาหารการกิน และเครื่องนุ่งห่มต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสี่

เราสูญเสียในสิ่งที่ผมคิดว่าเป็นความเข้มแข็งของเราคือด้านการเกษตร เพราะว่าเวลาพัฒนาอุตสาหกรรมจะเจริญเติบโตในเมืองใหญ่ ผู้คนและแรงงานในภาคเกษตรจะเข้าเมืองไปทำงานโรงงาน ขณะที่เป็นผู้อำนวยการ ศปช. ผมได้พบว่า “ในชนบทมีแต่หญิงแก่กับเด็ก” โครงสร้างเก่าของเราถูกทำลายหมด นำเสียดาย สุดท้ายความรวยไม่ยั่งยืนเมื่อเกิดฟองสบู่แตกในปี ๒๕๓๙-๒๕๔๐ กลายเป็นวิกฤติต้มยำกุ้ง

หลักคิด เมื่อครั้งทำงานที่สภาพัฒน์

สภาพัฒน์ต้องเป็นฝ่ายเสนอวิธีการที่รายงานรัฐบาลอย่างตรงไปตรงมา ต้องให้ความเคารพหลักวิชาการที่เราได้ร่ำเรียนมา เมื่อรัฐบาลจะทำอะไร หน้าที่ของเราคือต้องวิเคราะห์ สังเคราะห์ นำเสนอขึ้นไป แล้วให้คำตอบแก่รัฐบาลว่าแนวทางที่รัฐบาลต้องการดำเนินการนั้นจะได้ผลหรือไม่ จะมีผลกระทบทางบวกหรือผลลบอย่างไร จากนั้นให้ฝ่ายการเมืองเป็นผู้เลือก ฝ่ายการเมืองจะต้องรับผิดชอบในส่วนนั้น เรื่องนี้ผมเคยพูดตั้งแต่วันที่ออกจากสภาพัฒน์แล้ว งานอะไรที่วันนี้ไม่เหมาะสมต้องไปปรับข้อกำหนดใน พ.ร.บ.สภาพัฒน์ เพื่อให้สอดคล้องกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคมในปัจจุบัน



ไม่เช่นนั้นจะกลายเป็นว่าเราไม่ได้ทำตามภารกิจที่ พ.ร.บ. กำหนด

รายงานที่จะต้องรายงานประชาชนก็ต้องทำต่อไป จะกระทบใครบ้างก็ต้องเป็นไปตามหลักการ แล้วเราซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้การนำของรัฐบาล ใครขึ้นมาเป็นรัฐบาล เราต้องอยู่ในสภาพที่พร้อมเสมอ ใช้ความเป็นมืออาชีพ ไม่ว่าใครจะขึ้นมาเป็นรัฐบาล สามารถใช้สภาพณ์เป็นที่ปรึกษาได้ เราไม่ต่อต้านรัฐบาลใด แต่เราตรงไปตรงมา เราให้ข้อเสนอแนะตามหน้าที่ ให้ฝ่ายรัฐบาลเป็นผู้เลือกเอง เท่านั้นจบภารกิจของเรา โดยสรุปคือเราต้องเป็นองค์กรกลาง ด้านวิชาการ ซื่อตรงต่อวิชาชีพ

ริเริ่มให้จัดทำ GDP รายไตรมาสเป็นครั้งแรก

สำหรับการจัดทำ GDP รายไตรมาสเป็นครั้งแรก เรื่องนี้มาจาก ดร.เสนาะ อุณากร ท่านเห็นว่าผมไม่ได้เรียน เศรษฐศาสตร์มา ท่านจึงส่งไปเรียนที่ The Economic Development Institute (EDI) ของธนาคารโลก ผมได้แนวความคิดการทำ GDP รายไตรมาสจากที่นั่น จึงได้นำมาเสนอกับกองบัญชาประชาชนติ จากนั้นสภาพณ์ จึงได้เริ่มทำ GDP รายไตรมาสตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา แต่อยากจะฝากว่า ให้ดูการกระจายรายได้ด้วย เพราะว่า

ตัวเลขการเจริญเติบโตอาจจะไม่สอนอะไร ต้องตรวจสอบ การกระจายรายได้อยู่ตลอดเวลา เวลานี้ข้างบนไปถึงไหน ข้างล่างก็ติดกับอยู่ตรงนั้นเหมือนเดิม

แผนฯ ๘ มุมมองการพัฒนารูปแบบใหม่ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา”

อาจจะเป็นเพราะพื้นฐานทางด้านรัฐศาสตร์ ของผม ผมจึงคิดเรื่องระบบ เรื่องคน ฉะนั้น เมื่อมีโอกาส ได้เป็นผู้จัดทำแผนแล้ว จึงได้เปลี่ยนเป้าหมายหมด แต่ผมไม่แน่ใจว่าสังคมจะคิดอย่างนั้นหรือไม่ ผมจึงได้ ลองหยั่งเสียงสังคมก่อน โดยไปจัดการเสวนา “จุดประกาย ความคิด... สู่แผนฯ ๘” ที่พระราชวังเวศน์มฤคทายวัน



อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อระดมความคิดจากนักคิด นักปรัชญา และนักสร้างสรรค์สังคมไทยในองค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และสื่อมวลชน

แนวคิดนี้มาจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงสอนว่าให้ฝันก่อน ก่อนที่เราจะขับเคลื่อนจากล่างขึ้นบน เราต้องการวิสัยทัศน์ของแผนก่อน เพื่อนำมาสร้างความฝันกันที่พระราชินีเวศน์มฤคทายวัน เราชระดมนักฝัน ผู้นำทางด้านปรัชญาอย่างเช่น **คุณหมอประเวศ วะสี** ผู้สื่อข่าวอาวุโสในเมืองไทย ได้รับการสนับสนุนมากมาย แม้ว่าจะต้องไปนอนค้างด้วย ซึ่งปกติงานที่จัดข้ามวันจะมีผู้เข้าร่วมน้อย

วันนั้นหลังจากเสร็จงานแล้วเราจึงได้รู้ว่าสิ่งที่ผมคิด และปรารถนาไม่ใช่แค่ผมคนเดียว ตัวแทนจากทั้งสังคมทุกคนก็รู้สึกเช่นเดียวกัน การพัฒนาอย่างไม่ยั่งยืนเป็นลักษณะที่เป็นความเหลวแหลกของสังคม ผลสุดท้ายเมื่อปัญหาเป็นอย่างนั้นแล้ว ตัวจักรกลที่จะแก้ไขปัญหานั้นคือคน จึงสรุปได้คำว่า “**คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา**”

น้อมนำแนวพระราชดำริเป็นแรงบันดาลใจสู่การวางแผนพัฒนาชาติ

ผมได้แรงบันดาลใจจากการได้ทำงานรับใช้เบื้องพระยุคลบาทมายาวนาน จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ พระองค์ได้รับรู้ปัญหาของโลกมากกว่าเรา พระราชกรณียกิจที่ทรงเริ่มทำตลอดระยะเวลา ๗๐ ปี จะทรงแก้ไขปัญหาแบบทันสมัย แต่อยู่บนพื้นฐานของความคิดที่เป็นไทย ซึ่งเป็นจุดที่พิเศษที่สุด เวลาที่เป็นปัญหาทุกสิ่งทุกอย่างมาจากการเลียนแบบต่างชาติ ด้านเศรษฐกิจเรานำโมเดลของต่างประเทศมาใช้ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ

จนวันนี้มีปัญหาอยู่อย่างมากมายที่แก้ไม่ตก เพราะไม่มีใครออกแบบให้เป็นโมเดลที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของไทยนั้นไม่มี เมื่อเรากล่าวว่ายึดคนเป็นศูนย์กลางหลังจากนั้นประมาณ ๑๕ ปี จีนจึงเริ่มวางแผนให้คนเป็นศูนย์กลาง จีนเขาเริ่มหลังเรา แต่เขาขับเคลื่อนได้อย่างดี จนทุกวันนี้เป็นมหาอำนาจ เพราะว่าเขาวางเสร็จและมีแผนปฏิบัติตาม ส่วนของเราฝ่ายวางแผนก็ทำไป ฝ่ายปฏิบัติ



ก็ปฏิบัติไป ไม่ได้สอดคล้องเชื่อมโยงกันเท่าที่ควร ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดาย

ต่อยอดความฝันคนเป็นศูนย์กลาง ระดมสมองสู่ความจริง

จากแนวความคิดเรื่องคนเป็นศูนย์กลาง เราเริ่มดำเนินการให้เป็นจริง โดยระดมความคิดของตัวแทนจากทุกภาคส่วนทั่วประเทศ จากเหนือจรดใต้ เริ่มที่การระดมความคิดกลุ่มใหญ่จำนวน ๓,๐๐๐ คนที่พญาไท ทำแบบเรียบง่ายที่สุด ให้คน ๓,๐๐๐ คน ได้มีโอกาสพูดแสดงความคิดเห็นกันทุกคน เรียกว่าเป็น “**การสัมมนาโต๊ะจีน**” รับประทานข้าวเสร็จคุยกันต่อ ท่านนายกฯ ชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีขณะนั้นก็ได้มาร่วมด้วย มีนักคิดมาร่วมระดมความคิดมากมาย

หลังจากระดมความฝันจากส่วนกลางแล้ว จึงมาระดมความคิดจากล่างขึ้นบนบ้าง เราแบ่งกลุ่มย่อยไประดมความคิดทั่วประเทศ ฟังเสียงประชาชนว่าคิดตรงกับที่เราระดมความคิดกันมาหรือไม่ หลายคนพูดไม่เป็นใช้ศัพท์ไม่ถูก เราก็ให้นั่งวาดรูป ใครอยากได้อะไรก็วาดไป ให้แสดงออกวิธีการใดก็ได้ที่สะท้อนต่อความต้องการของตน และของสังคมว่าเป็นอย่างไร

สิ่งที่เป็นปรากฏการณ์ซึ่งต่างจากแผนอื่น รวมทั้งเป็นที่น่าทึ่งและประทับใจขององค์กรระหว่างประเทศด้วย เช่น UNDP (United Nations Development Programme) ซึ่งได้สนับสนุนเงินมาจำนวนประมาณ ๑๐ ล้านบาท โดยขอให้เราจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทางด้านแผน เขาบอกว่านี่คือแผนความยั่งยืน ก่อนที่จะเกิดคำว่า SDGs (Sustainable



Development Goals) หลายปี บอกว่าแผนแบบนี้ควรจะไปแพร่หลายไปในอาเซียนทั้งหมด เพราะฉะนั้นการที่เขาพยายามสนับสนุนงบประมาณในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เขามีจุดประสงค์คือต้องการขยายความคิดในการกำหนดเป้าหมายอย่างนี้ให้ทั่วถึง เพื่อจะนำพารัฐบาลนี้หรือโลกนี้ไปสู่ความยั่งยืน

ที่แรกผมค่อนข้างกังวลเพราะตัวเองไม่ค่อยเข้าใจทางด้านเศรษฐศาสตร์เท่าที่ควร แต่ที่สำเร็จมาได้เพราะทุกคนเข้ามาร่วมระดมความคิดกัน เราขอความร่วมมือไปทุกคนต่างให้ความร่วมมือ แม้กระทั่งคุณอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี เราขอให้ท่านมาเป็นประธานอนุกรรมการ ซึ่งจะอยู่ใต้ประธานกรรมการ สศช. ในขณะนั้นคือ ดร.ลีปพนนท์ เกตุทัต ซึ่งเคยเป็นรัฐมนตรีในคณะของท่านนายกรัฐมนตรี ท่านก็รับเป็นประธานให้ ต้องกราบขอบพระคุณท่านมา ณ ที่นี้ด้วย

รับฟังความเห็นจากประชาชนทุกกลุ่ม เพื่อเป้าหมายการพัฒนาของทุกคน

ผมคิดว่าการเปิดกว้างและให้บทบาทสู่ประชาชนเป็นเรื่องสำคัญ เราได้รับรู้รับทราบความต้องการของประชาชนในขณะนั้น จนเกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งกระบวนการทั้งปรัชญาของแผน เปลี่ยนโดยได้รับการตอบรับจากสังคมด้วย เราจึงดำเนินการไปได้ เพราะหากเปลี่ยนคนเดียวไม่มีใครทำตามก็ไม่สำเร็จ

เหตุการณ์ลักษณะนี้ไม่ค่อยเกิดขึ้นอีกในระยะหลัง ภาพการระดมความคิดทั้งจากฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านมานั่งร่วมกันกับประชาชน เป็นภาพที่สวยงามมากครับที่ได้เห็นฝ่ายการเมืองร่วมกับฝ่ายประชาชน ซึ่งประชาชนที่เราเชิญ เราพิถีพิถันมาก การประชุมเป็นไปอย่างมีระเบียบ

เรียบร้อย ถือได้ว่าเป็นแผนประชาชนอย่างแท้จริง และเห็นพ้องต้องกันว่าคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยจะต้องพัฒนาอย่างยั่งยืน ไม่ใช่สร้างความร่ำรวยแต่เพียงอย่างเดียว

ความสำเร็จอีกประการหนึ่งคือการทำงานภายในของเรา ขณะนั้นการทำงานเป็นทีมเราถือว่าโดดเด่นที่สุด รองเลขาธิการฯ และทุกคนร่วมมือกันอย่างดี ผมถึงบอกว่าผมโชคดีหลายอย่าง โดยเฉพาะสื่อมวลชนให้ความร่วมมืออย่างดี เป็นครั้งแรกที่สื่อมวลชนให้ความสนใจติดตามทำข่าวตลอดในระหว่างการวางแผนของเรา และร่วมคิดร่วมวางแผนกับเราด้วย

คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา แต่ยังคงตระหนักถึงมิติทางเศรษฐกิจด้วย

จักรกลที่ทำให้เศรษฐกิจขับเคลื่อนไปได้นั้นคือคน ถ้าคนไม่มีคุณสมบัติ คนไม่มีคุณภาพมากพอ ก็พัฒนาไปได้อย่างไร เพราะฉะนั้นกิจกรรมต่าง ๆ นั้นจึงต้องมีหลายระดับ แต่น่าเสียดายที่เมื่อทำแผนเสร็จได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจเสียก่อน ซึ่งความจริงเรื่องนี้เราได้ส่งสัญญาณให้รัฐบาลทราบแล้ว เพียงแต่รัฐบาลไม่ได้นำไปดำเนินการต่อ สุดท้ายจึงเกิดฟองสบู่แตก

นี่เป็นสิ่งที่ดีอีกอย่างหนึ่งของเราคือความซื่อสัตย์ต่อหลักวิชาการ สภาพพัฒนาไม่ว่าจะยุคไหน ให้ความเคารพในข้อเท็จจริง เพราะว่าเราไม่ได้รายงานต่อรัฐบาลเท่านั้น แต่ยังรายงานต่อประชาชนด้วย อะไรเกิดขึ้นต้องบอกไปตามจริง นี่คือหน้าที่ของเรา ถ้าเราทำภารกิจตรงนี้ไม่ได้ ถือว่าเราไม่ได้ปฏิบัติตามภารกิจของเรา

จุดเริ่มต้นการทำงานในสภาพพัฒนาของผมน่าจะไม่เหมือนกับเลขาธิการฯ ท่านอื่น ๆ ที่เริ่มต้นทำงานทางด้านเศรษฐกิจมหภาค งานวางแผน งานนโยบาย แต่ผมเริ่มมาจากการชนบทที่แร้นแค้นและมีปัญหาทางด้านการเมืองที่สุด เราได้สัมผัสว่าสิ่งนี้คือปัญหาที่แท้จริง ปัญหาแท้จริงของประเทศเริ่มจากความไม่เข้าใจของคน เพราะอาจจะได้รับการศึกษาที่ไม่ได้ถึงระดับที่มากพอ ถ้าคนไม่มีสติปัญญามาบริหาร เงินก็จะละลายหายไปในที่สุด เราได้รับการสั่งสมประสบการณ์แบบนั้นมา

เมื่อมีโอกาสได้เป็นเลขาธิการฯ แล้ว ประสบการณ์ในขณะเริ่มต้นชีวิตการทำงานนั้นยังฝังอยู่ในใจ จึงคิดว่า



เราจะรวย แต่การกระจายรายได้มันไม่ได้ ทำอย่างนั้น จะมีความสุขอยู่กลุ่มเดียวคือกลุ่มข้างบน และทำให้กลุ่ม ข้างล่างยิ่งแย่ ความแตกต่างของรายได้เป็นเรื่องสำคัญ เพราะฉะนั้นต้องพัฒนาคนขึ้นมาให้อยู่ในระดับที่ดี ทุกวันนี้ เป็นที่ยอมรับกันว่าประเทศที่เจริญจะมีความต่างของรายได้ จะค่อนข้างแคบ แต่ทุกวันนี้ของเรายังห่างอยู่ ปัญหายังคงมีอยู่ แต่ว่าไม่ร้ายแรงถึงขนาดที่มีการก่อการร้าย

แม้ว่าแนวคิดเรื่องคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา จะยังคงใช้ต่อเนื่องมาจนถึงแผนปัจจุบัน คือฉบับที่ ๑๒ แต่ไม่มีการทำให้เกิดผลลัพธ์ที่น่าพอใจ เป้าประสงค์ของเรา อาจจะยังไม่ชัดเจน เราควรจะมึนโยบายประเทศหรือ เป้าประสงค์หลักของประเทศ แผนงานของเราจะกระจาย เป็นกระทรวงไปจนกระทั่งเลือนหาย ไม่มีพลัง ส่วนของ ประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นเมื่อมีเป้าประสงค์หลักแล้ว กระทรวง ทบวง กรม ก็ขับเคลื่อนเข้าไปยังเป้าหมายนั้น

สร้างกลไกขับเคลื่อนแผนฯ

หลังจากประชาชนยอมรับแผนแล้ว วิธีการเสนอ แผนในขณะนั้นได้เสนอในรูปแบบใหม่ แน่แน่นอนว่าเราต้อง เสนอแผนเข้าคณะรัฐมนตรี ครั้งนั้นเราไม่ได้เสนอให้อนุมัติ แผนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ได้มีการมีนำเสนอเพิ่มเติมไปด้วย คือ การเสนอให้ตั้ง “มูลนิธิพัฒนาไท” ซึ่งเหตุผลที่ต้องมี ส่วนประกอบนี้มาเสนอด้วยเพราะผมเห็นว่าหากมีแต่แผน เพียงอย่างเดียวจะไม่ประสบความสำเร็จ เราจึงได้ขอตั้ง มูลนิธิพัฒนาไทเพื่อจะได้มีงบประมาณส่วนหนึ่งมาดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับองค์กรไม่แสวงหากำไร (NGO) โดยไม่ต้องพึ่งเงินจากต่างประเทศ ซึ่งรัฐบาลได้อนุมัติมา พร้อมกับงบประมาณด้วย

นอกจากนี้ ยังได้เพิ่มเติมในการนำเสนอแผนด้วย คือ เสนอให้ตั้ง “สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” ขึ้น เนื่องจากในขณะนั้นเรามีแนวความคิดเกี่ยวกับวุฒิสมาชิก ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง โดยเราหวังว่าสภาที่ปรึกษา เศรษฐกิจฯ นี้คือ “วุฒิสมาชิกโดยแท้” ซึ่งในตอนแรก เราออกแบบให้มีสิทธิระงับยับยั้งด้วย เพื่อที่จะได้ถ่วงดุล กับสภาผู้แทนราษฎร แล้วกระบวนการคัดเลือกกรรมการ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจฯ นั้นเป็นประชาธิปไตย ทั้งยังมีความคิดรอบด้าน เพราะเราเลือกตามหมวดอาชีพ โดยให้ ในกลุ่มอาชีพเลือกตั้งกันเอง เพราะฉะนั้นจึงเป็นประชาธิปไตย สมบูรณ์แบบ แต่ต่อมาภายหลังมีสถานะเป็นที่ปรึกษา เพียงอย่างเดียว ซึ่งรัฐบาลจะฟังหรือไม่ฟังก็ได้ จึงได้ หมดความสำคัญและยุบเลิกไป ไม่เช่นนั้นน่าจะจะแปรเปลี่ยนไป เป็นวุฒิสภาได้

เสริมความเข้มแข็งภายในองค์กร เตรียมบุคลากร พร้อมนำการพัฒนาประเทศ

ผมได้สร้างความแข็งแกร่งภายในองค์กรเพิ่มเติม ด้วยการขอตำแหน่งระดับ ๑๐ และ ๙ มาเพิ่มเติมจำนวนมาก จนกระทั่งคัดเลือกคนมาบรรจุไม่ทัน นอกจากนี้ยังได้ขอ ตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิระดับ ๑๑ เพิ่มเติมด้วย ผมบอกว่า หน่วยงานวางแผนอย่างเราไม่มีอะไรจะไปตอบแทน คนทำงานมากมาย ได้รับผลตอบแทนเหมือนข้าราชการทั่วไป เพราะฉะนั้นเกียรติยศบางอย่างถ้าสามารถให้ได้ก็ควรทำ เพราะอัตราเงินเดือนเกินจากตำแหน่งนั้นไปแล้ว สำนักงาน ก.พ. จึงได้ให้ตำแหน่งนี้มา ไม่น่าเชื่อว่าขณะนั้นสำนักงาน ก.พ. จะอนุมัติมาจำนวนมาก อย่างเช่น ระดับรองเลขาธิการ ได้มา ๕-๖ คน ผู้อำนวยการระดับ ๙ อีกจำนวนมาก ทั้งยังมีฝ่ายวิชาการทั้งระดับ ๙ และ ๑๐



ในขณะนั้นสภาพัฒน์
จึงเป็นหน่วยราชการเพียง
หน่วยเดียวที่มีระดับ ๑๑ ถึง
๒ ตำแหน่ง ซึ่งสภาพัฒน์ควรจะ
มีตำแหน่งนี้ เพราะว่าหน่วยงาน
เรามีภารกิจที่ผสมกัน ไม่ใช่งาน
บริหารแต่เพียงอย่างเดียว
แต่เรายังมีการศึกษาวิจัยต่าง ๆ
จึงควรมีหน่วยวิชาการมา
สนับสนุนงานตรงนี้ ผมเคยคิด
ที่จะจัดตั้งสำนักงานวิชาการ
โดยเฉพาะ โดยมี**คุณธรรมรักษ์
การพิศิษฐ์** เป็นหัวหน้า
เพราะเขานั่งงานนี้ แต่เสียชีวิต
ที่ไม่ทันเพราะเวลาน้อยเกินไป

หลักการบริหารงานที่ทำให้องค์กรประสบ ความสำเร็จ

ในช่วงปี ๒๕๓๗ เรื่องการกระจายอำนาจกำลังอยู่ในความสนใจของทุกคน ผมเคยพูดถึงเรื่องนี้แบบมีอารมณ์ขันว่า การกระจายอำนาจคือ “เห็นชอบมอบรองฯ เห็นด้วยผู้ช่วยทำ คนรับกรรมคือ ผอ. ส่งต่อหัวหน้าฝ่าย กระจายงานสู่ระดับ ๓-๔ คนแสบปีคือเลขาฯ ประชาสุขสันต์ นั่นคือเป้าหมาย” ซึ่งถ้าอธิบายอย่างนี้ทุกคนจะเข้าใจได้ง่ายไม่ต้องอธิบายแบบวิชาการ ผมบริหารแบบเปิด ทุกคนมีอิสรภาพในการให้สัมภาษณ์ ทุกคนมีบทบาทของตัวเอง ดังนั้นทุกคนมีความสุข

ผมว่าจุดอ่อนของสภาพัฒน์คือการให้ความสำคัญกับการบริหารน้อยเกินไป เราสนใจเรื่องวิชาการเสียมากกว่า คนทำงานย่อมต้องการความก้าวหน้า เพราะฉะนั้นเมื่อมีตำแหน่งควรแต่งตั้งให้เขา เมื่อถึงวาระเปิดสอบบรรจุเรื่อย ๆ อย่าปล่อยให้ตำแหน่งว่าง อยากให้เก็บเรื่องนี้ไว้เป็นบทเรียนด้วย

เจ้าหน้าที่สภาพัฒน์ทำงานหนักและเหนื่อย บ้างครั้งมีต่อนนอนค้างที่สำนักงาน อย่างผมเคยมีบางครั้งนอนค้างเป็นเดือน เมื่อครั้งทำงานอยู่กองวางแผนเตรียมพร้อมฯ หรือบางคนต้องทำงานมิดค่ำเพื่อทำตัวเลข GDP เพราะฉะนั้นควรต้องให้เขาก้าวหน้าให้คุ้มเหนื่อย



ขอแนะนำให้กลับมาดูเรื่องการบริหาร จุดอ่อนที่มีโดยตลอดคือเป็นนักวิชาการเกินไปจนลืมเรื่องการบริหาร โชคดีที่ผมไม่ได้จบเศรษฐศาสตร์ แต่มักจะได้รับมอบงานเรื่องบริหาร ผมเป็นผู้ช่วยผมก็ดูแลเรื่องบริหารคน ดูแลคนขับรถ สวัสดิการ กีฬาผมก็ลงเล่นเอง เป็นนักวิชาการอย่างเดียวค่อนข้างน่าเบื่อและเหนื่อย ต้องมีอย่างอื่นมาผสมผสานด้วย เพื่อให้รู้สึกผ่อนคลาย

บรรยากาศการทำงานที่ประทับใจ

ตั้งแต่วันแรกเข้ามาทำงานที่สภาพัฒน์ในปี ๒๕๑๒ มีความรู้สึกที่สภาพัฒน์ไม่เหมือนหน่วยราชการอื่น ๆ บรรยากาศค่อนข้างทันสมัย และเป็นหน่วยงานที่เป็นที่รวมกันของคนหนุ่มสาว เพราะขณะนั้นสภาพัฒน์ได้ตั้งมาเพียง ๑๐ กว่าปีเท่านั้น และเป็นงานที่มีเกียรติ เรามีความซื่อสัตย์ ไม่เคยต่างปร้อย เพราะไม่เคยได้มีโอกาสใช้งบประมาณไปปฏิบัติ เรามีหน้าที่เพียงอนุมัติแผนเท่านั้น

สภาพัฒน์ไม่ใช่หน่วยงานในลักษณะเจ้าขุนมูลนาย เราเป็นเพื่อน เป็นพี่น้อง เจ้าหน้าที่ทุกคนมีคุณภาพ บริหารงานง่าย ถ้ารู้จักกัน แต่ว่าถ้าบริหารไม่ถูกต้องจนเขารู้สึกไม่ดี เขาเป็นนักวิชาการที่มีความรู้ เขาจะไม่ยอมผม โชคดีที่ได้เพื่อนร่วมงานที่ดี บางคนอาจจะตรงไปตรงมา แต่ไม่ได้มีปัญหาอะไร ทุกคนร่วมมือกันอย่างดี ผมบริหารงานแบบเพื่อน ไม่ได้แบ่งแยกกระดืบ เราอยู่ด้วยกัน สู้ด้วยกัน ทำงานด้วยกัน แม้ว่าการทำงานอย่างทุ่มเทจะเหน็ดเหนื่อยกันมาก แต่ทุกคนสนุกกับการทำงาน



ปรีดีพนฯ ๘
ผู้วิกฤตเศรษฐกิจ
พัฒนาฐานข้อมูลบัญชีประชาชาติ

.....
วิรัตน์ วัฒนศิริธรรม

เลขาธิการฯ ลำดับที่ ๑๐



วิรัตน์ วัฒนศิริธรรม

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลำดับที่ ๑๐ ปี ๒๕๓๙-๒๕๔๒ ช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ ประเทศไทยกำลังเผชิญภาวะวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และเป็นปีแรกของการประกาศใช้แผนฯ ๘ ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ท่านจึงต้องเร่งปรับปรุงแผนฯ โดยกำหนดกรอบการปรับแผนฯ ให้สอดคล้องกับกรอบการดำเนินนโยบายภายใต้คำแนะนำของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) หรือที่กำหนดไว้ในหนังสือแสดงเจตจำนง

ท่านสอบบรรจุเป็นเจ้าหน้าที่สภาพัฒน์ในกองบัญชีประชาชาติ ต่อมาได้รับทุนอบรมและศึกษาต่อปริญญาโทเกี่ยวกับระบบบัญชีประชาชาติ ท่านจึงเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านตัวเลขเศรษฐกิจที่สั่งสมมานาน สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศในฐานะผู้นำสภาพัฒน์ได้อย่างดียิ่ง นอกจากนี้ ท่านยังมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานและด้วยบุคลิกที่มีความเป็นกันเอง คนในสภาพัฒน์จึงเรียกท่านอย่างสนิทสนมและติดปากว่า “**นำวิรัตน์**”

ต่อมาในปี ๒๕๔๒ ท่านลาออกจากราชการในขณะดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ เพื่อรับตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.)

ร่วมแก้ปัญหาวิกฤตของชาติ ในฐานะเลขาธิการสภาพัฒน์

ในขณะที่ผมเข้ารับตำแหน่งเลขาธิการสภาพัฒน์ เป็นช่วงที่กำลังจะประกาศใช้แผนฯ ๘ ดังนั้น นอกจากจะทำเรื่องการวางแผน วิเคราะห์โครงการ และรายงานภาวะเศรษฐกิจแล้ว ผมยังต้องทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงานต่างๆ ที่จะนำแผนฯ ๘ ไปสู่การปฏิบัติ แต่ได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจทางการเงินขึ้นอย่างรุนแรง ที่สำคัญที่สุดคือเรื่องดุลบัญชีเดินสะพัด สภาพัฒน์จึงจำเป็นต้องเข้าไปร่วมกับรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาวิกฤตของชาติ จึงทำให้ไม่ค่อยได้มีโอกาสที่จะเสนอแนะนโยบายต่าง ๆ พอประทับใจประกอบไปได้พักหนึ่งก็เปลี่ยนรัฐบาลเป็นพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งพยายามปลดหนี้จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF)

ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจนั้นเราพอจะคาดเดาปัญหาว่าจะเกิดอะไรขึ้น แต่จะบอกว่าเกิดปัญหาเมื่อใดนั้นไม่สามารถบอกได้ และเราเริ่มเตือนมาโดยตลอด ตั้งแต่ตอนประเมินผลแผนฯ ๗ และเริ่มเตรียมการแผนฯ ๘



* บทสัมภาษณ์นี้เรียบเรียงจากหนังสือ “๖ ทศวรรษ สภาพัฒน์” จัดพิมพ์เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ และหนังสือ “สภาพัฒน์กับการพัฒนาประเทศ จากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต” จัดพิมพ์เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สารประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาประเทศและองค์กร ในช่วงที่นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ



ได้พูดกันมาตลอดว่าจะมีปัญหาด้านการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด (Current Account Deficit) ปัญหาการลงทุนเกินตัว แต่หน่วยงานต่าง ๆ ไม่ได้เตรียมการไว้ว่าถ้าเกิดปัญหาจริง ๆ จะทำอย่างไร ท้ายที่สุดต้องเปลี่ยนค่าเงินบาท ซึ่งหลังจากที่ได้มีการประกาศให้เงินบาทลอยตัว ได้สร้างความหนักใจให้แก่คณะรัฐบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในส่วนของสภาพัฒน์เองก็รู้สึกหนักใจมาก เพราะการทำงานเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แม้ว่าขณะที่เกิดวิกฤตจะมีรองนายกรัฐมนตรีดูแลหน่วยงานด้านเศรษฐกิจโดยรวม ทั้งกระทรวงการคลัง สภาพัฒน์ และธนาคารแห่งประเทศไทยก็ตาม

ผมจึงบอกว่าเราต้องคุยกันทุกขั้นตอน เพราะบางเรื่องเราไม่รู้ความเป็นจริง เช่น เรื่องค่าเงินบาท เราไม่รู้ว่ามีค่าเงินแข็งขนาดไหนแล้ว ทำไมจึงต้องลดและลดถึงขนาดไหน ยอมรับว่าสภาพัฒน์เราไม่มีข้อมูลลึกซึ้งขนาดนั้น ไม่รู้ว่าขณะนั้นเงินสำรองมีอยู่จริง ๆ สักเท่าไร ต้องต่อสู้เพื่อให้ค่าเงินคงที่อยู่เท่าไร เราไม่มีข้อมูล จึงเป็นเรื่องที่เกินกว่าจะคาดการณ์ได้ แต่ปัญหาใหญ่ ๆ ที่เราพอจะชี้ให้เห็นได้คือ ถ้าเราลงทุนมากและกู้เงินจากต่างประเทศเข้ามามาก แต่ไม่มีการควบคุมอย่างดีจะมีปัญหา เราพูดได้แค่นี้จึงเป็นการเตือนในภาพรวมเท่านั้น

ปรับเป้าหมายและแนวทางของแผนฯ ๘ พ่วงปัญหาเพื่อฟื้นเศรษฐกิจไทย

เมื่อมีการลดค่าเงินบาทโดยปล่อยให้เงินบาทลอยตัว ประเทศไทยต้องกู้เงินจาก IMF เพื่อชดเชยการลงทุนที่หายไปของภาคเอกชน รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่าย

เศรษฐกิจ (รศก.) ขึ้น โดยมีสภาพัฒน์เป็นฝ่ายเลขานุการ ร่วมกับสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สภาพัฒน์จึงต้องปรับเป้าหมายและแนวทางของแผนฯ ๘ ให้สอดคล้องกับมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ

ทั้งนี้ในการเสนอแนวคิดต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ต้องมีความสอดคล้องกับข้อจำกัดจำนวนมากที่ IMF ได้วางเงื่อนไขไว้ ซึ่งสภาพัฒน์จะต้องนำมาศึกษาวิเคราะห์ และประเมิน ให้เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง เพื่อสามารถให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับแนวทางการแก้ไขปัญหาวิกฤตของ IMF เพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจ โดยในทางปฏิบัติรัฐบาลได้ส่งมอบนโยบายไปที่กระทรวงต่าง ๆ เช่น ข้อจำกัดที่จะต้องลดงบประมาณ เป็นลักษณะที่ต้องนำเสนอในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสภาพัฒน์ในฐานะฝ่ายเลขานุการ ของ รศก. มีหน้าที่จัดเตรียมเอกสารวาระการประชุม รวมทั้งกำกับและติดตามการดำเนินงานของทุกส่วนราชการให้เป็นไปตามนโยบายเศรษฐกิจ

๒ ปีเศษในการทำงานกับนายกรัฐมนตรี ๓ ท่าน ในฐานะเลขาธิการสภาพัฒน์

ผมเป็นเลขาธิการฯ เพียง ๒ ปีเศษแต่มีโอกาสดำเนินงานกับนายกรัฐมนตรีถึง ๓ ท่าน ได้แก่ รัฐบาลของท่านนายกฯ บรรหาร ศิลปอาชา ท่านนายกฯ ชาวลิต ยงใจยุทธ และท่านนายกฯ ชวน หลีกภัย ทำให้ผมต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการประสานงาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับรัฐบาลแต่ละคณะ ที่มีนโยบายบุคลิก และสไตล์ในการทำงานที่แตกต่างกัน

ช่วงนั้นสภาพัฒน์ได้ให้ข้อเสนอแนะ
รัฐบาลในแนวนโยบายเกี่ยวกับมาตรการ
ที่ IMF ดำเนินการในการแก้ไขปัญหา
ทางเศรษฐกิจของประเทศในโครงการ
ของ IMF อาทิ สภาพัฒน์ไม่เห็นด้วย
ที่รัฐบาลจะลดงบประมาณลงทุกปี เพราะ
ขณะที่เอกชนลงทุนน้อย เราจะต้องทำหน้าที่
เป็นสื่อเข้าไปเน้นให้ใช้เงินกู้ รัฐบาลน่าจะ
ทุ่มงบประมาณลงไปและต้องยอมขาดดุลบ้าง
และแม้ว่ารัฐบาลจะรับฟังข้อเสนอแนะ
ของสภาพัฒน์ แต่ก็ต้องให้ความสนใจ
เจ้าหน้าที่มากกว่า ผู้ให้กู้ย่อมมีบทบาท

สำคัญมาก โดยเฉพาะ IMF ซึ่งค่อนข้างจะเข้มงวด
แต่การตอรองนั้นเป็นหน้าที่ของกระทรวงการคลัง
ธนาคารแห่งประเทศไทย และรัฐบาล

ผมในฐานะเลขาธิการสภาพัฒน์ รู้สึกหนักใจในเรื่อง
วิกฤตเศรษฐกิจนี้ เมื่อมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์กันว่าสภาพัฒน์
ควรทำอย่างไรอย่างนี้ แต่เราทำไม่ได้ตามกระแสเรียกร้อง
อย่างไรก็ตาม ผมขอเรียนว่า สภาพัฒน์ ได้ทำหน้าที่หลัก
อย่างดีที่สุดแล้วในขณะนั้น เราทำแผนฯ ๕ ปี วิเคราะห์
กลั่นกรองโครงการเข้าคณะรัฐมนตรี ดูแหล่งลงทุนรัฐวิสาหกิจ
ติดตามประเมินผลโครงการที่ได้ทำไปแล้ว และสร้างข้อมูล
ระบบเศรษฐกิจ ซึ่งจะบอกได้เฉพาะด้านภาพรวม สำหรับ
งานเฉพาะกิจเมื่อเกิดวิกฤต สภาพัฒน์ได้นำเสนอแผนงาน
ระยะสั้นและระยะยาวในการแก้ปัญหาเรื่องการใช้เงิน
ของรัฐบาล และติดตามผลให้เป็นไปตามนั้น รวมทั้งทำหน้าที่
เป็นฝ่ายเลขานุการให้คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ
เราทำหน้าที่เท่าที่จะทำได้

แนวคิดและหลักการบริหารงานในตำแหน่ง เลขาธิการฯ

ผมบอกตัวเองเสมอว่าเลขาธิการสภาพัฒน์
นอกจากจะเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่ดีที่ต้องบริหารจัดการ
ภายในและบริหารบุคลากรได้เป็นอย่างดีแล้ว จะต้องเป็นผู้ที่มี
ความรู้ความสามารถดี เนื่องจากต้องทำงานเกี่ยวข้องกับ
คนจำนวนมาก งานสภาพัฒน์เกี่ยวข้องกับหลักวิชาการ
เลขาธิการฯ ต้องแม่นในหลักวิชาการ นอกจากนี้ ยังขึ้นอยู่กับ
ปัจจัยภายนอก ๒ ด้านที่สำคัญที่สุด คือ การเมือง ต้องเข้ากับ



การเมืองได้ และการเมืองยอมรับ อีกด้านคือ การต่างประเทศ
เนื่องจากศาสตร์ที่นำมาใช้ตั้งแต่แผนฯ ๑ จนถึงแผนฯ ปัจจุบัน
ส่วนใหญ่เน้นระบบความรู้และเทคโนโลยีมาจากต่างประเทศ
โดยเฉพาะหน่วยงานวิชาการใหญ่ ๆ และแหล่งเงินทุน เช่น
ธนาคารโลก (World Bank) และธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian
Development Bank: ADB) ซึ่งเราใช้เงินกู้เป็นส่วนใหญ่

ผมประเมินตัวเองตลอด ไม่ว่าจะดำรงตำแหน่งอะไร
ผู้ช่วยเลขาธิการฯ รองเลขาธิการฯ ผมใช้ความสามารถ
ของผมใน ๒ เรื่องหลัก คือ หนึ่ง การบริหารภายใน
ผมรู้จักคนสภาพัฒน์ รู้จักองค์กร และรู้เป้าหมายของสำนักงาน
ผมสามารถที่จะบริหารจัดการได้ สอง ความรู้ คนทั่วไป
จะคิดว่าต้องเป็นผู้สำเร็จระดับปริญญาเอกจึงเป็นผู้ที่มีความรู้
มากกว่าคนอื่น ๆ ที่จริงแล้วการจบปริญญาเอกขึ้นไป
เหมือนเป็นหมอเฉพาะทาง มีความรู้พิเศษเชี่ยวชาญด้านใด
ด้านหนึ่ง ผมมีความรู้เรื่องราวได้ประชาชาติ ซึ่งเปรียบ
เหมือนหมอเฉพาะทางเช่นเดียวกัน เชื่อว่าสองเรื่องนี้
เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้ทำงานได้ โดยใช้ความรู้หลัก
เป็นพื้นฐาน

ไม่ว่าจะคุยกับใครเรื่องอะไร ถ้าตอบไม่ได้หรือไปไม่ถึง
ผมสามารถดึงเขาให้เข้ามาในศาสตร์เรื่องปัญหาประชาชาติได้
ในเกมกีฬาเรียกว่า “ต้องดึงเขาให้มาสู่เกมเรา” และต้อง
โฟกัสให้ชัดเจนก่อนที่จะตัดสินใจ เปรียบได้กับการใช้
กล้องถ่ายรูป คือเราต้องดูภาพรวมและองค์ประกอบภาพก่อน
แล้วค่อยโฟกัสตรงไหนเป็นจุดเด่น ตรงไหนเป็นแหล่งที่มา
หรือองค์ประกอบที่สำคัญ เมื่อวิเคราะห์โครงการต้องวิเคราะห์
ภาพรวมก่อน เช่นเดียวกับการปลูกบ้าน ต้องขุดดินก่อน



แล้วฝั่งเข็ม ขึ้นต่อหม้อ โครงสร้าง และหลังคา เหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ผมใช้หลักเศรษฐศาสตร์ในการทำงาน เป็นตัวกลางตรวจสอบข้อเท็จจริง การได้สวนสอบสวน จะช่วยให้ไม่มีความผิดพลาดและมีความชัดเจน

ผลงานฝากไว้ให้ชาวสภาพัฒน์

นอกจากภารกิจอันหนักหน่วงที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ และปรับแผนฯ ๘ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น รวมถึงศึกษาวิเคราะห์ประเมินผลการดำเนินงาน และให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับแนวทางการแก้ไขปัญหาวิกฤตของ IMF เพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจแล้ว ผมยังได้บริหารองค์กรโดยมีผลงานฝากให้น้องๆ ชาวสภาพัฒน์ อาทิหนึ่ง เพิ่มตำแหน่งรองเลขาธิการฯ รองรับภารกิจที่เพิ่มขึ้นของสภาพัฒน์ โดยปรับโครงสร้างหรือระบบการบริหารของสภาพัฒน์ตั้งแต่เป็นรองเลขาธิการฯ ในสมัยท่าน ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เป็นเลขาธิการฯ แต่การดำเนินงานมาประสบผลสำเร็จในช่วงที่ผมดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ คือการปรับให้มีการกระจายความรับผิดชอบในการบริหารไปที่รองเลขาธิการฯ ในสายต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น จากเดิมมีตำแหน่งรองเลขาธิการฯ จำนวน ๕ ท่าน ได้ขยายตำแหน่งรองเลขาธิการฯ เพิ่มขึ้นอีก ๑ ท่าน ซึ่งนับเป็นหน่วยงานที่มีรองเลขาธิการฯ มากที่สุดในช่วงนั้น

โดยเหตุผลของการขยายตำแหน่งดังกล่าว คือ สภาพัฒน์นอกจากจะต้องดูแลรับผิดชอบงานในด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเรื่องแผนและนโยบายในโครงการสำคัญๆ ทั้งประเทศแล้ว ยังต้องรับผิดชอบ

งานด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ทำให้มีงานด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น จึงต้องขอขยายอัตราบุคลากรให้เหมาะสมกับความรับผิดชอบที่มากขึ้นด้วย โดยเน้นในเรื่องของรองเลขาธิการฯ ที่จะมาช่วยในด้านการบริหารภายในองค์กร เพื่อให้การประสานงานภายในองค์กรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และในช่วงนั้นเรานักวิชาการระดับ ๑๑ จำนวน ๑ ท่านเป็นตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะตัว และยังมีกรยกกระดัดจากกองเป็นสำนัก และเพิ่มอัตราของนักวิชาการเพื่อเสริมความต้องการที่มากขึ้น

สอง วางรากฐานพัฒนาฐานข้อมูล เป็นงานที่ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจ โดยผมได้พยายามพัฒนาข้อมูลที่เป็นระบบทางด้านระบบบัญชีประชาชาติได้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตลอดจนพัฒนาคนทางด้านนี้ให้มีประสบการณ์ ซึ่งก็ได้มีการดำเนินการต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการใช้งานด้านการวางแผนและนโยบายอย่างมาก และดีใจมากยิ่งขึ้นเมื่อเห็นว่าได้มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นนักเศรษฐศาสตร์และนักวางแผนที่ดีควรจะวางแผนจากข้อมูลที่เป็นจริงหรือว่าใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ก็ต่อเมื่อเราสามารถที่จะเปรียบเทียบได้ในช่วงเวลา สถานที่ และเปรียบเทียบระหว่างประเทศ ซึ่งข้อมูลโดด ๆ ของประเทศใดประเทศหนึ่งจะไม่มีประโยชน์อะไร นอกจากนี้ เราได้เข้ามามาตรฐานสากลที่เป็นระบบมาตรฐานของยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งนับเป็นเรื่องที่น่าภาคภูมิใจอย่างยิ่ง

ระบบบัญชีประชาชาติครอบคลุมข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจครบทุกด้าน เพราะมีตั้งแต่บัญชีเกี่ยวกับการผลิต การใช้จ่าย และรายได้ เมื่อเราผลิตได้แล้วยังมีแหล่งของเงินทุนที่นำไปใช้ในการผลิต คือทราบรายละเอียดของการผลิตว่ามีต้นทุนเท่าไร จำหน่ายเท่าไร นอกจากนี้ยังมีเรื่องของบัญชีระหว่างประเทศ แสดงถึงการนำเข้า ส่งออก บัญชีเดินสะพัด ซึ่งสามารถจัดการกับข้อมูลการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้อย่างครบวงจร โดยการพัฒนาต่อไปเป็นบัญชีลูก สมมุติว่าเราจะแก้ปัญหาว่ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร เราก็ไปตั้งเป็นบัญชีใหม่ทำการวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม สามารถพัฒนาได้ทุกเรื่องแม้กระทั่งเรื่องพลังงาน ขึ้นอยู่กับว่าเราจะพัฒนาระบบบัญชีอะไรขึ้นมา



สาม พัฒนาการจัดทำ GDP รายไตรมาส พร้อมพัฒนาข้อมูลอื่น ๆ เรื่อง GDP รายไตรมาสเป็นเรื่องที่เข้าใจยากและเป็นสิ่งที่สำคัญ คือ ตัว GDP นั้นเป็นเพียงเทอร์โมมิเตอร์วัดไข้ บอกได้เพียงว่าอาการเป็นอย่างไร มีอุณหภูมิเท่านี้ แต่บอกไม่ได้ว่าเป็นไข้เพราะอะไร การให้ข่าวอย่าไปพูดเพียงตัวเลขตัวเดียว ต้องให้ข้อมูลกับผู้สื่อข่าวว่าเรื่องเหล่านี้เป็นมาอย่างไร ตั้งสมมุติฐานว่าอย่างไร ได้ข้อมูลอย่างไร เมื่อตัวเลขออกมาแล้วแปลว่าอะไร

GDP รายไตรมาสเป็นตัวเลขตัวหนึ่งในหลาย ๆ ตัวที่จะชี้ภาวะทางเศรษฐกิจเท่านั้น และผมคิดว่าเมื่อเวลาเราเผยแพร่ตัวเลข GDP รายไตรมาส ควรจะชี้แจงลักษณะของข้อมูลให้ชัดเจน เช่น สภาพัฒน์ออกตัวเลขไปว่าไตรมาสนี้มี GDP ร้อยละ ๘ แล้วไม่ได้บอกอะไรเลยว่าได้ตัวเลขมาอย่างไร บางคนไม่เข้าใจนำไปพูดแบบผิด ๆ ทำให้สภาพัฒน์เสียชื่อเสียง จึงต้องบอกที่มาที่ไปและความหมายของข้อมูลอย่างชัดเจน และบอกว่าตัวเลข GDP รายไตรมาสนี้จะนำไปชี้เศรษฐกิจไม่ได้ ต้องนำไปประกอบกับข้อมูลหรือตัวเลขอื่น ๆ ด้วย เมื่อบอกผู้สื่อข่าวอย่างชัดเจนแล้ว เขาก็จะเข้าใจ ที่สำคัญเราต้องบอกว่าเราปรับตัวอะไรบ้าง และต่างกับตัวเก่าอย่างไร

ดังนั้นต้องมีความพร้อมในการเขียนที่มาที่ไปของข้อมูล และที่ผมอยากจะบอก คือไม่มีข้อมูลอะไรที่ดีที่สุด มีแต่ข้อมูลที่ดีกว่าและดีกว่าเรื่อย ๆ ไม่มีวันเจอข้อมูลที่ดีที่สุด ต้องพัฒนาข้อมูลไปเรื่อย ๆ

อย่างไรก็ตาม GDP ตัวเดียวคงไม่สามารถชี้ได้ว่าเศรษฐกิจจะเป็นอย่างไร ต้องไปสร้างแบบจำลอง (Model) ที่จะสามารถคาดเดาต่อไปข้างหน้าด้วย ต้องนำข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ และวงจรธุรกิจมาพิจารณาประกอบร่วมกัน ตัวเลข GDP รายไตรมาสตัวเดียวช่วยอะไรไม่ได้มาก ต้องนำมาประกอบหลายตัว

สี่ จัดให้มีสำนักวิชาการในสภาพัฒน์ ด้วยงานสภาพัฒน์ต้องใช้ข้อมูลทางวิชาการมาก ขณะเดียวกันบุคลากรของเราจำเป็นต้องมีความรู้ทางวิชาการมากขึ้น เนื่องจากเราต้องกำกับและประสานงานเกี่ยวกับวิชาการที่เราไปจ้างเขาทำ นอกจากนี้ ยังต้องมีความเข้าใจในผลการวิจัยที่ได้ศึกษาและนำมาใช้ประโยชน์ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด สภาพัฒน์จึงเคยมีนโยบายให้ร่วมนักวิชาการที่ประจำอยู่ตามกองต่าง ๆ และตั้งเป็นสำนักวิชาการ ทำหน้าที่ประสานงานทางด้านวิชาการและเข้าไปร่วมปฏิบัติงานวิจัยกับทีมงานที่จัดจ้าง ซึ่งจะช่วยให้ได้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น คือขณะที่เจ้าหน้าที่เข้าไปสัมผัสกับงานวิจัย จะช่วยให้สามารถดึงผลการศึกษาหรือความรู้จากงานวิจัยมาใช้ได้ทันที ไม่ต้องรอเวลาจนโครงการวิจัยสำเร็จ

สำนักวิชาการนี้ทำหน้าที่คล้าย ๆ กับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) แต่ไม่ต้องลงทุนทำเองทั้งหมด มีจุดมุ่งหมายหลักในการสร้างองค์ความรู้และเจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านบริหารมานาน หากมีปัญหาสามารถสับเปลี่ยนตำแหน่งไปทำงานทางด้านที่ถนัดได้



หรือผู้ทำงานวิชาการอยู่แล้วแต่ต้องการไปบริหารงานก็สามารถปรับเปลี่ยนได้เช่นกัน โดยขณะนี้สภาพัฒน์ได้มีการจัดตั้ง “สถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา” (Institute of Public Policy and Development) ซึ่งอยู่ภายใต้มูลนิธิพระยาสุริยานุวัตร เพื่อสนับสนุนบทบาทการทำงาน ก็นับเป็นเรื่องที่ดี

ห้า ปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัย ในช่วงที่ผมเป็นเลขาธิการฯ ได้ปรับปรุงห้องสมุดสภาพัฒน์ที่อยู่ อาคาร ๓ ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น และยังมีเจตนารมณ์ให้ย้ายไปอยู่ที่อาคาร ๔ ที่ตั้งอยู่ริมถนนหลานหลวง เพื่อให้โอกาสประชาชนได้ใช้บริการของห้องสมุดนี้ด้วย เป็นการเผยแพร่ความรู้ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแก่สาธารณชน ซึ่งท่านเลขาธิการฯ อำนวย กิตติอำพน ได้ดำเนินการต่อให้แล้ว

รำลึกถึงท่านเลขาธิการฯ กฤษฎา สมบัติศิริ



ผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จที่ให้การสนับสนุนทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ที่ช่วยให้ผมสามารถวางระบบบัญชีประชาชาติให้แก่สภาพัฒน์ได้นั้นคือท่านเลขาธิการฯ กฤษฎา

สมบัติศิริ ผมมีความผูกพันกับท่านมาก ทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว และโดยส่วนตัวนั้น ท่านเป็นอาจารย์ของผมที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเมื่อมาทำงานที่สภาพัฒน์ นอกจาก ท่านรองฯ ประกอบ จวงพานิช ที่เป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงแล้ว ท่านเลขาธิการฯ กฤษฎายังเป็นผู้บริหารอีกท่านหนึ่งที่ทำให้การดูแลและให้ความรู้แก่ผมมาตลอด โดยท่านได้มีส่วนแนะนำและสนับสนุนให้ผมไปอบรมเกี่ยวกับระบบบัญชีประชาชาติ (National Accounts System) ที่ Office of Economic Business, Department of Commerce กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในขณะนั้นท่านเป็นหัวหน้ากองโครงการเศรษฐกิจ ได้ไปดูงานและเข้าหลักสูตรอบรมของธนาคารโลก กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ด้วย ผมเลยได้ใกล้ชิดกับท่านในช่วงนั้น

และเมื่อผมย้ายจากกองบัญชีประชาชาติไปเป็นหัวหน้าฝ่ายวางแผนอุตสาหกรรม กองโครงการเศรษฐกิจ

ท่านก็ได้ส่งผมไปเข้าร่วมอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวกับ Industrial Project Analysis ที่ธนาคารโลก กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ซึ่งความรู้ทั้ง ๒ หลักสูตรที่ท่านได้สนับสนุน ช่วยให้ผมสามารถพัฒนางานที่รับผิดชอบในสภาพัฒน์ได้เป็นอย่างดี

ท่านเลขาธิการฯ กฤษฎา รับราชการที่สภาพัฒน์ตั้งแต่เริ่มตั้งสำนักงาน โดยมีส่วนในการวางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๕ เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้มีการริเริ่มจัดทำตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) สำหรับผลิตภัณฑ์ ๑๘๐ สาขาการผลิต โดยให้ดำเนินการเป็นโครงการร่วมระหว่างสภาพัฒน์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ และ Institute of Developing Economy (IDE) ประเทศญี่ปุ่น โดยได้ประกาศใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตประจำปี ๒๕๑๘ เป็นครั้งแรก ซึ่งตารางนี้มีประโยชน์ต่อการวางแผนมาก เป็นการปรับปรุงวิธีจัดทำข้อมูลสถิติเชิงเศรษฐกิจที่เป็นระบบมากที่สุดเป็นครั้งแรกของประเทศไทย นับว่าท่านมีส่วนในการสร้างสภาพัฒน์ตั้งแต่ยังเป็นหน่วยงานเล็ก ๆ ให้ก้าวมาจนถึงทุกวันนี้

แนวคิดการปรับบทบาทและโครงสร้างสภาพัฒน์

แผนพัฒนาฯ ไม่จำเป็นจะต้องมีระยะเวลา ๕ ปีเสมอไป ตัวอย่างเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่ได้ทำง่าย ๆ ระยะเวลาเพียง ๔-๕ ปีไม่มีทางทำสำเร็จ สภาพัฒน์จึงควรปรับปรุงแนวทางในการทำแผนให้มีการกำหนดระยะเวลาว่าเป็นแผนระยะสั้นหรือระยะยาว ซึ่งแผนบางแผนต้องเป็นแผนระยะยาว เช่น แผนเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินหรือการพัฒนาคน เราจะบอกได้ว่า ๕ ปี จะพัฒนาคนอย่างไร ๕ ปีหลังคุณจะทำอะไร ถ้าเป็นอย่างนี้ผมว่าจะช่วยให้สภาพัฒน์มีเป้าหมายที่ชัดเจนโดยการจัดทำแผนระยะสั้น ควรให้สอดคล้องกับสถานการณ์และการบริหารของรัฐบาลแต่ละชุด ส่วนการช่วยรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายบริหาร เช่น เรื่องงบประมาณของรัฐบาลก็ยังจำเป็นต้องอยู่ เนื่องจากรัฐวิสาหกิจมีการลงทุนสูง

นอกจากนี้ ควรเน้นเรื่องการวางแผนส่วนรวม ซึ่งหมายถึง การกำหนดภาพรวมของเศรษฐกิจในปัจจุบันและอนาคต โดยการวางแผนนโยบายการเงินการคลัง การลงทุน อัตราเงินเฟ้อที่เหมาะสม เมื่อกล่าวถึงกรอบของการวางแผนในรายสาขาโครงการต่าง ๆ ผมอยากให้สภาพัฒน์ทำหน้าที่ในการพิจารณาว่าการลงทุนเหมาะสมตามแผนที่วางไว้



หรือไม่ และจะทำให้สถานการณ์การเงินการคลังเปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อยเพียงใด ต้องคอยทักท้วงว่า จะทำให้เกิดเงินเฟ้อมากขึ้นแค่ไหน กระทั่งต่ออุลบัญชีเดินสะพัดหรือไม่ ส่วนในเรื่องของการนำไปปฏิบัติในภาพรวม ในรายสาขา และวิเคราะห์โครงการ ควรเป็นหน้าที่ของกระทรวงต่าง ๆ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ดูแลอยู่แล้วมากมาย

ฝากสภาพัฒน์... คงบรรยากาศการทำงานที่อบอุ่น เสริมสร้างการบริหารองค์กรแบบองค์รวม

บรรยากาศการทำงานที่สภาพัฒน์ต่างจากหน่วยงานอื่น เนื่องจากเจ้าหน้าที่สภาพัฒน์ส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการ มีประสบการณ์สูง ทำงานเป็นทีมด้วยความเข้าใจกัน อยู่กันอย่างพี่น้อง มุ่งไปที่

การให้ความรู้และประสบการณ์ที่ดีมีคุณภาพ และสามารถนำประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานไปใช้ได้เป็นอย่างดีหากต้องย้ายไปอยู่ที่อื่น

อย่างไรก็ตาม ผมเห็นว่าสภาพัฒน์ควรมีโครงสร้างบุคลากรให้เป็นระบบคล้ายกับธนาคารแห่งประเทศไทยหรือกระทรวงการต่างประเทศที่มีการจัดหาคู่มือการส่วนรวม แล้วจึงจัดลง ในหน่วยต่าง ๆ ตามพื้นฐานงานของสภาพัฒน์ เช่น ในด้านการศึกษาภาวะเศรษฐกิจ บัญชีประชาชาติ การพัฒนารายสาขาการวิเคราะห์

โครงการ แล้วให้ทุกคนได้มีโอกาสทำงานหมุนเวียนสำนักละ ๓ เดือน เมื่อเห็นตรงไหนเหมาะสมที่สุดจึงให้ทำงานตรงนั้น การดำเนินการดังกล่าวนี้ เรียกว่าการบริหารจัดการองค์กรแบบส่วนรวม ไม่ใช่แต่ละสายงานจัดการกันเองแบบแยกส่วน

ที่สำคัญที่สุดจะต้องมีระบบการฝึกอบรมภายในองค์กร จัดสรรคนที่เหมาะสมไปฝึกอบรม หรือไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก และจัดครูมาสอนภาษาอังกฤษ กรณีต้องการองค์ความรู้เฉพาะเรื่องก็ต้องจัดให้เจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกอบรมหมุนเวียนอยู่เสมอ เพราะว่าวิชาการใหม่ ๆ มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการวางแผนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจและสังคม จึงควรส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งต้องหาประสบการณ์จากประเทศ

ต่าง ๆ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วหรือที่กำลังพัฒนาว่า มีการวางแผนกันอย่างไร เพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในสาขาที่ตนเองกำลังทำงานอยู่ หรือเพื่อการทำงานในระดับสูงที่กำลังจะก้าวขึ้นไป

กำหนดจุดยืน...นำสู่ความเข้มแข็งของสภาพัฒน์

สิ่งที่เป็นจุดอ่อนของสภาพัฒน์คือการบริหาร ในช่วงที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการปฏิรูปประเทศ รวมถึงปฏิรูประบบราชการ จึงควรใช้โอกาสนี้ปฏิรูปสภาพัฒน์ วางระบบสภาพัฒน์ว่าจะทำงานอะไรและอย่างไรในอนาคต เป้าหมายของสภาพัฒน์จะไปอยู่ตรงไหน ต้องพิจารณาว่าบุคลากรที่มีอยู่ปัจจุบันและการจัดองค์กรเป็นไปเพื่อเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ถ้าไม่ใช่ต้องกล้าที่จะปรับ เช่น สำนักหรือกองต่าง ๆ หากไม่จำเป็นหรือไม่สมควรยกเลิก รวมถึงการจัดคนใหม่ คนที่ไม่เหมาะสมให้โยกย้าย ซึ่งการจะทำให้ทั้งองค์กร ต้องยอมรับร่วมกัน

นอกจากนี้ ในสมัยผม ผู้บริหารทำงานภายนอกสำนักงานมากเกินไป จนไม่มีเวลาคิดเรื่องบริหาร ผมเคยสำรวจและทำสถิติ ตั้งแต่ผู้อำนวยการกองขึ้นไปจนถึงผู้ช่วยเลขาธิการฯ ร้อยละ ๘๐ ออกไปประชุมข้างนอก ร้อยละ ๒๐ กลับมาโทรศัพท์กับรับแขกแทบไม่มีเวลาในการบริหาร หรือมีแต่น้อยมาก ซึ่งโดยแท้จริงแล้วนักบริหารต้องคิดทั้งวัน อะไรเป็นจุดอ่อน จุดแข็ง จะบริหารงานและดูแลลูกน้องอย่างไร รวมไปถึงการปฏิรูประบบราชการ ต้องมีข้อกำหนด หรือ Term of Reference ของแต่ละงาน ให้ชัดเจน อะไรเป็นหน้าที่ของใครไม่ใช่ว่าพอรู้เป็นหน้าที่ของใครค่อยเรียกประชุม เนื่องจากสภาพัฒน์เป็นหลักในการประชุมทุกเรื่อง ผมคิดว่า ประเทศไทยมีการประชุมและคณะกรรมการมากที่สุดในโลก ซึ่งมีคนที่ทำงานอยู่ในองค์กรระหว่างประเทศเคยยืนยันว่ามา ขอบพบผู้บริหารประเทศไทยไม่เคยได้พบ มาที่ไรท่านออกไปประชุมทุกที่ ซึ่งรวมถึงตัวผมด้วย

เมื่อครั้งที่ผมเป็นหัวหน้าฝ่ายอุตสาหกรรม ผมพยายามทำตามระบบที่ผมคิด อยู่กองบัญชีประชาชาติ เรียกว่าเฝ้าหลักอยู่แล้ว ไม่ได้ไปประชุมกับใครเขาข้างนอก



เพราะฉะนั้น จะใช้การประชุมที่เรียกว่า Technical Staff บ่อยหรือทุกวัน ในช่วงบ่ายเป็นช่วง Coffee Break เราจะเรียกประชุม Staff ว่าวันนี้ไปไหนมา เป็นอย่างไร ประมาณ ๔ โมงเย็น ดื่มน้ำกาแฟและคุยกัน ให้ความเป็นกันเอง ทำงานเป็นทีม อะไรดีไม่ดีก็พูดกัน ทำให้ใกล้ชิดสนิทสนมกัน พยายามทำให้รู้สึกที่เราทำงานเป็น Team Work เราคือพี่น้อง เรื่องส่วนตัวก็เรื่องส่วนตัว เรื่องงานก็เรื่องงาน

ผมได้ทราบว่าเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๘ มีการจัดการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นกลุ่มอดีตผู้บริหาร กับผู้บริหารของสภาพัฒน์ในขณะนั้น และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสภาพัฒน์ เป็นการสัมมนาที่แสดงให้เห็นถึงความจริงใจที่จะคุยกัน มีความห่วงใย สภาพัฒน์ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ปรับเปลี่ยนแนวคิดและทัศนคติให้เป็นทัศนคติที่ดีต่อกัน มองโลกในแง่ดี ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ดี

ผมคิดว่าหากมีโอกาสได้ศึกษาและปฏิบัติได้แม้เป็นบางส่วนของ “ปฏิญญาเขื่อนเขาแหลม” ซึ่งจัดทำขึ้นในสมัยที่ผมเป็นเลขาธิการฯ เป็นเหมือนตำราว่าประชาคมสภาพัฒน์ควรจะปฏิบัติอย่างไร ให้มีความเชื่อมั่นในการทำตามปฏิญญานี้ จะช่วยสร้างสภาพัฒน์ให้มีความเข้มแข็งเป็นปึกแผ่น เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป และเป็นองค์กรหลักเพื่อเสริมสร้างภาคีการพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างให้คนสภาพัฒน์มีความรักและภาคภูมิใจในองค์กร

ในท้ายที่สุด การจะสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในสภาพัฒน์ เราต้องไม่แพ้อำนาจของนักการเมืองต้องเอาความดีสู้กับนักการเมืองให้ได้ อย่าไปหลงไหลในอำนาจของนักการเมืองนัก เราต้องทำงานเพื่อสภาพัฒน์ของเรา





นักคิดและแกนนำ
ร่วมจัดทำแผน

.....
ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์

พุทธรองคุณวุฒิ ระดับ ๑๑

ธรรมาภิบาล การพิทักษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับ ๑๑

คนแรกและคนเดียวของสภาพัฒน์ ผู้มากด้วยประสบการณ์ในการพัฒนาประเทศ ท่านเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศตั้งแต่ยุคเริ่มต้น การทำแผนฯ โดยเป็นผู้จัดทำแนวความคิดการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ และเป็นแกนนำสำคัญท่านหนึ่งของสภาพัฒน์ที่ร่วมผลักดันแนวคิดให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ได้สำเร็จในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘

ท่านเคยดำรงตำแหน่งเลขาธิการมูลนิธิพัฒนาไท สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อีกทั้งดำรงตำแหน่งในราชการพิเศษที่สำคัญ อาทิ กรรมการพัฒนาระบบราชการ (ทำงานเต็มเวลา) กรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย ประธาน อ.ก.พ.ร. ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมของระบบราชการ อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการทบทวนและปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการด้านสังคม รวมทั้งยังเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ในปี ๒๕๕๗ ด้วย



สภาพัฒน์มีบรรยากาศการทำงานที่กันสมัย อย่างเป็นธรรมชาติ

สภาพัฒน์ในยุคที่ผมเข้าทำงานเมื่อประมาณ ๔๐-๕๐ ปีก่อน เป็นหน่วยงานทันสมัยล้ำยุค เต็มไปด้วยคนรุ่นใหม่ของประเทศผู้มีความรู้และมีทัศนคติค่อนข้างจะเสรีนิยม มองโลกกว้าง ผมจึงได้มาอยู่ในท่ามกลางองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ไม่มีพรมแดน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการบริหารงานในแนวราบ เต็มไปด้วยข้าราชการมีอาชีพและล้วนแล้วแต่จบการศึกษาจากประเทศที่มีความคิดแบบสากล

ทำงานกันอย่างไม่มีติดมันในระบบราชการมากนัก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในแนวราบ เจ้านายกับลูกน้อง

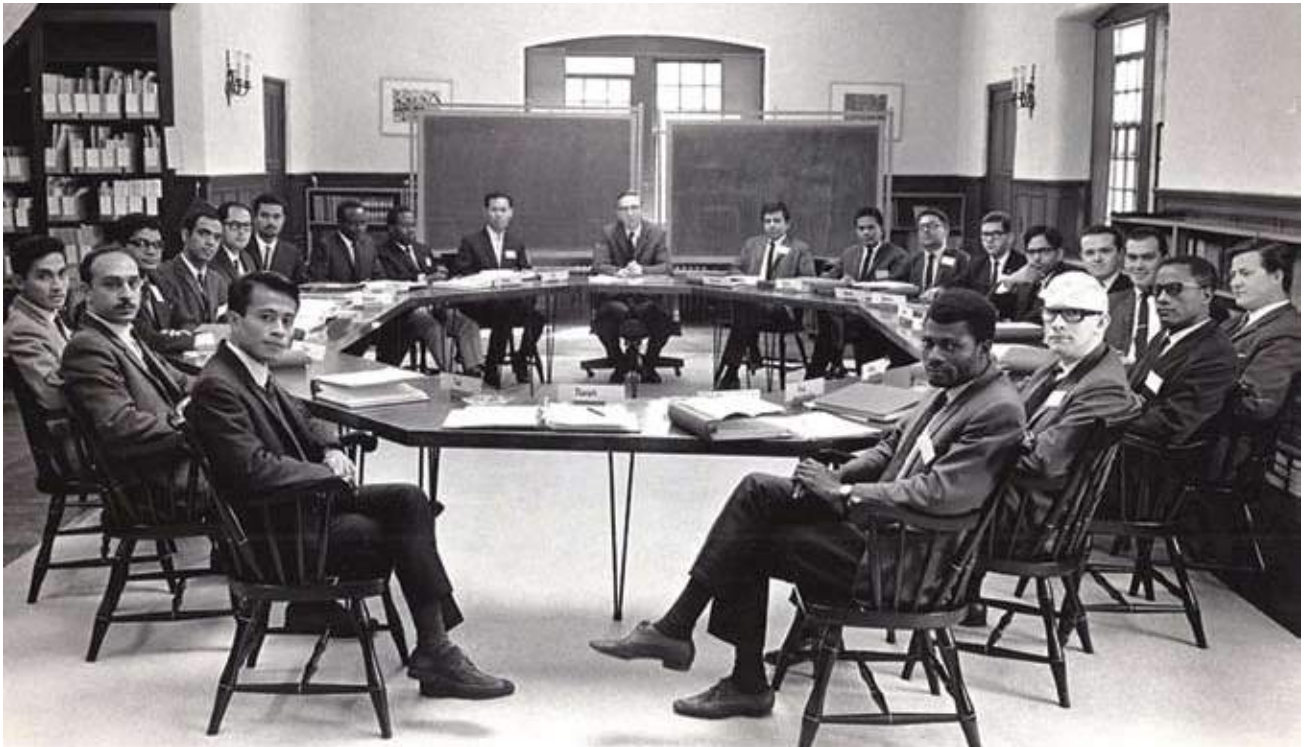


พบกันเกือบทุกวันทั้งที่โรงอาหาร ตั้งแต่ระดับท่านเลขาธิการลงมาถึงลูกเล็กเด็กแดงชั้นผู้น้อย บรรยากาศเรียกว่าไม่มีเจ้าขุนมูลนาย อาจเป็นหน่วยงานเดียวในประเทศไทยในขณะนั้นที่มีความทันสมัย ปรับตัวเข้าสู่โลกยุคใหม่แห่งความเป็นตะวันตก กลายเป็นองค์กรที่มีวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ที่สามารถผลิตข้าราชการที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศมาจนถึงทุกวันนี้

บทบาทสภาพัฒน์ในยุคก่อนแผนฯ ๘

ผมเข้ามารับราชการที่สภาพัฒน์ในยุคของสงครามเย็น ยุคหลังจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เรียนรู้โดยส่วนตัวว่า สภาพัฒน์สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ของประเทศและของโลกได้อย่างดี ในยุคนั้นเมื่อพูดถึงการพัฒนาประเทศ ก็มีความหมายถึงการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยึดเป้าหมายการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ซึ่งส่งผลให้ช่วงเวลาของแผนพัฒนาฉบับที่หนึ่งมาจนถึงแผนพัฒนาฉบับที่เจ็ด เศรษฐกิจไทยขยายตัวในอัตราเฉลี่ยสูงอย่างต่อเนื่อง

บางคนบอกว่าสภาพัฒน์ทำไม่จึงให้ความสำคัญมุ่งแต่เป้าหมายเรื่องเศรษฐกิจการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ หรือ Gross National Product (GNP) ต้องบอกว่า



จำเป็น ในช่วงแรกของการพัฒนาถ้าเราไม่เร่งรัดการลงทุน ไม่สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้จากการมีงานทำ ของคนส่วนใหญ่ เราจะไม่มีวันนี้ วันที่ประเทศก้าวพ้น จากความเป็นประเทศด้อยพัฒนาเข้าสู่ประเทศกำลังพัฒนา สักส่วนคนจนลดลง

แผนฯ ๘ จุดเปลี่ยนของการพัฒนาประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ การประเมินผลการพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมา สรุปได้ว่า ประเทศอยู่ในสภาพที่เรียกว่า “เศรษฐกิจดี แต่สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” จึงต้องมีการปรับแนวทางใหม่

ในการพัฒนาประเทศ ให้คนไทยในทุกสาขาอาชีพ มีส่วนร่วมในการวางแผนตั้งแต่เริ่มต้น ปรับเปลี่ยน การพัฒนาจากมุ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจ ไปสู่ การพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง ปรับกระบวนการ วางแผนไปสู่วิธีการพัฒนาแบบองค์รวม เน้นคน เป็นศูนย์กลางตั้งแต่ต้น แทนการวางแผน แยกออกมาเป็นรายสาขาก่อนแล้วนำมารวมกัน ที่หลัง

ถือว่าแผนฯ ๘ มีวิสัยทัศน์ในการปรับทิศทางการพัฒนาประเทศใหม่ เป็นการปรับตัวครั้งใหญ่ ในการพัฒนาประเทศ ปรับทั้งวิธีคิดกระบวนการทัศน์

รวมทั้งกระบวนการจัดทำแผน





“คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” แนวคิดใหม่ ของแผนฯ

ความคิดเรื่องคนเป็นศูนย์กลาง ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ชัดเจนเลยว่าเราพูดถึงการปรับเปลี่ยนวิถีคิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจ มาเป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับคนเป็นลำดับแรก การพัฒนาในลักษณะนี้เป็นกระบวนการที่เป็นองค์รวมในทุกมิติ เป็นพลวัตร มีแรงขับเคลื่อนด้วยตนเอง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประชาชนได้รับโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาภายใต้บรรยากาศที่อำนวย ซึ่งหมายถึงการพัฒนาโดยคน ของคน เพื่อคนอย่างแท้จริง

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ เป็นตัวอย่างของแผนยุทธศาสตร์หรือแผนชี้นำ การพัฒนาประเทศในระยะยาวมิใช่แผนแบบพิมพ์เขียวที่กำหนดรายละเอียดทุกอย่างแบบตายตัว ลึกลงไปถึงแผนงาน โครงการ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ที่เรียกว่า เป็นยุทธศาสตร์นั้น มีหลักการสำคัญในการชี้นำทิศทางการพัฒนาประเทศ

ที่สำคัญที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วน รวมสามประการใหญ่ๆ ดังนี้คือ

๑. ชี้นำวิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายสุดท้ายที่พึงปรารถนาของประเทศในระยะยาว ว่าจะร่วมกันเดินทางไกลกันไปสู่จุดหมายปลายทางอะไรในเวลาเท่าไร ในกรณีของแผนฯ ๘ วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน ความอยู่ดีมีสุข อย่างสมดุลและยั่งยืนของคนไทย

๒. ชี้นำค่านิยมการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง แบบบูรณาการภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงพระราชทานให้บรรจุไว้ในแผน

๓. ชี้นำแนวทางการแปลงแผนออกสู่ภาคปฏิบัติ ออกเป็นนโยบายมาตรการแผนงานโครงการทั้งในส่วนกลาง พื้นที่ภูมิภาค และท้องถิ่น ด้วยการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกฝ่าย เชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายเดียวกันออกเป็นสองแนวทางคือ (๑) การสร้างพลังอำนาจของประชาชนให้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ (Empowering) และ (๒) การปฏิรูปสถานะแวดล้อมของระบบเศรษฐกิจ สังคม การบริหารราชการ ให้เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของประชาชน

กล่าวโดยสรุปคือ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศในวิถีใหม่ ที่สามารถตอบได้ชัดเจนว่าเราจะพัฒนาประเทศไปสู่จุดหมายอะไร นั่นก็คือ “ความร่มเย็นเป็นสุข” หรือความอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืนของประชาชนส่วนใหญ่ หรือ “เราจะไปไหนกัน” ไปกันอย่างไร ด้วยค่านิยม ปรัชญานำทาง และแนวทางในการปฏิบัติกันอย่างไร สภาพพัฒนามีบทบาทสำคัญที่จะต้องพยายามชี้ทิศทางให้ชัด ให้รู้ว่าเราจะไปไหนกัน และเวลาเดียวกันก็ให้คำตอบชัดเจนว่าเราจะเดินทางไปสู่จุดหมายนั้นได้อย่างไร แม้ว่าสภาพพัฒนามิใช่หน้าที่ในการลงมือเป็นผู้ปฏิบัติ แต่ก็ควรที่จะมีบทบาทในการทำหน้าที่ประสานงาน ชี้นำแนวทางการดำเนินงาน สร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนลงลึกไปในชั้นรายละเอียดในระดับปฏิบัติในแต่ละภูมิภาคและพื้นที่กับกระทรวง ทบวง กรม และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ โดยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการระดมสมองร่วมกันด้วย.



ความท้าทายของสภาพัฒน์ขณะนี้ คือข้าราชการรุ่นใหม่จะต้องมีทักษะที่สำคัญคือการทำหน้าที่ต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกฝ่ายในการวางแผนระดับพื้นที่ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีทักษะในเรื่องนี้มากยิ่งขึ้น

ความท้าทายในอนาคตของสภาพัฒน์

ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับมหันตภัยโรคระบาดโควิด ๑๙ ที่ยังไม่มีทีท่าจะบรรเทาลง และส่งผลกระทบนำโลกเข้าสู่ยุค “นิวนอร์มัล” (New Normal) หรือ “ความปกติใหม่” ที่ก้าวผ่านยุคโลกาภิวัตน์ไปแล้ว จึงจำเป็นต้องทบทวนทั้งวิธีคิดและวิธีการทำงานว่าเราควรจะปรับตัวกันอย่างไรในโลกยุคใหม่ เพราะอนาคตต่อไปนี้จะไม่มีการกำหนดด้วยอดีตอีกแล้ว

ก่อนเกิดวิกฤตโควิด ๑๙ ประเทศไทยเรายังติดอยู่ในกับดักของประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ปานกลางไม่สามารถแก้ไขปัญหาในเชิงโครงสร้างที่ทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกลดลง เศรษฐกิจโดยรวมต้องอาศัยรายได้จากการส่งออกและบริการท่องเที่ยวเป็นหลัก ยังไม่สามารถปรับโครงสร้างการผลิตในประเทศให้มีความสมดุลและพึ่งตนเองได้ ในขณะเดียวกันช่องว่างของรายได้ ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมยังคงเป็นปัญหาใหญ่

ในเชิงโครงสร้างของประเทศ

ผลกระทบจากโรคระบาดโควิด ๑๙ ทำให้เศรษฐกิจโลกรวมทั้งไทยเราเข้าสู่ภาวะถดถอยส่งผลกระทบต่อคนยากจน ในธุรกิจรายย่อยขนาดเล็ก ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ที่ต้องว่างงานขาดรายได้มากกว่าในครั้งเกิดวิกฤติต้มยำกุ้ง ซึ่งคนรวยและธุรกิจขนาดใหญ่รับผลกระทบได้รับความเดือดร้อนจากภาวะล้มละลายมากกว่า จึงคาดได้ว่าช่องว่างของรายได้จะทวีความรุนแรงที่จะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่มากยิ่งขึ้น ปัจจุบันธุรกิจขนาดเล็กเป็นโครงสร้างสำคัญของเศรษฐกิจไทยมีจำนวนประมาณ ๓ ล้านราย มีการจ้างงานถึง ๑๒ ล้านคน

โลกยุคนิวนอร์มัล ต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ มากมาย แม้คาดกันว่าโควิด ๑๙ อาจเบาบางลงได้ในสองปี แต่เราอาจต้องเผชิญกับโรคระบาดใหม่ ๆ อีกเป็นระลอก จึงจำเป็นต้องปรับทั้งวิธีคิดและการบริหารการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับสถานะความเป็นจริงในยุคใหม่ด้วยวิธีการสร้างความสมดุลระหว่างมิติสุขภาพกับมิติเศรษฐกิจ ที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายความอยู่ดีมีสุข หรือ Well Being ของสังคมตามแนวคิดคนเป็นศูนย์กลางด้วยวิธีการสร้างพลังอำนาจของชุมชนที่มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม

ในโลกที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารในโลกทางกายภาพ ที่กินร้อนช้อนกลาง ล้างมือ สวมหน้ากาก เว้นระยะห่าง กับโลกในไซเบอร์ได้อย่างไร้พรมแดน เป็นโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เกิดสุขภาวะ โดยเฉพาะในกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไทยเรามีความเข้มแข็งได้เปรียบอยู่แล้ว โดยเฉพาะในด้านการรักษาพยาบาล การดูแลสุขภาพ ป้องกันโรค การแพทย์





แผนไทย การสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร เป็นครัวของโลก การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและมรดกทางด้านวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งการจัดการบริการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

ทักษะในการใช้การจัดการกับข้อมูลข่าวสารเพื่อแสวงหาความรู้ จัดการความรู้ และประกอบกิจกรรม การผลิต การบริโภค ธุรกิจทางออนไลน์ เพื่อสร้างสุขภาวะ หรือ Well-Being จำเป็นยิ่งต่อทุกกลุ่มอายุในสังคม

ทุนทางสังคมมีความสำคัญยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมายสุขภาวะ เกิดจากความเชื่อมั่นศรัทธา ไว้วางใจ พึ่งพิงอิงกัน ในสังคมประกอบด้วยตัว E สามตัวคือ **Empathy** ความเข้าใจกัน รับฟังความคิดแลกเปลี่ยนข้อมูลสะท้อนปัญหาซึ่งกันและกัน **Empower** การมีส่วนร่วมในการคิดอ่านวางแผนการตัดสินใจของทุกฝ่าย เกิดเป็นสังคมแห่งความรู้ และ **Engagement** การให้ประชาชนร่วมแปลงแผนสู่การปฏิบัติในฐานะเป็นเจ้าของกิจกรรมการพัฒนาอย่างแท้จริง ร่วมเป็นเจ้าของการพัฒนา โดยใช้หลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”



ถ้าเรามองกันในอนาคต เราจะเห็นโอกาสในการรับมือกับความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกยุคนวัตกรรม อันจะช่วยให้มีชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืน มีคุณภาพมากขึ้น โดยไม่ต้องเพิ่มความทุกข์ยาก จมติดอยู่ในกับดักของแนวทางการพัฒนาแบบเดิม ๆ ที่ไม่สมดุลพอเพียง ในสภาพที่ ยิ่งเศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน

ทั้งหมดนี้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ พระราชนิพนธ์ไว้ เป็นมรดกที่ล้ำค่าที่จะช่วยให้เราอยู่รอดปลอดภัยได้



A full-length portrait of an elderly man with short, light-colored hair and glasses. He is wearing a dark grey suit, a white shirt, and a light blue tie. He is standing in a room with a green door frame behind him. To his left, there is a warm, glowing light source, possibly a lamp, and a window with sheer curtains. To his right, there is a window with dark shutters. The overall atmosphere is warm and formal.

ผู้พลีกวักฤตเป็นโอกาส
น้อมนำปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงสู่แฟนฯ ๙
.....

สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่น
เลขาธิการฯ ลำดับที่ ๑๑



สรสเรณ วงค์เชอุม ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในช่วงปี ๒๕๔๒-๒๕๔๕ ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังวิกฤติเศรษฐกิจครั้งใหญ่ของประเทศไทย ที่รู้จักกันดีในชื่อ “ต้มยำกุ้ง” เมื่อปี ๒๕๔๐ ท่านสามารถนำพาสภาพัฒน์ให้เข้าไปร่วมแก้ไขปัญหาของประเทศให้เบาบางลง และพลิกวิกฤตครั้งนั้นให้กลายเป็นโอกาสในการน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ

ภายหลังลาออกจากราชการเมื่อต้นปี ๒๕๔๕ ท่านสรสเรณได้ทำงานกับภาคเอกชน และช่วยงานในมหาวิทยาลัยในฐานะอาจารย์พิเศษที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งได้รับเชิญให้เข้าร่วมรัฐบาล พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ในตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

ในโอกาสนี้ ทีมงานจัดทำหนังสือ “๗ ทศวรรษ สภาพัฒน์” ได้มีโอกาสเรียนสัมภาษณ์ท่านเกี่ยวกับการกิจและบทบาทสำคัญในการวางแผนพัฒนาประเทศ ช่วงที่ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ สศช. รวมทั้งขอคำแนะนำต่อแนวทางการดำเนินงานของ สศช. ในอนาคต

ประมวลพระราชดำริสเป็นนิยาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

ผมเป็นเลขาธิการสภาพัฒน์เมื่อปี ๒๕๔๒ ปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงนั้นคือวิกฤติเศรษฐกิจที่เรียกกันว่า “ต้มยำกุ้ง” ซึ่งเกิดมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ช่วงประกาศใช้แผนพัฒนา ฉบับที่ ๘ ขณะนั้นเป็นช่วงเวลาที่เริ่มจัดทำแผนพัฒนา ฉบับที่ ๙ ซึ่งมีความแตกต่างจากแผนพัฒนา ฉบับอื่นอยู่เรื่องหนึ่งคือต้องคำนึงด้วยว่าเมื่อเกิดวิกฤติแล้วจะอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางหรือปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศไม่ให้กลับไปสู่วิกฤติอีก

คณะกรรมการบริหารสภาพัฒน์ในขณะนั้นมีศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต เป็นประธาน อีกท่านที่มีบทบาทสำคัญคือท่านพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา ซึ่งเป็นกรรมการ ได้ให้ความคิดว่าควรมีปรัชญาหรือแนวทางที่กำหนดเป็นหลักหรือทิศทางในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเราตระหนักได้ว่าในช่วงตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงหลายครั้ง ซึ่งคนอาจไม่เข้าใจว่าคืออะไร เราจึงนำมาประมวลและวิเคราะห์ดู และเห็นพ้องกันว่า



เราควรน้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ตั้งแต่ปี ๒๕๑๖ ซึ่งพบว่าหลายวาระที่พระองค์มีพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตของประชาชน เราจึงได้รวบรวม สกัด และเขียนออกมา ทำเช่นนี้อยู่หลายรอบ จนได้ประมาณครึ่งหน้ากระดาษกว่า ๆ ว่าถ้าจะวางแนวทางให้ประเทศพัฒนานั้น ควรเป็นอย่างไร

ซึ่งจริง ๆ แล้ว ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของประชาชน เพื่อไม่ให้กลับไปสู่วิกฤติอีกครั้งหนึ่ง หลักการใหญ่คือทำให้คนรู้จักพอ ไม่โลภมาก



รู้จักประมาณตน ถ้าใครเข้าใจและดำเนินชีวิตในกรอบนี้ คงไม่มีปัญหาว่าตัวเองจะล้มละลาย ดังนั้น ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่รวบรวมมาแล้ว จึงเป็นเรื่องของความพอประมาณ มีเหตุมีผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน

ภายหลังประชุมกันหลายรอบ คณะกรรมการบริหารสภาพัฒน์ที่มี ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ ทานพารณ ทานฉลองภพ สุสังกรกาญจน์ และศาสตราจารย์พิเศษ อัมมาร สยามวาลา ได้ช่วยกันดู โดยมีท่านเชาวน์ ณศีลวันต์ องคมนตรีในเวลานั้น เป็นหลักใหญ่ในการนำสิ่งที่เราสกัดออกมาขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่ออัญเชิญเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผน ซึ่งพระองค์ได้พระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยโดยทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขและพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ สศช. นำไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของสำนักงานฯ และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนทั่วไป สภาพัฒน์จึงได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) ตั้งแต่วันนั้น และต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ยังคงยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

ภายหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเข็มทิศนำทางการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ แล้ว ขั้นตอนต่อไปที่สำคัญคือ การขับเคลื่อนให้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการเผยแพร่และนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน และต้องเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไปสู่คนหลายระดับ ในเบื้องต้นจึงตั้งกลไกขับเคลื่อน คือ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มี ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในขณะนั้น เป็นประธาน และกรรมการเป็นผู้ทรง

คุณวุฒิจากหลายภาคส่วน โดยสภาพัฒน์เป็นฝ่ายเลขานุการ การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดผลนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ ทุกหน่วยงานต้องนำไปปฏิบัติ ไม่ใช่แค่ราชการ แต่คือประชาชน โดยต้องเริ่มจากตนเองก่อน และหากพิจารณาให้ดีจากพระราชดำรัสจะพบว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้แปลว่าเป็นหนี้ไม่ได้เพียงแต่ต้องรู้จักความพอประมาณ รู้ว่าอะไรควรทำ ไม่ควรทำ ไม่ใช่จ่ายเกินตัว ดังนั้น ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเรื่องสำคัญมากที่ต้องทำให้แทรกซึมเข้าไปในระบบการศึกษา ต้องปรับความคิด ค่านิยม ทศนคติ และวัฒนธรรมทางสังคม ให้เข้าสู่ความรู้สึกพอ ไม่โลภมาก ซึ่งเป็นเรื่องยาก เพราะสวนทางกับกิเลส แต่จำเป็นต้องทำเพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่สมดุล ยกตัวอย่างเช่น ที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งผมเป็นอาจารย์พิเศษสอนหลักสูตรหนึ่งในระดับปริญญาโทเกี่ยวกับแนวทางของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชื่อว่า “หลักสูตรภูมิสังคมอย่างยั่งยืน” มี ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เป็นผู้ช่วยก่อตั้งหลักสูตรนี้ ทำต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันเข้าสู่ปีที่ ๑๗

ความสมดุลคือหัวใจของการพัฒนา

คำว่า “สมดุล” นั้นสำคัญมาก การพัฒนาต้องมีความสมดุลในทุกเรื่อง เช่น ประโยคที่ว่าประเทศของเรา “รวยกระจุก จนกระจาย” กระทั่งขณะนี้ก็ยังใช้ได้อยู่ ผมจึงคิดว่าต้องทำให้เกิดการกระจายการพัฒนา ให้มีความสมดุลระหว่างเมืองและชนบท สมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการใช้ชีวิต ลดช่องว่างระหว่าง



คนจนกับคนรวย เป็นต้น ถ้าเรามีหลักเหล่านี้ จะสามารถนำไปวางแผนการพัฒนาได้ และเท่าที่ผมทราบ รัฐบาลที่ผ่านมาได้ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมาก ผมมองว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะโครงสร้างพื้นฐานจะมีผลต่อไปในระยะกลางและระยะยาว ช่วยกระจายการพัฒนา ทำให้เศรษฐกิจขับเคลื่อนไปได้ คนมีงานทำมากขึ้น

หากย้อนกลับไปในช่วงที่ ดร.เสนาะ อุณาкул เป็นเลขาธิการสภาพัฒน์ เรามีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เปิดพื้นที่พัฒนาใหม่ คือพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก แม้ตอนต้นอาจไม่เห็นผลมาก แต่เศรษฐกิจของประเทศถูกขับเคลื่อนจากตรงนั้นมาก ประกอบกับเรามีก๊าซธรรมชาติ จึงสามารถสร้างเป็นฐานอุตสาหกรรมที่นั่นได้ ยุคนั้นจึงเป็นยุคทองของการพัฒนาเศรษฐกิจ และผมคิดว่าในระยะต่อไปอาจเกิดได้อีก ถ้าเรามีการกระจายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยปัจจุบันเข้าใจว่าภาครัฐเน้นเรื่องรถไฟความเร็วสูง ซึ่งผมขอเรียกว่า “ระบบราง” ถือเป็นหัวใจสำคัญ เพราะเป็นการขนส่งมวลชนเป็นจำนวนมากและไปด้วยความเร็วที่สูงขึ้น ใช้ไฟฟ้า ไม่ใช้น้ำมัน ช่วยลดมลพิษ แก้ปัญหาการจราจร และไม่ใช้แค่ขนส่งผู้โดยสาร แต่ช่วยขนส่งสินค้าได้เร็วและสะดวกยิ่งขึ้นด้วย

ขณะที่เรื่องค่าบริการ ถ้าคิดแบบธุรกิจคงมีราคาแพง ดังนั้น ต้องมีการอุดหนุนบ้าง เพื่อให้คนที่มีรายได้น้อยสามารถใช้บริการได้ ส่วนระบบบริหารจัดการ ปัจจุบันนี้เราใช้เอกชน แต่ที่จริงควรให้รัฐวิสาหกิจเป็นผู้ทำ และเรื่องที่น่าไปคิดต่อ คือค่าใช้ราง เพราะรางก็เหมือนถนน อีกประเด็นสำคัญคือการใช้ที่ดินข้างรางทั้งหมด โดยเฉพาะบริเวณสถานีจะเป็นทำเลทอง จึงสามารถใช้ทำธุรกิจหารายได้จากคนที่มารับสัมปทาน

นอกจากนี้ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้พูดถึงการวางแผนพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจ ซึ่งคือการพัฒนาพื้นที่ตามชายแดนต่าง ๆ ผมคิดว่าเมื่อมีเขตเศรษฐกิจตามชายแดน แล้วเชื่อมระบบการขนส่งที่เรียกว่าระบบโลจิสติกส์เข้าไปด้วย จะช่วยให้เกิดการเคลื่อนย้าย เช่น ทำให้คนที่อยู่นอกเมืองสามารถเดินทางเข้าออกแหล่งธุรกิจหรือแหล่งอุตสาหกรรมที่อยู่ห่างไกลออกไปประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตรโดยใช้รถไฟได้ ดังนั้น ประโยชน์ของรถไฟหรือระบบรางที่ใช้ความเร็วสูง จึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่จะช่วยกระจายความเจริญออกไปยังจุดอื่นๆ นอกกรุงเทพฯ เพราะทุกวันนี้ยังคงพบปัญหาว่ากรุงเทพฯ แออัด หากเราเปลี่ยนความคิด ทศนคติ ค่านิยมเสียใหม่ จะช่วยให้การตั้งถิ่นฐานของประชากรกระจายออกไป เกิดการพัฒนาตามหัวเมืองต่าง ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม รถไฟที่เรามีอยู่ในปัจจุบันมีความเร็วราว ๑๐๐-๑๒๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง แต่จริง ๆ อาจเหลือเพียง ๖๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง เพราะรางคด ดังนั้น ถ้าทำให้รถไฟวิ่งได้ประมาณ ๒๐๐-๒๕๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง จะสามารถทำอะไรได้อีกมาก ทั้งพัฒนาเมืองและพัฒนาพื้นที่ นี่คือข้อดีของระบบราง

อีกประเด็นที่สำคัญในการพัฒนาระยะยาว คือต้องพัฒนาจากข้างล่างขึ้นมาข้างบน ไม่ใช่บนลงล่าง หมายความว่าเราต้องทำเรื่องเล็ก ๆ ให้เข้มแข็ง เช่น ชุมชนเข้มแข็ง คนมีคุณภาพ พึ่งพาตนเอง จะทำให้ประเทศเข้มแข็งได้ และอีกเรื่องที่เป็นหัวใจสำคัญคือการพัฒนาคน ถ้าคนมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เรื่องอื่นย่อมดีตามมา นอกจากนั้น ต้องมีคุณธรรมคู่กับความรอบรู้ ซึ่งเป็นเงื่อนไขของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงทำตัวอย่างแนวทางการเรียนรู้ไว้หลายเรื่อง ทั้งหลักธรรม หลักคิด หลักปฏิบัติกว่า ๒๐ ข้อ เป็นสมบัติที่ล้ำค่าซึ่งต้องนำไปปฏิบัติจริง

ให้เกิดผล จึงจะเป็นทางออกของประเทศและช่วยให้เกิดความยั่งยืน คือคนอยู่ดีมีสุข พอมีพอกิน พอใช้ พึ่งพาตนเองได้และประเทศเกิดความรักสามัคคี

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ มีการระดมความคิดจากประชาชนอย่างกว้างขวาง

วิธีการระดมความคิดเพื่อร่วมจัดทำแผนพัฒนาประเทศนั้น ต้องให้คำยกย่องชมเชยแก่ **ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล** อดีตเลขาธิการสภาพัฒน์ ที่ได้เปลี่ยนวิธีการทำแผน จากเดิมทำจากข้างบนลงข้างล่าง หรือเริ่มจากฝ่ายราชการก่อน โดยตอนทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ดร.สุเมธ เปลี่ยนให้ทำจากข้างล่างขึ้นข้างบน ท่านให้ไปฟังประชาชน และดูว่าเขาคิด และอยากได้อะไร ก่อนนำมาประมวลทำเป็นแผน ซึ่งเข้าใจว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับต่อ ๆ มา ก็ทำแบบนี้ แต่สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ มีข้อพิเศษคือมีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำทางในการพัฒนา

เมื่อเราได้ปรัชญาฯ มา จึงนำไประดมความคิด ฟังเสียงสะท้อนจากประชาชนหลายระดับหลายอาชีพ ทุกจังหวัดทั่วประเทศ แม้แต่คนพิการ โดยตั้งเป็นคำถามว่าอยากให้สังคมไทยเป็นอย่างไร ซึ่งในเวลานั้น คนพูดกันว่าอยากให้เป็นสังคมของการเรียนรู้ สังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์ เพราะวิกฤตสำคัญของประเทศไทยไม่ใช่ด้านเศรษฐกิจ แต่คือวิกฤตสังคมที่มีมานานแล้ว และจำเป็นต้องปรับให้เกิดความสมดุล อย่างไรก็ตาม



ผมยังเชื่อว่าในช่วงนั้นอาจมีคนเข้าใจเรื่องเหล่านี้ไม่มากนัก แต่อย่างน้อยผลก็ออกมาในทางบวก

จุดเน้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ มี ๓ เรื่อง ได้แก่ **สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน** เห็นไหมว่าทั้ง ๓ เรื่องนี้ ปัจจุบันยังทันสมัยอยู่ โดยเรื่องสังคมคุณภาพ ถือเป็นการเสริมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นเรื่องคุณภาพ คือการมีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่คอร์รัปชัน ส่วนสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ คือความรอบรู้กว้างไกล ยิ่งในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โลกเปิดกว้างขึ้น เราจึงต้องเรียนรู้และเลือกเรียนรู้ ขณะที่สังคมแห่งความสมานฉันท์นั้น ปัจจุบันเห็นชัดเจนว่าเรายังทะเลาะกัน ชาติใดที่ขาดความสามัคคี ชาตินั้นจะเกิดปัญหา นี่เป็นหลักธรรมดา

ผมคิดว่า ๓ ข้อนี้เป็นหลักคิดที่เราฟังมาจากประชาชน ประชาชนต้องการให้เป็นอย่างนี้ แต่ในทางปฏิบัติจริงต้องดูว่าจะทำอย่างไร ทุกคนต้องช่วยกันทำ มาบอกให้รัฐทำอย่างเดียวนั้นไม่ได้อย่างที่กล่าวไว้ ตั้งแต่ต้นว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะขับเคลื่อนได้จริง ต้องเริ่มจากตัวเองก่อน ไม่ใช่รอให้คนอื่นคนนั้นบอก

แผนเดินนำ จบประมาณเดินตาม

ในความเห็นของผม แผนพัฒนาฯ ที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด คือแผน

พัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ ในรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เวลานั้นธนาคารโลกได้ตกลงให้ความร่วมมือส่งคณะสำรวจเศรษฐกิจเดินทางเข้ามาสำรวจเศรษฐกิจของประเทศไทย และให้เงินสนับสนุนไทยเพื่อไปทำตามแผน ทำให้เกิดโครงการซึ่งส่วนมากเป็นการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เปิดพื้นที่ใหม่ เช่น เชื้อเพลิงถ่านหินมิตรภาพ รัฐบาลในขณะนั้น ใช้สภาพัฒน์ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีนำแผนพัฒนาฯ นี้ไปใช้ ทำให้ทุกอย่างเป็นไปตามแผน แต่ต่อมา รัฐบาลมาจากการเลือกตั้งบ้าง รัฐประหารบ้าง การวางแผนกลายเป็นเรื่องที่อยู่ในกระดาษ รัฐบาลเอาไปใช้บ้างไม่ใช้บ้าง อะไรเป็นประโยชน์ เขาอ้างแผน อะไรไม่เป็นประโยชน์ ก็ไม่อ้าง เพราะเขาคิดว่าเขาทำได้ การใช้แผนจึงไม่ต่อเนื่อง ขณะที่แผนเองก็พัฒนาแบบหย่อนเกินไป เขียนไปตามบริบทแบบหลักการ พอพรรคการเมืองเข้มแข็งมากขึ้น เขาก็มีแผนมาแล้ว ซึ่งผมไม่อยากพูดว่าเป็นสิ่งที่ผิดหรือถูก แต่เป็นระบบประชาธิปไตยที่เขาทำกัน

หน่วยงานหลักในประเทศไทย ๔ หน่วยงาน ได้แก่ หนึ่ง กระทรวงการคลัง ดูแลเงินกู้ต่างประเทศ สอง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ดูแลกำลังคน สาม สำนักงบประมาณ ดูแลการใช้จ่ายในประเทศ และสี่ สภาพัฒน์ ดูแลแผน แต่ไม่มีอำนาจ ดังนั้น หากจะให้แผนมีความแข็งแกร่ง ต้องทำให้ ๓ องค์การดังกล่าวเดินตามสภาพัฒน์ งบประมาณจะต้องตามแผน จึงจะถือว่าแผนมีความหมาย ผมถึงได้เรียนว่าสมัย จอมพล สฤษดิ์ ท่านใช้เราเป็นหลัก ทุกอย่างต้องตามแผน จึงแข็งแกร่ง แต่ที่ผ่านมาไม่ได้ใช้แผนให้เป็นประโยชน์

กระทั่งในรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ สภาพัฒน์กลับมา มีบทบาทมากขึ้น มีคณะกรรมการต่าง ๆ ที่มีนายกฯ เป็นประธาน และสภาพัฒน์เป็นฝ่ายเลขานุการ เช่น คณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก หรืออีสเทิร์นซีบอร์ด คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) เป็นต้น ช่วยให้สภาพัฒน์สามารถขับเคลื่อนแผน

สู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ดังนั้น สรุปคร่าว ๆ คือแผนจะมีประโยชน์ต่อเมื่อได้ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นเช่นนี้แค่ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ และสมัย พลเอก เปรม ๘ ปีเท่านั้น

ผลงานที่ภาคภูมิใจ

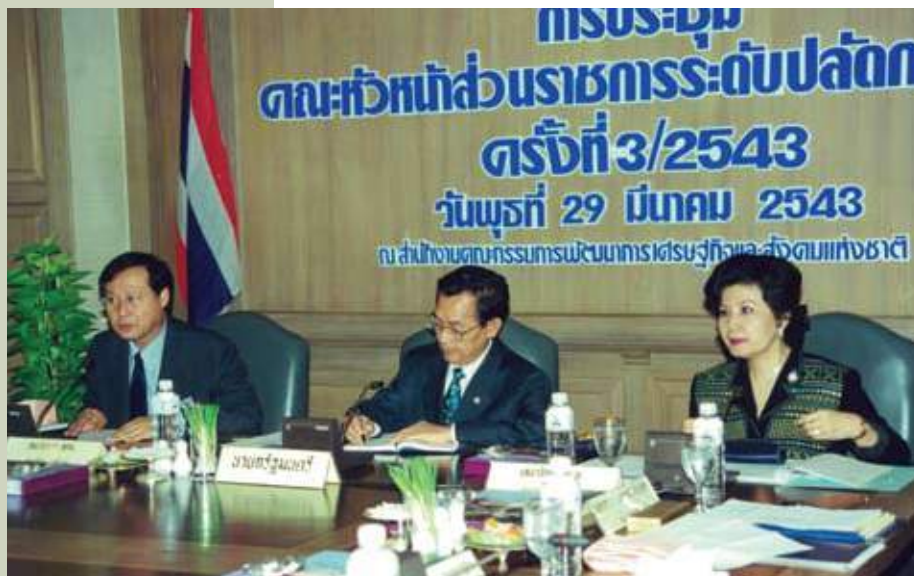
รู้สึกภาคภูมิใจหลายเรื่อง แน่นนอนคือภูมิใจที่ได้เป็นข้าราชการสภาพัฒน์ แต่เนื่องจากผมรับผิดชอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ซึ่งเป็นแผนแรกที่มีปรัชญานำทางจากแนวพระราชดำริและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ผมจึงยิ่งมีความภูมิใจที่ได้กลั่นกรองแนวพระราชดำริของพระองค์ออกมาเป็นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสังคมให้การยอมรับ อัญเชิญมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศจนถึงปัจจุบัน เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจที่สุด

ส่วนเรื่องที่ผมรักสภาพัฒน์มากที่สุด คือความเป็นหน่วยงานกลางที่ให้องค์ความรู้แก่สังคม นอกจากนั้น ในช่วงการทำงานของผมในตำแหน่งเลขาธิการสภาพัฒน์ ย่อมเป็นไปได้ที่จะทำอะไรเพียงคนเดียว ดังนั้น หัวใจคือการสร้างทีมงาน การร่วมคิดร่วมทำ ซึ่งทีมงานตอนทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นทีมที่น่าภาคภูมิใจมาก เพราะได้รับเกียรติให้ร่วมกันทำแผนพัฒนาฯ ที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทาง



แนวทางการพัฒนาประเทศ ของ สศช. ในอนาคต

ความเปลี่ยนแปลง
ในปัจจุบันเกิดขึ้นรวดเร็วมาก
ไม่มีใครรู้ว่าอะไรจะเปลี่ยนไปทางไหน
ทำให้การวางแผนเป็นเรื่องยาก
หรือหากถามว่าแผนหมดความ
สำคัญแล้วใช้หรือไม่ ผมคิดว่า
น่าจะวางแผนแบบเดิม ๆ ลำบากขึ้น
ดังนั้น หน่วยงานอย่างสภาพัฒน์
ต้องมีลักษณะยืดหยุ่น ปรับตัว
รองรับการเปลี่ยนแปลงซึ่งมาจาก
หลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากต่างประเทศและ
เทคโนโลยี เพื่อทำงานให้สำเร็จ ที่สำคัญ คนสภาพัฒน์ต้อง
เห็นภาพรวมอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม
ว่าเราทำอะไรอยู่ตรงไหน นอกจากนี้ ในอนาคตสภาพัฒน์
อาจต้องปรับบทบาทให้เหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนา
ด้านการเมือง การปฏิรูประบบราชการ งานบางเรื่องที่



เคยทำอยู่อาจลดลงหรือหมดความจำเป็น แต่คิดว่ามีงานสำคัญ
อยู่บางประการที่ยังควรรักษาไว้ และต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
ได้แก่

หนึ่ง งานด้านพัฒนาระบบข้อมูลของประเทศ
และการสร้างตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจาก
ระบบข้อมูลของประเทศไทยอยู่กระจัดกระจายไปหลายหน่วย
ในฐานที่สภาพัฒน์เป็นหน่วยงานมันสมองของประเทศ
และทำหน้าที่จัดทำรายได้ประชาชาติ น่าจะเป็นศูนย์กลาง
รวบรวมข้อมูลจริง ผมเน้นคำว่าข้อมูลจริง คือข้อมูลที่ใกล้เคียง
ของจริงมากที่สุด นำมาจัดทำตัวชี้วัดได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ
และนอกจากข้อมูลอุตสาหกรรมที่เราทำ GDP แล้ว ข้อมูล
ระดับล่างก็สำคัญ โดยเรื่องนี้ต้องให้เครดิตแก่ **ดร.เสนาะ
อุนากุล และคุณโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์** ที่ได้วางข้อมูลพื้นฐาน
เรื่องชนบทในช่วงรัฐบาล พลเอก เปรม เช่น ข้อมูลความจำเป็น
พื้นฐาน (จปฐ.)

ส่วนบัญชีหลักของประเทศ มี ๓ บัญชี ได้แก่
บัญชีประชาชาติ (National Accounts) บัญชีทุน (Capital
Account) และตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-
Output Table) หรือ I/O ทั้ง ๓ บัญชีจะตอบโจทย์ประเทศ
เพราะทำให้รู้ว่าในกระบวนการผลิตมีใครเกี่ยวข้องบ้าง
และเราควรพัฒนาอะไร ตรงไหนแข็งแกร่ง ตรงไหนอ่อนแอ
ตรงไหนควรเข้าไปยุ่งหรือไม่ควรเข้าไปยุ่ง ดังนั้น เพื่อจะได้
เห็นความเป็นจริงของประเทศสภาพัฒน์ต้องทู่มนคนและ
งบประมาณ ทำระบบวิจัยเพื่อให้มีข้อมูลที่เข้มแข็ง
และเป็นจริงที่สุด ไม่ใช่ข้อมูลที่ประเมินหรือตั้งสมมุติฐาน
กันขึ้นมา



งานที่สอง ในฐานะหน่วยงานวิชาการ สภาพัฒน์ มีขีดความสามารถในการให้คำปรึกษาเรื่องการพัฒนา ด้านต่าง ๆ สามารถชี้แนะว่าควรศึกษาอะไรเพื่อเป็นประโยชน์ กับประเทศ

งานที่สาม คืองานด้านศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนา เราควรเป็นหน่วยประสานงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งที่สามารถ ทำเองได้ และให้สถาบันอื่น ๆ เป็นผู้ทำให้ ดึงพลังของคนเก่ง มาทำงานบางอย่าง เช่น ตั้งประเด็นขึ้นมาเรื่องหนึ่งแล้วระดม มหาวิทยาลัย ใครสนใจให้เข้ามาช่วยทำ

งานที่สี่ คือการประเมินผลการพัฒนาประเทศ โดยรวมและเป็นเรื่องเฉพาะ ควรถือเป็นเรื่องสำคัญของ หน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบดำเนินการให้ต่อเนื่องและ เป็นที่ยอมรับ

งานที่ห้า คือบทบาทการประสานการพัฒนาให้ เกิดผลสำเร็จ ย้อนกลับไปยุคเทคโนโลยีสารสนเทศในสมัย ดร.เสนาะ ท่านได้ประสานหลายหน่วยงานที่ขับเคลื่อนประเทศ เช่น กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงาน ก.พ. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังนั้น ผมคิดว่าสภาพัฒน์จะช่วยประสานหน่วยงานเหล่านี้ โดยทำหน้าที่เลขานุการ ไม่ยึดกรอบระบบราชการมากเกินไป จัดลำดับความสำคัญของแผนงานโครงการและจัดสรร

เงินลงทุนให้เหมาะสม รวมทั้งติดตามเร่งรัดให้งานต่าง ๆ ดำเนินไปตามแผนการลงทุน ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อน ได้จริงและเป็นรูปธรรม

และงานที่หก คือเป็นที่ปรึกษาให้รัฐบาล มีบทบาท ในการวางแผนระยะยาวตั้งแต่ ๑๐-๒๐ ปี เพื่อวางพื้นฐาน ที่ดีให้กับประเทศ ส่วนใหญ่ต้องมองไปที่โครงสร้างพื้นฐาน แล้ววางว่าประเทศจะมีบทบาทอะไรในเวทีโลก โดยเราต้องมีข้อมูลและระบบวิจัยที่ดี สามารถให้คำปรึกษาแก่สังคม หน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือองค์กรต่างประเทศได้

เปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส พัฒนาคบ เพื่อวางพื้นฐานสังคม

สำหรับวิกฤตการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ครั้งนี้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง วิถีชีวิตและพฤติกรรมที่เคยชินจะเปลี่ยนไป ในด้านเศรษฐกิจ ทั้งการผลิต การค้า การตลาด และการบริโภค จะเปลี่ยนวิธีการ วิธีคิด บางเรื่องจะลดลงและหายไป หลายอย่างจะนำ เทคโนโลยีที่พึ่งพาคนจำนวนน้อยมาใช้มากขึ้น นั่นหมายถึง การจ้างแรงงานในบางกิจกรรมจะน้อยลง และนำเครื่องจักร หุ่นยนต์เข้ามาแทนที่ บุคลากรหนึ่งคนจึงต้องมีความสามารถในการทำงานได้หลายอย่างจากคอมพิวเตอร์ส่วนตัว

การผลิตและการบริโภค ต้องคำนึงถึงการไม่เบียดเบียน ธรรมชาติมากเกินไป ประเทศที่ผลิต อาหารเพื่อสุขภาพ เพื่อคุณภาพชีวิต และเพื่อสุขอนามัยจะได้รับการ ยอมรับจากผู้บริโภคทั้งในประเทศ และระดับโลก ดังนั้น กระบวนการ ผลิตต้องพัฒนาในแนวทางนี้ ให้นำ เป็นองค์รวม การบริหารจัดการ ในทุกภาคส่วนต้องทำงานเป็นทีม และสอดคล้องกัน

ส่วนด้านสังคม วัฒนธรรมทาง สังคม การรักษาสุขภาพแวดล้อม ผู้คน จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่าง ไปในทางที่รักษารัฐชาติและ รักถิ่นฐานมากขึ้น ชุมชนเข้มแข็ง ครอบครัวอบอุ่นมากขึ้น เห็นคุณค่า





ของการพึ่งพาซึ่งกันและกันเห็นความสำคัญของความเอื้ออาทร เป็นช่วงเวลาที่ยิ่งใหญ่ที่สะท้อนความรักความสามัคคีของคนในชาติได้ โดยอยู่ที่สำนึกและคุณภาพของคนที่ต้องพัฒนาตนเองขึ้นมา

ขณะที่หลักศาสนา โดยเฉพาะพุทธศาสนาที่แท้จริง หากได้รับการนำมาใช้พัฒนาสังคมไทย จะมีความสำคัญต่อการวางพื้นฐานทางสังคมให้ถูกต้อง เหมาะสมกับการเป็นเมืองพุทธ ทำให้เกิดความสงบร่มเย็นในการดำเนินชีวิต ทั้งระดับส่วนตัวและสังคมโดยรวม

เรื่องการพัฒนาประเทศ จากวิกฤติครั้งนี้ยิ่งทำให้เห็นว่า เพื่อให้เกิดผลดีในระยะยาว ต้องพิจารณาให้ลึกซึ้งในการปรับโครงสร้างทั้งเศรษฐกิจและสังคมให้มาพึ่งพาตนเองมากขึ้น ไม่หวังพึ่งจากข้างนอกมากเกินไป ให้ความสนใจ ความเข้าใจ และความสำคัญกับภูมิสังคมของเรา มากขึ้น ต้องปรับความคิดและพฤติกรรมหลายอย่าง คิดเอง ทำเองมากขึ้น สร้างองค์ความรู้ให้หาทางพึ่งพาตนเอง ด้านสังคมก็ต้องลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำในหลาย ๆ เรื่อง ลดข้อกีดกันให้สังคมมีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความเข้มแข็ง

ในการดำเนินชีวิต ให้พึ่งพาตนเองได้ เป็นต้น เน้นเรื่องคุณภาพชีวิตที่ดี สุขภาพของคนดี คนมีคุณภาพ การพัฒนาเศรษฐกิจและการสร้างงานในท้องถิ่นเป็นหัวใจของการกระจายการพัฒนา ทำให้เกิดความสมดุล โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความรอบรู้และคุณธรรมแก่ประชาชน โดยมีการสร้างบรรยากาศให้คนมีคุณธรรมมากขึ้น ซึ่งสุดท้ายแล้วอยู่ที่ว่าสภาพพัฒนาและหน่วยงานต่าง ๆ จะหาวิธีการอย่างไร เพื่อทำให้เกิดผลลัพธ์นี้ขึ้น

ฝากถึงคนรุ่นหลังของสภาพัฒน์

คนรุ่นหลังมีคนเก่ง ๆ เยอะ แต่สิ่งสำคัญคือคนรุ่นหลังอย่าลืมย้อนมองกลับไปข้างหลังด้วย มองประวัติศาสตร์เป็นบทเรียนที่ดี มองปัจจุบันว่าจะทำอะไรให้เกิดรูปธรรมมากที่สุด และมองอนาคตว่าจะพัฒนาปรับปรุงตัวเองอย่างไร ถ้าเจ้าหน้าที่สภาพัฒน์ยุคใหม่มองตัวเองให้ชัดเจน สร้างตัวเองให้มีคุณภาพ ซึ่งไม่ใช่แค่ความรู้ แต่เป็นข้าราชการที่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญ โดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริต จึงจะยั่งยืนได้





ผู้วางรากฐาน

การเพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขันของไทย และริเริ่ม
จัดทำรายงานภาวะสังคม
รายไตรมาส

.....
จักรมณฑ์ พาสุกวณิช

เลขาธิการฯ ลำดับที่ ๑๒

จักรมนต์ พาสุกวนิบ ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลำดับที่ ๑๒ ในช่วงปี ๒๕๔๕-๒๕๔๗ ท่ามกลางสถานการณ์ที่เศรษฐกิจของไทย กำลังฟื้นตัวภายหลังจากประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ และเป็นช่วงที่ฝ่ายการเมืองมีเสถียรภาพสูง เนื่องจากรัฐบาลเป็นพรรคเดียว และมีเสียงข้างมากในสภา จึงได้ใช้แนวทางการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ อย่างเต็มรูปแบบ เข้ามาปฏิรูปและเปลี่ยนแปลงการทำงานของระบบราชการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยปรับบทบาทการทำงานของสภาพัฒน์ให้เป็นทั้งนักวิชาการ เพื่อยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง ร่วมกับการเป็นผู้นำการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙สู่การปฏิบัติ ประสานนโยบายฝ่ายการเมืองให้สอดคล้องตามกรอบของแผนพัฒนาฯ เพื่อเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนมากที่สุด



ขณะดำรงตำแหน่งท่านได้สร้างผลงานสำคัญ ๆ อาทิ การผลักดันโครงการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การส่งเสริมและพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ การริเริ่มจัดทำรายงานภาวะสังคม และการพัฒนาทุนทางสังคม เป็นต้น และต่อมาท่านย้ายไปเป็นปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมจนเกษียณอายุราชการ และได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในช่วงยุคแรกของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

ปัจจุบันท่านได้ใช้ความรู้ความสามารถช่วยงานคณะกรรมการต่าง ๆ ให้กับภาครัฐหลายคณะ อาทิ คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาและอาจารย์พิเศษหลักสูตรการอบรมนักบริหารระดับสูงของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

สภาพัฒน์... เปลี่ยนวิธีคิด ให้โอกาส ให้อนาคต

ขณะที่ผมเริ่มทำงานครั้งแรกที่สภาพัฒน์ ผมได้รับการฝึกฝนที่ดีจากผู้ใหญ่ที่มีความรู้และประสบการณ์ ทั้งเพื่อนร่วมงาน รุ่นพี่ที่สอนงานให้กับเราอย่างดียิ่ง จึงทำให้รู้สึกได้ว่า การที่ได้รับการอบรมที่ดี หรือใกล้บัณฑิตจะช่วยทำให้เรามีความรู้เพิ่มขึ้น

ดังนั้น สภาพัฒน์จึงเป็นสถานที่ที่ดีมากสำหรับการฝึกฝนตนเองให้มีความคิดที่เฉียบแหลมและเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ เพราะการที่เราได้เรียนรู้จากบัณฑิตหรือบางคนอาจเรียกว่า กูรู จะช่วยให้เราเปลี่ยนแปลงวิธีคิด และชีวิตของตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม จากคนที่เรียนจบปริญญาโทมาและไม่มีประสบการณ์การทำงานที่ไหนเลย ไม่ว่าจะทำอะไรย่อมยึดติดกับตำรา ซึ่งเมื่อเราได้เข้ามาทำงานจริง ๆ แล้ว เราไม่สามารถนำความรู้จากวิชาการที่เราเรียนมาใช้ได้ทันที เราจำเป็นต้องเรียนรู้จากคนที่

ประสบการณ์มาก่อน เพราะเขามีความรู้มากกว่าเรา และสอนงานเราได้ สิ่งเหล่านี้คือความประทับใจที่ผมได้เรียนรู้จากสภาพัฒน์ที่ได้เปลี่ยนแปลงผม ซึ่งผมคิดว่า ถ้าผมไปอยู่ที่อื่นอาจจะไม่ได้เป็นอย่างทุกวันนี้

สิ่งที่ผมได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ทำให้ได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันการที่จะทำอะไรสำเร็จได้ต้องเกิดจากการที่มีผู้ใต้บังคับบัญชาให้การสนับสนุน อย่างเช่น ตอนที่ผมเป็นหัวหน้าฝ่ายอุตสาหกรรม พวกเราได้ร่วมจัดทำสมุดปกขาวให้กับรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เพื่อเสนอแผนโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) ให้กับนักลงทุนญี่ปุ่นไว้ศึกษาและพิจารณาเข้ามาลงทุนในไทย จึงทำให้เราได้มีโอกาสไปประสานงานเรื่องต่าง ๆ ร่วมกับการจัดแสดงนิทรรศการ (Road Show) หลายครั้ง พร้อมทั้งให้ข้อมูล

กับฝ่ายญี่ปุ่นว่าแผนงานของเราคืออะไร ซึ่งผมคิดว่าการจัดทำสมุดปกขาวนี้ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ ญี่ปุ่นยึดถือเป็นคัมภีร์สำหรับเจรจา ธุรกิจกับไทย และการได้ร่วมจัดทำ สมุดปกเหลืองเพื่อเสนอต่อธนาคารโลก เป็นโอกาสที่เราได้ใช้ความรู้ความสามารถ ช่วยเหลือบ้านเมืองได้พอสมควร

หลังจากที่ผมได้ร่วมทำงาน ที่สถาพัฒน์มา ๑๘ ปี สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หรือ BOI ได้ขอให้ผมโอนไปทำงานด้วย ในระยะเวลา ๑๐ ปีที่อยู่ BOI ผมได้พัฒนาประสบการณ์ ของตัวเองให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น จนได้รับการแต่งตั้งให้เป็น เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน จากนั้นรัฐบาล ได้ทาบทามให้ผมมาเป็นเลขาธิการสภาพัฒน์เพื่อทำหน้าที่ เร่งรัดการพัฒนาประเทศ จึงได้มีโอกาสกลับมาอยู่สภาพัฒน์ อีกครั้งหนึ่ง

กลับมารับตำแหน่งเลขาธิการฯ ช่วงการ เปลี่ยนแปลงการบริหารงานภาครัฐครั้งใหญ่

หลังจากที่รัฐบาลได้เสนอให้ผมไปเป็นเลขาธิการ สภาพัฒน์ ผมตอบรับทันที เพราะเป็นความฝันและความ ภาคภูมิใจสูงสุดของผมที่ได้กลับมาทำงานที่สภาพัฒน์ อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสถานการณ์ในช่วงนั้นมีการเปลี่ยนแปลง การบริหารงานภาครัฐครั้งใหญ่ คือการประกาศใช้ พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงทำให้มีการแบ่งหน่วยงานราชการใหม่ ขณะเดียวกัน ฝ่ายการเมืองมีเสถียรภาพมาก เนื่องจากสามารถรวบรวม เสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรได้ จึงทำให้การพัฒนา ประเทศต้องยึดนโยบายของพรรคการเมืองเป็นหลัก ในการบริหารงาน

ตัวอย่างงานสำคัญที่รัฐบาลได้มอบหมายให้ สภาพัฒน์เป็นฝ่ายเลขานุการ เช่น นโยบายการบริหาร จังหวัดแบบบูรณาการ หรือที่เรียกว่า ผู้ว่าฯ CEO โดยมีกลไก ๓ ระดับ คือ (๑) กลไกการบริหารจังหวัด ที่มอบหมาย ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทำหน้าที่เป็นผู้บริหารสูงสุด ในการบริหารจัดการจังหวัด ที่สามารถสั่งการได้ทุกอย่าง



(๒) กลไกการบริหารกลุ่มจังหวัด โดยจะมีผู้ว่าราชการจังหวัด จากกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาร่วมกันจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และ (๓) กลไกการบริหารงานภาค คือ จะมีผู้แทนจาก ฝ่ายการเมืองหรือรัฐมนตรี ทำหน้าที่ไปควบคุมและกำกับ ดูแลนโยบายของแต่ละภาคในคณะกรรมการต่าง ๆ จึงถือได้ว่าเป็นการทำงานที่คิดนอกกรอบอย่างยิ่ง ซึ่งในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนชื่อเป็นคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) และ คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.)

ปรับองค์กรให้คนพร้อมปฏิบัติงาน

ผมได้ปรับโครงสร้างองค์กร โดยจัดแบ่งสายงานหลัก ออกเป็น ๓ ส่วน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจที่มีอยู่ในขณะนั้น พร้อมทั้งมอบ แนวทางการพัฒนาบุคลากรที่จะต้องพัฒนาคนให้มีความ เชี่ยวชาญเฉพาะตัว เพื่อสร้างดาวรุ่งขึ้นในองค์กร และสามารถ ทำหน้าที่แทนผู้ที่เกษียณอายุราชการหรือออกจากงานได้

หลังจากนั้นได้กำหนดตัวชี้วัด KPI (Key Performance Indicator) ของแต่ละสายงาน เพื่อวัด การทำงานของบุคลากรว่ามีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร และเป็นการประเมินองค์กรของตนเอง โดยนำระบบ บริหารงานเข้ามาเปรียบเทียบ เพื่อที่จะพิจารณาว่าองค์กร ของเรามีความเข้มแข็งหรือมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด ซึ่ง KPI นี้จะต้องศึกษาจากข้อมูลที่เราไปสอบถามจากประชาชน นักธุรกิจ นักการเมือง ที่เกี่ยวข้องกับสภาพัฒน์ ว่ามีความคิดเห็น อย่างไรในเรื่องของความน่าเชื่อถือหรือการเป็นผู้นำ



อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสภาพเป็นหน่วยงานราชการ จึงไม่สามารถแข่งขันกับภาคเอกชนโดยวัดผลตอบแทนเป็นมูลค่าทางการเงินได้ ดังนั้น เราจึงจำเป็นต้องรักษาบุคลากรที่ดีเอาไว้ โดยเริ่มจากการทำให้บุคลากรทุกคนเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และมีความรู้สึกรักว่าเรามีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร รวมทั้งมีระบบการบริหารบุคลากรที่ตั้งอยู่บนหลักของความยุติธรรม

“สร้างคน สร้างงาน สร้างระบบใหม่” มุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ผมได้มุ่ง “สร้างคน สร้างงาน และสร้างระบบ” ในหลาย ๆ ด้าน เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือต่อทุกสถานการณ์ โดยเริ่มจาก “การสร้างคน” ที่ต้องเริ่มจากหัวหน้างาน จัดให้มีระบบพัฒนาบุคลากรที่เน้นการจัดฝึกอบรมด้านการบริหารงานให้กับหัวหน้างาน ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการทำงาน จึงได้เริ่มให้มีการฝึกอบรมระบบบริหารแบบ Grid และ 7 Habits หลักสูตรภาวะผู้นำ ขึ้น เพื่อส่งเสริมให้หัวหน้างานช่วยสร้างคนเก่งให้เกิดขึ้นในองค์กร เหมือนกับช่วงที่ผมเริ่มเข้ารับราชการที่สภาพัฒน์และได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้างานในระดับต่าง ๆ ช่วยกันสอนงานผม และยังเน้นจัดการฝึกอบรมให้กับข้าราชการทุกระดับอีกด้วย

นอกจากนี้ ได้เพิ่มการพัฒนาในด้านการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) ให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น เพราะเราไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกได้ ต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคนรอบข้างแล้วนำมาปรับใช้ จึงจะเกิดประโยชน์มหาศาล เพราะที่ผมขึ้นเป็นผู้บริหารได้ เนื่องจากได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ในที่ประชุมระดับต่าง ๆ ได้มีโอกาสพัฒนาตนเองในการเป็นผู้ฟังที่ดี เรียนรู้จากผู้อื่น ดังนั้น คนสภาพัฒน์ควรมีทัศนคติในการไปสัมผัส เรียนรู้ และนำความรู้และประสบการณ์มาปรับใช้กับตนเองให้มากที่สุด

ด้าน “การสร้างงาน” เพื่อขยายบทบาทภารกิจขององค์กรให้มากขึ้น อาทิ คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ธนาคารสมอง เศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งงานศูนย์พัฒนาภาคต่าง ๆ

ส่วน “การสร้างระบบ” เป็นสิ่งที่ยากที่สุด เหมือนกับการทำแบบก่อสร้าง (Blueprint) ไว้ให้ เพราะการสร้างงานอาจหายไปเมื่อคนทำงานออกจากหน่วยงานไป แต่ถ้าเราสร้างระบบให้สามารถอยู่ได้ด้วยหน่วยงานไปได้อย่างต่อเนื่อง นับว่าเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งผมมองว่าอดีตผู้บริหารสภาพัฒน์ได้วางระบบไว้ดีแล้ว

ปรับแนวทางการทำงาน เชื่อมโยงนโยบายการเมืองกับแผนพัฒนาฯ

สภาพัฒน์ได้ปรับแนวทางการทำงานให้เชื่อมโยงกับนโยบายการเมือง ที่จะต้องยึดนโยบายการบริหารประเทศของพรรคการเมืองเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกันต้องวางหลักการที่สอดคล้องกับกรอบของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ โดยพิจารณาถึงความจำเป็นของโครงการที่จะต้องครอบคลุมไปถึงทุกคน และสามารถบรรลุตัวชี้วัดและวัตถุประสงค์ตามกรอบของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เพื่อให้เกิดความราบรื่นและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด





และการบริหารเข้าไปด้วย ถ้าหากการเมืองไม่มั่นคงแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดการทะเลาะกัน ในสังคม และลุกลามถึงภายใน ครอบครัวที่จะทะเลาะกันในเรื่อง ของการเมือง ซึ่งผลลัพธ์ที่ตามมา คือเศรษฐกิจไม่ก้าวหน้าดังที่ควร จะเป็น รวมทั้งละเลยปัญหา ของสิ่งแวดล้อมตามไปด้วย เนื่องจากเรามุ่งให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเพียงแต่เรื่องเดียว ทั้ง ๆ ที่ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเรา ซึ่งในอนาคต ผมเป็นห่วงว่าลูกหลานของเรา

ตอนนั้นเราได้วางหลักการของการพัฒนาประเทศ ที่จะต้องพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้สมดุลกัน หรือที่เรียกว่า **การพัฒนา ประเทศจะต้องยืนอยู่บนเก้าอี้สามขา คือ เรื่องเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ต้องพัฒนาไปควบคู่กัน** เพราะถ้า คุณพัฒนาประเทศโดยใช้เศรษฐกิจนำสังคม และยิ่งพัฒนา สิ่งแวดล้อมตามหลังไปด้วย ย่อมส่งผลให้เกิดการพัฒนา เศรษฐกิจที่ไม่ระมัดระวัง เพราะขาดการดูแลที่ดี หากเปรียบ ประเทศเหมือนสิ่งมีชีวิต ในช่วงไหนที่มีปรสิตหรือไวรัส เข้ามาในร่างกาย แม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะตัวเล็กนิดเดียวก็อาจจะ ทำอันตรายร่างกายที่แข็งแรงให้ตายได้ เช่นเดียวกับประเทศไทย ที่เราเชื่อว่าไม่มีใครทำลายเราได้ แต่ประวัติศาสตร์โลก ได้บอกเราแล้วว่าถ้าคนในชาติทะเลาะกัน หรือแม้กระทั่ง เรื่องของความขัดแย้งทางศาสนา ย่อมนำไปสู่ความหายนะของคน ในชาติได้ ดังเห็นได้จากการเกิด สงครามครูเสดที่สร้างความปวดร้าว ให้กับผู้คน จนยากที่จะลืมเลือน

เพราะฉะนั้นการพัฒนา เรื่องใดก็ตาม จะเกิดการพัฒนา อย่างยั่งยืนได้ต้องมีการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กัน และยิ่งในปัจจุบัน เราจะต้องเพิ่มเรื่องของการเมือง

จะต้องเจอกับปัญหาเหล่านี้

กล่าวโดยสรุป การทำงานของสภาพัฒน์ในมิติใหม่ จะต้องเชื่อมโยงกับนโยบายทางการเมือง และอาจทำให้ คนภายนอกมองว่า สภาพัฒน์ค่อนข้างจะมีบทบาทนำมาก จนเหมือนกับเราเป็นผู้ชี้แนะประเทศ ซึ่งความจริงแล้วไม่ใช่ เพราะการเมืองมีบทบาทที่จะต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ โดยรัฐบาลมีหน้าที่กำหนดนโยบายตามที่ได้ชี้แจงต่อรัฐสภา ซึ่งสภาพัฒน์จะต้องปฏิบัติตาม โดยเราต้องพิจารณาว่าอะไร คือจุดสมดุลระหว่างนโยบายของรัฐบาลกับแผนพัฒนาฯ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ต่อไปในอนาคต



ยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง มีความกล้าหาญทางวิชาการ เป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจ

เมื่อฝ่ายการเมืองเข้มแข็งขึ้น ทำให้บทบาทของสภาพัฒน์เปลี่ยนไปด้วย กล่าวคือสภาพัฒน์ต้องทำตามนโยบายของรัฐบาล เพราะมีการประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาให้มีผลบังคับใช้ แต่ไม่ว่าสภาพัฒน์จะต้องเห็นด้วยกับรัฐบาลทุกเรื่อง สภาพัฒน์ต้องยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง และใช้ความกล้าหาญทางวิชาการ เพื่อแสดงออกถึงจุดยืนของเรา

ตัวอย่างที่สำคัญคือ เรื่องการรื้อฟื้นกองทุนน้ำมันที่เราไม่เห็นด้วย เพราะการตรึงราคาน้ำมันโดยการสนับสนุนจากผู้ใช้น้ำมันด้วยกันเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะถูกต้อง หากรัฐบาลคิดที่จะสนับสนุนน้ำมันดีเซลเพื่อการคมนาคมขนส่ง โดยมองว่าพวกเขาเป็นผู้มีรายได้น้อย ทางรัฐบาลควรจะใช้งบประมาณจากภาษี เพราะนโยบายนี้คือการนำเงินภาษีน้ำมันจากผู้ใช้น้ำมันไปอุดหนุนราคาน้ำมันดีเซล จริงอยู่ที่รัฐบาลในอดีตเห็นว่าผู้ใช้น้ำมันเบนซินเป็นผู้มีเงิน แต่ต้องไม่ลืมว่ามอเตอร์ไซด์รับจ้างเป็นผู้ที่ใช้น้ำมันเบนซินเหมือนกัน ดังนั้น การที่รัฐบาลไปตรึงราคาน้ำมันที่แพงเกินจริงให้ต่ำกว่าราคาตลาด จะทำให้คนในประเทศเกิดความไม่ประหยัด

เรื่องราคาพลังงานเป็นปัจจัยทางการเมือง จึงทำให้ทุกประเทศให้ความสำคัญ แม้กระทั่งประเทศที่มีน้ำมันมาก เช่น รัฐบาลเวเนซุเอลา ได้ทำให้ราคาน้ำมันถูกกว่าราคาที่ควรจะเป็น จนนำไปสู่การล้มละลายทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นการทำอะไรที่ขัดกับหลักเศรษฐศาสตร์โดยเอาใจผู้ลงคะแนนเสียงอย่างเดียว อาจส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาทีหลังได้

อีกเรื่องหนึ่งที่ผมคิดว่า เป็นสิ่งที่เราต้องกล้าตัดสินใจ คือ เรื่องของการประเมินทิศทางหรือแนวโน้มของตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ในแต่ละไตรมาสตามสภาพความเป็นจริง เพราะเป็นสิ่งที่เราจะต้องแถลงข่าวในแต่ละไตรมาสตามที่ธนาคารโลกได้กำหนดเอาไว้ ซึ่งมีอยู่ไตรมาสหนึ่งที่สภาพัฒน์ได้คาดการณ์แนวโน้มของตัวเลข GDP ที่มีอัตราการเจริญเติบโตที่ต่ำกว่าเดิม ผมจึงแถลงข่าวว่าปีนี้สภาพัฒน์ได้คาดการณ์ภาพรวม GDP ทั้งประเทศ



จะน้อยลง จึงส่งผลให้เกิดความไม่พอใจอยู่บ้าง เนื่องจากการคาดการณ์แนวโน้มของตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ส่งผลกระทบต่อรัฐบาล

ดังนั้น หน้าที่ของสภาพัฒน์คือการแสดงความเห็นออกไปตามหลักวิชาการ แต่ถ้ารัฐบาลไม่รับข้อเสนอของเรา เราย่อมไม่สามารถไปขัดขวางได้เพราะรัฐบาลมีอำนาจตามกฎหมาย ขอเพียงแต่เราต้องทำหน้าที่ของเราให้ดีที่สุด เพราะบทบาทของสภาพัฒน์คือผู้ให้ความเห็นเพื่อเสนอแนะต่อรัฐบาล ส่วนบทบาทของรัฐบาลคือผู้ตัดสินใจ

ผลงานสำคัญที่ช่วยผลักดันการพัฒนาประเทศ

ในช่วงนั้นรัฐบาลได้มอบงบประมาณ ๕๘,๐๐๐ ล้านบาท ให้สภาพัฒน์เป็นผู้พิจารณาจัดสรรให้แก่โครงการต่าง ๆ ก่อนที่จะเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ผมในฐานะเลขาธิการฯ ที่ทำหน้าที่ประธานกรรมการพิจารณาจัดสรรงบเหล่านี้เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพยายามกลั่นกรองโครงการต่าง ๆ ให้ดีที่สุดเพื่อส่วนรวม โดยโครงการที่เสนอจะต้องเน้นเรื่องการปรับปรุงประสิทธิภาพหรือที่เรียกว่า “ผลิตภาพ” (Productivity) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยเน้นการสร้างร่วมมือกับภาคเอกชนให้เข้ามาร่วมกันสร้างประเทศไทยให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น ซึ่งมีตัวชี้วัดของ International Institute for Management Development (IMD) และ World Economic Forum (WEF) เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยสภาพัฒน์ต้องทำหน้าที่ศึกษาเปรียบเทียบว่าประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันเพียงใด และมีความต้องการที่จะ

พัฒนาประเทศไปในทิศทางใด

นอกจากนี้ เราได้เชิญศาสตราจารย์ ไมเคิล อี พอร์เตอร์ (Michael E. Porter) จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ผู้มีชื่อเสียงในทฤษฎีเรื่องการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันมาพบนายกรัฐมนตรี และให้ความรู้เรื่องแนวทางและวิธีการวางยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยแก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน โดยมีการทำงานร่วมกันระหว่างทีมงานจากฮาร์วาร์ด สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสภาพัฒน์เป็นเวลาประมาณ ๑-๒ ปี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ช่วยให้เจ้าหน้าที่สภาพัฒน์มีความรู้และทักษะในการวางแผนและจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน กลายเป็นองค์กรหลักของประเทศที่ขับเคลื่อนนโยบายด้านนี้อย่างจริงจังมาจนถึงปัจจุบัน

เราได้งบประมาณบางส่วนไปใช้ในการขยายถนน โดยการยกระดับถนนสายบางนาเชื่อมกับสนามบินสุวรรณภูมิ ที่เรียกว่า เอส วัน รวมทั้งขยายขนาดจากจำนวน ๔ เลน เป็น ๘ เลน เพื่อเชื่อมทางระหว่างสนามบินกับทางด่วน

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีงบประมาณจำนวนมาก จึงเป็นความท้าทายของพวกเราที่จะต้อง**ใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาอนุมัติงบประมาณบนพื้นฐานวิชาการอย่างยิ่ง** เช่น ในบางครั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาของงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำสาธารณะในพื้นที่ เราต้องอธิบายเหตุผลกลับไปว่า การของงบประมาณในลักษณะนี้ ไม่เป็นไปตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ เพราะไม่ได้แสดงถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่ถ้าหากมีเหตุผลที่ชัดเจนและนำไปพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เราสามารถอนุมัติงบประมาณในส่วนนี้ได้ เช่น การบูรณะเวียงกุมกาม จ.เชียงใหม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้รัฐบาลให้ความไว้วางใจต่อการทำงานของพวกเราอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ ได้มีการ**ปรับกระบวนทัศน์ของประเทศใหม่ทั้งหมด ทั้งในเรื่องเศรษฐกิจมหภาคและจุลภาค** โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เกิดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาพัฒนาระบบการค้าระหว่างประเทศไปสู่การค้าในระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพราะไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของพรมแดน และพัฒนาระบบการผลิตที่ทำให้เกิด**ความคล่องตัวและสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ** มากกว่าจะมุ่งเน้นการผลิตในลักษณะที่เป็นการผลิตจำนวนมากทั้งในภาคการผลิต บริการ เกษตร การค้า อุตสาหกรรม



และการท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญของประเทศ เพราะนอกเหนือจากการหารายได้เข้าประเทศแล้ว สิ่งเหล่านี้จะเป็นความอยู่รอดของประเทศไทยในอนาคต และมีส่วนสำคัญในการพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง (Real Sector) อีกด้วย

วางรากฐานการพัฒนาระบบโลจิสติกส์

ขณะนั้นการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ไม่ใช่เรื่องใหม่มากนัก แต่ไม่มีใครพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของเราให้ดีขึ้น จึงทำให้ผมพยายามวางรากฐานการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ให้กับสภาพัฒน์ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในหน่วยงาน และได้ริเริ่มจัดทำข้อเสนอการจัดตั้งคณะกรรมการโลจิสติกส์แห่งชาติขึ้น เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงาน แต่ยังไม่สำเร็จ



ในช่วงที่ผมเป็นเลขาธิการฯ เพราะรัฐบาลขอให้ไปเป็น ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเสียก่อน จึงได้วางแต่รากฐานไว้คร่าว ๆ โดยริเริ่มให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐเพื่อการนำเข้า ส่งออก และโลจิสติกส์ หรือที่รู้จักกันในชื่อโครงการ Single Window e-logistics เพื่อช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านเอกสารและพิธีการด้านศุลกากร แก่ผู้นำเข้าและส่งออกเป็นอันมาก และเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้กระบวนการนำเข้า-ส่งออกในอนาคตไม่ต้องใช้เอกสารกระดาษ (Paperless) อีกต่อไป

พัฒนา “สังคมและเศรษฐกิจฐานราก” เพื่อสร้างประชาคมที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ สภาพัฒน์ได้เริ่มพัฒนา “ทุนประชาคม” (Human and Social Capital) โดยเริ่มจากการส่งเสริมให้มีการพัฒนาตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งมีสถาบันครอบครัวเป็นตัวประสาน จนถึงระดับหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กลุ่มเอ็นจีโอ สมาคม หรือกลุ่มสังคมต่าง ๆ ให้มีศักยภาพและสามารถพัฒนาตนเองได้ และเมื่อมารวมกับ “ทุนมนุษย์” (Human Capital) คือ การพัฒนาการศึกษาและคุณภาพของคนให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ในการคิดและปฏิบัติตาม ย่อมจะช่วยให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และเสริมสร้างประชาคมในจุดต่าง ๆ ของประเทศให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

ผมได้มอบหมายให้ผู้บริหารที่รับผิดชอบเรื่องนี้ตั้งคณะกรรมการพัฒนาทุนทางสังคม โดยมีศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี เป็นที่ปรึกษา เพื่อผลักดันให้สังคมได้ตระหนักและเห็นว่าโครงสร้างทางสังคมที่ถูกต้องทางด้านจริยธรรมเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นจุดริเริ่มที่แสดงให้เห็นว่า สภาพัฒน์ไม่ได้สนใจเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจ แต่เราได้ให้ความสนใจเรื่องสังคมด้วย

ขณะเดียวกัน เราต้องพยายามเชื่อมต่อให้เศรษฐกิจฐานรากเจริญเติบโตได้อย่างแข็งแกร่ง เพื่อพัฒนาให้สามารถเป็นกำลังหลักในระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ในอนาคต โดยเริ่มจากการพัฒนาส่วนของกลุ่มองค์กรเศรษฐกิจชุมชน และกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs) ให้มีความแข็งแกร่งมากขึ้น เพราะประเทศยังไม่มีความเข้มแข็งเท่าที่ควร ร่วมกับการผลักดันให้รัฐเข้าไปดูแลคนยากจน

ดังนั้น การสร้างประชาคมจึงต้องมองทั้งระบบ ซึ่งประเทศที่เจริญแล้วทุนประชาคมจะแข็งแกร่งมาก เช่น ญี่ปุ่น หรือเยอรมนี จะมีความเป็นระเบียบ มีวินัยที่เข้มงวด ส่วนของไทยนั้นยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร จึงเป็นเหตุผลที่ต้องมีการปฏิรูปการศึกษา และต้องมีการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น โดยเริ่มจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เล็กที่สุดในระดับท้องถิ่น เพื่อให้เขาสามารถพัฒนาตัวเองได้ โดยไม่ต้องคอยความช่วยเหลือจากรัฐบาล เพราะการพัฒนาให้ประเทศมีทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง ย่อมจะส่งผลให้สังคมเติบโตเร็วขึ้น



ริเริ่มจัดทำรายงานภาวะสังคมรายไตรมาสเป็นครั้งแรก

ภารกิจสำคัญในการเตือนภัยทางด้านสังคม ผมได้ริเริ่มให้จัดทำ “รายงานภาวะสังคมรายไตรมาส” ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยขอให้ผู้บริหารที่ดูแลงานพัฒนาสังคมไปช่วยจัดทำรายงานฉบับนี้ให้ประชาชนอ่านแล้วเข้าใจง่าย และมีเนื้อหาที่เข้มข้น เพราะผมคิดว่าอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและหน่วยงานอื่น

หรือผู้ที่สนใจทั่วไป ควรเผยแพร่ให้รับทราบ เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นเหตุเป็นผล เพราะรายงานภาวะสังคมค่อนข้างจะมีมุมมองที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อทุกคน เช่น อัตราการเกิด การตาย ของประชากร ปัญหายาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาสังคม จำนวนผู้ติดคุกของประเทศ เป็นต้น ซึ่งเป็นที่น่ายินดีมากที่รายงานภาวะสังคมของสภาพัฒน์เป็นรายงานที่มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับของสังคมมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ สิ่งที่ผมคิดว่าทางสภาพัฒน์ควรจัดทำคือ “รายงานภาวะสิ่งแวดล้อม” เช่น จำนวนพลาสติกที่มากไป หรือมลภาวะที่เกิดขึ้น แต่บางคนอาจคิดว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ค่อยน่าสนใจ ซึ่งปัญหาของสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ตราบไคที่ตัวเองไม่รู้สึกว่าเป็นปัญหา เราจะไม่คิดถึงเรื่องนี้ แต่จะตระหนักถึงปัญหานี้ก็ต่อเมื่อมีผลกระทบต่อตนเอง และเมื่อปัญหาเหล่านี้หายไป เราจะไม่คิดถึงเรื่องนี้อีก แต่ถ้าเป็นเรื่องของปัญหาเศรษฐกิจ ทุกคนจะให้ความสำคัญมาก เพราะกระทบต่อตัวเรามากที่สุด

ความสำเร็จในการทำงานเป็นผลงานของสำนักงานฯ

ผลงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสมัยผมเป็นเลขาธิการฯ จะมาแอบอ้างว่าเป็นผลงานที่นำภาคภูมิใจของผมคนเดียวคงไม่ได้ เนื่องจากผลงานเหล่านั้นคงเกิดไม่ได้หากไม่มีเจ้าหน้าที่ร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน เพราะเลขาธิการฯ ทำคนเดียวไม่ได้ ต้องใช้ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ทั้งหมด เพราะฉะนั้น อะไรที่บังเกิดผลขึ้นล้วนเป็นผลงานของสำนักงานฯ เป็นความภาคภูมิใจโดยภาพรวม ผมไม่เคยเชื่อเลยว่าคนที่



เป็นหัวหน้าสำนักงานนั้นเก่งกาจแล้วจะทำอะไรได้ทั้งหมด ถึงแม้ว่าคุณจะเก่งเพียงใด คุณต้องอาศัยเจ้าหน้าที่และเครื่องมือเครื่องมือของสำนักงานในการผลักดันงานต่าง ๆ

สภาพัฒน์เป็นหน่วยงานที่อยู่ได้ด้วยวิชาการ

ขณะนี้ประเทศไทยได้ประกาศใช้กฎหมายยุทธศาสตร์ชาติแล้ว ซึ่งตามกฎหมายได้กำหนดให้สภาพัฒน์เป็นฝ่ายเลขานุการให้กับคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ด้านต่าง ๆ ทุกชุด ดังนั้น สิ่งที่สภาพัฒน์ควรทำคือ การอธิบายความหมายของยุทธศาสตร์ชาติในแต่ละด้านให้เข้าใจง่าย เพื่อชี้แจงต่อสาธารณะทราบ ถึงแม้ว่าสิ่งเหล่านี้ อาจจะมีการอธิบายอยู่แล้วในกฎหมาย แต่เราในฐานะฝ่ายเลขานุการต้องจัดทำสาระสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติและรายละเอียดต่าง ๆ ให้ชัดเจน นำเรื่องนี้เสนอให้กับคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติแต่ละด้าน เพื่อมอบให้เขานำไปพิจารณาและร่วมกำหนดแผนงานกับหน่วยงานราชการก่อนที่จะนำไปปฏิบัติ ซึ่งเราจะต้องเป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านยุทธศาสตร์ชาติที่จะทำหน้าที่ขับเคลื่อนในลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาฯ และมีการทบทวนทุกครั้งหลังจากสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ เพื่อนำมากำหนดในระยะถัดไป

ส่วนเรื่องของแผนยุทธศาสตร์ด้านอื่น ๆ เราต้องทำต่อไป ไม่ใช่ว่ามียุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาฯ แล้วสภาพัฒน์จะไม่ทำแผนด้านอื่น ๆ เลย ดังนั้น สิ่งที่เราทำได้คือการเสนอรายละเอียดของแผนงานต่าง ๆ เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาฯ ด้วย ซึ่งแนวทางหรือวิธีการของแผนงานต่าง ๆ ต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงไปบ้าง



นอกจากนี้ **สภาพัฒน์**เป็นหน่วยงานที่อยู่ได้ด้วยวิชาการ ถ้าหากหน่วยงานเราไม่มีหลักวิชาการที่หนักแน่นพอ องค์กรของเราจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้หมายความว่า ถ้าเราไม่มีวิชาการที่เข้มแข็งพอ **รัฐบาล**ก็ไม่สนใจ เพราะขาดความน่าเชื่อถือ ฉะนั้น การที่องค์กรของเราจะเข้มแข็งขึ้นมาได้ จะต้องมียานวิชาการที่ทุกคนให้การยอมรับและเชื่อถือ ขณะเดียวกัน การที่เราไปเป็นวิทยากรที่อื่นแล้วเกิดเตรียมข้อมูลที่ผิดพลาด สถานภาพของหน่วยงานนี้จะแย่ลงไปเรื่อย ๆ ดังนั้น **ข้าราชการสภาพัฒน์**ต้องแม่นยำเรื่องของข้อมูล

ในอดีตเรามีผู้บริหารสภาพัฒน์ที่เก่งมาก เช่น **อาจารย์โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์** ผู้เชี่ยวชาญด้านความยากจนและการพัฒนาพื้นที่ชนบท ซึ่งเคยได้รับแต่งตั้งเป็นรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม **คุณสถาพร กวิตานนท์** ผู้เชี่ยวชาญเรื่องการลงทุน ท่านเคยทำงานที่สภาพัฒน์แล้วย้ายไปทำงานที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) จนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

นอกจากนี้ยังมีผู้ใหญ่อีกหลายท่านที่เคยทำงานอยู่ที่สภาพัฒน์ แล้วย้ายไปเติบโตอยู่ที่อื่น จนเป็นที่รู้จัก

อย่างกว้างขวางในสังคมและได้รับการยกย่องจากสังคมให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่อง เช่น **ดร.ประภาส จักกะพาก** อดีตปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม **ดร.เฉลิม** อารังนาวาสวัสดิ์ อดีตปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ **คุณปิติพงศ์ พิ้งบุญ ณ อยุรยา** อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก่อนไปเป็นปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในช่วงยุคแรกสมัยรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

เพราะฉะนั้น คนสภาพัฒน์ได้เห็นตัวอย่างแล้วว่า บุคคลที่จะเติบโตในหน้าที่การทำงานจนก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งที่สำคัญขององค์กรได้ อย่างน้อยต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะ ๑ เรื่อง จนเป็นที่ยอมรับและสามารถทำให้เขาเชื่อถือเราได้ ดังนั้น **ข้าราชการสภาพัฒน์ต้องสร้างความเชี่ยวชาญ ความรู้พิเศษอย่างน้อย ๑ เรื่องให้กับตัวเอง** เปรียบเสมือนการปลูกกล้วยไม้ที่ต้องใช้ระยะเวลาจนจะผลิดอกที่สวยงาม เพราะฉะนั้น การทำอะไรก็ตามต้องอาศัยระยะเวลาในการสั่งสมประสบการณ์ เพื่อให้ตนเองมีความเชี่ยวชาญเป็นที่ต้องการและยอมรับจากบุคคลทั่วไป จึงจะประสบความสำเร็จ



ผู้นำการจัดทำแผนฯ ๑๑
และวางทิศทางแผนฯ ๑๒

.....
อาคม เติมพิทยาไพสิฐ
เลขาธิการฯ ลำดับที่ ๑๔

อาคม เติมพิทยาไพสิฐ

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลำดับที่ ๑๔ ช่วงปี ๒๕๕๓-๒๕๕๘ ท่านเป็นผู้นำในการผลักดันภารกิจสำคัญหลายเรื่อง อาทิ การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) และแนวคิดทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางเศรษฐกิจ การกำหนดการประกาศผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติรายไตรมาส (QGDP) ให้ได้มาตรฐานสากล และเร่งรัดให้เร็วขึ้น การส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษ การผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของไทย การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ การพัฒนาคนตลอดช่วงอายุ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรและการปรับปรุงอาคารของสำนักงาน



ท่านได้รับเกียรติเข้าร่วมคณะรัฐมนตรีในช่วงรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ตามลำดับ ในปี ๒๕๕๗ จนถึงปี ๒๕๖๒ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในปี ๒๕๖๓

นอกจากนั้น ท่านยังได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ อาทิ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และกรรมการในคณะต่าง ๆ อาทิ กรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ คณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติการบูรณาการการพัฒนาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

บทบาทสภาพัฒน์กับเหตุการณ์สำคัญของประเทศ

ย้อนกลับไปในช่วงก่อนปี ๒๕๕๓ สมัยที่ผมยังเป็นรองเลขาธิการฯ มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น ทั้งวิกฤตเศรษฐกิจและวิกฤตการเมือง โดยในปี ๒๕๕๐ เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นที่สหรัฐอเมริกา หรือที่เรียกว่า “วิกฤตเศรษฐกิจแฮมเบอร์เกอร์” ส่งผลให้เศรษฐกิจทั่วโลกชะลอตัว ปี ๒๕๕๑ เกิดวิกฤตทางการเมืองภายในประเทศที่ทำให้สนามบินสุวรรณภูมิและดอนเมืองไม่สามารถใช้งานได้ ต่อมาในปี ๒๕๕๓ ขณะผมดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ เกิดวิกฤตทางการเมืองขึ้นอีกครั้งหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วน สิ่งตามมาคือเรื่องความเชื่อมั่นจากนักลงทุนต่างประเทศ และความเชื่อมั่นของประชาชนในการใช้จ่ายใช้สอยที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจอันส่งผลให้นักลงทุนไม่มั่นใจในการลงทุนและประชาชนไม่มั่นใจในการใช้จ่าย ทำให้เศรษฐกิจชะลอตัว

จากนั้นเกิดวิกฤตใหญ่ขึ้นอีก ๒ ครั้ง คือในปี ๒๕๕๔ วิกฤตน้ำท่วมใหญ่ของประเทศ ซึ่งสภาพัฒน์ได้เข้าไป

มีส่วนร่วมในการช่วยจัดทำแผนทรัพยากรน้ำและแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังน้ำท่วม และวิกฤตทางการเมืองภายในประเทศ ปี ๒๕๕๖ ต่อเนื่องถึงปี ๒๕๕๗ สิ่งที่เป็นภารกิจเร่งด่วนของสภาพัฒน์ในขณะนั้นได้รับมอบหมายให้จัดทำมาตรการกระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจ โดยสิ่งที่เรามองเป็นเรื่องการกระตุ้นหรือสร้างเศรษฐกิจในระดับฐานราก

จากประสบการณ์ที่ผ่านมา จะเห็นได้ถึงความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งเป็นที่มาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ที่เน้นเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันที่ต่อเนื่องจากแผนฯ ๘ และต่อเนื่องไปถึงแผนฯ ๑๐ โดยการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีที่สุดคือการเดินตามแนวพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วิกฤตที่เกิดขึ้นในเวลาช่วงนั้นทำให้เศรษฐกิจไทยชะลอตัวถึงขั้นติดลบ ๔ ครั้งด้วยกัน คือ ในปี ๒๕๕๐ ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ และปี ๒๕๕๔ พอถึงปี ๒๕๕๗ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เข้ายึดอำนาจ



การบริหารราชการแผ่นดินเพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยให้บ้านเมือง เป็นเหตุการณ์ใหญ่ครั้งสุดท้ายที่ต่อเนื่องมาถึงช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ภายหลังจากการรัฐประหาร ท่านนายกรัฐมนตรีได้เชิญสภาพัฒน์ไปบรรยายสรุปเรื่องแผนฯ โดยผมได้ไปบรรยายสรุปแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ซึ่งท่านนายกฯ ได้รับฟังสาระสำคัญของแผนอย่างละเอียด และได้ปรารภว่า “ประเทศไทยน่าจะเป็นประเทศที่เจริญก้าวหน้า ไม่ใช่ติดกับดักความยากจนอยู่อย่างนี้ ถ้าทำตามแผนฯ ประเทศไทยเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและรวมไปแล้ว”

ผมจึงได้เรียนท่านนายกฯ ว่าจริง ๆ ประเด็นอยู่ที่การขับเคลื่อนและการดำเนินการตามแผนฯ สิ่งที่ท่านนายกฯ ถามอีกเรื่องคือ มีคนพูดกันว่าทำไมประเทศเราไม่มีแผนระยะยาว ผมจึงอธิบายไปว่าจริง ๆ แล้วไม่ถึงกับเป็นแผนแต่ว่าเป็นวิสัยทัศน์ที่เขียนไว้ในแผนพัฒนาฯ ซึ่งไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะเราถือว่าแผนพัฒนาฯ เป็นเสมือนแผนกึ่งปฏิบัติ ท่านนายกฯ บอกว่า “ควรมีแผนระยะยาว” จึงเป็นที่มาของการจัดทำแผนระยะ ๒๐ ปี หรือยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นข้อกำหนดเพื่อให้รัฐบาลในชุดถัด ๆ ไปดำเนินการต่อ อีกทั้งสภาพัฒน์ได้รับมอบหมายให้เป็นฝ่ายเลขานุการของการยกร่างยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งนับว่า

เป็นเกียรติประวัติที่ท่านนายกฯ ได้ให้ความไว้วางใจสภาพัฒน์เป็นอย่างมาก โดยท่านให้ความสำคัญกับเรื่องของการวางแผน เพราะเมื่อแผนได้รับการกลั่นกรองที่ดีแล้ว การดำเนินการย่อมเกิดประสิทธิภาพ ถ้าแผนดีจะนำมาซึ่งชัยชนะแน่นอน

ผมจำได้ว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ช่วงบทยาย ๆ เราได้พูดถึงเรื่องการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งแต่ก่อนนั้นการขับเคลื่อนยังไม่เป็นเอกภาพเท่าที่ควร ช่วงนั้นเราจึงได้เดินสายไปตามหน่วยงานและชี้แจงให้มีการจัดตั้งสำนักนโยบายและแผนเพื่อขับเคลื่อนแผนร่วมกัน และได้ชี้แจงแนวทางดำเนินการด้วย ซึ่งในปัจจุบันทุกกระทรวงได้มีสำนักนโยบายและแผนเป็นหน่วยขับเคลื่อน

ฉะนั้นทุกหน่วยงาน ทุกกระทรวง จะได้เดินตามแนวทางหลักของรัฐบาลเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนที่เป็นเอกภาพ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ

สำหรับการจัดทำแผนของสภาพัฒน์ในช่วงระยะหลังตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ เป็นต้นมาได้พิจารณาเรื่องบริบทของโลกและประเทศไทย ปัจจัยท้าทาย คือต้องก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งได้กล่าวมาตลอดตั้งแต่แผนฯ ๘



จนถึงปัจจุบันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มี ๔ เรื่องสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ คือ

๑. การเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ ที่บางคนอาจมองว่าเป็นเพียงเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่จริง ๆ แล้ว เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมด้วย เห็นได้ชัดจากเหตุการณ์น้ำท่วม หรือฝนฟ้าที่ตกไม่เป็นไปตามฤดูกาล รวมถึงมลพิษทั้งที่เกิดจากอุตสาหกรรมและระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไปมาก ล้วนส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทั้งสิ้น

๒. การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ซึ่งเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ตั้งแต่ยุคคอมพิวเตอร์ ยุคไอที ยุคเศรษฐกิจใหม่ (New Economy) จนมาถึงยุคดิจิทัล ประเทศไทยซึ่งไม่ได้เป็นผู้คิดค้นเทคโนโลยี จึงต้องตั้งคำถามว่า “เราจะใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของเราได้อย่างไร”

๓. การก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการวางแผนพัฒนาในอนาคต โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายของรัฐบาลที่ต้องจัดสรรเพิ่มมากขึ้นเพื่อดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในขณะที่กำลังคนรุ่นหนุ่มรุ่นสาวที่เป็นกำลังแรงงานก็เริ่มลดน้อยถอยลงไป จึงต้องดูว่าเราจะดำเนินการนโยบายเศรษฐกิจอย่างไรได้บ้าง

๔. การรวมตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาคต่าง ๆ ในช่วงปลายปี ๒๕๕๘ ที่ผมเป็นเลขาธิการฯ เป็นปีที่เรามีพันธะสัญญากับอาเซียน ว่าเราจะก้าวสู่ประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ โดยสภาพพัฒนาในขณะนั้นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเตรียมการ ซึ่งแม้ไม่ได้รับผิดชอบโดยตรงแต่ได้เข้าไปเสริมด้านเศรษฐกิจ โดยได้ให้ข้อมูลกับคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับ ๒ เสาหลักจาก ๓ เสาหลักอาเซียน คือ



คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

สิ่งที่กล่าวมา ๔ เรื่องนี้ล้วนมีผลต่อการวางแผนพัฒนาประเทศทั้งสิ้น

แนวคิดการพัฒนาในแผนฯ ๑๑ ต่อเนื่องถึงแผนฯ ๑๒

หลังจากการพิจารณาบริบทโลก ก็มาสู่ในเรื่องของการวางแผนทางสำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมี ๕ แนวคิด คือ

แนวคิดที่ ๑ เร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาการพัฒนาประเทศส่วนหนึ่งเป็นเรื่องของความล่าช้าของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๓-๔ เป็นช่วงที่เราพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกที่เรียกว่า “ยุคโชติช่วงชัชวาล” เศรษฐกิจโตสูงสุด เป็นช่วงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานครั้งใหญ่ ที่มีท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง มอเตอร์เวย์ชลบุรีหมายเลข ๗ ผมมักจะเรียกว่าเป็นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานระยะคลื่นลูกที่ ๑ หากไม่นับช่วงที่เราพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ ที่เน้น “น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี”

ส่วนคลื่นลูกที่ ๒ เป็นช่วงที่เรามีการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะเพื่อขยายความสามารถการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเร่งรัดโครงการก่อสร้างท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และเปิดใช้ท่าอากาศยานดอนเมืองเพื่อรองรับการเติบโตของสายการบินต้นทุนต่ำและเน้นการให้บริการ



เดินทางภายในประเทศ และเร่งรัดโครงการก่อสร้างระบบ
รถไฟฟ้าสายสีน้ำเงินในกรุงเทพฯ ตามแผนแม่บทการพัฒนา
ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครและ
ปริมณฑล (M-Map) เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัด
ในกรุงเทพฯ นับเป็น ๒ โครงการสุดท้ายที่เราได้เห็นผล
ของการดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ หลังจากนั้นแทบจะ
ไม่มีโครงการขนาดใหญ่เกิดขึ้น ดังนั้น จึงเกิดความล่าช้า
ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและส่งผลกระทบต่ออันดับความ
สามารถในการแข่งขันของเราลดลง รวมทั้งความเชื่อมั่น
ของนักลงทุนต่างชาติที่ไม่เห็นการลงทุนของภาครัฐทางด้าน
โครงสร้างพื้นฐานที่เริ่มจะเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาประเทศ

เพราะฉะนั้น สิ่งนี้เป็นแนวคิดส่วนหนึ่งของการเขียน
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ คือการเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐานทุกระบบในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ แม้ว่า
จะไม่ได้เขียนรายละเอียดมากนัก แต่มีความชัดเจนที่ว่า
เราต้องพัฒนาระบบรางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่ง
และลดการใช้น้ำมันในภาคการขนส่งทางถนน (Modal
Shift) พัฒนาระบบโลจิสติกส์ ระบบขนส่งสาธารณะ
และระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล
ซึ่งต้องมีความต่อเนื่อง และต่อมาได้เขียนละเอียดมากขึ้น
ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ซึ่งเป็นช่วงที่ผมได้รับมอบหมาย
ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมพอดี
จึงได้มีส่วนผลักดันให้สภาพัฒน์เขียนบทนี้มากขึ้น เพื่อเป็น

แผนแม่บทให้รัฐบาลในการวางนโยบาย และขับเคลื่อน
การลงทุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน

จริง ๆ แล้ว ผมอยากให้ทำเป็นแผนการลงทุน
ในระยะ ๕ ปี แบบเป็นภาคผนวกในแผนฯ ๑๑ และแผนฯ ๑๒
ด้วยซ้ำไป เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นฐานนโยบาย
ให้กับรัฐบาลในการจัดลำดับความสำคัญของการลงทุน
แต่เนื่องจากแนวปฏิบัติของแผนฯ นับตั้งแต่แผนฯ ๘
เป็นต้นมานั้น เรามานั่งคิดกันว่า แผนพัฒนาควรเป็นแผนชี้นำ
ทิศทาง ไม่ควรลงรายละเอียดมากนัก โดยให้การกำหนด
โครงการลงทุนต่าง ๆ เป็นเรื่องระดับนโยบายรัฐบาลที่จะ
ระบุให้ชัดเจน เพราะต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมและการจัด
ลำดับความสำคัญของกระทรวงที่เกี่ยวข้องด้วย ดังนั้น
แผนฯ ๑๑ แผนฯ ๑๒ และแผนต่อ ๆ มาจึงไม่ได้บรรจุ
แผนการลงทุนไว้ ซึ่งจะแตกต่างจากแผนพัฒนาประเทศ
ของบางประเทศ เช่น แผนพัฒนาของจีนที่ระบุว่าจะลงทุนใน
โครงการใดบ้าง ซึ่งจะมีระดับการผูกพันกับรัฐบาลมากกว่า

แนวคิดที่ ๒ ริเริ่มแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์
ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกว้างระดับหนึ่ง แนวคิดสำคัญ
คือเมื่อภาวะวิกฤตในแต่ละครั้งจะส่งผลกระทบ
ไปถึงในระดับรากหญ้า กระทั่งผู้ประกอบการขนาดกลาง
และขนาดย่อม (SMEs) พอร่วมกับยุคที่เทคโนโลยี
เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เราต้องคำนึงถึงเรื่อง **การสร้างมูลค่า
ให้กับระบบเศรษฐกิจให้มากขึ้น** รวมทั้งการสร้างผู้ประกอบการ
รุ่นใหม่ (Startup) ที่มีเข้าใจในเรื่องเทคโนโลยี และสามารถ
นำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ เพราะฉะนั้น SMEs
ที่เคยทำในรูปแบบเดิม หรือร้านค้าปลีกต้องมีความเข้าใจ
เทคโนโลยี และนำเข้ามาปรับใช้ เพราะเห็นได้ชัดว่า หากไม่มี
การปรับตัวจะประสบปัญหาผู้คนรุ่นใหม่ที่รู้จักใช้เทคโนโลยี
ดิจิทัล โทรศัพท์มือถือ รวมถึงเรื่องพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
(E-Commerce) หรือการจ่ายเงินผ่านระบบออนไลน์
ในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้สามารถเข้าถึงลูกค้าได้
อย่างรวดเร็ว

เศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นมีความเชื่อมโยงกับเรื่อง
การสร้างมูลค่าให้กับสินค้า ซึ่งจะพบว่าในภาคธุรกิจมีความ
เข้าใจในเรื่องนี้ได้เร็วกว่าภาครัฐ และนำไปใช้ในเรื่องการ
ออกแบบซึ่งมีส่วนสำคัญในการเพิ่มมูลค่า เช่น บรรจุภัณฑ์
ที่มีความสวยงามมักจะช่วยเพิ่มราคาของสินค้า ในเรื่องนี้
ภาคเอกชนรายใหญ่มีความเข้าใจ และใส่ใจรายละเอียด



สำหรับการลงทุนเรื่องการพัฒนา ทำให้งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศ (Research & Development: R&D) ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สูงขึ้นจาก ๐.๒๖ เป็น ๐.๖๒ ของ GDP เกือบ ๑% ของ GDP ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่สภาพัฒน์ได้มีส่วนทำหน้าทีในการให้ทิศทางการพัฒนา

หากใครเข้าใจในส่วนนี้ จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันและธุรกิจให้เกิดประโยชน์ จะเห็นได้ว่าเรื่องแอนิเมชัน การออกแบบ และแอปพลิเคชัน สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ทั้งสิ้น โดยนำเครื่องมือทางด้านไอทีและดิจิทัลเข้ามาใช้ ซึ่งรัฐบาลท่านนายกฯ ในช่วงการบริหารราชการช่วงแรก (๒๕๕๗-๒๕๖๒) ได้มีการปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดิน โดยได้ยกระดับกระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ ขึ้นเป็นกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และได้เริ่มนโยบายการสร้างและใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ หรือที่เรียกว่า บิ๊กดาต้า (Big Data)

แนวคิดที่ ๓ สร้างความร่วมมือกับภูมิภาค เรียกได้ว่าเป็นจุดเด่นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เพราะเรื่องนี้ได้ถูกแยกออกมาเป็นยุทธศาสตร์การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และเพื่อให้เห็นทิศทางในอนาคตได้อย่างชัดเจนว่าประเทศของเราต้องอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน และประชาคมอาเซียน เพราะฉะนั้นเราจึงต้องมียุทธศาสตร์ในเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องประชาคมอาเซียน อนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่าย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle:

IMT-GT) ฉะนั้นเราต้องใช้เรื่องการรวมตัวของเศรษฐกิจให้เกิดประโยชน์ เพราะจะพึ่งพาเพียงแต่เศรษฐกิจภายในประเทศอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ เพราะภาคการส่งออกและภาคการท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยในอดีตนั้นหลัก ๆ ได้แก่ ญี่ปุ่น ทวีปยุโรป และสหรัฐอเมริกา แต่เราลืมนึกถึงการค้าภายในอาเซียนนั้นได้มีส่วนทำให้เศรษฐกิจไทยไม่ตกต่ำจนเกินไป โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่ส่งผลกระทบ

ต่อเศรษฐกิจในภูมิภาค ที่สำคัญคือประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศไทย ซึ่งการค้าบริเวณชายแดนและการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมีส่วนสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจไทยไม่ได้รับผลกระทบจากการส่งออกไปยังตลาดใหญ่ ๆ มากนัก

ฉะนั้น จึงเป็นที่มาว่าช่วงปีแรกที่ผมเป็นเลขาธิการและรัฐมนตรีช่วยฯ ผมจึงผลักดันเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ๑๐ เขต เพื่อมุ่งหวังให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไปยังเขตพื้นที่ชายแดนให้สะดวกเพิ่มมากขึ้น และลดต้นทุนโลจิสติกส์ ซึ่งในตอนแรกผมตั้งใจไว้ว่าการเขียนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ นั้นอยากจะให้ทำเหมือนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๒ คือมีรายชื่อโครงการที่จะขับเคลื่อนดังที่ผมได้พูดไว้แล้ว แต่อาจเหมือนกลายเป็นการขึ้นนำที่ระบุโครงการลงในแผนที่ไม่ได้มีการศึกษามาก่อน เราจึงเขียนแผนไว้เป็นกรอบกว้าง ๆ แต่มีความชัดเจนแทน ซึ่งการเขียนลักษณะนี้จะทำให้รัฐบาลสามารถทำงานได้ง่ายขึ้น เพราะมีแผนแม่บทของประเทศที่ทำไว้ให้ขับเคลื่อนโครงการเหล่านั้น

แนวคิดที่ ๔ แก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ในเรื่องภาคการเกษตร แน่นอนว่ายั่งยืนเป็นรายได้สำคัญของประเทศไทย ฉะนั้น สิ่งที่จะนำเข้ามาเสริมคือเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ ในปัจจุบันเกษตรกรเริ่มมีการนำเทคโนโลยีเซนเซอร์ต่าง ๆ มาใช้เพิ่มมากขึ้น ในส่วนความเหลื่อมล้ำและความยากจน เรามองถึงโอกาสในการเข้าถึงการให้บริการสาธารณะ หรือการเดินทาง เพราะเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งในรายจ่ายคนยากจน โจทย์ของเราคือ ทำอย่างไรที่จะทำให้ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะให้ครอบคลุมที่สุด เราไม่ได้หมายถึงเพียงแค่รายได้เฉลี่ยระหว่างบุคคลต่อบุคคล



แต่ยังหมายถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างโครงสร้างพื้นฐานด้วย จะเห็นได้ว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจครั้งหนึ่งอยู่ใน กรุงเทพฯ ส่วนอีกครึ่งหนึ่งอยู่ในต่างจังหวัด ซึ่งรัฐจะเข้าไปดูแลโครงสร้างพื้นฐานอย่างทั่วถึงหรือไม่ และเรื่องโครงสร้างพื้นฐานทางด้านคมนาคม เป็นเรื่องหนึ่งที่ผมนำไปขับเคลื่อน ต่อช่วงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยและรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงคมนาคม

แนวคิดที่ ๕ สังคมผู้สูงอายุ เป็นเรื่องที่มีงานวิจัย แสดงไว้อย่างชัดเจน ซึ่งสภาพัฒน์ได้นำเสนอเรื่องนี้ต่อ คณะรัฐมนตรีในเรื่องประมาณการโครงสร้างประชากร เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๖๒ ว่าในปี ๒๕๘๓ โครงสร้าง ประชากรไทยจะเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมผู้สูงอายุและ สัดส่วนผู้สูงอายุจะถึงจุดสูงสุด ประเด็นคือประชากรต้อง มีอายุเท่าไรถึงจะนับว่าเป็นผู้สูงอายุ เกณฑ์อายุที่ใช้อยู่ใน ปัจจุบันยังใช้ได้หรือไม่ เราไม่ได้พูดถึงการต่ออายุราชการ หรือการขยายอายุการเกษียณราชการ แต่เราหมายถึง คนกลุ่มนี้เมื่อเกษียณไปแล้ว จะสามารถกลับเข้าสู่ระบบ การทำงานได้หรือไม่ เพราะหลายคนยังสามารถที่จะทำงาน ต่อได้ อาจเปิดโอกาสให้เป็นผู้ฝึกสอน หรือผู้เล่าประสบการณ์ ในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงเรื่องผู้สูงอายุนั้นเป็นเรื่องที่มีความ เชื่อมโยงกับการเข้าถึงบริการสาธารณะ เพราะว่าเมื่อ โครงสร้างพื้นฐานสามารถอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ให้สามารถออกจากบ้าน หรือมีกิจกรรมทางสังคมได้สะดวก สิ่งเหล่านี้จะส่งผลทำให้ความจำของผู้สูงอายุยังใช้การได้ดีอยู่ ไม่เป็นโรคหลงลืมได้ง่าย ซึ่งในเรื่องของการเข้าถึงบริการ สาธารณะนั้นอาจต้องมีความครอบคลุมไปถึงกลุ่มคนพิการ และเด็ก สำหรับโอกาสในการเข้าถึงด้วย นับว่าเป็นเรื่องที่ เราให้ความสำคัญ และเป็นสิ่งที่ผมได้จากสภาพัฒน์ และ นำไปขับเคลื่อนต่อที่กระทรวงคมนาคม

ทั้ง ๕ เรื่องที่กล่าวมานั้นเป็นเรื่องคร่าว ๆ ที่เป็น ไฮไลท์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ และได้มีการระบุ รายละเอียดเพิ่มเติม และชัดเจนมากขึ้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจระหว่างประเทศ อย่างต่อเนื่อง

ตอนผมอยู่ที่สภาพัฒน์เริ่มได้รับมอบหมายให้ดูแล เรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศในส่วนของอนุภูมิภาค ตั้งแต่ยังไม่ดำรงตำแหน่งเลขาฯ ซึ่งผมมองว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของเรา จากที่เรามองว่าต้องอยู่ ร่วมกับเพื่อนบ้านและสังคมในอาเซียน “เราจะทำอย่างไร ให้เกิดการอำนวยความสะดวก หรือความเชื่อมโยง” ความเชื่อมโยงนี้เกิดจากการที่สภาพัฒน์เริ่มใช้คำว่า “Connectivity” ตอนที่ผมดูแลแผนงานความร่วมมือ อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง เมื่อปี ๒๕๔๓ ซึ่งมีแผนงาน ที่สำคัญคือการเชื่อมโยงกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง โดยเฉพาะแผนงานระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก และระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ ในช่วงที่ผมได้รับมอบหมาย ให้ไปร่วมประชุมที่เมืองต้าหลี่ สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นการประชุมสุดยอดผู้นำกลุ่มประเทศกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS Summit) ในขณะนั้นเราทำงานร่วมกับธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asia Development Bank: ADB) ได้มีการระดมความคิด เรื่องวิสัยทัศน์ของ GMS ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มี และได้นำเสนอ กรอบความคิดวิสัยทัศน์ใหม่ โดยกำหนดให้เป็นการเชื่อมโยง ๓ ด้าน เรียกว่าวิสัยทัศน์ 3C และเปลี่ยนแนวคิดเรื่อง ความเชื่อมโยงของระเบียงคมนาคมขนส่งมาเป็นระเบียง เศรษฐกิจ ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าการเชื่อมโยงทางด้านการก่อสร้างถนนเชื่อมโยงระหว่างประเทศ และยังครอบคลุม ในเรื่องการเร่งรัดการปฏิบัติตามข้อตกลงการขนส่งสินค้า ข้ามแดน คือ

๑. Connectivity ความเชื่อมโยง คือในอนุภูมิภาค กลุ่มแม่น้ำโขงต้องมีความเชื่อมโยงกัน ทั้งด้านกายภาพ ซึ่งหมายถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม และด้าน กฎระเบียบการขนส่งคนและสินค้า

๒. Competitiveness ความสามารถในการแข่งขัน โดยมองแบบทั้งกลุ่ม แต่ในระหว่างกลุ่มนั้น อาจจะมีลักษณะที่เรียกว่าเป็นการเสริมความสามารถ



ในการแข่งขันแข่งขันร่วมกัน อาจจะใช้คำว่า “ความสามารถในการแข่งขันและความร่วมมือระหว่างสมาชิก (Competitiveness & Complementarity)” คือการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันที่ต้องแข่งขันได้ทั้งกลุ่ม อาจเป็นในลักษณะการแข่งขันกันทำ มีการจ้างเอกชน และให้มีการดูแลห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)

๓. Community การสร้างความเข้มแข็งให้กับระดับชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องหนึ่งที่มีอยู่ในสามเสาหลักของอาเซียนด้วย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และเศรษฐกิจระดับประชาชน รวมถึงภาคเกษตรซึ่งเป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจในประเทศสมาชิกทุกประเทศ

เพราะฉะนั้น 3C ที่เกิดขึ้นจึงมีความชัดเจนในการเชื่อมโยงทั้งกายภาพและกฎระเบียบ

สามคำนี้สามารถขยายความเพิ่มเติมได้อีกมาก เช่น การเปลี่ยนแปลงสถานะภูมิอากาศอยู่ในส่วนความเชื่อมโยง Competitiveness และ

Community เป็นลักษณะการเตรียมความพร้อมให้คนอยู่กับการเปลี่ยนแปลงสถานะภูมิอากาศให้ได้ ต่อมาประชาคมอาเซียนมีแผนแม่บทความเชื่อมโยงอาเซียน ปี ๒๐๑๕ คือช่วงนั้นทางกระทรวงการต่างประเทศได้เสนอในการประชุมอาเซียนว่าควรมีแผนความเชื่อมโยงนี้ ซึ่งเราก็ได้ให้การสนับสนุน เพราะเราเริ่มจากการรวมกลุ่มเล็กและกลายเป็นกลุ่มใหญ่ เพราะฉะนั้น “ความเชื่อมโยง” จึงเป็นคำแรกที่เราคิดว่าได้ให้คีย์เวิร์ดที่สำคัญกับสังคมมากที่สุดทีเดียว

หลังจากนั้นเราได้มีบทบาทเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แม้กระทั่งเรื่องความร่วมมือกับองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) เราเป็นกำลังหลักมาตลอด ซึ่งผมได้มอบให้รองเลขาธิการฯ ในขณะนั้นดูแล และยังคงดำเนินต่อเนื่องมา ซึ่งคณะกรรมการ External Relations Committee (ERC) ของ OECD ได้ให้ OECD รื้อฟื้นโครงการ CP (Thailand – OECD Country Programme: CP) กับไทย เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๑ และ ครม. มีมติเห็นชอบและอนุมัติเรื่องการแสดงเจตจำนงที่จะร่วมมือกับ OECD ในการดำเนินโครงการ CP กับ OECD ตลอดจนมอบหมายให้ สศช. เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินโครงการ CP ต่อไป โดยกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ประสานงาน OECD ร่วมกับ สศช.

ในช่วงที่ผมอยู่สภาพัฒน์นั้น ได้มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศมากมาย ทั้งองค์กรระหว่าง

ประเทศ องค์กรการเงิน นักลงทุนต่างชาติ หรืองานในส่วนของการเป็นผู้แทนรัฐบาล ต่อเนื่องมาตลอด

เมื่อผมไปอยู่กระทรวงคมนาคม งานเรื่องความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและระหว่างประเทศก็ยังคงทำอยู่อย่างต่อเนื่อง และเพิ่มความเข้มข้นมากขึ้น โดยมีการประสานงานกันระหว่างกระทรวงคมนาคมและสภาพัฒน์อย่างใกล้ชิดมากขึ้น ผมได้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่กระทรวงคมนาคมมากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวคิดก็คือ กระทรวงคมนาคมจะทำงานเฉพาะเรื่องภายในประเทศไม่ได้ เราต้องสร้างการยอมรับในสังคมโลก หรือสังคมในภูมิภาค ทั้งในเรื่องที่เราต้องปฏิบัติตามกฎกติกาสากล ที่เราเป็นสมาชิกองค์กรกำกับดูแลของโลก โดยเฉพาะองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization: ICAO) และองค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (International Marine Organization: IMO) และในเรื่องความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียน ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องการเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับภารกิจของกระทรวงคมนาคมเป็นส่วนใหญ่ ในช่วงนั้นผมยังทำหน้าที่เป็นรัฐมนตรีของ GMS, IMT-GT และความร่วมมือประเทศลุ่มน้ำโขงกับญี่ปุ่น (Mekong-Japan Cooperation)

นอกจากนั้นยังมีเรื่องกระทรวงคมนาคมของไทยร่วมมือกับกระทรวงคมนาคมของญี่ปุ่น ความร่วมมือกับทางคณะกรรมการการของยุโรป เป็นคณะกรรมการการขององค์การสหประชาชาติยุโรป ซึ่งเมื่อไทยเรามีคณะกรรมการ



เศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (Economic And Social Commission For Asia And The Pacific: ESCAP) ที่ยุโรปก็มีคณะกรรมการเศรษฐกิจแห่งยุโรป (UNECE) เป็นต้น ซึ่งผมได้ไปสร้างความร่วมมือไว้กับทางยุโรป เพื่อแสดงให้เห็นว่าประเทศเราเมื่อมีการพัฒนามากขึ้น เราควรจะต้องดูในเรื่องของมาตรฐานสากล และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ของประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านคมนาคม และให้โลกได้รู้ว่าเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยเราไม่แพ้ใคร ผมเชื่อว่าถ้าเราเดินตามภารกิจพื้นฐานที่ได้วางไว้ที่กระทรวงคมนาคม จะทำให้ลำดับความสามารถทางการแข่งขันของเราดีขึ้นอย่างแน่นอน

สิ่งสำคัญที่เราต้องติดต่อกับต่างประเทศนั้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่น เราต้องมีหน่วยงานที่คอยให้ข้อมูลความเชื่อมั่นกับต่างชาติ เช่น เวลาเกิดสถานการณ์วิกฤตทางการเมืองในประเทศ ต่างชาติจะเริ่มตั้งคำถามว่า “ประเทศไทยจะเดินหน้าได้อย่างไร” เราจึงต้องมีหน่วยงานที่คอยให้ข้อมูลกับต่างประเทศว่า “ในเรื่องนโยบายเศรษฐกิจต่าง ๆ เรามีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นแผนที่นำทางเรื่องต่าง ๆ ของการลงทุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เราดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งหมด” เพราะฉะนั้นการสื่อสารในเรื่องนี้สำคัญมาก เพื่อสร้างการยอมรับและความน่าเชื่อถือให้กับนักลงทุนต่างชาติ

วางแผนทางการจัดทำแผนฯ ๑๓ ให้ประเทศหลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลาง

ที่ผ่านมาเลขาธิการฯ ทุกท่านจะได้กำกับดูแลการจัดทำแผนพัฒนาฯ คนละฉบับเช่น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘

ท่าน ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เป็นผู้ดำเนินการจัดทำแผน ต่อมาหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจการเงินในปี ๒๕๔๐ ท่านวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม ก็ได้ดำเนินการปรับปรุงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจในเวลานั้น ส่วนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ท่านสรยุทธ วงศ์ชะอุ่ม ได้รับผิดชอบการจัดทำแผนฯ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ท่าน ดร.อำพน กิตติอำพน เป็นผู้รับผิดชอบการจัดทำแผนฯ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เป็นช่วงที่ผมดูแลสำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ผมวางแผนวาง

การจัดทำ แล้วท่าน ดร.ปรเมธี วิมลศิริ เป็นผู้ดำเนินการจัดทำต่อจนแล้วเสร็จ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้ตั้งเป้าหมายที่สำคัญคือ “ประเทศหลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลาง” ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกับที่เราได้ชี้เอาไว้ในแผนพัฒนาฯ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างห่วงโซ่มูลค่าเพิ่ม (Value Chain) ในภาคการผลิตของเรา คือในอดีตเราอาจมองเพียงการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ให้กับผลิตภัณฑ์ จึงเน้นไปที่การแปรรูปวัตถุดิบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูปแทนที่จะเน้นการส่งออกสินค้าโดยเฉพาะสินค้าเกษตรในรูปวัตถุดิบ แต่การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ (Value Creation) ตลอดห่วงโซ่อุปทานนั้น มีความหมายมากกว่าการสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการนำนวัตกรรมและการวิจัยและพัฒนามาใช้เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้สินค้าของเรามีความหลากหลาย และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไปสู่สินค้าที่มีราคาสูง มากกว่าขายสินค้าที่มีราคาต่ำ หากถามว่าในวันนี้ว่า “ถ้าเราต้องการเป็นประเทศที่จะร่ำรวยขึ้น ภาคเกษตรกรรมยังคงเป็นสิ่งสำคัญอยู่ แต่ถ้าหากเราบอกว่าเราจะเป็นประเทศผู้ผลิตอาหาร เราจะทำอย่างไรที่จะทำให้มีรูปแบบอาหารที่สามารถเสิร์ฟคนทั้งโลกได้ เราอาจไม่ได้เสิร์ฟแต่อาหารไทยเพียงอย่างเดียว แต่จะเสิร์ฟอาหารที่คนทั้งโลกเขากินกัน” เราจึงต้องรู้รสนิยมของผู้บริโภค และออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

อีกเรื่องหนึ่งคือ จะทำอย่างไรให้เกิดการเพิ่มมูลค่า ไม่ว่าจะเป็นในภาคอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานซึ่งในวันนี้แรงงานของเราเริ่มลดน้อยลง เราจะสามารถนำระบบควบคุม

อัตโนมัติ เข้ามาใช้ได้หรือไม่ หรือจะมีการต่อยอดนวัตกรรมอย่างไร ซึ่งในปัจจุบันงานวิจัยและพัฒนา แสดงให้เห็นชัดเจนในเรื่องการเพิ่มคุณภาพสินค้า ฉะนั้น ทางที่หนึ่ง คุณภาพสินค้าของเราต้องเป็นที่ไว้ใจ และน่าเชื่อถือของผู้บริโภคروبบ้าน เมื่อมีคำถามกับประเทศผู้นำเข้าสินค้าจากประเทศไทย โดยเฉพาะตลาดในอาเซียนรวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านเราว่า “อยากจะซื้อสินค้าจากประเทศไหนมากที่สุด” เราต้องให้ลูกค้าบอกเราว่า “ถ้ามาจากประเทศไทย เขาเชื่อถือในเรื่องของมาตรฐานและคุณภาพ” เป็นต้น

ทางที่สอง เราต้องคิดค้นสิ่งใหม่ คือสิ่งที่วันนี้เราพูดกันว่า เราต้องสร้างสินค้าตัวใหม่ ๆ เพื่อสร้างการเติบโตใหม่ จึงนำไปสู่การสร้างอุตสาหกรรมใหม่ ๕ ประเภทที่เราเรียกว่าเป็น New S-Curve ที่เราทำในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ๕ อุตสาหกรรมใหม่เป็นอุตสาหกรรมเป้าหมาย และมีการปรับปรุงให้สิทธิประโยชน์การลงทุนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สำหรับอุตสาหกรรมเดิมเราก็ยังต้องรักษาไว้ โดยจะต้องมีการก้าวกระโดดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยเน้นการวิจัยและพัฒนาและสร้างนวัตกรรมกรรมให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตหน้าใหม่ ๆ ที่มีต้นทุนการผลิตที่ถูกลงกว่าเดิม

ในการพัฒนาของหลายประเทศจะเดินตามแบบแผน จากการเกษตร ไปสู่อุตสาหกรรม ไปสู่การบริการ ซึ่งประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ปัจจุบันในส่วนของภาคบริการนั้นมีมากกว่า ๕๐ เปอร์เซ็นต์ของ GDP เพราะฉะนั้นภาคบริการไม่ใช่มีเพียงเรื่องการค้าส่งค้าปลีก ห้างสรรพสินค้า ภัตตาคาร ร้านอาหาร บริการท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังมี



มีเรื่องบริการขนส่งสาธารณะอีกด้วย ซึ่งอาจจะนับรวมอยู่ในภาคสาธารณูปโภคสาธารณูปการอีกทางหนึ่ง หรือแม้กระทั่งเรื่องการค้าออนไลน์ (Online service) ซึ่งนับว่าเป็นภาคบริการเหมือนกัน เพราะสมัยนี้เวลาจะเดินทางไปท่องเที่ยวประเทศไหน สามารถจองตั๋วเครื่องบินได้ทั้งหมดผ่านแอปพลิเคชัน บริการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ บริการส่งอาหารถึงบ้าน บริการรับส่งพัสดุภัณฑ์ที่เกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-๑๙ ซึ่งมีข้อจำกัดของการเดินทางตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-๑๙ และในช่วงที่มีการผ่อนคลายมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม ประชาชนก็เริ่มคุ้นเคยกับวิถีชีวิตใหม่ ที่เราเรียกว่า New Normal อย่างไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้เป็นการเชื่อมโยงและการสร้างมูลค่าให้กับสินค้าในห่วงโซ่อุปทานของภาคบริการ

เมื่อเราพูดถึงภาคบริการขนส่งสาธารณะแล้ว คงหนีไม่พ้นที่จะต้องพูดถึงเรื่องการแข่งขันที่เป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะในปัจจุบันรัฐได้ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นการลงทุนในคลื่นที่ ๔ หากมองเฉพาะภาคการคมนาคมขนส่งแล้ว โครงการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล โครงการรถไฟความเร็วสูง โครงการพัฒนาท่าอากาศยาน โครงการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกส่วนขยาย โครงการทางด่วนมอเตอร์เวย์ ซึ่งรัฐให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมลงทุน ดังนั้นกฎกติกาในการแข่งขันเข้ามาบริหารจัดการการให้บริการจะต้องเป็นธรรมและโปร่งใส ไม่ก่อให้เกิดการผูกขาดโดยภาคเอกชน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่ประชาชนผู้ใช้บริการจะได้รับ



ซึ่งเราเขียนไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑-๑๒ เพราะว่าเราไม่ต้องการให้การบริการสาธารณะเกิดการผูกขาดโดยคนใดคนหนึ่ง อีกทั้งการบริการสาธารณะต้องมีคุณภาพและมาตรฐานภายใต้ความปลอดภัยเป็นหลัก

อีกเรื่องคือ **การปฏิรูปองค์กรและระบบบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ** ซึ่งเกือบทุกแผนให้ความสำคัญและเน้นย้ำกันมาตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแยกบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ สาธารณูปโภคสาธารณูปการ โดยแยกหน่วยงานนโยบาย (Policy) หน่วยงานกำกับดูแลกิจการแต่ละสาขา (Regulator) หน่วยงานให้บริการ (Operator) ยกตัวอย่างวันนี้เรามีการปฏิรูปหลายเรื่อง มีหน่วยงานกำกับดูแลทางด้านพลังงาน คือคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) มีสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

เช่นเดียวกับตอนที่ผมอยู่ที่กระทรวงคมนาคม ก็ได้ผลักดันการปฏิรูปหน่วยงานได้สำเร็จ ๓ เรื่อง คือ ด้านการบินพลเรือน ด้านกิจการขนส่งทางราง ด้านการขนส่งทางบก

ที่คิดว่าภูมิใจมากก็คือ **การปฏิรูปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบินพลเรือน** คือกรมการบินพลเรือน โดยแยกบทบาทผู้กำกับดูแล (Regulator) และผู้ประกอบการ (Operator) ออกจากกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกติกาสากลขององค์การการบินระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization: ICAO) โดยกรมการบินพลเรือนได้แยกส่วนงานกำกับดูแลออกมาเป็น “สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย” แยกหน่วยงานที่เกี่ยวกับการค้นหาและช่วยเหลือกรณีอากาศยานประสบภัย งานนิรภัยการบิน

และงานสอบสวนหาสาเหตุของอุบัติเหตุอากาศยาน มาสังกัดภายใต้กระทรวงคมนาคมโดยตรง ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลตามรูปแบบสากล และเปลี่ยนชื่อจากกรมการบินพลเรือนเป็น “กรมท่าอากาศยาน” เพื่อให้สอดคล้องกับงานในหน้าที่หลัก

ส่วนที่ปรับปรุงใหม่คือการให้บริการท่าอากาศยาน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้เราสามารถปลดธงแดงจากองค์การการบินระหว่างประเทศหลังจากที่ติดธงแดงมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ นอกเหนือจากหน้าที่ของสำนักงานการบินพลเรือนฯ จะต้องแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการกำกับดูแลตามมาตรฐานสากลของ ICAO ข้อบกพร่องต่าง ๆ นั้นถูกสะสมมาเป็นเวลานานก่อนผมเข้ารับตำแหน่ง

คำว่าติดธงแดงนั้นหมายถึง การบินพลเรือนของประเทศเราไม่ผ่านมาตรฐานสากลจึงไม่ปลอดภัยสำหรับสายการบินที่จะบินเข้ามาประเทศไทยหรือทำธุรกิจสายการบินในประเทศไทย ดังนั้นการที่ประเทศถูกติดธงแดง ก็คือไม่ผ่านมาตรฐานความปลอดภัยนั่นเอง และส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของสายการบินและนักท่องเที่ยวต่างชาติ

เรื่องการบินนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะในการขึ้นบินแต่ละครั้งนั้น มาตรฐานความปลอดภัยต้องอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับในเรื่องกิจการสาธารณะอื่น ๆ เช่น เรื่องกิจการราง รางรถไฟ ซึ่งวันนี้เรามีกรมการขนส่งทางราง ซึ่งจัดตั้งสมัยที่ผมดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม จะเป็นผู้กำกับดูแลกิจการและมาตรฐานความปลอดภัยทางด้านการขนส่งทางราง โดยที่กฎหมายกิจการขนส่งทางรางขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาแก้ไขของคณะกรรมการกฤษฎีกา ในเรื่องของรถไฟนั้นมีทั้งรถไฟของการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพฯ ซึ่งมีผู้ประกอบการหลายราย ยังไม่รวมถึงการที่การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย (รฟม.) ที่ส่วนใหญ่จะให้สัมปทาน ไม่ได้เดินรถเอง ส่วนการรถไฟแห่งประเทศไทยที่เดินรถเองในปัจจุบันนั้นในอนาคตเมื่อพัฒนาโครงการรถไฟรางคู่เสร็จแล้ว มีรางว่างอาจจะให้เอกชนที่มีความพร้อมสำหรับลงทุนมาเดินรถในเส้นทางระยะสั้นหรือยาว เพื่อใช้รางว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งการดำเนินการนี้จะมีกรมการขนส่งทางรางมาเป็นหน่วยงานกำกับดูแล



สรุปคือต้องแยกหน่วยงานไม่ให้มีการขัดแย้งผลประโยชน์กัน คือ **หน่วยงานนโยบาย** หน่วยงานกำกับดูแลกิจการ และผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการ ซึ่งขั้นเริ่มต้นอาจจะแยกแยะเด็ดขาดไม่ได้ ดังนั้นจึงจะเห็นว่าหน่วยงานกำกับดูแลก็ดำเนินการในเรื่องของการจัดทำแผนแม่บทด้วย เช่น สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดทำแผนแม่บทด้านการบินพลเรือน กรมการขนส่งทางรางก็มีหน้าที่จัดทำแผนแม่บททางรางด้วยเช่นกัน นอกเหนือไปจากการทำหน้าที่กำกับดูแลด้านมาตรฐานความปลอดภัย และการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

ผลงานที่ภูมิใจและการบริหารจัดการองค์กร

บางคนอาจจะพูดว่า “*สภาพัฒน์ตกต่ำ ไม่เข้มแข็งเหมือนสมัย ๒๐-๓๐ ปีก่อน*” ผมขอยืนยันว่า ยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป ถ้ามว่า “*สภาพัฒน์ยังคงมีบทบาทและทำหน้าที่เป็นฝ่ายนโยบายหรือไม่*” ซึ่งผมเรียนว่า ยังคงทำอยู่ตลอดมา เพียงแต่ว่าสถานการณ์การเมืองภายในประเทศ โครงสร้างเศรษฐกิจ โครงสร้างทางสังคม และบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกนั้นเปลี่ยนแปลงไปมาก จึงต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คือถ้านับตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ วิกฤตเศรษฐกิจการเงินปี ๒๕๕๐ เราเจอวิกฤตจากทั้งภายในและภายนอกที่มากระทบเราตลอดเวลา **สภาพัฒน์ได้เข้าไปมีบทบาทในการช่วยรัฐบาลในเรื่องการจัดทำแผนกระตุ้น และ/หรือแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจ** ซึ่งแผนของเรานั้นมีการทบทวนแผนกลางปี เพื่อให้ทันต่อ

การเปลี่ยนแปลง เราทำหน้าที่เป็นฝ่ายนโยบายให้คำปรึกษากับรัฐบาล มีคณะกรรมการหลายชุดที่เราเป็นฝ่ายเลขานุการ ผมคิดว่าเราทำหน้าที่อย่างเต็มที่และเต็มความสามารถมาโดยตลอด ในบางครั้งคนมักจะบอกว่าแผนพัฒนาฯ นั้นเป็นของสภาพัฒน์ ซึ่งจริง ๆ แล้วไม่ใช่ แต่เป็นแผนของประเทศ เพราะเกิดจากการรับฟังความคิดเห็นจากทุกระดับ และทุกกลุ่มสังคมในทุกจังหวัด รวมทั้งหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอิสระ เป็นแผนที่ยอมรับมาด้วยกัน ซึ่งประเทศจีนเองมีลักษณะการทำแผนพัฒนาฯ เช่นเดียวกับเราคือ ทำแผนจากระดับล่างสู่ระดับบน

เรื่องที่เรารู้จักอีกเรื่องหนึ่งคือในแต่ละยุคแต่ละสมัยนั้นเกิดการสร้างคำใหม่ขึ้นมาเรื่อยๆ อย่างเช่น “**เศรษฐกิจสร้างสรรค์**” ที่เรารู้จักได้ แม้เราจะไม่ได้ใช้คำเรื่องดิจิทัลในช่วงนั้นก็ตาม แต่เป็นเรื่องที่มีความต่อเนื่อง **Startup** หรือ **๔.๐** ซึ่งคำเหล่านี้มีอยู่ในหลายประเทศ เป็นสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าเราต้องมองไปในอนาคตข้างหน้า

อีกสิ่งหนึ่งที่ผมคิดว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงคือเรื่อง **การบริหารจัดการองค์ความรู้** (Knowledge Management) เรื่องขององค์ความรู้ นั้น สภาพัฒน์ในฐานะที่เปรียบได้กับ “**เสนาธิการให้รัฐบาล**” จึงต้องมีการอัปเดตองค์ความรู้ อยู่ตลอดเวลา เช่น สมมุติว่าเมื่อท่านนายกฯ มอบงานมาชิ้นหนึ่ง ต้องทำให้รวดเร็ว เพราะข้อมูลข่าวสารในสมัยนี้ บางส่วนสามารถดูได้จากเว็บไซต์ หรือการขอข้อมูลจากเครือข่ายเพื่อนำมาวิเคราะห์ ซึ่งผมได้ฝากทางอดีต รองเลขาธิการสภาพัฒน์ **ชุตินาฏ วงศ์สุบรรณ** ในเรื่องของการทำและการเรียงลำดับเรื่องโรคติดต่อหรือโรคระบาด (Communicable Disease) ของโรคซาร์สที่เกิดการระบาดเพื่อการวิเคราะห์ และแสดงให้เห็นถึงการทำงานของวงจรโรคระบาด ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับการพัฒนามาเรื่อย ๆ จากอดีต สิ่งเหล่านี้จะเป็นแบบแผนในอนาคตได้

ในวันนี้เราประสบปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อโรคไวรัสโคโรนา เป็นหนึ่งในประเด็นที่เวลาที่มีการประชุมความร่วมมือระหว่างอาเซียนจะมีการพูดถึง ผมคิดว่าการแพร่ระบาดดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าควรเขียนนโยบายเพื่อรองรับโรคระบาดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

เพื่อจะได้เตรียมความพร้อมเรื่องบุคลากรทางการแพทย์ รวมทั้งเรื่องการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนา ซึ่งทางการแพทย์ของเรานั้นเป็นอันดับต้น ๆ ของโลกไม่มีใครเหมือนกัน เพราะฉะนั้นเรื่องการบริหารองค์ความรู้ จึงเป็นอีกเรื่องที่ต้องถ่ายทอด

เรื่องการฝึกฝนคน ในระดับผู้นำนั้นแม้กระทั่งการประชุมคณะกรรมการสภาพัฒน์ เราได้ให้เจ้าหน้าที่สภาพัฒน์เป็นผู้วิเคราะห์ นำเสนอ และได้ฟังความเห็นของกรรมการซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ ส่วนอีกเรื่องคือเรื่องการเป็น Think Tank ที่มีการบริหารจัดการองค์ความรู้

เรื่องการได้สานต่อแนวคิดต่อเนื่องจาก ดร.อำพน กิตติอำพน ในการปรับปรุงสถานที่ทำงานให้กับชาวสภาพัฒน์ วันนี้หลายคนชื่นชมว่าสภาพัฒน์เปลี่ยนไปเยอะมาก ข้างหน้าเป็นภูมิทัศน์ใหม่ทำให้เห็นความสวยงามของตึกสุริยานุวัตร ซึ่งเราเปลี่ยนเพียงสถานที่ทำงานเท่านั้น เรายังคงรักษาคุณภาพของการให้บริการทางด้านวิชาการอยู่ **สิ่งที่หลายคนมองจากภายนอกว่าสวยงามนั้น เราไม่ได้สวยงามแค่ภายนอก ภายในเราต้องสวยด้วย ภายในสมองเราต้องดี**

ผมได้ให้ความสำคัญในเรื่องของความสุขในที่ทำงาน เราเคยพูดกันเรื่อง Happy workplace เรื่องประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งหมายถึงสถานที่ทำงานจะต้องเอื้อให้คนอยากทำงาน ต้องมีความสุขสบาย ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ราชการหรือออฟฟิศเอกชน ซึ่งเราได้เริ่มทำในสมัยของท่านเลขาฯ ดร.อำพน กิตติอำพน

แผนแม่บทระบบไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ที่เราสามารถขับเคลื่อนได้จนสำเร็จขณะนี้ อยู่ในช่วงการทำแผนระยะที่ ๒ โดยความช่วยเหลือจากองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency: JICA) การเดินทางในกรุงเทพฯ นั้นจะเห็นได้ว่าการก่อสร้างเกิดขึ้นในทุกสาย ซึ่งจะมีความสะดวกสบายมากขึ้น แต่ว่าต้องคำนึงไปถึงกลุ่มคนพิการ กลุ่มคนผู้สูงอายุด้วย

แนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคต

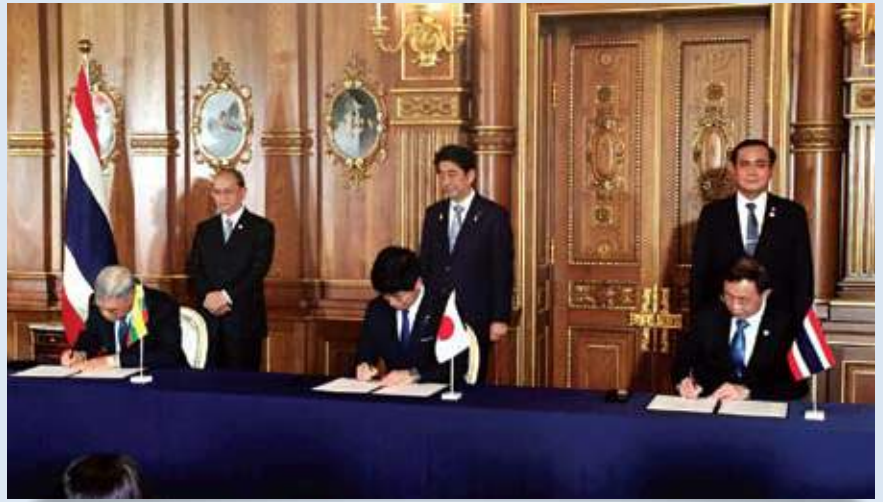
ผมคิดว่ามีเรื่องสำคัญที่เราต้องคิดอยู่ประมาณ ๕ เรื่อง **เรื่องหนึ่ง เทคโนโลยี** ที่จะมีอิทธิพลกับเรามาก เพราะเราไม่ได้เป็นประเทศคิดค้น แต่ในวันนี้บริษัทหรือรัฐวิสาหกิจใหญ่ ๆ หลายแห่งได้เริ่มทำการวิจัยนวัตกรรม



ยกตัวอย่าง เช่น ปตท. เริ่มคิดค้นแบตเตอรี่เพื่อนำมาใช้กับรถไฟฟ้าในอนาคต เป็นต้น เราจึงควรคิดต่อว่าจะก้าวให้ทันเทคโนโลยีอย่างไร หรือว่าจะมีแบบแผนการก้าวเดินอย่างไร ยกตัวอย่างถ้าวันนี้เราใช้ระบบรถไฟฟ้าร้อยเปอร์เซ็นต์ โครงสร้างอุตสาหกรรมรถยนต์จะเปลี่ยนแปลงไปหมดเลย แม้กระทั่งในเรื่องของเทคโนโลยี 5G เพราะฉะนั้นสังคมของเราจะกลายเป็นสังคมที่บริโภคเทคโนโลยี สิ่งที่เราต้องคำนึงคือเมื่อเกิดการบริโภคที่บริโภคแล้วหมดไป แต่ถ้าวางสิ่งนั้นเป็นเงินลงทุนเพื่อสร้างธุรกิจ แม้กระทั่งในเรื่องของปัจเจกบุคคลก็ทำได้ หรือทำงานที่บ้านแล้วส่งงานผ่านเทคโนโลยี 5G เป็นต้น เรื่องเหล่านี้จะก้าวเร็วมาก

เรื่องที่สอง สังคมหลังโควิด-๑๙ สิ่งที่ผมอยากให้มองในอนาคตให้มาก สังคมที่มีประชากรประมาณ ๖๗ ล้านคน แต่ประเทศจะมีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นงบประมาณภาครัฐจะมี ๒ ส่วน คือส่วนที่หนึ่ง ค่าใช้จ่ายประจำของส่วนราชการ ส่วนที่สอง ค่าใช้จ่ายเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ ที่ให้กับประชาชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ คนพิการ และเด็ก แต่ผมคิดว่า ๓ กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่สำคัญ หากมองถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-๑๙ กลุ่มที่เสี่ยงที่สุดก็คือกลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ป่วย ซึ่งค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพและการรักษาทางด้านสาธารณสุขคงมีความจำเป็นมากขึ้น

นอกจากนี้ เราควรเน้นในเรื่องความเสมอภาคในการเข้าถึงการให้บริการของรัฐ ในปัจจุบันมีตัวอย่างหรือเหตุการณ์ให้เห็นมาก เช่นตอนที่ผมไปอยู่กระทรวงคมนาคม มีข้อเรียกร้องจากสมาคมกลุ่มคนพิการว่า “ไม่สามารถใช้รถไฟฟ้าได้อย่างสะดวก” เป็นต้น เรื่องนี้ผมจึงบอกให้ทุกหน่วยงานควรก้าวให้ทัน และเรื่องนี้เป็นอีกเรื่องที่ผมบอกว่า “เมื่อคนมีเงินมากขึ้น



จะมีความประสงค์ที่จะบริโภคของที่ดีมากขึ้น” ดังนั้นโครงสร้างพื้นฐานไม่ควรดำเนินการในรูปแบบเดิม ๆ ที่บอกให้สร้างถนนก็สร้างเพียงแต่ถนน แต่ไม่คำนึงถึงความปลอดภัย เพราะฉะนั้นถนนต้องมาพร้อมกับความปลอดภัยและความสะอาด หมายความว่าด้านบริการสาธารณะ หรือรถยนต์จะต้องมีการตรวจเช็คอย่างสม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้เกิดการปล่อยฝุ่น PM 2.5 ที่เราเพิ่งจะเริ่มตื่นตัวในช่วงปี ๒๕๖๒ ช่วงนั้นผมได้บอกกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า “แม้เราจะได้ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงแต่มีส่วนร่วมในการที่จะช่วยทำให้เห็นว่าทางคมนาคมให้ความใส่ใจเรื่องนี้” เช่นเข้าไปช่วยเหลือ แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม แต่เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชน เรื่องความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการสาธารณะเป็นเรื่องหนึ่งที่จะช่วยให้สังคมนั้นมีความเท่าเทียมกัน

เรื่องที่สาม คุณภาพโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งต้องพัฒนาให้ทัดเทียมกับต่างประเทศ และผมคิดว่าเราเดินมาถูกทางคือเรื่องการปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งสินค้า (Shift Mode) ตอนที่อยู่สภาพัฒน์มีวิกฤตน้ำมันเกิดขึ้น ๒-๓ ครั้ง มีครั้งหนึ่งผมแนะนำให้ทำทางคู่เชื่อมลานเก็บตู้สินค้า (Inland Container Depot: ICD) ลาดกระบัง-แหลมฉบัง ซึ่งดำเนินการได้สำเร็จและมีรถวิ่ง สามารถช่วยลดต้นทุนทางด้านโลจิสติกส์ได้ แต่พอหันมานิยมใช้ระบบรางมากขึ้นปรากฏว่าหัวรถจักรไม่พอ เรื่องนี้คือการพัฒนาที่ไม่ทัน ฉะนั้นต้องคิดเรื่องการเปลี่ยนจากต้นทุนแพงขึ้นเป็นระบบราง ซึ่งระบบรางกับถนนนั้น แนนอนเรายังใช้เงินสร้างถนนอยู่ เพราะเป็นการเชื่อมต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมากกว่า เพราะไม่สามารถทำให้รถไฟไปถึงทุกตำบลได้ เพราะสร้างแต่สายหลัก ๆ เท่านั้น

เรื่องที่สี่ ความปลอดภัยทางถนน เรื่องนี้ในแผนที่ผ่านมา เราจะเขียนไว้ในยุทธศาสตร์ด้านสังคมในเรื่องของคุณภาพชีวิตและทรัพย์สิน ไม่มีพุดรายละเอียดไว้แต่อย่างใด จะมีก็เพียงการกำหนดตัวชี้วัดจำนวนอุบัติเหตุให้ลดลง จากประสบการณ์การทำงานที่กระทรวงคมนาคมผมได้ขับเคลื่อนและผลักดันเรื่องการลดอุบัติเหตุและความปลอดภัยทางถนนไว้มาก ทั้งการบูรณาการภารกิจระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวง สร้างความร่วมมือระหว่างกระทรวง ผ่านกลไกของศูนย์ความปลอดภัยของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงมหาดไทย และความร่วมมือระหว่างประเทศและระหว่างสถานทูตในประเทศไทย โดยเฉพาะความร่วมมือกับกระทรวงคมนาคมของญี่ปุ่น

ทั้งนี้กระทรวงคมนาคมได้ดำเนินการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่ออุบัติเหตุ และดำเนินการตามแผนปฏิบัติของกระทรวงอย่างเข้มข้น ผมจึงอยากให้บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ หรือแนวทาง หรือมาตรการไว้ในแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๓ ต่อไป เพราะแม้ว่าอันดับของอัตราการเสียชีวิตจากท้องถนนของประเทศไทยจะดีขึ้น แต่ตัวเลขจำนวนผู้เสียชีวิตยังคงสูง ปีหนึ่ง ๆ ประมาณ ๒ หมื่นกว่าคน นับเป็นการสูญเสียกำลังแรงงานโดยเปล่าประโยชน์ ทั้งนี้หากจะเพิ่มเติมไว้ในบทว่าด้วยความปลอดภัยให้ครบทุกระบบของการเดินทางด้วยก็จะเป็นประโยชน์ เพราะเรื่องอุบัติเหตุทางถนนถือเป็นวาระของโลกที่รับรองโดยองค์การสหประชาชาติ และเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) อีกด้วย



เรื่องที่ห้า เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อยากให้ ถอดบทเรียนวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมา รวมทั้งวิกฤตเศรษฐกิจ อันมีสาเหตุจากการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-๑๙ เพื่อกำหนดบริบทใหม่ของการพัฒนาประเทศ (New Normal) โดยเฉพาะกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเทียบกับ แผนพัฒนาฯ และวิเคราะห์บทเรียนโดยนำปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นฐานเพื่อดูว่า แนวทางการพัฒนา ที่จะระบุไว้ในแผนนั้นควรจะมีการปรับปรุงอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นการพัฒนาเชิงปริมาณแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรดูการพัฒนาเชิงคุณภาพ ตัวอย่างที่ชัดเจนที่เป็นผล ของโควิด-๑๙ ก็คือภาคการท่องเที่ยวที่เราเน้นจำนวนมาก เกินไป เมื่อต้องเจอกับมาตรการปิดประเทศอย่างหลีกเลี่ยง ไม่ได้เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด (Lockdown) จึงทำให้ภาค การท่องเที่ยวถูกกระทบอย่างหนักและตลอดห่วงโซ่มูลค่า

ประเด็นต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นในการจัดทำ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ควรตระหนักไว้ และอาจต้อง ให้น้ำหนักเรื่องคุณภาพชีวิตมากขึ้น สิ่งที่ต้องเป็นรูปธรรม

อย่างที่ท่านนายกฯ พูดไว้ “เราไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” เราต้องดูแลคนที่ด้อยโอกาสด้วย

สภาพัฒน์ “เก่าแต่เก๋า”

สภาพัฒน์มีอายุมาถึง ๗๐ ปีถือว่าเป็นหน่วยงาน ที่เก่าแก่ “เก่าแต่เก๋า” เก๋าในเรื่ององค์ความรู้ อยากจะฝาก ถึงประชาคมสภาพัฒน์ให้พวกเราที่ยังทำงานอยู่ ส่วนผม และรุ่นพี่หลาย ๆ คนเกษียณอายุราชการไปแล้ว แต่ยังคอย ให้กำลังใจพวกเราเสมอ ในการทำงานทุกครั้งเมื่อมีวิกฤต อะไรก็ตาม หรือมีงานเร่งด่วน พวกเราจะนึกถึงสภาพัฒน์ และคอยลุ้นอยู่ข้างนอกกว่าจะทำงานได้สำเร็จหรือไม่ ซึ่งในทุกครั้งสภาพัฒน์จะได้รับคำชม

ขอให้พวกเราภาคภูมิใจในความเป็นสภาพัฒน์ ในเรื่องการให้ความเห็น เรื่องมาตรฐานการทำงาน มาตรฐาน วิชาการ และมาตรฐานการวิเคราะห์ ซึ่งผมคิดว่าสภาพัฒน์ สามารถมองภาพรวมได้ดี ขอให้ภูมิใจและรักษาคุณภาพ ของงานนี้ให้เป็นหน้าเป็นตาของสภาพัฒน์สืบไป





ผู้นำการจัดทำแผนฯ ๑๒

ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

และการปฏิรูปประเทศ

.....

ดร.ปรเมธี วิมลศิริ

เลขาธิการฯ ลำดับที่ ๑๕



ดร.ปรเมธี วิมลศิริ

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลำดับที่ ๑๕ ในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๖๑ ท่านเป็นผู้นำในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) และปรับปรุงพระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๑ เพื่อรองรับภารกิจใหม่ที่รัฐบาลมอบหมายให้ดูแล คือการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนการปฏิรูปประเทศ

ต่อมาท่านได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อแก้ไขปัญหาอันหนักหน่วงของกระทรวงฯ ในขณะนั้น พร้อมกับเป็นประธานกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนั้น ท่านยังเคยดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ หลายตำแหน่ง อาทิ คณะกรรมการนโยบายการเงินธนาคารแห่งประเทศไทย คณะกรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย คณะกรรมการการรถไฟฟ้ามหานครแห่งประเทศไทย คณะกรรมการบริหารสำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน คณะกรรมการสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (TCDC) คณะกรรมการบริหารศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ คณะกรรมการบริหารศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนเป็นอาจารย์พิเศษให้กับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และได้รับคัดเลือกเป็นข้าราชการพลเรือนดีเด่นของสภาพัฒน์ในปี ๒๕๔๔

เริ่มงานในช่วงเศรษฐกิจหดตัว

ช่วงที่ผมเข้าดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ เป็นช่วงที่เศรษฐกิจเกิดการชะลอตัวลงอย่างมาก ในช่วงนั้น GDP ขยายตัวแค่ร้อยละ ๐.๗ รัฐบาลจึงต้องเร่งแก้ไข และพยายามประคับประคองเศรษฐกิจไทยให้กลับมาขยายตัวได้ตามปกติ โดยในช่วงนั้นประเทศมีปัญหาในเรื่องของการส่งออก การลงทุน อีกทั้งยังมีภาวะภัยแล้ง ภาวะน้ำท่วม ที่ส่งผลให้เศรษฐกิจอ่อนแอลงด้วย มีเพียงด้านการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างเข้มแข็งในขณะนั้น เพราะฉะนั้นการดูแลให้เศรษฐกิจกลับมามีกำลังขยายตัวจึงต้องพึ่งพาบทบาทภาครัฐ ทั้งการใช้จ่ายและการลงทุนภาครัฐเป็นกำลังหลัก แผนพัฒนาด้านโลจิสติกส์ที่สภาพัฒน์ได้วางไว้ โดยเฉพาะในเรื่องของการขนส่งระบบราง เป็นโครงการสำคัญที่รัฐบาลได้ขับเคลื่อนให้เกิดการลงทุนในช่วงนั้น

สภาพัฒน์ได้รับมอบหมายให้เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการต่าง ๆ ที่ขับเคลื่อนและดูแลในภาพรวมของโครงการลงทุนกระตุ้นเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันรัฐบาล





ระยะ ๒๐ ปีได้อย่างไร เพราะสภาพพัฒน์มีหน้าที่ดำเนินการจัดทำแผนฯ ระยะ ๕ ปี ตามพระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๑ ที่ผ่านมาจึงเป็นเพียงแค่แนวคิดว่าควรมียุทธศาสตร์ระยะยาว ดังนั้นในช่วงที่มีการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยได้มีการบัญญัติเรื่องนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญฯ จึงเป็นกลไกที่ช่วยให้เกิดได้จริง

ได้ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานระยะยาว ได้แก่ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ การปฏิรูปประเทศ และการสร้างความปรองดอง

จากวิสัยทัศน์พัฒนาประเทศ สู่แนวคิด “ยุทธศาสตร์ชาติ” ระยะ ๒๐ ปี

หากจะกล่าวถึงเรื่องการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ต้องขอเล่าย้อนไปถึงสมัยที่สภาพัฒน์ได้จัดทำวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศระยะยาว ๒๐ ปี ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ ๙ ซึ่งขณะนั้นท่านศาสตราจารย์ ดร.ลิปพนนท์ เกตุทัต เป็นประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกรรมการฯ หลายท่านคิดว่าแผนฯ ๕ ปีนั้นสั้นไป จึงได้มีการระดมความคิดเห็นในเรื่องนี้ไว้ แต่ไม่สามารถผลักดันให้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการได้ นอกจากนี้ในการทำงานของสภาพัฒน์ เนื่องจากเราเป็นหน่วยงานที่จะต้องมองไกลไปในอนาคต จึงมีเรื่องที่เป็นระยะยาวอยู่มาก เช่น ในแผนฯ ๑๐ ได้กล่าวถึงสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นใน ๑๐-๒๐ ปีข้างหน้า หรือในการจัดทำแผนฯ ๑๑ ได้มองถึงความท้าทายในอนาคต เช่น เรื่องพลังงาน น้ำ และสภาวะโลกร้อน การเตรียมการสำหรับเรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการตั้งแต่นี้ไป

สภาพัฒน์จึงมีฐานในการศึกษา คิด และวิเคราะห์เรื่องเหล่านี้อยู่แล้ว แต่ติดอยู่ที่ว่าเมื่อคิดไปแล้วใครจะนำไปปฏิบัติ และสภาพัฒน์จะประกาศว่าเป็นยุทธศาสตร์ชาติ

“ยุทธศาสตร์ชาติ” และ “การปฏิรูปประเทศ” การกิจใหม่ที่กำลังท้าทาย

เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้กำหนดให้มีการจัดทำ “ยุทธศาสตร์ชาติ” เป็นแผนระยะยาวของประเทศในช่วง ๒๐ ปี เพื่อเป็นเป้าหมายหลักของคนในชาติ ก็สอดคล้องกับที่รัฐบาลได้ริเริ่มให้ประเทศไทยมีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศระยะยาวกว่าแผนพัฒนาฯ โดยการจัดทำ “ยุทธศาสตร์ชาติ” ระยะ ๒๐ ปี เพื่อให้ประชาชนได้ทราบทิศทางการพัฒนาประเทศ สามารถเตรียมความพร้อมและใช้เป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการลงทุนและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน

ในช่วงของการหารือในการร่างรัฐธรรมนูญที่มีการเขียนถึงยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ หลายฝ่ายมีความเห็นว่าสภาพัฒน์เป็นองค์กรที่มีความพร้อมในเรื่องของการจัดทำแผนของประเทศ เพราะมีประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะ ๕ ปี ซึ่งที่ผ่านมาเป็นแผนระยะยาวที่สุดของประเทศมาเป็นเวลานาน จึงเป็นองค์กรหนึ่งที่น่าจะได้รับมอบภารกิจหลักในการสานต่อ หรือรองรับยุทธศาสตร์ชาติที่จะเริ่มใช้ ให้มีการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติโดยการถ่ายทอดสู่แผนระดับต่าง ๆ รวมถึงมีการประเมินผลและการตรวจสอบการดำเนินการ เรื่องนี้จึงเป็นอีกภารกิจหนึ่งที่ต้องมีการเตรียมสำนักงานและข้าราชการของสภาพัฒน์ให้มีความพร้อมในการรองรับภารกิจที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต



ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้สภาพัฒน์ดูแลในเรื่องการจัดทำ “ยุทธศาสตร์ชาติ” รวมถึง “การปฏิรูปประเทศ” ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องใหญ่และเป็นภารกิจที่สำคัญของสำนักงานในช่วงที่ผมเข้ามารับตำแหน่ง โดยต้องดำเนินการให้เสร็จภายใน ๑ ปี

นอกจากนั้น รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างยุทธศาสตร์ชาติโดยมีสภาพัฒน์เป็นเลขานุการ เริ่มร่างยุทธศาสตร์ชาติขึ้นประกอบด้วย วิสัยทัศน์ของประเทศไทย ใน ๒๐ ปีข้างหน้า ที่ยึดเรื่อง “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อไปสู่การเป็นประเทศพัฒนา ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เราได้นำสิ่งที่เราคิดเข้าไปขยายความหมายของคำ ๓ คำนี้ให้เห็นภาพที่ชัดเจน เช่น “มั่นคง” ในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน ทั้งความมั่นคงในชีวิต อาหาร พลังงาน น้ำ รวมถึงการมีภูมิคุ้มกันต่อภัยธรรมชาติและภัยการร้ายต่าง ๆ “มั่งคั่ง” ทางด้านรายได้และความสมบูรณ์ของทุนของประเทศ ซึ่งรวมถึงทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เป็นการที่เราทำวิสัยทัศน์ออกมาให้คนทั่วไปเข้าใจเรื่องของยุทธศาสตร์ชาติ ที่มุ่งหวังให้มีการพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการร่างยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ

แน่นอนว่าในการจัดทำแผนต้องเริ่มร่างจากการศึกษาข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งสภาพัฒน์ได้มีการติดตามภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศรอบด้านในมิติต่าง ๆ อยู่แล้ว รวมทั้งมีการศึกษาสภาพแวดล้อมในมิติต่าง ๆ ตลอดจนการทำงานที่เกี่ยวกับด้านความรู้งานวิจัย และการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งในส่วนของการรับฟังความคิดเห็นเป็นสิ่งที่อยู่ต่อเนื่องในกระบวนการของเรา มาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ที่เน้น “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา และการมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็นที่มาจากรอบด้าน ดังนั้นจะมีขั้นตอนที่ยกร่างแผนขึ้นมาและนำไปรับฟังความคิดเห็น ทั้งในกลุ่มของคณะรัฐมนตรี หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานนอกภาครัฐ ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งถือได้ว่าภาคประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปด้านต่าง ๆ ด้วย

ประกอบกับในยุคไทยแลนด์ ๔.๐ สภาพัฒน์ได้เปิดกว้างให้มีการแสดงความคิดเห็นในระหว่างการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานฯ อีเมล และช่องทางอื่น ๆ ที่ให้ส่งความคิดเห็นเข้ามาได้ผ่านทุกช่องทางอย่างกว้างขวาง ซึ่งแตกต่างจากเดิมที่เป็นเพียงแค่ลักษณะของการเขียนจดหมายเข้ามาแสดงความคิดเห็นหรือเข้าร่วมการประชุมสัมมนาเท่านั้น





การเขียนแผนต่าง ๆ อย่างเช่นแผนพัฒนาฯ แม้ว่าเราจะเขียนแผนออกมาได้อย่างไร ก็จะต้องมีการทบทวนอย่างสม่ำเสมอถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งในปัจจุบันในอนาคตที่อาจเปลี่ยนแปลงไป เพราะฉะนั้นยุทธศาสตร์ชาติเองจึงต้องมีการทบทวนอย่างน้อยในทุก ๆ ๕ ปี เพื่อให้สามารถนำไปสู่เป้าหมายระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพ

ใช้ความเป็นสภาพัฒน์เป็นสายสร้างความเข้าใจยุทธศาสตร์ชาติ

การเขียนแผนอาจจะไม่ใช่เรื่องยาก เพราะเป็นความเชี่ยวชาญและอาชีพของเราที่ศึกษาเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีการกระทบกับประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาวอยู่แล้ว **ความท้าทายในช่วงของการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี** คือการที่จะต้องไปอธิบาย นำเสนอ ให้ทุกฝ่ายยอมรับ เพราะนับว่าเป็นครั้งแรกที่จะมีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี นับได้ว่าเป็นแผนที่ไม่เคยมีมาก่อน

หลังจากที่ได้ยกร่างยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ขึ้นมา อาจจะกล่าวได้ว่าสภาพัฒน์ได้เดินสายอธิบายว่า **“ยุทธศาสตร์ชาติคืออะไร”** ให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีทั้งกลุ่มที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย แม้ในกลุ่มที่เห็นด้วยเองยังมีความคิดเห็นในมุมมองของการที่อยากจะให้ประเทศพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ แตกต่างกันไป เราจึงใช้กลยุทธ์ในการดำเนินงานคือใช้**ความเป็นสภาพัฒน์** ที่มีการทำงานด้วยความรู้ความสามารถทางวิชาการ มีความเป็นกลางที่ไม่ได้มีผลประโยชน์จากฝ่ายใด หรือเข้าข้างใคร ยึดประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและประชาชนเป็นหลัก

เราได้อธิบายให้เห็นถึงความท้าทาย หรือเพราะเหตุใดแผนและวิสัยทัศน์ที่เขียนในยุทธศาสตร์ชาติ

เหล่านั้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญต่อประเทศชาติและประชาชน อีกทั้งได้มีการอธิบายเพิ่มเติมถึงการวิเคราะห์เศรษฐกิจและสังคมของประเทศว่าเป็นอย่างไร ซึ่งหลังจากที่เราได้อธิบายให้ฟัง ส่วนใหญ่ก็จะเห็นด้วยว่าเป็นแผนที่น่าจะทำ และได้มีการเสนอแนะเรื่องต่าง ๆ เพิ่มเติมลงไปในแผนด้วย หลังจากนั้นจึงได้มีการตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ ขึ้นมาดำเนินการในรายละเอียดต่อไป จะเห็นได้ว่าสภาพัฒน์และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีมีความใกล้ชิดกันมาตั้งแต่แรก ที่ริเริ่มให้มีการดำเนินการโดยมติคณะรัฐมนตรี



ถ่ายทอด “ยุทธศาสตร์ชาติ” สู่แผนพัฒนาสร้างกลไกสู่การปฏิบัติจริง

เมื่อสภาพัฒน์เป็นหน่วยงานที่ยกร่างทั้งยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ที่มีการประกาศใช้ในช่วงปี ๒๕๖๑-๒๕๘๐ และแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ ซึ่งประกาศใช้ในช่วงปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔ สภาพัฒน์และหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องซึ่งเห็นว่าแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ ที่ใช้ในช่วงปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ควรปรับให้มีความพิเศษที่ยึดออกไปอีก ๑ ปีให้ครอบคลุมถึงปี ๒๕๖๕ ด้วย ซึ่งต่อมาได้ระบุในบทเฉพาะกาลในพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ยังคงใช้แผนฯ ๑๒ ต่อไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ จากนั้นจะเป็นช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๓ ในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ ฉบับที่ ๑๔ ในปี ๒๕๗๑-๒๕๗๕ และฉบับที่ ๑๕ ในช่วงปี ๒๕๗๖-๒๕๘๐ อันเป็นช่วงสุดท้ายของยุทธศาสตร์ชาติฉบับนี้

ดังนั้น แผนฯ ๑๒ จึงเป็นกลไกสำคัญลำดับแรก ที่เชื่อมต่อยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์

ในระยะเวลา ๕ ปี ซึ่งได้กำหนดเป้าหมาย แนวทาง และแผนงานสำคัญที่ต้อง ดำเนินการ ที่สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนา ให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยยังคง น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปณิธานทางการกำกับทิศทางการ พัฒนาประเทศให้เติบโตอย่างมีสมดุล

แผนพัฒนาฯ จะช่วยกำหนดว่า ในทุก ๕ ปีเราจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อนำไป สู่เป้าหมายระยะยาวตามแผนยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี เช่น แผนฯ ๑๒ ต้องตอบโจทย์ ในช่วง ๕ ปีนี้ว่าควรจะมีการเปลี่ยนแปลง

อะไร รายได้เพิ่มขึ้นในระดับไหน ภาวะโลกร้อนจะมากกระทบ เรื่องของป่า น้ำ หรือเรื่องของการลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เท่าไร หรือความเหลื่อมล้ำจะลดลงได้เท่าไร อย่างไร แผนก็จะฉายภาพว่าในช่วงของ ๕ ปีแรก เราควรที่จะได้ เป้าหมายระดับประเทศเหล่านี้ระดับไหน และรู้ว่าอะไร คือสิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นในแผนฯ ๑๒ โดยเชื่อมโยงกับแผนของกระทรวงต่าง ๆ ที่เป็นแผนลูก หรือเป็นแผนรายสาขาว่าจะต้องทำอะไร โดยมีกลไก ยุทธศาสตร์ชาติซึ่งจะเป็นภาคบังคับ หรือมีกลไกที่มา จากรัฐธรรมนูญมาช่วยกำกับให้มีความเชื่อมโยง จากแผน ๒๐ ปี มาสู่ ๕ ปี มาสู่แผนกระทรวงต่าง ๆ หรือ แผนปฏิบัติในระดับจังหวัดและพื้นที่ต่าง ๆ

ความสอดคล้องของยุทธศาสตร์ชาติ และแผนฯ ๑๒

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จึงมีประเด็นการพัฒนาที่สอดคล้อง กับยุทธศาสตร์ชาติ ๖ ด้าน คือ **หนึ่ง** ด้านความมั่นคง **สอง** ด้าน การสร้างความสามารถในการแข่งขัน **สาม** ด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ **สี่** ด้านการสร้าง โอกาสและความเสมอภาคทางสังคม **ห้า** ด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม **หก** ด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ



และได้เพิ่มอีกสี่ปัจจัยในเรื่องที่เราคิดว่าเป็นเรื่อง สำคัญ และน่าจะเป็นจุดขับเคลื่อนหรือจุดเริ่มต้นที่จะต้อง ดำเนินการในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ คือ **หนึ่ง** การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ **สอง** การพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม **สาม** การพัฒนา ภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ และ **สี่** ด้านความร่วมมือ ระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา โดยรวมแล้วแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จึงมี ๑๐ ยุทธศาสตร์ เพื่อให้ตอบสนองกับบริบท การพัฒนาภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

เชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติและแผนฯ ๑๒ ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาประเทศในระยะของ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่แตกต่าง จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ผ่านมา โดยมีความเชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ในลักษณะ การแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ ซึ่งในแต่ละ ยุทธศาสตร์มีการกำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้ง แผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็น รูปธรรมในช่วง ๕ ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมของคน สังคม และระบบเศรษฐกิจ ของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการ เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันได้กำหนดกลไก การขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อกำกับ ให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย

ส่วนประเด็นการพัฒนาสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงแผนฯ ๑๒ คือ การมียุทธศาสตร์ของการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ซึ่งต่างจากในอดีตที่เน้นการแก้ไขปัญหาความยากจน ทั้งนี้การลดความเหลื่อมล้ำเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเวลา อาจจะไม่สำเร็จทันทีในช่วงแผนฯ ๑๒ แต่ถ้าทำอย่างจริงจังต่อเนื่อง จะเห็นการเปลี่ยนแปลงของประเทศได้อย่างแน่นอน

สาเหตุสำคัญของความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ มีหลายประการ แต่ที่สำคัญ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา มีคนไทยส่วนน้อยที่สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับและมาตรฐานสูง ซึ่งคนที่เข้าถึงส่วนใหญ่มีฐานะดี เมื่อเรียนจบสามารถหางานดี ๆ ได้ และเชื่อมโยงไปถึงการมีโอกาสการมีรายได้สูงด้วย การลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาจึงเป็น **คานงัด หรือ Game Changer** ที่สำคัญ ขณะเดียวกัน หากเกิดกระบวนการที่ทำให้ภาครัฐบาลและทุกภาคส่วนได้นำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นดิจิทัล เพราะขยายโอกาสให้กับคนกลุ่มต่างๆ อย่างทั่วถึงจะเป็นอีกคานงัดหนึ่ง ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ ยังมีความเหลื่อมล้ำในเรื่องอื่น ๆ อาทิ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และการบริการภาครัฐ ซึ่งต้องแก้ไขให้ทุกคนเข้าถึง โดยเฉพาะคนที่อยู่ระดับล่างมีโอกาที่จะทำธุรกิจหรืออาชีพเท่าเทียมกันมากขึ้น และพัฒนาไปสู่คนมีรายได้ปานกลาง หากภาครัฐสามารถทำให้ทุกคนเข้าถึงได้โดยทั่วถึง ไม่เกิดความแตกต่าง จะเป็นกลไกหนึ่งที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้



การปฏิรูปประเทศ ๑๐ มื้อ ประสาน ๑๐ ทิศ

เรื่องการปฏิรูปประเทศเป็นอีกเรื่องที่สภาพัฒน์รับมาดำเนินการ โดยมีระบุไว้ในรัฐธรรมนูญฯ รัฐบาลได้มอบมาให้สภาพัฒน์เนื่องจากเป็นหน่วยงานดูแลในส่วนของยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาฯ ๕ ปีที่สอดคล้องกันอยู่แล้ว ซึ่งแผนการปฏิรูปประเทศจะต้องใช้ความเป็น **สภาพัฒน์ในอีกรูปแบบหนึ่ง** ที่แตกต่างออกไปจากเดิม คือ นอกจากจะเป็นคลังสมองแล้ว ยังต้องมีการประสานการทำงานกับส่วนต่าง ๆ เรียกได้ว่าเป็นการทำงานแบบ **“๑๐ มื้อ ประสาน ๑๐ ทิศ”** ความยากจะอยู่ที่การปฏิรูปประเทศนั้นจะเป็นในลักษณะการทำงานกับคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย ซึ่งแต่ละชุดมีวิธีการและแนวคิดที่แตกต่างกันออกไป

ผมจำได้ว่าเป็นภารกิจหนักมากสำหรับเจ้าหน้าที่สภาพัฒน์ในช่วงนั้น ผมจึงต้องให้กำลังใจและอธิบายให้เข้าใจว่ายุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศเป็นเรื่องที่สำคัญต่อประเทศชาติ และสำคัญต่อสภาพัฒน์ของเราด้วย ซึ่งถ้าหากรัฐบาลมอบหมายให้หน่วยงานอื่นรับผิดชอบ

ในการทำยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ เราคงเหมือนถูกลดบทบาทหรือหมดความสำคัญลงไป แต่ว่าทั้งรัฐบาลและสังคมให้ความมั่นใจให้สภาพัฒน์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ เราจึงต้องทำให้เต็มที่และทำให้สำเร็จ ในที่สุดแผนการปฏิรูปประเทศก็ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑ และยุทธศาสตร์ชาติประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑



การปรับปรุง พ.ร.บ.สภาพัฒนา

ในช่วงนั้นได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๑ ด้วยเริ่มมาจากการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศที่คงไม่สามารถนำไปปฏิบัติทั้งหมดได้สำเร็จภายใน ๔-๕ ปี ซึ่งบางประเทศใช้เวลาเปลี่ยนแปลงประเทศหลายปี จึงต้องมีหน่วยงานมาดูแลในระยะยาว และท้ายที่สุดรัฐบาลเห็นว่าสภาพเป็นหน่วยงานที่เหมาะสมที่สุดที่จะรับผิดชอบในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศดังกล่าวข้างต้น การได้รับมอบหมายภารกิจที่สำคัญนี้ เราเห็นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและมีการเพิ่มขึ้นมาก จึงเห็นควรต้องปฏิรูปสภาพพัฒนา โดยเรื่องสำคัญคือจะต้องแก้ไขพระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๑ จึงได้เริ่มกระบวนการปรับปรุงจนสามารถประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ต่อมา

ตามที่คณะกรรมการสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีเรื่องต่าง ๆ ที่ต้องพิจารณามากขึ้น จึงต้องเพิ่มกรรมการเพื่อความครบถ้วนของความเห็นในแต่ละด้าน ซึ่งปัจจุบันได้เพิ่มคณะกรรมการสภาพพัฒนาโดยตำแหน่งในด้านต่าง ๆ เข้ามา รวมแล้วประกอบด้วย ปลัดกระทรวงการคลัง เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และให้เลขาธิการสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ

อีกทั้งคณะกรรมการชุดเดียวอาจจะไม่เพียงพอ กับการกิจต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น จึงได้ปรับให้มีคณะกรรมการชุดย่อยที่ให้นโยบายหรือมีอำนาจพิจารณาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีเทียบเท่าคณะกรรมการชุดหลักเพิ่มเข้ามาดูแลในแต่ละด้าน นอกจากนั้น อาจมีกรรมการพิเศษเฉพาะเรื่อง เพื่อพิจารณาเรื่องที่มีความยุ่งยากด้านเทคนิคได้ด้วย

ท่านวิชญ์ เครื่องงาม รองนายกรัฐมนตรีขณะนั้น ได้ให้ความเห็นว่า “พ.ร.บ. นี้ทำให้สภาพพัฒนามีรูปแบบการทำงานที่แตกต่างไปจากเดิม คือมีกรรมการที่ทรงคุณวุฒิหลายชุดมีลักษณะคล้ายสภา อีกทั้งคนยังเรียกสภาพพัฒนา



ติดปากอยู่แล้ว พ.ร.บ. ฉบับนี้จึงใช้ชื่อว่าพระราชบัญญัติสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” ซึ่งนับว่าเป็นจุดหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงสภาพพัฒนาดังกล่าว และเป็นระบบที่ต่างจากคณะกรรมการสภาพพัฒนาที่เคยเป็นมาในอดีต อาจดูคล้ายกับคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่กฎหมายแต่ละเรื่องจะมีกรรมการเฉพาะด้านพิจารณา ก่อนจะนำเสนอคณะรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติฯ ที่ปรับปรุงใหม่มีการปฏิรูปที่สำคัญอีกเรื่องคือ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ที่มีเป้าหมายจะทำให้เราเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว เราต้องใช้องค์ความรู้ที่มากกว่าเดิม และนับเป็นเรื่องท้าทายที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ

เพราะฉะนั้นสภาพพัฒนาเองต้องปรับปรุงองค์ความรู้ จึงคิดว่าน่าจะต้องจัดตั้งหน่วยงานที่มีความคล่องตัว ที่สามารถใช้งบประมาณหาความรู้ หรือแนวคิดจากต่างประเทศ ที่อยู่ในแนวคิดหรือองค์กรแนวหน้ามาก ๆ มารวบรวมเป็นองค์ความรู้ไว้ใช้ในการเขียนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และถ่ายทอดออกมาเป็นแผนฯ ๕ ปี ให้สำเร็จ จึงเกิดการพิจารณาให้มีการจัดตั้งสำนักวิจัยหรือหน่วยงานที่จะมาคอยสนับสนุนภายใต้สภาพพัฒนา ซึ่งนับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงสำคัญของการปฏิรูปสภาพพัฒนาที่มีผลต่อเนื่องมาถึงตัวของ พ.ร.บ.สภาพพัฒนาด้วย



ทั้งนี้ การที่สภาพัฒน์ได้รับมอบหมายภารกิจเพิ่มเติมในเรื่องยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้เพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ประมาณ ๘๘ ตำแหน่งจากเดิมที่มีอยู่แล้วประมาณ ๔๗๓ คน ซึ่งถือว่ารัฐบาลให้ความสำคัญ และเป็นการเพิ่มจำนวนบุคลากรจำนวนที่ค่อนข้างมากที่ไม่เคยได้เพิ่มมานาน

ความประทับใจในคนสภาพัฒน์

คนสภาพัฒน์เปรียบเสมือนมันสมองของชาติ ที่ทำงานใฝ่หาความรู้ เวลาทำงานเหมือนกับเจอทุกคนที่คิดอยู่ตลอดเวลาในทุก ๆ วันที่ตื่นมาทำงานว่า “จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างไร” ซึ่งผมมีความประทับใจในความทุ่มเทของคนสภาพัฒน์ อีกทั้งยังทำงานกันหนักมาก และมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ อยู่ตลอดเวลา เรียกได้ว่าเป็นนักวิชาการมืออาชีพที่มีการใฝ่หาความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ ภายใต้ความโปร่งใสไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์และการทุจริต ยึดความถูกต้อง และผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นที่ตั้ง

ในช่วงที่ผมดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ หนึ่งในโจทย์ที่สำคัญของผมในตอนนั้น คือการพยายามที่จะทำให้



เจ้าหน้าที่ที่มีความสมดุลในชีวิต จึงได้มีการริเริ่มกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง ทั้งด้านกีฬาและดนตรีให้กับคนสภาพัฒน์

ทิศทางการทำงานของสภาพัฒน์ในอนาคต

ในอนาคตผมคิดว่าสภาพัฒน์มีทั้งความโชคดีและความท้าทาย ซึ่งเราได้มีการปฏิรูปสภาพัฒน์รองรับไว้ **หนึ่งเรื่องขององค์ความรู้** ปัจจุบันเป็นช่วงที่สิ่งต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่น **ผลกระทบทางเทคโนโลยี (Technological Disruption)** การวางแผนของสภาพัฒน์ต้องล้ำหน้า หรือไปช่วยสังคม เตรียมพร้อมในสิ่งที่คนอื่นยังไม่ได้คิด เพราะฉะนั้นเรื่อง**ความรู้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนา** เราต้องใช้ในส่วนของสำนักวิจัย ซึ่งเปิดโอกาสให้เรามากขึ้น ใน พ.ร.บ.สภาพัฒน์ได้เขียนไว้ชัดเจนว่า สภาพัฒน์ต้องหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งอาจจ้างบุคคลทั้งในประเทศและต่างประเทศ สถาบันการศึกษา หรือสถาบันแห่งใดโดยอนุมัติให้สภาพัฒน์มีระเบียบพิเศษที่คล่องตัวได้ เพื่อดำเนินการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือปฏิบัติงานในเรื่องใดเป็นพิเศษที่ต้องการความรวดเร็วและความเชี่ยวชาญเฉพาะตัวของบุคคลหรือสถาบันนั้นมาปฏิบัติงานเป็นการเฉพาะ

สอง เรื่องข้อมูล ณ ปัจจุบันเป็นโลกของการจัดเก็บ และใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ขณะนี้ได้มีการริเริ่มทำกันหลายหน่วยงานมากขึ้น แต่ยังไม่สามารถที่จะเชื่อมโยงกันได้เท่าที่ควร แต่ผมเชื่อว่าอีกไม่นานอาจจะเกิดขึ้น พอมีข้อมูลมากขึ้น ทางสภาพัฒน์ในฐานะที่เป็นหน่วยงานทั้งวางแผนและวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ตลอดจนแปลงออกมาเป็นมาตรการต่าง ๆ หรือเรื่องที่ควรทำ ยิ่งควรที่จะนำมาเชื่อมโยงและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะฉะนั้นการเตรียมคนให้รองรับในด้านนี้ไว้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ แต่ก่อนเรามักทำแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ นักบัญชีประชากร



ค่อนข้างที่จะใช้ข้อมูลได้ดี เรื่องนี้ควรเตรียมทั้งคนและข้อมูล
สาม การเขียนแผนฯ ตอนนี้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒
ที่มีกรอบยุทธศาสตร์ชาติ มีเป้าหมายระยะยาวและถ่ายทอด
ออกมาในระยะ ๕ ปี ส่วนสิ่งที่จะเกิดเร็ว ๆ นี้คือการจัดทำ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ซึ่งต้อง
มาคู่กันใน ๕ ปีต่อไปของยุทธศาสตร์ชาติจะมีสิ่งใดที่เรา
ควรเร่งทำ นอกจากนั้นควรประเมินกระบวนการและกลไก
ของยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูป และการขับเคลื่อนไปสู่
การปฏิบัติทั้งหมดด้วย ว่ามีอะไรที่ควรปรับปรุงเพื่อให้
เป็นกรอบและทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาวได้ดีขึ้น

ผลงานที่ภาคภูมิใจเกิดจากความร่วมมือ ของทุกคนในสภาพัฒนา

ผลงานทั้งหมดนั้น ผมไม่ได้ทำคนเดียว ผมมองว่า
เป็นผลงานของทุกคนในสภาพัฒนา ส่วนความประทับใจ
ส่วนตัวที่ภาคภูมิใจ คือในโอกาสที่ได้ทำหน้าที่แทนสภาพัฒนา
เป็นประธานในพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมพระบรมศพ
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชม
หาราช บรมนาถบพิตร ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
พระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙ นับได้ว่า
เป็นเกียรติอย่างสูงในชีวิต ซึ่งในช่วงนั้นสื่อมวลชนต่าง ๆ
ที่เขียนถึงเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์
พระราชาก็ได้เขียนถึงบทบาทสภาพัฒนาและเลขาธิการ
สภาพัฒนาด้วย

๗๐ ปี สภาพัฒนา ต้องพัฒนาตัวเอง อย่างต่อเนื่อง

ผมมีความรู้สึกยินดีที่สภาพัฒนาซึ่งถือได้ว่าเป็น
หน่วยงานหลักของประเทศก่อตั้งมานานถึง ๗๐ ปี ซึ่งนั่นไม่ใช่
สิ่งที่คนสภาพัฒนาพูดกันเองว่าเป็นหน่วยงานหลัก แต่เป็น
สิ่งที่เราได้ยิน เป็นสิ่งที่สังคมคิด และยอมรับในสภาพัฒนา
เรื่องของการพัฒนานั้นจริง ๆ แล้วไม่มีวันจบ ทุกอย่างมีการ
เปลี่ยนแปลงและมีสิ่งที่จะต้องพัฒนาสำหรับคนและประเทศ
ในมิติต่าง ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา จึงเป็นความท้าทายว่า
หน่วยงานเองจะมีการดำรงความสำคัญและทำงานที่เป็น
ประโยชน์อย่างยั่งยืนอย่างไร จึงจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงตัว
ให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ

สภาพัฒนาเองต้องปรับปรุงตัว ศึกษาสภาพแวดล้อม
ที่กำลังจะเกิดขึ้นว่าสิ่งใดที่จะสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์
แก่หน่วยงาน หรือสิ่งใดที่จะทำให้สภาพัฒนาเองมีข้อเสนอ
หรือแนวคิดต่าง ๆ ที่จะสามารถนำคน สังคม และนโยบาย
ของประเทศพัฒนาไปในทิศทางต่าง ๆ หรือทำให้เกิด
เป็นเครื่องมือที่สามารถต่อยอดการพัฒนาออกไป
ให้สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้นมารองรับความเปลี่ยนแปลงของประเทศ
ให้สามารถเจริญเติบโตและมีความยั่งยืน ต้องฝากไว้ว่า
เราจะนิ่งนอนใจไม่ได้ จะต้องพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง
ด้วยความรู้ต่าง ๆ ในทุก ๆ วัน คิดพัฒนาตัวเอง พัฒนา
องค์กร และต่อยอดไปถึงการพัฒนาประเทศต่อไปให้ได้





ผู้นำการเปลี่ยนแปลง
และวางแนวทางฯ ๑๓

.....
ศ.(พิเศษ) ดร.กชพร ศิริสัมพันธ์
เลขาธิการฯ ลำดับที่ ๑๖



ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กศพร ศิริสัมพันธ์

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลำดับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๓) โดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๑ และเมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ จึงเปลี่ยนชื่อตำแหน่งเป็นเลขาธิการสภาฯ

ท่านเป็นเลขาธิการฯ ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง กล่าวคือ ในระดับโลก อิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัลได้ส่งผลอย่างชัดเจน ต่อรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การใช้ชีวิตทางสังคม และกิจกรรมทางการเมืองของผู้คน ขณะที่ในประเทศไทย นับแต่การเข้าสู่อำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่มาพร้อมกระแสการปฏิรูป

ประเทศ ส่งผลให้เกิดคณะกรรมการปฏิรูปประเทศและแผนการปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน อีกทั้งมี “ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี” ซึ่งเป็นการวางแนวทางพัฒนาประเทศในระยะยาวอย่างเป็นทางการครั้งแรกของไทย ซึ่งทั้ง ๒ ส่วนนี้ สภาพัฒนาทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ นอกจากนี้ ยังมีความเปลี่ยนแปลงภายใน คือการปรับปรุงพระราชบัญญัติสภาพัฒน์ที่มีผลต่อโครงสร้างและระบบการทำงานขององค์กร เปลี่ยนรูปแบบจากคณะกรรมการเป็นสภา

ภายหลังเกษียณอายุราชการในปี ๒๕๖๓ ท่านได้รับแต่งตั้งเป็นประธานที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ นอกจากนี้ ท่านยังดำรงตำแหน่งสำคัญ อาทิ กรรมการกฤษฎีกา กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฯลฯ

“เลขาธิการสภาพัฒน์” ในยุคแห่งความเปลี่ยนแปลง

ผมไม่เคยคิดว่าจะได้มาเป็นเลขาธิการสภาพัฒน์ แต่อยู่มาวันหนึ่งในช่วงวันหยุดสงกรานต์ปี ๒๕๖๑ ก็ได้รับโทรศัพท์บอกว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องมาอยู่ที่นี่ ต้องมารับหน้าที่หลายอย่าง ถือเป็นความท้าทายในการใช้โอกาสสุดท้ายก่อนเกษียณอายุราชการเพื่อทำงานบางอย่างไว้ให้สภาพัฒน์ โดยผมเข้ามารับตำแหน่งในช่วงที่ประเทศมีการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครอง และมีกระแสเรื่อง “การปฏิรูปประเทศ” ปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จำเป็นต้องมี “ยุทธศาสตร์ชาติ” เพื่อวางแนวทางเรื่องการพัฒนาให้มีระยะเวลายาวนานขึ้น จากเดิมที่วางแผนพัฒนา ๕ ปี กลายเป็น ๒๐ ปี ทั้ง ๒ โจทย์ที่เกิดขึ้น เป็นโจทย์ที่อยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐



จากนั้นก็เกิดคำถามว่าใครจะทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการในการจัดทำและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศ รัฐบาลในขณะนั้นมองว่าน่าจะเป็นสภาพัฒน์ จึงคงอยากได้ใครสักคนมาช่วยจัดองค์กร โดยเฉพาะเรื่องการเปลี่ยนแปลงองค์กร (organization transformation) ให้รองรับภารกิจใหม่และโจทย์ใหม่ ๆ ที่มีความท้าทายของประเทศ ซึ่งคงเป็นเหตุผลหนึ่งที่รัฐบาล

ต้องการให้ผมมาทำหน้าที่นี้ เพราะผมเคยทำงานเกี่ยวข้องกับการวางยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนระบบราชการมาก่อน

การทำงานเพื่อขับเคลื่อนองค์กรนั้น ผมเข้าใจว่าสภาพนั้นเป็นสำนักงานเก่าแก่ ปีนี้เป็นปีที่ ๗๐ องค์กรที่อยู่เป็นต้นไม่ใหญ่ มีการเจริญเติบโตต่อเนื่องกันมา ย่อมมีวัฒนธรรมองค์กร ระบบระเบียบการทำงานของตัวเองที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน การปรับตัวองค์กรจึงต้องทำหลายอย่าง ตอนที่ผมเข้ามา เป็นช่วงที่ต้องมีการปรับปรุง

พระราชบัญญัติสภาพัฒน์ ปรับโครงสร้างการบริหารงาน รับคนทำงานเพิ่มเติม เพื่อให้สภาพัฒน์ตั้งหลักกับการทำงานใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องยุทธศาสตร์ชาติกับการปฏิรูปประเทศ และยังได้เปลี่ยนชื่อสำนักงาน ซึ่งท่านรองนายกรัฐมนตรี วิษณุ เครืองาม บอกว่า ไหน ๆ ใครก็เรียกสภาพัฒน์อยู่แล้ว ทำไมเราไม่กลับไปใช้ชื่อเดิม ซึ่งเป็นชื่อแรกตั้ง

นอกจากนั้น การเปลี่ยนรูปแบบจากคณะกรรมการมาเป็นสภา ก็เพื่อจะมีองค์ประกอบของผู้คนที่หลากหลายมากขึ้น เพราะเดิมกรรมการสภาพัฒน์อาจเป็นบรรดาผู้ใหญ่ที่เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่ตอนนี้เราพยายามเปิดกว้าง มีองค์ประกอบของบุคคลที่จะช่วยให้สภา เป็นที่รวมของคนที่มีความคิดหลากหลาย เพื่อจะได้ให้มุมมองในการวางแผนพัฒนาประเทศที่รอบด้านกว่าเดิม



“สถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา” เรือเลิกลาพัดประโยชน์

สภาพัฒน์เราเปรียบเหมือนเรือใหญ่ คล้ายกับเป็นเรือเอี้ยมจุ้น จะโยกซ้ายโยกขวาที่ก็ค่อนข้างลำบาก ดังนั้นเมื่อได้รับมอบหมายภารกิจเพิ่มเติมในส่วนของยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ เราจึงพยายามเปลี่ยนตัวเองโดยเริ่มจากการปรับโครงสร้างองค์กร ปรับกระบวนการทำงาน ปรับวิธีการทำงานและปรับระบบคน

สำหรับการปรับโครงสร้าง ได้จัดหน่วยงานใหม่เพิ่มเติมกองที่จะต้องขับเคลื่อนงานขึ้นมามากหลายกอง โดยผมได้มีโอกาสพูดคุยกับอดีตเลขาธิการสภาพัฒน์ ท่านก่อน ๆ และกรรมการสภาพัฒน์ในช่วงนั้น ท่านบอกว่า คงถึงเวลาที่ต้องทำอะไรบางอย่างในสภาพัฒน์แล้ว เพราะภารกิจของเราทุกวันนี้ ลำพังแค่ทำงานประจำก็เต็มมือกันอยู่แล้ว ครั้นจะอยากให้สภาพัฒน์ทำหน้าที่ใหม่ ๆ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมองยุทธศาสตร์ ซึ่งจำเป็นต้องมองภาพอนาคตระยะยาว (foresight) มากขึ้น หากใช้องค์กรที่มีอยู่ในปัจจุบันอาจจะลำบาก จึงมีข้อเสนอให้เราหารูปแบบใหม่ว่าจะทำอย่างไรที่จะมีอีกสักหน่วยหนึ่งที่มีความคล่องตัว ไม่ต้องรับโจทย์งานประจำจากรัฐบาล หรือต้องทำการบ้านส่งคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นทุกสัปดาห์ ซึ่งเราได้ศึกษาหลายรูปแบบ

ในที่สุดตกลงใจว่าคงต้องแยกบางส่วนของสภาพัฒน์ออกไปในลักษณะที่จะเป็นหน่วยงานวิจัยเชิงนโยบาย มองภาพ



อนาคต ต้องการความเป็นอิสระพอสมควร และหลุดจาก
กฎระเบียบของทางราชการ จึงได้เสนอให้จัดตั้ง “สถาบัน
นโยบายสาธารณะและการพัฒนา” ขึ้นเป็นหน่วยงานภายใต้
มูลนิธิพระยาสุริยานุวัตร เพื่อให้เกียรติท่านพระยาสุริยานุวัตร
สถาบันนี้เปรียบเหมือนเรือเล็ก มีความคล่องตัวสูง
สามารถบุกไปค้นหาสิ่งแปลกใหม่ และเราหวังว่าจะเป็น
พื้นที่ถ่ายเทผู้คนของสภาพัฒน์ด้วย เช่น วันหนึ่งไปอยู่
ในเรือเล็ก ศึกษาวิจัยค้นหาวัตถุกรรม แล้ววันหนึ่งก็กลับมา
อยู่ที่สำนักงานใหญ่ ถ่ายทอดองค์ความรู้กลับไปกลับมา
ดังนั้น นอกจากสถาบันจะมีการก่อกองเรือใหม่ ๆ แล้ว ยังเป็น
ที่ฝึกงานของข้าราชการสภาพัฒน์ด้วย

คนสภาพัฒน์ต้องเปิดกว้าง พร้อมทำงาน ข้ามสายงาน

เรื่องต่อมา คือการปรับกระบวนการทำงาน
เนื่องจากเราเป็นองค์กรเก่า จัดตั้งขึ้นตามแบบแผนของ
การบริหารราชการแผ่นดินที่ผ่านมาอย่างตายตัว มีโครงสร้าง
ลดหลั่นตามสายบังคับบัญชา มีสายงาน มีการกำกับดูแลกัน
อย่างดี ซึ่งมีข้อดี แต่ในโลกปัจจุบันและโลกอนาคตนั้น
บางครั้งการทำงานต้องประสานกันมากกว่าสายงานเดียว
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะมองเศรษฐกิจออกจากสังคมก็ค่อนข้าง
ลำบาก เพราะบางประเด็นต้องทำงานร่วมกัน ดังนั้น
การจัดสายงานลักษณะเดิมอาจไม่ตอบโจทย์ เพราะงาน
ของสภาพัฒน์เป็นงานเชิงนโยบายที่ต้องอาศัยองค์ความรู้
หลายด้าน เมื่อผมมาที่นี้จึงพยายามจัดองค์กรในลักษณะ
เป็นทีมงานข้ามสายงาน หรือ cross-functional team
มากขึ้น ซึ่งแน่นอนว่าเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยคุ้นเคยกันนัก
ในสภาพัฒน์เดิม แต่ก็ได้รับเสียงตอบรับค่อนข้างดี เพราะผู้คนที่
สภาพัฒน์อยากมีความท้าทาย อยากทำงานข้ามสายงาน
และทดลองทำ policy lab ศึกษาเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน

อีกเรื่องหนึ่งที่ได้รับความคิดเห็นมา คือสภาพัฒน์
ยังค่อนข้างทำงานในระบบปิด ไม่ค่อยทำงานกับเครือข่าย
ภายนอก แม้ในระยะหลังจะเริ่มเปิดตัวเองมากขึ้น แต่อาจ
ยังไม่เพียงพอ ดังนั้น ต่อไปนี้จะพยายามขยับให้มีการเรียนรู้
งานจากภายนอกมากขึ้น นอกจากทำงานข้ามสายงานภายใน
สำนักงานแล้ว จะส่งเสริมให้ทำงานกับภาคเอกชนและ
ภาคประชาสังคมมากขึ้นด้วย ซึ่งความจริงสภาพัฒน์นี้แหละ
เป็นตัวจุดประกาย การทำงานในลักษณะนี้ แต่เวลาเรา



ปฏิบัติเองจริง ๆ อาจไม่ได้ถึงภาคส่วนต่าง ๆ มาร่วมกัน
ทำงานมากนัก จึงต้องพยายามปรับระบบการทำงาน
ให้มีลักษณะเปิดและรองรับการทำงานข้ามสายงานมากขึ้น
เช่น ครั้งแรก ๆ อาจแค่หมุนเวียนตำแหน่งภายในกอง
หรือภายในสายงาน จากนั้นค่อยข้ามสายงาน และอีกหน่อย
ถ้าเป็นไปได้ อาจไปทำงานที่ภาคเอกชนหรือหน่วยงาน
ราชการอื่นสัก ๑-๒ ปี แล้วค่อยกลับมาที่สภาพัฒน์
เพื่อจะทำให้เรามองภาพการพัฒนาประเทศได้กว้างขวางขึ้น
อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลา ๒ ปีเศษที่ผมอยู่ที่สภาพัฒน์
คงทำเรื่องเหล่านี้ไม่จบ ได้เพียงแต่สร้างแนวทางไว้
และหวังว่าคงจะได้รับการสานต่อไป เพื่อจะเปิดสภาพัฒน์
ของเราให้กว้างขวางขึ้นในอนาคต

เขียนแผนฯ ๑๓ ให้เฝ้าจับตามอง สอดรับยุทธศาสตร์ชาติ

คำถามใหญ่ที่เกิดขึ้น คือเมื่อมียุทธศาสตร์ชาติ
และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติแล้ว แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะเชื่อมและสอดคล้อง
กับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทฯ อย่างไร โดยในช่วง
ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ จะเป็นช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓
และเป็นช่วงระยะที่ ๒ ของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทฯ
ผมได้บอกทุกคนในสภาพัฒน์ว่าเราต้องแยก ๒ ส่วนนี้
ออกจากกันให้ชัดเจน เนื่องจากยุทธศาสตร์ชาติมองภาพ
ระยะยาว ๒๐ ปี และกำหนดเป้าหมายไว้ว่าประเทศไทย
ต้องพยายามหลุดพ้นจากกับดักของประเทศกำลังพัฒนา
ไปเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งแน่นอน ในช่วง ๕ ปีแรก
อาจมีปัญหาหลักขลุกบ้าง หลายเรื่องดำเนินการได้ไม่เต็มที่
ทำให้เป้าที่วางไว้อาจไม่บรรลุผลทั้งหมด ดังนั้น ต้องประเมิน



ในช่วงครึ่งแผนดูว่าจุดไหนที่ต้องเร่งพัฒนาเพิ่มเติม และที่สำคัญ เป้าหมายใน ๕ ปีต่อไปคือปี ๒๕๗๐ นั่นคืออะไร ผมจึงพยายามบอกทีมงานสภาพัฒน์ว่าในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ เราต้องมีโจทย์ที่คมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องสามารถชี้ให้ได้ว่ายุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทฯ ที่จะโฟกัสในช่วงระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ควรเป็นเรื่องอะไร

จากที่ประเมินเบื้องต้น พบว่าเราผ่านรูปแบบการพัฒนามาหลากหลายมาก ตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับแรก ๆ ที่สร้างโครงสร้างพื้นฐาน ถัดมาเน้นเรื่องการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ต่อมาเน้นเรื่องปัจจัยพื้นฐาน จากนั้นเน้นเรื่องการส่งออกเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนา (export-led Growth) ก่อนจะมาเน้นเรื่องใช้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา อย่างไรก็ตาม โครงสร้างระบบเศรษฐกิจสังคมไทยยังติดอยู่กับการเน้นการส่งออกสินค้าไม่กี่รายการ พอเกิดสงครามทางการค้าขึ้นในขณะนี้ เราจึงได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก

ดังนั้น โจทย์ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ คือการปรับโครงสร้างด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอีกครั้งหนึ่ง คำถามคือจะปรับไปเป็นอะไร เราจำเป็นต้องหาจุดเด่นของประเทศให้เจอเพื่อแสวงหาโอกาส ซึ่งคงหนีไม่พ้นการเน้นภาคบริการให้มากขึ้น ทั้งส่วนของเดิมที่เรามีขีดความสามารถค่อนข้างสูงและมีความได้เปรียบ เช่น ธุรกิจท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาเกษตรแปรรูป และอีกส่วนคือบริการแบบใหม่ที่อิงอยู่บนฐานดิจิทัล รวมทั้งหันมาเน้นเศรษฐกิจชุมชน (Local Economy) มากขึ้น ซึ่งเราต้องวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่งว่าจะเจาะในภาคส่วนใด

อีกเรื่องที่เป็นปัญหาใหญ่ คือความเหลื่อมล้ำและคนจนที่มีมากขึ้นในประเทศไทย แม้ที่ผ่านมาสภาพัฒน์จะให้ความสำคัญ แต่เราต้องโฟกัสมากขึ้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ โดยเฉพาะสูตรคิดในยุคสมัยใหม่ที่เน้นไปที่ตัวบุคคล หรือ personalize มากขึ้น ซึ่งสภาพัฒน์ได้เริ่มไปก่อนหน้านี้ที่ผมจะมาดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ เรียกว่า TPMAP มีการใช้ข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ (big data) วิเคราะห์ว่าคนจนอยู่ที่ไหน จนด้วยเรื่องอะไร และตามเข้าไปหาแนวทางแก้ไขให้ตรงจุด

เพราะความเหลื่อมล้ำไม่ใช่แค่มิติเศรษฐกิจ แต่ยังมีด้านมิติสังคมอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการศึกษา กระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

ในเรื่องการศึกษานั้น สภาพัฒน์เคยเผยแพร่รายงานว่าจริง ๆ แล้วถ้าจะถามว่าการศึกษาไทยแย่กว่าประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ที่มีการสอบโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) หรือไม่ คำตอบคือไม่ใช่ เพราะนักเรียนจากกลุ่มโรงเรียนสาธิตหรือโรงเรียนวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ เช่น โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ หรือสถาบันวิทยสิริเมธี (VISTEC) ของ กลุ่ม ปตท. มีคะแนนสอบ PISA สูงกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD เสียอีก แต่การที่คะแนน PISA ของเราน่ากว่าในภาพรวมก็เป็นเพราะมีโรงเรียนที่มีครูที่ยังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอ สะท้อนให้เห็นว่าเรามีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา คนที่มีรายได้สูงส่งลูกไปเรียนโรงเรียนสาธิต โรงเรียนวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนานาชาติ ขณะที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้

ดังนั้น โจทย์ใหญ่ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ต้องโฟกัสเรื่องความยากจนและความเหลื่อมล้ำ แก้ปัญหาพวกนี้ให้จบ ซึ่งระหว่างนี้เรายังพอมีเวลา ผมได้มอบหมายให้ทีมงานทีมหนึ่งแยกส่วนออกไปคิดว่าจะทำเรื่องพวกนี้อย่างไร เพื่อหาคำตอบสำหรับชี้เป้าในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

สร้างเมืองหลัก แก้ความเหลื่อมล้ำ

อีกเรื่องที่สภาพัฒน์ต้องให้ความสำคัญมากขึ้น คือการพัฒนาที่ยึดพื้นที่ เราจะปล่อยให้โตเฉพาะกรุงเทพ-



มหานครและโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) คงไม่ได้ ดังนั้น ต้องสร้างสิ่งที่เรียกว่า “เมืองหลัก” (growth pole) ขึ้นทั่วประเทศ สร้างความเข้มแข็งโดยอาศัยสภาพของแต่ละพื้นที่มาต่อยอด สำหรับภาคใต้จะเป็น Southern Economic Corridor เช่น สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ชุมพร ระนอง มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวค่อนข้างสูง ศักยภาพด้านผลผลิตปาล์มและยางพารา การพัฒนาพื้นที่สีเขียว และที่สำคัญที่สุดคือจะเป็นประตูฝั่งตะวันตกเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอล สำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC)

ภาคเหนือก็เช่นกัน เราจะเน้นเรื่อง Lanna Creative Corridor เช่น ลำปาง เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย สร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจโดยอาศัยฐานวัฒนธรรม ล้านนามาต่อยอดเพิ่มมูลค่า รวมถึงให้พื้นที่นั้นเป็นจุดพัฒนาเชิงนวัตกรรมหลายสาขา ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะเน้นพัฒนาบริเวณจังหวัดนครราชสีมาต่อไปยังขอนแก่น และอุดรธานี เป็น Bio Economy Corridor เชื่อมโยงความเจริญเติบโตในภาคอีสาน ขณะที่ภาคตะวันตก เช่น

กาญจนบุรี ราชบุรี จะเน้นเรื่องผักผลไม้ จะเห็นว่าเป็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เราทำอย่างต่อเนื่อง และจะโฟกัสมากขึ้น เพื่อให้มีเมืองหลักหลายจุด ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและกระจายรายได้สู่ภูมิภาคได้ดีขึ้น

ดังนั้น ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จะมี ๔ โจทย์ที่ต้องแก้ไขในขณะเดียวกัน คือ หนึ่ง สร้างอุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve Industries) ตัวต่อไป หลังจากได้ขับเคลื่อนอีอีซีไปแล้ว สอง พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เอาของที่เราอยู่ในประเทศมาเพิ่มมูลค่า ซึ่งจะช่วยให้เศรษฐกิจส่วนใหญ่ของประเทศเติบโตได้ สาม แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจน และ สี่ การพัฒนาที่ยืดพื้นที่

ทั้งนี้ หัวใจของการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ คือต้องให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดลักษณะเป็นความร่วมมือผลิต (co-production) เพราะการทำแบบเดิม ๆ มีลักษณะเป็นพิมพ์เขียว (blueprint) คือเราเป็นคนคิดแล้วแค่ออกไปรับฟังเฉย ๆ ไม่ได้แล้ว ในยุคสมัยใหม่นี้ เราต้องให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วนมาช่วยกันคิด แต่ถ้าคิดแบบไม่มีโครงสร้างเสียเลยก็อาจจะลำบาก ดังนั้น การศึกษาวิจัยเพื่อเตรียมข้อมูลจะเป็นจุดที่ทำให้การรับฟังความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็น หรือการคิดร่วมกัน มีทิศทางเพิ่มมากขึ้น

สภาพต้นต้องเป็นเสาหลักของบ้านเมือง

เมื่อยามที่บ้านเมืองประสบวิกฤต สภาพต้นเราต้องเป็นที่พึ่งของรัฐบาล ประชาชนและประเทศชาติ ดังจะเห็นในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-๑๙ สภาพต้นคือหน่วยงานที่ได้รับความไว้วางใจจากทางรัฐบาลให้ทำหน้าที่





เป็นแกนหลักในการประสานงานกับภาคธุรกิจในการแก้ไข
ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและการเปิดเมืองให้สามารถดำเนิน
กิจกรรมต่าง ๆ กลับมาได้อีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งยังได้รับมอบหมาย
ให้ทำหน้าที่สำคัญในการกลั่นกรองแผนงานและโครงการ
ตามพระราชกำหนดกู้เงิน ๑ ล้านล้านบาท

แม้ว่าจะทำให้พวกเราต้องทำงานกันอย่างหนัก
มากขึ้น แต่ก็ยังเป็นโอกาสที่จะทำให้สภาพัฒน์สามารถขึ้น
การพัฒนาประเทศอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหา
จุดอ่อนและหันมาสร้างความเข้มแข็งภายในประเทศ
โดยการสร้างเศรษฐกิจรากฐานให้มั่นคง ควบคู่ไปกับ
การกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคในระยะเชิงเศรษฐกิจใหม่
เพื่อให้เกิดความเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ ทั้งถึงและยั่งยืน
โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าให้แก่ภาคเกษตร อาหาร และ
เศรษฐกิจบนฐานชีวภาพอื่น ๆ รวมทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยว
และบริการเชิงสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพสูง อันเป็นการนำร่อง
เชิงยุทธศาสตร์ในช่วงหลังของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒
และส่งผ่านไปยังแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ต่อไป

ยังเปลี่ยนแปลงยิ่งเรียนรู้

มีหลายอย่างที่ผมประทับใจในการทำงานที่
ทุกคนให้การต้อนรับเป็นอย่างดี การทำงานราบรื่น
มีหลายเรื่องที่เราได้ทำร่วมกันจนสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็น
ยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทฯ แผนการปฏิรูปประเทศ
ที่มีการประกาศใช้แล้ว แต่ก็ยังมีอีกหลายเรื่องที่ต้องทำกันต่อ

ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาขีดความสามารถด้านการแข่งขัน
การกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค การดูแลเรื่องความเหลื่อมล้ำ
และความยากจน

สำหรับผู้ที่สภาพัฒน์มีความขยัน อดทน
มอบงานอะไรจะพยายามทำจนเสร็จ อยู่กันสามรุ่นสามคำ
และเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ ซึ่งไม่ใช่แค่ไม่โกง แต่มี
**ความซื่อสัตย์ในวิชาชีพ เป็นมืออาชีพในการวิเคราะห์
เชิงเทคนิค** ผมคิดว่าเป็นวัฒนธรรมที่ดีที่ควรเก็บรักษาไว้
ให้ต่อเนื่องไป ซึ่งเรากำลังจะกลายเป็นองค์การ ๑๐๐ ปี
ในวันข้างหน้า นอกจากประทับใจเรื่องคนแล้ว **ที่นี่ยังทำให้
ผมได้เรียนรู้หลายอย่าง** ผมเองหมุนเวียนมาหลายหน่วยงานแล้ว
เริ่มต้นตั้งแต่เป็นอาจารย์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
แล้วไปอยู่สถาบันพระปกเกล้า สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) สำนักงานคณะกรรมการ
การอุดมศึกษา (สกอ.) กลับมาอยู่ ก.พ.ร. อีกที ก่อนมาอยู่ที่
สภาพัฒน์ ทำให้ได้เห็นความหลากหลาย

จึงอยากฝากน้อง ๆ ทุกคนที่สภาพัฒน์ว่า **ยิ่งหมุน
ยิ่งเปลี่ยนเท่าไร ความรู้จะยิ่งเพิ่มพูน มุมมองของเรา
จะเปิดกว้างขึ้น ได้รู้จัก ได้สัมผัส ได้มีประสบการณ์กับ
ผู้คนหลายหลายมากขึ้น** ซึ่งผมคิดว่าเป็นขีดสมรรถนะ
ที่สำคัญ สภาพัฒน์มีความเข้มแข็ง แข็งแกร่ง และมีระบบ
ที่ดีอยู่แล้ว แต่ถ้าเราทำงานเป็นทีมมากขึ้น เปิดกว้างเพิ่มขึ้น
จะทำให้สามารถทำงานตอบโจทย์ประเทศไทยได้ดียิ่งขึ้น





ผู้นำสร้างทีม

“สภาพัฒน์” ฟ่ำฟันวิกฤต
พร้อมจัดทำแผนฯ ๑๓

.....

ดนูชา พิษยนันท์

เลขาธิการฯ ลำดับที่ ๑๗

วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ **ณฐา พิชยนันท์** ได้ก้าวขึ้นเป็นเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลำดับที่ ๑๗ นับเป็นลูกหม้ออีกท่านหนึ่งของสภาพัฒน์ โดยท่านเริ่มทำงานที่สภาพัฒน์เมื่อปี ๒๕๔๑ ดูแลงานด้านการวิเคราะห์โครงการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ของประเทศ รวมถึงการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์

ท่านนับเป็นผู้บริหารรุ่นใหม่ไฟแรงของสภาพัฒน์ ที่เติบโตและก้าวขึ้นมาสู่ตำแหน่งสูงสุดขององค์กรด้วยความสามารถ ท่ามกลางความท้าทายในยุคที่ประเทศกำลังก้าวเข้าสู่ “โลกใหม่” ซึ่งเป็นโลกที่มีมิติความสัมพันธ์ ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงรวดเร็วเป็นไปในทิศทางที่คาดเดาได้ยาก ผวนกับวิกฤตโควิด-๑๙ ที่ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชะงักไปทั่วโลก จึงเป็นความท้าทายอย่างสูงในการเข้ามารับผิดชอบและขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ



๗๐ ปี ที่ผ่านมายของสภาพัฒน์ และทิศทางการทำงานในอนาคต

เป็นเวลา ๗๐ ปีแล้วที่สภาพัฒน์ปฏิบัติหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำนโยบาย ติดตามและคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง โอกาส และปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พร้อมเสนอความเห็นและให้คำแนะนำแก่รัฐบาล เพื่อให้ประเทศพัฒนาไปข้างหน้า และเพื่อเตรียมรองรับผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ แต่ปัญหาการระบาดของไวรัสโควิด-๑๙ สร้างผลกระทบต่าง ๆ แก่ประชาชนอย่างมาก ขณะเดียวกันในอนาคตประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะประสบกับความไม่แน่นอนต่าง ๆ อีกมากมายจากปัจจัยทั้งภายนอกและภายในประเทศ

เนื่องจากสภาพัฒน์ เป็นที่คาดหวังของสังคม ในการช่วยนำพาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้า และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นการวางทิศทางการทำงานของสภาพัฒน์ในอนาคต จึงเป็นสิ่งสำคัญ

เพื่อให้ตอบโจทย์ในการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป ผมจึงกำหนดวิสัยทัศน์การทำงานของสภาพัฒน์ไว้เป็น ๔ ส่วนหลัก ๆ คือ (๑) การจัดวิธีการทำงานแบบใหม่ภายในองค์กร (๒) การสร้างนโยบายที่ตอบโจทย์การพัฒนาระยะยาวด้วยการวิจัยจากสถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา (๓) การร่วมงานกับภาคธุรกิจและเอกชน และ (๔) การสื่อสารนโยบายสาธารณะให้คนรุ่นใหม่เข้าใจและมีส่วนร่วมมากขึ้น

สภาพัฒน์ยุคใหม่ ต้องเป็น Matrix Organization

การทำงานของสภาพัฒน์ในระยะต่อไป เริ่มต้นด้วยการจัดวิธีการทำงานในรูปแบบ “Matrix Organization” เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ระบบราชการในองค์กรของเราถูกกำหนดมาแล้วโดยกฎกระทรวง โดยแบ่งเป็นกอง



หรือสำนักต่าง ๆ ที่รับผิดชอบภารกิจของสายงานนั้น เช่น สายเศรษฐกิจ สายการลงทุนภาครัฐ สายสังคม และสายสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากในอนาคตแต่ละประเด็นจะมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น และมีมิติให้ต้องพิจารณาในหลายระดับ เรื่องเศรษฐกิจต้องดำเนินการควบคู่ไปกับเรื่องของสังคม การลงทุน และสิ่งแวดล้อมด้วย หากทำงานตามโครงสร้างส่วนราชการโดยให้สายงานที่รับผิดชอบทำงานแต่เพียงในฝ่ายตัวเอง หรือพิจารณาเพียงแค่มุมเดียวก็น่าจะทำให้การตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนและประเทศไม่ทันทั่วถึง

การทำงานแบบ Matrix Organization เป็นการจัดโครงสร้างองค์กรแบบที่พนักงานต้องทำงานสองอย่างคืองานในหน้าที่โดยตรงกับงานโครงการ โดยจะดึงบุคลากรจากกองหรือสำนักต่าง ๆ มารวมกันเป็นทีม เพื่อปฏิบัติภารกิจเฉพาะเรื่อง ซึ่งจะสามารถตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้น ทั้งจากฝั่งนโยบายและประชาชนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น และสามารถติดตามคาดการณ์แนวโน้มปัญหาต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนและระบบเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อวิเคราะห์ออกมาเป็นนโยบายเสนอคณะรัฐมนตรี

ผมต้องการที่จะทำให้สภาพัฒน์เป็น “ตัวจริงในระบบราชการ” (NESDC REAL) อย่างต่อเนื่อง จากรุ่นสู่รุ่น โดยยึดหลักการที่สำคัญ คือ

๑. Responsiveness สภาพัฒน์ต้องสามารถจับกระแสความเปลี่ยนแปลงได้ ที่ผ่านมามีการทำได้ระดับหนึ่ง แต่หลังจากนี้ต้องสามารถตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงให้เร็วยิ่งขึ้น ซึ่งเรื่องนี้จำเป็นต้องอาศัยฐานข้อมูลและระบบการทำงานที่ดี

๒. Reliability สร้างความไว้วางใจว่างานของสภาพัฒน์จะอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาการและยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก สามารถทำงานได้ทันเวลา และมีความรับผิดชอบกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่

๓. Efficient ที่ผ่านมามีการรับงานยากและมีข้อจำกัดด้านเวลาและข้อมูล ดังนั้น การทำงานในระยะต่อไปต้องใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๔. Engagement พยายามทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมและมีความผูกพันกับองค์กรมากขึ้น รวมถึงทำให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสภาพัฒน์

๕. Agility สภาพัฒน์ควรต้องมีความคล่องตัวและยืดหยุ่นในการทำงานสูงขึ้น เพื่อให้องค์กรพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอนในโลกปัจจุบัน

๖. Accountability เราต้องมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อผลของการปฏิบัติงานที่เราทำ และพร้อมที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น



๗. Lean ซึ่งไม่ได้หมายถึง การลดขนาดองค์กร แต่คือการทำงาน เป็นทีมเล็ก และเลือกคนทำงาน ให้ถูกต้อง เพื่อให้สามารถทำงานได้ เร็วยิ่งขึ้น ลดขั้นตอนการทำงาน ที่ไม่จำเป็นลง

๘. Learning as a team ทำงานเป็นทีมและเรียนรู้ไปด้วยกัน เป็นทีมเดียวกัน คือ “ทีมสภาพัฒน์”

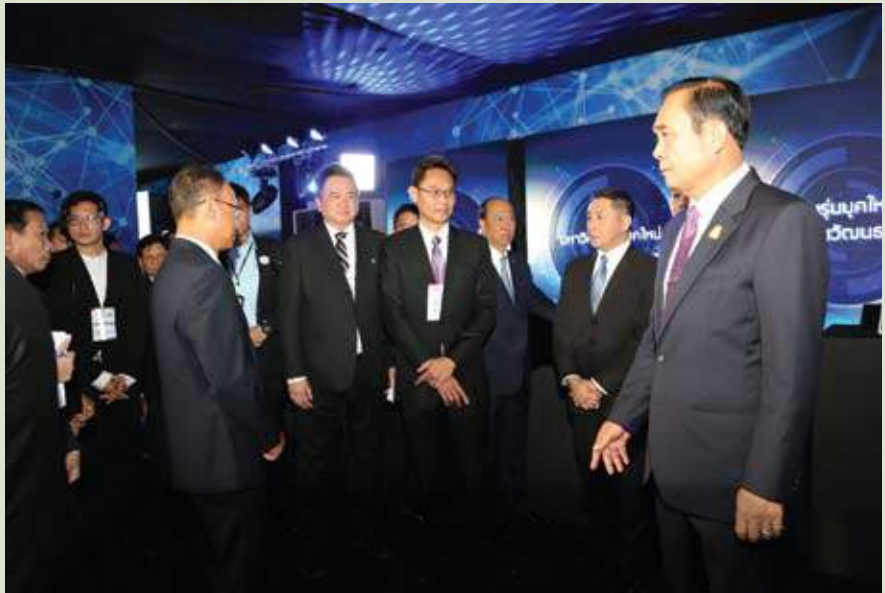
วิธีการทำงานดังกล่าว จะทำไปพร้อมกับการสร้างองค์กร ให้มี “บรรยากาศแห่งการเรียนรู้” ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรม

การทำงานร่วมกันเป็นทีมมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการรับฟัง ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จนได้สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับ ประเทศ และช่วยให้เจ้าหน้าที่รุ่นใหม่ ๆ หรือ young blood ของสภาพัฒน์ ได้มีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้น เกิดการเรียนรู้และเปิดโลกทัศน์ของพวกเขาในการวิเคราะห์ข้อมูล การจัดทำนโยบาย และการมองปัญหาหลายมิติได้อย่าง ครบถ้วนมากขึ้น

การปฏิบัติงานตามแนวคิดข้างต้น ต้องกระทำภายใต้ หลักการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างนโยบายที่เป็น ประโยชน์ต่อประชาชนด้วยความรวดเร็ว เที่ยงตรง ถูกต้อง บนฐานข้อมูลที่ชัดเจน และหลักความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน

เตรียมจัดทำแผนฯ ๑๓

บทบาทหนึ่งที่สภาพัฒน์ได้รับการคาดหวังคือ การทำวิจัยประเด็นการพัฒนาต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อน และเชื่อมโยงกันหลายมิติ ซึ่งต้องใช้ความรู้จากหลากหลาย สาขา เพื่อออกแบบแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับยุค ปัจจุบัน และสอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลง สถาบัน นโยบายสาธารณะและการพัฒนา (Institute of Public Policy and Development) จึงได้รับการก่อตั้งขึ้น เพื่อช่วยสนับสนุนการทำงานของสภาพัฒน์ ในการวิจัยเชิงลึก เพื่อนำไปสู่นโยบายสาธารณะที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และสร้างประโยชน์แก่ประชาชน ในระยะยาว



ขณะนี้อยู่ระหว่างการวิจัยปัจจัยต่าง ๆ ที่จะ เป็น ประเด็นสำคัญสำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ซึ่ง ถือเป็น กรอบในการพัฒนาประเทศที่มีความสำคัญมาก เนื่องจาก ที่ผ่านมามีทั้งยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งเป็นแผน ในระยะยาวที่พูดถึงเรื่องการพัฒนาประเทศในภาพรวม ทุกด้าน แผนฯ ๑๓ จะต้องเลือกจุดรวมความสนใจมากที่สุด โดยขณะนี้ เป็นช่วงที่ต้องหารือร่วมกับตัวแทนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และฝ่ายวิชาการต่าง ๆ เพื่อวางทิศทางให้ประเทศ เดินไปข้างหน้าอย่างมั่นคง

การร่วมงานกับภาคธุรกิจเอกชน

การทำงานร่วมกับภาคเอกชน สำหรับยุคนี้นั้น เป็นสิ่งสำคัญไม่แพ้กัน สภาพัฒน์ไม่สามารถทำงาน เพียงคนเดียวได้ เพราะผู้ที่มีส่วนในการขับเคลื่อนประเทศ จริง ๆ คือภาคเอกชน สภาพัฒน์ซึ่งเป็นส่วนราชการมีส่วน เกี่ยวข้องเฉพาะการทำงานนโยบาย การพัฒนา และการจัด กฎระเบียบต่าง ๆ เท่านั้น เพราะฉะนั้นบุคลากรของเรา ต้องเรียนรู้ด้วยว่า ภาคธุรกิจเอกชนมีความต้องการทางด้าน ทักษะแรงงานอย่างไรบ้าง โลกรธุรกิจในอนาคตจะมีการ ปรับตัวไปในทิศทางใด และกฎระเบียบที่มีอยู่แล้วต้อง มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทาง การทำธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป เราจึงต้องทำงานประสาน กับภาคเอกชน เพื่อช่วยกันนำพาประเทศก้าวไปข้างหน้าได้ อย่างยั่งยืนและมั่นคง



ใช้การสื่อสารนโยบายสาธารณะให้คนรุ่นใหม่ เข้าใจและมีส่วนร่วมมากขึ้น

ในการกำหนดนโยบายสาธารณะต่างๆ นั้น การสื่อสารให้ประชาชน โดยเฉพาะ “คนรุ่นใหม่” เข้าถึงและเข้าใจ ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน แต่ในช่วงที่ผ่านมาการเผยแพร่ให้คนทั่วไปได้รับทราบนั้นกลับทำผ่านการอธิบายเชิงวิชาการ ซึ่งเป็นเรื่องยากแก่การเข้าใจ จึงต้องการปรับวิธีการสื่อสารใหม่ให้เข้าใจได้ง่าย และเป็นมิตรมากขึ้น

เราจะสร้างวิธีการสื่อสารและกระจายความรู้ผ่านคลิปปิธีโอ อินโฟกราฟิก การจัดสัมมนาหรือเวิร์กช็อปที่ไม่ใช่การให้คนมานั่งรวมกันในห้องใดห้องหนึ่ง แต่ทำผ่านเทคโนโลยีปัจจุบันที่สะดวกสบายมากขึ้น เช่น แอปพลิเคชัน ZOOM เพื่อให้คนทั่วไปสามารถเข้ามารับฟังข้อมูลที่เข้าใจได้ง่ายว่าทำไมต้องมีนโยบายสาธารณะเรื่องนี้ จะช่วยให้เกิดประโยชน์แก่พวกเขาอย่างไร รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีโอกาสซักถาม และแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับคนทำงานด้วย

วิธีการสื่อสารในรูปแบบดังกล่าว จะช่วยเปลี่ยนทัศนคติของคนทั่วไป ที่แต่เดิมมองว่านโยบายสาธารณะเป็นเรื่องไกลตัว ขณะเดียวกันก็เป็นการรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือประสบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้โดยตรง รวมถึงคนรุ่นใหม่ที่จะเริ่มให้ความสนใจต่อประเด็นสังคมมากขึ้น

ประเทศไทยยังมีปัญหาอีกหลายเรื่องที่ต้องการการแก้ไข คนรุ่นใหม่เป็นกลุ่มสำคัญที่จะเข้ามาช่วยพัฒนาประเทศ สภาพัฒน์จะเข้ามารับฟังปัญหา และทิศทาง

ของประเทศไทยที่คนรุ่นใหม่อยากเห็นในวันข้างหน้า เพื่อนำมาประกอบการทำงาน วิเคราะห์วิจัย เพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะในอนาคต ซึ่งเรากำลังจะจัดทำช่องทางต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อรับฟังเสียงของทุกคนและร่วมกันแก้ปัญหาให้ประเทศไทยพัฒนาต่อไป

ปัญหาวิกฤตโควิด-๑๙ ยังมีผลกระทบ กับประเทศไทยไปอีกนาน

การเข้ามาเป็นเลขาธิการสภาพัฒน์ในช่วงที่ประเทศกำลังเผชิญกับวิกฤตโควิด-๑๙ เป็นความท้าทายอย่างมาก เพราะเป็นวิกฤตที่เราไม่เคยเจอมาก่อน ครึ่งนี้ไม่เหมือนกับทุกครั้งที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตต้มยำกุ้งปี ๒๕๔๐ และวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ในปี ๒๕๕๒ เพราะวิกฤตใน ๒ ครั้งก่อนหน้านี้เกิดในกลุ่มประเทศบางกลุ่มเท่านั้น แต่โลกทั้งโลกยังคงเดินต่อไปได้ และประเทศไทยสามารถฟื้นตัวได้เร็ว โดยในปี ๒๕๔๐ เราฟื้นตัวได้จากภาคการส่งออกจากค่าเงินที่อ่อนค่า ส่วนในปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ วิกฤตมาจากภายนอกคือมาจากสหรัฐฯ และยุโรป ประเทศไทยใช้มาตรการเศรษฐกิจอัดงบประมาณในบางกลุ่ม และกระตุ้นการบริโภคโดยการแจกเช็คช่วยชาติก็ดึงเศรษฐกิจขึ้นมาได้

แต่วิกฤตโควิด-๑๙ เป็นวิกฤตที่เกิดขึ้นทั้งโลก ความยากของการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจจึงมีมากกว่า โชคดีที่ประเทศไทยยังเป็นผู้ส่งออกอาหารและสินค้าเกษตรที่ทั่วโลกต้องการ ที่น่าห่วงคือในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเศรษฐกิจของเราขยายตัวไปในภาคท่องเที่ยวเพื่อรองรับ





สำหรับเศรษฐกิจไทยในปี ๒๕๖๔
ยังหวังพึ่งพาการท่องเที่ยวและการส่งออก
ไม่ได้มากนัก ต้องพึ่งพาเศรษฐกิจภายใน
พึ่งพาการลงทุนของภาคเอกชนไทย
ซึ่งเรื่องนี้เอกชนไทยสามารถมีส่วนร่วม
ในการช่วยเหลือประเทศไทยได้ ๓-๔ เรื่อง
คือจะเลือกลงทุนในการพัฒนาทักษะ
แรงงานของตนเอง เลือกลงทุนปรับปรุง
โรงงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
ในอนาคตเนื่องจากขณะนี้ทุกอย่างเปลี่ยน
ไปแล้ว มีการเร่งตัวของดิจิทัล รถยนต์
ก็ต้องเปลี่ยนแปลง เพราะรัฐบาล

นักท่องเที่ยวปีละ ๔๐ ล้านคน พอเกิดวิกฤตโควิดภาคท่องเที่ยว
จึงเผชิญปัญหานักที่สุด

สภาพัฒน์ได้รับความไว้วางใจให้เป็นฝ่ายเลขานุการ
ของศูนย์บริหารสถานการณ์เศรษฐกิจจากผลกระทบของ
การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด-๑๙)
(ศบค.) รวมถึงดูแล พ.ร.ก.เงินกู้ ๑ ล้านล้านบาท ในส่วน
ของแผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ
และสังคมที่ได้รับผลกระทบจากโรคระบาดโควิด-๑๙ แบ่งเป็น
กรอบวงเงิน ๔ แสนล้านบาท ที่จะให้หน่วยงานภาครัฐ
เสนอโครงการขอใช้เงินกู้เข้ามายังสภาพัฒน์ และเสนอ
คณะกรรมการการกลั่นกรองเงินกู้พิจารณาของต่อไป โดยสภาพัฒน์
จะต้องช่วยเหลือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผน
มาตรการการฟื้นฟูและกระตุ้นเศรษฐกิจที่ออกมาในระยะต่าง ๆ
ซึ่งการออกมาตรการช่วยเหลือเยียวยา หรือกระตุ้นเศรษฐกิจ
ได้มีการประเมินและพิจารณาอย่างเข้มข้นมาก

จากมาตรการที่รัฐออกมาเยียวยา
ลดผลกระทบรวมถึงการคลายล็อกดาวน์
ช่วยให้ขณะนี้เศรษฐกิจไทยฟื้นจุดต่ำสุดมาได้
อย่างน้อยพอใจ ประเมินจากเครื่องมือชี้วัด
ทางเศรษฐกิจหลายตัวเริ่มปรับตัวดีขึ้น ขณะที่
บางตัวแม้จะยังติดลบอยู่แต่ก็เป็นการติดลบ
ที่ดีขึ้น โดยปรับตัวดีขึ้นอย่างช้า ๆ ซึ่งเป็นผล
มาจากการทยอยผ่อนคลายมาตรการล็อกดาวน์
ในช่วงต้น ช่วยให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจกลับมา
มีการเคลื่อนไหวมากขึ้น แต่ก็ยังต้องติดตาม
สถานการณ์อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

มีนโยบายส่งเสริมลงทุนรถยนต์ไฟฟ้า จึงควรลงทุน
ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และนโยบาย
ของรัฐบาล หรืออาจลงทุนด้านสาธารณสุข อย่างการดูแล
ผู้สูงอายุ เพราะไทยมีจุดแข็งในแง่ของสาธารณสุข
การควบคุมโรค หรือการลงทุนที่เกี่ยวกับการรับนักท่องเที่ยว
ต่างชาติ เพราะต่อไปไทยคงเน้นรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ
ที่อยู่ยาวและใช้จ่ายมาก ๆ ซึ่งขณะนี้รัฐได้ออกวีซ่านักท่องเที่ยว
ประเภทพิเศษ Special Tourist VISA (STV) ดึงนักท่องเที่ยว
เหล่านี้เข้ามาอยู่ในไทยในระยะยาว นอกจากนี้ ภาคเอกชน
ยังช่วยโน้มน้าวเครือข่ายในต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนในไทย
ซึ่งอาจไม่ใช้การลงทุนในปีหน้า แต่น่าจะได้ในระยะยาว

ผมเชื่อว่าโควิด-๑๙ ยังอยู่กับเราและกับโลก
อีกระยะหนึ่ง และต้องใช้เวลา นานกว่าเศรษฐกิจไทยจะฟื้นตัว
เราต้องปรับตัวอยู่กับมันให้ได้ จริง ๆ ในวิกฤติมีโอกาส





แต่ต้องทำให้เจอ เชื่อว่าขีดความสามารถในการแข่งขัน
ของไทยหลังโควิดจะแข็งแกร่งขึ้น เราต้องอยู่ด้วยความ
หวังและกำลังใจ

ทีมสภาพัฒน์จับมือทุกภาคส่วน ก้าวสู่ทศวรรษที่ ๘

เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจไทยในช่วง
ที่ผ่านมาพึ่งพารายได้จากภาคการส่งออกและ
การท่องเที่ยวในสัดส่วนที่สูง ปัจจัยหลักที่จะ
สนับสนุนให้เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวได้อย่างแท้จริงคือ
การมีวัคซีนต้านไวรัสโควิด-๑๙ และสามารถใช้ได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

ขณะนี้สภาพัฒน์พยายามทำทุกอย่างเพื่อให้
เศรษฐกิจในประเทศเดินหน้าต่อไปได้ เนื่องจาก
เราไม่สามารถพึ่งพาเศรษฐกิจต่างประเทศได้เหมือน
ในช่วงที่ผ่านมา โดยพยายามกระตุ้นให้มีกิจกรรมทาง
เศรษฐกิจในประเทศ แม้จะไม่สามารถทดแทนการส่งออก
และการท่องเที่ยวที่หายไป แต่ก็ต้องประคับประคอง
ให้ธุรกิจต่าง ๆ สามารถเดินข้ามช่วงวิกฤตินี้ไปได้ก่อน และ
เมื่อมีการค้นพบวัคซีนต้านโควิด-๑๙ แล้ว ประเทศไทย
ก็พร้อมที่จะเดินหน้าอย่างก้าวกระโดดได้ ซึ่งหากไม่ช่วยกัน
ประคอง ปลดปล่อยธุรกิจที่มีศักยภาพปิดตัวลงทั้งหมด เมื่อมี
วัคซีนแล้วไทยอาจไม่สามารถวิ่งหรือกระโดดต่อไปได้



ช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาสำคัญที่จะต้องช่วย
นำพาประเทศให้ผลวิกฤตให้ได้ สิ่งหนึ่งที่จะช่วยได้คือ
การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ
มีความพอประมาณ ไม่มีความต้องการเกินตัวเกิน มีเหตุผล
เพียงพอที่จะใช้จ่าย จะช่วยให้ภาระหนี้ต่าง ๆ ดีขึ้น รวมถึง
ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนด้วย ภาครัฐ
เพียงลำพังคงไม่สามารถนำพาทุกภาคส่วนให้พ้นวิกฤตได้
คนไทยจึงต้องช่วยกันนำพาประเทศให้พ้นวิกฤตให้ได้

การก้าวสู่ทศวรรษที่ ๘ ของสภาพัฒน์ มีความท้าทาย
หลายอย่างรอให้แก้ไขและจัดการ การทำงานของ
ทีมสภาพัฒน์จะต้องทำเพื่อประเทศชาติและคนไทย
ให้ผ่านพ้นวิกฤตนี้ไปด้วยกันได้





ส่วน



ปกิณกะเกี่ยวกับ สศช.

ส่วนนี้ประกอบด้วยข้อมูลที่น่าสนใจของสภาพัฒน์ ได้แก่ รายนามสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ชุดแรกถึงชุดปัจจุบัน รายนามผู้บริหาร สศช. ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน เกร็ดที่น่าสนใจเกี่ยวกับ สศช. และประมวลภาพกิจกรรมสำคัญของ สศช.

รายนามคณะกรรมการสภาพัฒน์ ชุดแรก-ชุดปัจจุบัน

สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ

พระราชบัญญัติสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๙๓ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๓ (ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ ๑๐ เล่มที่ ๖๗ วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๓) กำหนดให้มีการจัดตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้น โดยมีนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการสภา ส่วนคณะกรรมการทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีจำนวนไม่เกิน ๒๐ คน

ชุดที่ ๑ ระหว่าง ๗ มีนาคม ๒๔๙๓-๒๗ ธันวาคม ๒๔๙๔

ประธาน

นายกรัฐมนตรี (จอมพล ป. พิบูลสงคราม)

คณะกรรมการ

- | | |
|--|---|
| ๑. พลตรี เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ | ๒. พลโท พระยาเทพหัสดิน (ลาออก นายปฐุม โพธิแก้ว แทน) |
| ๓. พระช่วงเกษตรศิลปการ | ๔. นายสุกิจ นิมมานเหมินทร์ |
| ๕. นายวรการบัญชา | ๖. หม่อมเจ้าวิวัฒนไชย ไชยันต์ |
| ๗. หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร (พ้นจากตำแหน่งตามมติคณะรัฐมนตรี พระมณูภานุวิมลศาสตร์ แทน) | ๘. หม่อมเจ้าสกลวรรณากร วรวรรณ |
| ๙. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ | ๑๐. พลตรี หม่อมสนิทวงศ์เสนี |
| ๑๑. พระยาโกมารกุลมนตรี | ๑๒. พระยาโพนวณิชมนตรี |
| ๑๓. นายกอ มไหสวรรย์ สมบัติศิริ | ๑๔. นายเล้ง ศรีสมวงศ์ |
| ๑๕. พลอากาศตรี มณี มหาสันทนะ เวชยันตรังสฤษฎ์ | ๑๖. พลโท ผิน ชุณหะวัณ |
| ๑๗. พระยาสารศาสตร์ศิริลักษณ์ (ลาออก หลวงวิจิตรวาทการ แทน) | ๑๘. นายเจริญ เชนะกุล |
| ๑๙. พระยาโกษากร | ๒๐. หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ |

ชุดที่ ๒ ระหว่าง ๒๘ ธันวาคม ๒๔๙๔-๒๗ พฤษภาคม ๒๔๙๕

ประธาน

นายกรัฐมนตรี (จอมพล ป. พิบูลสงคราม)

คณะกรรมการ

- | | |
|--|---|
| ๑. พลเอก ผิน ชุณหะวัณ | ๒. พลอากาศเอก พัน รณนภาภาส ฤทธาคนี |
| ๓. พลตรี เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ | ๔. พลเรือตรี หลวงยุทธศาสตร์โกศล |
| ๕. นายวรการบัญชา | ๖. นายสุกิจ นิมมานเหมินทร์ |
| ๗. หลวงวิจิตรวาทการ | ๘. พลอากาศตรี มณี มหาสันทนะ เวชยันตรังสฤษฎ์ |
| ๙. นายเลื่อน พงษ์โสภณ | ๑๐. พันเอก ประมาณ อติเรกสาร |
| ๑๑. พันเอก ศิริ สิริโยธิน | ๑๒. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย ไชยันต์ |
| ๑๓. หม่อมเจ้าสกลวรรณากร วรวรรณ | ๑๔. พระยาโกมารกุลมนตรี |
| ๑๕. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ | ๑๖. นายกอ มไหสวรรย์ สมบัติศิริ |
| ๑๗. นายเล้ง ศรีสมวงศ์ | ๑๘. หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ |
| ๑๙. นายเจริญ เชนะกุล | ๒๐. พระยาโกษากร |

ชุดที่ ๓ ระหว่าง ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๕-๑๙ มิถุนายน ๒๕๐๐

ประธาน

นายกรัฐมนตรี (จอมพล ป. พิบูลสงคราม)

คณะกรรมการ

- | | |
|---|---|
| ๑. พลเอก ผิน ชุณหะวัณ | ๒. พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ |
| ๓. พลอากาศเอก พิน รณนภากาศ ฤทธาคนี | ๔. พลตรี เกา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ |
| ๕. พลเรือโท หลวงยุทธศาสตร์โกศล | ๖. นายวรการบัญชา |
| ๗. นายสุกิจ นิมมานเหมินทร์
(ลาออก นายพร ศรีจามร แทน) | ๘. พลเรือโท หลวงสุนาวินวิวัฒน์ |
| ๙. พลอากาศตรี มุณี มหาสันทนะ เวชยันตรังสฤษดิ์ | ๑๐. พลตำรวจโท เผ่า ศรียานนท์ |
| ๑๑. พลโท สฤษดิ์ ธนะรัชต์ | ๑๒. พลตรี ประยูร ภมรมนตรี |
| ๑๓. นายเลื่อน พงษ์โสภณ (พ้นจากตำแหน่งตามมติ
คณะรัฐมนตรี พลโท บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา แทน) | ๑๔. พันเอก ประมาณ อติเรกสาร |
| ๑๕. พันเอก ศิริ สิริโยธิน | ๑๖. พลเอก จรูญ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ |
| ๑๗. หม่อมเจ้าสกลวรรณการ วรวรรณ
(หม่อมหลวงชูชาติ กำภู แทน) | ๑๘. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ |
| ๑๙. นายเสริม วินิจฉัยกุล | ๒๐. นายปวย อึ้งภากรณ์ (ขอลาออกไปรับราชการต่างประเทศ
นายเกษม ศรีพยัคฆ์ แทน) |

ชุดที่ ๔ ระหว่าง ๒๐ มิถุนายน ๒๕๐๐-๔ เมษายน ๒๕๐๑

ประธาน

นายกรัฐมนตรี (จอมพล ป. พิบูลสงคราม เปลี่ยนเป็น นายพจน์ สารสิน ๒๑ กันยายน ๒๕๐๐ และ พลเอก ถนอม กิตติขจร ๑ มกราคม ๒๕๐๑)

คณะกรรมการ

- | | |
|--|---|
| ๑. พลเอก ผิน ชุณหะวัณ | ๒. พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ |
| ๓. พลเอก เกา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ | ๔. นายวรการบัญชา |
| ๕. พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ | ๖. นายเสริม วินิจฉัยกุล |
| ๗. หลวงถวิลเศรษฐพานิชย์การ | ๘. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ |
| ๙. หม่อมหลวงชูชาติ กำภู | ๑๐. นายเกษม ศรีพยัคฆ์ |
| ๑๑. นายประยูร กาญจนดุล | ๑๒. นายมาลัย หุวะนันท |
| ๑๓. นายสมทบ สุวรรณสุทธิ์ | ๑๔. นายกำแหง พลาญกูร |
| ๑๕. นายประดิษฐ์ เขียวสกุล | |

ชุดที่ ๕ ระหว่าง ๕ เมษายน ๒๕๐๑-๔ กรกฎาคม ๒๕๐๒

ประธาน

นายกรัฐมนตรี (พลเอก ถนอม กิตติขจร เปลี่ยนเป็น จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒)

คณะกรรมการ

- | | |
|----------------------------|---------------------------|
| ๑. นายสุกิจ นิมมานเหมินทร์ | ๒. พลโท ประภาส จารุเสถียร |
| ๓. นายเสริม วินิจฉัยกุล | ๔. พระประกาศสทกรณ |
| ๕. นายวิบูลย์ ธรรมบุตร | ๖. พลโท กฤษ ปุณณกันต์ |
| ๗. พลตรี พงษ์ ปุณณกันต์ | ๘. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ |

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

และคณะกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓ และพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๙ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รองนายกรัฐมนตรีเป็นรองประธาน และกรรมการอื่นที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยมีเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการบริหาร ซึ่งคณะกรรมการบริหารจะเลือกจากกรรมการคนหนึ่ง คณะกรรมการอื่นที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยมีเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นกรรมการบริหารโดยตำแหน่ง ต่อมาภายหลังได้เพิ่มกรรมการบริหารโดยตำแหน่งขึ้นอีก คือ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ และอธิบดีกรมวิเทศสหการ (เพิ่มมาภายหลังได้แยกตัวไปเป็นกรมวิเทศสหการเมื่อปี ๒๕๐๖) ส่วนที่ ๓ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ภายใต้กำกับของคณะกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

ชุดที่ ๑ ระหว่าง ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๐๒-๒๗ สิงหาคม ๒๕๐๕

ประธาน

นายกรัฐมนตรี (จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์)

คณะกรรมการ

- | | |
|--|---------------------------------------|
| ๑. พลโท กฤษ ปุณณกันต์ | ๒. พลตรี กฤษณ์ สีวะรา |
| ๓. นายกนต์ธีร์ ศุภมงคล | ๔. พันเอก กัลย์ กุญชร ณ อยุธยา |
| ๕. นายกำแหง พलगูร | ๖. นายเกษม ลำข้า |
| ๗. นายควง อภัยวงศ์ | ๘. นายจำนง รัตนารัต |
| ๙. พลตรี จิตต์ สุนทนนท์ | ๑๐. พลอากาศเอก เฉลิมเกียรติ วัฒนางกูร |
| ๑๑. พันเอก เฉลิมชัย จารุวัตร | ๑๒. พลตำรวจเอก หลวงชาติตระการโกศล |
| ๑๓. พลเรือเอก หลวงชำนาญยุทธ | ๑๔. หม่อมหลวงชูชาติ กำภู |
| ๑๕. พันเอก โชติ หิรัณยชัย | ๑๖. พลเรือตรี ถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์ |
| ๑๗. นายบรรเจิด ชลวิจารณ์ | ๑๘. นายบุญชนะ อัตถากร |
| ๑๙. พลอากาศเอก บุญชู จันทบุบผา | ๒๐. นายบุญรอด บิณฑสันต์ |
| ๒๑. นายประยูร กาญจนกุล | ๒๒. พลตำรวจโท ประเสริฐ รุจิรวงศ์ |
| ๒๓. พลตรี ฝัณญ์ นิมิบุตร | ๒๔. นายพร ศรีจามร |
| ๒๕. หลวงยุกตเสวีวิวัฒน์ | ๒๖. พันเอก หลวงวิจิตรวาทการ |
| ๒๗. นายวิชา เศรษฐบุตร | ๒๘. พันเอก วิรัช เพ็ชรโยธิน |
| ๒๙. พลตรี ศิริ สิริโยธิน | ๓๐. พระยาศรีวิสารวาจา |
| ๓๑. นายสด งามะโรหิต | ๓๒. พลเรือเอก สอนอง ธนศักดิ์ |
| ๓๓. นายสละ ทศานนท์ | ๓๔. นายสพรั่ง เทพหัสดิน ณ อยุธยา |
| ๓๕. พลโท หลวงสินาดโยธารักษ์ | ๓๖. นางสุภาพ ยศสุนทร |
| ๓๗. พลเอก สุรจิต จารุเศรณี | ๓๘. พลโท สุรใจ พูลทรัพย์ |
| ๓๙. หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช | ๔๐. นายเสริม วินิจฉัยกุล |
| ๔๑. พลตำรวจเอก ไสว ไสวแสนยากร | ๔๒. พลตำรวจตรี อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร |
| ๔๓. พลตรี อัมพร จินตกานนท์ | ๔๔. นายโอสถ โกสิน |
| ๔๕. พลอากาศโท หะริน หงสกุล (แต่งตั้งเพิ่มเติม ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๐๓) | |

ชุดที่ ๒ ระหว่าง ๒๘ สิงหาคม ๒๕๐๕-๑๙ กรกฎาคม ๒๕๐๘

ประธาน

นายกรัฐมนตรี (จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เปลี่ยนเป็น จอมพล ถนอม กิตติขจร ๙ ธันวาคม ๒๕๐๖)

คณะกรรมการ

- | | |
|--------------------------------------|----------------------------------|
| ๑. พลโท กฤษ ปุณณกันต์ | ๒. พลตรี กฤษณ์ สีวะรา |
| ๓. นายกนต์ธีร์ ศุภมงคล | ๔. พันเอก กัลย์ ฤกษ์ชัย อนุชิต |
| ๕. นายกำแหง พลากร | ๖. นายควง อภัยวงศ์ |
| ๗. นายจำนง รัตนะรัต | ๘. พลตรี จิตต์ สุนทนนท์ |
| ๙. พลอากาศเอก หะริน หงสกุล | ๑๐. พลตรี เฉลิมชัย จารุวัตร |
| ๑๑. พลตำรวจเอก หลวงชาติตระการโกศล | ๑๒. พลเรือเอก หลวงชำนาญอรุณฤทธิ |
| ๑๓. หม่อมหลวงชูชาติ กำภู | ๑๔. พลตรี โชติ หิรัญชัยวุฒิ |
| ๑๕. พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ | ๑๖. พลตรี ทวน สรียกานนท์ |
| ๑๗. พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ | ๑๘. นายบรรเจิด ชลวิจารณ์ |
| ๑๙. นายบุญชนะ อุตการ | ๒๐. พลอากาศเอก บุญชู จันทร์เบกษา |
| ๒๑. นายบุญรอด บิณฑสันต์ | ๒๒. นายประยูร กาญจนกุล |
| ๒๓. พลตำรวจเอก ประเสริฐ รุจิรวงศ์ | ๒๔. พลโท ฝะเชียว นิมิตร |
| ๒๕. นายพร ศรีจามร | ๒๖. หลวงยุคตเสวีวิวัฒน์ |
| ๒๗. นายวิชา เศรษฐบุตร | ๒๘. พลตรี วิรัช เพ็ชรโยธิน |
| ๒๙. นายวิกิจ วีรานูวัต | ๓๐. พลตรี ศิริ สิริโยธิน |
| ๓๑. พระยาศรีวิสารวาจา | ๓๒. พลโท เสถียร พจนานนท์ |
| ๓๓. นายสด คุรุเมโรหิต | ๓๔. พลเรือเอก สอนอง ธนศักดิ์ |
| ๓๕. นายสละ ทศานนท์ | ๓๖. นายสพรั่ง เทพหัสดิน ณ อยุธยา |
| ๓๗. พลโท หลวงสินาดโยธารักษ์ | ๓๘. นางสุภาพ ยศสุนทร |
| ๓๙. พลโท สุรใจ พูลทรัพย์ | ๔๐. หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช |
| ๔๑. นายเสริม วินิจฉัยกุล | ๔๒. พลตำรวจเอก ไสว ไสวแสนยากร |
| ๔๓. พลตำรวจตรี อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร | ๔๔. พลโท อัมพร จินกานนท์ |
| ๔๕. นายอำนาจ วีรวรรณ | ๔๖. นายโอสภ โกศิน |

ชุดที่ ๓ ระหว่าง ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๐๘-๒๒ กรกฎาคม ๒๕๑๑

ประธาน

นายกรัฐมนตรี (จอมพล ถนอม กิตติขจร)

คณะกรรมการ

- | | |
|--------------------------------|--------------------------------|
| ๑. นายกำแหง พลากร | ๒. นายควง อภัยวงศ์ |
| ๓. หม่อมราชวงศ์จักรทอง ทองใหญ่ | ๔. พลโท จิตต์ สุนทนนท์ |
| ๕. พลโท เฉลิมชัย จารุวัตร | ๖. พลเรือเอก หลวงชำนาญอรุณฤทธิ |
| ๗. หม่อมหลวงชูชาติ กำภู | ๘. นายชัชวาล โอสธานนท์ |
| ๙. พันเอก ถนัด คอมันตร์ | ๑๐. นายถวิล สุนทรศารทูล |
| ๑๑. พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ | ๑๒. นายบุญรอด บิณฑสันต์ |
| ๑๓. หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล | ๑๔. นายประยูร กาญจนกุล |
| ๑๕. พลโท ฝะเชียว นิมิตร | ๑๖. พลโท พงษ์ ปุณณกันต์ |
| ๑๗. นายยศ บุนนาค | ๑๘. นายวิชา เศรษฐบุตร |
| ๑๙. พลตรี ศิริ สิริโยธิน | ๒๐. พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา |
| ๒๑. นายสด คุรุเมโรหิต | ๒๒. นายสุนทร หงส์ตารมภ์ |
| ๒๓. คุณหญิงสุภาพ ยศสุนทร | ๒๔. นายสุริยน ไรวา |
| ๒๕. หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช | ๒๖. นายเสริม วินิจฉัยกุล |
| ๒๗. พันตรี แสง จุลจาริตต์ | ๒๘. พันโท แสง แสนณรงค์ |
| ๒๙. นายอำนาจ วีรวรรณ | ๓๐. นายโอสภ โกศิน |

ชุดที่ ๔ ระหว่าง ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๑๑-๒๒ กรกฎาคม ๒๕๑๔

ประธาน

นายกรัฐมนตรี (จอมพล ถนอม กิตติขจร)

คณะกรรมการ

- | | |
|--------------------------------|--------------------------------|
| ๑. พลเอก กฤษณ์ สีวะรา | ๒. นายกำแหง พลากร |
| ๓. หม่อมราชวงศ์จักรทอง ทองใหญ่ | ๔. พลโท จิตต์ สุนทนนท์ |
| ๕. พลโท เฉลิมชัย จารุวัตร | ๖. พลเรือเอก หลวงชำนาญอรุณฤทธิ |
| ๗. หม่อมหลวงชูชาติ กำภู | ๘. นายชัชวาล โอสถานนท์ |
| ๙. พันโท ชินวุธ สุนทรสีมะ | ๑๐. พันเอก ถนัด คอมันตร์ |
| ๑๑. นายถวิล สุนทรศารทูล | ๑๒. พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ |
| ๑๓. นายบุญรอด บิณฑสันต์ | ๑๔. นายบุญชู โรจนเสถียร |
| ๑๕. หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล | ๑๖. นายประยูร กาญจนดุล |
| ๑๗. พลโท เฉยญ นิมิบุตร | ๑๘. พลโท พงษ์ ปุณณกันต์ |
| ๑๙. นายยศ บุนนาค | ๒๐. นายวิชา เศรษฐบุตร |
| ๒๑. นายวิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพ็ชร | ๒๒. พลตรี ศิริ สิริโยธิน |
| ๒๓. นายสด คุรุเมะโรหิต | ๒๔. คุณหญิงสุภาพ ยศสุนทร |
| ๒๕. นายสุริยน ไรวา | ๒๖. หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช |
| ๒๗. นายเสริม วินิจฉัยกุล | ๒๘. พันตรี แสง จุละจาริตต์ |
| ๒๙. พันโท แสง เสนาณรงค์ | ๓๐. นายอำนาจ วีรวรรณ |
| ๓๑. นายโอสภ โกศิน | |

ชุดที่ ๕ ระหว่าง ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๑๔-๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๑

ประธาน

นายกรัฐมนตรี (จอมพล ถนอม กิตติขจร) เปลี่ยนเป็น นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ๑๔ มีนาคม ๒๕๑๘ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ๒๐ เมษายน ๒๕๑๙ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ๘ ตุลาคม ๒๕๑๙ และ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๐ ตามลำดับ)

คณะกรรมการ

- | | |
|------------------------------|-----------------------------------|
| ๑. พลเอก กฤษณ์ สีวะรา | ๒. นายเกษม จาติกวณิช |
| ๓. นายจรรย ตรีบุญเรือง | ๔. หม่อมราชวงศ์จักรทอง ทองใหญ่ |
| ๕. พลโท จิตต์ สุนทนนท์ | ๖. พลโท เฉลิมชัย จารุวัตร |
| ๗. นายชัชวาล โอสถานนท์ | ๘. พันโท ชินวุธ สุนทรสีมะ |
| ๙. นายเชาวน์ ณ ศิลวันต์ | ๑๐. พันเอก ถนัด คอมันตร์ |
| ๑๑. นายถวิล สุนทรศารทูล | ๑๒. พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ |
| ๑๓. นายบุญรอด บิณฑสันต์ | ๑๔. นายบุญชู โรจนเสถียร |
| ๑๕. นายประชุม โฉมฉาย | ๑๖. พลเรือเอก ประชุมธรรม โมกษะเวส |
| ๑๗. นายประยูร กาญจนดุล | ๑๘. นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ |
| ๑๙. นายประเสริฐ ณ นคร | ๒๐. พลโท พงษ์ ปุณณกันต์ |
| ๒๑. นายยศ บุนนาค | ๒๒. นายวิชา เศรษฐบุตร |
| ๒๓. นายวิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพ็ชร | ๒๔. พลตรี ศิริ สิริโยธิน |
| ๒๕. นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ | ๒๖. คุณหญิงสุภาพ ยศสุนทร |
| ๒๗. นายสุริยน ไรวา | ๒๘. พลโท แสง เสนาณรงค์ |
| ๒๙. นายเสริม วินิจฉัยกุล | ๓๐. นายอุทิศร์ ปาจริยางกูร |
| ๓๑. นายอำนาจ วีรวรรณ | |

คณะกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

ชุดที่ ๑ ระหว่าง ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๒-๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕

คณะกรรมการ

- | | |
|--------------------------|---|
| ๑. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ | ๒. นายพจน์ สารสิน |
| ๓. นายทวี บุญยเกตุ | ๔. พลอากาศโท มุนี มหาสันทนะ เวชยันตรังสฤษฎ์ |
| ๕. พลโท จิตติ นาวิเสถียร | ๖. นายเล้ง ศรีสมวงศ์ |
| ๗. นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ | ๘. พลเรือตรี ชลี สินธุโสภณ |
| ๙. นายบุญชนะ อัตถากร | |

คณะกรรมการโดยตำแหน่ง

๑๐. เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (นายฉลอง ปิงตระกูล)

ชุดที่ ๒ ระหว่าง ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๕-๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘

คณะกรรมการ

- | | |
|--------------------------|---|
| ๑. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ | ๒. นายพจน์ สารสิน |
| ๓. นายทวี บุญยเกตุ | ๔. พลอากาศโท มุนี มหาสันทนะ เวชยันตรังสฤษฎ์ |
| ๕. พลโท จิตติ นาวิเสถียร | ๖. นายเล้ง ศรีสมวงศ์ |
| ๗. นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ | ๘. พลเรือตรี ชลี สินธุโสภณ |
| ๙. นายบุญชนะ อัตถากร | |

คณะกรรมการโดยตำแหน่ง

๑๐. เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (นายประหยัด บุรณศิริ)

ชุดที่ ๓ ระหว่าง ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๘-๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

คณะกรรมการ

- | | |
|--------------------------|---|
| ๑. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ | ๒. นายพจน์ สารสิน |
| ๓. นายทวี บุญยเกตุ | ๔. พลอากาศโท มุนี มหาสันทนะ เวชยันตรังสฤษฎ์ |
| ๕. พลโท จิตติ นาวิเสถียร | ๖. นายเล้ง ศรีสมวงศ์ |
| ๗. นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ | ๘. พลเรือตรี ชลี สินธุโสภณ |
| ๙. นายบุญชนะ อัตถากร | |

คณะกรรมการโดยตำแหน่ง

๑๐. เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (นายประหยัด บุรณศิริ)

ชุดที่ ๔ ระหว่าง ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙-๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

คณะกรรมการ

- | | |
|----------------------------|---|
| ๑. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ | ๒. นายพจน์ สารสิน |
| ๓. นายทวี บุญยเกตุ | ๔. พลอากาศโท มุนี มหาสันทนะ เวชยันตรังสฤษฎ์ |
| ๕. พลเอก จิตติ นาวิเสถียร | ๖. นายเล้ง ศรีสมวงศ์ |
| ๗. พลเรือตรี ชลี สินธุโสภณ | ๘. นายเรณู สุวรรณสิทธิ์ |
| ๙. นายชำนาญ ญวนบุญ | |

คณะกรรมการโดยตำแหน่ง (๔ ท่าน)

๑๐. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายป๋วย อึ๊งภากรณ์)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ (นายสิริ ปากสิต เปลี่ยนเป็น นายเรณู สุวรรณสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๖๙)
๑๒. อธิบดีกรมวิเทศสหการ (นายบุญชนะ อัตถากร)
๑๓. เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (นายประหยัด บุรณศิริ)

ชุดที่ ๕ ระหว่าง ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒-๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕

คณะกรรมการ

- | | |
|--------------------------|--|
| ๑. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ | ๒. นายพจน์ สารสิน |
| ๓. นายทวี บุญยเกตุ | ๔. พลอากาศโท มณี มหาสันตนะ เวชยันตรังสฤษฎ์ |
| ๕. หม่อมหลวงชูชาติ กำภู | ๖. พลเรือตรี ชลี สินธุโสภณ |
| ๗. นายฉลอง ปิงตระกุล | ๘. นายสนิท วิไลจิตต์ |
| ๙. นายโอสถ โกศิน | ๑๐. พันโท ชินวุธ สุนทรสීමะ |
- (ได้รับการแต่งตั้งเพิ่มเติม ๒๔ สิงหาคม ๒๕๑๔)

คณะกรรมการโดยตำแหน่ง (๔ ท่าน)

๑๑. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ เปลี่ยนเป็น นายพิสุทธิ์ นิมนทานเหมินท์ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๑๔)
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (นายเรณู สุวรรณสิทธิ์ เปลี่ยนเป็น พลโท ชาญ อังศุโชติ พ.ศ. ๒๕๑๓)
๑๓. อธิบดีกรมวิเทศสหการ (พลโท ชาญ อังศุโชติ เปลี่ยนเป็น นายผิว พูลสวัสดิ์ พ.ศ. ๒๕๑๓)
๑๔. เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (นายประหยัด บุรณศิริ เปลี่ยนเป็น นายเรณู สุวรรณสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๑๓)

ชุดที่ ๖ ระหว่าง ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕-๑๐ สิงหาคม ๒๕๑๙

คณะกรรมการ

- | | |
|--|-----------------------------|
| ๑. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ (ลาออก ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๑๕) | ๒. นายพจน์ สารสิน |
| ๓. พลอากาศโท มณี มหาสันตนะ เวชยันตรังสฤษฎ์
(นายแสวง กุลทองคำ แทน) | ๔. นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ |
| ๕. นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ | ๖. พลเรือตรี ชลี สินธุโสภณ |
| ๗. นายชาญชัย ลีถาวร | ๘. นายสนิท วิไลจิตต์ |
| ๙. นายโอสถ โกศิน | ๑๐. พันเอก ชินวุธ สุนทรสීමะ |
| ๑๑. นายเสริม วินิจฉัยกุล (แต่งตั้งวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๑๕) | ๑๒. นายเชาวน์ ณ ศิลวันต์ |
| ๑๓. นายเถลิง อารังนาวาสวัสดิ์ (แต่งตั้งเพิ่มเติมวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๑๘) | |

คณะกรรมการโดยตำแหน่ง (๔ ท่าน)

๑๔. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายพิสุทธิ์ นิมนทานเหมินท์ เปลี่ยนเป็น นายเสนาะ อุณากร พ.ศ. ๒๕๑๘)
๑๕. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (พลโท ชาญ อังศุโชติ เปลี่ยนเป็น นายบุญธรรม ทองไข่มุกต์ พ.ศ. ๒๕๑๗)
๑๖. อธิบดีกรมวิเทศสหการ (นายผิว พูลสวัสดิ์ เปลี่ยนเป็น นายชูชาติ ประมูลผล พ.ศ. ๒๕๑๗)
๑๗. เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (นายเรณู สุวรรณสิทธิ์ เปลี่ยนเป็น นายเสนาะ อุณากร พ.ศ. ๒๕๑๖)

ชุดที่ ๗ ระหว่าง ๑๑ สิงหาคม ๒๕๑๙-๓๑ มีนาคม ๒๕๓๑

คณะกรรมการ

- | | |
|----------------------------|-------------------------------|
| ๑. นายพจน์ สารสิน | ๒. นายแสวง กุลทองคำ |
| ๓. นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ | ๔. นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ |
| ๕. นายโอสถ โกศิน | ๖. นายพิสุทธิ์ นิมนทานเหมินท์ |
| ๗. นายฉลอง ปิงตระกุล | ๘. นายบัณฑิต บุญยะปานะ |
| ๙. พันเอก ชินวุธ สุนทรสීමะ | ๑๐. นายเสริม วินิจฉัยกุล |
| ๑๑. นายเชาวน์ ณ ศิลวันต์ | ๑๒. นายเถลิง อารังนาวาสวัสดิ์ |

คณะกรรมการโดยตำแหน่ง (๔ ท่าน)

๑๔. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายเสนาะ อุณากร)
๑๕. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (นายบุญธรรม ทองไข่มุกต์ เปลี่ยนเป็น นายสุธี สิงห์เสนห์ พ.ศ. ๒๕๑๙)
๑๖. อธิบดีกรมวิเทศสหการ (นายชูชาติ ประมูลผล)
๑๗. เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (นายกฤษ สมบัติศิริ)

ชุดที่ ๘ ระหว่าง ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๑-๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

คณะกรรมการ

- | | |
|----------------------------|-------------------------------|
| ๑. นายพจน์ สารสิน | ๒. นายบุญมา วงศ์สวรรค์ |
| ๓. นายปวย อึ้งภากรณ์ | ๔. นายยศ บุญนาค |
| ๕. นายโอสภ โกศิน | ๖. นายพิสุทธิ นิมมานเหมินท์ |
| ๗. นายฉลอง ปิงตระกูล | ๘. นายบัณฑิต บุญยะปานะ |
| ๙. พันเอก ชินวุธ สุนทรสิมะ | ๑๐. นายเสริม วินิจฉัยกุล |
| ๑๑. นายเชาวน์ ณ ศิลวันต์ | ๑๒. นายเถลิง อารังนาวาสวัสดิ์ |

คณะกรรมการโดยตำแหน่ง (๔ ท่าน)

๑๔. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายเสนาะ อุณากร)
๑๕. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ (นายสุธี สิงห์เสน่ห์)
๑๖. อธิบดีกรมวิเทศสหการ (นายชูชาติ ประมูลผล)
๑๗. เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (นายกฤษ สมบัติศิริ)

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

พระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๑ (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๒๑) กำหนดให้มี คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ในทางเศรษฐกิจและสังคมไม่เกิน ๙ คน และให้เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการ ก.พ. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

ชุดที่ ๑ ระหว่าง ๑ ธันวาคม ๒๕๖๑-๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๒

ประธาน

นายกรัฐมนตรี (พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์)

กรรมการ

- | | |
|----------------------------|-----------------------------|
| ๑. นายสุนทร หงส์ลดารมภ์ | ๒. นายเสริม วินิจฉัยกุล |
| ๓. นายสมหมาย ฮุนตระกูล | ๔. นายเชาว์ ณ ศิลวันต์ |
| ๕. นายบุญมา วงศ์สวรรค์ | ๖. พลอากาศโท สิทธิ เศวตศิลา |
| ๗. นายเสมอ พริ้งพวงแก้ว | ๘. นายประภาศน์ อวยชัย |
| ๙. พันเอก ชินวุธ สุนทรสิมะ | |

กรรมการโดยตำแหน่ง (๕ ท่าน)

๑๐. เลขาธิการ ก.พ. (พันเอกจินดา ณ สงขลา)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ (นายสุธี สิงห์เสน่ห์)
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (นายไกรศรี จาติกวณิช)
๑๓. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายเสนาะ อุณากร)
๑๔. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายกฤษ สมบัติศิริ)

ชุดที่ ๒ ระหว่าง ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒-๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

ประธาน

นายกรัฐมนตรี (พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์)

กรรมการ

- | | |
|-------------------------|-----------------------------|
| ๑. นายสุนทร หงส์ลดารมภ์ | ๒. นายบุญมา วงศ์สวรรค์ |
| ๓. นายสมพร บุญยุคุปต์ | ๔. พลอากาศโท สิทธิ เศวตศิลา |

๕. นายสุพัฒน์ สุทธธรรม
๗. นายอมร จันทรมบูรณ์
๙. นายสิปปนนท์ เกตุทัต

๖. นายฉลอง ปิงตระกูล
๘. นายเสม พริ้งพวงแก้ว

กรรมการโดยตำแหน่ง (๕ ท่าน)

๑๐. เลขาธิการ ก.พ. (พันเอก จินดา ณ สงขลา เปลี่ยนเป็น นายประวิณ ณ นคร ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (นายสุธี สิงห์เสน่ห์)
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (นายไกรศรี จาติกวณิช)
๑๓. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายเสนาะ อุนากุล เปลี่ยนเป็น นายบุญกุล ประจวบเหมาะ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๒)
๑๔. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายเกษ สมบัติศิริ)

ชุดที่ ๓ ระหว่าง ๗ เมษายน ๒๕๖๓-๖ เมษายน ๒๕๖๗

ประธาน

นายสุนทร หงส์ลดารมภ์

กรรมการ

- | | |
|--------------------------|------------------------------|
| ๑. นายบุญมา วงศ์สวรรค์ | ๒. นายวาทัญญู ณ ถลาง |
| ๓. นายไพจิตร เอื้อทวิกุล | ๔. พลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา |
| ๕. นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี | ๖. นายฉลอง ปิงตระกูล |
| ๗. นายอมร จันทรมบูรณ์ | ๘. นายเสม พริ้งพวงแก้ว |
| ๙. นายสิปปนนท์ เกตุทัต | |

กรรมการโดยตำแหน่ง (๕ ท่าน)

๑๐. เลขาธิการ ก.พ. (นายประวิณ ณ นคร เปลี่ยนเป็น นายโสรัจ สัจจิตกุล ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (นายสุธี สิงห์เสน่ห์ เปลี่ยนเป็น นายบดี จุณณานนท์ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๖)
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (นายไกรศรี จาติกวณิช เปลี่ยนเป็น นายกำจร สติรกุล ๑ ตุลาคม ๒๕๖๕)
๑๓. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายบุญกุล ประจวบเหมาะ)
๑๔. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายเกษ สมบัติศิริ เปลี่ยนเป็น นายเสนาะ อุนากุล ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓)

ชุดที่ ๔ ระหว่าง ๕ มิถุนายน ๒๕๖๗-๔ มิถุนายน ๒๕๖๘

ประธาน

นายสุนทร หงส์ลดารมภ์

กรรมการ

- | | |
|------------------------|------------------------|
| ๑. นายบุญมา วงศ์สวรรค์ | ๒. นายฉลอง ปิงตระกูล |
| ๓. นายเสม พริ้งพวงแก้ว | ๔. นายสิปปนนท์ เกตุทัต |
| ๕. นายอมร จันทรมบูรณ์ | ๖. นายวีรพงษ์ รามางกูร |
| ๗. นายวาทัญญู ณ ถลาง | ๘. นายอาณัติ อาภาภิรม |
| ๙. นายอมร รักษาสัตย์ | |

กรรมการโดยตำแหน่ง (๕ ท่าน)

๑๐. เลขาธิการ ก.พ. (นายโสรัจ สัจจิตกุล เปลี่ยนเป็น นายสำราญ ถาวรายุทธ์ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๙)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (นายบดี จุณณานนท์)
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (นายกำจร สติรกุล เปลี่ยนเป็น นายมนัส ลิวิระพันธ์ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ และ นายอริย์ ธรรมโน ๑ ตุลาคม ๒๕๖๙ ตามลำดับ)
๑๓. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายบุญกุล ประจวบเหมาะ เปลี่ยนเป็น นายกำจร สติรกุล ๑๔ กันยายน ๒๕๖๗)
๑๔. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายเสนาะ อุนากุล)

ชุดที่ ๕ ระหว่าง ๔ มิถุนายน ๒๕๓๑-๓ กรกฎาคม ๒๕๓๒

ประธาน

นายบุญมา วงศ์สุวรรณค์

กรรมการ

๑. นายเสม พริ้งพวงแก้ว
๒. นายฉลอง ปิงตระกูล (ลาออกวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๓๑)
๓. นายอมร จันทรมบูรณ์
๔. นายชีระ ภาณุพงศ์ แทน วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๑)
๕. นายวีรพงษ์ รามางกูร
๖. นายไพจิตร เอื้อทวีกุล
๗. นายอมร รักษาสัตย์
๘. นายอาณัติ อาภาภิรม
๙. นายวทัญญู ณ ถลาง
๙. นายสิปปนนท์ เกตุทัต

คณะกรรมการโดยตำแหน่ง (๕ ท่าน)

๑๐. เลขาธิการ ก.พ. (นายสำราญ ถาวรชูครม์)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (นายบดี จุณณานนท์)
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (นายอริญ ธรรมโน)
๑๓. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายกำจร สติรกุล)
๑๔. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายเสนาะ อุณากร)

ชุดที่ ๖ ระหว่าง ๔ กรกฎาคม ๒๕๓๒-๓ กรกฎาคม ๒๕๓๖

ประธาน

นายอานวย วีรธรรม

กรรมการ

๑. นายสิปปนนท์ เกตุทัต
๒. นาวาอากาศโท ทินกร พันธุ์กระวี
๓. นายไพจิตร เอื้อทวีกุล
๔. นายศุภชัย พานิชภักดิ์
๕. นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา
๖. นายเฉลิม เชี่ยวสกุล
๗. นายอมร จันทรมบูรณ์
๘. นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม
๙. นายชีระ ภาณุพงศ์

กรรมการโดยตำแหน่ง (๕ ท่าน)

๑๐. เลขาธิการ ก.พ. (นายสำราญ ถาวรชูครม์ เปลี่ยนเป็น นายวิจิตร ศรีสะอ้าน ๑ ตุลาคม ๒๕๓๔ และ นายวิลาศ สิงห์วิสัย ๑ ตุลาคม ๒๕๓๕ ตามลำดับ)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (นายบดี จุณณานนท์)
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (นายอริญ ธรรมโน เปลี่ยนเป็น นายนิพัทธ์ พุกกะณะสุต ๑ กันยายน ๒๕๓๓ นายศุภชัย พิธิษฐวนิช ๗ กรกฎาคม ๒๕๓๕ และนายสมชัย ฤชุพันธุ์ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๕ ตามลำดับ)
๑๓. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายกำจร สติรกุล เปลี่ยนเป็น นายชวลิต ธนะชานันท์ ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๓)
๑๔. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายเสนาะ อุณากร เปลี่ยนเป็น นายพิสิฐ ภัคเกษม ๑ ตุลาคม ๒๕๓๒)

ชุดที่ ๗ ระหว่าง ๔ กรกฎาคม ๒๕๓๖-๓ กรกฎาคม ๒๕๔๐

ประธาน

นายสิปปนนท์ เกตุทัต

กรรมการ

๑. นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม
๒. นายจรัส สุวรรณเวลา
๓. นายประเวศ วะสี
๔. นายพนัส สิมะเสถียร
๕. นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา
๖. นายไพจิตร เอื้อทวีกุล
๗. นายสม จาตุศรีพิทักษ์
๘. นายสุธรรม อารีกุล
๙. นายอักษราทร จุฬารัตน

กรรมการโดยตำแหน่ง (๕ ท่าน)

๑๐. เลขาธิการ ก.พ. (นายวิลาศ สิงห์วิสัย เปลี่ยนเป็น นายอุตล บุญประกอบ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๘)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (นายบตี จุณณานนท์ เปลี่ยนเป็น นายเสรี สุขสถาพร ๑ ตุลาคม ๒๕๓๘)
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (นายสมชัย ฤชุพันธุ์ เปลี่ยนเป็น นายวุฒิชัย พงษ์ประสิทธิ์ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๙)
๑๓. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายวิจิตร สุพินิจ เปลี่ยนเป็น นายเรวัชชัย มะระกานนท์ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๓๙)
๑๔. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายพิสิฐ ภัคเกษม เปลี่ยนเป็น นายสุเมธ ตันติเวชกุล ๑ ตุลาคม ๒๕๓๗ และ นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม ๑ ตุลาคม ๒๕๓๙ ตามลำดับ)

ชุดที่ ๘ ระหว่าง ๔ กรกฎาคม ๒๕๔๐-๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔

ประธาน

นายสีปพนนท์ เกตุทัต

กรรมการ

- | | |
|--|------------------------------|
| ๑. นายจรัส สุวรรณเวลา | ๒. นายประเวศ วะสี |
| ๓. นายพนัส สิมะเสถียร | ๔. นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา |
| ๕. นายอักษราทร จุฬารัตน (ลาออก ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓
นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์ แทน ๒๕ เมษายน ๒๕๔๓) | ๖. นายฉลองภพ สุตังกรกาญจน์ |
| ๗. นายเกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา | ๘. นายโอฬาร ไชยประวัติ |
| ๙. นายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ | |

กรรมการโดยตำแหน่ง (๕ ท่าน)

๑๐. เลขาธิการ ก.พ. (นายอุตล บุญประกอบ เปลี่ยนเป็น คุณหญิงทิพาวดี เมฆสวรรค์ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๐)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (นายเสรี สุขสถาพร เปลี่ยนเป็น นายสวัสดิภาพ กันทาธรรม ๑ ตุลาคม ๒๕๔๑ และนายพูลทรัพย์ ปิยะอนันต์ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๒ ตามลำดับ)
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (นายวุฒิชัย พงษ์ประสิทธิ์ เปลี่ยนเป็น นายสมหมาย ภาษี ๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๐ และ นายสถิต ลิ้มพงค์พันธุ์ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๓ ตามลำดับ)
๑๓. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายเรวัชชัย มะระกานนท์ เปลี่ยนเป็น นายชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ม.ร.ว.จันทุมงคล โสณกุล ๗ พ.ค. ๒๕๔๑ และ ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล ๓๑ พ.ค. ๒๕๔๔ ตามลำดับ)
๑๔. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม เปลี่ยนเป็น นายสรสรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม ๒๕ เมษายน ๒๕๔๒)

ชุดที่ ๙ ระหว่าง ๔ กรกฎาคม ๒๕๔๔-๓ กรกฎาคม ๒๕๔๘

ประธาน

นายทอง พิตยะ (ลาออก วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๘ นายพนัส สิมะเสถียร แทน วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๔๘)

กรรมการ

- | | |
|-----------------------------|------------------------------|
| ๑. นายประเวศ วะสี | ๒. นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา |
| ๓. นายพนัส สิมะเสถียร | ๔. นายเกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา |
| ๕. นายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ | ๖. นางจรี วิจิตรวาทการ |
| ๗. นายเกษมพงศ์ กิริติกร | ๘. นายนิพนธ์ พัวพงศกร |
| ๙. นายประสิทธิ์ ไชวโกลกุล | |

กรรมการโดยตำแหน่ง (๕ ท่าน)

๑๐. เลขาธิการ ก.พ. (คุณหญิงทิพาวดี เมฆสวรรค์ เปลี่ยนเป็น นายบุญปลูก ชายเกตุ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ และนายสีมา สีมานันท์ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๖ ตามลำดับ)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (นายพูลทรัพย์ ปิยะอนันต์ เปลี่ยนเป็น นายพรชัย นุชสุวรรณ ๗ ก.ค. ๒๕๔๕ และนายวุฒิพันธุ์ วิชัยรัตน์ ๑ ต.ค. ๒๕๔๖ ตามลำดับ)
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (นายวิสุทธิ์ ศรีสุพรรณ เปลี่ยนเป็น นายศิริโรจน์ สวัสดิ์พาณิชย์ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๖ และนายนิริศ ชัยสูตร ๑ ตุลาคม ๒๕๔๗ ตามลำดับ)

๑๓. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ม.ร.ว. ปรีดิยาธร เทวกุล)
๑๔. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายสรเสรีญ วงศ์ชะอุ่ม เปลี่ยนเป็น นายจักรมณท์ ฝาสุกวนิช ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ และ นายอำพน กิตติอำพน ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ ตามลำดับ)

ชุดที่ ๑๐ ระหว่าง ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘-๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙

ประธาน

นายพนัส ลิ้มเสถียร

กรรมการ

- | | |
|---|------------------------------|
| ๑. นายชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ | ๒. นายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ |
| ๓. นางจรี วิจิตรวาทการ | ๔. นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา |
| ๕. ท่านผู้หญิงสุธาวลี เสถียรไทย (ลาออก วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๐) | ๖. นายศักรินทร์ ภูมิรัตน |
| ๗. นายอาชว์ เตาลานนท์ | ๘. นายวิบูลย์ เข็มเฉลิม |
| ๙. นายประสิทธิ์ โสวิไลกุล | |

กรรมการโดยตำแหน่ง (๕ ท่าน)

๑๐. เลขาธิการ ก.พ. (นายสีมา สีมานนท์ เปลี่ยนเป็น นายปรีชา วัชรภักย์ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (นายวุฒิพันธุ์ วิชัยรัตน์ เปลี่ยนเป็น นายบัณฑิต สุภักดิ์ ๑ ต.ค. ๒๕๕๑)
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (นางพรณี สดาวโรตม เปลี่ยนเป็น นายสมชัย สัจจพงษ์ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๑)
๑๓. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ม.ร.ว. ปรีดิยาธร เทวกุล เปลี่ยนเป็น นางธาริษา วัฒนเกส ๖ ต.ค. ๒๕๕๙)
๑๔. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายอำพน กิตติอำพน)

ชุดที่ ๑๑ ระหว่าง ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙-๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐

ประธาน

นายพนัส ลิ้มเสถียร

กรรมการ

- | | |
|------------------------------|---|
| ๑. นายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ | ๒. นายณรงค์ชัย อัครเศรณี |
| ๓. นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา | ๔. นางจรี วิจิตรวาทการ |
| ๕. นายสนธิ อักษรแก้ว | ๖. นายศักรินทร์ ภูมิรัตน |
| ๗. นายอาชว์ เตาลานนท์ | ๘. นายประยงค์ รณรงค์ (ลาออก วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕) |
| ๙. คุณพรทิพย์ จาละ | |

กรรมการโดยตำแหน่ง (๕ ท่าน)

๑๐. เลขาธิการ ก.พ. (นายปรีชา วัชรภักย์ เปลี่ยนเป็น นางเบญจวรรณ สร้างนิต ๑ ต.ค. ๒๕๕๒ และนายณนทกร กาญจนะจิตรา ๑ ต.ค. ๒๕๕๓ ตามลำดับ)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (นายบัณฑิต สุภักดิ์ เปลี่ยนเป็น นางสาวลัษณ์ ศรีอรุณ ๑ ต.ค. ๒๕๕๒ และนายวรวิทย์ จำปรัตน์ ๑ ต.ค. ๒๕๕๔ ตามลำดับ)
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (นายสมชัย สัจจพงษ์ เปลี่ยนเป็น นายสาธิต รังคสิริ ๑ ต.ค. ๒๕๕๒ นายณริศ ชัยสูตร ๑ ต.ค. ๒๕๕๓ และนายสมชัย สัจจพงษ์ ๑ ต.ค. ๒๕๕๔ ตามลำดับ)
๑๓. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นางธาริษา วัฒนเกส เปลี่ยนเป็น นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล ๑ ตุลาคม ๒๕๕๓)
๑๔. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายอำพน กิตติอำพน เปลี่ยนเป็น นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๓)

ชุดที่ ๑๒ ระหว่าง ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๖–๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐

ประธาน

นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา

กรรมการ

- | | |
|--------------------------|--------------------------|
| ๑. นางจรี วิจิตรวาทการ | ๒. นายอาชวี เต่าลานนท์ |
| ๓. นายอิสระ ว่องกุศลกิจ | ๔. นายอนุสรณ์ แสงนิ่มนวล |
| ๕. นายศักรินทร์ ภูมิรัตน | ๖. นายสนิท อักษรแก้ว |
| ๗. นายอัษฎพร จารุจินดา | ๘. นายอำพน กิตติอำพน |
| ๙. นายศุภวุฒิ สายเชื้อ | |

กรรมการโดยตำแหน่ง (๕ ท่าน)

๑๐. เลขธิการ ก.พ. (นายณนทิตกร กาญจนะจิตรา เปลี่ยนเป็น นายวิสูตร ประสิทธิ์ศิริวงศ์ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ และนางเมธิณี เทพมณี ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ตามลำดับ)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (นายวรวิทย์ จำปรัตน์ เปลี่ยนเป็น นายสมศักดิ์ โชติรัตน์ศิริ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๖)
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (นายสมชัย สัจจพงษ์ เปลี่ยนเป็น นายกฤษฎา จีนะวิจารณ์ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๗)
๑๓. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล เปลี่ยนเป็น นายวิโรฒ สันติประภาพ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘)
๑๔. เลขธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ เปลี่ยนเป็น นายปรเมธี วิมลศิริ ๑ ต.ค. ๒๕๕๘)

ชุดที่ ๑๓ ระหว่าง ๑๙ กันยายน ๒๕๖๐–๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

ประธาน

นายอำพน กิตติอำพน

กรรมการ

- | | |
|---------------------------------|--|
| ๑. นายคณิศ แสงสุพรรณ | ๒. นายวรากรณ์ สามโกเศศ |
| ๓. คุณหญิง กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา | ๔. นายศักรินทร์ ภูมิรัตน |
| ๕. นายทวีศักดิ์ กอนันต์กุล | ๖. นายสนิท อักษรแก้ว |
| ๗. นายอัษฎพร จารุจินดา | ๘. นายลักษณ์ วจนานวัช |
| ๙. นายนิพนธ์ ไชยธีรวิญญู | (แต่งตั้งนางสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ แทน ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑) |

กรรมการโดยตำแหน่ง (๕ ท่าน)

๑๐. เลขธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (นางเมธิณี เทพมณี)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ (นายเดชาภิวัฒน์ ณ สงขลา)
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (นายกฤษฎา จีนะวิจารณ์ เปลี่ยนเป็น นายสุวิญญู วัฒนวานิช ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐)
๑๓. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายวิโรฒ สันติประภาพ)
๑๔. เลขธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายปรเมธี วิมลศิริ เปลี่ยนเป็น นายทศพร ศิริสัมพันธ์ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๑)

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ (มีผลบังคับใช้เมื่อ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๑) ซึ่งกำหนดให้ “สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” ประกอบด้วย ประธานสภา ๑ คน และกรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน ๑๕ คน และให้ปลัดกระทรวงการคลัง เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการ ก.พ. เลขาธิการ ก.พ.ร. เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการสภา และให้เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการสภาและเลขานุการ

รักษาการตาม พ.ร.บ. สกช. ๒๕๖๑ ระหว่าง ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑-๘ มิถุนายน ๒๕๖๒

ประธาน

นายสนธิ อักษรแก้ว

กรรมการ

- | | |
|--------------------------------|----------------------------|
| ๑. นายคณิศ แสงสุพรรณ | ๒. นายวรากรณ์ สามโกเศศ |
| ๓. คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา | ๔. นายศักรินทร์ ภูมิรัตน |
| ๕. นายทวีศักดิ์ กอนันต์กุล | ๖. นายอัษฎพร จารุจินดา |
| ๗. นายนิพนธ์ ไชยธีรภิญโญ | ๘. นางสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ |

กรรมการโดยตำแหน่ง (๕ ท่าน)

๙. เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (นางเมธินี เทพมณี)
๑๐. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ (นายเดชาภิวัฒน์ ณ สงขลา)
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (นายสุวิชัย โภชนพานิช)
๑๒. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายวิโรจน์ สันติประภาพ)
๑๓. เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายทศพร ศิริสัมพันธ์)

ชุดที่ ๑ ระหว่าง ๙ มิถุนายน ๒๕๖๒-ปัจจุบัน

ประธานสภา

นายสนธิ อักษรแก้ว

กรรมการสภา

- | | |
|--------------------------------|-----------------------------|
| ๑. คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา | ๒. นายคณิศ แสงสุพรรณ |
| ๓. นายณัฐพร จาตุศรีพิทักษ์ | ๔. นายทวีศักดิ์ กอนันต์กุล |
| ๕. นายเทวินทร์ วงศ์วานิช | ๖. นายนิพนธ์ ไชยธีรภิญโญ |
| ๗. นายรัชตะ รัชตะนาวิน | ๘. นายวรากรณ์ สามโกเศศ |
| ๙. นายศักรินทร์ ภูมิรัตน | ๑๐. นางสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ |
| ๑๑. นายเอ็นนู ชื่อสุวรรณ | |

กรรมการสภาโดยตำแหน่ง

๑๒. ปลัดกระทรวงการคลัง (นายประสงค์ พูนธเนศ เปลี่ยนเป็น นายกฤษฎา จีนะวิจารณะ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓)
๑๓. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา (นายปกรณ์ นิลประพันธ์)
๑๔. เลขาธิการ ก.พ. (นางเมธินี เทพมณี เปลี่ยนเป็น ม.ล.พัชรภากร เทวกุล ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒)
๑๕. เลขาธิการ ก.พ.ร. (นางสาวอ้อนฟ้า เวชชาชีวะ)
๑๖. เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (พลเอก วัลลภ รักเสนาะ เปลี่ยนเป็น พลเอก สมศักดิ์ รุ่งสิตา ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ และ พลเอก ณัฐพล นาคพาณิชย์ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓)
๑๗. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ (นายเดชาภิวัฒน์ ณ สงขลา)
๑๘. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายวิโรจน์ สันติประภาพ เปลี่ยนเป็น นายเศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓)
๑๙. เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายทศพร ศิริสัมพันธ์ เปลี่ยนเป็น นายดนุชา พิชยนันท์ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓)

รายนามผู้บริหารสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตั้งแต่เริ่มสถาปนาจนถึงปัจจุบัน

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑. นายสุนทร	หงส์ลดารมภ์	(พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๔๙๙)
๒. นายฉลอง	ปิงตระกูล	(พ.ศ. ๒๔๙๙-๒๕๐๖)
๓. นายประหยัด	บุรณศิริ	(พ.ศ. ๒๕๐๖-๒๕๑๓)
๔. นายเรณู	สุวรรณสิทธิ์	(พ.ศ. ๒๕๑๓-๒๕๑๖)
๕. นายเสนาะ	อุนากุล	(พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๑๘)
๖. นายกฤษ	สมบัติศิริ	(พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๒๓)
๗. นายเสนาะ	อุนากุล	(พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๓๒)
๘. นายพิสิฐ	ภักเกษม	(พ.ศ. ๒๕๓๒-๒๕๓๗)
๙. นายสุเมธ	ตันติเวชกุล	(พ.ศ. ๒๕๓๗-๒๕๓๙)
๑๐. นายวิรัตน์	วัฒนศิริธรรม	(พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๔๒)
๑๑. นายสรเสรี	วงศ์ชะอุ่ม	(พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๔๕)
๑๒. นายจักรมณ	ผาสุกนิช	(พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๗)
๑๓. นายอำพน	กิตติอำพน	(พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๓)
๑๔. นายอาคม	เติมพิทยาไพสิฐ	(พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๘)
๑๕. นายปรเมธี	วิมลศิริ	(พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๑)
๑๖. นายทศพร	ศิริสัมพันธ์	(พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๓)
๑๗. นายดนุชา	พิชยนันท์	(พ.ศ. ๒๕๖๓-ปัจจุบัน)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

นายธรรมรักษ์	การพิศิษฐ์	(พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๔๔)
--------------	------------	------------------

รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑. นายบุญชนะ	อรรถากร	(พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๐๖)
๒. นายจำรัส	ฉายะพงศ์	(พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๑๒)
๓. นายเถลิง	อรรณวาสวัสดิ์	(พ.ศ. ๒๕๐๘-๒๕๑๔)
๔. นายพร้อม	พานิชศักดิ์	(พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๑๘)
๕. นายประกอบ	จวงพานิช	(พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๓๐)
๖. นายวิระ	โอสถานนท์	(พ.ศ. ๒๕๒๒-๒๕๒๕)
๗. นายโฆสิต	ปั้นเปี่ยมรักษ์	(พ.ศ. ๒๕๒๙-๒๕๓๕)
๘. นายวิทยา	ศิริพงษ์	(พ.ศ. ๒๕๓๒-๒๕๓๘)
๙. นายอานภาพ	สุนอนันต์	(พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๘)
๑๐. นายสมชาย	กรสวนสมบัติ	(พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๔๐)

๑๑. นายไพโรจน์	สุจินดา	(พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๒)
๑๒. นายพ่าย	พยอมยนต์	(พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๒)
๑๓. นายณรงค์	นิตยาพร	(พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๓)
๑๔. นายสันติ	บางอ้อ	(พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๙)
๑๕. นายสมเจตน์	เตรศุพ	(พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๕๑)
๑๖. นายภริมย์ศักดิ์	ลาภาโรจน์กิจ	(พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๔๓)
๑๗. นายพรชัย	รุจิประภา	(พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๔๖)
๑๘. นายโกมล	ชอบชื่นชม	(พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๔๗)
๑๙. นายบุญยงค์	เวชมนีศรี	(พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๔๗)
๒๐. นายวิษณุ	พุลสุข	(พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๔๘)
๒๑. นางสาวพรรณราย	ชั้นธกิจ	(พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๗)
๒๒. นายกิตติศักดิ์	สินธุณิข	(พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๐)
๒๓. นางสาววิไลพร	ลิ่วเกษมศานต์	(พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๕๒)
๒๔. นายอุทิศ	ชาวเอียร	(พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๒)
๒๕. นางจุฑามาศ	บารมีชัย	(พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๒)
๒๖. นางเพ็ญจา	อ่อนชิต	(พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๖)
๒๗. นางสาวรรณี	คำมัน	(พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๖)
๒๘. นายสุวัฒน์	วณีสุบุตร	(พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๓)
๒๙. นายชาญวิทย์	อมตะมาทุชาติ	(พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๙)
๓๐. นายธานินทร์	พะเอม	(พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๙)
๓๑. นางสาวดาวัลย์	คำภา	(พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๖๐)
๓๒. นางนิตยา	กมลวทันนิศา	(พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๕๗)
๓๓. นางชุตินาฏ	วงศ์สุบรรณ	(พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๒)
๓๔. นางปัทมา	เอียรวิศิษฐ์สกุล	(พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๓)
๓๕. นางสาวพจณี	อรรถโรจน์ภิญโญ	(พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙)
๓๖. นายมนตรี	บุญพานิชย์	(พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑)
๓๗. นายประพันธ์	มุสิกพันธ์	(พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๐)
๓๘. นายวิษณุยุทธ	บุญชิต	(พ.ศ. ๒๕๖๐-ปัจจุบัน)
๓๙. นายวิโรจน์	นรารักษ์	(พ.ศ. ๒๕๖๑-ปัจจุบัน)
๔๐. นายเอนก	มีมงคล	(พ.ศ. ๒๕๖๑-ปัจจุบัน)
๔๑. นางสาวจินนงค์กูร	โรจนนันต์	(พ.ศ. ๒๕๖๒-ปัจจุบัน)
๔๒. นางธิดา	พัทธธรรม	(พ.ศ. ๒๕๖๓-ปัจจุบัน)
๔๓. นายวันฉัตร	สุวรรณกิตติ	(พ.ศ. ๒๕๖๓-ปัจจุบัน)

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

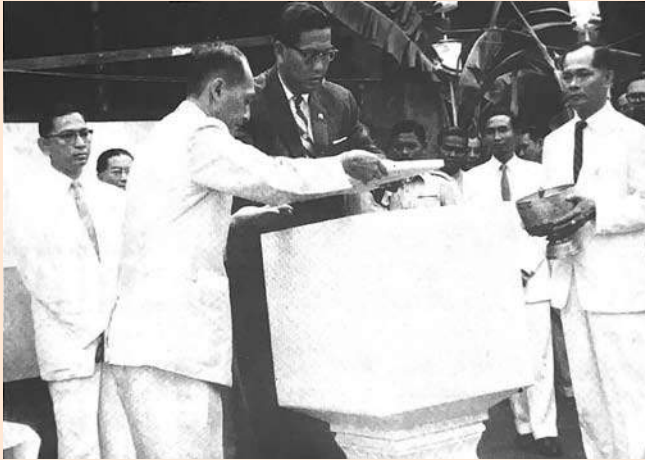
๑. นายสมบัติ	ชูตินันท์	(พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๔๘)
๒. นายสุวัฒน์	วาทินสุบุตร	(พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๒)
๓. นายเชื่อง	ชาตอริยะกุล	(พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๑)
๔. นายสุรพันธุ์	จุ่นพิจารณา	(พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๐)
๕. นายสมชาย	ศักดิ์เวศิธร	(พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๙)
๖. นายภูมิใจ	อัคระนันท์	(พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๖)
๗. นางวนิดา	มหากิจ	(พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๕)
๘. นางสาวสุมาลี	เดชาบุรุษานุกุล	(พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๓)
๙. นายไพโรจน์	โพธิวงศ์	(พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๖)
๑๐. นางสาวภาวณี	วัฒนา	(พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๓)
๑๑. นายณพพร	มณูญผล	(พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๕๓)
๑๒. นายจิระพันธ์	กัลลประวิทย์	(พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๕๓)
๑๓. นางสาวศรี	เหลื่องมณีรัตน์	(พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๘)
๑๔. นายวิทยา	ปิ่นทอง	(พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๙)
๑๕. นางวิลาวลัย	ตันรัตนกุล	(มกราคม-กันยายน ๒๕๕๘)
๑๖. นายสุริยา	จันทร์กระจ่าง	(พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๙)
๑๗. นายทีปรัตน์	วัชรางกูร	(พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๐)
๑๘. นายสุทิน	ลีปิยะชาติ	(พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๐)
๑๙. นางพัชรินทร์	ศรีนพนิคม	(พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๑)
๒๐. นางปิยนุช	วุฒิสอน	(พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๑)
๒๑. นางสาวมารยาท	สมุทรสาคร	(เมษายน-กันยายน ๒๕๖๑)
๒๒. นางจุฬิพร	บุญยมมาลี	(มีนาคม-ตุลาคม ๒๕๖๒)
๒๓. นางสาววรรณ	พลิกามิน	(พ.ศ. ๒๕๖๒-ปัจจุบัน)
๒๔. นางนภัสชล	ทองสมจิตร	(พ.ศ. ๒๕๖๒-ปัจจุบัน)
๒๕. นายสุริยนต์	ธัญกิจจานุกิจ	(พ.ศ. ๒๕๖๒-ปัจจุบัน)
๒๖. นางสาวนุชจรี	วงศ์สันต์	(พ.ศ. ๒๕๖๒-ปัจจุบัน)
๒๗. นางสาวกัญญารักษ์	ศรีทองรุ่ง	(พ.ศ. ๒๕๖๒-ปัจจุบัน)
๒๘. นางสาวณีย์	แสงสุพรรณ	(พ.ศ. ๒๕๖๓-ปัจจุบัน)
๒๙. นางสาวสุนทราลักษณ์	เพชรกุล	(พ.ศ. ๒๕๖๓-ปัจจุบัน)

รักษาการที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

นายโสภณ	แท่งเพชร	(พ.ศ. ๒๕๖๔-ปัจจุบัน)
---------	----------	----------------------



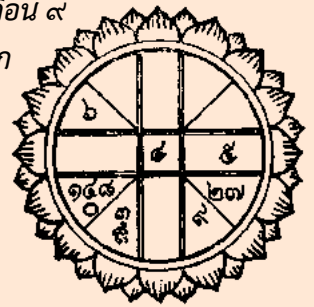
เกร็ด สภาพัฒน์



ศิลาฤกษ์ของสำนักงานฯ

เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๐๔ เวลา ๘.๕๓ น. ได้มีพิธีวางศิลาฤกษ์ตึกสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งในแผ่นศิลาฤกษ์ดังกล่าว ปรากฏข้อความดังนี้

“ดวงศิลาฤกษ์ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยพระลิขิตและพระฤกษ์ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (อยู่ ญาณทรมหาเถระ) วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร วันจันทร์ เดือน ๙ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีฉลู จัตวาศก จ.ศ. ๑๓๒๓ ตรงกับ



สุริยคตินิยม วันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ เวลา ๘.๕๓ น. เป็นปฐมฤกษ์ เวลา ๙.๔๕ น. เป็นที่สุดแห่งฤกษ์ลักขณาสถิตราศีกันย์ ปฐวีธาตุลคเกาะภูมิ ปาโลฤกษ์ ประกอบด้วยสมณะแห่งฤกษ์ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี ผู้วางศิลาฤกษ์”

ความหมายของตราสำนักงานฯ

ตราของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือที่มักเรียกกันว่า “เทวดา ๓ องค์” ออกแบบโดยกรมศิลปากร มีความหมายดังนี้



องค์ขวา	คือ พระพรหม	หมายถึง	ผู้สร้าง
องค์กลาง	คือ พระอิศวร	หมายถึง	ผู้ให้
องค์ซ้าย	คือ พระนารายณ์	หมายถึง	ผู้ปราบยุคเข็ญ

ความหมายของเทวดาทั้ง ๓ องค์ดังกล่าว จึงสอดคล้องกับหน้าที่หลักของ สศช. คือ การสร้างสรรค์ การทำสิ่งใหม่ ๆ และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญนั่นเอง

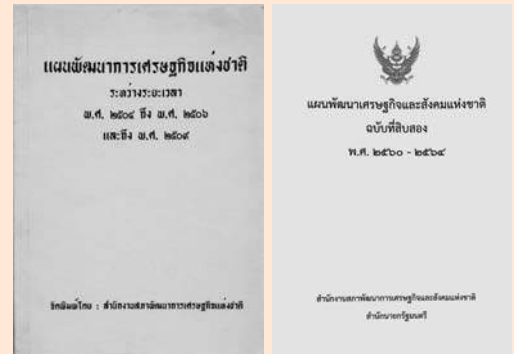


ทำไมเรียก “ส-ภา-พัฒน์”

เมื่อปี ๒๕๐๒ สำนักงานได้ปรับโครงสร้างการทำงาน และเปลี่ยนชื่อหน่วยงานเป็น “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ” และเรียกกันสั้น ๆ ว่า “สภาพัฒน์” ซึ่งแม้ต่อมาในปี ๒๕๑๕ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” (สศช.) ซึ่งเป็นชื่อที่ค่อนข้างยาว จึงยังคงนิยมเรียกขานสั้น ๆ ว่า “สภาพัฒน์” มาจนถึงปัจจุบัน

ครั้งแรกและที่สุดของแผนฯ

- แผนฯ ที่ใช้เป็นแนวทางพัฒนาประเทศนานที่สุด คือ แผนฯ ๑ และแผนฯ ๑๒ ทั้ง ๒ แผน มีระยะเวลาดำเนินงาน ๖ ปี โดยแผนฯ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙) แบ่งเป็น ๒ ระยะ ระยะแรก พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๖ และระยะที่สอง พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๐๙ ส่วนแผนฯ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ประกาศใช้ครั้งแรกมีระยะเวลา ๕ ปี ต่อมาได้รับระบุในบทเฉพาะกาลในพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ให้ยังคงใช้แผน ๑๒ ไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ จึงทำให้แผนฯ ๑๒ มีระยะเวลา ๖ ปี ส่วนแผนฉบับอื่น ๆ มีระยะเวลาดำเนินงาน ๕ ปีเท่ากัน



- แผนฯ ที่เพิ่มการพัฒนาสังคมเป็นครั้งแรก คือ แผนฯ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔) ผลจากการเร่งรัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในแผนฯ ๑ ทำให้เกิดความแตกต่างขัดแย้งในหลายส่วนของสังคม ในแผนฯ ๒ จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านสังคมควบคู่กันไป โดยเฉพาะด้านการศึกษาและสาธารณสุข เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป โดยเน้นการเจริญเติบโตที่สมดุลทั้งสองด้าน และเปลี่ยนมาใช้ชื่อ “แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” จนถึงแผนฯ ๕ และตั้งแต่แผนฯ ๖ ตัดคำว่า “การ” ออก เป็นชื่อ “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” ซึ่งใช้จนถึงปัจจุบัน

- แผนฯ ที่บรรจุนโยบายประชารัฐเป็นครั้งแรก คือ แผนฯ ๓ (พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๙) ในการวางแผนฯ ๓ ปัญหาการเพิ่มของประชากร เป็นเรื่องหนึ่งที่มีความสนใจ มีการกำหนดเป้าหมายที่จะลดอัตราการเพิ่มของประชากรจากร้อยละ ๓.๒ ต่อปี เหลือร้อยละ ๒.๕ ต่อปี โดยสนับสนุนการวางแผนแบบสมัครใจ ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่บรรจุนโยบายประชารัฐไว้ในแผนฯ



- แผนฯ แรกที่มีประเด็นการพัฒนาเพื่อความมั่นคง คือ แผนฯ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔) การจัดทำแผนฯ ๔ กำหนดให้เป็นแผนแม่บทที่วางกรอบ “นโยบายแห่งชาติ” ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้สามารถนำไปเป็นแนวปรับปรุงนโยบายเฉพาะด้าน การจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนาในแต่ละสาขาที่มีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่แตกต่างจากแผนฯ ฉบับก่อน ๆ คือ แผนฯ ๔ ได้มีประเด็นการพัฒนาเพื่อความมั่นคง โดยกำหนดแนวทางการประสานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมกับความมั่นคง เพื่อสนับสนุนขีดความสามารถในการป้องกันประเทศ และแก้ปัญหาในบางพื้นที่เพื่อความมั่นคง

- แผนฯ ที่แปลงนโยบายออกมาเป็นแผนปฏิบัติการต่าง ๆ ระดับพื้นที่เป็นครั้งแรก คือ แผนฯ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) เป็นช่วงเวลาที่ดี สศช. มีบทบาทมาก สามารถแปลงนโยบายออกมาเป็นแผนปฏิบัติต่าง ๆ เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program: ESB) และแผนพัฒนาชนบทแนวใหม่ รวมทั้งการผลักดันให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติขึ้น ๖ คณะ ได้แก่ คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ คณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ คณะกรรมการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ



- แผนฯ ที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงสุด คือ แผนฯ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔) ด้วยการวางมาตรการทางการเงินการคลัง รวมทั้งแนวทางฟื้นฟ้าวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจไว้อย่างดีในช่วงแผนฯ ๕ เศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงแผนฯ ๖ จึงได้ฟื้นตัว และขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๓๐ ขยายตัวร้อยละ ๙.๕ ปี ๒๕๓๑ ขยายตัวร้อยละ ๑๓.๕ และ ปี ๒๕๓๒ ขยายตัวร้อยละ ๑๒.๒ หรือคิดเป็นอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๑๐.๙ ต่อปี ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ถึงหนึ่งเท่าตัว นับเป็นอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงที่สุดในช่วง ๓๐ ปีที่ผ่านมา

- แผนฯ ที่ให้ความสำคัญและบรรจุเรื่องการประชาสัมพันธ์เป็นครั้งแรก คือ แผนฯ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔) แผนฯ ๖ ได้กำหนดให้มีแผนประชาสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาประเทศขึ้นเป็นแผนแรก เพื่อเป็นแผนแม่บทในการจัดเตรียมแผนพัฒนาการประชาสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ของภาครัฐบาลและภาคเอกชนให้ประสานสอดคล้องซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดพลังในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ จนสามารถโน้มน้าวใจให้ทุกฝ่ายนำแผนไปปฏิบัติ เนื่องจากนับตั้งแต่มีการใช้แผนฯ ๑ มาจนถึงแผนฯ ๕ ยังไม่ได้มีการนำการประชาสัมพันธ์มาใช้ในการพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง โดยที่ผ่านมามีการประชาสัมพันธ์จะมุ่งเน้นเฉพาะงานที่แต่ละหน่วยงานรับผิดชอบ ไม่ได้มองการพัฒนาในภาพรวมอย่างเป็นระบบ ขาดการประสานงานกันของหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ประชาชนและภาคเอกชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวนโยบายการพัฒนาประเทศทั้งระบบ

- แผนฯ ที่เห็นจุดอ่อนของการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก คือ แผนฯ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙) ผลการพัฒนาเมื่อสิ้นสุดแผนฯ ๗ ได้ข้อสรุปว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” โดยเห็นได้จากอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่สูงขึ้นเฉลี่ยถึงร้อยละ ๘ ต่อปี แต่ในด้านสังคมกลับมีปัญหาด้านพฤติกรรมของผู้นคน เช่น การขาดศีลธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ขาดความมีน้ำใจ มีการเอารัดเอาเปรียบ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ประหยัดและไม่ระมัดระวัง เช่น ในช่วงสองปีแรกของแผนฯ ๗ มีการตัดไม้ทำลายป่าถึงปีละ ๑ ล้านไร่ พื้นที่เพาะปลูกใช้ประโยชน์ได้น้อยลง อีกทั้งยังเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางอากาศ มลภาวะทางเสียง ฝุ่นละออง และขยะทั้งในเขตกรุงเทพฯ และเมืองหลักในภูมิภาคทวีความรุนแรงขึ้น



- แผนฯ แรกที่เน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ แผนฯ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) ผลของการพัฒนาประเทศในช่วงแผนฯ ๑-๗ ประสบผลสำเร็จในหลายเรื่อง แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีปัญหาอีกหลายประการ เช่น ปัญหา

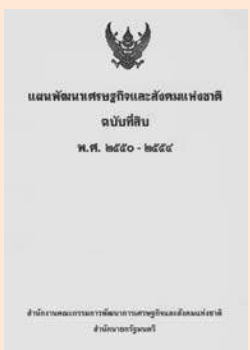
ด้านสังคมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนฯ ๘ จึงได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนาจากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดมุ่งหมายหลักเพียงอย่างเดียว เป็นการเน้น “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” หรือเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา คือการพัฒนาทุก ๆ ด้าน ที่มีเป้าหมายให้คนมีความสุข



- แผนฯ ที่ประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางที่สุดเป็นครั้งแรก คือ แผนฯ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) เริ่มกระบวนการจัดทำแผนฯ โดยการเชิญนักคิดหลากหลายอาชีพมาร่วมเสวนาในหัวข้อ “จุดประกายความคิด... สู่แผนฯ ๘” ณ พระราชวังสนามจันทร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๘-๒๙ มกราคม ๒๕๓๘ หลังจากนั้นได้จัดการสัมมนาระดมความคิดเห็นจากตัวแทนประชาชนหลากหลายกลุ่มอาชีพในภูมิภาคต่าง ๆ และการสัมมนาโต๊ะจีน กลุ่มละ ๑๐ คน เพื่อนำความคิดเห็นที่ได้รับไปประมวลเป็นยุทธศาสตร์ และเป้าหมายการพัฒนา ซึ่งนับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของการจัดทำแผนฯ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มอาชีพมีส่วนร่วมกำหนดแนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง

- แผนฯ ฉบับแรกที่ทุกภาคส่วนของสังคมเสนอให้อัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทาง คือ แผนฯ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) การจัดทำแผนฯ ๙ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของสังคมไทยใน ๒๐ ปีข้างหน้า โดยนำความคิดของทุกภาคส่วนในสังคมทุกระดับ ตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับอนุภาค และระดับชาติ มาสังเคราะห์เชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบให้เกิดเป็น “วิสัยทัศน์ร่วม” ที่สังคมไทยยอมรับร่วมกัน โดยทุกภาคส่วนเห็นควรอัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง และยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพ และยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

- แผนฯ ฉบับแรกที่ต้องผ่านสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบ คือ แผนฯ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ให้ความเห็นเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก่อนจะพิจารณาประกาศใช้ โดย สสช. ได้ประสานการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาฯ ขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ ฉบับดังกล่าว ในปี ๒๕๔๓ และได้ร่างแผนฯ ๙ เสนอสภาที่ปรึกษาฯ ให้ความเห็นเป็นแผนฯ แรก ต่อมาหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีคำสั่งที่ ๗๑/๒๕๕๕ เรื่อง การยกเลิกกฎหมายว่าด้วยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยสภาพัฒนาการเมือง และกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ลงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ สภาที่ปรึกษาฯ จึงถูกยุบเลิกไป



- แผนฯ ที่เก็บข้อมูลระดับรากแก้วถึง ๑๐๘ หมู่บ้าน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนฯ คือ แผนฯ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ในการจัดทำแผนฯ ๑๐ ขั้นตอนที่สำคัญ ขั้นตอนแรกคือการกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทาง และยุทธศาสตร์ของแผนฯ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการเริ่มจากการประเมินผลแผนฯ ๙ จากนั้นจึงระดมความคิดเห็นส่วนราชการ ๒๐ กระทรวง การระดมความคิดเห็นระดับ ๙ อนุภูมิภาค /ระดับภาค ๔ ภาค การระดมความคิดเห็นระดับชาติ การระดมความคิดเห็นระดับชุมชน ๓๖ ตำบล ๑๐๘ หมู่บ้าน และการระดมความคิดเห็นระดับภาคครั้งที่ ๒ ก่อนยกร่างแผนฯ ๑๐ นับเป็นครั้งแรกที่ สสช. เก็บข้อมูลในระดับรากแก้วเพื่อประมวลผลและนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำแผนฯ



พิพิธภัณฑ์สุริยานุวัตรเพื่อการพัฒนาประเทศ แรงบันดาลใจจากความเชื่อมโยงอันลึกซึ้ง

ดร.อำพน กิตติอำพน องคมนตรี อดีตเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลำดับที่ ๑๓ และอดีตประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้บูรณะตึกสุริยานุวัตรและจัดทำเป็น “พิพิธภัณฑ์สุริยานุวัตรเพื่อการพัฒนาประเทศ” เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เศรษฐกิจพอเพียง และเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับชีวประวัติของพระยาสุริยานุวัตร

“บ้านสุริยานุวัตร” มีประวัติความเป็นมาที่กล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เนื่องจากเป็นอาคารที่ทำงานถาวรหลังแรกของ สศช. ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบัน จากการค้นคว้าถึงความเป็นมา ได้พบถึงความบังเอิญอย่างน่าอัศจรรย์เกี่ยวกับความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งของบ้านสุริยานุวัตรกับภารกิจหลักของ สศช. คือ บ้านหลังนี้ในอดีตเคยเป็นบ้านพักอาศัยของ **มหาอำมาตย์เอก พระยาสุริยานุวัตร** ซึ่งมีประวัติการทำงานและผลงานที่น่ายกย่อง และยังเป็น “นักเศรษฐศาสตร์คนแรกของไทย” ผู้เขียน “ทรัพย์สินศาสตร์” ตำราเศรษฐศาสตร์เล่มแรกของไทย

เหรียญกษาปณ์ที่ระลึกครบรอบ ๕๐ ปี ๖๐ ปี และ ๗๐ ปี สศช.

สศช. ได้ขอความอนุเคราะห์จากกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง จัดทำเหรียญกษาปณ์ที่ระลึกขึ้นเป็นพิเศษ ในโอกาสครบรอบการสถาปนา ๕๐ ปี ๖๐ ปี และ ๗๐ ปี ของการสถาปนาสำนักงาน ซึ่งเป็นเหรียญเงินตราที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย

เหรียญกษาปณ์ครบรอบ ๕๐ ปี มูลค่า ๑๐ บาท



ด้านหน้า

กลางเหรียญมีพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงผินพระพักตร์ทางเบื้องขวา ทรงฉลองพระองค์ชุดสากล ภายในวงขอบเหรียญเบื้องบนระบุข้อความว่า “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ประเทศไทย”



ด้านหลัง

กลางเหรียญมีรูปเครื่องหมายตรา สศช. ภายในวงขอบเหรียญ มีข้อความว่า “๕๐ ปี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” และข้อความบอกราคาค่าว่า “๑๐ บาท ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓”

เหรียญกษาปณ์ครบรอบ ๖๐ ปี มูลค่า ๑๐ บาท



ด้านหน้า

กลางเหรียญมีพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงผินพระพักตร์ทางเบื้องซ้าย ทรงฉลองพระองค์ชุดสากล ภายในวงขอบเหรียญเบื้องบนระบุข้อความว่า “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” เบื้องล่างมีข้อความว่า “ประเทศไทย” โดยมีลายไทยประดิษฐ์คั่นระหว่างข้อความเบื้องบนกับเบื้องล่าง



ด้านหลัง

กลางเหรียญมีรูปเครื่องหมายตรา สศช. ภายในวงขอบเหรียญระบุข้อความว่า “๖๐ ปี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” และข้อความบอกราคาค่าว่า “๑๐ บาท” และข้อความว่า “๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓”

เหรียญกษาปณ์ครบรอบ ๗๐ ปี มูลค่า ๒๐ บาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้กระทรวงการคลัง กรมธนารักษ์ จัดทำเหรียญกษาปณ์ที่ระลึกครบรอบ ๗๐ ปี สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นเหรียญกษาปณ์โลหะสีขาว (ทองแดงผสมนิกเกิล) ชนิดราคา ๒๐ บาท ประเภทธรรมดา จำนวนผลิตไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ เหรียญ ซึ่งกรมธนารักษ์ ได้อนุมัติการจัดทำเหรียญกษาปณ์ที่ระลึกครบรอบ ๗๐ ปี สศช. รวมทั้งได้ออกแบบรูปแบบเหรียญกษาปณ์ซึ่งได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว โดยอยู่ในขั้นตอนการเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาและประกาศใช้ในพระราชกิจจานุเบกษาต่อไป



ภาคภูมิใจกับรางวัล “สังข์เงิน”

สศช. ได้รับรางวัลกิตติคุณสัมพันธ์ “สังข์เงิน” ถึง ๒ ครั้ง ซึ่งเป็นรางวัลสุดยอดของการประชาสัมพันธ์ที่สมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย มอบให้กับองค์กร โครงการ และบุคคลที่มีผลงานดีเด่นด้านการประชาสัมพันธ์เป็นที่ปรากฏและเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงการส่งเสริมวิชาชีพทางด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยจัดพิธีมอบรางวัลเป็นประจำทุก ๑-๒ ปี (ขึ้นอยู่กับสถานการณ์แต่ละปี)

โดย สศช. ได้รับรางวัลสังข์เงินครั้งแรกในสาขาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในการจัดงานครั้งที่ ๑๔ ประจำปี ๒๕๓๒ ส่วนครั้งที่ ๒ ได้รับในการจัดงานครั้งที่ ๒๒ ประจำปี ๒๕๕๐ ประเภทองค์กรที่มอบแก่คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของ สศช. จึงนับเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่งของ สศช.



ภาพแห่งความทรงจำ



การเข้าร่วมและจัดกิจกรรม แสดงความจงรักภักดี

ผู้บริหาร สศช. เข้าร่วมกิจกรรม
“Bike for Mom” ปั่นเพื่อแม่ วันที่ ๑๖

สิงหาคม ๒๕๕๘ และ “Bike for Dad”
ปั่นเพื่อพ่อ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ อันเป็นกิจกรรมตามพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในขณะดำรงพระราชอิสริยยศ
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามกุฎราชกุมาร

ต่อมาได้เข้าร่วมงาน “อุ่นไอรัก คลายความหนาว” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดขึ้น
ณ พระลานพระราชวังดุสิตและสนามเสือป่ารวม ๒ ครั้งคือ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๑ และวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

นอกจากนี้ เลขาธิการฯ พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ สศช. ได้ร่วมและจัดกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ เพื่อแสดงความจงรักภักดี
ด้วยความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของอย่างหาที่สุดมิได้ อาทิ พิธีทำบุญตักบาตรพระสงฆ์และสามเณร และถวายสัตย์ปฏิญาณ
เพื่อเป็นข้าราชการที่ดีและพลังของแผ่นดิน ร่วมลงนามและบันทึกเทปถวายพระพร และพิธีจุดเทียนชัยถวายพระพร

หมายเหตุ : ตำแหน่งบุคคลต่าง ๆ เป็นตำแหน่งในช่วงเวลานั้น ๆ



สศช. ร่วมเป็นเจ้าภาพบำเพ็ญกุศลถวายพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙ ดร.ปรเมธี วิมลศิริ เลขาธิการฯ เป็นประธานในพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ สศช. และวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐ ร่วมพิธีทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ ๘๙ รูป เนื่องในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล สดมวารพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ครบ ๑๐๐ วัน ณ บริเวณหน้าตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล

นอกจากนี้ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สศช. ได้ร่วมประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์มอบให้สำนักงานเขตป้อมปราบฯ ใช้ในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพฯ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลและน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้



สมเด็จพระสังฆราชประทานโอรสาให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สศช. เข้าเฝ้าถวายสักการะ

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ประทานพระวโรกาสให้ ศ. (พิเศษ) ดร. ทศพร ศิริสัมพันธ์ เลขาธิการฯ พร้อมด้วยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สศช. เข้าเฝ้าถวายสักการะ ณ พระตำหนัก วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๑ และ ณ พระอุโบสถ เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๓ โดยทรงเจิมแผ่นป้ายชื่อสำนักงานฯ เนื่องในโอกาสที่มีการเปลี่ยนชื่อใหม่ เป็น “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” อันเป็นสิริมงคลในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปีของการสถาปนา สศช.



สศช. ร่วมเป็นเจ้าภาพในพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมศพ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๒ ศ.(พิเศษ) ดร.ทศพร ศิริสัมพันธ์ เลขานุการฯ พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร สศช. ร่วมเคารพศพ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ อดีตประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ณ พระที่นั่งทรงธรรม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามราชวรวิหาร

ต่อมาวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ สศช. ร่วมเป็นเจ้าภาพในพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมศพ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ โดยมี ดร.เสนาะ อนุาภูล อดีตรองนายกรัฐมนตรีและอดีตเลขานุการฯ พร้อมด้วยภริยา ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล อดีตเลขานุการฯ ศ.(พิเศษ) ดร.ทศพร ศิริสัมพันธ์ เลขานุการฯ นำคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สศช. ทั้งอดีตและปัจจุบันเข้าร่วมพิธีด้วยความอาลัยอย่างยิ่ง



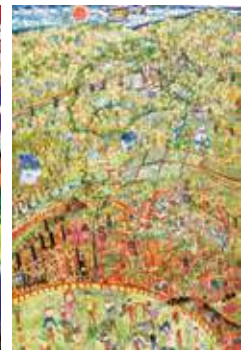
การจัดทำแผนพัฒนาฯ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ

การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นภารกิจหลักที่สำคัญของ สศช. ซึ่งในทศวรรษที่ ๗ นี้เป็นช่วงเวลาของการจัดทำแผนฯ ๑๑ และ ๑๒ นอกจากนี้ สศช. ได้รับมอบหมายภารกิจสำคัญในการเป็นหน่วยประสานการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งในกระบวนการจัดทำแผนต่าง ๆ ดังกล่าว สศช. ได้เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนทั้ง ๔ ภาค ทั้งในขั้นตอนการจัดทำร่างแผนและเมื่อแผนเสร็จสมบูรณ์แล้ว รวมทั้งขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ



การจัดประชุมประจำปีของ สศช.

สศช. ได้ริเริ่มจัดการประชุมประจำปีเมื่อปี ๒๕๕๕ จนถึงปัจจุบันได้จัดรวม ๑๙ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมประชุมครั้งละประมาณ ๒,๐๐๐ คน ซึ่งในแต่ละปีจะคัดสรรประเด็นสำคัญมานำเสนอ และเปิดโอกาสให้ภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนและประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วมระดมความคิดเห็น อาทิ ทิศทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ของแผนฯ ฉบับต่าง ๆ และปี ๒๕๖๓ เรื่อง ชีวิตวิถีใหม่ ประเทศไทยหลังโควิด โดยนายกรัฐมนตรี ได้ให้เกียรติเป็นประธานเปิดการประชุมและแสดงปาฐกถาพิเศษทุกปี



สศช. จัดประกวดภาพวาด “ประเทศไทยในฝัน” ครั้งที่ ๑

ดร.ปรเมธี วิมลศิริ เลขาธิการฯ ดำริให้จัดการประกวดภาพวาด “ประเทศไทยในฝัน” สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาทั่วประเทศ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต ได้มีส่วนร่วมถ่ายทอดมุมมองและแนวคิดผ่านภาพวาดที่สื่อความหมายถึงประเทศไทยที่เด็ก ๆ ยอยากเห็น

มีเด็กจากทั่วประเทศส่งผลงานเข้าประกวด ๑,๑๘๖ ภาพ โดยได้รับเกียรติจาก ศ.(เกียรติคุณ) ปรีชา เถาทอง ศิลปินแห่งชาติ เป็นประธานกรรมการตัดสิน และกรรมการ ๒ ท่านคือ เลขาธิการ สศช. และ ผศ.ดร.อภิชาติ พลประเสริฐ ประธานสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากนั้นได้นำภาพที่ชนะเลิศรวม ๑๒ รางวัล และภาพที่ได้รับการคัดเลือก ๕๐๐ ภาพ จัดแสดงนิทรรศการในงานประชุมประจำปี ๒๕๕๙ เรื่อง “แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒” ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี และบริเวณห้องโถงอาคาร ๑ สศช.





สศช. ร่วมเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม GMS Summit ครั้งที่ ๕

ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๗ สศช. เป็นแกนหลักจัดการประชุมสุดยอดผู้นำแผนงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ๖ ประเทศ หรือ GMS Summit ครั้งที่ ๕ ภายใต้หัวข้อ “ความมุ่งมั่นลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนใน GMS” โดยมีผู้นำและบุคคลสำคัญเข้าร่วมประชุมเพื่อหารือการลงทุนและความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาค ประกอบด้วย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี สมเด็จพระราชาธิบดีฮุสเซน นายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา นายหลี เค่อเฉียง นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน นายทองสิง ทำมวง นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นายเต็ง เส่ง ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ นายเหวียน เติน สุง นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม รัฐมนตรีของกลุ่มประเทศกลุ่มแม่น้ำโขง GMS โดยฝ่ายไทยคือ นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและเลขาธิการ สศช. นายทาเคชิโกะ นากาโอะ ประธานธนาคารพัฒนาเอเชีย และประธานสภาธุรกิจของกลุ่มประเทศกลุ่มแม่น้ำโขง GMS ณ โรงแรมแชงกรี-ลา กรุงเทพฯ



สศช. ร่วมการประชุมระดับผู้นำ IMT-GT ครั้งที่ ๑๑

เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๑ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุมแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle : IMT-GT) ครั้งที่ ๑๑ โดยมี นายโจโก วิโดโด ประธานาธิบดีสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และ ตุน มูซา ฮัตม ผู้แทนพิเศษของนายกรัฐมนตรีแห่งมาเลเซีย เข้าร่วมการประชุม พร้อมด้วย นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ในฐานะรัฐมนตรี IMT-GT ของไทย ดร.ปรเมธี วิมลศิริ เลขาธิการฯ และ ดร.ปัทมา เอียววิศิษฐ์สกุล รองเลขาธิการฯ ณ โรงแรมแชงกรี-ลา สาธารณรัฐสิงคโปร์

กิจกรรมสำคัญของ สศช.



ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ประธานกรรมการมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นางสุวรรณี คำมั่น รองเลขาธิการฯ นายอิสระ ว่องกุศลกิจ ประธานอนุกรรมการขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคธุรกิจเอกชน และผู้นำ ๗ องค์กรภาคเอกชนร่วมลงนามความร่วมมือขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ณ อาคารสุริยานุวัตร เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๖



นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ เลขาธิการฯ นำคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สศช. เป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมพระศพสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล ณ วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗



สศช. ร่วมกับองค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (JETRO) จัดการสัมมนาเรื่อง Thailand Development and Investment เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาและการลงทุนในประเทศไทยแก่ผู้ประกอบการญี่ปุ่นประมาณ ๑๐๐ บริษัท โดยมีนายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมและเลขาธิการ สศช. เข้าร่วมการสัมมนา ณ โรงแรมแลนด์มาร์ค เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๘



ดร.เสนาะ อุนากุล อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และเลขาธิการฯ ๒ สมัย เป็นประธานในพิธีเปิด “ห้องเกียรติยศศิษย์เก่า สศช.” โดย ดร.ปรเมธี วิมลศิริ เลขาธิการฯ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สศช. ให้การต้อนรับอดีตผู้บริหารที่มาร่วมงานอย่างอบอุ่น เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๙



สศช. เป็นเจ้าภาพจัดประชุมเวทีหารือระดับสูงระหว่างหน่วยงานวางแผนระดับประเทศในสมาชิกอาเซียน ณ โรงแรมแชงกรี-ล่า โดยมี ดร.ปรเมธี วิมลศิริ เลขาธิการฯ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าคณะผู้แทนไทย ร่วมหารือกับผู้บริหารระดับสูงจากหน่วยงานวางแผนในประเทศสมาชิกอาเซียน ๘ ประเทศ เมื่อวันที่ ๒๙-๓๐ กันยายน ๒๕๕๙



ดร.สุวิทย์ เหมินทรีย์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานเปิดการประชุม “๑๕ ปี อนาคตสมอง...พลังอาสาร่วมพัฒนาประเทศ” และปาฐกถาพิเศษ “อนาคตประเทศไทยกับสังคมสูงวัย” เพื่อสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่พระราชทานแนวพระราชดำริ อนาคตสมอง และเผยแพร่ผลการดำเนินงานของธนาคารสมอง ณ โรงแรมเซ็นทราฯ ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๐



ดร.ปรเมธี วิมลศิริ เลขาธิการฯ ปาฐกถาพิเศษเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียงสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน : พระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเชิงประจักษ์” ในการประชุมเพื่อสันติภาพนานาชาติ ๒๕๖๐ จัดโดยองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ณ สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๐



ศ.(พิเศษ) ดร.สมชัย ฤชุพันธุ์ ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ศ.(พิเศษ) ดร.ทศพร ศิริสัมพันธ์ เลขาธิการฯ และนายดนุชา พิชยนันท์ รองเลขาธิการฯ และโฆษก สศช. ร่วมแถลงข่าวเรื่อง “รายงานความก้าวหน้าของการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ และการพัฒนาตามแผนฯ ๑๒” ณ สศช. เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๒



ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี เดินทางมาตรวจเยี่ยมและประชุมหารือ พร้อมมอบนโยบายแก่ สศช. เพื่อหาแนวทางการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยให้สูงขึ้น โดย ศ.(พิเศษ) ดร.ทศพร ศิริสัมพันธ์ เลขาธิการฯ และผู้บริหารให้การต้อนรับ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒



ศ.ดร.สนธิ อักษรแก้ว ประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นประธานกล่าวต้อนรับ ดร.มิชัย วีระไวทยะ อธิบดีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และข้าราชการ สศช. ที่ให้เกียรติมาบรรยายในหัวข้อ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : ฐานสำคัญสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต” ณ ห้องประชุมเดช สนิทวงศ์ เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๒



นายถาวร เสนเนียม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นประธานกล่าวเปิดการประชุม “รวมพลังวุฒิสภาสานอนาคตมองภาคใต้ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และกล่าวปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ด้วยพลังวุฒิสภาสานอนาคตและภาคีเครือข่าย” ณ โรงแรมทวินโลตัส จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๒



นายดนุชา พิชยนันท์ รองเลขาธิการฯ เป็นประธานและหัวหน้าคณะผู้แทนเจ้าหน้าที่อาวุโสฝ่ายไทย ในการประชุมวางแผนยุทธศาสตร์ครั้งที่ ๑๓ แผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย และการประชุมระดับคณะทำงาน ครั้งที่ ๑๒ แผนงานคณะกรรมการว่าด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือสำหรับพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย ณ โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ แอท เซ็นทรัลเวิลด์ เมื่อวันที่ ๕-๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓



วันคล้ายวันสถาปนา สศช.

เลขาธิการฯ เป็นประธานเปิดงานวันครบรอบการสถาปนา สศช. ซึ่งจัดในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ อันตรงกับวันสถาปนา หรือวันใกล้เคียงของทุกปี โดยในช่วงเช้าเป็นการประกอบพิธีทางศาสนา จากนั้นเป็นพิธีมอบโล่แก่ข้าราชการพลเรือนดีเด่นและมอบทุนการศึกษา และการแข่งขันกีฬา ตามลำดับ ในช่วงเย็นเป็นงานเลี้ยงสังสรรค์ ทั้งนี้ จัดตั้งสังสรรค์ในปี ๒๕๖๓ ซึ่งมีการระบาดของโรคโควิด-๑๙



การถวายผ้าพระกฐินพระราชนาน และทอดกฐินสามัคคี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐินให้ สศช. นำไปถวายพระสงฆ์จำพรรษากาลถ้วนไตรมาส เพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา โดยเลขาธิการฯ ได้นำคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ถวายผ้าพระกฐินพระราชนาน ณ วัดอ่างทองวรวิหาร จังหวัดอ่างทอง วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ วัดวรนาถรังสรรค์เจติยบรรพตาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๒ และทอดกฐินสามัคคี ณ วัดต่าง ๆ อาทิ วัดทองคั้ง จังหวัดสมุทรสงคราม, วัดพระงาม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, วัดหนองขุย จังหวัดกาญจนบุรี และวัดป่าศรีสำราญ จังหวัดศรีสะเกษ

การจัดกิจกรรมเพื่อสังคม



การจัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาโรงเรียนร่วมกับนักเรียนทุนพระราชทาน ม.ก.ศ.

สศช. ร่วมกับนักเรียนทุนพระราชทาน ม.ท.ศ. โรงเรียนและชุมชนบริเวณโรงเรียน จัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาโรงเรียน จัดบอร์ดความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปรึกษาวัสดุอุปกรณ์การศึกษา และกีฬา รวมทั้งลงพื้นที่เยี่ยมผู้สูงอายุและผู้พิการติดเตียง ณ โรงเรียนวัดรัง (วิบูลย์วิทยาจารย์) จังหวัดอ่างทอง วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒ และโรงเรียนบ้านโนนท่อนวิทยา จังหวัดขอนแก่น วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒ นอกจากนี้ ยังได้จัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชายหาดนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๒

กิจกรรม Big Cleaning

เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ศ.(พิเศษ) ดร.ทศพร ศิริสัมพันธ์ เลขาธิการฯ และภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมกิจกรรมพัฒนาพื้นที่ริมคลองเปรมประชากร และริมคลองผดุงกรุงเกษม และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สศช. ร่วมกิจกรรม Big Cleaning บริเวณริมคลองผดุงกรุงเกษม ซึ่งกรุงเทพมหานครร่วมกับศูนย์อำนวยการใหญ่โครงการจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริ (ศอญ.) ดำเนินการทั้ง ๒ กิจกรรม



รางวัลแห่งความเพียร

ในช่วงปี ๒๕๕๓-๒๕๖๓ สศช. ได้รับโล่รางวัล อาทิ ประกาศเกียรติคุณหน่วยงานที่ได้คะแนนสูงสุดรายดัชนี : ดัชนีผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการ, ประกาศเกียรติคุณหน่วยงานจัดทำและประเมินมาตรฐานความโปร่งใส ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓, ๒๕๕๔, ๒๕๕๕ และต่อเนื่องเป็นเวลา ๕ ปีขึ้นไป รางวัลผู้เข้ารับการคัดเลือกเป็นข้าราชการผู้ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ประจำปี ๒๕๕๖ ได้แก่ นายก่อเกียรติ สมประสงค์ และนายนิยม ไตรบุตร



การจัดงานวันเด็กแห่งชาติ

สศช. จัดงานวันเด็กตามชุมชนต่าง ๆ ในเขตป้อมปราบฯ ได้แก่ ชุมชนวัดโสมนัส ชุมชนวัดสระเกศ ชุมชนมัสยิดมหานาค และชุมชนวัดญวน-คลองลำปอก เขตดุสิต ตามลำดับ โดยจัดกิจกรรมพร้อมมอบทุนการศึกษา เด็กๆ ในชุมชนร่วมงานอย่างมีความสุข สนุกสนาน และอบอุ่นอย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

- การจัดทำผังเศรษฐกิจและการสำรวจเศรษฐกิจของประเทศไทย ร่วมกับธนาคารโลก. ใน **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๑๘**. หน้า ๓๐-๓๑.
- คณะกรรมการศึกษาและเสนอแนะมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบการเงินของประเทศ.(๒๕๔๑). **รายงานผลการวิเคราะห์และวินิจฉัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์วิกฤตเศรษฐกิจ**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- “คำนำของ ฯพณฯ จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ,” ใน **แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔)**. หน้า ๒.
- “คำแถลงของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ,” ใน **โครงการพัฒนาการของรัฐสำหรับประเทศไทย**, หน้า ก.
- “จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในสายตาของข้าพเจ้า,” ใน **จอมพล ป. พิบูลสงคราม ครบรอบศตวรรษ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๐**. หน้า ๒๒๕. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิจอมพล ป. พิบูลสงคราม และท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ. **เศรษฐศาสตร์กับประวัติศาสตร์ไทย**. หน้า ๒๒๐-๒๒๑. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์. บุญชนะ อรรถาภร. (๒๕๐๔). **พัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๕๐๓**. หน้า ๒๘. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ.
- บุญชนะ อรรถาภร. (๒๕๐๔). **พัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๕๐๓**. หน้า ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ.
- ปกรณ วิชยานนท์. (๒๕๕๓). “ไทยจะป้องกันวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างไร,”. **รายงานที่ตีอาร์ไอ ๒๗** : ๓-๑๖.
- ประสพศรี รักความสุข. ๒๕๕๐ “แผนพัฒนาประเทศ จากแผนฯ ๑ ถึงแผนฯ ๑๐,” **วารสารเศรษฐกิจและสังคม ๔๔**, ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๐) : ๔๐-๔๗.
- พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒). (๒๕๐๓, ๒๕ กรกฎาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ ๗๗ ตอนที่ ๖๒ ฉบับพิเศษ. หน้า ๖.
- พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓). (๒๕๐๙, ๑๕ กุมภาพันธ์). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ ๘๓ ตอนที่ ๑๓.
- พระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๑. (๒๕๒๑, ๒๙ สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ ๙๕ ตอนที่ ๘๙.
- รวีพรรณ สาลีผล. (๒๕๕๕). **ประวัติของเศรษฐกิจไทย ตั้งแต่ ๒๕๓๕**. หน้า ๕๗. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาเศรษฐกิจและนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (๒๕๓๗). **โลกาภิวัตน์กับสังคมเศรษฐกิจไทย**. ปาฐกถาสุภา ศิริमानนท์ คณะเศรษฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารสารเศรษฐกิจและสังคม ๒๒**, ๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๘).
- เศรษฐกิจไทย : บนเส้นทางแห่งความรุ่งโรจน์**. (๒๕๔๖) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://econ.tu.ac.th/~archan/rangsun/> บทความกึ่งวิชาการ/๕.๒ เศรษฐกิจไทย. [๓ พฤษภาคม ๒๕๔๖]

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (๒๕๔๑). รายงานผลการวิเคราะห์และวินิจฉัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์วิกฤตทางเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (๒๕๕๒). **อัตรชีพประวัติและงานของ เสนาะ อุณากร.** กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๒๐). **แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สี่ พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔.** กรุงเทพฯ : บริษัท ตะวันนา จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๒๔). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ห้า พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙ :** โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๒๘). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่หก พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔ :** ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เจ็ด (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙).** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๓๙). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่แปด พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔.** กรุงเทพฯ : หจก.เม็ดทรายพรินติ้ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๔๔). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ. พรินติ้ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๒๖). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ ถึง ๕ ฉบับประกาศเป็นพระบรมราชโองการในราชกิจจานุเบกษา.**

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๒๙). **ผลการพัฒนาในระยะครึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ.๒๕๒๕-๒๕๒๙).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๓๓). **สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔) และผลการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑-๖.**

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๔๐). **แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศภายใต้ความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ.** กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๔๓). **๕ ทศวรรษ สถาปัตน์. นนทบุรี :** โรงพิมพ์เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๔๗). **รายงานการติดตามประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ : ครึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙.** กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๕๓). **๖ ทศวรรษ สถาปัตน์. กรุงเทพมหานคร :** บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนกลยุทธ์ สศช. ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕.**

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานประเมินผลการพัฒนาในระยะครึ่งแผนพัฒนา
ฉบับที่ ๖. (เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ๑, ๒๒ (มกราคม - กุมภาพันธ์
๒๕๒๘).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ๒๙, ๑ (มกราคม - กุมภาพันธ์
๒๕๓๕).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ ๑-๘. กรุงเทพฯ. (เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. (๒๕๐๓). แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ระหว่างระยะเวลา พ.ศ. ๒๕๐๔
ถึง พ.ศ. ๒๕๐๖ และถึง พ.ศ. ๒๕๐๙. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. (๒๕๐๕). เอกสารพิมพ์แจกในพิธีเปิดตึก สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ
แห่งชาติ กรุงเทพฯ : รัชดารมภ์การพิมพ์ และหล่อตัวพิมพ์.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. (๒๕๐๗). แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔-พ.ศ. ๒๕๐๖-
พ.ศ. ๒๕๐๙ ระยะที่สอง พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๐๙. พระนคร : โรงพิมพ์ประชาช่าง จำกัด.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. (๒๕๑๐). แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับปรับปรุงปี ๒๕๑๑. กรุงเทพฯ :
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. (๒๕๑๒). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒
(๒๕๑๐-๒๕๑๔). กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. (๒๕๑๕). แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สาม
(พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๙) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.

สุวรรณี คำมัน. (๒๕๔๘). เอกสารประกอบการบรรยายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐. (เอกสารอัดสำเนา).

เสนาะ อุณาภูล. (๒๕๑๔). นโยบายการเงิน การคลัง และการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์รามินทร์.

เสนาะ อุณาภูล. (๒๕๑๔). นโยบายการเงินการคลังและการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์รามินทร์.

เสนาะ อุณาภูล. (๒๕๓๐). ยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ อดีต ปัจจุบัน อนาคต. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัดยูไนเต็ดโปรดักชั่น.

หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ กับงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๑๘). กรุงเทพฯ : บริษัทบพิศ จำกัด.

“อดีตเลขาธิการฯ พูดถึงสภาพัฒน์,” วารสารเศรษฐกิจและสังคม ๒๙, ๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕): ๕๒.

Stiglitz, Joseph E., and Shahid Yusuf, eds. (2001). *Rethinking the East Asian Miracle*. The World Bank.



คณะที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.สนธิ อักษรแก้ว
ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ทศพร ศิริสัมพันธ์
นายดนุชา พิขยน์นัท
ดร.ปัทมา เขียววิศิษฐ์สกุล
ดร.วิษณุยุทธ บุญชิต
นายเอนก มีมงคล
นางสาวจินนงค์กุล โรจนนันต์
นางธิดา พัทธธรรม
ดร.วันฉัตร สุวรรณกิตติ

ประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
อดีตรองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
อดีตรองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คณะทำงาน

ประธาน

นายวิโรจน์ นรารักษ์

รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รองประธาน

นางสาวกัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

คณะทำงาน

นางจันทร์ทิพย์ ปาละนันท์
นายคมสัน วรวิวัฒน์
นางสาวกุลนันท์ ยอดเพชร
นางสาวปราณี ขวัญเกิด
นายอภิชาติ แดงดี

นางสาวรวีวรรณ เลียดทอง
นางสาววันทนี สุขรัตน์
นางสาวเมธุดิยา วงษ์ภักดี
นายธนเทพ ปลายแก่น

ฝ่ายจัดการ

นางสาวณัฐพร ก่อใจ
นายจักรพงษ์ สวภาพมงคล

นางสาวพัชนี นิยมจันทร์

๗ ทศวรรษ สถาปัตย์

จัดทำโดย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๔
จำนวน ๔๐๐ เล่ม
ISBN 978-974-9769-56-0
พิมพ์ที่ บริษัท ออลปรีนท์ เซ็นเตอร์ จำกัด
โทร. ๐ ๒๘๘๑ ๕๑๓๓



ดาวน์โหลดหนังสือ
๗ ทศวรรษ สถาปัตย์



วิสัยทัศน์

หน่วยงานหลักในการวางแผนและจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ
สู่ความสมดุลและยั่งยืน ที่ยึดประโยชน์ส่วนรวม ก้นต่อการเปลี่ยนแปลง
และมีประสิทธิภาพสูง

ค่านิยม สคช.

มุ่งมั่น ร่มเท พัฒนาประเทศ เพื่อประโยชน์สุขแก่สังคม ด้วยคุณธรรม
ตามหลักวิชาการอย่างมืออาชีพ



ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมวางอนาคตไทย



สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

๙๖๒ ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๖๒๘ ๒๘๔๗ โทรสาร ๐ ๒๖๒๘ ๒๘๔๖

www.nesdc.go.th